NYTT

ORIGINAL-BIBLIOTHEK

i

DEN SKÖNA LITTERATUREN

AF

UTMÄRKTA FÖRFATTARE OCH FÖRFATTARINNOR

INOM FÄDERNESLANDET.

14.

STOCKHOLM.

ÖSTLUND & BERLING.

Sjö-Kadetten

i

KONUNG GUSTAF III^s TID.

AF

PEHR SPARRE.

Första delen.

I purpurn satt förtjusaren på thronen,
och spiran var en trollstaf: med hvar stund
der växte nya hjertan i nationen
och nya blommor, fast på jernmängd grund.

Tegnér,
vid Svenska Akademiens
femti-åra minneshögtid.

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

I.

Fordom var det en, åtminstone inom Sverige, allmän tro att blott undersåter kunde revoltera emot sina, dem förtryckande eller annars misshaglige regenter; men år 1772 inträffade den besynnerliga händelsen att kungen sjelf, såsom landets förste medborgare, trädde i spetsen för och eröfrade friheten åt nationen, genom revolution emot ett, just under då ännu fortgående, så kallade, frihetstid uppkommet välde.

Om svenska folket verkligen begrep hvad som skedde, eller utgången deraf motsvarade dess väntan, lemna vi derhän; emellertid vill det synas, som den sluge monarken småningom inkortat de för en stund lössläppta tyglarna och, efter många politiska volter, styrt sin fyrspända statsvagn hvarthän han nådigst behagade.

Men vare dermed huru som helst, så är det icke besagde revolution vi nu vilje närmare afhandla, utan blott vidröra en utaf dess aldra obetydligaste följder, för att åtkomma ett slags inledning till vår nedanstående berättelse.

Uti en af dessa magra, mindre kända Småländska bygder, hvarest man, såsom författaren till ett visst poëm roligt nog uttrycker sig, — sådde nio kappar och skördade tio, lefde i början på 1700-talet en herr Klippenfelt; sonson till stamfadren för familjen, som ej räknade sina anor längre tillbaka än ifrån Carl XII:s krig. Skillnaden emellan den gamla adeln och den nya bildade å ena sidan högmod och å andra afundsjuka, hvilka måhända skolat leda till uppenbar fejd, om man icke haft vissa förmåner att gemensamt bevara. Fördelen af medfödd rikedom jemte lättheten att åtkomma betydande, indrägtiga sysslor, tillhörde synnerligast de grefliga och friherrliga slägterna; men vid riksdagen uppstod ett slags jemnlikhet, och blotta medvetandet att, genom ett ja eller nej, kunna gifva riktning åt statens öden samt derjemte kanske öppna en ljusare framtidsbana åt sig sjelf, förgyllde stundens tryckande belägenhet. När rikstrumpeten skallade, fingo äfven de fattigaste, annars obemärkte Capita ett mångdubbladt värde. Man såg dem i mängd, dels åkande på bondkärror, dels ridande på skjutshästar eller vandrande på egna ben, draga till hufvudstaden, för att ej allenast antecknas å Riddarhuset utan äfven uti parti-chefernes rullor; emot visst dagtraktamente och stundom löften om befordran, så framt de voterade efter föreskrift.

Härmed vilje vi ingalunda säga, att herr Klippenfelt utgjorde en dylik voterings-machin, tvärtom hade han då ännu aldrig bevistat någon riksdag. När fadern dog, var han för ung att taga säte och stämma i den lagstiftande församlingen, och vid mognare ålder afhöllo andra omständigheter honom derifrån.

Begåfvad med naturligt godt förstånd, ovanlig fysisk styrka och ett till öfverdåd gränsande mod, men utan ringaste uppfostran, liknade han en diamant, som

blott af bristande slipning ej gäller hvad den borde. Detta undgick dock hans egen uppmärksamhet; hvaremot vissa, sårande aningar, ofta infunno sig och gjorde honom missbelåten med sig sjelf, folkskygg och hämndlul. Hvarje motsägelse blef ansedd såsom yttradt förakt öfver hans inskränkta kunskapsmått; svaret bestod således vanligen uti en örfil eller någon dylik kraftyttring af hans väldiga knytnäfvar, hvilkas bevisningskonst ingen förmådde emotstå. Fastän fattig, hade han funnit en god maka, som skänkte honom tvenne små raska piltar; och var på väg att blifva gifmild för tredje gången, derigenom äfven stegrande behofvet af nödiga kläder och föda. Ifrån det lilla ställe der hushållet bodde, skulle egaren gerna utvräkt sina arrendet trögt betalande hyresgäster, om sådant blott kunnat ske utan fara för lifvet, eller åtminstone för armar och ben.

Med sin förträffliga bössa till trogen följeslagare irrade den fruktade mannen, nästan oupphörligt genom skogarne; fällde hvarje villebråd som kom inom skotthåll, och ansågs enhälligt för ortens skickligaste skytt. Hände det någon gång att dagens mödor föranläto tidigare hemfärd än vanligt, framtog han hela sitt bibliothek, nemligen Carl XII:s historia af Nordberg, och stafvade ihop, tills sömnen afbröt läsningsförsöken.

Så satt han en Augusti-afton med hufvudet hvilande emot de öfver den stora boken korslagda händerna, då hans hustru öppnade dörren ifrån förstugan i akt ock mening att anmäla, huruledes hafregröten var färdig; men fann snart, att en vanlig menniskostämma ej härutinnan skulle ensamt göra tillfyllest, eller kunna öfvertona de rysliga snarkningar, för hvilka rutorna darrade.

Bäfvande trädde hon närmare; fattade sin man i

armen, skakade honom dugtigt och sade, då han ändtligen vaknade.

"Maten kallnar och barnen behöfva att lägga sig."

Under åtbörder, som utmärkte förlägenhet blandad med missnöje, svarade han:

"Är jag verkligen tillbaka i mitt usla hem? — Var all den herrlighet jag så tydligt skådade, endast en drömbild? — Hvem gaf dig lof att störa denna ljufva villa?"

"Du har ju en gång för alla befallt att blifva väckt, om du händelsevis skulle sofva, när bordet är dukadt; och jag trodde att din mödosamma skogsvandring, i dag, åstadkommit en mer än vanlig matlust."

"Ni, qvinnfolk, tro aldrig annat än dumheter. Behåll gröten för dig sjelf och ungarna. Jag är inte hungrig — låt mig vara allena."

Fru Klippenfelt, som fått vänja sig att höra ett mindre bildadt språk, då hon oskyldigt råkade misshaga sin man, var beredd på en af stampningar, eder, ja till och med hotande åtbörder beledsagad, tillrättavisning; derför blef hon riktigt öfverraskad genom den lugna, nästan vördnadsbjudande ton, hvarmed det äktenskapliga klandret nu yttrades. Orsaken till denna hemsedernas förändring måste jag veta, tänkte hon. I detta milda lynne torde det icke vara farligt om jag narrar honom säga B, sedan han sjelfmant sagt A.

"Kära, goda man", återtog hon, "nog kan du väl förstå, att jag blott störde dig utaf nit för dina befallningars efterkommande. Hvarenda dag inplantar jag den läran, hos både barnen och tjenstefolket, att du allena är herre i ditt hus och att vi böra vara dig underdåniga."

"Jag vet, jag vet, och är i den delen ganska belåten; men när jag läser om bataljer under hvilka min farfar, en simpel borgareson, kommenderade ett

helt kompani gardessoldater — när jag erinrar mig min salig fars ord: vill en fattig adelsman lefva kräsliga, behöfver han blott resa till riksdagen och sälja sig åt hattar eller mössor, nemligen hvilkendera af dem, som är mägtigast, så finner jag mig olycklig att, blott med befäl öfver ett par enfaldiga tjenstehjon, dväljas uti denna lappade vadmalsrocken."

"Ingen rök utan eld, lyder ett gammalt ordspråk och ett annat dylikt säger: vill du att kol skola gifva låga, så blås på dem. Att det legat eld under askan i ditt stolta sinne, har jag länge gissat; men förmår icke utreda hvarifrån den nu uppblåssande hederlågan erhållit näring, med mindre än jag får antaga att du haft en uppenbarelse eller dröm."

"Du sade det. Bäst jag satt och läste, i den oförlikneliga historien om hjeltekungen, hände vid stormningen af en — namnet gör detsamma, annars tror jag det kallas rebutt eller redutt — att mina ögonlock blefvo tunga och föllo tillhopa. Straxt derefter tyckte jag mig förflyttad till ett starkt upplyst rum, behängdt med idel guldbrokad. Midt på golfvet stod Carl XII:te, i sin enkla soldatdrägt; till venster om honom syntes en ung, vacker man, med krona på hufvudet. Rundtomkring väggarne suto granna herrar, prester och bönder, fängslade till händer och fötter. "Haf tack, ädle Wasa-ättling!" yttrade den salige hjelten. "Nu först finnes der lugn i grafven, sedan jag vet att hämndens åska krossat de öfvermodige, som vågade kullstörta min thron. Regera lyckligt; lef länge till Sveriges ära och var öfvertygad, att min skyddande ande skall kringsväfva dig i farans stunder. Uppsök mina tappra kämpars afkomlingar; de må befinna sig i välståndets prunkande slott eller armodets undangömda kojor. Bilda en kärntrupp utaf dem; förstärk denna med hvad landet för öfrigt har ypperst af kraftiga armar och anfall de högmodiga arffiender,

hvilka, efter min död, ryckte till sig bitarna af Sveas, för tvedrägtens stormar bristande, konungamantel. Se hit! midt framför dig står en, ur min herrliga krigarestam sprungen, telning. Han heter Klippenfelt och skall - - - men just härvid väckte du mig; och huru blir det nu möjligt att åter sammanknyta uppenbarelsens afslitna tråd?"

"Alla uppenbarelser, synnerligast då de erhållas under sömnen, innefatta något som man sjelf måste gissa, eller ej får reda på, förrän tiden mognat till de angifna händelsernas fullbordan. Äfven om jag lemnat dig ostörd och du hört Carl XII:tes tal till slut, skulle du måhända icke förstått betydelsen af hvarje ord. Hvem var den bredvid honom stående krönte mannen, hvar finna vi de fängslade herrarne, presterne och bönderne, i sjelfva verkligheten?"

"Visste jag det, så vore ju gåtan löst."

"Månne den förre ej skulle kunna betyda vår unge konung?

"Gustaf den tredje, som enligt berättelser sjelf spelar komedi, skrifver vers och är goddagspilten Adolf Fredriks son på köpet? Nej, kära hustru, sådana karlar berömmer icke verldens största hjelte för tapperhet. Snarare vill jag tro att de fängslade voro Riksens Ständers afbild, när hämnaren en gång hinner lyckligt fram."

"Men, min hjertans man, du hör ju sjelf till dessa Ständer och är mycket ömtålig om deras privilegier; huru kan då Carl XII:te begära, att du skall låna din arm för att lägga friheten i bojor?"

"Uppriktigt taladt ger jag inte många styfver för vår frihet, som, åt sig sjelf lemnad, är ett tomt ord; annars kunde väl icke Sekreta Utskottet slå hufvudet af hvem det behagar? Skall friheten vara nyttig, så måste den stå i förening med magt, rikedom eller kroppsstyrka. Fastän skyddad af Adelns privilegier,

hade jag redan haft många utmätningar på halsen, om man ej hyste vördnad för dessa och denna." Dervid upplyfte han först sina knutna händer, sedan pekade han på en öfver dörren hängande bössa.

"Något betyder väl ändå din dröm?"

"Naturligtvis. Kanhända få vi snart en ny sakernas ordning?"

"Tag icke illa upp att jag vågar ge dig ett råd. Res till Riksdagen och förtjena hvad ödet erbjuder, under närvarande omständigheter. Emellertid torde den der nya ordningen komma, hvarvid du, såsom varnad, bör kunna vända kappan efter vinden."

"Nej, tack vackert! Jag är ingen väderhane, utan en äkta Carolin, som går faran bröstgänges till möte."

I detsamma krafsade det på dörren och tvenne späda röster gnolade samfält:

"Herre Gud! få vi ingen mat i qväll?"

"Se till, att barnen bli mätta!" återtog Klippenfelt. "Så länge kroppen står i växt, måste den ha sin näring på bestämda tider, annars blir det bara pysslingar. För egen del vill jag, såsom du redan vet, vara ostörd med mina betraktelser."

Denna önskan uppfylldes genast; men till föga båtnad för honom sjelf.

Ända sedan barndomen ansåg han hvarje medgång för ett godt, som utan vidare forskning borde njutas, hvarje motgång för ett ondt, som borde kastas tillbaka på sitt upphof, om detta syntes; men i motsatt fall hänföras till dolda, öfvernaturliga varelsers inblandning i de menskliga bestyren, hvarifrån man blott kunde afhålla dem genom fysiskt motstånd och små trollkonster. Detta var egentligen att erkänna lärorna i den tidens jägare-katekes, hvilken, ty värr, ännu i våra dagar efterlefves på åtskilliga ställen.

Huru mången gammal jägare vänder icke tillbaka

om han, utgående på jagt, möter en kärring? Huru mången tror ej att man kan, såsom det kallas, döfva skjutgegår eller narra sin medtäflare att gå vilse, om man uppskär en torfva på hvilken hans fotspår är aftryckt i morgondaggen, spottar tre gånger och vänder grässidan nedåt? Hvem förmår räkna alla, som blifvit lurade af troll och träffat skottfria djur?

Endast vägledd af en sådan, i allmänna lifvet oanvändbar skogsfilosofi, kunde Klippenfelt hvarken finna rätta meningen med de uppenbarelser han förmodade sig hafva erhållit, eller fatta något beslut för sitt handlingssätt. Emellertid framskredo timmarna och vid midnatten nådde tankehvimlet en fruktansvärd höjd. Hjernan liksom skakade; heta svettdroppar trängde genom alla porer.

"Här", ropade han slutligen, "blir jag splitter galen och måste ut i fria luften!"

Straxt derefter ilade han mot närmaste skog, med bössan och skjutväskan i kors på ryggen, hundarne vid sidan; alldeles så, som det endast skolat bära åstad till ett af hans vanliga morgonnöjen. Ju längre afståndet ifrån hemmet blef, desto mera återkom själslugnet; de besvärliga drömmarne veko undan för hoppet, att i dagningen få skjuta en hare.

På detta sätt hade han, troligtvis, snart glömt både Carlar, Gustafver och Riksens Ständer, om vägen ej gått tätt förbi prestgården.

Ehuru kyrkoherden ingalunda vaknade sent, var han för god hushållare att, nattetid, bränna ljus, utan särskild anledning. Denna omständighet kände vår Nimrod ganska väl och måste således falla i förundran öfver att nu ej allenast finna salen rikt upplyst och dess fönster öppna; men derjemte höra ett oredigt sorl af högljudande röster.

"Hvad kan prestfar hitta på?" tänkte han och smög sig helt nära byggningen, der han fattade posto

bakom några vid väggen stående bikupor. Nästan samtidigt inträdde en ny gäst i salen, hvilket nödgade värden att åter börja med den ofta upprepade orsaken till hans utfärdade kallelse.

"Hjertligt välkommen, herr vice häradshöfding!" lydde helsningen. "När vi sist träffades tänkte jag icke att få meddela er de vigtiga underrättelser, hvilka nyss inlupit. Hans Majestät, vår allernådigste konung, har behagat göra en revolution."

Här höll talaren inne ett par minuter, medan gästen hemtade sig från sin bestörtning; och hvarunder Klippenfelt mumlade: "Revolution? Hvad fan är det för slag?"

"Ja, som jag sade, Hans Majestät har behagat göra en revolution; thet är: nådigst förklarat Sig vilja anse såsom dess största ära att vara den förste medborgaren ibland ett rättskaffens, fritt folk *)."

"Det kunde ju högstdensamme blifva utan våldsamheter? För öfrigt begriper jag icke mot hvem han revolterat."

"Den nittonde hujus lät Han, primo: hylla sig utaf Lifgardet vid vaktombytet, samt af Artilleriet och de öfrige trupperna. Secundo arresterades Riksens Råd, hvarefter man skred till närmare förklaringar; så att, tertio: Ständerna redan den 21 kunde samlas på Rikssalen och, genom ett ypperligt tal, få höra huru konungen funnit en förändrad riksstyrelse nödvändig."

"Nå, hvad svarade Ständerna?"

"Att de vördade det Gudomliga Majestätet, som välsignat vårt rike med en infödd konung, vid hvars första möte de igenkände dess stora förfäders tänkesätt, dygder och kärlek för fosterlandet **).

"Men Stockholm är inte hela Sverige, vet jag?

*) Utdrag af Gustaf III:s den 21 Aug. 1772 gifna Konungaförsäkran.

**) Dessa uttryck förekommo i Riksdagsbeslutet.

Ständerna i hufvudstaden kunna blott anses för folkets ombud; hvilka, när de icke mera få handla fullkomligt fritt, upphöra att ega beslutanderätt. Här, i landsorten, hotas vi hvarken utaf lifgarder eller artillerier. Våra indelta soldater skola lyssna - - -"

"Tyst! — för Guds skull, tyst! — Gifver kejsaren, det kejsaren tillhörer och varer underdånige all mensklig ordning! — Utskickade bearbeta redan det indelta befälet, hvilket ej torde få svårare att verka på sina soldater, än öfverste Hellichius haft att förmå sitt värfvade regemente till revolt."

"Aha! är det sålunda förspännt? Då måste folket resa sig. Den, som tänker lika med mig, sträcker högra handen i vädret!"

Medan detta sades hade lyssnaren, hänförd af sina stormande känslor, klifvit upp på bänken, som bar bikuporna, och stod nu i lika höjd med fönsterkarmens nedre del. Hvad han ämnade företaga, var icke afgjordt; dock liknade hela hans varelse en sammantryckt stålfjeder, som hvarje ögonblick är färdig att låta hela styrkan af sin spänstighet verka

Äfven den rådslående församlingen tycktes obeslutsam och med händernas upplyftning ville det ej taga skruf. En eller annan stack väl ett finger i vädret, men blott på försök, om flera skulle följa exemplet, ty armen nedsjönk efter några sekunders väntan i fullkomligt hängande ställning. Ändtligen tog presten till orda:

"Vi måste alla göra rättvisa åt herr häradshöfdingens nit, för upprätthållandet af våra gamla besvurna statsformer; likväl är deras bestånd, så vidt jag kan finna, icke hotadt. Kongl. Maj:ts oss Nådigst meddelade tal nämner endast förändring i Riksstyrelsen; hoc est: regeringssättet och mig vetterligen, har ingen annan del af den sammansatta statsmagten, än Riksens Råd, blifvit antastad."

"Redan det är mer än tillräckligt", svarade häradshöfdingen. "En konung kan icke personligt känna alla sina undersåter, derför måste han hafva oväldiga rådgifvare vid sin sida. Hur många Herrans år har jag icke sökt domsagor utan att ens erhålla förslag dertill, förr än en viss excellens tog mig i sitt hägn. Blir han skiljd från rådet, kommer jag aldrig att sitta på egen domare-stol. Sammalunda förhåller det sig med andra saker. Godtycket, icke rättvisan, skall föreståfva besluten; all säkerhet upphöra. Låtom oss derföre motarbeta farliga nyheter, under hvad form de än tillbjudas. Förenom våra stämmor att ropa: lefve" - - - Detta ord upprepade de kringstående; men förr än de hunnit säga hvad eller hvem, som skulle lefva, var Klippenfelt, efter ett riktigt hjortsprång, midt i högen, fattade presten med högra handen, häradshöfdingen med den venstra, slog dem tillsamman och skrek: "lefve Carl XII! hurra!"

Att beskrifva den ytterliga grad af förvåning, hvarunder de närvarande hemföllo, står icke i vår förmåga. De lättskrämdaste trodde sig verkligen se Carl XII:s vålnad och sprungo ut; de mera modiga igenkände fredsstöraren och grepo tag uti närmast tillhands varande skyddsmedel. Kyrkoherden, som framför allt fruktade att reta sin objudne gäst, smålog och sökte blott göra sig lös ur hans klor. Häradshöfdingen deremot ansåg lämpligt att våga en strid med sådane vapen, i hvilkas bruk motståndaren ej hade någon öfning.

"Detta är en uppenbar hemgång!" röt han. "Jag tar er alla till vittne derpå och vill stämma herr Klippenfält, så fort det bara blir dager."

"Och när jag träffar kungen" svarade den hotade, "skall han få veta hvad ni är för en upprorisk gök. Nu är det slut med lagvrängare-magten.

Min dröm har jag uttydd. Lefve Carl XII! — Lefve Gustaf III!"

"Ni hör ju att karlen antingen är galen eller full, och i begge fallen vådlig för allmänna säkerheten. Kom låtom oss binda honom!"

Mera lik en rasande tiger, än en menniska, grep Klippenfelt häradshöfdingen om lifvet och kastade honom hufvudstupa ut genom fönstret, förr än någon af de öfrige hann att förhindra våldet. Derefter vände han sig om, sägande:

"Er, gode herrar och män, vill jag intet ondt. Tvärtom skall jag anmäla den trohet, hvarmed j tjenen öfverheten. När jag kommer hem ifrån riksdagen, skola ni vidare få höra utaf mig. Farväl!"

Nästan stoltare än någon Spansk matador, efter en väl slutad tjurfäktning, öppnade han dörren för att begifva sig bort; medan kyrkoherden vinkade åt de öfrige, till tecken att man borde lemna honom fritt aftåg och sedan närmare öfverväga, så väl sjelfva den nyss bevittnade händelsens möjliga följder, som meningen med fridförstörarens prunkande ord. Men vid dörrens öppnande uppstod ett tvärdrag, som manade de genom häradshöfdingens fall nedstörtade bikupornas i natten vilsefarande innevånarne att besöka salen och fröjda sig åt ljusskenet på närmare håll. Med förvånande hastighet fylldes samlingsstället af surrande bin, hvilka snart bortjagade den ännu stumma församlingen, till värdens arbetsrum; der öfverläggningen fortsattes i konstitutionel form; nemligen med ett slags öfverhus, inuti sjelfva den lilla kammaren och ett underhus på den, utanför belägna, vinden. Resultatet blef, att enär herr Klippenfelt möjligtvis kunde vara, antingen Gustaf III:s spion eller en ibland de våghalsar, som för revolutionens bedrifvande användes, borde man söka blidka häradshöfdingen och vänta på sakernas vidare utveckling. Mot morgonen skiljdes man

åt, under utrop: "Lefve konungen!" hvilket allt — observerades i ett, af klockaren ex officio fördt protokoll.

Under tiden hade herr Klippenfelt åter uppnått sitt hem, talat en stund med sin hustru, samlat och i en börs inlagt, den så kallade, familje-skatten, eller sex stycken blanka riksdalrar jemte tvänne förgyllda silfverspännen, stoppat några klädespersedlar i kappsäcken, bundit densamma bakom sadeln på sin enda, lilla häst och hängt ett dussin hårda brödkakor jemte några torrkade fårlår öfver bogarne.

"Gud vare hos dig, så länge", sade han, räckande makan handen. "Går allt efter önskan återser du mig, såsom en mäktig man; och då låter jag infatta Carl XII:s konterfej i glas och ram. Gif mig nu bössan och skjutväskan. Farväl, farväl!"

Ehuru långsamt, kom han likväl riktigt fram till målet för sin resa, och aldrig hade väl någon tillförne intågat genom Horns tull med mera skimrande förhoppningar i hjertat. Vid åsynen af gardesvakten på Södermalmstorg, tyckte han sig se sin farfars gamla kompani; anblicken af Riddarhuset höll på att alldeles förtaga andan. Men i fråga om uppseende väckte han sjelf kanhända det största. Mången fotgångare stannade, för att beskåda den besynnerliga figuren, som gapande framskred: hundradetals tjufpojkar följde honom grinande i spåren. Slutligen stannade han och frågade en gammal borgesman:

"Hvar är det kungliga slottet och tror ni, att der finnes rum för ännu flera Capita än de, som redan bevista riksdagen?"

"Om herren bara rider på", svarade den tilltalade, småskrattande, "så får han snart se slottet; men att kungen upplåter sina rum åt resande, vågar jag betvifla."

"Ser ni inte att jag är ett Caput? — En riksdagsman från Småland?"

"Hvad vill herrn då här?"

"Taga säte och stämma för min anborna ätt."

"Det torde blifva något svårt; ty vi skrifva i dag den 12 September."

"Nå än sen då?"

"Riksdagen afblåstes den nionde."

"Så, för tunnor tusan! Men revolutionen räcker väl ännu, vet jag?"

"Den är äfven slut, till alla patrioters sanna glädje."

"Allt har sammansvurit sig mot mig, märker jag; likväl må ni inte tro, att jag förlorar modet så lätt. Kungen skall höra mig omtala de uppenbarelser jag fått af Carl XII. Sedan; — jag säger ingenting mera. Hvar kan man söka qvarter?"

"Jag skall visa herren ett alldeles dråpligt på Österlånggatan, följ bara med!" inföll en trasig pojke.

Vederbörligen installerad uti en liten vindskammare, företog vår resenär sig att närmare öfvertänka sin belägenhet. Den ifrån början svaga handkassan hade betydligt smält tillhopa under vägen. Partichefernas gifmilda händer voro slutna med riksdagens upphörande. Konungens frikostighet utgjorde således hans enda förhoppning och, efter vunnen kännedom om hofsederna, stod han redan följande morgonen i drabantsalen på slottet, för att begära audiens. En gammal hoflakej lofvade visa honom den tjenstgörande kammarherren, när denne gick igenom rummet.

Efter lång, odräglig väntan, syntes en i skimrande siden klädd, pudrad man; och då hoflakejen dervid gjorde det öfverenskomna tecknet, steg Klippenfelt modigt fram, sägande:

"Med förlof, är ni den som anmäler folk hos kungen?"

"Jo, jag gör något dit åt. Hvad skäl har ni, att begära få se Hans Majestät?"

"Det skall jag säga honom sjelf."

"Godt och väl; men med sådant besked kan jag icke i underdånighet anmäla er."

"Ser ni inte att jag är ett Caput familiæ? Fastän jag råkat komma något sent, eller efter riksdagens slut, äro ändå icke mina privilegier försutne. Dessutom har jag något angeläget att omtala."

"Som kanhända skulle kunna sammanfattas i de få orden: jag har icke pengar till hemresan?"

"Äfven det, vill jag kanske äga; men hufvudsakligast har jag en helsning att framföra ifrån Carl XII."

"Ja så!" genmälde kammarherren leende, "är ni af den sortens folk? — Vänta då, tills jag talat vid kungen." Hvarpå han aflägsnade sig. Närmare middagen kom han tillbaka, beklagade i utsökt artiga ordalag att kungen, för svår hufvudverks skull, omöjligen kunde ta emot någon och lemnade tre plåtstycken, såsom bevis på Hans Maj:ts önskan att mildra intrycket af det obehag, som riksdagens hastiga afslutande kunde förorsaka.

Hvad helsningen ifrån Carl XII beträffade, så vore den nu utan gagn; ty den salige monarken hade sjelf uppenbarat sig för sin höge ättling.

"Men han vet ändå inte hvad jag vill säga honom, angående revolutionen; derföre kommer jag igen."

"Gör det, om ni har lust, dock ej förr än efter ett par månader; ty Hans Maj:t reser bort."

"Så lätt låter jag inte narra mig. Skaffa mig audiens eller slåss vi."

"Blif för all del icke het! Att handtera vapen hör ej till mina åligganden, och minst skulle jag vilja kämpa emot en person, som, med ert förfärliga utseende, måhända lärt att fäkta af sjelfva Carl XII.

Nej, långt heldre ber jag om nåd och försöker det omöjliga, för att uppfylla edra önskningar. Senast om åtta dagar skall ni få svar."

Med dessa ord skyndade kammarherren in uti nästa rum, dit Klippenfelt säkert följt honom, så framt icke de vid dörren stående drabanterne satt sina gevär i kors och yttrat:

"Tillbaka! stör ni freden på konungens borg, äro vi tvungna att arrestera er."

Nedslagen igenom så många motgångar vandrade han utföre slottsbacken, tvehogsen huruvida han borde tåligt vänta eller genast vända hem igen till Småland Men, i begge fallen qvarstod alltid kassans svaga tillstånd, såsom en olycksbringande omständighet, hvilken också snart skulle bära bittra frukter.

Följande dagen, bäst han satt och öfvertänkte sitt hårda öde, steg värden in åtföljd af en äldre herre. Den sednare började tala om hvarjehanda likgiltiga ämnen, hvarunder han liksom händelsevis fattade Klippenfelts arm, länge qvarhållande sina fingrar straxt ofvan handleden. Slutligen såg han honom skarpt i ögonen, yttrande:

"När talade ni sist vid Carl XII?"

"Hvad behagas? anser ni mig för en narr?"

"Långt derifrån; men jag har hört, att ni plägar umgänge med döda, eller att de säga er hvarjehanda som kan vara nyttigt att veta."

"Packa er bort; annars skall ni få känna de lefvandes knytnäfvar."

"Stilla, stilla!" inföll värden. "Det är ingen trashank, utan konungens egen lifmedikus, hitsänd af tjenstgörande kammarherren, som ni så der hundsvotterar."

"Med ledsnad finner jag", återtog läkaren, i det han gläntade på dörren, "att menniskan har sina sinnens fullkomliga bruk, och således måste anses för en oförskämd industri-riddare. Var god och gör er tjenst, herr gevaldiger."

Straxt derefter stod en bredaxlad karl, omgifven af fyra handtlangare, midtframför den förbluffade hyresgästen.

"Se här", började den förre i det han framdrog en aflång och försilfrad bricka, "är mitt tjenstetecken såsom polisuppsyningsman. Våga icke sätta er till motvärn; ty det skulle ni snart ångra."

"Jag ger både er och polisen en god dag. Så sannt min salig farfar med egen hand nedhögg tio ryssar vid Narva och jag sjelf kastat en näsvis skrifvare genom fönstret, vankas här mycket stryk, om ni ej genast tar afträde."

"Hör ni? hör ni! Han tillstår att hafva brutit hemfrid och förfördelat vice häradshöfdingen. På grund, så väl af denna ifrån Småland ingångna stämning, som ert ursinniga försök att, tvärtemot duellsplakatet, inom den kungliga borgen utmana en adelsman under dess tjensteutöfning, samt tala om revolution, antyder jag er arrest. Följ mig!"

"Betala mig genast tjugo riksdaler specie för spisning, rum och kreaturs utfordring, annars tar jag er skinkmärr i pant;" tillade värden.

Af dessa, liksom en löpeld på hvarandra följande yttranden, fann vårt Caput hvad klockan slagit och att äfven den starkaste kraftyttring ej skulle hjelpa för ögonblicket emot kammarherrens, i förening med häradshöfdingen, lagda försåt. Låtsande att hafva tappat modet, gick han helt beskedligt med sina väktare ett stycke uppåt Österlånggatan; men vid en gränd nedåt Skeppsbron tumlade de i backen alldeles förvirrade af hans oemotståndliga örfilar. Då de åter kommo till sans, var han försvunnen och kunde ej ertappas; oaktadt flera dygns sökande.

När underrättelsen om dessa händelser hunnit till Småland, blef den stackars fru Klippenfeldt alldeles förtviflad; ty hon väntade sig ingenting mindre

än att blifva utvräkt på bara backen med sina små barn. Men så väl husegaren, som grannarne och kyrkoherden, voro långt ifrån öfvertygade att mannen ej kunde komma hem och hämnas på dem, om han dertill hade anledning. Fruktan och medömkan med fruns belägenhet förmådde den förre att låta henne bo qvar, så länge hon någorlunda ordentligt betalte ett nedsatt arrende, och de öfriga skänkte henne mat, eller andra effekter, till lindring under den snart förestående barnsängen.

Vid jultiden fick hon ett bref af följande innehåll:

"Olyckan tvingar mig att öfvergifva fäderneslandet, dig och våra kära afkomlingar. Uppfostra gossarna till bönder. Tag vara på Carl XII:s historia och hoppas. Din trogna make,

genom en väns hand.

Detta dokument spridde jubel och glädje öfver hela nejden. Ingen kunde föreställa sig att den orolige mannen skulle sluta väl; och en gång borta, var hans återvändande till hembygden otroligt.

Så hade sakerna stått omkring femton år, då kyrkoherden en gång vid midnatten red hem ifrån ett bröllop, i sällskap med åtskilliga grannar. Anlände till den skog, som fordom utgjorde egentliga skådeplatsen för Klippenfelts jägare-bedrifter, sade han:

"Aldrig reser jag härigenom utan att tänka på salig menniskan, (ty att han hvilar i det tysta, tar jag för afgjodt) och undrar huru det nu skulle sett ut, om han hela tiden vistats ibland oss?"

"Gud ske lof att han kom sin väg", svarade en bonde, "annars hade han säkert skjutit ihjäl vice häradshöfdingen och mistat nacken. För öfrigt var hans vederdeloman en rigtig spelevinker, hvilken gjorde lika mycket ondt med sin lagkunskap, som någonsin den andre med sina händer och vi kunna skatta oss lyckliga att vi sluppo dem begge två."

"Kanhända hafva de redan träffats i en annan verld och der fortsatt sina strider" inföll prestens son som nyss hemkommit från akademien, med ett student-diplom på fickan.

"Så lättsinnigt må du icke tala min gosse", genmälde fadren. "De i grafven nedstigne äro under Herrans dom icke under menniskors. Litet längre fram ligger en sten på hvilken han ofta satt och hvilade när jagten varit mödosam. Den blir straxt synlig i månskenet, bara vi taga utaf åt venster och min gamla piga, den tokan, tror sig hafva sett hans vålnad derstädes flera gånger; ja hon inbillar sig till och med hafva hört hans hundar skälla och hästen gnägga."

I detsamma gnäggade verkligen en häst på något afstånd, hvarvid hela sällskapet, som just då kommit till afvikningspunkten, stannade helt förskräckt.

Utur skogen framsked nu en högst besynnerligt klädd ryttare; steg utaf, band sin fåla vid ett träd och satte sig på den omtalta stenen.

"Er piga har väl ändå intet sett i syne", hviskade bonden.

"Vik bort, Satanas!" ropade presten och viftade med handboken.

"Who is there? *)" svarade en djup stämma.

"Hvem är ni, ande eller menniska?"

"Ta mej the Devil, tror jag icke det är min hederlige kyrkoherde. Känner yon inte igen your old vän Klippenfelt?"

"Lefver ni verkligen? hvarifrån kommer ni?"

"From Amerika."

"Men är ni inte rädd för lagens kraf?"

"En natjuraliserad fri amerikan is not rädd för någonting."

Efter denna uppgift fick presten mera mod och höll

*) Hvem är der?

en lärd afhandling för sitt sällskap, hvarigenom han beviste, att ingen kunde antasta den återkomne herren, förrän de erkända fristaternas regering dertill gifvit sitt samtycke.

Naturligtvis följde nu många ömsesidiga förklaringar och då Klippenfelt fick veta, att hans lilla bo ännu stod orördt samt att tvenne af hans söner, den äldste och den efter hans flykt födde yngste, voro döde, hvaremot den mellerste strifdes väl, skyndade han till sin länge saknade hustrus möte.

Huru förvånad hon blef, behöfva vi ej omtala, och flera dagar gingo förbi under den återfunna makens begapande. Till den bortfarnes fordna, nordiska utseende, syntes knappt spår. Hans ansigte, brunt som sålläder, pryddes af ärren efter tre dugtiga sabelhugg. På hufvudet hade han en liten, besynnerligt formad trekantig hatt, som, med en af de flata sidorna rakt åt nacken lemnade fri utsigt af en lång hårpiska. I stället för de fordna, vid knäet slutande, trånga benkläderna, bar han ett par vida blå och hvitrandiga sjömansbyxor. Fracken var utbytt emot en lång blå tröja, omsluten af ett bredt skinnbälte, hvaruti suto fyra pistoler, en dolk och en bred sabel.

Det första fru Klippenfelt bad om, sedan hennes man gjort sig hemmastadd, var att han skulle lägga bort sitt fula bälte; men dertill ville han ingalunda samtycka; ty det innehöll ibland annat en hop Spanska dubloner, med hvilka ej allenast arrendet fullt betaltes utan gården äfven inköptes.

Småningom återtogos de fordna tidsfördrifven: gräl med grannarna, slagsmål, läsningar i Carl XII:s historia och jagt, hvarunder sonen fick lektioner uti skjutkonsten, beskrifning på ett fartygs alla delar, bruk och plägseder om bord samt bästa sättet att äntra; så att han snart, lik en ekorre, kunde ila upp till toppen af det högsta träd.

Men ändå var fadern missbelåten; ty han fann honom ej ega tillräcklig kroppsstyrka. Detta fel, som modern trodde hjelpa sig sjelf med åren, utgjorde dock städse anledning till bekymmer, och när ynglingens adertonde födelsedag blifvit firad, sade den oblidkelige mannen:

"Hör på, min gosse! vi måste besluta något för din framtid. I Stockholm, ja på sjelfva slottet, fick jag uppenbarelse om, huru vanskligt en fattig adelsmans öde är, och i Amerika kom jag underfund med att hvarje menniska, dess stånd må vara hvilket som hälst, kan förtjena sitt uppehälle i tusende rigtningar, blott han sjelf allvarligt vill. Vid min bortresa bad jag mamma uppfostra dig till simpel bonde; men du hade ingen lust att arbeta i jorden. Efter min hemkomst hoppades jag kunna göra dig till sjöman; men finner dig sakna den starka kroppsbyggnad och den djerfva, ounderkufliga vilja, som äro oundgänglige för ett så hårdt yrke. Du duger inte till annat än kryddkrämare, hvilket också kan vara bra på sitt sätt, om man väger efter omständigheterna. I alla fall behöfver du kunskaper och jag har vidtalat klockaren att han skall lära dig skrifva samt räkna, hvilket den narren kallar för "qvarter Specius." I morgon flyttar du till honom, på sex veckor; hvarefter du kommer i tjenst hos vår fordne getherde Pelle Jonsson, nu för tiden en välbeställd pepparpatron uti Wernamo. God natt!"

Mot detta beslut hjelpte hvarken böner eller bevis.

Utstyrd i pappas, redan för två decennier tillbaka aflagda, nu upplappade, klädespersedlar, måste familjens enda telning draga åstad; men när den gifna befallningen i alla delar hunnit blifva verkställd, ankom ett bref från kryddkrämaren, som underrättade, att ungherren ledsnat vid handeln och rymt.

II.

Huru man än må bedömma det så kallade Gustaf III:s tidehvarf, nödgas man erkänna att det åtminstone var Sveriges glädjeålder. Till hans regeringskonst hörde att låta folket roa sig så, att det verkligen hade roligt; bereda glada tidsfördrif åt hvarje samhällskass, uppmana till deras njutande och liksom helga dem genom Majestätets, dels medelbara — dels omedelbara, inblandning. Vid omständigheternas fördomsfria betraktande framskymtar en, massan smickrande jemnlikhet, konstigt inflätad uti en skarpt bepränsad kastskillnad. Folkets skald sjöng och firades på hofvet; Ulla Winblads, korporal Mollbergs och Christian Wingmarks namn återskallade, vid vissa tillfällen, i dess granna salar; hvarje bränvinsflaska hade på sidan ett krönt, inslipadt eller måladt G^{III}, till minne utaf att brännerierne voro Regale, deras höge beskyddare den förste medborgaren och bränvinsförsäljningen allernådigst anbefalld. Monarken, som hvarken tålde lukten, knappt åsynen af öl eller svagdricka, låt hämta och slog sjelf i glaset deraf då sådant kunde fägna en tillstädeskommen, mäktig bryggare. Men till de dag-

liga, förtroligare samqvämen, liksom de större högtidligheterna, öppnades dörren blott för anor, titlar och med strängt urval uppsökta snillen, hvilka skulle inympas på den privilegirade Falangens gamla stam. "Nöjen" var det förtrollande ord, hvarmed alla stormar afleddes, alla brister öfverskyldes, alla samband, efter behof, hårdare tillknötos. Blixtarne ifrån Gustafs själfulla ögon, spridde icke allenast en bländande strålglans öfver hofbalerna och kring operasalen, de kunde nästan sägas ljunga fram ända till värdshusen och lekstugorna; ljudet af hans melodiska stämma bortsmälte isskorpan ifrån den missnöjde åhörarens hjerta; kringsända, tryckta exemplar af mästerliga tal, väckte förtjusning i landsorterna. Med få ord: han var ett slags Oberon, som satte allt och alla i hvimlande rörelse, hvilken icke kunde stanna förr än någon fick mod att ropa: "Godt folk, hvad kostar herrligheten?" men ett sådant yttrande afböjde både den allmänna sinnesstämningen och en kraftig, vaksam polis.

Att gå vidare och undersöka hvad nytta denna tid beredde åt efterverlden, ligger icke i vår plan; derföre bedja vi den värde läsaren göra oss sällskap till en af staden Carlskronas förstäder, benämnd Pantarholmen.

Liksom ännu i våra dagar, kunde den år 1788, sägas egentligen utgöra en enda, med mindre boningar omsluten, gata, der mångens fot ej ville till höger för det att krogen låg till venster, antingen man gick till söder eller norr. Men jemnför man lifligheten då och nu, så blir fördelen helt och hållet på sistnämnde års sida.

En söndags eftermiddag, mot slutet af Maj månad, var der rigtig trängsel. Det vackra vårvädret hade lockat befolkningen att hemta frik luft. Efter tidens sed präkliga ekipager framrullade temligen långsamt öfver den hals- eller, rättare, hjulbrytande stenläggnin-

gen; madamer i uppsatta mössor och pigor i bindmössor buro dels egna dels andras små plantor, emellan en brokig blandning af så kallade familjer, officerare, civile tjenstemän, borgare, matroser och soldater. De senare tycktes dock icke ämna sig utom den svaga förskansningen, som mången resande säkert ansett såsom blott en simpel stengärdesgård. Manskapet hade för ändamål att få roligt; således hörsammade det den första gifna lockelsen dertill. Genom de öppna fönstren i månget hus ljudade fioler; öfver dörrarne prunkade inskriften: "Här hålles näring"; vid väggarne stodo gummor med bakelsekorgar, gubbar med schöne rariteten i blåmålade skåp och pojkar med markattor på axeln, färdige att låta dem göra konster för en styfver personen.

Omkring ett sådant, nära vallen beläget, rolighets-magazin, var sammanskockningen störst; ty stället hade namn för att lemna den bästa dansmusiken och det starkaste bränvinet på hela holmen, hvarjemte den vidtberömda, täcka Tårt-Lisan *) serverade sina utsökta bakverk, så ofta hon icke svängde om i polskan. De, som kommit för sent att få öppna balen, gjorde queue, under förhoppning att de lyckligare, förstanlände, skulle blifva trötta eller fulla. Ett litet stycke derifrån satt en något mer än medelålders man, i sjömansdrägt, helt makligt rökande karftobak ur sin korta kritpipa. Det låg någonting högst eget i denna menniskas utseende och figur. Den senare tillkännagaf kroppsstyrka förenad med vighet; ansiglet, ehuru koppärrigt och solbrändt, vittnade om det på ärlig tillgifvenhet grundade lugn, som utgör krigarens, både till sjös och lands, vackraste prägel.

Till denna enstöring sällade sig snart tvänne an-

---

*) Lefde verkligen på den tiden.

dra personer; nemligen: en Sjö-underofficer och en korporal vid Sprengtportens regemente.

"Sitter du der, och håller utkik, din gamle hafsörn?" sade den förre. "Rättnu anländer väl bondfolket, efter vanligheten, ifrån landet, och då torde du få sigte på någon rask dräng, som vill ta hyra."

"Det ska vi nappas om" inföll korporalen. "Har han aldrig så litet ambition, tar han hellre värfning och föredrar en grann jacka, emot att vältra sig i beck och tjära."

"Damn'd Idler!"*) mumlade sjömannen och fortfor sedan högre, brytande på finska dialekten: "Sku det falla mig in, att öka vår besättning med en nyskrifvare, så komma vi nog inte i gräl, inte. Stoppa du sprättarne i dina granna jackor; det blir allt någon bra gosse öfrig, som heldre drar på sig sjömanströjan."

Här afbrötos de genom en skrattsalfva i grannskapet, och då de sågo åt det håll hvarifrån ljudet kom, utropade samtidigt, korporalen: "Donner-wetter!" Sjömannen: "atukas pocki!" **)

Förr än orsaken till dessa yttranden angifves, måste vi bedja den värde läsaren icke tro oss hafva för afsigt att, genom åtskillige främmande ords begagnande, lysa med en vidsträckt språkkunskap. Sanningen ligger oss mycket om hjertat och fordom måste en värfvad, Skånsk soldat, nödvändigt kunna svärja på Tyska, om han ville anses för manhaftig, likasom matroserna inblandade engelska i sitt tal, hvilken vana ej heller nu för tiden saknas; åtminstone hvad det senare beträffar.

Nyss beskrifna samtal hade ännu icke börjats, då en vandrare arbetade sig fram emot staden, genom den utåt böljande folkströmmen, hvilken egde ansenlig

---

*) Fördömda lathund.

**) Se på bocken.

motståndskraft i den trånga öppningen eller porten, mellan vallarne. Under dessa bemödanden blef han, så till sägande, bortblandad; men på fri plats, efter vunnen seger väckte han desto mer uppseende. Det var en ung man, med af damm öfverhöljd, löjlig utstyrsel. Den blackiga hattens primitiva form kunde ingen gissa; dock tycktes den hafva blifvit förändrad ifrån rund till ett slags trekantig. Skygget stod upprätt i nacken, äfvensom vid öronen; hvaremot dess främsta del liknade ändstycket på en takränna. Fracken, ursprungligen grå, skiftade numera i gult; skörten kysste hälarne och om lifvet sammanhölls den, medelst ett par stora stålknappar, dock ej mera slutet, än att den grön-, röd- och svartrandiga västen framstack både ofvan och nedan. Benen höljdes af ett par grå, tätt åtsittande, korta vadmalsbyxor, grå ullstrumpor och söndriga skor. Långt ned på halsen och öfver de friska kinderna hängde det ymniga, svartbruna håret, emellan hvars orediga testar, tvänne mörka, lifliga ögon glänste.

Denna person hade ej väl återfått andan, efter sitt mödosamma brottande, då en närstående Marktschreijer skrek: "kiken sie hit, här visas den schture Stadt Paris, som ligger in London!" Följande de andras exempel, steg han fram, såg igenom ett rundt hål och utropade:

"Serra dö, tror jag icke att det är sjelfvaste Boston, som far talar om så mycket!"

Redan detta gaf ämne till munterhet; men när konstmakaren räckte ut handen, för att emottaga betalning och åskådaren svarade:

"Man får väl glo fritt på öppen gata vet jag?" Kände den öfriga publikens löje inga gränser.

Hvad som föregick inom den unge mannens bröst blef en hemlighet; men han gjorde ett förtvifladt hopp ifrån lådan; stack händerna i sina fickor, liksom för

att uppleta en penning och blef, derefter, stående med nedslagna ögon.

"Aha!" inföll korporalen, lyfte armen i vädret, mätte med sina blickar afståndet derifrån till marken och nickade. "Fem fot, nio och ett halft tum är väl ingen goliath. Kan dock sträckas till fulla tio i rekrytskolan. Jag betalar för dig och gör dig sedan lika grann, som jag står här sjelf, om du vill tömma min kanna. Nå, se inte så förundrad ut! Du kan ju begripa att här är frågan om värfning? Folket vid det hedervärda Sprengtportska regementet lefver ett afundsvärdt lif. Kaffe på sängen alla mornar; stek och vin till middagen, gröt och mjölk till aftonmål då man har råd. Låter det inte bra, om jag får fråga?"

Emot orationens slut tog han en ölkanna genom krogfönstret, kastade ett par mynt på kärlets botten och fortfor:

"Se här! Drick min son och ropa: Lefve konungen! För besväret erhåller du hela fyra daler silfvermynt i värfningspengar. Ganska hederligt bjudit, hohle mich der Teufel!"

"Nej"; svarade den tilltalade, "förr låter jag hänga mig, än blir soldat."

"Nå, nå! Sakta i backarne! Du torde kanske bli spak till slut. Om du inte är försvarslös, så tjenar jag en kapitulation gratis. Fram med ditt pass."

Härvid ville korporalen fatta honom i kragen; men han undvek taget genom en så väl afpassad böjning, att den förre körde näsan i väggen, till de kringståendes stora förnöjelse. Emellertid gjorde krigaren genast ett bättre afpassadt försök; hvarigenom en rigtig hetsjagt uppstod, hvilken slutades med samfälld kullerbytta öfver benen på den förut omtalta, sittande sjömannen.

"Brassa back, medan jag prejar dig!" röt denne,

åtskiljande kämparne med sina senfulla armar. "Hvarför har du kommit hit, pojke?"

"Jag ville söka mig en passande tjenst på något krigsfartyg."

"Men du är ju en landkrabba, som inte en gång vet hvad styrbord och babord betyda; långt mindre om du inte hisnar på en masttopp?"

"Åh jo, nog vet jag alltid hvar höger och venster är, då man vänder sig åt fören; och är masten inte högre än en stor smålandstall, går jag oförskräckt dit."

"Jag börjar tro, att det är söblod i dig."

"Hade han än grodblod, så blir han min", inföll korporalen.

"Nej, stick tåg, kamrat! Ännu har han ej tagit något på hand utaf dig. Intill så sker är han fri karl."

"Hvad pratar du för smörja? Jag lofvade ju betala gubben med skåpet."

"Men, se jag betalte, medan du beskref en soldats lyckliga lefnad; och har således gått dig i förväg. Kom pojke, jag skall säga dig något emellan fyra ögon."

Med dessa ord tog han sin skyddling vid handen, ledde honom fram åt gatan och fortfor:

"Uti hela örlogsflottan, som nu utrustas, finnes intet så vackert, välseglande fartyg, som den lilla fregatten Hvita Falken och ingen så bedagad förman, som dess chef, kapten Tiller. Lägg dessa begge namn väl på minnet, skaffa dig qvarter och uppsök, i morgon, den sistnämnde för att erbjuda din tjenst. Tar han emot dig, så träffas vi, och jag vill göra folk af dig. Här får du ett par plåtar till skänks."

"Till låns, menar ni väl?" afbröt främlingen.

"Nå, så till låns då, efter jag ser du har heder; men akta dig för värfvare."

"Frukta inte. I morgon klockan sju står jag hos kaptenen, i hans hus."

"Dumbom! menar du att en sådan karl sofver under tak, när han kan ha ett däck öfver hufvudet? Nej, ombord på Hvita Falken skall du söka honom. Farväl!"

Med, dels af vana, dels af trötthet, krokiga knän lunkade vår sjömanskandidat till den besynnerliga, kringflutna staden, som Carl XI:s kraftiga vilja hålkade ur Trossö klippor i hopp att genom sin örlogsflotta värna Sveriges kuster och lägga en, med tre kanoner stämplad, betydlig vigt i europas allmänna vågskål. Andra tider, andra tankar, säger ordspråket och efterverlden behandlade den store monarkens herrliga, politiska byggnad med samma tvekan, som blifvit ådagalaggd i våra dagars tidningar, rörande bästa platsen för ett national-museum. Måhända hade förhållandet varit annorlunda, om Carl XII ej, med alla sina prisvärda dygder, varit litet skefögd i hänseende till landets väl eller ve och ej, af bara tapperhet, nedrifvit sin faders verk, hvilket en annan Wasaättling bjöd till att åter uppresa, ehuru han, efter att hafva skaffat medel, bar sig lättsinnigt åt vid deras användande och, derföre, mera lyste än gagnade.

Men vi få icke släppa vandraren ur sigte. Vid stadsporten erhöll han anvisning på ett anspråkslöst nattqvarter hos en beskedlig båtkarlsenka; och ehuru den säng hon upplät, var lika hård som kort, sof han deri ganska lugnt ända till dagningen. Redan klockan sex, följande morgonen, dref otåligheten honom ut på Kungshalls batteri, hvarifrån flottan kunde bäst beskådas.

Det vid solens uppgång vanliga töcknet hade redan skingrat sig. Tolf linieskepp samt en mängd fregatter och småfartyg, afspeglade sina vackra, rundade former, sina lätta tacklingar i den lugna vattenytan;

liksom fordom Narcissus, vid källans rand, högmodigt beskådade de fylliga, ungdomsvarma kinderna, det mörka, rika håret, hvilka herrligheter snart skulle förhärjas.

Småningom började en lätt, sydvestlig vind framlocka obetydliga vågor, och slupar sändas i land. Större delen styrde kosan åt varfvet eller en brygga, som var långt aflägsen ifrån åskådarens ståndpunkt; blott ett ringa antal tycktes foga sig efter hans önskan och komma honom till mötes. Andfådd af beundran och längtan, frågade han, stammande, huru man skulle komma ombord på fregatten Hvita Falken? "Hvad vill du der, din bondtupp?" "Simma dit", och dylikt, blefvo de enda, föga båtande svaren man bestod. På detta sättet, tänkte han, går det mig, såsom klockaren berättade om Israels barn och det Förlofvade landet. Jag vet ungefärligen hvar mitt paradis ligger, och måste ändå vandra i hela åratal, utan att hitta öfver gränsen.

Ändtligen kom en fiskarebåt seglande, helt nära batteristranden. Denna syn upplifvade det sjunkna modet och han ropade:

"Hvarthän far ni?"

"Till chefsskeppet, kan du väl bepripa, ty hertigens, i förväg anlända kockar betala bäst."

"Hertigens? har man nånsin hört på maken; finns der ännu té-hertigar på flottan? Kära hjertans, låt mig få följa med för betalning."

"Men inte under en daler silfvermynt."

"Låt då, i Herrans namn, gå för en daler; lägg bara hit."

"Kast' loss skotet, mor; Calle, pass på törn!"

Straxt derefter låg båten vid ett par stora stenar och den styrande fiskaren sade, under det att passageraren hoppade ombord:

"Till chefskeppet skall du riktigt komma, för din

aler; men jag tar dig inte tillbaka. Sätt af; hal' an
kotet igen!"

"Hvem har inbillat dig, att jag vill till chefs-
keppet?"

"Kanske du ämnar dränka dig?"

"Nej, pass! För mig till fregatten Hvita Falken."

"Någon sådan har jag aldrig hört omtalas. Den
nåtte vara ibland småkrafset. Visa mig hvar den ligger."

"Det vet jag inte; men du har godt mål i mun-
nen och kan fråga."

"Hvad fan skulle du med den galningen, far?"
nföll en pipande qvinnostämma.

"Man måste förtjena, när man kan. För besväret
tt fråga mig fram vill jag ha en daler på köpet;
nnars sätter jag dig åter i land."

Stillatigande tog passageraren sitt sista plåtstycke
— ty det andra hade qvarteret kostat — och räckte
det åt rormannen, som derefter ej gjorde flera in-
ändningar. Knappt kände han sig sakta gungad af
afsvågen, förrän ett outsägligt behag spriddes öfver
ela hans väsen. Bröstet vidgades för de friska vind-
läktarne, ögonlocken föllo tillhopa och en mängd,
örut aldrig skådade, bjerta bilder började sin ringdans
ti den af hoppets fackla upplysta hjernan. Något
elt eller redigt framstod väl icke för hans fattning;
nen det var ett lif — ett brusande — ett hvimmel
f segel, flaggor, kanoner och sablar, som måhända
gjort honom förryckt, om afståndet till fregatten varit
ängre och drömmen derigenom blifvit fortsatt i flera
immar. Ett par linieskepp, vid hvilka båten lade till,
medan fiskaren gjorde frågor, ådrogo sig visserligen
en flygtig blick; men de syntes så ofantligt stora på
nära håll, att ögat ej kunde mäta dem och då gung-
ningen åter började, fortsatte äfven inbillningen sitt ma-
giska trollspel, som ej tog slut, förrän han stått minst

fem mituter på Hvita Falkens halfdäck, omgifven af en gapskrattande menniskomassa.

Det första han hörde tydligt sägas, var:

"Antingen har kräket blifvit sjösjukt på den korta färden, eller också är det ett utsluppit dårhushjon. Hämta hit doktorn!"

"Nej, nej; nådig herre", svrade den misskände. "Det är bara glädjen öfver att hafva kommit på sjön, som gjort mig litet venstersnodd; men vänta tills jag hinner sansa mig, så ska ni finna att jag hvarken är galen eller sjuk."

Detta enkla, med naturlig godmodighet uppgifna skäl, väckte genast deltagande och efter några närmare förklaringar fick han tillsägelse att gå in till kaptenen.

Denne satt vid skrifbordet i sin kajuta, med ryggen emot dörren; men en på balken emellan fönsterna hängande spegel, förrådde huru han äfven såg ut, ifrån fören betraktad; hvilket kommer oss, i egenskap af figurtecknare, väl till pass.

Det var ett af dessa utdöda, aktningsvärda originaler, om hvilka våra yngre generationer knappt kunna göra sig begrepp; ty nu mera får man icke tala, eller handla annorlunda än den för dagen rådande opinionen befaller. Allt det myckna prat vi höra, går på samma ton; hvarenda rock är skuren efter samma mönster; ingen vågar begagna egna uttryck eller öfverlemna sig åt egna vanor.

Alldeles i motsatts härmed, hade ingen mensklig magt kunnat tvinga vår gamle kapten att rätta sig efter modet; handla eller tala på annat sätt, än han lärt ifrån barndomen. Gud, kungen, amiralerne, och i tjensten äldre kamrater, voro de enda han erkände sig skyldig att lyda. Nedom denna gränslinie stodo besättningen, som borde blindt efterkomma hans befallningar, och de så kallade landtmenniskorna, om hvilka han föga bekymrade sig. Till växten ej sär-

deles reslig, egde hans axlar en ansenlig bredd och bildade, tillika med det fylliga bröstet den skapnad, som fransosen kallar fyrkantig, men heldre borde heta cylindrisk. Af alla kroppsdelarne voro dock inga så betydelsefulla, som de något korta, tjocka benen och det stora runda ansigtet; ty begge dessa slags extremiteter kunde passera för gradmätare på lynnets beskaffenhet. Små, hastiga steg tillkännagåfvo att han var ond eller ville straffa den, mot hvilken kosan ställdes; ovanligt långsamma, att han ämnade utföra ett puts, hvilket ingen af de närvarande fick låtsa märka. Plirade han med ögonen, kunde man vänta att snart få höra en sarkasm uttalas, helst om det skedde under åhörande af någon berättelse, samt mungiporna först sammandrogos och läpparne sedan småningom åtskildes, så att man genom denna lilla öppningen såg huru tungan spelade emellan de friska, hvita tänderna. Böjde han hufvudet på sned, med venstra örat nedåt, såg emot marken, uppblåste kinderna och sammantryckte läpparne, utfunderade han antingen en listig fråga eller uppgjorde någon plan, hvarigenom den, som misshagat honom, skulle illa tilltygas.

Med allt detta var han en god, rättfram och välvillig menniska; färdig att bistå nödlidande. Mest älskade han dock sjömän och glömde i allmänhet hvarje tjenstefel, så snart det blifvit bestraffadt. Att ega underhafvandes välvilja, utgjorde för honom ett verkligt behof; men derom ville han ingalunda höra talas. Af sina tillryggalaggda sextiotvå lefnadsår hade han, snart sagdt, tillbringat femtio ombord, dels på örlogs-, dels på handelsfartyg; började sin mödosamma bana såsom skeppsgosse. Mest besökte han hamnarne vid Nordsjön och Medelhafvet; men kom tvenne gånger till Ostindien och en till Svarta hafvet der han led skeppsbrott, samt nödgades vandra hem genom Ryss-

land, hvilken landtfärd utgjorde glanspunkten, då han ville berätta roliga äfventyr.

I tackling, navigation och konsten att, genom ballastens lämpande, lägga ett fartyg så, att det seglade väl, var han en oupphunnen mästare; men deremot mindre hemma i den så kallade örlogstakten, hvarigenom all mönöver går ögonblickligt och ordningen oafbrutet vidmagthålles. På detta sätt skulle Hvita Falken måst umbära mycket af det beröm den städse fick, om ej sekonden, löjtnant Vågenhjelm, genom tjenstgöring på engelska flottan under hela det amerikanska kriget, blifvit uppammad i den första af alla sjönationers stränga skola. Tillsamman utgjorde de ett ypperligt befäl.

Men förr än denna, redan nog långa beskrifning afslutas, måste vi nämna, att vår chef hade en liten fåfänga. Näst beröm öfver tacklingen, smickrade det honom att höra: kors hvad herr kaptenen skrifver för en vacker stil! och sällan lemnade väl någon så mycken omsorg åt sin namnteckning, som han.

Ett sådant sirligt ritande var just å bane, då den tjenstsökande, unge mannen inträdde i kajutan och måste vänta, minst fem minuter, på tecken att vara bemärkt. Ändtligen hörde han det obehagliga ljud, som vanligen uppstår då en sittande person, med benens tillhjelp, kringvrider sin stol öfver bara golfvet; såg derefter — först i profil, sedan en face — en rund, temligen ansenlig mage jemte en, om just icke liten, dock trubbig näsa, hvilken tycktes hafva skiljt ett par små, lifliga, grågröna ögon längre ifrån hvarandra än händelsen är hos menniskor i allmänhet.

Med en forskande blick ifrån hufvudet ända ned till fotabjellet, frågade kaptenen:

"Hvarifrån kommer du; hvem är du och hvad vill du?"

"Jag kommer ifrån Småland; heter Calle Klippenfelt och vill antaga sjötjenst."

"Såsom hvad för något?"

"Kadett."

"Kornett, menar du väl?"

"Nej, kadett sa' jag."

"Har du farit såsom skeppspojke?"

"Nej."

"Såsom jungman eller lätt matros?"

"Nej."

"Huru många sjöresor har du gjort?"

"Ingen."

"Och vill ändå bli kadett?"

"Ja."

"Det är ingen hut i smålänningen", mumlade den frågande; satt en stund tankfull och återtog högt: "En kadetts första skyldighet är, att hitta öfverallt ombord. Vet du huru man går, för att komma ned på trossbotten?"

"Ungefärligen."

"Nå, vandra dit; sök rätt på upphördsskepparen och bed honom gifva dig särfsaxen?" *)

"Och när jag fått den?"

"Så kommer du hit och visar mig huru han ser ut."

"Får jag begära den för herr kaptens räkning?"

"Ja, bevars; till och med på min befallning."

Sålunda instruerad skyndade Klippenfelt ut genom dörren, under det att kaptenen reste sig upp ifrån stolen och började mäta däcket med långa steg, redan småskrattande åt något, som han snart tänkte få skåda. "Jag ångrar nästan att icke hafva följt honom i spåren",

*) Ett ombord vanligt, groft skämt med nykomne, okunnige personer, bestående deri, att skepparen doppar en borste i tjära och kimrök, samt nedsvärtar synen på den, som låter narra sig att begära få låna särfsaxen.

sade han för sig sjelf, "ty känner jag skepparen rätt, blir målningen icke färdig med ett enda penseldrag. Emellertid får jag gå här och vänta."

Detta bekymmer var dock alldeles onödigt. Efter en liten stunds förlopp återkom budbäraren, utan annan ansigtsfärg än den vanliga, och framräckte, helt allvarsam, en i tjära doppad borste.

Liksom då ett fartyg drifver på grund, när ankartåget springer under storm, sackade kaptenen baklänges, med gapande mun, tills han törnade upp emot en kanon:

"Hva' — hva' — hvad fan skall det betyda?" stammade han. "Vågar du komma och bjuda mig den der?"

"Jag vet att man ombord alltid skall lyda sina förmäns befallningar, och jag trodde - - - - -"

"Hvad trodde du?"

"Att herr kaptenen ville raka sig."

"Nå, tusan ska väl fnatta dig, din getabock! Men detta hänger icke rätt tillhopa. Vet du hvem jag är?"

"Jo; herr kapten Tiller."

"Se så! Nu får jag inte en gång behålla mitt ärliga namn? — Jag heter *Stiller* och skall låta stilla dig med tjugufem slag utaf daggen. Kom genast med mig fram på backen!"

Ehuru unga Kippenfelt ofta måst göra bekantskap med sin fars karbas, då han sköt bom eller ej äntrade nog hastigt upp i ett anvisadt träd, som skulle föreställa skeppsmast, och sålunda egde en viss vana att tåla aga, kunde han dock omöjligt bära den nu hotande förnedringen. Slägtblodet kom i jäsning, motståndskraften i armarnes muskler fördubblades, och kaptenens bemödanden att uppnå dörren afböjdes, medan ögonen spelade åt en öppen kanonport, hvarigenom den allt hopp förtagne, olycklige, ville kasta sig.

Troligtvis hade både hans, med idel motgångar

började, bana blifvit afbruten, likasom denna berättelse aldrig nedskrifven, om icke den förr nämnde sjömannen just i detsamma inträdt.

"Se der är den fördömda karlen, som narrade mig hit!" ropade Klippenfelt, med halfva kroppen redan utombords. "Men hvarken du eller din arge kapten skola få nöjet att piska annat än min döda kropp, om ni kunna fiska upp honom."

"Stopp!" ropade sjömannen och grep rymmaren om smalbenet. "Är du förryckt, menniska? kaptenen slår ingen utan orsak; men du har väl inte ännu aflaggt krigsmanna-eden, inte — vet jag?"

"Aha!" inföll Stiller. "Nu börjar jag begripa. Det är du, ditt otäcka best, som lärt honom att säga Tiller, efter din finska mun icke kommer ut med st."

"Riktigt, kapten. Jag har bedt honom söka hyra på Hvita Falken."

"Hvarför gjorde du det?"

"Jo, om jag inte sku ha visa honom hit, så sku han måsta ha taga värring vid soldaterna."

"Ibland dem hade han passat bättre än ombord."

"Ingalunda. Der rinner söblod i ådrorna på honom. Jag har sett mången amerikan, som, att börja med, inte såg bättre ut än han, inte; men likväl blef märsgast på några månader. Han vet mer om fartyg än någon tror och gjorde bra reda, vid det förhör jag anställde."

"Du inbillar dig således att kunna göra folk af honom?"

"Nog gör jag det, alltid."

"Försök då. Presentera honom för sekonden; led honom derefter till skeppsskrifvaren för att enrolleras, såsom jungman — och låt honom sedan svärja. Men det säger jag, att den första gången han blir dömd till daggarus, upptager jag min nu nedlaggda

talan och föröker portionen med de tjugofem, som tills vidare stå på ränta."

Emot detta domslut ville Klippenfelt göra invändningar, fordrande att antagas till kadett; så att ett nytt oväder nära utbrutit. Då trädde sjömannen emellan, nöp honom i armen och hviskade:

"Låt bli att reta gubben. När du, genom min omsorg, hinner tacklas och få lärdom, blir du kadett, det kan du vara så säker på, som att jag är högbåtsman Abel Kattulin."

"Hvarföre bullra de så på batteriet?" frågade mellertid kaptenen.

"Derom sku jag varsko, men blef hindrad. Det nya reqvirerade tågverket har kommit ifrån varfvet och det gamla hissas upp, för att gå i land."

När högbåtsmannen, jemte sin lärjunge gick ut, möttes de af skeppsskrifvaren med ett papper i handen.

"Jag kommer", sade denne, "för att anhålla om herr kaptenens verifikation på ett interimsqvittens å den ombytta provianten, emedan sekonden farit till chefskeppet enligt befallning."

"Hvad vill det betyda?" svarade Stiller och satte sig vid skrifbordet.

"Herr kaptenen upptäckte ju sjelf, häromdagen, att smöret var härskt och en del kött-tunnor endast innehöllo benknotor, samt rapporterade det till upphandlings-kommittéen *), hvilken medgaf utbyte emot bättre?"

"Ganska riktigt. Hvem är det, som håller tummen på uppbördsmännens ögon och står på folkets rätt, om inte jag? Men deraf följer ingen skyldighet för mig att skrifva under reqvisitionerna."

"Jag hade nyss äran nämna, att sekonden rest

*) bestod af konter-amiralen baron Strömfeldt, landshöfding baron Rayalin och kammar-rådet Mützow.

bort; och då de många göromålen omöjligt medgifva min personliga närvaro vid uppvägningen af de återgående tunnorna på magasinet, förr än i morgon, utbeder jag mig herr kaptenens intyg att de verkligen blifvit afsände härifrån, orörde till sitt innehåll. Sjelfva meningen står redan uppsatt; endast namnet fattas."

"Nå, låt mig då se på herr'ns mening." Dervid emottog han papperet, började studera och fortfor, efter en stunds läsning: "Det är ju bara rotvälska, herrn skrifver?"

"Rotvälska!" utropade skeppsskrifvaren bestört.

"Åtminstone är hans mening utan all mening. Här står: emottages tio stycken och återlemnas tio stycken? Det man emottar återlemnar man inte."

"De nämnde orden finnas visserligen; men åtskilde genom en ganska tydlig punkt."

"Punkt? — Hvad tror herrn jag frågar efter en prick? — Nej, tack vackert, så der låter jag inte lura mig. Skrif om alltsammman; sedan ska vi se till, huruvida jag kan underteckna eller ej."

Med en ganska besynnerlig mine lemnade den lydande kajutan, för att efterkomma befallningen; och knappt hade han hunnit utom dörren, förrän gubben sjelfförnöjdt yttrade: "Håll till godo. Kapten Stiller förstår sig lite på, huru man skall föra pennan. Den der satans smålänningen var ändå en lustig kurre, när jag rätt betänker saken. I alla fall gjorde jag rätt, som lät honom få begrepp om disciplinen. Sådant gör godt för framtiden och man borde verkligen följa den värde öfverstelöjtnantens exempel, som låter ge hvarenda nyvärfvad rekryt tjugofem prygel, i förskott, emedan han ser ut, som han skulle förskingra kronopersedlar och bör veta huru lönen derföre smakar."

III.

Ibland de många mål, hvilka vårt arma, vanskliga slägte, tyckes vara dömdt att beständigt eftersträfva utan att nånsin ernå, kan man räkna jemnlikheten. Öfvertygad om, att vid början och slutet af lefnadsbanan, eller vid vaggan och grafven, stå i bredd med alla sina likar, måste det för menniskan falla sig tungt, att under den gemensamma vandringen emellan dessa punkter, varseblifva en stor skillnad i lifvets njutningar. Det gamla ordspråket: "Han gråter icke gu'd, som aldrig guld har egt", vore fullkomligt sannt, om det lydde: som aldrig guld har sett"; ty storleken af den lycka man sjelf eger eller måste undvara, kan ej mätas utan genom jemnförelse med de synbara förmåner, som fallit på andras lott. Antingen inbillningen väpnar de naturliga ögonen med förstoringsglas eller betäcker dem med svärmeriets slöja, uppstå förvillelser; oftast till vår plåga, men äfven någon gång till vår båtnad. I förra fallet skattas den afundade lyckan högre, än den verkligen är; i senare fallet tro vi oss redan smaka någon af de herrliga frukter, som blott mogna under det åter öppnade paradisets molnfria himmel.

Huru och på hvad sätt dessa brister skola afhjelpas, har ännu ingen nöjagtigt utredt; hvaremot erfarenheten vitsordar en fortgående förändring i allt. Personer, slägter, ja hela folkslag stiga till ära, rikedom och magt, men falla åter ned i armod, elände och glömska, medan andra intaga deras lemnade platser. På lifvets stora ocean råder aldrig ett så fullkomligt lugn, att dess yta blir jemn.

För att oupphörligt erinra om ofvannämnda skiljaktigheter i lefnad-förhållanden, plågar ödet ej allenast våra öron med ljudet af titlar, stora summor ock ryktets trumpetstötar; utan ställer äfven olika, efter förmögenhet och rang afpassade boningar, midt för vår näsa. Troligtvis har mången, armodets son, lika ofta tänkt: "Ack om jag egde den der rika, förnäma herrens hus", som: "Gifve Gud att jag bara hade hans läckra bord, granna rock och väl försedda kassa!"

Emellan dessa ytterligheter ligger den stora stråtvägen upp till lyckans tempel. Så fort man kommer ett stycke i höjden, vill man stiga vidare på de nedunder varandes axlar; försöker emellertid allt, för att icke synas stå lägre än någon af dem, som redan vunnit försprång och sluter sig till sina likar i vilkor. De deraf alstrade, synbara följderna, framsticka bjert nog i gamla hufvudstäder. Herrligast, och såsom bild af den belägenhet, hvaruti blott en enda kan komma, uppreser monarkens palats sig enstaka. En annan stadsdel inkräktas af den rikare adelns, ofta med grannlåt, sirade boningar; en tredje, ej mindre yppig, tycks vara inrymd åt handeln och de rörliga kapitalens innehafvare; en fjerde åt mindre lönande handtverkerier och så vidare. Blir något mellanrum ledigt, begagnas det af den anspråkslösa medelmåttans barn; men ytterst, slår fattigdomen sin midgårdsorm kring samhället, utkastas dagakarlens och tiggarens låga kojor.

Visserligen har nutidens nivelleringssystem förändrat saken, i vissa delar, emot fordom; dock återstår ännu mycket att göra, innan alla gamla minnen kunna bortsopas.

Ett af de höga husen, på den ansenligt högt belägna Götgatsbacken i Stockholm, egdes och beboddes utaf Kommerse-Rådet Walm. Tredje eller öfversta våningen, var inredd för hans trenne döttrar jemte guvernanten; den mellersta till hvardagsrum och den första utgjordes af de så kallade statsrummen. Nederst kom man, till höger i förstugan, in på kontoret och till venster befanns dörren åt ungkarlarnes boning.

Denna anordning låt förmoda att herr Walm samlat en stor förmögenhet; men att han hade högst egna åsigter, rörande dess förkofran och framtida delning emellan barnen, kunde ingen erfara, förr än det af en händelse blef yppadt. Onekligen är all handel i stor skala ett slags hazardspel; derföre frestas köpmannen mången gång att, likt alla spelare, tro på tur och otur samt vidskepligt fästa sig vid den sort djerfva spekulationer, som redan bringat lycka. När Walm först satte fötterna under eget bord, låt han för lånta penningar bygga och efter sin hustru uppkalla ett fartyg, hvilket lastadt med koppar försändes till Frankrike. Såsom retur-last intogs socker och tobak i en Spansk hamn. Kopparn sålde sig utmärkt väl; på de hemförda artiklarne var, händelsevis, brist här i Sverige, så att äfven de gåfvo en oväntadt stor behållning. "Min hustru har bestämdt tur", sade han för sig sjelf. "Också skall hon, ovetande, tlifva min kompanion. Allt hvad det skepp, som bär hennes namn, inbringar sedan byggnadskostnaden och utredningen äro betalte, vill jag uppföra i ett serskildt, henne efter min död, tillgodokommande konto.

Huruvida vår köpman verkligen fått en ovanlig kombinationsförmåga, endast sällsynt lycka eller begge

delarne i förening, är svårt att afgöra; men att han, under flera års tid, oafbrutet vann på sin skeppning, kan ingen bestrida. Sålunda uppmuntrad, föll det honom in, att fortsätta sina försök, äfven för barnens räkning. Vid hvarje kärlekspant, som äktenskapet skänkte, fästes en ny förhoppning; och ett nytt fartyg, med den lille verldsborgarens dopnamn, plöjde vågen.

Redan hade han mången gång tänkt: det är bält hvad min Adolf Fredrik och Gustaf vinna på sina barkskepp; liksom Eleonora på sin svåra brigg, då ödet gjorde honom åter igen till fader. Alla faddrarne påstodo, att man aldrig sett en så söt flickunge; sjelf tyckte han detsamma. Följden deraf blef kölens sträckande till det största skepp, som kunde byggas i Stockholm, och hvilket, vid aflöpningen sjelfva revolutionsdagen, kallades Charlotte efter sin späda, af ingen mer än herr pappa kända, skyddspatronessa.

Naturligtvis sökte Gustaf III att skaffa sig vänner ibland hufvudstadens borgerskap, under den spänning som hans statskupp nödvändigt måste framkalla ifrån Riksrådens och den gamla adelns sida. De namnkunnigaste, förmögnaste och inflytelserikaste inom hvarje klass uppmuntrades med nådebevisningar; herr Walm utnämndes till kommerse-råd. Detta vedermäle af kunglig bevågenhet, skrefs också på flickans räkning; emedan befordringen tycktes vara, om icke just grundlagd, dock påskyndad, genom det stora skeppet. Vid fullmagtens första genomläsning, i enrum, sade han småleende: "Vänta bara, så skall man få se på en mamsell, som både med sin rikedom och skönhet fördunklar alla verldens fröknar!"

Lika oafbrutet, som det älskliga barnet tillväxte i behag, fläcktade lyckans vind, kring den från strand till strand öfver verldshafvet ilande vatten-nymfen Charlotte. Hvarthelst hon hvilade sig, stridde man om

äran att få befrakta henne; slutligen började man tro det vara öfverflödigt att taga assurans på de varor hon förde Detta uppmanade kommerse-rådet att göra någonting alldeles förvånande. Kaptenen befalldes att, för firmans räkning, inlasta thé jemte fabriks-alster af dyrbaraste sort i England och gå till någon af dess Vest-Indiska besittningar, förr än sjöfarten på våren allmänt öppnades. För stormarne fruktar jag ej. — skref patronen vidare. "Härjemte följer ett af Franska ministern, genom kungen erhållet fribref, ifall Ludvigs kryssare skulle antasta er; men jag förmodar, att Britterna hålla sjön ren och de måste respektera, hvad som utgått direkte ifrån deras eget land."

Efter fyra månaders förlopp ankom, till svar: "att den dyrbara laddningen blifvit såld med god vinst i Antigua; men hvarken för kontanta penningar eller vexlar, utan emot anvisning ifrån ett derstädes bosatt, väl kändt handelshus, på den säkraste Bankiren i London. Då någon fördelaktig returlast ej kunde fås, hade kaptenen åtagit sig att hemföra en hop stympade krigare, för hög passagerare-afgift; samt hvarjehanda Engelska amiralitetet tillhörande föslitne effekter. Denna nödfalls-åtgärd väckte genast herr Walms missnöje, liksom den varit ett slags förebud till större obehagligheter, hvilka också ej läto länge vänta på sig. Genom Svenska ministern vid Brittiska hofvet, inlopp underrättelse att skeppet Charlotte nära Irländska kusten blifvit tagit af kapare; plundradt och försänkt, sedan besättningen jemte passagerarne fått dess slupar till räddningsmedel. I brist på åberopad anvisning kunde Bankiren omöjligt lemna penningar; mannen, som utfärdat den förra, var ett tjurhufvud, och vägrade att gifva en ny. Visserligen började process, mot gäldenären; men tidens oro, afståndet och de besynnerliga Engelska lagarne, voro lika många hinder för ett snart slut. Mellertid dog anvisningens

utgifvare. Arfvingarne påstodo sig icke behöfva svara i ett mål, som personligen rörde den aflidne; samt endast vara villige till skuldens honorerande, om hufvuddokumentet förevistes i London inom tio år, räknade ifrån den dag det underskrefs, eller den 30:de September 1780.

Bortskämd af en, dittills aldrig bedräglig medgång, tog Walm saken på mindre klokt sätt. "Detta är följden af min dotters otur, som jag icke behöfver lida för" utropade han. "Hon har fått hvad hon får och huru hon sedan kan berga sig, blir hennes egen omsorg."

"Hvem i Guds namn, menar du, min bäste vän?" frågade hans, helt nära sittande hustru.

"Jo, jag menar vår Charlotte. Orsaken till min, af nödvändigheten påkallade, stränga åtgärd emot henne, hade jag ej ämnat säga dig förrän längre fram: men efter isen är bruten skall jag tala öppet. För att skaffa både dig och barnen oberoende ställning efter min död, byggde jag ett serskildt fartyg åt en och hvar utaf er, grundläggande lika många kapitaler genom den vinst, som skeppen lemnade. Arfslagen är något, som jag icke förmått lära mig begripa. Väl synes billigt, att barnen få lika lotter i föräldrarnes qvarlåtenskap; dock kan det ena behöfva mer än det andra, hvilket åter endast vår Herre inser. På grund häraf har jag låtit en högre magt leda de minas framtida öden, utan att försaka handelns billiga fordringar. Så länge allt går lyckligt, uppföres vinsten till den en gång blifvande egarens favör, hvaremot timade förluster måste af honom ersättas. Skeppet Charlotte finns icke mer; dess dyrbara laddning är och blir obetaldt; således måste patronessan ansvara för, hvad det förra kostat samt den senares fulla värde. Dertill räcker ej all hennes föregående behållning. Såsom fader kan jag icke fordra mer än hon eger; men

ännu mindre uttaga bristen hos er andra. Följden blir att hon, vid min död, får nöja sig med en laglig lott i den summa, som qvarstår, sedan sterbhusets skulder och edra kapitaler äro liqviderade."

"Finns der någon behållning på mitt konto", inföll frun, "ber jag dig åtminstone öfverflytta hälften deraf på den lilla, till fartygets förlorande alldeles oskyldiga, stackars flickans. Hvarföre skulle hon ensam blifva fattig ibland sina syskon. Tro mig, en sådan orättvisa drar förr eller senare himmelens straff öfver våra hufvuden."

"Nu talar du oförståndigt. Handels-affären måste skötas efter orubbliga grundsattser. Hvarje afvikande derifrån bevisar otillbörlig svaghet. I den dubbla egenskapen af flickans förmyndare och köpman, har jag för oss begge hemligt undertecknat en afhandling, på hvilken hon kunnat vinna mycket ifall lyckan gynnat; hvaremot jag ej gjorde annat förbehåll än att bli kuppfri. Om jag sagt: se der, Charlotte, skänker jag dig en summa med varm hand, skulle hon visst icke deraf fått betala mina förluster; men jag har blott varit hennes förläggare, och då blir det ovedersägligen nödvändigt, att återtaga förskotten så långt tillgång finnes. Otur är ett ohjelpligt ondt; den dermed behäftade nödgas tåligt bära fattigdomens börda.

Kommerse-Rådinnan, som mer än väl kände, huru fruktlöst det var att söka rubba, ens den allra minsta utaf sin mans handelsprinciper, gick in i sitt rum, der hon, under strida tårar, fattade ett på dotterns hela lefnad inverkande beslut. Undervisning och kläder åtnjöt väl Charlotte ifrån den dagen, lika med sina öfriga syskon; men hölls till vida trägnare sysselsättningar. Derjemte fick hon högst sparsamt deltaga i nöjen och förströelser. Denna skillnad tycktes flickan alldeles icke märka, så länge jemnförelsen endast sträckte till den äldre systern, hvaremot hon kom på hvar-

jehanda sorgliga betraktelser när hon äfven måste stå tillbaka för en, efter henne sjelf född yngre. Följden häraf, som kunnat blifva afund eller hat, stannade lyckligtvis vid ett slutet, undergifvet väsen, i förening med lust för arbete. Reste de öfriga bort för att roa sig, visade hon intet missnöje; utan tog någon nyttig bok eller satte sig vid sybordet, hvilket dock stundom utbyttes emot klaveret, ifrån hvars strängar den konstfärdiga handen framlockade herrliga toner, parade med en ljuf, behaglig röst.

På sådant sätt uppstod icke något ovanligt förhållande emellan Kommerse-Rådinnan och hennes ifrågavarande dotter. Denna senare varseblef ofta ett ömt uttryck i modersögat, som tycktes säga: jag skall en gång belöna din undergifvenhet. Ändtligen inföll den tidpunkt då Charlotte, snart sexton år gammal, skulle för första gången kommunicera. Detta högtidliga tillfälle tog fru Walm i akt, för att lätta den börda, som länge hvilat på hennes hjerta.

Efter lämplig förberedelse, meddelades allt, hvad hon sjelf kände rörande faderns planer att skapa en särskild förmögenhet åt hvarje af sina, en gång blifvande arfvingar, samt hans åsigter då missgynnande händelser hindrade honom derifrån.

"Du hade kunnat vara rikast af oss alla", tillade hon, "om det för dig arbetande skeppet icke blifvit förstördt eller åtminstone lasten ärligt betald. Så länge jag lefver och sjelf har något, skall du icke lida nöd; men ingen vet hvem olyckan härnäst drabbar. Den kan komma på min lott, när kroppskrafterna aftaga och det är ju möjligt att äfven pappa framdeles lider stora förluster, så att ingenting finnes öfrigt till allmän delning. Ditt redan inträffade, hemliga missöde, har förefallet mig som en himmelens varning. Det öfverflöd hvari vi dväljas retar till lättja, om denna ej motsträfvas; en länge njuten, aldrig af-

bruten vällefnad, gör menniskan förkrossad när den upphör. I följd häraf har jag låtit dig tidigt umbära nöjen, på samma gång, som du blifvit vand vid nyttiga sysselsättningar. Sålunda väpnad emot behofvet, om det infinner sig, och i stånd att, nödfallsvis kunna försörja dig, genom undervisnings lemnande åt andra, må du hädanefter fritt deltaga i dina syskons förströelser, då du dertill finner dig hågad. Emellanåt skola vi dock samtala om hvad jag nu sagt dig; anställa betraktelser öfver den verldsliga lyckans obeständighet och uppmana hvarandra till motgångens bärande med kristlig styrka, då försynen lägger korset på våra skuldror.

Detta förtroende återgäldades med den barnsliga, rena tacksamhetens hela värma. Telningen, som uppspirar vid en mognad stam, har ej allenast behof af dess mot solens brand svalkande krona; den måste äfven kunna luta sig till ett säkert stöd, då stormarne skaka dem begge.

IV.

På, som det då för tiden allmänt kallades Norrmalms-torg föreföll rörelsen med ekipager, fotgångare och gapande medborgare, ovanligt stark en stjernklar afton. Denna senare var äfven snö ljus, utom Stockholms tullportar; men stadens gator, hvilkas gamla vinterbeklädnad, några timmar förut, varit upplöst till en smutsblandad välling, genom vårsolens smältande kraft, företedde nu endast långsträckta, mörka isbanor. När någon af de många täckslädarne hunnit fram till den kungliga operans ingångar, såg man högst besynnerliga figurer stiga ur. Än var det Grekiska gudomligheter, än riddare, herdar, herdinnor, sotare, bondfolk och otaliga andra skepnader; ja, till och med hin ondes afbild saknades icke. Liksom för att fullända det befängda i klädseln, buro de flesta herrarne vargskinspelsar; men deras ben egde blott silkesstrumpor och skor, till skydd emot den temligen starka kölden.

Redan i förstugan böjades ett smått kacklande, hvilket lika med trapporna, gick Crescendo allt intill

salongen, der örat omöjligen kunde uppfatta mer än summariskt den mängd läten, som flera hundra förställda menniskoröster frambringade. Men midt ibland detta sorlande hvimmel, rådde dock en viss ordning; tydliga grupper höllo sig tillhopa, spetsfundiga frågor och qvicka svar vexlades af enskilde personer, dels under förbigående dels under längre samtal. Ingen blef fredad för anmärkningar eller tilltal, om han ej bar en viss sort kåpa; alla tycktes hafva beslutat att rigtigt njuta af denna vinters sista maskerad-bal.

På främsta bänken uti en af logerna satt, såsom åskådare, ett litet förtroligt sällskap, nemligen en herre och tvenne damer.

"Det är förskräckligt bullersamt", sade en af de senare.

"Vänta bara tills kungen kommer, så skall du få höra något än värre", svarade hennes qvinliga granne.

"Plägar han dröja länge."

"Allt efter omständigheterna", inföll herren, som hört frågan. "Stundom låter han verkligen vänta på sig flera timmar; stundom är han tillstädes, fastän så väl maskerad att ingen känner igen honom."

"Gud gifve han kom snart; så att vi sedan finge fara hem."

"Hvad tänker du på? Inbillar du dig, att vi kunna lemna dina systrar vind för våg?"

"De hafva ju begge bröderna vid sidan."

"Mamma och pappa utgöra dock det säkraste stödet för unga flickor. Dessutom vore det högst opassande om vi icke alla, på en gång, följdes åt härifrån."

"Förlåt mig; jag hade orätt. Ingen, minst jag, bör vara sjelfvisk. Men se bara, huru den der bruna dominon betraktar oss!"

"Det är säkert polismästaren."

"Mig förefaller han snarare, som en svartsjuk man, hvilken vill igenkänna sin hustru på drägten och tror henne hafva smygt sig undan i någon loge."

Medan de sålunda talade, försvann masken. Straxt derefter tycktes den muntra samlingen få fördubblad liflighet. De som hade åtagit sig karakters-roler, ansträngde hela sin förmåga att lyckas; alla täflade om att komma nära en ljusblå domino och låta honom höra sina qvicka yttranden. Denna så mycket uppseende väckande person kunde icke vara någon annan än monarken, förrådd genom majestätisk hållning och ett talrikt följe. Lika med grannarne i logeraden, ångrade vårt lilla sällskap att icke hafva tagit plats på salongens andra sida, som nu syntes blifva hufvudpunkten för aftonens nöje. Ehuru de icke hörde hvad der yttrades, följde deras ögon massans rörelser med forskande blickar; alldeles obekymrade om sig sjelfve och den närmaste omgifningen.

I detsamma kände den ofvannämnde herren lindriga stötar på axeln, hvarjemte en, bakom honom sittande karl hviskade:

"Låtsa om ingenting herr Kommerse-Råd; men gör mig oförmärkt sällskap när jag går ut."

"Hvem är ni?"

Till svar bortryckte karlen sin mask, som likväl genast återtogs, hvarefter begge aflägsnade sig. Utkomne i korridoren sade ledaren:

"Här är blyertspenna och papper. Teckna några ord, för att lugna edra damer, min bäste herr Walm; vaktmästaren skall rigtigt framlemna biljetten."

"Men, herr baron, jag begriper intet hvarföre de skola behöfva lugnas. Hvad ni vill säga mig, kan väl icke upptaga så lång tid, att min bortovaro skulle väcka oro."

"Mig slipper ni för godt köp; ty mitt uppdrag

är slut, när jag fört er till kungen. Deremot torde högstdensamme uppehålla er en god stund."

"Jag vet sannerligen icke om jag bör taga edra ord för allvar eller skämt. Hans Maj:t hedrar den granna samlingen der nere med sin höga närvaro, det har jag sjelf sett."

"Ni såg orätt. Kungen väntar oss otåligt i sina rum. Skrif och kom!"

En så bestämdt uttalad, nådig befallning, framburen genom favoriten Gustaf Mauritz Armfelt, vågade ingen motsätta sig. Sedan Kommerse-Rådet skriftligen bedt sin hustru resa hem med barnen och skicka vagnen tillbaka, ifall en oförutsedd angelägen affär hindrade honom att återkomma innan maskeraden blef slut, följde han ledsagaren; nyfiken att erfara huru detta äfventyr månde slutas.

I låset till den dörr, vid hvilken de stannade, fanns ingen nyckel; men den flög upp vid en, af Armfelt utförd, tre gånger upprepad, knackning, och herr Walm fann genast att hans förmodan rörande stället der han skulle möta monarken, slog in. Mer än en gång tillförne hade han, om dagen, beskådat Gustafs täcka operavåning, som likväl då icke lifvades af det krönta snillets närvaro, utan stod tom. Nu var den rikt upplyst; egaren gick fram och tillbaka, med hastiga steg, i det angränsande förmaket.

Så snart kungen märkte sina gäster, trädde han emot dem; nickade åt Armfelt, som dervid aflägsnade sig, och började:

"Måtte jag ej, genom ert hitkallande, min käre Walm, hafva stört ett för aftonen uppgjordt angenämt parti. Om vi, kungar, skola uträtta något här i verlden, nödgas vi — ursäkta den mindre vackra liknelsen — fatta ögonblicket vid håret, och aldrig till i morgon uppskjuta, hvad som kan uppgöras i dag. Ni är en klok man; rik, god Svensk eller, med få ord,

pryduaden i ert stånd. Får jag lika mycket förlita mig på er tystlåtenhet, som jag är säker att ni förmår gifva goda råd?"

"Ers Maj:t täcks skämta med sin underdånige tjenare. Mitt ringa vetande går icke utöfver handelns gränser, hvilka, i spekulativt häoseende, äro temligen vidsträckta; men långt aflägsna ifrån högre politik och statskonst."

"Hvad äro dessa väl annat än spekulationer med folk och länder, i stället för produkter? Hvarje skicklig regent drifver handel i stor skala och känner sig dragen mot det stånd, som han, noga betraktadt, närmast tillhör. Sätt er der på soffan, jag vill taga plats bredvid."

"Värdes nådigst tillåta mig att stående afhöra Ers Maj:ts befallningar."

"Sätt er! säger jag. I denna lilla fristad intränger aldrig etiketten. Det är så ljuft, att stundom få bortlägga purpurmanteln, och umgås utan krus med sina vänner. Menniskan skapades för att sluta sig ömt till likar; den af ödet uppöfver alla ställde, stiger gerna ned ifrån sin besvärliga ståndpunkt för att — om också blott hemligt — njuta jemnlikhetens lifvande vederqvickelse. Sätt er! min bästa Walm, sätt er!"

Detta yttrades med en så tjusande, melodisk stämma att åhöraren alldeles glömde Majestätets närvaro, under det han lät sin temligen tunga kropp sammanpressa den anvista soffans elastiska sidendynor, och beredde sig att, på hvardagsvis, med ryggen makligt lutad öfver sidenstycket uppkasta benen, i trubbig vinket emot magen. Manövern gick emellertid långsamt och kunde icke verkställas utan att blickarne skulle uppfatta så väl hvad värden gjorde, som hans ansigtes uttryck.

Äfven Gustaf hade intagit en ledig, dock ifrån

sjelfsvåld vida skiljd, sittande ställning. Kring munnen sväfvade ännu det milda leendet, som bordt tillhöra de nyss förkligade vänliga orden; men hufvudet reste sig åtminstone ett par tum högre än förut öfver axlarne och de genomträngande ögonen sade så tydligt: "Nå, nå! min gunstig herre, lagom mycken frihet!" att vårt Kommerse-Råd bestämdt sprungit upp, om kungen icke skjutit ett litet närstående med en butelj, konfekt och tvenne glas försedt bord, framför honom; återtagande:

"Får jag någon gång, emellan måltiderna, lust att dricka vin, håller jag mig helst till gammalt franskt. Delar ni min smak, skulle det vara fägnesamt. Varan är god; ty jag har sjelf importerat den. Gör mig nöjet att agera Mundskänk; slå i och låt oss tömma en bottenskål för Svenska handelns fortfarande välgång!"

Fastän herr Walm, såsom det den tiden var allmänt brukligt, gerna smuttade sitt glas rhenskt eller franskt på aftonqvisten, hade han, måhända, nu känt mindre böjelse dertill, om icke en viss, lätt begriplig förlägenhet, gjort hvarje afledare välkommen. Huru det vördnadsfulla medvetandet att befinna sig inför monarken, i ett ögonblick lemnat plats åt tron att samspråka med en väl bekant like, föreföll honom alldeles obegripligt. Stillatigande efterkom han befallningen; slog uti och framräckte, under en djup bugning, de herrligt doftande krystall-kärlen, af hvilka kungen tog det ena, klingade med sin gäst och frågade:

"Nå, är jag icke kännare i vinväg?"

"Uti allt hvad Ers Maj:t behagar företaga, framlyser det öfverlägsna snillet."

"Så långt få vi väl icke sträcka pretentionerna? Säg heldre, att jag städse söker göra det bästa; sedan må uppsåtet öfverskyla bristerna. Svenska handelns skål!"

"Tillåt mig allernådigast att underdånigt tacka på mina ståndsbröders vägnar för det höga beskydd vi njuta; och hvarför vi ej nog kunna visa oss erkänsamma."

"Regenten upphör aldrig att vara fäderneslandets representant. Hedern af den välvilja han lyckas förtjena, blir hans egen behållning; men frukterna deraf tillhöra uteslutande det senare. Hvad vore det beskydd jag kunde lemna, om medlen icke skapades genom näringarne? — Nej, min vän, blind för det sanna, sköna och rätta, skall jag lika litet visa mig som uraktlåta att värdera de källor, hvarifrån både kraften och glansen härflyta."

"Hvilka förträffliga grundsatser!" stammade kommerserådet, som började blifva nyfiken på ändamålet med detta prydliga tal.

"De äro blott en tillämpning af mine höga företrädares valspråk. Sverige fick ej, såsom många andra länder, en allmänt bördig jordmån, hvars utan serdeles möda framlockade afkastningar, mana till en sorgfri lifvets njutning. Naturen inneslöt våra skatter i hårda fjellar, dem idogheten måste genomborra; kringhvärfde våra stränder med tvenne haf, på hvilkas trolösa böljor den unga nordbon skulle vänja sig att framtränga mot långt aflägsna kuster. Dessa, redan ifrån vaggan anvisade, sysselsättningar, grundlägga en styrka, en sjelfförtröstan och ett mod, som utbilda sig till törst efter ära. Se der orsakerna till ett obetydligt folks oafbrutna täflan med de mägtigaste stater i handel och sjöfart, dess inblandning i Europas tvister, dess förvånande hjeltedater på slagtfälten. Intet lands häfder omtala trenne så ypperliga kungar, som Sveriges; likväl var det ett beklagligt missöde, att hvar och en af dem, i god afsigt undergräfde sina egna skapelsers grundvalar. Det rike Gustaf I:ste lösryckt ur blodsugande utländska prinsars slafbojor, återgifvit sjelf-

ständighet och skänkt en förnuftig religion, delade han, på sotsängen, emellan sina inbördes afundsjuka söner, för att å nyo splittras under ändlösa broderfejder. — Gustaf Adolf, tankefrihetens Herkules, ännu aldrig öfverträffad i dygder, krigskonst och statsklokhet, anade sin bortgång utan att förebygga ett ovärdigt bruk af den magt han vunnit, om hans späda dotter framdeles skulle frestas till dess skadliga användande. Carl XI:te, en öfvermodig adels tämjare, sparsamhetens genius och industriens fader, samlade hela landets välmåga i sin skattkammare, lemnande envåldets nyckel dertill uti en stridslysten ynglings händer. Med honom steg vår ryktbarhet till sin kulminationspunkt; ty — såsom min qvicke Kellgren sagt:

Allt ytterligt är ståldt på gränsen af ett fel;
ju högre bergets spets, dess brantare derunder.

Såsom vanligt, gick det fortare nedföre än uppåt och efter mycken oreda emottog jag spiran ur en ädel, men på allt sätt kringskuren monarks händer. Vädjande till folket, rensade jag frihetens, åt afgudar invigda tempel; föresatte mig att utbyta stridsäran emot fredens välsignelser, uppmuntrande konster, vetenskaper och snillebragder. Emellertid kunde jag hvarken tillintetgöra minnet af vår fordna krigiska storhet eller besvärja hämnden. Under åratal hafva grannstaterne hemligt stämplat emot oss. Ryssland har slutit förbund med Danmark och ett hotande åskväder samlar sig på politikens horisont. Detta undföll icke min uppmärksamhet och vill nationen troget bistå mig, skola vi gemensamt förvåna verlden ännu en gång, genom hjeltemod. Erfarenheten lärde redan huru vår mägtigaste granne går till väga, sedan han fick fast fot vid Östersjön. Medan hans arméer intränga i Finland, låter han sina sjögastar härja våra kuster. Lodjorna skola mina skärgårdsfartyg nog hålla på behörigt af-

stånd, men linieskeppen och fregatterne besegras icke med båtar. Om Ryssarne egt en god linieflotta i Ulrika Eleonoras tid, skulle Sverige kanske nu sett rätt bedröfligt ut. Till förekommande af en sådan olycka har jag följt Carl XI:tes grundsats att, under freden, bereda försvaret i krig och låtit Chapman med de franska subsidierna skapa dessa rörliga trädvallar, som värnat andra kringflutna stater. Ännu vet jag icke huruvida eller när ett lömskt anfall öfverraskar oss; men fruktar att så sker innan kort, och vill skydda mitt skötebarn, handeln. Detta kan omöjligt allmänt kungöras. Blott under obrottsligt tysthetslöfte vågar jag tala derom med några få redbare män. I första rummet vänder jag mig till er; vill ni ärligt motsvara mitt förtroende?"

"Det vill jag, allernådigste konung."

"Glöm ej att ni egentligen kommit på en maskeradbal. Kungen har döljt sig i medborgerlig drägt. Den ene svensken talar till den andra. Gustaf, rätt och slätt, säger till sin vän, kommerserådet Walm, hvad monarken Gustaf måste förtiga. Ha vi många handelsfartyg ute, som kunna uppbringas, om vi hastigt få krig med både Ryssland och Danmark på en gång? — Huru lång tid erfordras, för att ge helsosamma varningar der de behöfvas? — Går det an att låta de till Medelhafvet och Indierna försända farkosterne lemna sina laster i Göteborg? — Vore ett väl ordnadt kaperisystem, emot ryska handelsflottan, nyttigt?"

"Ryssland försänder sällan sina produkter med inhemska fartyg, och det ligger utom min förmåga att bestämma, huruvida kaperier, som i första hand drabba vänliga nationers, på egna skepp förda, redan betalte varor, verkligen skada fienden. Att göra Göteborg till upplagsplats för svenska handeln, är visserligen bättre än trotsa alla de faror, som passagen genom Öresund kan bilda; men då måste nämnde

stad vara skyddad mot ett anfall ifrån Norrska sidan. I alla händelser äro tidiga varningar till våra utevarande kaptener högst nödvändiga. Få de sändas, instuckna ibland regeringens depescher, med kabinettskurirer till ministrar eller konsuler, samt nödige konvojfartyg stationeras i Nordsjön, tror jag mig kunna ansvara för borgerskapets erkänsla."

"Erkänsla?" upprepade kungen långsamt. "Detta vackra ord bör jag lika litet anse betydelselöst i er mun, som förhindra utöfvandet af en dygd. Låt höra hvad ni bjuder?"

Huru denna oväntade begäran verkade på kommerserådet, är svårt att beskrifva. Se så! var hans första tanke, nu har jag burit mig hyggligt åt. Den Nådige herrens eviga penningebehof är för väl kändt, att tillåta mer än en tolkning af hans listiga fråga; helst då han tycks vilja kasta sig in uti ett kostsamt krig. På hvad sätt skall jag nu slingra mig ur fällan? Efter en stunds tystnad, hvarunder kungen knappt förmådde hålla sig allvarsam, svarades:

"Någonting bestämdt vågar jag icke hafva Nåden att erbjuda; ty sättet beror på flertalets sammanjemkade åsigter. Det var endast om sinnesstämningen jag talade; och när den är god, lärer Ers Majestät sjelf bäst vara i tillfälle att blifva dess ledare."

"Ni misskänner er monark ganska mycket, min kära Walm. Till emottagande af ett vänskapsprof kan jag nedlåta mig, då det skänkes frivilligt; allmosor kan jag deremot icke begära. Dessutom bör ni besinna, att när jag uppgör extra ordinarie kostnadsförslager, sluta de sig icke på en eller annan fattig million, som ni förmodligen vill skaffa mig att låna utan ränta."

"En eller annan million?" inföll kommerserådet häftigt. "Nej, ta mig fan jag kan bringa tillhopa

sådana summor; minst med försäkelse af goda hypotheker och billig procent."

"Hvem i all verlden har fordrat eller ens tänkt på, att en enskild person skulle sträcka sig så långt? Ni sade er vilja ansvara för hela borgerskapet och detta hedervärda stånd kan ganska ledigt lemna en dylik spottstyfver mot simpel revers, i fall så vore dess mening."

"Men, Herre Gud, det är just den, som jag inte vet."

"Nå hvad vet ni då?"

"Att borgerskapet vill vara erkänsamt för hvad jag, i händelse af ett krig, vågat begära."

"Jaså? Nu börjar jag förstå er. Jag kan vänta allt, utom kontanta penningar och det fägnar mig. Sedan min farhåga att blifva erbjuden något, öfver hvilket jag behöfde rodna, är skingrad, återstår att veta hvad ni sjelf menade då anbudet gjordes?"

"Just ingenting precist; men det for för mig att Ers Majestät kunde behöfva hvarjehanda, exempelvis kofferdiskepp till utrustning såsom krigsfartyg, mot låg hyra, eller dylikt."

"För flottans materiel har jag sörjt, ganska rundligt. På landbacken deremot, återstår mycket att göra, om vi få krig."

"Leveranser?"

"Åh ja, äfven sådana; annars är mitt egentliga behof ett slags handräckning. Månne Stockholms borgerskap skulle vilja tjena mig i denna del?"

"Utan tvifvel."

"Och jag kan räkna på er medverkan till sakens beredande?"

"Ja; ty Ers Majestät är för ädelsinnad att begära orimligheter."

"Jag vill då skänka er mitt fulla förtroende. Hvarje stort, politiskt företag fordrar både fysisk och moralisk kraft; medlen till ett försvarskrig måste syn-

barligt härflyta ifrån monarkens, af nationen troget understödda bemödanden, om fienden skall frukta dem. Långa öfverläggningar när faran står för dörren, äro lika omöjliga, som det vore oklokt att afkasta masken förr, än motståndaren öppnat sin visir. Anfallas vi af Ryssland, sker det oförtänkt, och väntar jag med arméens sammandragande, tills en Riksdag hunn t utlysas och genomgrälas, är Stockholm förloradt. Detta begripa mina inrikes fiender ganska väl; men skola framhålla våra trassliga statsformer, för att svärta mig, om folkets röst ej derifrån afskräcker dem. Vid första skymt af anfall, låter jag mina krigare ila till gränsen och önskar derjemte en samtidig, klart i dagen liggande, patriotrisk yttring å nationens sida. Denna måste någonstädes börjas; äran deraf vill jag lemna åt mitt kära residens. Borgerskapet skall erbjuda sig att öfvertaga hufvudstadens bevakning; formera så väl kavalleri- som infanteri-korpser och, genom garnisonstjenstens bestridande, visa huru en medborgerlig reserv står färdig, om fältslagen förminska de egentliga soldaternas antal eller fienden vågar en landstigning på våra kuster. Till sinnenas bearbetning har jag kloka, inflytelserika mäns hjelp af nöden. Massorna tänka aldrig sjelfva; men följa hurrande, när man förstår att leda dem. Ingen är bättre i stånd att befrämja min plan än ni. Ett ord af er mun gäller ofantligt mycket. Det kommer således blott an på, om det säges för eller emot.”

Känslan utaf att vara i falsk ställning är nästan alltid plågsam; och blir det i än högre grad, om man dervid måste tillstå sig oförmögen att verka på ett redan angifvet sätt. Den menskliga fåfängan liknar ett moraliskt ogräs, som lätt nog kan uppryckas, vid sitt första framskjutande ur egenkärlekens sköte; men, hunnen till planta, utvidgar mången sårande tisteltagg. Sanningen häraf erfor herr Walm. Återtaga hvad han

redan lofvat, föreföll honom skamligt; och då, ibland den mängd idéer, som genomkorsade hans hjerna, några förespeglade en möjlig vinst, hvilken, åtföljd af hedersbetygelser, skulle kunna tillfalla andra om kungens begäran nu afböjdes, beslöt han modigt kasta sig in uti den äfventyrliga spekulationen.

"Inträffa de omständigheter, hvilka Ers Majestät tycks fruktande ana", svarade han, "skall jag visa, att det höga förtroende, hvarmed jag blifvit bevärdigad, ingalunda är en bortslösad godhet. Uppdraget torde hafva sina beniga sidor; men hvad gör man icke för sitt land och den störste af alla monarker?"

"Räck mig er hand; ni är en ädel man! — Slå uti, och låt oss tömma en skål för Borgerskapets beväpning!"

"Må göra; med förbehåll, att vi icke behöfva gå i fält, eller strida för annat än hufvudstadens försvar."

"I detta fall är det ni, icke jag, som skrifver lagen. Gifvaren uppsätter vilkoren, emottagaren njuter tacksamt verkningarne af gåfvan. Bered saken i största tysthet; stämm sinnena till min fördel och låt mig veta, när planen så mognat, att vi kunna öfverraska verlden med ett stort, politiskt galaspektakel. Skål!"

"Mitt glas skall ärligt tömmas; men i denna skål vågar jag underdånigst innesluta den åt handelskorpsen Nådigst förunnade lägenheten att få begagna kabinettets kurirer."

"Så ofta tillfället medger, står en sådan utväg öppen; likväl har det sina svårigheter att göra början dermed, innan borgerskapets beväpning kan anses för någonting mera, än en hos mig närd, hemlig önskan."

"Lita på mig, Ers Majestät. När Magnus Walm åtager sig en affär, sofver han icke bort tiden. Mitt inflytande inom vissa kretsar är, utan skryt, temligen betydligt. Och", tillade han strykande sig med han-

den om hakan, "alla de, till hvilkas förlagsman lyckan gjort mig, måste svara ja!"

I detsamma inträdde baron Armfelt, hvarvid kungen reste sig upp och genmälde:

"Jag lemnar fäderneslandets öde åt ert närmare begrundande. Farväl för i afton, min hederlige vän!"

Detta yttrande sade kommerserådet så tydligt hvad pligten för ögonblicket fordrade, att ingen tvekan derom var möjlig; men i det den beqväma platsen skulle öfvergifvas, fann han, icke utan bryderi, att benen omedvetet åter kommit upp i soffan, hvilket Armfelts smålöje gaf tillkänna, såsom redan vederbörligen anmärkt af hofmannen.

Ensam med sin Höge beskyddare började gunstlingen:

"Ers Majestät måste skynda till salongen. Hjortsberg tröttnar vid sin rol och publiken längtar efter tecken att få demaskera sig."

"Jag skall genast komma. Gå förut och bed konom retirera. Är hertig Carl här i afton?"

"Ännu har han icke synts till och jag tror knappast att han kommer."

"Af hvilken orsak?"

"Den Höge herren lärer bjudit några förtroliga vänner."

"Du är illa underrättad. Hertiginnan låter aldrig förgäfves göra en dyrbar maskerad-kostym, och en sådan fick hon likväl hem, vid middagstiden. På egen hand ger Hans Höghet inga supéer."

"Hemliga öfverläggningar ske bäst utan mat."

"Hvad skall det heta? Hållas hemliga öfverläggningar, så måtte polismästaren känna deras ändamål."

"Dem känner väl den synliga verlden gissningsvis; men endast den osynliga med visshet. Kort sagdt, de arma andarne måste, i afton, åter dansa efter någon besvärjares pipa."

"Dessa upptåg äro odrägliga. Min stackars bror blir slutligen förryckt. Hvad kan han önska få veta, som ej låter utröna sig på naturliga vägar?"

"Det onaturliga, Ers Majestät! Deribland räknar jag en gammal kavalleriofficers förmåga att kommendera flottor."

"Ditt skämt går för långt; — pröfva icke min nåd, öfver höfvan! Redan för åtta år sedan lät jag min bror börja att kommendera flottor. Han är älskad inom sjövapnet; i hans ådror rinner Wasa-blod."

"Men sjöyrket behöfver inläras ifrån ungdomen. På hafvet måste modet stå i bredd med en aldrig afbruten öfning."

"Af det förra eger hertigen mer än nog; af den senare tillräckligt för mina ändamål. Kom!"

V.

Ehuru det, sanningen till heder, bör medgifvas att bemanningen å de krigsfartyg hvilka, år 1788, utrustades i Carlskrona, var ganska god efter tidens råd och lägenhet, må ingen förtänka om personer funnos, som önskade den bättre, eller dels förespådde en snart inträffande sjuklighet och dels trodde mera kunnat uträttas om man haft tillgång på ett större antal verkliga matroser. Lyckligtvis ledo Ryssarne af samma brist, så att sjukligheten hos befälet, i förening med den hos alla, så hög som låg, inneboende personliga tapperheten, kunde upprätthålla vår gamla, skandinaviska krigsära.

Hvarje stånd har sina egenheter. Den inbitne, äkta sjömannen, utan egen vilja, då förmannens kommando-ord skalla på däck; tyst, som en österländsk, sin tunga saknande seraljvaktare då manöver eller annat arbete taga hans verksamhet i anspråk, plågas nästan oupphörligt af klanderbegär. Vanan, att trotsa faror och besegra de rasande elementerna, bildar en sjelfförtröstan, som skulle slutas med öfvermod, i fall den ej förmildrades genom själsodling, der så kan ega rum, eller icke hölls inom skrankorna af stränga, al-

drig hvilande lagar. Men i land och under måltiderna, hvilka ombord likna ett slags saturnalier, är gärdet uppgifvet. De minsta fel nagelfaras; bitande anmärkningar vankas öfver klädsel eller åtbörder, och underlägsenhet i sjömanskap förlöjligas på ett sätt hvarom ingen, som ej hört dylika samtal, kan göra sig begrepp.

I början af nyssnämnde sjörustning var tillgången på folk så knapp, att endast tvenne fartyg samtidigt kunde klargöras och utläggas på redden; hvarefter den dagliga arbetsstyrkan öfvertog tvenne andra. Slutligen blef det väl bättre, sedan båtsmanshållet hunnit fram, en del matroser kunnat förhyras ifrån handelsflottan samt detachementer af trenne indelte, jemte tvenne hela värfvade regementer infunnit sig till besättningarnes förstärkning; hvarvid linieskeppen togo brorslotten. Fregatterna och mindre farkoster fingo hålla till godo med hvad som sedan blef öfrigt, eller sjelfve sörja för sitt behof, emot kontanta penningar.

I denna belägenhet var kapten Stiller på Hvita Falken; men detta ansåg han för en verklig lycka, synnerligen då hans blifvande, närmaste man, löjtnant Wågenhjelm, ännu icke lemnat England när orderne om utrustningen anlände och den, sedan ungdomen väl kände kamraten, Abel Kattulin, nyss hemkommit ifrån Amerika, efter en mångårig skiljsmässa. Till den förre sände han ett bref jemte fullmakt att förhyra så många goda sjömän, som kunde erhållas; den senare lät han med lika beskaffadt uppdrag resa till Göteborg och, derifrån, långs Halländska, Skånska och Blekingska kusterna. Följden häraf blef att, undantagande två underofficerare, åtta artillerister, tjugo båtsmän och tolf Sprengtportska soldater, fanns ingen till den egentliga besättningen hörande karl, som ej gjort det så kallade Amerikanska kriget på Engelska, Franska och de Förenade Staternas örlogsskepp, eller kunde förete betyg såsom väl befarne kofferdi-matroser.

Lika sjelfbelåten som Venetianska Dogen, när han fordom begaf sig till Bucentauren för att kasta förlofningsringen i Adriatiska hafvet, tågade gubben Stiller, en vacker vårmorgon klockan fyra framför nyss beskrifna sällskap, öfver Warfsbron, vid hvars ena sida fregatten låg, med ännu kala undermaster. Men deras längd växte snart. Så fort hvar och en fått veta sin plats, kommo alla händer i rörelse. Till det, vid dylika arbeten, fordom vanliga halningsskriket, fanns ej tecken; ingenting hördes mer än en officers kort uttalade befallningar och ljudet af pipan mellan Kattulins läppar. Tredje dagen derefter begärdes tillåtelse att förhala ut på reden; om aftonen svajade det täcka fartyget för eget ankare, lik en ädel, väl sadlad race-häst, som otåligt väntar, att, med flygande fart få mäta fältet.

Den hastiga klargöringen väckte allmän beundran och enskild afund. Hvad är det för konst, sade många, att skynda, när man kan använda stor handkraft? Intet nog att Stiller fått förhyra goda matroser mot kontant ersättning, han skall äfven skörda beröm på vår bekostnad, som måste knoga oss fram med otillräcklig, vid sjömansyrket mindre vand, personal. Småningom utbildade anmärkningarne sig till uppenbart missnöje; slutligen gaf öfver-amiralen order, att Hvita Falken skulle aflemna fyratio man, för den öfriga flottans gemensamma räkning.

Nu blef det vår gamle, häftige kaptens tur, att brumma; men lyckligtvis förgick han sig icke, utan lydde den mera sansade Wågenhjelms råd. "Större delen af vår besättning, sade löjtnanten, torde förr eller senare sakna sina sötebrödsdagar på de rika nationernas fartyg; hvarken kosthållet eller prispenningarne kunna motsvara dess väntan. Slår min spådom in, må vi vara glada att hafva sluppit de mest frispråkiga och då blott antalet, icke personernas namn,

som vi böra aflemna, är utsatt, skall jag, med herr kaptenens tillåtelse, nog välja så, att de bästa stå qvar. Uti en sådan stam, blir det icke farligt att ingripa några nyskrifvare; helst om högbåtsman Kattulin får söka upp och förhyra passande ämnen."

"Ni kan ha rätt", svarade Stiller och plirade med ögonen. "Jag börjar nästan misstänka, att Amerikanska kriget skämt bort våra, annars beskedliga, lättstyrda Svenskar, som deri deltagit, och gjort dem kräsmagade. Under skaffningen har jag hört hvarjehanda anmärkningar; synnerligen ibland de der högmodige Näw-Jorkarne och Bostonrarne, såsom de kallas i er namnrulla."

"Visserligen äro de, som jag förhyrde på några från New-York och Boston hemkommande fartyg, smittade af det Amerikanska frihetspratet; men de förstå sin sak. Låt stormarne hvina, kulorna surra kring öronen eller äntring anbefallas, så skall herr kaptenen få se många motstycken till vår ypperlige Kattulin, hvilken gör heder åt sin förste lärmästare."

"Nå, nå: ändan kröner verket. Gallra ut efter behag; min gamle Abel skall sedan få befallning att skaffa andra i stället för de afgångne. Hvita Falken blir ändå den bäst bemannade skutan i hela eskadern."

Med redan ådagalagd skicklighet började högbåtsmannen åter fiska menniskor; och det var under sådan fundering vi gjorde hans bekantskap uti andra kapitlet. Vid detta tillfälle syntes han dock mindre verksam, än vanligt. Den, som noggrannt kände honom, märkte väl huru tjensten fick vika för något särskildt ändamål; men ingen af de vid tillfället närvarande hade kunskap om detsamma.

Sin första längre sjöresa anträdde han i början af 1750:talet, på en Svensk Ostindie-farare, jemte dåvarande styrmannen, sedermera kaptenen, Stiller, hvil-

ken fattade ett särdeles tycke för honom. Ömsesidig vänskap gjorde dem oåtskiljaktige, ända till år 1779; då den fullgode matrosen fick lust att låta förhyra sig af en Engelsman. Anländ till London, råkade han ut för en pressgång och sattes, nolens volens, ombord på amiral Rodneys flaggskepp inom hvars relingar han deltog uti mångfaldiga, ärofulla strider. En gång uppbringades ett stort, franskt handelsfartyg med ovanligt rik laddning och Kattulin, som genom sitt välförhållande, blifvit Boatswains-mate *), utsågs till prismästare, samt erhöll befallning att föra skatten till S:t Eustache, der de hemgående konvojerna samlades. Under vägen kom en Amerikansk kapare hvilken, efter att på afstånd med sina kanoner hafva nedskjutit större delen af fartygets besättning, började dess äntring. Vid dylika anfall var sällan pardon i fråga. Kattulin beslöt således att sälja sitt lif dyrt, och störtade ursinnigt midt ibland fienderna, utdelande kraftiga hugg åt alla sidor. Länge förmådde han naturligtvis ej kämpa mot öfvermagten. Redan strömmade blodet ur nio sår; knäna svigtade, armen förlamades och en tung änterbila höjdes för att klyfva hans panna. Men i samma ögonblick hördes ett genomträngande: "Håll! Den karlen är för god, att slagtas som en oxe!"

Befallningen åtlyddes genast; ty det var sjelfva kapare-kaptenen, den fruktansvärde Rockby, som talat.

Med lifvets bibehållande följde dock ingalunda friheten. Tillfrisknad lades han i svåra bojor, från hvilka endast antagande af tjenst på kaparen kunde befria; och efter några månaders ihärdigt nekande, blef han tvungen att beqväma sig dertill. Härvid verkade kaptenens moralfilosofi ganska mycket.

"Allt hvad du pratar, om mer eller mindre he-

---

*) ungefärligen motsvarande underskeppare på våra krigsfartyg.

derliga yrken, är bara non sens", sade Amerikanaren. "Att finna uppehälle, utgör ett oeftergifligt vikor för att kunna lefva; sättet huru det bör ske, anvisar naturen genom de egenskaper och fallenheter hvilka hon nedlägger hos hvarje varelse. Liksom örnen aldrig fått stora vingar, spetsiga klor och hvasst näbb, om han ej skulle söka rof; hajen aldrig sitt rysliga gap, starka simfenor och många tänder om han varit ämnad att nära sig med sjötång, — så antyda modet i själen och senorna i armen, huru den kraftfulle mannen kan erhålla hvad han behöfver af sina svagare likar. Ifrån denna regel finnas visserligen undantag; ty menniskorna skulle utöda hvarandra, om det vore dem tillåtet att oinskränkt strida sins emellan; derföre delade de sig i vissa nationer, hvilkas medlemmar lemna ömsesidigt bistånd, mot gemensamma fiender. En sådan inrättning tillhör dock egentligen landbacken; sjömannen är verldsborgare, så snart han kommer på hafvet."

"Men", genmälde fången, "ingen ärlig matros nekar, att fartyget är hans fädernesland."

"Medgifves; så länge, nemligen, han trampar dess däck och har dess flagga öfver hufvudet. På det Engelska linieskeppet blef du Engelman och bibehöll denna egenskap, tills det af er uppbringade handelsfartyget togs utaf mig. Då var ditt kontrakt slut, Stor-Brittaniens aflöning upphörde, eller, med andra ord, din verldsborgarrätt inträdde åter, lemnande fritt val att söka ny hyra, när du slipper ur fångenskapen. Af aktning för din visade tapperhet frälste jag dig ifrån döden. På erkänsla har jag aldrig gjort särdeles räkning, här i verlden, och vill ej tvinga dig att handla emot öfvertygelse; men vore jag i ditt ställe, skulle väl fan ligga bunden för ett folk, som jag ej mera tillhör, då jag kunde, ibland ett annat, ernå riklig utkomst."

Dessa lärda afhandlingars närmaste följder känna vi. Kattulin blef kaparegast; men ledsnade snart vid det ohyggliga handtverket och rymde, med försakelse af en stor summa prispenningar, till ett franskt krigsskepp, der han hade den lyckan att träffa en Svensk officer, som tog honom under sitt beskydd. Efter freden fortsatte han sina sjöresor på handelsfartyg.

Emellertid sväfvade den ofvanbeskrifne äntringen ofta för minnet och han beslöt att särskildt tacka Gud, samt göra någon god gerning, hvar gång händelsens årsdag inföll. På en sådan funno vi honom efter nyss förrättad andakt, midt ibland den sorlande mängden. Detta bör ej stöta någons finkänslighet; ty vill matrosen tacka Gud, måste han vänja sig att vara mindre nogräknad om stället, der han utgjuter sitt hjertas tysta suckar.

Stämd för medömkan såg han Carl Klippenfelt anlända, och beslöt att rädda honom, ej allenast ifrån den, i hans tanke nästan nesliga, soldattjensten; utan äfven ifrån nödvändigheten af ett långvarigt, förtroligare kamratskap med de vilda matroserne, så framt spår till sann hederskänsla kunde upptäckas hos ynglingen. Undersökningen gaf ett lofvande resultat; välviljan slog djupa rötter, hvartill det raska beslutet att heldre hoppa i sjön, än lida oförtjent bestraffning, icke minst bidrog.

Första omsorgen blef passande kläders anskaffning, ur egen krita; den andra att lära nyskrifvaren sjösederna. Med lika nitälskan, som han sjelf fordom undervistes af då varande styrman Stiller, gick högbåtsmannen nu tillväga; och belönades för sin möda genom discipelns ovanliga fattnings-förmåga. Inom alldeles märkvärdigt kort tid kände han hvarje tåg, hvarje till fartyget hörande del. I äntringskonsten kunde han mäta sig med de flesta och då vimpeln en dag skulle klaras, trodde kaptenen knappt sina egna

ögon. Befallningen derom gafs egentligen till en närstående skeppsgosse; men förr än denne hann halfvägs i stångvatten, satt Klippenfelt redan på toppen.

"Hvem hjelpte dit honom?" frågade Stiller helt förundrad.

"Hans egna lemmar och mina lärdomar. En sådan kadett skulle just kläda Hvita Falken", svarade Kattulin i det han tog sig en dugtig buss tobak.

"Ja så; är han utaf den ullen? då vill jag stryka ut hans syndaregister; men kadett blir han aldrig, med de kunskaper, du förmår bibringa."

"Hvarför icke?"

"Emedan man för dylik befordran måste hafva en viss bildning; kunna skrifva vacker stil, läsa rent och tala något annat språk, än Småländska."

"Men om han nu redan skrifver väl, läser i psalmboken som en prest, och vet större delen af alla tågändars namn på både Engelska och Franska?"

"Så föreslår jag intet papegojor till kadetter. Gå nu på backen och se efter huru de staga fockmasten!"

Fordom beskylde man finnarne i allmänhet, för att vara särdeles envisa. Med hvilken rätt detta skedde, kunna vi icke afgöra; men visst är, att om Kattulin föresatt sig något, gick hans uthållighet ganska långt. Så fort nattskottet dundrat ifrån chefskeppet började han vandra af och an på däck, under förhoppning att uti den herrliga svalkan få goda idéer; dock hade ännu intet passande förslag kunnat utkläckas då rörelsen efter solens uppgång följande morgonen, åter vidtog.

Missnöjd med, ej allenast den öfriga verlden utan äfven sin egen person, gick han ned i hyttan, framletade en butelj och tog sig en så kallad tankställare; hvarefter det föreföll honom som skulle litet gräl kunna lätta sinnet. Till en sådan kurmethods begagnande saknas aldrig utväg, då man har någon under sitt befäl; hvarföre de stackars matroserna säkert fått upp-

bära mången oförtjent skrapa, om skeppsskrifvaren icke just i detsamma mött deras buse och, efter en vanlig helsning, frågat:

"Har Kattulin smakat den nyss uppfunna tuggtobaken, kallad svarta ankaret?"

"Nej. Jag känner inga andra svarta ankaren än de, som ligga på sjöbotten eller hänga i bogen. Skola landkrabbor lämpa sjöbenämningar till sina affärder, blir alltid en ny dumhet begången. Min mund är belåten med svarta korset, så länge."

"Nå, nå! frågan är fri, när hon är ärlig, brukar man säga. Det finns väl andra kännare och jag skall vända mig till skeppare Hämpel, som säkert har mer förstånd än att snäsa sina vänner." Härvid öppnade han en, dittills under armen buren, kardus; hvars doftande ånga spridde sig på flera alnars omkrets.

"Det var fan till skön lukt", mumlade Kattulin förvånad.

"Låt mig för ro skull smaka det der krullhåret. Jag menade intet ondt och minst ville jag lägga ombord på herr Ödman, perlan ibland alla skeppsskrifvare; men när jag har något angeläget i görningen, som slår back, så är jag liksom litet djeflaktig tills seglen fyllas igen."

"Bramrårna gingo väl illa ned i går afton; ty i dag är det för bittida, att skeppare-motgångar ännu hunnit tima?"

"Nej, bevars; mina bekymmer komma ifrån helt annat håll än toppen. Jag är illa deran för lärdom."

"Den plägar sällan vara besvärlig att bära."

"Men så mycket kinkigare att meddela, när den saknas ibland egen ballast. Ge mig ett godt råd; herren är ju sjelf en studerad karl?"

"Låt höra; om jag kan, må ni räkna på mitt bistånd."

"Af vissa orsaker, som måste förtigas, har jag

föresatt mig att vår lustige Smålänning skall blifva en dugtig sjöman; och kadett, att börja med. Detta senare trodde jag kaptenen ej sku' afslå, såsom belöning för min möda att anskaffa så många goda matroser, som jag uppletat åt honom; men då begäran framställdes pratade han om papegojor och skar alldeles utaf kursen för mig."

"Det der fordrar närmare förklaring. Gissar jag rätt, så nekade han att göra er till viljes; men troligtvis uppgaf han äfven skäl, som måste moget öfverväsas om vi skola förmå uträtta något."

"Af hela svaret begrep jag blott att ingen bör blifva kadett, som saknar bildning och ej eger större språkkunskap än jag förmår meddela; hvilket stack mig i näsan, som en merlspik. Gubben sjelf kan intet mer än lite nattstånden Holländska och platt-tyska, hvaremot jag redan laddat min lärjunges skalle med både Engelska och Fransyska namn på det väsendtligaste af tacklingen. Säg mig nu uppriktigt, är bildning något nytt påfund, som man infört i Svenska sjötjensten, medan jag seglat med främmande nationers fartyg?"

"Härutinnan vågar jag ej bestämdt yttra mig; ty ordet har en ganska vidsträckt betydelse. Lämpadt till er Smålänning torde det uttrycka, dels vana att uppföra sig väl i finare sällskapskretsar, dels nödvändigheten att vara hemmastadd uti åtskillige läsämnen, såsom geografi och historia med mera; samt att hafva en vetenskaplig kännedom om främmande språk, hvarvid upprepandet af en hop namn icke gör till fyllest."

"Ja så; ligger Kongl. örlogsflottan på den bogen, är det bäst att vända genom vinden och styra rakt i land. Gamla sjömän duga icke numera, om de ej med kaptens-fullmagten erhålla bildning. Jag begär genast att få afgå; tar Smålänningen i släptåg

och reser öfver till England, der vi nog skola få råd för utkomsten."

"Ni äro begge inskrifne i besättnings-rullan, hvarifrån ingen afföres så länge kriget räcker, med mindre än han blir otjenstbar eller begår nesliga brott. Ni måste således dämpa ert häftiga lynne och lemna åt tiden att utveckla vår unge mans öde. Hvad er sjelf beträffar, har ni all den bildning er ståndpunkt inom samhället kräfver.

"Men vi ha ännu intet krig; ej heller äro vi inmönstrade."

"Det förra få vi så snart krigsförklaringen hinner bli utskrifven. Mönstringen är endast en bekräftelse på chefernas uppgifter och förbindelsen att tjena afslutas i samma stund, som man tar hyra. Dessutom kan jag icke föreställa mig att ni verkligen skulle vilja, både öfvergifva er gamla vän, kapten Stiller, när han går stridens faror till mötes, och saknas ibland fäderneslandets emot Ryssen kämpande, trogne söner."

"Åh nej! inte vill jag det, inte", utropade Kattulin med blossande kinder, "bara jag får vara sjöman till lif och själ! Emellertid blir jag oduglig, tills jag kan kratsa ut den satans bildningen ur min panna."

"Vore det icke bättre om ni stoppade den i Smålänningen? Låtom oss gemensamt försöka. Måhända skola vi lyckas; ty jag tror honom hafva ett rasando godt minne och stark lust, att bli en duglig karl."

"Se, det kan man kalla att tala med reson. Befall; jag lyder utan invändning."

"Gif mig rådrum att uppgöra någon plan. Öfva honom, under tiden, flitigt i de språk ni sjelf förstår; synnerligast det svåraste, hvarigeom tungan blir ledig. På eftermiddagen reser jag till staden och skall då köpa nödiga böcker i de öfriga ämnena."

Här måste samtalet afbrytas; emedan sekonden,

löjtnant Wågenbjelm, kommit upp på halfdäcket och frågade efter högbåtsmannen, hvilken derom erhöll underrättelse samt skyndade, med lättadt bekymmer, genom förluckan.

Måhända fanns det, på hela fartyget, ingen mera sann menniskovän, än skeppsskrifvaren Ödman. Sjelf tidigt bekant med de hinder, som fattigdom och saknad af kloka råd uppresa för den häftige ynglingens fortkomst på lifvets bana, hade han redan ofta nekat sig det nödvändigaste och, genom den sålunda tillvägabringade besparingen af sin knappa, årliga inkomst, bistått flera medellösa skolgossar eller, till och med sjelf, blifvit deras handledare. Både det goda och onda öfvergår lätt nog till vana, så att han verkligen saknade en, för hans egentliga yrke främmande, numera afbruten, sysselsättning. Carl Klippenfels löjliga drägt, namn och genialiska, ehuru med okunnighetens prägel brännmärkta, yttranden kommo honom att tänka: om vi voro på ett annat ställe skulle jag gerna söka gifva ditt öde bättre rigtning. Nu måste jag lägga händerna i kors och blunda. Vid Kattulins berättelse vaknade den ädle mannens förhoppning att emellanåt kunna återtaga gamla vanor; men omständigheterna syntes ännu så missgynnande att han, vid närmare besinning, nästan ångrade det obestämda löftet. Mellertid köptes de nödiga böckerna, under afvaktan på lägligt tillfälle för deras begagnande.

Högbåtsmannen åter tyckte sig hafva vunnit en verklig seger eller, åtminstone bringat motståndaren uti sådant trångsmål, att denne nödvändigt måste gå i lä om honom. Medveten af sin öfverlägsenhet, men krigslydnadens slaf, vågade han dock ej låta märka glädje; och för att härutinnan lyckas, afböjdes de fordom vanliga, förtroligare samtalen, på ett omsorgsfullt sätt. Stillers frågor besvarades blott med: "Ja, herr kapten! Nej, herr kapten! Aj, aj! och dylika sjö-

manstermer. Fick han någon ledig stund, nedkallades Klippenfelt i hyttan, och derefter började den besynnerligaste lektion, som nånsin här i verlden blifvit gifven. Så fort läpparne kunde röras, upprepades en ryslig mängd ord på flere språk; stundom sammanhängande, stundom enskildt utstötta. Sjelfva den lärde herr Gråberg af Hemsö skulle knappt kunnat afgöra hvilket tungomål, man egentligen talade. Endast lärjungens brinnande lust, att till hvad pris som helst, blifva förtrolig med sjömansyrkets alla delar, afhöll honom ifrån att gifva lust åt sin medfödda, ständigt vakna munterhet, då han och läromästaren pladdrade i kapp; eller rättare, hindrade hans förvandling till papegoja, på sätt kaptenen förutsagt.

I detta sakernas skick, var den sistnämnde minst belåten; ty utaf alla åtkomliga förströelser satte han högsta värdet på de dittills dagliga men nu upphörda, förtroliga samtalen, emellan fyra ögon, med sin gamle skeppskamrat. Denna brist kunde ej genom utbyte af person fyllas; emedan ingen annan hade de dertill nödvändiga egenskaperna. Skulle Stiller hafva roligt, måste han omtala sina många äfventyr för någon, som kunde fatta de dervid begagnade uttrycken, men icke vågade göra anmärkningar om han högg litet i vädret eller broderade historien genom vidunderliga uppgifter. Sedan stod det åhöraren fritt att betala med samma mynt; blott han ej förtidigt skrattade åt hvad han fick till lifs. Huruvida Wågenhjelm eller den tredje officeren härutinnan höllo profvet, försöktes ett par gånger; dock till ringa båtnad. Inom mindre tid än fem minuter började den förre gäspa; inom tio sof han ganska godt och hade, då ögonen åter upplätos, ingen historia att gifva i utbyte. Fändriken var en lustig kurre, som genast drog på munnen och invände: "häromdagen berättade herr kaptenen samma sak, helt annorlunda." Längre ned i graderna

kunde den, om sin värdighet ömtålige befälhafvaren, icke gå; således återstod blott valet emellan att tiga eller tvinga Kattulin till mera medgörlighet, hvilket blifvit ganska lätt om återtagandet af ett bestämdt gifvit nej, varit möjligt att dervid undvika. "Nå, nå; vi få väl se huru länge den envisa finngubben håller ut" mumlade han för sig sjelf. "Jag börjar nästan misstänka, att karlen blifvit smittad med de der amerikanska grillerna, som jag inte så noga vet reda på, men hört omtalas för både orimliga och farliga."

Snart skulle man likväl få annat för händer, än att bedrifva en långsam klargöring och fylla mellanstunderna med prat. Den 28 Maj anlände stor-amiralen, hertig Carl; dagen derpå kungen sjelf. Tiden räckte nu knappt till, för presentationer, saluter och högtidligheter, vid hvilka kapten Stiller svettades oerhördt samt skulle önskat hela ståten pocker i våld, om ej den älskvärde monarken begagnat hvarje tillfälle att, då de sammanträffade, yttrade några smickrande ord öfver hans långvariga tjenst, stora erfarenhet och sällsynta skicklighet i tacklingskonsten.

Den för hela flottans mönstring bestämda dagen såg man Hvita Falkens chef, tidigt på sitt prydliga halfdäck, paradklädd med roparen i handen. Stundtals hviskade han några ord till löjtnant Wågenhjelm, dessemellan flögo hans blickar upp åt masterna eller mot högbåtsmannen, som i jollen rodde rundt omkring fartyget och gjorde hvarjehanda tecken, efter hvilka än en toppläntа, än en brass, halades eller firades. De med dylikt arbete ej sysselsatte, af besättningen, stodo långs gångborden; skeppsskrifvare Ödman lutade sig emot en kanon, på hvars låda han laggt sina vackert textade mönster-rullor.

Sedan Kattulin slutat sitt uppdrag, gick han fram till kaptenen, lyfte på hatten och sade:

"Nu må de komma. Fregatten är pyntad, som

en sexton-årig brud; alla stänger öfverens på håret, och väl stagade; ingen fläck på målningen utombords, ingen tågända origtigt anhalad och alla rår så i fyrkant, att deras toppning håller streck för den finaste passare. Ja, om sjelfva gubben Rodney vore här, skulle han utropa: a damnd well rigged boat!" *)

Detta, med hög röst fällda yttrande, hade en besynnerlig verkan på större delen af matroserna. Ur den tätt sammanpackade massan uppsteg ett doft sorl; flera armar utsträcktes mot andra fartyg och man kunde urskilja orden: the old seedog! ingen pudrad, fransysk contre-maitre! — engelsk tackling! — sådant ska ni lära er gossar, om ni vill kallas dugliga sjömän! Bara skryt; i hela verlden har ej funnits ett bättre tackladt skepp än la Ville de Paris!"

"Tyst öfver allt!" dundrade Wågenhjelms stämma. "Den som pekar kommer i blacken! Här ombord äro ni hvarken engelsmän eller fransoser utan helt simpelt svenskar."

"Rätt så!" svarade kaptenen. "Högfärds-djefvulen har farit in uti många hufvuden; men hvar jag finner honom skall han besvärjas. Tack emellertid, för stagningen min käre Abel. Jag litar på ditt öga, som mitt eget; ty jag har sjelf lärt dig konsten."

Oaktadt allt sålunda var i ordning, anlände ingen främmande förr än långt fram på aftonen, då en öfveradjutant steg ombord.

"Mönstringen drar oberäknadt länge ut", sade han, "och för att kunna sluta den med dagen, måste underordnade personer skickas till alla mindre fartyg. Se här de nådiga orderna, som blifvit gifna för min räkning. Låt oss börja!"

Ehuru något misslynt öfver att ej få visa sin ståt för en amiral, lydde Stiller genast; hvarefter förrättningen tillgick på vanligt sätt.

*) En fördömdt väl tacklad farkost.

"Så väl klädda och, till utseendet åtminstone, goda matroser, kan knappast någon chef i hela flotan skryta med" återtog mönsterherren när sista namnet var ropadt; "Men här äro för få ordinarie under-officerare och stor-amiralen vill att de skola kompletteras, om några extra, med erforderlige egenskaper finnas. Skulle den der gamle högbåtsmannen ej kunna befordras till under-skeppare?"

"Jo, han är mogen för en sådan plats."

"Då vill jag pröfva hans skickligket. Låt kalla it honom."

"Kattulin! kom akter ut. Du skall stå examen."

"Hvar skall jag stå?" frågade högbåtsmannen örundrad, i det han nalkades med rädda steg, åtföljd f en mängd gapande matroser.

"Du skall stå examen, för att bli under-skeppae, hör du."

"Är meningen att jag skall ställa mig på hufvuet, på knappen af stormasten, så får jag säga, att ag inte öfvat den konsten sedan min jungmanstid."

"Nej, kamrat; du skall endast förete nödig känedom i ditt egentliga yrke. Säg mig, till exempel, ntingen lägger man först på stickbulten *) i lovart ller lä, vid refning bi de vind?**)" inföll mönsterlerren.

Fastän Kattulin icke genast begrep ändamålet med itt offentliga framkallande, var han till en början lott förlägen, icke förbryllad; men när frågan gjordes örekom det honom, som hade allt ljus i förståndet locknat. Kan — tänkte han slutligen vid sig sjelf

*) Ett tåg hvarmed den upplyftade delen af seglet fästes vid rånocken, för att refvas.

*) Lofvart kallas den sidan hvarifrån vinden kommer. Vid bi de vinds segling lutar fartyget alltid åt lä, hvarföre det är klart, att seglet ej kan handteras under refning, med mindre än det först sättes fast i lofvart.

— den der granna herren verkligt tro mig vara ett sådant nöt, att jag ej vet hvad alla, ända ned till kocken på hvarje köpmansfartyg, böra känna; eller är detta dumma upptåg tillställt af gubben Stiller, för att ödmjuka mig? Ja, intet tvifvel. Se bara hur han plirar, öppnar munnen, rynkar läpparne och låter tungan spela mellan tänderna; men det skall han få betala."

"Nå, huru går det? — har du mistat målet? — lofvart eller lä?" skrek examinatorn, förargad öfver den långa tystnaden.

"Lä", upprepade delinquenten, som i sitt lidande ej en gång visste att han talat och skulle för alltid blifvit okunnig derom, så framt icke ett bittert hånskratt väckt honom till besinning. Med af raseri lågande blickar, kastade på kaptenen, återtog han stammande: "Jag — begär — mitt afsked!"

"Det borde vi göra allesamman", mumlade några röster ibland de kringstående. "Ingen ärlig matros tjenar godvilligt i den flotta, der the Boatsvains-mate på amiral Rodneys eget flaggskepp lider smälek för okunnighet."

"Vill ni tiga, edra satans Näw-Yorkare!" ropade kaptenen; och hviskade derefter i örat på mönsterherren: "Låt mig examinera karlen, så skall det gå bra, det lofvar jag."

"Var god och försök; men i alla fall visar besättningen tecken till dålig disciplin."

"Hör på, min käre Abel, när du tar din morgonsup, antingen häller du in den igenom lofvarts eller lä mundgipan?"

"Igenom lofvarts", svarade den tillfrågade helt undergifvet; ty vid matrosernas yttrade deltagande, återfick han sin fattning och insåg nödvändigheten att uppoffra allt medvetande om eget värde.

"Ja, på samma sätt skall du göra med stickbulten; hvilket du på rånocken sjelf verkställt, mer än

tusen gånger. Karlen vet nog sina skyldigheter och kan äfven beskrifva dem; bara man frågar på ett språk, som han förstår."

Nu kom mönsterherrens tur att blifva brydd. Långt ifrån nöjd med nyss beskrifna uppträde, syntes det honom nästan nödvändigt att icke fästa sig dervid; helst gubben Stillers originalitet var allmänt känd och besättningen af stor-amiralen ansedd för utmärkt duglig, enligt de underrättelser dess skicklige flaggkapten lemnat. Det, vid dylika tillfällen vanliga, talet kunde således icke besparas; några vackra ord måste föregå afskeds-önskningarne. Sedan tystnad blifvit äskad, började han:

"Att för vår höge befälhafvare kunna nedlägga underdånig rapport om det goda skick, hvari jag funnit fregatten Hvita Falken, utgör för mig en sann glädje och jag är öfvertygad, att dess raska besättning, anförd af ett så ypperligt befäl, skall göra sin skyldighet, ifall det krig, som Hans Maj:t gerna önskar undvika men icke fruktar, skulle förklaras. Glömmen aldrig att hvar man, i stridens stund, måste tappert våga lifvet för konung och fäderneslaud. Den flagga, som svajar öfver edra hufvuden, är ett arf af hjeltemodiga förfäder, hvilkas minnen böra hedras. Högbåtsman Kattulin skall blifva underdånigt anmäld till befordran; en lycka, som jag hoppas falla på fleras lott ibland eder efter ådagalaggda mandomsprof!"

Ett mångstämmigt: Lefve konungen! besegladt med fyra gånger upprepade hurrarop, skallade i luften, kanonserviserna skyndade ned på batteriet för att vara färdiga med saluten, och mönsterherren nalkades fallrepstrappan; men just som han ville räcka handen åt chefen, framträdde Kattulin, aftog hatten, bugade sig djupt, och sade:

"Nådig herre, mina kraftfullaste dagar börja redan sacka akter ut i tidens oemotståndliga strömsätt-

ning och ingen må förebrå mig, att nånsin hafva giraf ifrån mina skyldigheters, ofta nog svårhållna kurs. Med godt samvete sku' jag alltså kunna prisa lyckans sent omsider gynnande vind; men känner ingen särdeles lust att styra högre, utan önskar få lemna lofven åt en annan, som derigenom blir nyttig för mitt gamla fädernesland. Inom dessa relingar fins en yngling, hvilken eger de bästa anlag att, under min ledning, blifva en god söman; hvarmed vi redan hunnit temligen långt. Gör honom till kadett."

"Så vidt sträcka mina rättigheter sig ej, likvål vill jag underdånigt anmäla saken hos Hans Kongl. Höghet Storamiralen; förutsatt, att den der ynglingen har erfordenlig bildning. Hvad heter han?"

"Klippenfelt."

"Men är inte högre och inte lägre än en rå smålänning, som nyligen tagit hyra", inföll kapten.

"Namnet klingar emellertid temligen fördelaktigt."

"Kanhända till lands."

"Hvarför icke äfven till sjös?"

"Der finnes inga fält; och inga andra klippor, än dem man gerna undviker."

"Jag menar att Kämpenfelt, en nästan infödd svensk, fyllde sin plats i Engelska marinen? Men det må nu vara huru som helst, så får ett namn icke utestänga någon ifrån den väg han vill gå. Kungen upphjelper gerna afsigkomna familjer; jag vill derför se er adliga jungman."

Troligtvis skulle vår improviserade mönsterherre knappt egnat någon särdeles uppmärksamhet vid Carl Klippenfelts person, om icke Kattulins besynnerliga examen förutgått. Sjelf theoretiskt bildad för yrket, långt förr än det bokliga vetandet lämpades till trägen sjöfart, hade han förbisett huru den, som endast i praktikens mödosamma skola vinner kunskaper, sällan kan muntligt ådagalägga dem; utan måste med ger-

ningarne visa sin förmåga. Derjemte syntes kaptenens uppförande ganska tvetydigt. Var högbåtsmannen verkligen värd befordran och blott tillfällig rädsla åstadkommit det bakvända svaret på en högst simpel fråga, borde han icke hjelpas till rätta genom uppenbart spektakel; men sedan ingen förtrytelse deröfver märktes, blef det ännu svårare att förklara hans, emot beskyddarens åsigter stridande begäran, rörande den så kallade "rå smålänningen.,'

Denne framkom nu, efter befallning. Öfver hans vanligtvis glada ansigte låg ett tydligt uttryck af bekymmer, blandadt med ondska. Ögonen spelade emellan Stiller och Kattulin, för att söka upptäcka om någon ny förödmjukelse var å bane; ty ehuru han ej hörde sin läromästares ord vid fallrepstrappan kunde han, af åtbörderna, s uta till en ödmjukt framställd anhållan. Ovissheten blef dock ganska kort genom mönsterherrens fråga:

"Hvilka anspråk har du sjelf på en kadettfullmagt, som denna hedersmannen, med uppoffring af egen befordran, vill bereda dig?"

"Inga; när min lycka skall köpas för så högt pris."

"Det svaret vittnar icke om råhet. Är du hemmastadd i sjömansyrket?"

"Alla till det samma hörande namn tror jag mig känna; men rutinen, som herr Kattulin säger, återstår att grundligt inhämta."

"Då skola vi pröfva din angifna lärdom."

"Medelst ett sådant förhör, som högbåtsmannen nyss undergick?"

"Precist; håll tankarne samlade! Vet du hvad aktersta masten på en fregatt heter?"

"Svenskarne kalla den kryssmasten, Engelsmännen the mizzen-mast och Fransoserne l'artimon."

"Hvad heter den främsta?"

"Fockmast, — fore-mast och mat de misaine."

"Hvad heter det öfversta seglet?"

"Perroquet, — top-galant-sail, öfver eller boven bramsegel."

"Måhända kan du, på främmande tungomål, säga mer än blotta namnen; till exempel hela meningar?"

"Ja sarra tre, hvad jag det kan", och utan att afvakta någon vidare fråga började han, med en till det otroliga gränsande hastighet: "Hattulan pappilan apupapin papupata kiehu, kuohu, kuoräta, tuoräta, merikalan, rasvoja!" *)

"Stopp och belägg!" skrek Stiller, stampande i däcket. "Papilla, papilla? — din tjufpojke; tror du att herr öfveradjutanten är någon japanesare, som begriper dylik smörja?"

"Sådan smörja talas likväl af tusentals svenske undersåtare", inföll Kattulin.

"Aha; det skulle vara en profbit på hvad du lärt honom?"

"Menniskans tunga är såsom en blockskifva; begge måste ledas till, för att gå lätt."

"Jag har hört nog af tonen här ombord", återtog mönsterherren. "Farväl herr kapten; farväl mina herrar!"

Hvad den bortfarande egentligen menade, kunde ingen förnimma; dock var det förlåtligt att mången ansåg kindernas hastiga öfverdragande med en skarp rodnad, såsom tecken till ondska och fruktade för mönster-rapportens innehåll. Dennas afläggande inför Hertigen skedde utan vittnen; hvarvid intet ord trängde igenom dörrens fogningar, till de utanföre lyssnanne adjutanternes uppmärksamma öron; men slutligen hördes ett af dessa hjertliga gapskratt, som voro den höge herren så egna.

*) Hjelpprestens i Hattula ärtgryta, etc. En finsk talöfning ibland barn af samma beskaffenhet som det svenska: En lax i en ask, en laxask, eller dylikt.

VI.

För svag vind eller, enligt sjömansspråket, laber kultje, stäfvade den lätta fregatten Hvita Falken, såsom en af Svenska flottans jagare, emot Dagerort. I anseende till tjocka, var synkretsen ganska inskränkt, så att hörseln måste oupphörligen ansträngas. Den på däcket gående vakten, framskred med lätta steg; ville någon meddela sina tankar eller fråga, skedde det genom hviskningar. Sjelfva styrmannens entoniga: "stött för lofven! — intet lägre! — rätt, som det går!" — kunde knappt urskiljas på några famnars afstånd.

Likväl var uppmärksamheten ingenstädes större än på fockrån i lofvart, der en vid utkik van matros tagit sin plats och, med spända både ögon och öron, dels lyssnade efter ovanliga ljud, dels spejade om något fartygs master eller land skulle framskymta, då dim-molnen stundtals något delade sig. Med lagom hög röst, för att jemnt och nätt kunna höras af sin mersen stående kamrat, yttrade han emellanåt: "Allt väl." Men på sistnämnde ställe fanns äfven en annan person, hvilken tycktes utgöra ett undantag ifrån alla de öfrige; emedan han helt obekymradt lagt sig på

magen öfver några i cirklar uppskjutne tåg och liksom slukade innehållet af den framför honom, emot masten lutade, öppna boken. Straxt efter ett å nyo upprepadt: "Allt väl!" vände mersgasten sig emot läsaren, betraktade honom leende och sade slutligen, med låg röst:

"Det måtte stå fan så rara saker i den der tryckta luntan, efter du ej allenast uppoffrar din frivakt utan tillika söker det mest tjenliga stället på hela fartyget, för att ostörd få stafva ihop innehållet?"

"Hvar och en har sitt sätt att roa sig", svarade den tilltalade. "Genom böcker kan man lära hvarjehanda, som man annars ligger ifrån."

"Ryktet, att du vill bli lärd och tar utanlexor för skeppsskrifvaren, är således sannt?"

"Nå, än se'n då?"

"Spänn inte dina förhoppningar så högt. Om också herr Ödman blir skjuten eller drumlar öfver bord, får du ändå aldrig hans plats. Dylika godbitar släpper skrifvareligan icke ur sine klor. Nej, lär dig heldre att bli en god matros; det räntar väl mindre i pungen, men är mycket hederligare, än att väga till sig vissa lod på marken fläsk och kött, för slutlig uppbörds-behållning."

"Hvad han, i kunskapsväg, låter mig inhemta, har ingenting att göra med provianten. Se sjelf! Det jag nu läser är geografi, eller beskrifningen om alla jordens länder."

"Galenskaper! Låt inte inbilla dig, att sådant gagnar sjömän. Vore det beskrifning om kusternas förtoning här i Östersjön, säkra sjökort eller den gamla märkesboken, hvarom min förste kapten alltid talade, skulle jag begripa hvarthän du syftar sedan du inte ämnar dig bli skeppsskrifvarens handtlangare. Nu åter tycker jag det vara synd att du onyttigt uppoffrar tiden, som kunde användas mycket bättre."

"På hvilket sätt, för ögonblicket?"

"Behöfver du icke sofva förskottsvis till natten, så vänj dig att lyssna i tjocka. Den konsten kan komma till godo på mången hundvakt."

"Tror du att öronen äro korkade när man läser? Nej, tvertom. Så uppmärksamt, som sedan jag lade mig här, har jag aldrig lyssnat; knappt en gång då jag väntade stryk af far min, om han först hörde tuppen slå på tjäder-lek."

"Ack, du eländiga landkrabba! Hvad skulle du ombord och göra?"

"Jo, be dig vara lagom egenkär, hålla tyst och gifva akt på hvad rånocks-kamraten varskor. Det blir snart nog något annat än: allt väl."

"Vore vi inte i mersen skulle jag klå dig."

"Tig då! antingen äro vi tätt inpå backen eller ock blott några kabellängder ifrån ett annat fartyg."

Utan att afvakta svar äntrade han ned och gick, med aflyftad hatt, rakt fram till löjtnant Wågenhjelm.

"Hvad vill du, min gosse", frågade denne.

"Jag hörde en hund skälla, under det jag nyss var i vädret."

"Inbillning. Utkiken på fockrån är en säker karl och borde hafva hört detsamma."

"Väl möjligt; men jag ansvarar för hvad jag sagt."

"Godt. Tjockan börjar redan lättna och drifva undan med vinden. Vi få snart utredt, antingen du har rätt eller ej."

Efter detta korta samtal begaf löjtnanten sig till den längre akter ut stående chefen, hvilken, så snart berättelsen rörande jungmannens förmenta upptäckt var slutad, genmälde:

"Förmodligen har smålänningen sofvit och drömt om någon gammal jagthistoria; likväl vill jag låtsa tro honom. Kalla emellertid, genom muntlig tillsägelse, alla man på däck. Befinnes han hafva ljugit, skall

jag i hela församlingens närvaro, lära honom att sätta musik till den der finska ramsan, som han förargade mönsterherren med. Kanske blifva rimsluten då inte papperlappapp, utan aj, aj."

I detsamma hördes ifrån förmersen: "svåra seglare kranbalksvis!"

"Så, för tunnor tusan! Klart att vända! upp med rodret!"

Måhända finns, både i psykologiskt och sannt militäriskt hänseende, ingen vackrare tafla, än däcket eller batteriet på ett godt krigsfartyg, som oförmodadt, ehuru ej oförberedt, träffar fienden, om nemligen befälet eger nödiga kunskaper i förening med mod och större delen af besättningen, väl vand vid sjön, redan deltagit i många blodiga strider. Det är liksom den ofta omtvistade frågan: Hvad gör reglementarisk punktlighet för egentlig nytta, när egen kraft och omdöme ändå måste få sitt spelrum? skulle lösas. Alla de faror hvilka kunna hota ett menniskolif, tyckas hafva stämt möte för att verka gemensamt, och man begriper knappt huru tanken förmår afhålla sig ifrån deras ängsliga mätande. Nedunder hotar ett rysligt gap, hvars otaliga, fradgande tungor redan begärligt slicka den bräckliga kölen. Uppöfver leker en förrädisk vindfläkt i seglen, färdig att växa till härjande storm. Midt framför hota dessa svarta jernrör, hvilka otåligt vänta på tillstånd att utspy flammor och död. Elden, trädets och tågvirkets afsvurne fiende, skall paras med sin säkraste bundsförvandt krutet. En enda oförsigtighet, en enda olyckshändelse — och lågan förtär gradvis den prunkande byggnaden eller spränger ögonblickligt sidorna, kastande spillror och sönderslitna lemmar, mot skyarna. Dessa mångfalldiga naturkrafter skola i första rummet bekämpas eller tyglas genom skicklighet; sedan komma blodtörstiga likar med skarpslipade svärd och änterbilor.

När dessa förhållanden besinnas, måste man blifva öfverraskad att se denna menniskomassa kräla lik en myrstack, rigtigt uppfatta tätt på hvarandra gifna befallningar, hastigt verkställa dem och genast åter skynda till bestämda platser, med samma lugn som ingen fara vore å färde — med gladare ansigten än mången vår tids kavaljer ställer upp sig till polka. Dock må ingen tro, att detta är ett bevis på liknöjdhet, slafvisk fruktan eller blott ytlig kännedom om farans storlek. Nej, märk: huru den öfvade matrosens blickar följa fiendens manöver, huru han kläder sig halfnaken, för att blifva fullkomligt ledig vid kanonens serverande och huru omsorgsfullt han undviker hvarje åtbörd, som skulle kunna låta befälet misstänka honom att vara het, eller mindre aktgifvande på dess röst. Ett ord, och förstörelsens ande afkastar bojorna.

Men ett sådant ord uttalades icke nu. Nästan under sjelfva vändningen skingrades sjö-tjockan och en stor, Rysk fregatt, syntes lika angelägen att, bi-de-vind, aflägsna sig ifrån Hvita Falken, som denna att rumskots hålla ned emot den Svenska, ännu osynliga flottan. Ett godt stycke i lofvart lågo trenne tredäckare och trenne fregatter, helt makligt gungande åt söder; vestvart ifrån sträfvade tvenne andra, med svensk vimpel på toppen, att segla förbi vår lilla jagare, hvars kapten uppmärksamt betraktade allas rörelser.

"Befall folket gå ifrån kanonerna", sade han slutligen till sin sekond. "Både ryssarne och vi smyga, såsom katten kring varm välling; ingen vill börja leken. I ett hänseende hafva vi dock vunnit något, eller att kunna få äta vår middag utan vidare bråk. Sätt god utkik på eskaderns upptäckande, hvilket torde ske snart nog, om jag spår rätt, och låt sedan ringa till skaffning."

Till utseendet likgiltige, samlade matroserne sig kring sina backar; dock följdes här icke den gamla regeln: låt maten täppa munnen. Knappt voro skedarna neddoppade, förrän ett förvillande prat uppsteg ifrån de särskilda grupperna och då det skulle blifva omöjligt att taga reda på samtalens gång inom dem alla, vilja vi endast fästa oss vid det närmaste backlaget.

"Hvad tycker du om sådana hundfasoner, att bara lukta på sina vänner och sedan springa, du gamle åttahuggare?" frågade en medelålders, väderbiten karl.

"Jag ångrar att hafva gjort mig besvär med tröjans aftagande", svarade hans granne. "Nästa gång vi få ett dylikt spektakel måste jag väl, liksom nyss, lyda och ställa mig, för ro skull, vid svarta-kitta; men inte kröker jag onyttigtvis ryggen för att få henne säkert rigtad."

"Jo men gör du så, annars var det bra nog att slippa undan den der svåra fyrti-sexan."

"Hvarföre?"

"Vi hafva ju blott tjugofyra, eller hälften; och jag såg mången rödblå förhyrd porternäsa emellan de gulbleka ryssansigtena."

"Sådana har jag sett tusentals på ändå kortare håll; ja, så nära, att jag åderlåtit dem med sabeln. Det är mindre kanonernas antal än huru de skötas, som bestämmer segern. Två emot en gör ingenting till saken, bara goda prispengar vinka i akterhand och försvarlig grogg står färdig att läska strupen med, när han börjar bli torr."

"Början och slutet af hvarje sak hafva alltid slägttycke, sade stormärs-kaptenen på vårt skepp", inföll en tredje, "och spår jag rätt, blir detta ett franskt sjökrig."

"Äro de olika med andra?" frågade en, så kallad nyskrifvare, hvilken gapande åhört samtalet.

"Ja visst. Under hela amerikanska kriget höllo fransoserne aldrig längre stånd än som var nödigt för att betäcka någon konvoj eller hotad ö. En gång fingo vi dem likväl i knipan under Jamaika. Det var den tolfte April tror jag. Då kunde Munsir Parblou inte, på sitt vanliga vis, bara slåss i gåsrad, ty vi bröto igenom linien på flera ställen, satte hans skepp emellan tvenne eldar och tvingade sjelfva Paris att stryka flagg."

"Men grefve Vaudreuil, på hvars skepp jag for, tog befälet och samlade flottan, som ni sedan inte vågade anfalla. Minns du också det, din storskrytare?" röt en grof stämma.

"Silens!" öfvertonade den förste talaren. "Man gjorde sin skyldighet på begge flottorna. Fransoserna äro ett dugtigt folk, fastän de omöjligt blifva engelsmän till sjös. Gud gifve att vi alltid måtte kunna göra samma jemförelse emellan ryssarne och oss sjelfva.

"Här ombord åtminstone, skola långrockarne finna trohet."

"Rätt så; när det blir modernt att inte bara titta fienden i synen och sedan vända. Men hvad står på? Skutan börjar kränga; således friskar vinden uti, från syvest. Ja, rigtigt. Ser ni huru tjockan reser åt land?"

Straxt derefter var måltiden slut och sällskapet skyndade upp på däck, der svenska flottan numera tydligt syntes.

Medan detta föregick, hade Klippenfelt erfarit mångfalldiga, dittills främmande känslor. Den misstro, som ej allenast kamraten i mersen utan äfven sekonden, visat mot hans uppmärksamhet, sårade honom djupt; men glömdes snart, under det hastigt anbefallda fulländandet af "klart skepp." Vid sin kanon var han ej tilldelad högre befattning, än kruthämtare; och egde således tid att anställa betraktelser sedan han,

med kogert under armen, tagit plats bakom den egentliga servisen. Igenom kanonporten såg han tydligt det främmande fartyget, äfvenledes färdigt till strid, och väntade att få höra kulorna hvina. Men föreställningen derom åstadkom alldeles motsattsen af fruktan. "Här står du ej länge", hviskade en inre röst, ifrån det temligen häftigt klappande hjertat. "I den förstas ställe, som faller, stiger du modigt fram. Darrar kommendören på manchetten, kör du bort honom och visar hvad ett säkert jägareöga kan uträtta. Blott en korrt stund förlita vi oss på den underlägsna elden. Det blir äntring utaf; och du är först öfver relingen. Liksom då farfars far var med vid Narva, der en svensk slog tio ryssar, fäller du tjogtals; springer akter ut, halar ned fiendens flagga, blir kadett, kanske fändrik — kanske riddare och - - - -. Här försvann den ärorika illusionen. Hvita Falken föll rund, så att endast en kal vattenyta mötte svärmarens blickar.

Tillhörande det backlag, hvars samspråk vi nyss anfört, var han den ende, som deltog i måltiden; ty uti de befarna matrosernes anmärkningar låg en mer än till hälften uttalad, nedslående förmodan, att ingen verklig strid skulle ega rum; eller åtminstone ingen, under hvilken den personliga tapperheten kunde göra sig gällande.

Jag har då trolofvat mig med ringheten, tänkte han; och den till angrepp upplyftade, med matskeden beväpnade, handen sjönk långsamt mot knäet. Denna odrägliga belägenhet hvari jag alldrig blir mer än ett mål för mina plumpa kamraters skämt och speord, skall kanske räcka hela åratalet; mitt trägna bemödande att inhemta kunskaper, icke tjena till annat än förkorta tiden. Bättre hade det varit att kufva sjölusten och taga ränseln på ryggen. Arméen vänder

icke Voor de vind; till lands skiljes man icke genom relingar och vatten ifrån fienden.

När de öfrige gingo upp, satte han sig på närmaste lavett, för att vidare öfverskåda sin sorgliga belägenhet; men stördes snart af Kattulin, som frågade:

"Hvad går åt dig? Jag tror du blef rädd för ryssarnes blotta åsyn?"

"Ja, jag är verkligen rädd, att inte få slåss med dem."

"Var bara lagom stridslysten. När det skrider dertill, torde du känna huru underligt kulorna blåsa. En söman måste, framför allt, vara lugn; annars duger han inte en gång att lägga stoppare på ett afskjutet vant, långt mindre rigta kanonen säkert. Tro mig, döden grinar illa, som hin håle sjelf, då man står öga mot öga med honom och ser den ena efter andra taga god natt."

"Vår bredaxlade Götheborgare, som ni sjelf håller för den bästa matrosen ibland hela besättningen, spådde att vi ständigt skola undvika batalj eller också, likt fransonerne, bara slåss i linie på långt afstånd."

"Låt honom prata. Hvarje menniska har någonting, hvarmed hon alltid börjar, då det kommer an på att visa sig öfverlägsen. Jag tar mig en buss, han talar illa om fransoserna. Sådant passar oss; icke den, som skall bli kadett."

"En sådan lycka ernår jag aldrig."

"Större underverk har skett. Se nu munter ut, annars göra de narr af dig. Jag är angelägen att erfara hvad kaptenen säger om din varning, när ni träffas; derföre skall du söka komma i hans grannskap ju förr dess heldre."

Antingen man är eller tror sig vara hemsökt af otur, blifva tröstande ord ifrån en väns mund, nästan alltid välkomna; synnerligast för ynglingen, hvars lif-

liga inbillning lika lätt kläder naturliga, snart vikande hinder, i den ohjelpliga motgångens mörka drägt, som han fäster sig vid aflägsna möjligheter. Sålunda uppmuntrad af sin Mentor, beslöt jungmannen följa dennes råd, och åter splitsa tillhopa förhoppningarnes brustna ankartåg. Men kaptenen tycktes ej märka honom, utan kikade oupphörligt mot amirals-skeppet, hvarifrån han, till svar på sina signaler, erhållit det besked: att ryska eskadern ännu skymdes af dimma. Vid solnedgången blef horizonten klar, och hela svenska flottan fick ordres att med forcerade segel styra samma kurs som de främmande fartygen; hvarigenom de likväl, i anseende till en inträffad stiltje, ej betydligt närmades förrän andra morgonen.

Under denna, man kunde nästan säga döda, tid, som hvarken fick egnas åt ordentlig hvila eller påkallade någon särdeles verksamhet hos de lydande, voro Klippenfelts tankar oupphörligt, ehuru mindre angenämt spända. Det föreföll honom såsom mötet med ryska fregatten gifvit uppenbarelse om, hvad hans öde här i verlden bordt, men aldrig skulle, blifva och medvetandet att, genom försummad uppfostran, vara fastsmidd vid en af samhällskedjans yttersta, gröfsta länkar, hvilka intet bemödande numera kunde bryta, öfvergick till ett slags stum förtviflan. När folket åter kallades till kanonerna, fann han sin plats ej allenast dräglig, utan afundsvärd; ty fiendens kulor hade fri väg igenom portarne och måste således träffa dem som stodo midt framför dessa öppningar. Ännu var tystnad ej anbefalld, och matroserne började snart sina vanliga samtal, hvarvid de benämnde hvarandra efter den nation hos hvilken de förut tjenat, eller den chef på hvars fartyg de farit:

"Nå, Ola Jack, få vi kanske icke slåss?" sade sekund-kommendören vid en af midskepps-kanonerna.

"Nog ser det så ut, min käre Vaudreuil; efter

Modée, som jag hört sägas vara en dugtig karl, är ledare och pressar med alla klutar för att afskära ryssarne", svarade Götheborgaren, hvilken var kommendör. "Men osvurit är bäst, tills vi får höra krigsförklaringen uppläsas."

"Den har stor-amiralen på fickan."

"Hur vet du det?"

"Fregatten Thetis håller ned emot tredäckaren med vice amirals-flaggan."

"Bevisar ingenting. Vore det allvar, skulle man icke stoppa fregatten i ulfvagapet."

"Kom bara ihog, att det är sjelfva Puken, som för den. En sådan man passar just, att be fienden kapitulera."

"Hvad pratar du för smörja, eller franska ville jag säga? Kapitulera kunna landtkrabborna och Munsir Parblou göra; sjömän stryka flagg när de blifvit redlösa och intet ha mod att sätta eld på krutdurken."

"Nu är du stock dum, John Bull. Kapitulera vill säga, att ge sig med vissa villkor."

"Jag känner inga andra villkor till sjös, än att segra eller falla. Har jag inte rätt, min Jenkis? (tillade han vänd emot sin sidokamrat). "Men hvad tusan, jag tror du skrifver?"

"Låt mig vara med fred: det är straxt slut", svarade amerikanaren.

"Ha, ha, ha! Han sätter upp sitt testamente till kärestan. Låt oss få höra hur ditt ömma afsked låter; sedan ska vi stoppa dokumentet i smålänningens koger, för att bli förladdning, vid nästa exercis med löst krut."

Döf för skämtet fortfor amerikanaren helt lugnt att låta sin trubbiga blyertspenna rita på ett lite stycke papper, som han sökte fördölja i hatten; emellanåt räckande hufvudet ut igenom kanonporten. Slutligen blef hans hemliga arbete fulländadt och skulle

sammanvikas, då engelsmannen grep honom om handlofven, yttrande:

"Stopp! Den som tiger han samtycker. Under denna tråkiga väntan på ägg eller ungar, måste vi muntra sinnet med något roligt. Jag släpper dig inte, förrän du låter oss förnimma ditt hjertas tankar."

"Läs om du behagar."

"Hvad fan skall detta betyda? Här står ju bara siffror?" utropade kanon-kommendören.

"En klok man köper aldrig grisen i säcken. När jag skall slåss, vill jag veta huru mycket som kan vinnas dermed."

"Svara mig uppriktigt, är du icke en infödd Jenkis?"

"Nej bevars; jag kom till verlden i trakten af Ulricehamn."

"Der ha vi gåtan upplöst. Skålknallen är nordens amerikanare. Han uträknar huru mycket skosulan slites vid hvarje steg och går barfota, om han misstänker att dagens vinst på handeln understiger fotbeklädnadens nötning. Men denna gången torde du hafva huggit i vädret. Hvem har sagt, att vi få taga den ryska eskadern, och, i fall så händer, icke hälften deraf skjutes i sank. Huru vet du, efter hvilka grunder prispenningarne fördelas?"

"Med vanligt sjömansöga kan man ju se, att ryssarne äro rädda och för någon orsaks skull icke hafva sina don i ordning. Detta härrör troligtvis af mer än tillbörlig last, derföre vilja de icke strida, utan stryka flagg när våra kulor börjar hvina om öronen på dem. Angående pris-reglementet, så lärer icke något nytt vara utfärdadt sedan Carl XI:s tid. Efter ungefärlig beräkning, får hvar man - - - - -"

Här afbröts talaren genom en trumhvirfvel och den djupaste tystnad inträdde ögonblickligt. Straxt derpå dånade skott, hvarvid fransosen mumlade "bravo!

jag gissade likväl rätt?" men ingen allmän eld förspordes utan blott en regelmässig fortsättning med omkring tio sekunders uppehåll; under det att engelsmannen räknade två, tre och så vidare, ända till femton.

I detsamma kommenderade batteri-befälhafvaren: "surra kanonerna!"

Förgäfves skulle vi bjuda till att beskrifva med hvilka miner, serviserna lydde denna befallning. Nästan hvartenda ansigte bar uttryck af återhållen vrede eller förundran. Klippenfelt stod liksom hänsjunken i en dröm; och äfven sedan trumslagaren slagit aftropp, rörde han sig ej från stället, förrän Kattulin, som händelsevis gick förbi, slog honom på axeln, yttrande i låg ton:

"Gud hjelpe oss för dig. När allt kommer omkring är du bestämdt en backhare."

"Kalla mig hvad som helst, bara ni vill säga hvarföre vi låta ryssarne slippa oplåckade ur våra klor.

"Dermed kan jag vara till tjenst, ty jag stod tätt bredvid kaptenen, när löjtnant Wågenhjelm nyss kom ifrån chef-skeppet och aflade muntlig rapport. Kriget är ännu ej förklaradt, således vågade stor-amiralen hvarken skjuta det första skottet, eller äntra utan serskild anledning. Någonting i den vägen ville man förmå ryssarne att gifva, och trodde sig lyckas genom fordrad salut för svenska flaggan; hvartill amiral Dessen svarade: Jag saluterar gerna Hans Konglig Höghet, såsom min kejsarinnas slägting. Nej, tack vackert, invände hertigens utskickade, det är flaggan, icke prinsen, som här skall hedras. På detta sätt mundhöggs man, så länge ryssen hoppades kunna slingra sig förbi; men när han blef afskuren fingo vi våra femton skott och dermed var visan slut, Gud nå's så visst. Kom ihåg mina ord, innan somma-

rens slut betala de oss, i hårdt mynt, för denna artigheten *).

---

*) Till den, genom styrelsens mindre välbetänkta anordningar, framkallade otur, som åtföljt svenska vapnen under de sista fejderna med Ryssland, lemnar här beskrifna händelse ett märkvärdigt bidrag. Visserligen är det ingen fysisk omöjlighet att Gustaf III var okunnig om både tiden för, och ändamålet med, van Dessenska eskaderns afgång ifrån Cronstadt; men förmodade han hela ryska flottan kunna aflöpa samlad, när freden bröts, gjorde han mer än en oförsigtighet, genom att anbefalla hertig Carl draga åstad med blott 12, ej serdeles stora linieskepp och ett ringa antal fregatter. Någon beräkning på van Dessenska eskaderns borttagande synes således hafva egt rum, ehuru mod saknades att derom gifva nödige order, hvilkas uteblifvande beröfvade svenskarne lyckan att, redan från början få en, för hela kriget afgjord, stor öfvervigt till sjös.

VII.

Mera lik en ofantlig blodsdroppe än ett bländande eldklot, syntes solen stiga ur hafvet och insvepa sig uti dimma, kort förrän det purrades ut till dagvakten, den 17 Juli, ombord på Hvita Falken. De, som hafvit hunden, hade i allmänhet gått sig trötta, och började redan gäspande tänka: nu skola ett par timmars hvila smaka skönt; men andra funnos, hvilka icke frågade stort efter sömnen, utan heldre samtalade i små grupper. Ett sådant litet sällskap stod styrbord om kobryggan och utgjordes af våra bekante kanonkamrater, Götheborgaren eller Old Jack Vaudreuil, amerikanaren och Klippenfelt. Den sistnämnde var, såsom vanligt, då äldre sjömän berättade något, tyst åhörare; hvaremot de öfrige höllo målron vid magt:

"Det finns ingen herrligare syn, än en seglande flotta" sade den republikanske Vestgöten.

"Åh ja; om alla rår äro rätt brassade, alla master vederbörligt stagade, seglen väl skotade och distanserna lagom stora" svarade den Bohusländske engelsmannen.

"I dessa hänseenden går det skapligt nog för oss, hvartill stor-amiralens stränga order mest bidragit. Likväl önskade jag, att vi hade litet flera linieskepp; ty en af chefs-skeppets slupsgastar berättade mig att kungen, vid sitt besök hos hertigen på Mjölö redd, yttrat hvarjehanda rörande fiendens antal."

"Den saken skulle han tänkt på förr än vi mötte Dessen, och halat fram krigsförklaringen, innan det blef försent."

"Så tycker jag med. Såg du honom?"

"Nej, jag fick inte ro i kaptenens slup den dagen, utan måste blifva ombord för att bända vårt nya ankartåg."

"Men det gjorde jag", inföll Vaudreuil.

"Nå kära du, hur ser han ut?"

"Ingen fransysk markis kan hafva ett bättre pudradt hår, finare hy, vackrare anletsdrag och eldigare ögon."

"Toppen är således bra tacklad. Fann du äfven skrofvet väl bildadt och pyntadt; nemligen i sjömansstil?"

"Den dagen gaf han så kallad kur, samt nyttjade hofdrägt; det vill säga siden-jacka jemte kappa, eller ett ungefär sådant skynke, som de spanska tjurfäktarne i Cadiz hängt på ryggen, när jag var der."

"Fy tusan! Vi må vara glade, att han inte ville gå till sjös med oss. Alla narrspel bringa otur", mumlade amerikanaran.

"Haf tand för tunga! Man måste vörda majestätet."

"Naturligtvis. Icke destomindre förefaller det mig dumt att jag var så litet nyfiken under hans vistande i Carlskrona. Hade jag redan der sett honom, skulle ni, måhända, nu förgäfves letat efter mitt namn i mönsterrullan.."

"Bah! Det är för mycken grannlagenhet. Kan

en monark inte duga, fastän han klär sig besynnerligt? Contre Maitren på det franska skeppet berättade om en kung, som hette Ludvig XIV, och hade den bästa flottan på sin tid, fastän han sjelf var öfversållad med stora qvastar af sidenband. Gustaf har många goda egenskaper. Under det jag, ifrån batteriet begapade ståten, kom han ända ned emot kajutdörren och tilltalade de lägre officerarne, hvarvid jag hörde honom säga: står lyckan oss bi får jag snart nöjet att befordra er, mina herrar. Sedan flottan blifvit förstärkt till 15 linieskepp måste vi våga något. Gif folket goda exempel af tapperhet, och spara icke groggen när det gäller - - - -"

"Groggen?" utropade göteborgaren hänryckt. "Den befallningen visar att karlen har förstånd."

"Dessutom är han beskyddare af kronobrännerierna, diktar vackra visor och kan sjelf spela komedi."

"Ko-me-di?" upprepade Amerikanaren långsamt, i det han lade händerna korsvis öfver bröstet och blickade mot himlen.

"Ja, hvad är det för farligt? Hvar enda en, så befäl som manskap på Franska flottan, var färdig att ge spektakel när vi lågo i stiltje."

"Derföre fick ni också stryk. Menniskan må icke spöka ut sig."

"Du vet kanske inte att vår goda Jenkis blef ett stycke puritan i Boston?" svarade engelsmannen småskrattande. "Men hör! sådana morgonhostningar komma endast ur grofva kanongap. Ryssarne äro säkert i grannskapet."

Denna förmodan blef snart besannad. Allt som dimman skingrades höjde en tredäckare, sexton linieskepp, åtta fregatter och åtta mindre fartyg sina segel ur böljornas dunkelblå famn. Gynnade af vinden styrde de ned på Svenska flottan, som otåligt väntade att få

mäta sig med dem. Dagen var en ibland de märkvärdigaste uti nordens annaler, åtminstone för det då lefvande slägtet. Likt dessa härjande epidemier, som naturen sedan långliga tider låtit draga fram öfver jorden, merendels ifrån öster till vester, hade asiatiska horder så småningom nalkats de skandinaviska nybyggena på andra sidan om östersjön och förenat dem med sina öfriga besittningar. Den mongoliska despotismens prägel var djupt intryckt på de till slafvar gjorda folken. Europa föraktade dem såsom okunniga barbarer och Svenskarne delade förvillelsen, fastän erfarenheten visar huru dessa massor kunde trycka undan civilisationens, till antal ringa, förposter.

Ifrån politisk synpunkt betraktad, har sällan någon regent med mera skäl fått tillnamnet "Stor", än Czar Petter den förste. Följande nästan blott sitt eget snilles anvisning, begaf han sig åstad till upplystare, främmande nejder; icke för att blifva firad såsom monark eller deltaga i hofvens förfinade nöjen, utan för att bortblandad uti det borgerliga lifvet, sjelf lägga hand vid dess närande bestyr; nedifrån skåda upp emot sina likar på de bländande thronerna och återvända med vetandets oförfalskade skatter. Till förståndet hyfsad, till hjertat rå eller, kanske rättare, stark genom bibehållen barbarisk vildhet, företog han sig nu att forma den otympliga menniskoklumpen, som försynen gifvit honom i arf. Inga pjunkiga begrepp om individuelt värde hämmade hans vilja; skapelsen fortgick med sabeln och knutpiskan. I början hade han blott tvenne syftemål: den krigiska disciplinens införande och nationalandans väckande; men allt hvad han härutinnan gjorde, skulle blifva ett lika snart utplånadt bländverk, om folket ej tydligt insåg nyttan af sitt framdrifvande. Härtill fordrades att lyckligt strida mot någon mägtig potentat och, kosta hvad det ville, erhålla fast fot vid hafsbandet, för att komma

i det närmare umgänge med hyfsade nationer, som handeln lättast bereder.

Ingen kan dock uträtta storverk, med mindre än han är född på en för dem mogen tid och gynnas af omständigheterna. För den sansade betraktaren synes det, som Carl den tolfte enkom blifvit skapad till befrämjande af Petters planer. Kunde denne senare väl önska sig någon bättre granne, än en tapper våghals hvilken nödvändigt måste, lik den blinde Simson, krossas af det ofantliga hus, hvars grundpelare han skakade, och slutligen nödgades gifva i testamente, just hvad segraren behöfde. Medan Nordens Aukathor spelade schack i Demotica, fyllde Rimtussarne kärren omkring Finska viken, uppreste ur dyn ett nytt Asgård och timrade drakar af de åldriga furornas högväxta stammar.

Hunnen så långt, sträckte Czar Petter sina forskande blickar in uti framtiden; ty han egde den sällsynta förtjensten, att icke tro sig sjelf kunna göra allt och lemnade derföre klara anvisningar åt efterverlden. De långt öster ifrån fortgående slätterna, på hvilka hans otaliga härar fått sin lärospån, voro nu slut; det genom berg, strömmar och tjocka skogar otillgängliga, på sidan liggande landet, kräfde en särskildt utbildad krigskonst för att åtkommas; men midt framför glänste den släta hafsytan, erbjudande sig såsom en beqvämare väg. Mången, som beundrat de blodiga sjöstrider under hvilka han, ännu blott i skärgården, manligt kämpade, har ansett hans fikande efter amiralsgraden för en barnslighet. Så var det likväl icke. Utan en talrik linieflotta skulle Ryssland aldrig hvarken blifva oberoende af Sverige eller segrare i uppkommande tvister, om det sednare begagnade sina af naturen erhållna fördelar. Sjömän utskrifvas icke genom Ukaser. Deras bildande kräfver ett sekelslångt arbete, som endast den svenska obe-

slutsamheten, fattigdomen och inbördes afundsjukan läto fortgå.

Hvad göras borde insåg Gustaf III. Om han egt samma förmåga att rätt styra stridsåskorna, som skicklighet att ladda dem, eller, med andra ord, varit lika god härförare, som förslagen politikus, skulle helt andra resultater hafva uppstått till Sveriges båtnad, än dem blott bevarad krigsära skänker.

Med sina tvenne hufvudstäder, Moscow och Pettersburg, liknade Ryssland en kropp, som har dubbla hjertan, hvilkas slag sätta särskilta blodssystemer i rörelse. Det förra lemnade otaliga armar ifrån sina omkringliggande jemna fält; det senare gaf lif åt en, ehuru nyfödd, dock betydlig sjöstyrka, ur varfven i Cronstadt och på Estländska kusten. Landthären hade dragit emot Turkarne; vestra gränsen stod obevakad. Då, om nånsin, var å ena sidan tillfället öppet att borthugga dubbel-örnens närmast gapande hufvud och, å andra, nödvändigheten gifven att draga nytta af Czar Petters ännu ej bepröfvade älsklingsidé. Men ett, för hela Europa betydelsefullt frö var utsådt i sydligare regioner och började mogna, beskyddadt af ödet, som, måhända just för att afleda uppmärksamheten, satt tvenne täflande snillen på nordens grannthroner. Segrare öfver Catharina den II, skulle Gustaf, lik en ny Herkules, ifrån Petersburgs ruiner hafva samlat furstarne kring sina fanor och krossat Franska revolutionens hydra; nödsakad att påkalla andras bemedling till erhållande af hederliga fredsvilkor, förbleknade storhetsglorian kring hans hjessa — upphörde ryktet att utropa honom såsom lejontämjare.

Okunnige om närmaste framtids stormar, drogo de nordiska nabofolken emot hvarandra både till lands och sjös. Den dag hade uppgått då det skulle utrönas huruvida Svenska flottan, anförd af en modig men i yrket föga bevandrad prins, förmådde hålla stånd

emot den något starkare, af en skicklig engelsman, amiral Greigh, kommenderade Ryska. Så tycktes man åtminstone hafva tänkt sig det problem, som borde lösas, och häruti låg kanhända ett misstag. Egentligen behöfde ryssarne ej mera än gifva sin fiende en minnesbeta, betäcka vägen åt deras egen hufvudstad och invänta förstärkning; hvarefter de nödvändigt måste erhålla obestridlig öfvervigt. Svenskarne borde våga allt, för att splittra hvad de sågo framför sig; med till öfverdåd gränsande djerfhet, genombryta motståndarens linie och sätta den delvis emellan tvenne eldar *). Måhända hade detta också skett om vinden ej allenast varit ogynsam ifrån början, utan på köpet så labrat under sjelfva bataljen, att ingen egentlig manöver var möjlig. Emellertid gingo de begge linierna, med snörrät ordning tätt inpå hvarandra och snart höljdes allt i tjocka rökmoln, medan de lössläppta dödarne härjade.

Hvita Falken, för liten att deltaga i linieskeppens blodiga arbete, låg, jemte de öfrige småfregatterna, i lä om Svenska flottan, repeterande signaler och färdig till bistånd med sina båtar, der de kunde behöfvas. Afståndet ifrån drabbningen var dock ej större, än att kulorna jemnt susade emellan masterna, och söndersleto månget tåg eller träffade sjelfva skråfvet, då det stack fram midt för någon lucka. Under ett sådant tillfälle bortsopades nästan hela servisen vid en skanskanon, nära det ställe der kaptenen tagit sin plats: "Moskoviterna bestå rasande hårda ärter till middagen", sade han vänd emot Wågenhjelm. "Låt oss

---

*) Uti Storamiralens order af den 14 Juli, förekom följande: 5:o Igenombrytningar decidera kraftigast en batalj, också bör intet skepp draga i betänkande när fienden lemnar stor lucka, eller synes derangerad, att genombryta linien, och alla efterföljande skepp skola vara förbundne att tätt sluta på och följa dess kölvatten.

styra ett par streck högre och komma dem litet närmare, emellan fregatten Fröja *) och skeppet Dygden; ty det lyster mig att också få kasta pepparkorn i deras gryta."

"Men huru blir det då med signalernas repeterande?" svarade löjtnanten.

"Den handteringen är slut, för rökens skull. Chefskeppet ger redan ordres med slupar. Gör som jag befallt; gå sedan ned på batteriet och hämta hit några, der mindre behöfliga karlar, för att ersätta den nyss timade vakansen. Alla babords skrikhalsar måste sjunga amen till min vänskapliga helsning; ingen kanon får vara obemannad på den sidan."

Straxt derefter skar fregatten i vinden och föll åter, medan sju man, hvaribland Klippenfelt, intogo de på skansen skjutnas ställen. Ehuru intet föremål, som var längre bort än några famnar, kunde tydligt urskiljas, bevittnade det oupphörliga dånet, hväsandet, brakandet i sidorna och ett eller annat qvidande, att man låg midt framför ett stort fiendtligt fartyg, men i öfrigt hördes intet ljud ombord; endast de krigsvane matrosernas lifliga ögonkast och åtbörder talade. Slutligen utgingo ur kaptenens ropare, det väntade:

"Chargera plutons- och nummer-vis! Början sker för ifrån! — Rigta på fiendens relingar! — Gör ert bästa!"

Med afdrag af det alltid ohyggliga i dödens härjningar, skulle vi ingenting högre önska än att ega en Coopers penna för att kunna måla verksamheten på den lilla scen, till hvilken vi råkat draga läsarens blickar. Den, i sin lugna kammare, om faror blott

*) Uti bataljen vid Hogland, hvarom här är fråga, måste fregatterne Camilla, Fröja, Minerva och Thetis blandas med skeppen i Svenska linien, för att få den tillräckligt lång. Att de under hela striden kunde försvara sina platser, länder dem till mycken heder.

drömmande eller efter nedskrifna berättelser utgångne pröfvande tänkaren förmår sällan uppskatta dessa obemärkta individers försakelse, som med sina kroppar bilda en förmur för fäderneslandet — dessa befälhafvares ansträngningar att snart sagdt döfva alla menskliga svagheter; gifva akt på den minsta småsak, ordna eldens riktning, gissa till motståndarens rörelser, sköta seglen, efterse kursen och afhjelpa de hvarje minut inträffande skadorna, i tackling eller rundhult.

Liksom det reglementariskt tillhört ofvannämnda sista kommando-ord, skallade ett mångstämmigt: "Lefve konungen!" och luntornas brännheta tungspetsar nalkades de krutfyllda fänghålen. Knappt kan någon bygdens idoga dotter låta sin väfspole ila jemnare, än kanonlådorna nu flögo tillbaka för skottens tryckning och åter fram igen för muskelkraften uti servisernas senfulla, upp till axeln blottade armar. Nedåt de väderbitna kinderna och hårbeväxta brösten rullade stora svettdroppar. Stundom halkade en naken fot uti blodmassan på däcket — ty äfven skorna voro afdragne för att öka rörligheten — eller snafvade någon ifrig arbetare öfver sin fallna sidokamrats sargade lekamen; men ordningen blef dock aldrig bruten. Det minsta uppehåll, för att hämta andan, framkallade: "Gå på gossar!" blandadt med ett och annat: "Go on boys!" eller: "Allons, ventre bleu!"

"Skönt! — herrligt!" sade kaptenen och gnuggade händerna. "Hade jag nu bara ett linieskepp i stället för denna lilla, annars mig kära båten, skulle vi rigtigt klå paruski efter noter."

"Medge", svarade Wågenhjelm småleende, "att den Svenska sjömannen duger till något, när han fått öfning. Skada blott, att denna alltid måste sökas hos främmande nationer."

"Jag börjar nästan tro, att åtminstone kanonernas handterande är medfödt; se bara på getabocken der,

huru han snor och bär sig åt, som en gammal matros!"

I detsamma varskodde posten vid fallrepstrappan om styrbord, att en båt lade till och den dermed anlände adjutanten hade knappt hunnit öfver relingen förr än han ropade:

"Hvar är chefen?"

"Här står han, lifs lefvande", svarades på ringa afstånd.

"Ser jag rätt? — är det icke kapten Stiller?"

"Jo, så har man hittills kallat mig."

"Hur' i all verlden kommer Hvita Falken att intaga Fröjas ställe?"

"Hon finnes nog i sin nummerordning, straxt för om oss. Jag tyckte bara det var ledsamt att ligga sysslolös i krutröken, sedan signalerna ej mera syntes; och vred ett tag på rodret, hvarigenom vi nalkades Ryssarne lite närmare. När de sedan spottade åt oss, betalte vi dem med lika mynt; det är hela historien."

"För denna egenmäktiga åtgärd får ni sjelf ansvara; men håll genast ur linien. Chefskeppet har redan måst falla af och som vi nalkas södra landet skall hela flottan vända voor de vind, för att formera ny linie med styrbords halsar. Farväl!" derpå skyndade han bort.

"Går det lyckligt, skall jag säga att herrar skeppschefer manövrera som karlar."

"Frukta inte", genmälde Wågenhjelm. "Vår skicklige flaggkapten, Nordensköld, vet hvad han vågar råda Hertigen till. Den der konsten sågo de, som tjente på Franska flottan under kriget, många gånger göras. Vi kallade den: to tack à la française *). Det enda jag fruktar är, att Ryssarne vinna på saken; ty deras eld har varit mycket mindre kraftig än vår,

---

*) att vända på franska sättet.

hvarigenom de torde önska att slåss på andra bogen, med frisk sida."

"Våra kunna ju ej undgå att få långskepps under tiden, och fan ta' mig jag vänder förr, än vi komma i lä om Fröja. Upp, så småningom, med rodret! — Låt sätta ut åttahuggaren tillreds, ifall fregatten ej löper qvickt rund, i denna ständigt tilltagande stiltien! Elden afslås!"

Medan flottan verkställde Nådigst anbefalld voor de vinds-vändning, hade Hvita Falken redan slutat sin och kom, ehuru långsamt, upp emot centern, bogserad af den nyssnämnda slupen. Genom eldens periodiska tystnande, började krutröken skingra sig; utom på en enda punkt, der striden tycktes fortgå med oafbrutet raseri. Efter att förgäfves hafva rigtat kikaren ditåt, satte Stiller roparen för munnen och skrek:

"Stormärsgastar! kan ni se vimplarne eller flaggorna på något fartyg i den heta mörjan, der borta, kranbalksvis om styrbord?"

"Nej, herr kapten; det är platt omöjligt", svarades genast.

"Men jag hade bättre lycka, nyss", inföll Klippenfelt, som just nu, på en brambardun, slutade sin nedresa ifrån toppen.

"Hvem har befallt dig att gå till väders, utan ändamål?"

"Uti ett sådant, det vill säga: för utrönande af hvad herr kaptenen synes angelägen att få veta, skickade högbåtsmannen mig åstad." Härvid kastade han en forskande blick åt sidan, under förhoppning att Kattulin skulle antingen stå i grannskapet och kunna uppfatta något tecken, som förmådde honom till medhåll, eller ock vara så långt borta att allas buse icke genom genast anställda frågor utrönte den lilla, nödtvungna osanningen.

"Jaså, du går ärenden åt herr Abel? Det skola

vi sedan tala om. Säg nu, först och främst, hvad du sett; men akta dig att ljuga!"

"Storamiralsflaggan har en rysk vimpel på hvardera sidan om, och en midt framför sig. Litet mera sydvart syntes en Svensk. Säkert har någon manöver gått rasande i stiltjen och är nummerordningen ej bruten, måste det vara Wasa, som arbetar sig upp för att betäcka chefskeppet" *).

"Det är bra, gå nu på din post igen. Hör hit, löjtnant Wågenhjelm! Låt åttahuggaren ro till chefskeppet för att se efter huru der står till; men genast komma åter med rapport, så framt icke bogseringshjelp är alldeles oundviklig. Smålänningen har nog rätt."

Vid åsynen af besättningens nedstigande uti slupen, kände Klippenfelt ett oemotståndligt begär att följa med. Hoppet om tillfälle för utmärkelse qväfde hvarje fruktan; en inre röst hviskade: lyckan står den djerfve bi! Ja, sade han till sig sjelf, här ombord får mitt öde aldrig någon bättre vändning. Skulle det gå rasande och den gamle knarren vilja skymfligt straffa mig för olydnad, är det inte längre till djupet i Finska viken, än i Carlskronas hamn.

Smidig, som en ål, kröp han ut genom kanonporten, klängde sig fast vid röstjernen, hoppade i båten då denna halade upp längs sidan och satte sig, för ut, vid plikthuggarens fötter.

"Föll du öfverbord, eller hvad vill du här?" frågade slupstyraren, en extra högbåtsman, halft förundrad, halft förargad.

"Låt herrn bara sina gossar hala ut och bry sig

---

*) Historiskt. Det var vid detta tillfälle, som Wasas chef, den tappre grefve Horn, jemte sin närmaste man, kapten Fust, dödligt sårades och i själtåget sade till löjtnant Lagerstråle: "Du skall svara mig inför Gud, om du stryker min flagg!" Hvad Horn börjat, slutade den unge, så oförtänkt blefne befälhafvaren, på det mest hedrande sätt.

om ingenting, så länge. Det var ju jag, som på toppen såg chefskeppets läge; derföre befallde kaptenen mig visa vägen."

"Nå, så nyttja ögonen då och kryp inte ned emellan tofterna, din kattdrejare."

"Jag behöfver samla tankarne och dra mig till minnes huru allting förtonade sig. När det blir tid, det vill säga: när vi kommit väl in uti kruttjockan, skall jag nog titta upp igen."

På en sådan anledning till verksamhet behöfde han ej länge vänta. Inom tio minuter regnade kulor ur de digra rökmolnen och den sjelfgjorda lotsens åligganden måste taga sin början.

"Der", sade han nästan oförskämdt, "på styrbords sida, ligger Wasa. Elden om babord kommer antingen ifrån Äran eller Fäderneslandet. Närmare hitåt finna vi ofelbart chefskeppet. Ser ni den mörka klumpen, rätt för ut? Styr ditåt! Det osar redan så varmt, att jag skulle vara säker på min sak, om jag än hade florshufva."

"Du är en satans pratmakare och narrar du oss, blir min första anhållan, då jag åter träffar kaptenen, att han må låta din arma rygg få betala kalaset."

Detta filantropiska löfte klingade i Klippenfelts öron, ungefär som sagorna berätta, att den olycksbådande Nornans stämma fordom ljudade i väderdrifven Vikings. Fartygs-chefer hafva, sedan hedenhös, utgjort ett slags gudamagter och krigslagarne dem till buds stående thordön, hvilkas vigge, daggen, träffar med en, Jofurs blixtstråle liknande, hastighet. Först nu kom han att närmare begrunda både vigten af den erhållna befallningen: "gå på din post!" och hvad som kunde hända genom dennes utbyte, mot en sjelfvald plats i båten. Till och med föresattsen att, i händelse af bestraffning, taga ett förtvifladt steg, miste sitt värde; om olydnadens vinst icke blef mera än en, kamraternas löje väckande, fram- och återfärd.

Lyckligtvis hade de, under dessa betraktelser, kommit helt nära chefs-skeppet, och stridsbullret fängslade hela deras uppmärksamhet.

"På hvad sätt skola vi nu få veta huru här står till?" sade slupstyraren.

"Ingenting är simplare", svarade Götheborgaren, som rodde aktersta åran; men ända dittills ej öppnat munnen, af vana att aldrig yttra något när han lade hand vid tjensten. "Om vår plikthuggare Vaudreuil, den längsta af oss alla, reser sig upp, kan han helt makligt titta in genom närmaste kanonport på nedra batteriet för att fråga."

Rådet, antaget såsom godt, blef genast efterföljdt och straxt derpå stack en officer ut hufvudet, genmälande:

"Det skulle icke hafva någon fara med oss, blott vinden vore mindre skral; eller sluparne orkade bogsera skeppet upp igen, till sitt rätta läge. Ro förut och hjelp dem."

"Aj, aj! Ge fart gossar!"

Lätt som en lekande svan, sköt båten åstad; men knappt var den, hvad man kallar, blottad, förr än tvenne kulor samtidigt träffades dess akterspegel i sned rigtning, kastade slupstyraren benlös högt upp och tvingade de öfriga att söka bibehålla lifvet genom simning.

"Skönt!" ropade Klippenfelt, i det han efter ett par dugtiga tag uppnådde vaterstaget. "På detta komma vi lätt ombord. Följ mig kamrater!"

Af de åtta, till hvilka denna uppmaning ställdes, räknade vår unge äfventyrare ej flera än sex församlade, då det lilla sällskapet, i sina våta drägter, slutligen befann sig ridande öfver bogsprötet. Ehuru ingen enda ibland de sålunda räddade förlorat fattningen, förekom det dem obehagligt att sakna båten; ty matrosen tycker, lika med landtmannen, att han står

säkrast på egen botten. Hvad skola vi nu taga oss till? frågade hvar och en sig sjelf; men innan någon nera förfaren hunnit fatta ett beslut, följde de nästan medvetslöst den yngstas i laget befallande: "Kom!" och vandrade, efter honom, akter ut.

Stödd emot spelet stod hertigen, under samtal med amiralen grefve Wrangel, när han såg tåget nalkas. Att en sådan syn skulle förefalla honom besynnerlig, var naturligt; likväl anade han orsaken och skulle sjelf, genom en fråga hafva fordrat bestämd upplysning, om icke Klippenfelt, så fort röstens ljud kunde urskiljas i det ryslliga bullret, tagit till orda:

"Allernådigste herre, de otäcka ryssarne sköto vår båt, fregatten Hvita Falkens åttahuggare i sank; just som vi skulle spänna oss före bogsertåget. Tvungne att söka bei ga lifvet här ombord, togo vi vägen öfver backen och våga nu underdånigst erbjuda oss till någon annan förrättning. Dessa raska slups-gastar, som närmast stå under mitt befäl, blinka icke för kulorna; hvarken på däck eller i vädret."

"Hvad säger du? Under ditt befäl?" afbröt Götheborgaren och steg fram, med en hotande åtbörd.

"Tyst! du behöfver inte upprepa mina ord. Hans Höghet har nog förstått dem."

"Ja", inföll Hertigen. "Ni kan få sysselsättning. Gå med ditt folk min gosse, till närmaste kanon, som saknar servis och låt mig se er skicklighet."

"Då ta vi denna. Fort, ställ upp er!" ropade Klippenfelt i en så öfverlägsen ton, att ingen vågade vägra lydnad. "Ni hörde, hur hertigen gjorde indelningen. Jag sjelf blir förste och du, Old Jack, andre kommendör; Vaudreuil och Jenkis laddare. De öfrige handtlangare. Se så, kanon till bords! Go on! Allons! gå på gossar!"

Måhända finnes ingen, för det praktiska lifvet i allmänhet, men krigsyrket isynnerhet lyckligare gåf-

va, än förmågan att icke blifva öfverraskad af oväntade händelser och ögonblickligt inse, huru de kunna göras nyttiga. Lärdomen må sammanställa de klokaste planer, erfarenheten leda deras utförande, så inträffar dock alltid på slagtfälten något, som det varit omöjligt att mathematiskt beräkna, och likväl just bildar den gordiska knut, hvars rätta afhuggande öppnar portarne till segerns tempel. Enahanda är förhållandet i smått. Liksom Ziethen och Laudon, lade franska arméens bästa generaler under revolutionen och kejsartiden, ofta nog grund till ovansklig ryktbarhet genom ett eller annat kanske enligt konstens reglor nästan vansinnigt anfall; samt den dubbla djerfheten att, dessförinnan, ifrån lägre platser stiga fram och fordra lydnad, innan förmännen hunnit sansa sig. Misslyckas dylika företag, äro deras upphof ohjelpligt krossade; men i motsatt fall öfverskyler vapenbragdens glans, det reglementariskt orätta. Då icke blott gräl utan verkliga kraftyttringar afgöra tidens händelser, rättar allmänheten sin dom efter utgången, och den, som försummat hvad han bordt göra, instämmer heldre i lofsången öfver stundens hjelte, än drar uppmärksamheten på egna fel.

Huruvida Klippenfelt för sig sjelf anställt betraktelser öfver detta ämne, hört det uttydas af sine lärmästare, Ödman och Kattulin, eller endast handlade efter den inre känslans ögonblickliga kraf, är ovisst; men deremot säkert att han, genom sin af utmärkelsebegär äggade bestämdhet i åtbörder och talesätt, ej allenast nedtystade kamraternas billiga harm utan äfven kom dem att, sedan bara första skottet smällt, glömma det inkräktade befälet. Fastän alla chefsskeppets kanoner underhöllo en märkvärdigt jemn eld, kunde ingen i hastig och säker skjutning, täfla med hans, så snart servisen lärt känna pjesens egenskaper. Det var en, om möjligt öfverträffande, fortsättning af

den ovanliga skicklighet, som dessa härdade krigsmän redan visat på Hvita Falken. Emellertid förminskades deras antal, med en dödad och en svårt sårad; dock gick arbetet sin oförändrade, snabba gång, hvartill stor-amiralens beständiga vistande i deras grannskap kanhända äfven bidrog.

Till utseendet åtminstone fullkomligt lugn, rökte prinsen den ena pipan efter den andra, midt ibland de hvinande kulorne och förödelsens styggelse. Med korta mellanskof fick han rapporter af amiral Wrangel, skepps-chefen major Klint och flaggkaptenen Nordensköld, hvilken senare egde hans särdeles förtroende. En opartisk åhörare skulle kanhända hafva misstänkt, att fursten snarare gaf vigt åt underdåniga framställningar, än sjelf styrde det hela.

Fullkomlig stiltje förbjöd de genomgripande manöver som annars kunnat göras; hvar och en kämpade troget på det ställe, der ödet laggt honom. Endast strömsättningen dref vissa fartyg åt sidan; någon egentlig batalj-linie fanns ej mer. Midt under denna oskadliga strid kom flagg-adjutanten ifrån fallrepstrappan, aftog hatten och sade:

"Ryssarne ha, tyvärr, fått ersättning för Uladislaff*). Prins Gustaf strök nyss sin flagg; men ej förr än all räddning var omöjlig."

"Wachtmeister?" utropade stor-amiralen. "Det gör mig ondt, att få sakna en så tapper karl. Jag fruktade redan att det skulle gå illa, då han med sin sönderskjutna tackling, låg och monökade i vändningen.

"Dylika olyckor inträffa ofta. Ännu står dock

---

*) Ett af Svenskarne, under bataljen eröfradt linieskepp om 74 kanoner.

vår räkning bäst; vi fingo ett sjuttifyra, fienden blott ett sextio kanonskepp."

"Han skulle, ta mig fan, inte fått något om det bara blåst."

Redan hade solen en hel timma varit nedgången, då elden började småningom afmattas och den långa, nordiska sommarskymningen, spridde sina halfdagrar vid stridens fullkomliga upphörande. På någon egentlig hvila kunde dock ingen tänka. Hvarje fläck måste renas ifrån spillror, blod eller döda kroppar; qväfvande ångor drefvo hvar och en tillbaka, som utan tvång försökte stiga ned på batterierna och trossbotten. Utmattad af dagens mödor ville stor-amiralen göra en närstående kanon till sitt hviloställe, och råkte välja den, af Hvita Falkens slup-besättning sist serverade. Vid de halfnakna figurernas åsyn sade han:

"Nu har jag bättre om tid att språka med er, än när ni anlände. Hvad heter du, mitt barn?"

"Klippenfelt. Min stamfar stod vid kung Carl XII:s garde."

"Men din far? Jag tycker mig hafva hört det namnet tillförne, i samband med en märkvärdig eller rolig händelse."

"Åh nej, Ers Höghet. Far min roade visst aldrig någon menniska, om inte i Amerika, der han tjente under sista kriget. För närvarande bara jagar han och grälar."

— Är han af sorten, då bör han komma till nästa riksdag. För dig vill jag emellertid göra hvad jag kan; ty du har skött din kanon, som en hel karl. Skulle du tycka om, att bli extra Arklimästare?

— "Heldre blir jag kadett, om valet står fritt."

— "Aha! nu mins jag. Du är bestämdt den der muntergöken, som blef examinerad, efter mönstringen?"

— "Ja, Ers Höghet."

— "Vi få se huru det kan gå med din önskan. Hvart ha ni gjort utaf edra kläder?"

— "På Amiral Rodneys eget flaggskepp, der jag for", inföll götheborgaren – "brukade vi lägga bort alla onödiga persedlar, för att göra oss lediga när det gällde; en plägsed, som jag tog med mig till Hvita Falken."

— "Jag kunde nog tro, att du var en gammal sjöbuss, efter du ser så duktig ut. Sök nu rätt på edra strumpor."

— "De äro, dels sönderrifna till förbindning åt en af våra sårade kamrater, dels så nedsölade i blod att vi ej mera kunna begagna dem; men det gör ingenting. Efter nyss slutade, herrliga strid, vankas säkert sköna prispengar", svarade amerikanaren.

— "Åtminstone hederstecken, det lofvar jag. Håll er varma så godt ni förmå. Bara dagen gryr och allting kommit i ordning till bataljens förnyande, skall jag släppa hem er. Gör under tiden handräckning, der den kan behöfvas; men bed skeppsskrifvaren först ge er extra förplägning, om något är qvar i tunnorna efter den starka åtgången medan kanonerna spelade. Folkets gommar böra läskas, som ni sett. Grogg muntrar upp sjömannens både själ och kropp."

— "Hvad Ers Höghet i den delen bestått, stannade på batteriet. Här uppe var det temligen torr-roligt."

— "Tag då er skada igen. Ni skall vidare få höra utaf mig framdeles."

För mycket desciplinerade matroser att icke känna halfdäckets heliga natur, så snart den högstkommenderande gör minsta tecken att det skall utrymmas, begåfvo de sig genast fram på backen, der mångfal-

diga arheten togo deras hjelp i anspråk. Under vägen yttrade göteborgaren: "om någon ibland er doppar läpparne uti spiritus, förr än vår egna skeppsskrifvare öppnar sprundet, får han smaka mina knytnäfvar."

Vid solens uppgång hissades signaler. Kort derefter ankom den båt, hvari återresan skulle ske; och då de äntrade ned, fick Klippenfelt, af vakthafvande officern, ett till kapten Stiller adresseradt bref.

Äfven på hafvet är ryktet beställsamt. För att få veta orsaken till åttahuggarens dröjsmål bataljdagen utsändes Hvita Falkens joll, hvilken återkom med det besked, att en båt, som erbjudit sin hjelp vid chefskeppets bogserande, blef skjuten i sank. Huruvida besättningen förmått rädda sig eller drunknat, hade ingen, för krutrökens skull, kunnat urskilja; men det senare troddes allmänt.

När kaptenen emottog denna underrättelse, sade han till den bredvid honom stående skeppsskrifvaren:

"Stryk ut nio af vårt bästa folk ur Rullan"; hvarefter han hastigt vände sig åt andra sidan, för att dölja ett par, oemotståndligt framträngande tårar.

"Jag fruktar att det blir tio", svarade Ödman sorgligt.

"Till så många kan jag svårligen få en slupstyrare och åtta roddare."

"Klippenfelt försvann, då båten satte utaf. En man, i kryssmärssen, påstår sig hafva sett ynglingen krypa ned emellan tofterna", inföll Wågenhjelm.

"Nå, besitta att jag inte genast låt ge honom de fem och tjugo, som han innan afresan förtjent till mer än hälften! Men hvad säger Kattulin om förlusten af sin odygdige fosterson?"

"Han gråter, när han tror att ingen har ögonen på honom."

"Gråter han? — Fy, det passar illa för en gammal sjöman. Nej, glo på mig; jag lipar aldrig."

Trotts både kaptenens skämt och de öfrigas bifall dertill, var den vanliga munterheten försvunnen. Ehuru ingen uttalade sina känslor, kunde man dock se, att hvarken groggen smakade så bra eller arbetet gick så lätt, som då den förra blef kryddad och det senare lifvadt, af de nu saknades infällen. Något verksamt deltagande i sjelfva bataljen, sedan flottan vände och en fullkomlig stiltje inträffat, kunde lika litet falla på Hvita Falkens lott, som dess egentliga åliggande, eller signalers repeterande, fullgöras. Chefskeppets master syntes ej mera; de flesta andra fartygen lågo oredigt blandade med fiendens. Vid stridens slut hade natten redan utsträckt sina dunkla vingar öfver dem alla; hvar och en bemödade sig att iståndsätta lidna skador och blifva färdig för ny blodskamp. Straxt efter gryningen började vinden friska uti, från samma väderstreck, som föregående dagen, hvarigenom Ryska flottan åter fick lofven och kunde hålla ned på sin motståndare; men detta vågade hon ej, utan aflägsnade sig.

Under blandade känslor af stolthet och harm, stodo de flesta ibland fregattens besättning långs gångbordet eller uti vanten, betraktande fiendens bortsegling, då posten ropade: slup, om babord! nästan i samma ögonblick hördes, om hvartannat: "se Jenkis!" — "Aborrarne ville inte den gången dricka brorskål med Old Jack!" — eller dylikt; hvarefter man skyndade till fallrepstrappan, för att räcka handen åt de såsom döde ansedde, nu friske återvändande kamraterna.

"Fem saknas af dem jag helst sett komma tillbaka, ty öfverflödspersedeln, eller smålänningen, hade gerna kunnat gå till botten för sin olydnad", sade kaptenen, som med kikaren längesedan både upptäckt och till innehållet ransakat farkosten. "Men jag får

nu åtminstone den glädjen att låta honom åtnjuta hvad han förtjenar. Bed dem stiga hit till mig på halfdäcket."

När denna befallning var åtlydd, återtog han: "Hvar är slupstyraren?"

"Dödades af den kula som sänkte slupen", svarade göteborgaren.

"Än de andra fyra?"

"Olander fick hufvudet krossadt och Stenberg miste högra benet, under det vi serverade en kanon på chefskeppet, enligt Storamiralens Nådiga order. Malmberg och båtsman Kabel, som inte kunde simma, drunknade bums."

"Huru kom Klippenfelt i slang med er?"

"Han åtföljde oss ju såsom lots, på sätt herr kaptenen sjelf förordnat."

"Nå, har man nånsin hört på maken? Jag skall ge dig märke att styra på, din illpariga småänning. Men håll fast honom, för han har en gång tillförene velat undvika rappar, genom förtviflade bocksprång, i min egen kajuta."

Halft darrande, halft trottsigt, framräckte nu ynglingen det ofvannämnda brefvet, sägande:

"Var god och läs, förr än domen verkställes."

Oftast händer att — vi vilja icke obetingadt säga små tyranner, utan heldre — sådana, som äro ytterst ömtåliga om egen myndighet, hafva ett slags medfödt anlag att krypa för öfvermagten och känna oro vid blotta åsynen af en hög förman eller någon, dess vilja innehållande skrift. Gubben Stiller hade varit värd att blifva aftecknad, under den tid han med halföppen mun och spelande tunga lät sina skarpa blickar skiftesvis ila emellan brefvet och dess aflemnare samt, slutligen, vinkande åt löjtnant Wågenhjelm, begaf sig längst akter ut, der sigillet bröts. Så fort papperet hunnit uppvecklas, mumlade han, läsande:

"Välborne herr kapten! — således inga order.

Nå, då måste vi undersöka, hvem den värde korrespondenten är." Derefter fortfor han, högre: "Se hit, min käre Wågenhjelm, kan herrn med sina unga ögon utreda hvad de kråkfötterna skola betyda, som stå der annat folk plägar sätta sitt namn?"

"Var god och läs underskriften: "Stabsadjutant", så torde min hjelp blifva öfverflödig", svarade löjtnanten.

"Stabsadjutant? — För tusan! då lär det väl ändå vara allvarsamt? Hör på! Hans Kongl. Höghet Storamiralen har anbefallt mig toll a dess Nådiga välbehag öfver det raska uppförande, som besättningen i fregatten Hvita Falkens åttahuggare ådagalagdt, genom att ej allenast bibehålla full fattning då slupen sjönk och muntert rädda sig medelst simning, utan genast derefter erbjuda sin tjenst under påstående batalj. Hans Kongl. Höghet anser såsom en kär pligt att, i första rummet, göra rättvisa åt den skicklighet herr kaptenen låtit sprida bland sina underhafvande och hvarigenom dess förtjenst, såsom fartygschef, särdeles framstår. — Hör herrn? *särdeles* framstår! — Dernäst har han fästat sig vid en ung man, benämnd Klippenfelt, hvilken, af god härkomst, synes vara född till någonting utmärkt i befälsväg samt, såsom kommendör vid en af chefskeppets skans-kanoner, med sina tappre kamraters biträde, oafbrutet gifvit den bäst rigtade, hastigaste eld man kan se. För detta utmärkta välförhållande, stegradt genom ett orubbligt lugn och ädel hjelpsamhet, då en af servisen blef dödad och en annan svårt blesserad, har Hans Kongl. Höghet täckts befordra nämnde Klippenfelt till kadett, rekommenderande honom i herr kaptenens enskilda bevågenhet; hvarjemte de samtlige skola erhålla det förtjentstecken, som Hans Kongl. Höghet är sinnad att instikta *). Enär dermed torde ännu komma att nå-

*) Utdelades först det följande året och bestod i ett silfverankare, hvaröfver lågo tvenne värjor i kors. Dekoratio-

got dröja, skall Klippenfelts förordnande äfvensom en summa af ett hundrade daler silfvermynt blifva öfversände, såfort andra angelägnare göromål tillåta. Dessa penningar eger herr kaptenen att vid emottagandet genast utdela, till de fyra matroseraa. Med fullkomligaste högaktning etc. etc.

"Det klingar ju bra, herr kapten?"

"Gör så, synnerligen orden: *särdeles framstår*; men den der Klippenfelt har jag, för mina synders skull, fått på halsen. Intet går det an att släppa honom onäpst, sedan han hört sin dom utaf chefens egen mun?"

"Det går väl mindre an att bestraffa just den handling, som hertigen belönat?".

"Ja, ja; men ingenting har ett slut, utan att äfven hafva haft en början. Hertigen och jag hålla i hvar sin ända på sladden. Säg mig, upprigligt, skulle vi inte kunna låtsa att brefvet är oläst, tills – – –?" härvid gjorde han en sväng-rörelse med högra armen.

"Sedan herr kaptenen behagat meddela mig dess innehåll, måste jag svara emot förtroendet, eller råda till bokstaflig efterföljd, utan afdrag för äldre fordringar. Att det ligger någonting obehagligt uti återtagandet af en redan gifven befallning, medger jag gerna; och erbjuder min ringa tjenst, för den Furstliga Nådens offentliggörande ibland besättningen, hvarvid ett ord om chefens förlåtelse i anseende till visad tapperhet lätt inblandas."

"Nå, så lägg då öfver på den bogen; likväl inte förr, än jag kommit under däck."

De underrättelser löjtnanten straxt derefter utsade, besvarades genom lifliga hurrarop. Kattulin och Ödman skyndade att omfamna den nye kadetten; hans fordna likar lyckönskade honom med blottade hufvuden.

---

nen bars uti ett med hertigens egna färger, svart och gult, randadt band.

Men lyckan gjorde icke sin gunstling högmodig. Hjertligt tryckte han deras händer, genom hvilkas kraft ödet blifvit besegradt och då de återkomne, vid middagsmåltiden, berättade huru det gått till på chefskeppet, slöt göteborgaren med följande anmärkning:

"Visst var det oförskämdt af en nyskrifvare, att taga befälet öfver oss; men jag har länge misstänkt att den der ifriga läsningen skulle bära frukt och jag måste erkänna att det är mera krut i pojken, än jag fann hos till och med den bästa midshipsmannen på amiral Rodneys eget flaggskepp. Ni skall få se, att han om några år hissar vimpel. Never mind; eller, på svenska: vare detta nog sagt om menniskan."

Genom sitt aflägsnande, utan att våga förnya bataljen, som Svenska flottan erbjöd, medgaf den Ryska sig vara urstånd dertill, och hertigen lät sina skepp styra emot Sveaborg. Vid underrättelsen om segern skyndade kungen ifrån Lovisa för att i Helsingfors sjelf emottaga de eröfrade troféerna, hvarefter sjöngs Te Deum, m. m. Men fastän fienden måst vika, kunde han på långt när ej anses tillintetgjord. En eskader visade sig genast, såsom kunskapare, och svenska kusten var obevakad.

Till förekommande af dess öfverrumpling utsändes åtskilliga kryssare, vestvart hän. Ibland dem befanns Hvita Falken.

VII.

Det ligger i sakens natur att sådana staters innevånare, som hafva konstitutionelt samhällsskick, skola känna lifligt intresse för alla politiska tilldragelser; antingen deras gång kan verksamt omhuldas, eller man får stanna vid rättigheten att obehindradt tala om dagens händelser. Emellertid tycks mängden, lemnad utan ledare, blott veta att den vill något; — icke egentligen hvad? Dess föreställningar, fruktan och förhoppningar likna oceanens, af stridiga vindar drifna, sig emot hvarandra brytande vågor. För att gå åt samma håll, måste rörelsen småningom börjas ifrån lugnare tillstånd, och faran är ofta närmast, då en jemnad yta afspeglar molnfri himmel.

Efter 1772 års Kongliga, i frihetens namn verkställda revolution, uppgick ett så muntert tidehvarf, att de fleste trodde på en aldrig slutande, gyllne ålder. Höjdes någon röst för att varna emot slöseri, blef den nedtystad med ropet: "handel och näringar florera; då nationen roar sig, bör kungen ej ha ledsamt. Kronobrännneriernas afkastning lemna medel till alla utgifter!"

Denna ljufva villa skulle likväl 1786 års korta, för betydelselös ansedda, riksdag skingra. Throntalet var visserligen en vacker målning af landets lyckliga belägenhet; men deri förekommo några ord om svåra missväxtår och nödvändigheten att sörja för framtiden, som väckte den sofvande björnen. Inom alla kretsar frågades: är det klokt att i bränvin förvandla vår inhemska säd, när hundratusentals tunnor måste köpas hos utlänningen, till folkets lifsbergning? Hafva konungens utrikes resor ej kostat för mycket? — uppslukar icke den granna hofhållningen oerhörda summor, som nyttigare kunna användas? — Hvarföre har man laggt tunga fjettrar på tryckfriheten, sanningens bästa väg till monarkens öra?

Men det stannade icke vid toma spörjsmål. Ständerna ville blott gifva en spottstyfver för den erbjudna husbehofsbränningens återfående; tryckfriheten fordrades tillbaka för intet och det är svårt att säga hvad folkombuden allt begärt, om rikstrumpeten dröjt med deras bortblåsande.

Gustaf egde ett godt hjerta och skulle, åt sig sjelf lemnad, säkert gerna sett enighet råda emellan alla sina undersåter; dock hörde det till den tidens styrelsekonst, att jemt hålla de olika samhällsklasserna i ett slags missämja, hvaraf högsta magten efter behof kunde draga stor nytta. Nu hade det visat sig huru gamla trätobröder kommo öfverens, när gemensam fördel dertill gaf anledning; en erfarenhet, som aldrig borde få förnyas. Rigtigt bedömmande sin ställning, skänkte kungen sinnena några månaders afsvalningstid, och upprepade åter det så vresigt emottagna förslaget under andra former. "Fri husbehofsbränning, emot visst årligt arrende i säd, hvaraf magasiner skulle bildas till de fattigas understöd, om landet hemsöktes med dåliga skördar", lydde propositionen; men dess besvarande fick ej ske efter öfverläggningar i massa, då någon

skicklig talare kunnat gifva rigtning åt beslufen, hvilka borde fattas i så små afdelningar som möjligt, eller på sockenstämmor, der böndernas tankar förmodades blifva öfvervägande. Mot denna åtgärd yttrade den besutna adeln missnöje och invände, att det var en beskattningsfråga, hvars afgörande måste företagas under allmänt riksmöte. Den deraf uppkommande tvisten gaf ståndshatet åter luft och ett frö utsåddes, som bar bittra frukter för både regenten och fäderneslandet.

Härtill bidrog en af oss redan vidrörd, oförklarlig politisk tafatthet. Det hemligt beslutna, Ryska kriget måste börjas på styrelsens eget bevåg med någon, nationalstoltheten smickrande, vapenbragd. Större delen af fiendens landtmagt ligger i fält mot Turkarne, sade man; således är vägen till dess hufvudstad öppen, blott vi taga den illa försedda fästningen Fredrikshamn. Men man handlade icke med raskhet och rigtade ej blickarne mer än åt en punkt; glömmande den moraliska inflytelse, som på alla håll gifven öfverlägsenhet i stridskrafter städse åstadkommer. Om krigsförklaringen utfärdats en månad tidigare, eller storamiralen åtminstone blifvit bemyndigad att bryta freden, hade van Dessens eskader varit tagen; bataljen vid Hogland fått ett helt annat utseende; Anjala-förbundet icke mognat, under en lång overksamhet och tvekan, huruvida svenskarne i längden kunde emotstå jättegrannen; samt slutligen förskräckelsen jagat Catharina ifrån Petersburg.

Amiral Greigh fann genast, att svenskarnes obestridligt bättre sjömanskap kunde motvägas genom hans öfverlägsenhet i större fartyg och kanonernas mängd, helst sedan Revelska flottans alla tillgångar voro förenade med den Cronstadtska. Rapporten om hertig Carls inlöpande till Sveaborg lättade ansenligt kejsarinnans bekymmer. Ifrån sjön var numera ingen-

ting att frukta; och fördröjdes kungens framryckande blott en vecka så skulle hon, om än residensstaden eröfrades, likväl vara i stånd att göra dess bibehållande stridigt, då uppmärksamheten uteslutande fick egnas åt landsidan.

Hvad hon ifrigast begärde af lyckans gunst, skänkte den nyckfulla gudinnan med rågadt mått. Anfallet på Fredrikshamn blef afbrutet, ty konungen vågade ej gå vidare med trupper, hvars befälhafvare, medlemmar utaf Anjala-förbundet, visat den obyggliga djerfheten att vägra lydnad, emedan kriget vore börjadt utan Ständernas samtycke. För syns skull öfvertalade han väl soldaterne att marchera mot fienden; men tvekade att fullfölja sin plan, när han fått dem i gång. Detta bevisar nogsamt huru man kan vara en stor orator och ganska medelmåttig general.

Emellertid medförde kanske denna oväntade uppstudsighet ett slags nytta. Af hvad som skedde eger man skäl till misstankar att, om än Fredrikshamn blifvit eröfradt, följderna deraf icke motsvarat alla förhoppningar. Ett felslaget anfall på Petersburg jemte thy åtföljande reträtt, skulle hafva uppväckt verldens åtlöje, lifvat Ryssarnes mod och nedstämt Svenskarnes i den grad, att de hvarken vågat göra kraftigt motstånd eller velat offra penningar till en fejd, hvars rätta grund syntes temligen gåtlik. Nu fängslades tankarne uteslutande vid de upproriske Regementschefernes brottslighet. Adeln måste genom bragder aftvå den skymf, som några medlemmar tillfogat hela ståndet och på slagtfältet visa, att förfädrens sköldemärken ännu buros af värdige söner. Nationen gjorde till hederssak, att bistå den bedragne monarken och Gustaf behöfde icke rättfärdiga sig för formfel, utan blott fordra att man bestod hvad krigets fortsättning kostade.

Här var den höge herren inne på välkänd mark.

Sådana lynnen, som hans, måste njuta sin föda af äfventyr och ega tillfällen att beständigt göra dekorationsförändringar på samhällslifvets stora theater. Rätt och slätt, med ett klart angifvet valspråk i sitt banér, såsom Gustaf Wasa, Gustaf Adolf och Carlarne; skulle han troligen ej kommit till det föresatta målet. Nationens massa hade nu en inympad vana att öfverraskas af furstens blixtrande snille. Man frågade mindre efter hvad som skedde, än huru glänsande det utfördes. Under vissa förhållanden har folket ett slags törst efter framtiden, blott denna kan framhållas för dess blickar i förhoppningens strålbrytande trollspegel. Det blef snart tydligt att förmånlig fred skulle ernås, fastän Danmark uppträdde såsom en ny fiende; ty kungen, hvilken så till sägande flög igenom landet, upplifvade allas mod, lofvade utvidgade gränsor om man troget bistod honom, och berättade på sitt tjusande språk dels om den oöfvervinneliga svenska kraften i farans stund, dels om nödvändigheten för de öfrige Europeiska staterna att icke låta honom duka under.

Jemförelsevis var Stockholm vid den tiden en af de tystaste städerne i riket, åtminstone hvad sällskapslifvet beträffade. Hofvets frånvaro hade sprängt de elegantaste kretsarne, och den varma sommarluften manade alla, som dertill egde lägenhet, att draga åt landet. Endast tjenste- och affärsmän måste nöja sig med att, efter dagens mödor, söka svalka i Kungsträdgården, eller, om de höllo hästar, i något utom tullarne beläget värdshus' löfsalar. Kommersrådet Walm, som icke kunde lemna sitt kontor uti främmande händer, stannade äfven qvar; men lät frun med alla barnen resa ned till en betydlig egendom i Calmar län, hvilken han utlöst af sina svågrar för den ypperliga skogens skull. Gårdens åbyggnader lågo vid en vik af saltsjön, närmast omgifne med prunkande löfträd

och bördiga fält. Längre bort begränsade höga berg och frodiga tallar synkretsen, utom på den östra sidan, der utloppet ifrån viken tycktes vara stängdt af en otalig mängd öar, bildande ett skönt perspektiv.

Denna skärgårdsnatur behagade familjen i allmänhet; men synnerligen mamsell Charlotte och en tillkommen medlem, som vi ännu ej haft tillfälle att nämna. Några månader före afresan behöfde kommersrådet en viss presidents hjelp vid utförandet af ett par kinkiga processer och sökte hans umgänge medelst bjudning till kräsliga måltider. Klokt folk förstå genast hvarandras mening. Den höge embetsmannen infann sig och talade endast öfver likgiltiga saker, men slog ofta fram styrelsens skyldighet att taga idoga medborgares angelägenheter i hägn; Walm berömde de Kongliga kollegiernes arbetsdrift och begärde slutligen så skickligt goda råd att svaret måste innefatta, antingen afslag på eller löfte om personligt bistånd. Småningom kom det till närmare förklaring. Å ena sidan haglade försäkringar, att ingen möda skulle sparas; å den andra framstammades tacksamhets-yttringar, blandade med orden: "oförtjent gunst, oinskränkt högaktning och liflig erkänsla." I början läto alla underrättelser förträffligt; men just som kommersrådet ansåg saken för afgjord till sin båtnad, sjöng presidenten en annan visa. Vid målets behandling hade underordnade tjenstemän upptäckt hvarjehanda uraktlåtna bestämmelser då kontrakten skrefvos, så att de kunde tydas på flera sätt, hvilken omständighet motparten sökte vända sig till nytta och gjorde ett serskildt, juridiskt biträde nödvändigt. Detta föranledde nya underhandlingar, som slutades dermed, att presidenten lofvade omärkligt leda sina embetsbröders omdömen, när han yttrade sig till protokollet; hvaremot hans styfson, Kongl. sekreteraren Dunkelstjerna skulle, vederbörligen instruerad, uppträda såsom Walms sakförare och, om processen vanns, er-

hålla mamsell Eleonoras hand. Hvad hennes hjerta beträffade hade någonting i bortgifningsväg redan timat under maskeradbalen, medan herr pappa kallades till den hemliga audiensen. Måhända önskade han ett rikare parti åt sin äldsta dotter än som erbjöds; men att få rätt var en ambitionssak, hvars genomdrifvande berodde på friarens slägtförbindelser; hvarjemte det syntes lofvande, att både ega dessa till stöd och en sådan der 'illistig advokat till hands, i fall flera beniga frågor, framdeles uppstodo.

Bemedlade flickors förlofning med fattiga karlar hafva alltid utgjort välkomna talämnen inom nyhetsälskande kretsar, derföre läto fäderne sina kontrahenter i tysthet vexla ringar dagen efter den lyckliga domens kungörande; och så fort lysningen hann för sig gå, firades bröllopet på ståtligt sätt. Till yttermera visso reste det unga paret, med mamma, ned åt Småland, så att vederbörande kunde hinna få nya mål för sina anmärkningar, under de nu utvaldes bortovaro.

Ljumma åskregn hade flera dagar å rad svalkat den törstiga jorden och framlockat en späd grönska på ängarne, hvilkas skönaste prydnad för året redan var inbergad. Sädesfälten började stöta i gult; sommaren tycktes liksom vilja pröfva vingarna till den förestående flygten åt söder, och sväfvade upp emot trädens lummiga kronor, der han, på bäddar af ännu friska löf drömde om sin saknade, af de egennyttiga menniskorna bortröfvade blomstersäng, hvari han heldre velat slumra. Angenäma vindfläktar sväfvade fram ifrån den ofvan omtalta viken; himlen hvälfde sig högblå, utan ringaste moln och dess vestra rand prålade med ett bredt bälte, virkadt af purpur och guld.

Fördeladt uti trenne grupper, satt herrskapet, efter slutad aftonmåltid utanför byggningen. Under den stora linden, midt på gårdsplanen, hviskade de nygifte oupphörligt: "du älskade!" såsom det alltid bru-

kas så länge smekmånaden räcker; något längre bort lekte mamsell Charlotte och hennes yngsta syster, Sofi, med rättarens blott sex år gamla flicka. Omgifven af sina begge söner, hvilade kommerserådinnan sig i en mjuk ländstol nära trappan, hvilken plats hon ansåg bäst passande för att hemligt meddela innehållet af ett nyss inhändigadt bref.

"Pappa", sade hon, beskrifver huru mycket uppseende kungens oförmodade återkomst till Stockholm väckte, men hoppas på Gustafs allt underkufvande tjusningsförmåga. Emellertid gör danskarnes krigsförklaring vår belägenhet dubbelt kinkig, och straxt före postens afgång inlupo ganska ledsamma underrättelser ifrån Skåne."

"Adeln må väl icke ha ställt till något spektakel, för att hämnas sitt nederlag i brännerifrågan?" svarade Adolf.

"Nej, ännu hörs ingenting sådant utaf; men den Ryska, af amiral van Dessen kommenderade eskadern, som olyckligtvis gick fri, härjar kusten. Nyligen landstego några hundrade man vid Rå; borttogo alla i närheten befintliga farkoster och brände trettio hus" *).

"Ett par dussin fiskarekojor mer eller mindre betyder föga. Först då hela arméer visa sig, har man skäl till jemmer."

"Tyvärr lär en så beskaffad fara snart nalkas. Sjelfva Danska kronprinsen samlar betydliga trupper i Norge, derifrån minst tvenne infall omtalas vara å bane."

"Pass på, att de högmodiga göteborgarne få krypa till korset. Det skulle högligen fägna mig."

"Nu talar du oförståndigt, min son. Om de kunna täfla med Stockholms köpmän är det ju en följd af god belägenhet för handel och lyckliga spekulationer.

---

*) Historiskt.

Skall åter ditt yttrande syfta på penninghögfärd, ber jag dig besinna huruvida icke den sorten moraliskt ogräs slår sina rötter öfverallt? När fosterlandet hotas, måste man qväfva hvarje anledning till afund. Blott genom ett samfällt bemödande, ett broderligt bistånd, kunna faror besegras och den enda strid medborgare emellan, som jag finner tillåtlig, är bemödandet att öfverträffa hvarandra i uppoffring af förmögenhet eller egen person. De bättre lottade böra föregå med exempel. Pappa har erhållit fullmagt på en bataljons-chefsplats vid Borgerskapets infanteri och önskar att du genast ville infinna dig, för att emottaga en löjtnantsbeställning."

"Men hvem skall då se efter virkets utskeppning, härifrån?"

"Det få jag och Gustaf göra, så godt vi förmå; dessutom torde exporten komma att fördröjas, tills passagen genom sundet blir säkrare än den är, i närvarande stund."

"Ett så stort kapital, som vi offrat på denna egendom, kan icke ligga ofruktbart; de många fartygen måste begagnas, om debet och kredit skall gå ihop."

"Du har måhända rätt; likväl hoppas jag att pappa redan uttänkt någon plan för fartygens användande inom östersjön. Arméerna äta mera bröd, än kungen kan låta baka af svensk säd och preussiska hamnarne stå oss öppna. I alla fall behöfver han hjelp på kontoret när de militära bestyren tvinga honom att lemna det."

"Huru mycken tid har en tjenstgörande löjtnant öfrig för handels-affärer? Men, lika mycket, jag reser till Stockholm, enligt hans önskan och går in vid kavalleriet. Med en så ypperlig häst på stall, som min Amadis, vore det löjligt att möda sina egna ben."

"Låtom oss afbryta; de öfriga komma hitåt!"

Under samtal med en gammal fiskare, nalkades herr och fru Dunkelstjerna; de begge mamsellerna följde på något afstånd.

"Gubben Sven", sade mågen, "försäkrar om det vackra vädrets fortfarande och bjuder oss, i morgon, på den efterlängtade resan till de yttersta öarne, der han ämnar skatta Ejdergässens balar. Mamma gör väl sällskap?"

"Nej tack, min vän. En vidlyftig post tvingar mig att bli hemma."

"På bröderna åtminstone få vi väl räkna? Der vankas säkert en god skörd för deras bössor, medan Eleonora, Charlotte och jag afteckna några vyer."

"Vi måste göra en tur till de aflägsnaste skogshemmanen, för att låta stämpla mastspiror", svarade Adolf.

"Då får jag väl ensam taga damerna under mitt beskydd; men de kunna vara fullkomligt lugna, ty jag är en af Neptuni-ordens ifrigaste medlemmar och förstår mig — utan skryt — på, huru man skall handtera en båt."

"Vägen är temligen lång", inföll fiskaren småleende, "så att jag inte orkar ensam ro fyra personer både fram och åter."

"Just derför tar jag min betjent med mig. Du må tro det är en äkta sjöbuss. Redan såsom liten pojke, förde han mjölk hvarenda dag ifrån Lidingön till Stockholm i en ökstock! Haf allting klart klockan fyra; senast fem bär det åstad."

Vidare afhandlades icke anstalterne till färden, ty de, som skulle företaga den, ville lägga sig tidigare än vanligt och de hemmablifvande längtade att åter börja det störda samtalet. Efter en moderlig föreläsning om nödvändigheten att sitta stilla i båten samt skydda sig emot morgonkylan, bad kommerserådinnan sina äldsta döttrar vara tillbaka så fort som möjligt;

kysste den yngsta på pannan och önskade alla en "god natt!" Äfven sönerna låtsade vara sömniga; men smögo sig till matsalen, der mamma snart mötte dem.

Svens spådom om väderleken slog fullkomligt in. Uti bländande glans gick solen, följande morgonen, upp på molnfri azurbana; intet löf rörde sig för vinden och den lätta, öfver ängarne sväfvande, daggdimman lofvade en skön dag. Redan länge hade gubben varit färdig, då det öfriga sällskapet kom ned till bryggan, åtföljdt af ställets hela betjening, som bar hvarjehanda, för resan nödig ansedd utstyrsel. Oberäknadt korgar, fullproppade med mat, kaffe och vin, lades trenne stora portföljer, kappor, paraplyer, kikare, tvenne bössor och skjutväskor i farkosten, så att ganska litet sittrum blef öfrigt. Förgäfves yttrade fiskaren sitt missnöje; Dunkelstjerna åtog sig ansvaret, frun trodde blindt på sin man och Charlotte var så hänsjunken i den sköna naturens betraktande, att hon glömde allt annat.

För de tvenne roddarnes gemensamma bemödanden, gick det raskt framåt öfver vikens spegelblanka yta; hvarje ögonblick förändrades utsigten. Det var liksom någon osynlig makt upprullat en mängd taflor, hvilka väl visade ombytt skaplynne, men aldrig förlorade i behag; småningom åtskiljde stränderna sig mer och mer ifrån hvarandra och några små dyningar tillkännagåfvo grannskapet af hafvet, hvars omätliga utsträckning de framför liggande öarne ännu skymde. Här kom en båt dem till mötes och så fort Sven igenkänt den deri sittande personen, saktade han farten, ropande:

"Guds fred, Ola! Hur' har fisket gått?"

"Dåligt", svarade en grof basstämma. "Alla gamla märken tycktes lofva god fångst; men det var förhäxadt. Fiskarne ville inte nappa, fastän jag försökte både vid stränderna och på djupet; uti garnen fanns aldrig lif."

"Vänd om igen. Det blir väl bättre, fram på dagen, åtminstone hvad metet beträffar."

"Nej tack. Förr än efter söndagen vill jag inte pröfva min lycka."

"Aha! Du såg eller hörde visst något i natt?"

"Det må du tro:

När gastarne skratta och ulfvarna tjuta,
bör jägarn gå hem och fiskaren sluta.

Du begriper nog hvad jag menar. Akta dig för Grafön."

"Till den ämna vi oss inte, och dessutom sofva gastarne så länge solen skiner."

"Ja, ja; likväl spela sjöråna knäck alla stunder på dygnet, då de ha lof att hålla sabbat. Fastän jag omöjligt var i stånd att se ett enda fnask, hörde jag dem plaska och prata."

"Nå, hvad talte de om?" inföll kongl. sektern.

"Tror herrn att en kristen menniska begriper deras språk? För öfrigt gör den klokast, som låtsar icke märka pysslingarnes närvaro och drager sin väg rätt fram, i all tysthet."

"Kom till herrgården, så skall du få berätta oss mera. Farväl med dig, för denna gången!"

"Ja, farväl; men tänk på min varning!"

Ehuru fruntimren icke deltogo uti nyss beskrifna korta samtal, syntes tydligt att deras uppmärksamhet deraf fängslades. Vid åter börjad fart sökte frun, genom hvarjehanda frågor, utleta Svens tankar rörande de besynnerliga ljud, som fiskaren trott sig höra; hvaremot han undvek alla närmare förklaringar och genmälde: "det kan vara både det ena och det andra."

Emellertid nalkades man genom flera krökningar hafsbandet. Öarne visade sig allt mindre skogbeväxte och slutligen låg blott en mängd kala, långt åtskiljda klippor eller skär, för åskådarens blickar. Den största ännu en half sjömil aflägsna stenmassan

utsågs, efter hållen öfverläggning, till första hvilopunkt; ty dels hoppades Sven derssädes finna mycket ejderdun, och dels försäkrade han att en uppskjuten ditresa skulle blifva besvärligt varm för nådig herrskapet ute på flacket, om stiltjen fortfor sedan solen stigit högre.

Att komma i land, var dock ingen lätt sak. Utom flere grund, som endast genom lotsens skicklighet undvekos, hade hela stranden ett slags mångdubbel palissadering af så kallade bullerhallar, emellan hvilkas yttersta rad båten inträngdes och de öfriga måste uppnås medelst långa, äfventyrliga hopp. Detta gaf anledning till hvarjehanda löjliga anmärkningar, så att gubben Sven, som ej deltog uti dem, genomletat mången bergsskrefva, innan de öfriga hunnit besluta, hvad man borde vidare göra. Lyckligtvis hade betjenten, af gammal vana, tagit portföljerna under armen och det unga paret satte sig ändtligen ned, för att afteckna några ögrupper. Lemnande sina syskon i ro, skyndade Charlotte till gubben:

"Låt mig få hjelpa dig med balarnes beskattning; hvaremot du skall omtala de bortflydda fåglarnas hemseder", sade hon.

"Det är snart gjordt. I Maj lägger Ejdergåsen sina ägg, inbäddade uti detta fina dunet. När ungarne mot slutet af Juli, blifvit färdige att lära på allvar, följa de mödrarna till sjös, och fäderne, som under liggtiden uppehålla sig, jag vet inte hvar, komma åter. Vid detta laget behöfva de icke mera sina bon, derföre knipa vi hvad der finnes."

"Ha de ej redan dragit åt söder?"

"Nej, bevars; de vistas året om i denna trakten. Se bara der, långt borta, rakt nordost hän. Hela den mörka randen är en skock Ejderfågel."

"Nå, hvad är det hvita för slag, som synes ändå nordligare?"

"Ett stort fartyg."

"Kanske något af min fars skepp?"

"Måhända; ty jag hörde inspektoren nämna, att tre stycken skulle framdeles intaga mastspiror vid lastageplatsen."

Under det Sven talade vände han sig om för att gå åt ett annat håll; men tvärstannade hastigt, förande handen upp öfver ögonen. Denna oväntade rörelse, liksom blekheten på gubbens kinder, gjorde följeslagerskan orolig, — ty hon kunde hvarken tro honom hafva blifvit sjuk, enär blickarne voro så lifliga eller, oaktadt allt bemödande, se något märkvärdigt. Både när och fjerran rådde ett fullkomligt lugn; syskonen suto oförändradt qvar och tecknade. Bedragen i sin väntan att utan frågor få förklaring, stammade hon:

"Hur länge vill du stå, lik en bildstod?"

"Gå vackert till de öfriga herrskapet, mamsell lilla. Vi måste laga oss härifrån; jag kommer straxt efter."

"Hälften af balarne är ju ännu icke skattad och stormar öfverraska väl sällan, utan att förebådas genom tecken. Säg derföre rent ut, hvad som påskyndar vårt uppbrott?"

"Ni skall få veta det, mot löfte att tiga. Fiskaren hade rätt, sjöråna göra konster; troligtvis emedan de sjelfva ämna ligga på Ejderdunet i natt, hvarifrån ingen, som har sitt lif kärt, må hindra dem. För en liten handvänning sedan såg jag två, om inte tre masttoppar sticka upp öfver Vargöns högsta spets och genast försvinna."

"Kanske finnes en ankarplats på andra sidan?"

"Visst är der god hållbotten och tillräckligt djupt äfven för större fartyg; men ingen stryker stängerna i så här vackert väder. Nej, tro mig, det var en trollhägring, som betyder olycka. Märk, huru

skogen rör sig! vinden friskar uti från norr. Hvem vet om den icke sedan springer på vestkanten och blir rakt emot. Kom!"

Att mången känsla smittar, kan svårligen bestridas; men ingen har denna egenskap i så hög grad, som rädslan. Medgifva icke tid och omständigheter ögonblicklig undersökning, eller hvilar ovisshetens slöja öfver nära liggande föremål, så att de framstå uti dunkla former, är det liksom den svagare menniskans uppskakade inbillningskraft kufvade den starkares sunda omdöme. Stundom blir följden deraf ett tanklöst stillastående; en annan gång bär det åstad i vild flykt, utan att man rätt vet hvarföre benen anlitas.

Till sådan ytterlighet drefs väl icke Charlotte, genom gubbens fruktan för sjörånas fiendtliga afsigter och förföljelser; men hon erfor ett obehagligt, dittills undfallit intryck, af vistandet på den kala, långt ut i hafvet belägna klippan. Det rundtomkring rådande lugnet hade någonting dystert med sig; minnet erinrade, att hennes lynne var besynnerligt, vemodigt stämdt, redan då färden började; storm kunde, möjligtvis uppväxa innan de åter hunno hem och plundringen af de arma fåglarnes bon förekom såsom en straffbar handling. Just igenom bemödandet att synas munter och oförmågan att uttrycka sig i öfverensstämmelse dermed, då syskonen skulle underrättas om hemresans nödvändighet enligt vägvisarens mening, fick hon utseende af en olycksprofet, hvars råd stillatigande åtlyddes. Vid stranden vaknade likväl Dunkelstjernas begär att skämta:

"Jag vill nästan hålla ett vad" — sade han — "att du, min kära syster och vår hederlige Sven fortsatt spökhistorien, som fiskaren började. Låt oss andra höra huru många pysslingar ni funno i fågel-

balarna. Någon ersättning måste vi få för den afbrutna teckningen."

Denna begäran åstadkom helt annan verkan än talaren förmodat, och utgjorde signal till en kedja af motgångar. Sven, som icke vågade svara, glömde att be herrskapet vänta med sitt nedstigande i båten tills den blef flott; Mamsellen sprang genast akterut, och frun följde hennes exempel. Sålunda uppstod nödvändigheten att med årorna försöka skjuta farkosten ifrån land, hvarvid fiskaren lofvade föra på så långt han kunde få fotfäste. Emellertid erfordrade arbetet verklig ansträngning; ty kölen hade, genom dyningarne, skridit öfver en flathall och ett undervattens spetsigt klippstycke stod, ehuru icke hårdt, dock emot båtens botten. Här tänkte betjenten, får du visa din sjömansskicklighet och, spännande alla sina muskler, gaf han en förfärlig knyck på åran hvars blad, instucket emellan ett par stenar, sprang i många bitar, så att karlen föll baklänges öfver tofterna.

Väl besegrade tjenarens kraftyttring det närmast liggande hindret för deras hemfärd; men ett annat hade, deremot, blifvit framkalladt. Med blott en enda åra kunde resan omöjligt verkställas och de hade varit alldeles redlösa om icke den, af Sven förut bemärkta nordliga vindfläkten, kommit dem till nödhjelp. Utaf damernas schawlar gjordes ett slags segel, hvilket, fästadt vid den hela åran och utspändt med den sönderbrutnas längsta återstod, låt vårt lilla sällskap skrida framåt.

"Se så", anmärkte konglig sekreteraren "nu härma vi Cleopatras tåg till Antonii möte; endast de, på osynliga bräden, upp till knäet i böljorna stående flickorna, som föreställde Najader, fattas. Skulle du inte, för ro skull, ha lust att spela en sådan der Vatten-nymfs role, Charlotte?"

"Antingen jag har lust eller ej, blir jag åtminstone våt om fötterna."

"Kors för knasingen!" utropade Sven. "Der se vi frukten af herr betjentens sjövana. En hel planka är bräckt. Fort, tag hit något mjukt hvarmed jag kan stoppa igen läckan."

"Här är min näsduk" svarade frun bleknande. "Låt oss söka närmaste ö, för att bota skadan fullkomligt."

"Det var ackurat hvad jag redan tänkt, till erhållande af en ny åra; ty herrskapet torde besinna att vi, så här illa utrustade, knappt orka hem på en vecka. Men vinden ligger ifrån den rätta leden och dit, der jag vet ett par åror vara gömda, i lä om oss, vågar jag inte visa vägen."

"Finns der inga vikar, eller säkra landningsställen?"

"Jo, många."

"Nå, hvarför tvekar du då?"

"Emedan den heter grafön."

"Var icke vidskeplig, gubbe!" inföll Dunkelstjerna. "Kunna vi få åror på samma gång, som läckan botas, befaller jag dig att hålla inne med allt dumt pladder och göra din skyldighet. Sedan skall jag hjelpa er att ro, hvarigenom vi vinna ökad fart."

Denna stränga tillrättavisning vågade fiskaren ej motsäga. Så fort hålet förskottsvis blifvit täppt, bad han styrmannen gå söder om ett skär, hvarvid han blickade tillbaka. Liksom drifven af en inre anmaning, såg äfven Charlotta ut åt rymden och fann, att det stora skeppet nu nalkats betydligt, ehuru dess skråf ej fullkomligt höjde sig öfver hafsytan.

Straxt derefter uppnåddes en långsträckt fjärd.

"Detta är inloppet till lastageplatsen" sade fiskaren. "Der framme, något åt venster, se vi graföns nordostliga udde."

"Godt", svarade Dunkelstjerna. "Skall jag styra rakt ditåt?"

"Det må herrn göra; vi flyta i land hvar som helst."

Dermed afstannade åter samtalet, ända tills den dels fruktade, dels efterlängtade stranden var lyckligt uppnådd. Någon skönare, mera inbjudande plats hade de ej sett. Höga, majestätliga trän flätade sina löfrika grenar tillsamman; frodiga buskväxter stodo såsom planterade prydnader i mångfaldiga grupper; stenarnes tjocka mossbeklädning och det ymniga, endast på några gångstigar nedtrampade gräset vittnade om, att stället varit sparsamt besökt. Naturen, fastän temligen vild, egde ingenting, som utmärkte orsaken till öns benämning. Några grafvar syntes icke; åtminstone der vårt sällskap landat.

Utan särskilda föreskrifter framletade Sven sin gömda skatt, årorna, och öfverság den på land dragna båten. Betjenten tog matkorgarne, med hvilka han följde efter, då de öfrige gingo ett par hundrade alnar längre bort, der en liten, åt alla sidor lindrigt docerande slätt erbjöd sig för intagandet af middagsmåltid. I samma mån, som de välsmakande rätterna och det ypperliga vinet lifvade magen, återkom munterheten. Alla förenade sig derom, att det låg någonting pikant uti små äfventyr på dylika utflygter; ty annars saknades ämnen för beskrifningar vid hemkomsten. Denna åsigt fick större värde, då fiskaren slutligen rapporterade, huruledes läckan vore vederbörligen lagad eller, rättare, gjord oskadlig.

"Tack min vän för ditt besvär", genmälde kongl. sekreteraren. "Sitt nu ner, så skall du få smaka vår anrättning; men säg mig, hvarifrån härleder sig det fula namnet Grafön?"

"Jo, i fordna dagar hade vi också krig med Ryssen, som härjade kusterna längre upp åt landet. Under hemresan blefvo några af hans småfartyg väder-

drifna, löpte in på denna fjärden och ämnade plundra herregården. Lyckligtvis buro de sig dumt åt, eller försökte en afton att ro rakt fram till lastageplatsen utan vägvisare; hvarvid en båt stötte emot blindskären. Mellertid samlade sig hela traktens befolkning längs stranden med bössor, liar och hvad man i hast kunde åtkomma. Förmodligen tog fienden dem för ordentliga soldater; ty han flydde genast, lemnande sina kamrater som stodo på grund, åt deras öde. Om natten kommo desse loss, rodde hit och hoppades väl att blifva afhemtade; men fartygen voro redan ur sigte, när det dagades. Sålunda öfvergifna höllo de sig stilla ett par dygn. Ingen anade det otäcka grannskapet förr än en bondgård blef öfverfallen, innevånarne mördade och allt ätbart borttagit. Då upptäcktes vargarne, som egendomsherrn kringrände, i mening att knipa lefvande; hvilket säkert skett, bara någon kunnat tala ryska språket. Till svar på svenskarnes rop: gif er godvilligt! följde endast skarpa skott, hvarigenom sinnena förbittrades. Slutligen stormade allmogen och hvar enda käft strök åt. Nu uppstod frågan: hvad skola vi göra med liken? — Å ena sidan ville pastorn icke jordfästa hedningar; å den andra var det farligt att låta kropparna ligga obetäckta och sprida elak lukt. Efter många rådplägningar beslöt man öppna en stor graf, der hela det slagna partiet nedstoppades. Häraf kan herrn nog begripa, hvarfrån namnet grafön förskrifver sig?"

"Hvar är den der gemensamma hvilokammaren?"

"Får jag inte slippa, att säga det; innan vi kommit i båten?"

"Nej, jag vill genast se stället och afteckna belägenheten."

"Så titta då rakt emellan sina egna fötter."

Om sällskapet sutit öfver en hastigt uppvärmd ugn, skulle det inte kommit fortare på benen än nu vid

fiskarens sista ord; men den redan stora häpnaden öfvergick till yttersta förskräckelse, då ett dussin beväpnade ryska sjömän framrusade ur buskarne, med en officer och en civilklädd karl i spetsen. Frun dånade bums, Dunkelstjerna började hacka tänder, Sven drog hatten för ögonen och betjenten slog i backen, nästan lika så kraftigt, som när åran brast. Endast Charlotte bibehöll sin fattning, och läste "Fader vår", under bemödande att tro på spökeri; hvilken tröst hon dock genast beröfvades.

"Sansa er" — sade den civilklädde på bruten svenska — "Mot damer och skrifvare föra vi icke krig, fastän vi nödgas försäkra oss om deras personer. Det är egentligen fiskaren vi behöfva, till lotsning af vår fregatt, och anklaga endast ödet, som ställde er i hans sällskap. Troligtvis har jag förmånen att tala med egarne till den vackra herregården och skulle helst velat dersammastädes presentera kapten Duvanoff; men beklagar att det nu måste ske om bord."

Hvad han vidare ordade, vänd emot den ryska officeren, förstod hon ej, ehuru andemeningen snart blef tydlig. Fyra matroser upplyfte frun på så kallad guldstol; tvänne fattade Sven i kragen, och ett par andra började piska betjenten till lifs. Officeren tecknade åt Dunkelstjerna att följa godvilligt, medan tolken bjöd den stackars flickan armen.

Vid dessa fasaväckande förberedelser, sjönk det lugna modet. Charlottes hjerna blef en tummelplats, der de vildaste tankar omvexlade med orediga minnen. Icke fullt så rysligt, som Sabinskornas bortröfvande, likväl något ditåt, visade sig resans början och huru skulle den slutas, vid framkonsten till fregatten? Med denna fråga sammanlänkade sig en annan, eller: huru skall jag kunna varna mamma? — När uppbrottstecknet slutligen gafs, högg förtviflan sin skarpa tand i

det klappande hjertat. Utan att besinna följderna slet hon sin arm lös, sprang till matkorgen, grep en stor förskärareknif och ville söka ett träd för att, med ryggen stödd emot dess stam, åtminstone sälja lifvet dyrt; men den vackra föresatsen hann icke blifva fullbordad, förrän tolken ropade: "afväpna och bind henne!"

Fattad, bakifrån, af jernhårda fingrar, måste hennes lilla späda hand låta vapnet falla på marken, som fötterna saknade, ty hon sväfvade i luften, vårdslöst kastad öfver ett par breda axlar. Blott ögonen egde ännu sin frihet och stirrade rakt fram, eller rättare tillbaka, emedan tåget emot den ryska båten redan anträddes. Under denna, en dröm liknande, olycksfärd tyckte hon sig på afstånd se, huru buskarnes grenar undanböjdes och ett ansigte fyllde öppningen. Straxt derefter tillkom något mörkt; sedan förvandlades synen uti eldblandad rök. Nuturligtvis hade hon, med så upprörda sinnen måst antaga hela händelsen för bländverk, om icke en stark knall bevittnat materiella krafters inverkan. Den, henne bärande karlen, störtade ögonblickligt till jorden; fången låg lös vid hans sida. I alla rigtningar blixtrade svärd och gevär; skott växlades under de mest förbistrade utrop. Ryska befälhafvaren kämpade barhufvud med en svensk yngling, hvars sabelklinga brast sönder, och ville gifva den vapenlöse dödshugget då han sjelf greps i håret af en annan, som, upplyftande sin änterbila, skrek: "Deliver Your Sword" *). Tolken, äfven försedd med någon sårad persons värja, larmade gräsligt och stack i luften, ända tills en lång matros giek honom på lifvet under det mindre artiga yttrandet: "En garde, Coïon!" då han genast bad om nåd. Såsom ordnare af det hela var en äldre man, snart sagdt öfverallt;

*) Öfverlemna en värja.

nögg in der stridens utgång tycktes oviss och befallte skonsmål, der seger vunnits.

Sedan hälften af de oförmodadt öfverfallne Ryssarne upphört att andas, och resten ropat: pardon, kamrat! kom man till närmare förklaring; hvarvid tolkens språkkunskap gjorde nytta. Dunkelstjerna fick nu veta, huruledes Svenska, lätta fregatten Hvita Falken länge observerat en fiendtlig, stor seglare, som höll sig nära kusten och misstänktes för tillämnad härjning. Maskerad såsom kofferdifartyg hade den förra flera gånger blifvit jagad; styrt in åt Calmarsund och åter uppsökt sin öfverlägsna motståndare, så fort skeppssidorna hunnit ommålas. På detta sätt utletade kapten Stiller fiendens mening att besöka herregården, hvarföre han ankrade innanför Wargön, strök sina stänger och sände högbåtsman Kattulin med några pålitliga matroser jemte en frivillig kadett, till närmare underrättelsers vinnande. Ryssarne, å sin sida, erkände sig tillhöra den svåra Ryska fregatten, som Sven visste omtala och hvars chef beordrat dem att knipa en lots. Lyckades förehafvandet, skulle hela trakten hemsökas, samt det vid lastageplatsen befintliga virket uppbrännas.

Med denna ledning skrämdes tolken att säga hvar ryska båten låg och hvilka signaler man kunde göra till fregatten. Ibland de senare befunnos tvenne, så lydande: "Här ligger mycket krigsfolk"; "Landgång är omöjlig" och "Vi äro kringrännde, utan hjelp."

"Nå, berätta dessa fägnesamma nyheter", sade högbåtsmannen. "Men förmärker jag minsta svek får du fyratio par spö och mister nacken". Derefter vände han sig till en af matroserna, återtagande: "Du, min käre Vaudreuil, skall vara en mästare i konsten att spela komedi. Tackla dig nu såsom Rysk officer, med den der gynnarens kläder och gör sällskap till signalplatsen. Troligtvis bar man goda kikare ombord, så

att hela knepet slog fel om kaptenen inte tror sig se den rigtiga kamraten. För öfrigt leder jag sjelf flaggornas hissning, medan kadetten, Old Jack och ett par andra härstädes bevaka fångarne."

Under tiden återfick fru Dunkelstjerna sansningen, genom systerns omsorg, och blef nu anförtrodd åt sin mans vård; men ingendera af damerna hade kunnat följa de i grannskapet hållna samtalens gång. Charlotte erfor således en obehaglig känsla, då hon märkte så många svenskar draga bort och började räkna de qvarstannandes antal, för att utröna om det någorlunda motsvarade ryssarnes. Härvid mötte hennes blickar ett ansigte, hvars drag tycktes vilja uppväcka gamla minnen, ehuru tanken ej genast förmådde ordna dem. Småningom stillades bröstets, efter den utståndna förskräckelsen häftiga flämtningar och nu uppgick liksom en stråle af ljus. Det var samma eldiga ögonpar, samma friska kinder och samma lockiga, mörka hår hon såg i busken, då hoppets sista gnista slocknade. "Ingen annan än denne yngling räddade dig; — hvilken kallblodig djerfhet måtte han ej ega, för att kunna göra ett så säkert skott? Hvilken ädel stolthet kringstrålar icke hela hans väsen?" hviskade en hemlig röst ur djupet af hennes hjerta. Hvad den vidare sade känna vi ej.

Efter en timmas förlopp återkom Kattulin, glädjefullt berättande att krigsputset lyckats. Så snart Ryska fregatten observerat signalerna, vände den till sjöss och, tillade han:

"Nu må herrskapet resa hem i all maklighet."

"Följ med oss, så att vi åtminstone få visa er någon erkänsla", svarade Dunkelstjerna.

"Det går inte an; hvar och en måste sköta sin syssla. Skulle ni likväl ha litet vin, eller dylikt, ta vi gerna emot en klunk på fallrepet, som man säger."

Qvick, som en fisk, hemtade betjenten matkorgarne, hvilkas kompaktare innehåll broderligt delades emellan vän och fiende; men när ordningen kom till våtvarorna, gjorde segervinnarnes bättre rätt sig gällande. Göteborgaren högg en rumbutelj, vinkade åt högbåtsmannen och yttrade:

"Den här kusinens närmare bekantskap är värd att göra."

Vaudreuil knep bordeaux-vinet, amerikanaren försäkrade att han aldrig smakade spirituosa och bad om en silfversked till minne af dagens lyckliga händelser; de öfrige matroserna fingo nöja sig med några supar.

Slutligen tog man allmänt afsked, hvarvid Kattulin räckte handen åt sina nya bekanta. Det samma gjorde kadetten, i den ordning att turen sist kom till Charlotte. Begge sågo ned på marken — förmodligen emedan de förut beständigt sett på hvarandra — och hade icke Sven erinrat om nödvändigheten att resa hem innan solen sjönk längre ned, skulle de stått i orubbad ställning, äfven sedan platsen för öfrigt blifvit tom.

VIII.

Med bataljen vid Hogland fick Carl Klippenfelts öde en bättre rigtning. Genom kadettfullmagten befriades han ifrån obildade, ehuru i öfrigt aktningsvärde kamraters plumpa gyckel, hvarjemte den aflägsnade all fruktan för kroppslig bestraffning. Då kaptenens föreläsningar om, huru nyttigt det vore att ungt folk fick smaka tågstumpen, måste åhöras, låtsade han icke begripa piken, utan biföll grundsatsen; väl vetande sig sjelf nu mera slippa dess tillämpning. Först till hands när det ropades: "hör hit någon!" sist i kojen när hvila bestods och städse färdig att spela små puts, blef han snart ett slags favorit hos gubben Stiller, som aldrig upphörde att, hvad lynnet beträffade, vara pojke. Emellertid försummade han hvarken lektionerna i Ödmans hytta under frivakterna, eller afhörandet af Kattulins muntliga föredrag, under vandringen om nätterna på däck.

Men liksom den spåda plantan har behof både utaf vårsolens lifvande värme och skygd emot dess brännande strålar, så skulle medgångens brodd förtvina eller förväxa, om icke lyckans himmel stundom mul-

nade. Efter återkomsten ifrån Ryssarnes öfverrumplande, hvarvid det redan nämnda, djerfva skottet, väckte allmän beundran, förordnades han att dagligen öfva hela besättningsstyrkan i skjutning med handgevär. Läromästarens method kunde ingen klandra; dock föll hans allvarsamma väsen starkt i ögonen. Huru tafatt en eller annan än bar sig åt, spriddes intet tecken till löje öfver ynglingens, förr gerna leende läppar, och hvarje kula, som träffade pricken, tycktes åstadkomma nervskakning i hela hans kropp. Hade man egt minsta anledning att tro på krutfeber, skulle förhållandet säkert fått skymflig uttydning; nu hviskade de fordne kamraterna, sins emellan: "det är bara högmod." Löjtnant Wågenhjelm såg saken på annat sätt och fägnade sig åt ett förmodadt beslut att genom pojkaktighetens kufvande ernå det lugn, hvarförutan ingen befälhafvare vinner kraftigt gehör. Kaptenen anmärkte deremot: "att alla smålänningar sätta näsan i vädret, bara de rigtigt få äta upp sig" och Kattun, som icke så noga visste hvad han borde tro, ville utforska den kloke skeppsskrifvarens mening.

Härtill yppades snart lägenhet, då fartygets medtagna proviantförråd erfordrade jemkning af hela ballasten och Ödman, efter slutadt arbete, bjöd högbåtsmannen in uti hyttan på en grogg.

"Det kan behöfvas något, som styrker menniskan under sina mödor" sade värden, "helst höstedag och på sjön. Håll derföre till godo hvad huset förmår."

"Herrn talar alltid väl, och skall få se att jag hvarken spottar i glaset, eller glömmer lägga stoppare på lifskabeln."

"Nå, det var ett splitter nytt namn; förmodligen hörande till någon persedel i Skeppare-uppbörden?"

"Nej bevars, inte hör den det, inte. Lifskabeln är slagen utaf Jamaikabränvin med litet vatten och löper ifrån munnen ned i magens djup. Ingen må låta bug-

ten slira så häftigt genom halsklyset att förståndet skamfilas."

"Aha, nu begriper jag och gör rättvisa åt er måttlighet. Sjömannen bör hafva förståndet i hand, som man säger."

"Gud gifve att alla kunde och ville tänka, som vi begge; men man ser dagligen bevis på huru goda hjernor blifva vridna. Säg mig uppriktigt, går ni aldrig ut och lemnar nyckeln uti flaskfordret, medan Klippenfelt läser härstädes?"

"Den misstanke, som ligger på botten af er fråga, sätter mig i verklig förvåning. Hvarigenom har ynglingen kunnat ådraga sig ett så hårdt bedömmande?"

"Han är ju alldeles tankvriden; svarar i öster, när jag frågar i vester och står, långa stunder, med pannan rakt mot skeppssidan."

"Ännu har han likväl icke blifvit straffad för tjenstefel."

"Se det är just knuten. Vore han tokig, sku' hufvudet vara oredigt äfven sedan det erhållit svalka af vinden; men bara han kommer väl ifrån batteriet och hör befälets röst, blir menniskan helt annorlunda. Ögonen återfå sin eld; öronen öppnas. Alldeles såder gör hvarje matros, som klunkar i smyg."

"Jag bestrider icke att han lider af berusning; dock vågar jag tro det döfvande ämnet snarare verka på hjertat än hjernan. Måhända har någon gammal, qväfd kärleksåga, flammat upp ur askan vid skymten af en ljusare framtid, måhända har han råkat ut för några farliga blickar, som gifvit honom grundskott."

"Ingalunda är tocke möjligt, inte. Älskogspiltar bli aldrig glada vid hafvet, såsom han fordom varit; således må vi stryka ut gammal kärlek ibland orsakerna och här, ombord, finns ju inga qvinnfolk, som sku' kunna ha väcka en ny? Jag vill svärja på att han knappt talat med någon kjortelmenniska sedan vi lemnade Carlskrona."

"Ni har måhända rätt; men lofva mig att icke låtsa märka hans tankspriddhet, så länge. Jag skall mellertid söka utleta hvar sko'n klämmer; sedan vilja vi, med det alldra första, åter samlas till rådplägning, hvarvid ni skall säga mig hvad innehållet af en, ännu orörd, konjaksankare går för."

Ehuru högbåtsmannen tyckte förslaget höra till den vanskliga sorten, klingade dess sista afdelning så väl att han, strykande sig med afvig hand om munnen, lofvade ingå derpå och beseglade löftet genom glasets tömmande för tredje gången.

En timma derefter intog Klippenfelt sin vanliga plats vid det lilla väggfasta hyttbordet, ifrån hvars omålade furuskifva ett sprakande talgljus spridde jemnt så mycket sken öfver en gammal Tysk grammatika, att de suddiga bokstäfverna kunde urskiljas. Bredvid, i sängen, låg Ödman med slutna ögonlock. Den hväsande, långsamma andedrägten härmade djup, naturlig sömn; dock hade han aldrig varit mera vaken eller, rättare, uppmärksam. Intet af ynglingens beteenden undföll honom och det utlaggda försåtet lyckades.

I början knappt märkbara, småningom allt tydligare blifvande suckar, tillkännagåfvo att helt andra ämnen än Etymologi och Syntax sysselsatte kadettens sjudande hjerna. Orden: "Engel — aldrig återse — evigt minnas" — sväfvade emellanåt, likt aflägsna genljud, till hvilkas uppkomst den framför liggande bokens innehåll omöjligt kunde gifva anledning. Slutligen sjönk hufvudet ned mot bröstet och en graflik tystnad inträdde, som kanske räckt länge nog, om skeppsskrifvaren ej nu ansett sig böra skrida till handling.

Med qväfd stämma utstötte han några rop, lyfte armarne i åtskilliga riktningar, gnuggade ögonen och stirrade vildt åt alla kanter, tills han ändtligen tycktes varseblifva den framrusande lärjungen.

"Är det verkligen du?" frågade han bestört.

"Visst är det jag; men hvad går åt er?"

"Hu! jag hade en sådan otäck dröm. Hela kroppen skälfver ännu, som ett asplöf, af fruktan för din skull."

"Sansa er. Ni ser ju, att ingenting ondt händt mig."

"De uppenbarelser eller varningar, man får under sömnen, syfta på framtiden och böra icke föraktas. Du har ju sjelf sagt mig, att din fader stundom drömmer om timande händelser?"

"Åtminstone föreställer den gamle jägaren sig något dylikt och jag måste medgifva, att hans kära son varit litet smittad af samma dårskap; men numera är mitt förstånd renspoladt ifrån öfvertro."

"Någon sådan vill jag ej heller inplanta hos dig; likväl är det oförklarligt att den sofvande menniskan kan tydligt skåda hvad hon aldrig sett, såsom vaken. Jag tyckte oss vara i land, på en vacker, skogbevæxt holme. Helt oförmodadt höra vi jämmerrop; en bildskön flicka bortsläpas af röfvare. Du lägger an och nedskjuter dem, hvarefter den befriade räcker dig ena handen till tacksamhetsyttring; men sticker med den andra ett glödhett jern i ditt bröst och flyr. Samlande dina sista lifskrafter, söker du att upphinna henne, då jorden remnar och du störtar i en bottenlös afgrund."

Åsynen af något, emot honom gapande bråddjup, kunde svårligen hafva väckt större förvåning hos Klippenfelt, än denna beskrifning gjorde. Hvarje ord tycktes bevittna, att Ödmans skarpa öga skådat in uti tankens helgedom, så framt icke vänskapens sympati gifvit den välvillige läraren verkligt öfvernaturlig siareförmåga. Huru som helst, måste samtalet fortsättas och han svarade:

"Lyckligtvis äro jordbäfningar sällsporda här i norden, derföre kan er dröm aldrig lämpas på mig, äfven om jag skulle få lust, att jaga en vacker flicka."

"Måtte du, vid mina år, ännu bibehålla samma öfvertygelse!"

"Hvad menar ni med det?"

"Erfarenhetens slutdom jäfvar ofta ynglingens tro på egna krafter och visar, när ingen återgång mera blir möjlig, att den, som ej genast sätter gräns för sina svallande känslor, är redan till hälften besegrad. Hvad drömmen, i anseende till dig, gifvit mig aflägsen anledning att frukta, har jag sjelf utstått. Detta enstaka, glädjetomma lif du ser mig föra, är följden af dåraktig kärlek."

"Kärlek? – – – Skulle ni – – –?"

"Ja, min vän, skåda i mig ett offer för lidanden, om hvilkas betydelse du lyckligtvis ej har begrepp; dock, hvem ansvarar, att du ej får? — Ännu fängslade aldrig någon qvinnas behag ditt hjerta; men der bor redan en farlig passion, färdig att rödja rum åt flera, bara det muntra lynnet blifvit kufvadt. Säg ärligt, skapade ej högmod öfver hedern att få lära andra skjutkonsten, din mot fordom slutna sinnesstämning, som väckt kaptenens, löjtnant Wågenhjelms och äfven min uppmärksamhet, under de sist förflutna veckorna?"

"Höll ni er sjelf mindre allvarsam, skulle jag hafva lust att skratta. Nog måtte ni anse mig ega mera förstånd, än att yfvas öfver en i barndomen påtvingad färdighet, som hvarje dumhufvud med skarp synförmåga och goda armar kan ernå genom öfning."

"Egentligen tror jag ingenting, utan vill blott finna någon orsak till den märkbara förändringen."

"Er faderliga godhet emot mig, alltifrån första stunden vi möttes, borde jag återgällda genom öppet förtroende; men – – –"

"Nå, säg ut!"

"Jag vet sannerligen ej sjelf hvad som föregår inom mitt bröst. Der stormar oupphörligt. För tanken

svväfvar en luftbild, så ofta den icke undantränges af tjenstens utöfning, och äfven då blanda sig orediga minnen med för hand varande göromål. Gif mig tid att komma till full besinning och låtom oss nu tala om andra ämnen."

"Må ske. Sätt dig på din vanliga plats, så skall jag förtälja något ur min egen lefnadshistoria."

När denna önskan var uppfylld återtog Ödman:

"Ungefärligen tjugo år gammal fick jag, efter med utmärkelse slutade studier, löfte om en liten ordinarie syssla; dock var den ej genast ledig, hvarföre jag under tiden blef räkenskapsförare vid ett på kusten inrättadt Coopvaerdi-varf. I början gick allting bra. Egaren, som, jemte sin familj, bebodde den närbelägna sätesgården, öfversåg sjelf hvarje lördag mitt arbete för veckan och godkände det. Folket berömde min noggrannhet. En natt blir jag väckt af ropet: herrskapshuset brinner! hjelp, hjelp! och skyndar till elden. Mångas förenade ansträngningar dämpade snart lågorna; men patronens enda dotter saknades. Fastän okunnig om byggnadens inredning, ilade jag igenom de ännu rökuppfyllda rummen, utan att träffa någon lefvande varelse. Slutligen hör jag en liten hund skälla på vinden, dit ingen kunde komma, emedan trappans nedersta del var afbränd. Detta hinder satte dock ej gräns för min ifver. Stolar och bord, laggde öfver hvarandra, beredde mig snart tillfälle att fatta tag uti bjelklagret. Huru jag vidare bar mig åt kan du lätt begripa. Hunden hade icke skällt förgäfves, straxt utom dörren till en gafvelkammare låg dess unga egarinna afdånad, blott några tum ifrån den ännu glödande takresningen. Sluten i mina armar blef hon nedförd och öfverlemnad åt de gråtande föräldrarne, hvilkas läppar flödade af beröm. Följande dagen kom hon sjelf för att tacka mig, hvarvid våra blickar möttes, våra händer gåfvo och be-

svarade dessa betyelsefulla tryckningar, som ofta äro långt vältaligare än de ömmaste ord. Efter detta möte kände jag mig hemfallen under ett slags förtrollning. Hvart annat andetag blef en suck; hvarje siffertal jag skulle anteckna, förvandlades till hennes namn, och i stället för summor kommo versar i kolumnerna. Ingen räkning, huru många gånger den än omskrefs, var utan betydliga fel; ingen liqvid afslutades redigt. På arbetsfolkets ofta förnyade klagomål följde min uppsägelse ifrån sysslan. Då först började jag återfå någon besinning, skyndade till patronen och yppade min böjelse, i den förhoppning att väcka hans medlidande. Hvad ni nu anförtror mig, svarade han kallt, har jag länge märkt; men kan blott beklaga er dårskap. På min dotter, som jag, oss emellan sagdt, redan affärdat, är det inte värdt att ni tänker; ty aldrig blir hon, med mitt bifall, hustru åt en fattig student. Verlden står er öppen, sök lyckan på annan ort. Kassören har order att tillfullo utbetala ert arfvode, utan afdrag för de många missräkningarne, och derjemte etthundrade riksdaler såsom belöning för hjelpen vid eldsvådan. Farväl min gunstig herre! — Huru djupt detta snöpliga afsked smärtade mig, kan på intet språk tydliggöras. Ungdomsblodet kokade i mina ådror; hjertat tycktes vilja brista. Behåll ditt lumpna guld, du hårda mammonsträl, ropade jag förtviflad, stoppade en liten, besparad summa i fickan och skyndade bort till fots, liknöjd hvart hän det bar. Efter tvenne dygns oafbruten vandring, skogsledes, neddignade min, af både kropps- och själslidanden utmattade, varelse under ett träd, der sömnens hugsvalande genius slutligen kastade sin välgörande slöja öfver mina ögon. Vid uppvaknadet voro krafterna något stärkta, tankarna började ordna sig. Det blef klart att jag borde antingen åter inträda i samhällslifvet eller söka en våldsam död. Lyckligt-

vis bestämde religionens varnande röst mitt val. Närmare forskning upplyste, att jag befann mig i grannskapet af en gästgifvardgård på stora vägen åt Stockholm, dit jag nu ställde kosan. Okänd, folkskygg och plågad af ett svårmod, som blandade sig uti allt hvad jag ville företaga, kunde ingen högre bana beträdas, än att blifva renskrifvare, hvarigenom lifnäring vanns, ett par månader; men med vintern kom verklig nöd. Då kassans torftiga beskaffenhet nekade oftare eldning i min lilla vindskammare, än om morgnarne, måste kroppsvärmen underhållas genom sena häftiga promenader kring de snöbetäckta gatorna. En mulen decemberafton begaf jag mig åt Södermalm. Väktaren i Catharina kyrktorn tutade elfva; rörelsen hade, för det mesta, upphört och lyktornas, redan vid antändningen dunkla, nu alldeles slocknande lågor voro lika många bilder af mina döende förhoppningar att få bättre utkomst. Emot de omgifvande, dunkla föremålen gjorde ett hus nära Adolf Fredriks torg starkt afbrott. Ur första våningens långa fönsterrad framvällde ljusskeu; flera åkdon höllo på begge sidor om trappan och dansmusikens skärande toner förklarade orsasen till skuggspelet på de med imma öfverdragna rutorna. Hvarför kastar lyckan blindt sina håfvor åt några få, medan mängden suckar i djupt elände? tänkte jag och blef stående ända tills nya ankommande slädar tvingade mig att söka skydd invid väggen. Här såg jag att förstugan hvimlade af, dels i galonerade livréer dels borgerlig drägt klädde betjenter, hvilka stundom rusade öfver tröskeln, liksom de blifvit utträngde, men försvunno straxt derefter. Detta ingaf lust att undersöka hvad de gjorde, då en välvillig karl blef mig varse och ropade: kom hit du, som står och fryser på gatan, så skall du få se slut-menuetten! — Utan att rätt begripa hans mening, åtlydde jag kallelsen och fann,

huruledes den väntande tjenareskaran inrättat ett slags cirkulationsrörelse. En väl ansluten rad skred långsamt uppföre trappans ena sida till öfra förstugan, der de främsta fingo ögonfägnad genom danssalens öppna dörr; hvarefter tåget gick nedåt på andra sidan, för att lemna plats åt kamraterna. Emellertid lära mina företrädare hafva varit särdeles nyfikne; ty jag kom ej längre än högst tre à fyra alnar på fulla tio minuter och hade knappt hunnit halfvägs, då musiken tystnade. Nu bröts ordningen; alla ville stå tillreds när de kallades. Förd utaf strömmen, nödgades jag följa dess rigtning, hvilket gjorde mig orolig, ty om man upptäckte att jag ej vore betjent, skulle sårande misstankar lätt kunna träffa den obudne gästen. Midt under denna villervalla hör jag en djupt in i själen trängande röst, vänder ögonen åt det håll hvarifrån ljudet utgick — och ser henne, som ödet gjort till mitt eländes första orsak."

Här afbröt talaren sin berättelse, för att borttorka några tårar och Klippenfelt inföll:

"Vänta med resten tills i morgon; äfven jag känner mig för mycket rörd att kunna höra mer."

"Nej, jag måste fortfara. Sedan såret blifvit upprifvet, är dess fullkomliga undersökning mindre smärtsam genast, än framdeles. Huru mina armar fingo nog styrka att spränga den sammanpackade betjentmassan, och benen nog hastighet att följa åkdonet, hvari hon reste, utgör en gåta. Om fästningsvallar stängt vägen, hade jag stormat dem för att få se hvar hon bodde. Denna lycka föll väl på min lott; men till föga båtnad. Tjocka stenmurar skiljde oss snart åter och jag frågade mig sjelf: månne det var hennes man, som hon höll under armen? — Skall den förnäma frun igenkänna sin torftige räddare, eller liksom patronen, erbjuda honom en allmosa? Ännu, då klockan slog tio följande morgonen, visste jag ej att en genomvakad

natt gått till ända och om icke vid kinderna fastfrusna tårar bevisat motsatsen, skulle jag hafva påstått att mitt trånga, oeldade rum, kändes hetare än någon badstuga. Feberyr springer jag ut och bortbyter, i det midt öfver liggande klädståndet, ett ärfdt silfverur emot en gammal pistol, jemte några blybitar. Otvifvelaktigt är hvarje menniska, som vill begå sjelfmord, galen; men erfarenheten vitsordar, att minnet icke alltid domnar med förståndet. Några dagar före min afresa ifrån varfvet, såg jag på huru inspektoren sköt till måls; hvarvid han bad mig förvara en liten dosa innehållande fint krut, hvilken nedstoppades i rockfickan och ej blef återlemnad. Eter upptäckten att hafva bortfört främmande gods, kastade jag det bakom min dåvarande bonings förnämsta möbel, den rödmålade, halta furubyrån, der någon annan hyresgäst säkert funnit skatten, om han närmare undersökt lokalen och nöden ej upplifvat min erinringsförmåga. Med vederbörligen laddadt och under västen doldt vapen, skred eller kanske rättare, raglade din ursinnige vän åstad mot det för honom betydelsefulla huset på söder. Förstugudörren stod öppen; trappan till första våningen var folktom och salsdörren oläst. Liksom någon öfvernaturlig magt dragit mig framåt, gick jag igenom flera förmak, tills utropet: "hvem är der?" skallade ifrån ett längst in beläget kabinett. Mythen: att Orphei ljufva röst gjorde vilddjur spaka, blef nu förverkligad. Mitt nyss så brinnande mod slocknade; foten fastnade vid tiljorna och ögonen slukade tjuserskan, som rusade upp, då intet svar erhölls. Af allt hvad vi sade hvarandra kan jag blott återgifva slutorden, sedan pistolen, under mitt bemödande att få kyssa hennes hand, fal'it på golfvet. Hvartill är detta mordinstrument ämnadt? frågade hon. Ville ni tvinga mig att göra en, er egen fåfänga smickrande, men mitt qvinliga värde förnärmande, bekännelse, skall ångren

öfver hvad jag af medlidande redan yttrat, följa mig ända ned i grafven. — Nej, vid Gud! stammade jag, Till en sådan brottslighet kunde jag aldrig sjunka. Mitt fattade beslut var att dö, med sällhetskänsla, om jag vann ert deltagande — förtviflad om ni hånade mig. — Olycklige, återtog hon, underbart ljuft: i religionens och den oss förbjudna kärlekens namn, besvär jag er att ej allenast lefva, utan äfven, genom mitt bistånd ryckt ur nöden, godtgöra hvad ni brutit emot den allseende. Af blotta slumpen kunde min man ej i morse resa bort, betjenten åtfölja honom, tvenne pigor insjukna och vår gamla, döfva hushållerska glömma salsdörrens låsande, på det att ni skulle obemärkt få framtränga, ända hit. Låtom oss lyda högre magters anvisningar. Må detta ögonblick vara edra förvillelsers vändpunkt. Återgif förnuftet sitt välde öfver den otyglade passionen. Blif hvad ni bör vara, en nyttig medlem i staten. Emottag, såsom lån, innehållet af denna börs, hvilket ni behöfver för att komma ur en genom mig beredd förlägenhet. Å kapitalet, som godtgöres när omständigheterna tillåta, fordrar jag uppriktig, aldrig slocknande vänskap i ränta och er pistol i pant. Himlen skall höra mina böner, att den allt helande tiden måtte försona er med verlden och ni finna en god maka, som sprider lycka öfver er lefnad, sedan ödet nekade mig att göra det. — Välan! svarade jag djupt rörd. Er ädla själsstyrka har skingrat mina villor och så länge detta hjerta slår, är det helgadt åt tacksamheten. Med verlden vill jag ingå fred; för Försynens beslut böjer sig mitt hufvud i stoftet. Hvar helst jag ser någon yngling, hänförd af otyglade passioner, rusa mot förderfvet, skall jag varna och erbjuda mig att leda honom utur frestelsernas labyrint; men fordra ingen omöjlig uppoffring. Nu mera måste jag gå ensam genom lifvet, ty den första kärleken slog för djupa rötter, att kunna upp-

ryckas, äfven med ombytt namn af vänskap; och ve mannen, som hycklar en ömhet, hvars grundval är kall egennytta!

Efter denna dyrköpta seger öfver mig sjelf, har jag lyckats aflägsna faror ifrån mången annan; oftast uppmanad genom besynnerliga ingifvelser eller aningar att vara verksam. Derföre gjorde drömmen mig orolig, då den afspeglade framtida möjligheter, hvilka du borde lära att bekämpa."

"Men huru bar ni er åt, för att blifva lugn?" frågade Klippenfelt, i det han fattade sin hatt och närmade sig till dörren.

"Jag företog en två-årig sjöresa till Ostindien, i egenskap af superkargeus skrifvare, på samma skepp hvarpå kapten Stiller var styrman. Under bortfärden dog den förre och jag erhöll hans plats, hvars förvaltande skaffade mig principalernas belåtenhet jemte ett litet, eget kapital. I stånd att betala mitt emottagna lån, skyndade jag med dess liqviderande; men är ännu vänskapens gäldnär. Arbete och öfvertygelse att hafva uppfyllt sina pligter, gifva menniskan lugn. Vanan att icke låta inbillningen sväfva utöfver möjlighetens gränsor, kufvar passionerna."

På denna upplysning följde inga vidare frågor. Åhöraren smög sig bort; berättaren sökte icke att qvarhålla honom.

Nästa dag fick man sigte på en seglare, som jagades och befanns vara ett Ryskt handelsskepp, hvilket snart blef eröfradt.

Sådana lyckskott äro alltid välkomna för örlogsmannen, helst under kryssning vintertiden, då det eviga mörkret nedstämmer lynnet och fordna händelser blifvit så ofta berättade, att de ej mera kunna utgöra angenäma talämnen. Amerikanaren, städse försedd med klingande mynt, började redan köpa några kamraters framdeles utfallande prispenningar, efter en af honom

gjord beräkning öfver lastens värde. Old Jack begärde grogg på krita hos skeppsskrifvaren emot lemnad rättighet till afdrag å den väntade skatten och Vaudreuil insmorde sitt ymniga hår alla morgnar med välluktande pomada, hvilket öfverflöd han dittills endast bestått sig om söndagarna, ehuru det egande förrådet ej kunde anses ringa.

Inom befälet rådde deremot ett slags förstämdhet. Kaptenen hade tydligt på hjertat någonting som han hvarken kunde rätt bära eller vågade meddela. Sekonden anmälde, så ofta det dagades, att tågverket under natten blifvit betäckt med is, provianten led till slut och December månad nalkades, hvarföre alla hamnar snart kunde tillfrysa. Det var således ganska naturligt att desse herrars ansigten klarnade, när utkiken i förmärsen den 24 November ropade: "svåra seglare, nord-nordost hän!"

"För den underrättelsen får du extra förplägning", svarade Stiller, som ej längre kunde återhålla sin glädje. "Jag fruktade att flottan frusit in uti Finland och vi skulle svälta ihjäl, ty mina order voro, att oafbrutet kryssa på denna stationen, tills vidare befallning ankom."

Visserligen beror allt här i verlden utaf tur och otur; men ingenting så mycket, som sjömansyrket under kalla luftstreck. Svenska örlogsflottan tycktes redan dömd att öfvervintra långt ifrån sin rätta station, der hon borde ordnas till nästa kampanj. Finska viken låg betäckt med en tjock is-skorpa. Oförmodadt uppväxte sydlig storm; stängslet bröts, seglen hissades och, ehuru ej utan hvarjehanda smärre motgångar, lyckades det att uppnå Carlskrona redd, sedan de farliga grunden i snöyra och mörker nästan fabelaktigt skickligt undvekos. Knappt hann ankaret fällas, förrän kölden återtog sitt välde; men det efterlängtade målet var hunnet och hoppet om nya segrar utplånade obehaget af de öfverståndna farorna. Storamiralen reste

genast till hufvudstaden, hvars befolkning spände hästarne ifrån hans vagn för att, under vivatrop, draga honom fram genom gatorna *).

Efter det ofvan omförmälda samtalet uti skeppsskrifvarens hytta, blef Klippenfelt liksom en annan menniska. Kattulin kunde numera icke klaga öfver att hans lärjunge visade sig tankspridd under de oupphörliga lektionerna, och kaptenen var belåten att då någon ibland matroserna sköt bom, få tydliga bifallstecken af ynglingen på sina ofta bitande, alltid lustiga anmärkningar. Deremot väntade Ödman förgäfves att det lofvade meddelandet skulle ega rum; men han yttrade intet missnöje deröfver, utan lemnade allt åt tiden.

---

*) Historiskt.

IX.

Får man mäta ett uttrycks värde efter antalet ämnen eller menskliga förhållanden, till hvilka det leder tanken, så torde knappt något finnas, som i rikhaltighet kan jemnföras med ordet "krig." Dessa fyra bokstäfver utgöra det gemensamma namnet på nästan alla dygder, laster, njutningar, lidanden, skimrande löften, hastigt vunnen lycka och grymt gäckande förhoppningar.

Huru beskaffade betraktelser de hemkomne sjömännen, hvar för sig, gjorde öfver den slutade kampanjen, är omöjligt att återgifva; men en sorglig erfarenhet låg öppen för allas ögon, nemligen svåra sjukdomars uppkomst och utbredande på de fleste skeppen. Olyckligtvis hörde farsoten icke till det slaget, som hämmas genom lägre temperatur; kölden blott förökade eländet. Ingen då lefvande kunde minnas en vinter, i stränghet likartad med den under slutet af år 1788 och i början af år 1789 infallande. Ganska få ändamålsenliga sjukhus, funnos för de smittades skötsel; läkare-personalen motsvarade icke behofvet. Visserligen blefvo flera kronans byggnader hastigt

iordningsatta och kallade för lazaretter; men de voro egentligen blott magasiner, uti hvilka den härjande dödens skördar lades på upplag.

Emellertid gällde äfven då det gamla ordspråket: "ingen regel utan undantag." Den stabs-officer, som afmönstrade fregatten "Hvita Falken", föll i förundran öfver att endast se ett par utvärtes skadade inom spiktältet och hela besättningen för resten på däck.

"Jag tror, att ni hvarken förlorat någon man eller behöft uppsätta ett verkligt sjukförslag under hela resan", sade han.

"Åh jo", svarade kaptenen. "Nog har jag haft både skjutna, ihjälstuckna och drunknade, hvarförutan ett par stycken tagit afsked genom så kallad bröstfeber; men det der qvacksalfveriet, som gjort så mycket ondt på flottan, tål jag aldrig om bord."

"Er skeppsläkare måtte vara utmärkt skicklig."

"Ja, att skära liktornar och raka bort skägg. Han är visst en ganska hederlig karl; men till professionen inte högre och inte lägre än en tysk barberare-gesäll."

"Då måste jag förutsätta, att ni antingen varit gynnad af sällsynt lycka eller sjelf känner läkarekonsten."

"Ditåt lutar det. Vill man ha sjuka matroser, ger man dem apothekskram, så fort de börja pjunka; vill man ha friska, ger man dem något annat."

"Nå hvad består ni edra gastar?"

"När någon klagar öfver illamående får han grogg, om det är en bra karl, och smörj, om det är en lathund. Hjelper inte det, låter jag honom gå till kojs, dricka thévatten och sofva ett dygn."

"Men om han fortfar att vara sjuk?"

"Så åtnjuter han krut ech krossad peppar, upplöste i bränvin, samt en försvarlig ren, att spola halsen med."

"Och om äfven den medicinen blir fruktlöst använd?"

"En besynnerlig fråga; — då är det ju bara döden?"

Det har i alla tider varit de så kallade originalernes privilegium att fritt kunna säga hvarjehanda, som andra menniskor icke skulle våga yttra, och gubgen Stillers, af beställsamma tungor kringspridda, ofta nog temligen grofkorniga, svar eller infällen upprepades ej allenast ibland hertigens närmaste omgifning utan äfven i mindre förnäma kretsar. Med få ord; han hade opinionen för sig, och behöfde således icke väga sina uttryck. Detta oaktadt blef löjtnant Wågenhjelm alltid vid dåligt lynne, när han hörde sin chef på halfdäcket gifva anledning till munterhet hos de kringstående; och var genast färdig med någon, i form af bifall framställd förklaring, hvarigenom löjet nedtystades. Sålunda inföll han också nu:

"Herr kaptenens kurmethoder hafva visat sig ganska goda, fastän de för många torde låta något ovanliga. Den enda erinring jag vågar göra, är: att de troligtvis blifvit mindre ofelbara här i fartyget, om vi ej kunnat räkna ett så stort antal sjövande matroser, hvilka heldre lefva på vattnet än landbacken och ega tjenliga kläder att begagna, efter väderlekens och årstidernas kraf. Det finnes en hafspest, som har sin upprinnelse i saknad af hvad engelsmännen kalla "comfort", i trängtan efter hustru, barn, stuga, kor och grisar. Mot denna sjukdom stranda alla vanliga medicinska bemödanden; derföre tackar jag Gud att icke vi, såsom de öfrige — synnerligast linieskeppen — haft stora hopar landtsoldater och nylegda båtsmän nedstufvade emellan däcken. I sådant fall skulle äfven Hvita Falken nu varit ett flytande lazarett."

Egentligen besvarade ingen af de närvarande

denna framställning; men kaptenen yttrade halfhögt, medan han jemkade sig till mönsterbordet:

"Kor och grisar; — grisar och kor; — ja, den försmädaren har rätt."

Så fort något fartyg afrustat, fingo alla derå begagnade personer, som kunde undvaras vid stationen eller sluppo att komma på sjukhusen, ofördröjligt draga hem. Deremot qvarstannade flottans hela både öfver- och underbefäl, således äfven kadetten Klippenfelt.

Oberäknade ett par timmar dagligen då han gjorde tjenst hos kaptenen, det vill säga: afhörde små äfventyrliga berättelser, skref en order i journalen eller sprang ärenden, var han sysslolös. Mötet af de öfverallt framskridande likprocessionerna nedstämde lynnet och det unga sinnet skulle lätt kunnat svigta, om ej de begge lärarne vidmakthållit dess spänstighet. Hvarannan afton tillbringades hos Kattulin, der han merändels till slut somnade vid hundrade gånger förut hörda lexor i tacklingen eller språken; hvarannan hos Ödman, hvars angenämare, oftast nya ämnen afhandlande samtal ej allenast gåfvo tiden vingar, utan äfven väckte mången slumrande tanke. De verldsåsigter han sålunda erhöll antecknades, jemte egna reflektioner, i ett slags journal, med titeln: "Min själs Loggbok", hvilken omsorgsfullt gömdes för profana blickar.

Derigenom hände, hvad som nästan alltid inträffar, då starka karaktärer icke blifva afslipade i barnåren, medelst tjenlig, vårdad uppfostran, utan få sina ojemnheter, så till sägandes bortbrända i lifvets stora skärseld. Det, uti händelsernas hvimmel, dittills betydelselöst förflutna söker att para sig med framtiden, och fastän inga ofelbara systemer dervid kunna bildas, framväller dock denna blandning af redigt minne och dunkelt hopp, som blir frö till den mer eller mindre

belåtenhet menniskan eger qvar i sin ålders höst, om hon ej redan fallit för sommarens åskstrålar."

Carl Klippenfelt, som, allt sedan han snart sagdt kördes bort från hemmet för att inträda i det mot hågen stridande handelsyrket, högst sällan tänkt sig dit tillbaka, började nu minnas många, under barnåren upplefvade ljufva stunder. Till dem hade erinringen dock ej gått raka vägen. Hvilket intryck mötet med Charlotte Walm gjorde på honom, hafva vi redan antydt, men verkningarne deraf blefvo så tidigt motarbetade, genom Ödmans varnande berättelse, att de upplöste sig i ett mer och mer förbleknande fantasispel eller, kanske rättare, blott dunkla aningar om det husliga lifvets sällhet. För dennas uppskattande behöfdes likväl jemförelser och i sådant hänseende egde han ingen annan utgångspunkt, än sina föräldrars boning. Bredvid den hårda fadren stod modrens bild, lik en försonande engels. Ur hennes milda ögon strålade innerlig godhet; hvarje uttaladt ogillande af barnens fel, kom tydligt ifrån det gerna förlåtande, ömma modershjertat. Efter lofvad bättring var förseelsen glömd; det minsta bemödande att göra henne till viljes, återgäldades genom vänliga smekningar; ja, stundom äfven läckerbitar, då omständigheterna medgåfvo. Närmaste följden häraf blef ett dagligen växande begär att åter sammanknyta det afslitna förtrolighetsbandet och kunna utgjuta sina känslor för den som fordom visat så mycket deltagande.

Under de, i följd häraf, anställda betraktelserna tycktes trenne ämnen blanda sig om hvarandra, täflande att företrädesvis få öfvervägas. Knappt var den begrundande ställningen intagen, förrän han frågade sig sjelf: "Huru kunde blotta åskådningen af en skön flicka liksom förvandla min varelse, göra mig kall för det herrliga sjölifvets behag och så fängsla inbillningen att den uteslutande fästade sig vid hennes person?

Var det, som jag då erfor, verkligen kärlek och är denna passion så olycksbringande, som Ödman afmålat? Hvarför skall tanken på henne städse blifva förbunden med erinringar om min mor, dess godhet emot mig och den trefnad hon spridde i vårt tarfliga bo?"

Till några hugnande svar ledde väl icke spörjsmålen; men det tycktes slutligen blifva klart, att flickan var en ädel, oåtkomlig perla, hvars åsyn bländat hans ögon, och hvars egande, om detta kunnat förverkligas, skulle hafva utgjort lifvets högsta sällhet. Dernäst infann sig en förebråelse öfver uraktlåtenheten, att icke hafva gifvit den goda mamma några underrättelser eller hos henne begärt råd. Efter någon tvekan författades ett ömt bref, hvilket en, ifrån sjukhuset utskrifven, till Småland hemgående soldat emottog och lofvade aflemna i rätta händer, utan vittnen.

Om egen obelåtenhet ej urartar till menniskohat, förer den stundom lust att lätta eller åtminstone visa deltagande uti andras bekymmer; helst då man tror sig kunna åstadkomma något verkligt nyttigt dermed. Den unge kadettens fordne kanonkamrater vistades inom stadens murar; bodde tillhopa, vantrifdes af att göra ingenting och läto undfalla sig mörka yttranden, som antydde, att endast fruktan för hård bestraffning jemte vinterns stränghet hindrade dem ifrån rymningsförsök till någon hamn, hvarest hyra å köpmansfartyg första vårdag kunde erhållas. Både af aktning för desse i tjensten utmärkte karlar, vänskap för kaptenen och, kanhända, äfven af egennyttig beräkning, gjorde han ofta besök i deras boning, talade om gemensamt upplefvade faror, förespeglade nästa sommars kampang såsom mycket lofvande och framkastade, till utsendet alldeles afsigtslöst, att det skulle vara en obotlig skam, i fall någon undandrog sig striden för fäderneslandet. Vanligtvis fann han, vid inträdet i det lilla rum de fått till qvarter, alla tre värdarne

antingen sofvande eller sittande tyste framför spisbrasan, sysselsatte med att lägga så kallad platting eller fläta mattor af gammalt kabelgarn; men en aftonstund hördes, redan på långt håll, ett så lifligt ljud af röster att han började frukta för bruten sämja.

Efter närmare undersökning var detta dock ej händelsen. Midt på bordet flammade tvenne ljus, vid hvilkas sken amerikanaren läste högt utur en framför honom liggande tryckt papperslunta. Straxt bredvid stod Vaudreuil klädd i sina bästa kläder med pomaderadt hår och sirligt knuten stångpiska. Old Jack satt i sängen med en butelj och ett glas emellan sina senfulla fingrar, sjungande eller, rättare skrålande:

Dudly, dudly, dudly dum
One pinte af Vater and three of Rum
that'il do, — that'il do,
Merry boys, for me and You!

"Vill du hålla käften på dig!" skrek amerikanaren, "annars läser jag aldrig ett ord mera och du får inte veta någonting om ett snart förestående krig emellan Frankrike och England, hvilket måste följa på frihetsrörelserna.

"Krig, säger du, mellan England och Frankrike? På den saken tar jag mig en klunk. Annars hörde jag dig bara läsa om de tvåbenta skjutshästarne. Hollah! hvem är den der, som står vid dörren och lurar? Hur har han kommit in?"

"Det är bara en god vän", svarade Klippenfelt småskrattande.

"Välkommen, välkommen herr kadett! Förlåt att ni inte blef emottagen vid fallrepstrappan. Uti dessa ömkliga kojorna finnes ingen som håller utkik och varskor, när någon lägger till. Får jag bjuda ett glas grogg, of the best quality?"

"Nej tack. Jag kom blott för att se huru ni

må och finner, till min fägnad, att glädjen står upp under däck. Men hvad är det du läser, min käre Jenkis?"

"Det är en hop Stockholms tidningar som beskrifva konungens intåg till hufvudstaden den 19 December i fjor. Dessutom berätta de många nyheter utrikes ifrån."

"Nå då vill jag också sitta ned och bli åhörare."

"Lägg ror i lä! Vänd om bladet och läs, åter igen, huru de togo kungen i släptåg. Det måtte varit satans roligt att se på, stammade den, redan något mycket, välplägade Jack.

"Sedan tåget sålunda afgått ifrån Järva", började föreläsningen, "stannade det vid Norrtull der alla öfver- och underofficerare af borgerskapets infanteri sig infunnit tillika med korporalerne, som voro uppställde i hay med brinnande facklor. När konungen dit ankom, emottogs Hans Maj:t af Hans Exellens herr Riksrådet och Öfverståthållaren m. m. Friherre Carl Sparre, som vid samma tillfälle lät från sin närbelägna malmgård, Bellevue, salutera med 128 kanonskott. Hans Exellens behagade tillika inför Kongl Maj:t föredraga borgerskapets underdåniga anhållan, som de äfven genom sina officerare vågade framföra, nemligen att få draga konungens ressläda genom staden upp till slottet. Denna begäran täcktes Kongl. Maj:t med de mildaste ord och af de skäl, som dock blott mera lifvade deras lågande ömhet, i nåder afslå: men det oaktadt segrade deras nitfulla glädje öfver den eljest skyldiga vördnaden; de vågade blott uti detta enda fall vara olydige och i ett ögonblick voro hästarne frånspände och fyra, med guldtyg öfverdragna, linor fasthakade i släden, som hela vägen till slottet drogs af löjtnanter och fändrikar vid borgerskapets infanteri-korps."

"Se så, nu kommer bogseringen. Pull away! Pull away!" afbröt Jack.

"Tig då, för fan i våld, tills jag slutat. Ryttmästare och samtlige kaptenerne af borgerskapets militär omgåfvo Kongl. Maj:t, som hade behagat skilja ifrån sig hela den medföljande rese-sviten och var hel och hållen omringad af desse trogne hedersmän, hvilkas glädje att, så till sägandes, i sina armar innesluta den mildaste konung, kunde ses men ej beskrifvas. Tåget började med ett förtraf infanteri-underofficerare och korporaler med brinnande facklor."

"Det var lögn! Om de än satt på ledsegel, hade de inte orkat trafva genom hela staden" invände den vanlige anmärkaren.

"Derefter red hälften af kavalleriet med sina trumpetare, så att emellan hvar kavallerist som nu förde dragen värja, gick en af de förenämnde underofficerarne eller korporalerne med brinnande fackla i handen. Derefter kom Kongl. Maj:t dragen som ofvan sagt är, företrädd af borgerskapets Janitschar-musik, blifvandes så för som efter och på sidorne en mängd af facklor burne, och slutligen följde den andra hälften af kavalleriet med sina trumpetare samt med brinnande facklor på lika sätt som de förra."

"Ack, de eländige landtkrabborna! Om de i stället för Nisckar-musik och trumpeter hafvit en enda skeppare eller högbåtsman med sin pipa, skulle gubbarne kunnat hala jemnt på bogserstången och kungens släda inte behöft gira, som en illa manövrerad ökstock."

"De fyra hundrade facklor, som upplyste tåget, gjorde en den präktigaste syn, men dessa lågande bloss voro ej att likna emot den glädje, som lyste hos alla, så väl det medföljande borgerskapet som ock hos den oräkneliga folkhop, hvilka alla med ett oafbrutet hurrarop beledsagade monarken till slottet,

hvarest fjerde kompagniet af borgerskapets kavalleri, såsom då vakthafvande, stod i gevär. Borgerskapets föresatts var, att i en tillredslagad länstol bära konungen upp uti dess rum; men detta hindrades derigenom, att Hennes Maj:t Drottningen behagade tillika med de uti Stockholm närvarande höga personer af Kongl. familjen, vara konungen till mötes vid nedersta trappan uti slottet." *)

"Nå det var mig några dumma bestar! När förnäma personer skola tagas ombord i stol, sker det inte som då man handlöst vräker en hösäck öfver relingen, utan ekipaget hissas medelst en göling ifrån stor-rån. Kungen har, under sina besök på flottan, lärt sig något, det ser jag tydligt, och han gjorde alldeles rätt, som nekade att bli buren."

"Kan du omöjligt tiga tills berättelsen är slut, min käre Jack?" inföll kadetten. "Du har ju sjelf begärt att den skulle föreläsas."

"Här står ingenting vidare om den dagens högtidlighet, än huru de skaffade *), utan jag vill öfvergå till den 20:de, då borgerskapet blef bjudet på Svenska Theatern, för att se ett af herr C. G. von Holthusen skrifvet Skådespel, kalladt: Borgersmännerne och Julklappen; men detta är på vers, som jag inte kan läsa med besked", svarade Amerikanaren.

"Ett skådespel!" utropade Vaudreuil. "Gif hit, så ska ni få det riktigt till lifs."

Med dessa ord grep han tidningarne, kastade en triumferande blick på Klippenfelt och Amerikanaren, hvilka icke kunde återhålla ett visst löje, och såg derefter åt sängen, för att äfven erfara Jacks mening. Men den kamraten yttrade ingen sådan; ty han hade, till heder för sin grogg, ljufligt inslumrat.

*) Den här anförde berättelsen är afskrifven ur N:o 17 af allmänna tidningar för d. 9 Febr. 1789.

**) åto.

Sålunda fredad ifrån ogillande anmärkningar, genomögnade han texten och fortfor, deklamarande:

"Föreställen er en gammal, fattig borgersman, benämd Mattsson, stå till höger. Till venster står hans son. De tala om nuvarande garnison i Stockholm och gubben har frågat huru den är beskaffad. Härtill svarar sonen:

Det är vårt borgerskap, som tagit till gevär
Och märk, af detta steg, hur det sig lika är:
I fredens lugn de aldrig mödan spara
Och idoghet är deras vän;
När fosterlandet står i fara,
Så ser du dem som Bardamän.
Den kostnad de sig gjort, den vill jag intet nämna,
Det är hvad alla vet,
Den är dem intet tung;
Men att beqvämlighet och att allt annat lemna
Af nit och kärlek för sin kung,
Det är en dygd, som fordrar min och allas tacksamhet:
De tänkesätt som hos dem rå, de ha nog kände blifvit." - - -

— — — — — — — —

Här följde ett långt uppehåll, hvarvid åhörarne ropade: "vidare, vidare!"

"Den fördömda tidningsskrifvaren har kapat berättelsen. Här står ingenting mer om hela scenen och blott ett utdrag af en efterkommande.

"Jack måtte ha anat hur det skulle gå, efter han slog sig till ro", genmälde Klippenfelt.

"Han anade ingenting; men sällan blir något skådespel uppfört, hvarunder icke en eller annan åhörare tar sig en tupplur. Sådant hör till theatersederna, äfven i Frankrike."

"Det kommer sig derutaf", svarade Amerikanaren,

"att spektakler äro ett syndigt tidsfördrif, som ingen renlärig bör vaken deltaga uti; och jag finner ganska förnuftigt, att inte hela smörjan blifvit tryckt. Gif mig tidningarne tillbaka, så skall jag läsa upp ett annat stycke ur nästa nummer. Öppna öronen, detta är både sakrikare och vigtigare. Redan sistlidet år, 1788, skref herr Manzon, journalist uti Cleve, följande: Se, således är tiden kommen, åtminstone för Frankrike, som vi för flera år sedan vågat förespå, då menniskorna icke mera skulle låta föra sig såsom barn i ledband, tilläggandes, att menniskosnillet blifvit moget för revolutionen. Den går, under loppet af nästkommande år, 1789, i verkställighet uti Frankrike."

"Hvad är det för slag?" afbröt kadetten. "Nu trattar du uti oss något af egen, amerikansk, frihetsfabrik. Sådan der upprorspredikan har kungen aldrig kunnat låta inflyta i en Svensk tidning."

"Så se då sjelf, om ni misstror mig. Kungen är, min själ, inte rädd för revolutioner, bara han får leda dem efter eget behag. Har ni glömt hvad han gjorde 1772? Dessutom stå här ett par ord efteråt, som torde förklara saken."

"Låt höra."

"Lycklige de, af den högre både Adeln och Clerkeriet, samt alla de så kallade privilegierade personer, om de nu förstå godvilligt liksom utmäta sig sjelfva, och eftergifva någon del af sina förmenta rättigheter, af sina föregifna frikallelser m. m. för att bibehålla det öfriga. En alltför utmärkt motsträfvighet å deras sida skulle uppreta ofrälseståndet, detta åter skulle stödja sig på den mest förtryckta klassen nästan hos alla nationer: folket eller menige man; och då nödgades monarken, för att frälsa staten ifrån dess undergång och monarkien ifrån dess upplösning, lemna de stridige herrarne till deras öde och stifta en monarki af menniskor, så jemlika, som samhällens na-

tur kan dem fördraga, men som alla utan åtskilnad få deltaga i statens allmänna utskylder" *)

"Aha, nu begriper jag. Det är ett skickligt aflossadt skrämskott för att få adel och prester till att öppna på penningpungen."

"Godt och väl; men det blir nog något mera, framdeles. Den, som erhåller jemlikhet i ett, vill snart ha jemlikhet i allt; det har jag sett uti Amerika och Franska kungen kan lura sig. För öfrigt torde er förmodan, angående meningen med de nya lärornas införande i våra avisor, vara rigtig; ty här står vidare: Således vore den sälla dagen ingången för Frankrike, hvilken Statsdoktorn Raynal så hjertligen efterlängtat, och han uti sina filosofiska och politiska historier så troget förberedt, då *alla* medborgare uti en stat blifva räsonnörer, då *hvar* menniska börjar tala om sina *primitiva* rättigheter, om sina *fysiska* krafter. Han lär således snart få se skörden bergad af sitt utsäde, och hvad det båtar ett menniskosamhälle, hvarest alla fördomar och ytor raseras: 24 millioner hetsiga fransoser med stridiga argumenter. - - - - Hvilken uppbygglig syn!" *)

"Det är förtal!" inföll Vaudreuil. "Om bara en trumslagare vid arméen eller en skeppsgosse på flottan ropar: Vive le Roi! så instämmer hvarenda krigare, och jag hade lust att veta huru den ser ut, som ställde till uppror, när krigsstyrkan är trogen. Oredan kommer inte ifrån Frankrike, utan England. Britterna kunna omöjligt smälta förlusten af sina nybyggen i Amerika och hämnas genom anstiftning af oro inom grannriket; men fransoserna skola förstå att betala dem med kulor och krut, hvari jag vill deltaga. Då blir det inga konvojer som förhindra flottans manöver och sjelfva herr Rodney får smörj!"

---

*) Äfvenledes lånadt ur ofvan anförda Tidning.

"Smörjer munsir parblou, vill du väl säga?" stönade den af utropet väckte Jack, reste sig upp och gnuggade ögonen. "Fick Jänkis ändtligen rätt på kriget, som han lofvade. Jag är genast färdig. Men hvem fan har druckit ut min grogg? buteljen var alldeles orörd då jag lade mig."

Under de spådomar, invändningar och slutsatser, som nu följde tätt på hvarandra, fann kadetten ingen utväg att bringa sina värdar till förnuft. Han bad dem derföre sofva på saken, tog sin hatt och vandrade tankfull till Kattulin, der han aflade ett slags rapport, om hvad som förefallit inom den lilla sällskapskretsen.

"Inte är det farligt, inte" svarade högbåtsmannen. "Riktiga matroser bli sig alltid lika. Den der trånande känslan för födslobyggden, som plågar landtmenniskorna, bortblåses genom hafvets vexlande vindar och återkommer inte förr än på ålderdomen, när senorna börja styfna i kroppen. Under tiden spelar tanken bara på äfventyr. Sömannen frågar inte, hvar finnes de vackraste, ljufligaste dalar, de lummigaste trän eller bördigaste åkrar? utan hvar befraktas de vackraste, mest snällseglande fartygen? Hvar får man den bästa kosten och den högsta hyran? Hvar är det utsigt att erhålla de största prispenningarne om man går i krigstjenst? Allt, hvad som förtjenas, skall lefvas upp på några dagar, då det slutligen utfaller; och så är man färdig att börja ånyo. För kommande behof vore det en skam, att samla något. Men med alla dessa förvända begrepp, har matrosens hjerta likväl en sträng, som sausar honom om den riktigt spännes och anslås af vanda händer. Det är tillgifvenheten för ett befäl, som han älskar och vet vara ypperligt i yrket. Låt våra gastar läsa sina avisor och prata hvad de behaga, under vinterns vantrefliga månader: Jag skall nog passa upp så de inte gå till segels på s'äda.

När våren kommer, Hvita Falken skjuter sina smäckra, herrligt tacklade spiror emot skyarne, kapten Stiller träder upp på halfdäcket, löjtnant Wågenhjelms ropare ljuder ifrån kommandopallen och min pipa ifrån backen, så skall du förnimma huru Rodney, Vaudrauil och hvad de allt heta, blifva spaka som lamm och endast prata tok under skaffningen."

Utan yttrad motsägelse begaf Klippenfelt sig hem till sin egen bostad, för att anställa betraktelser öfver dagens händelser och uppteckna dem i den hemliga loggboken, hvilket arbete tog så mycken tid, att det ej slutades förr än vid midnatten. Färdig att afkläda sig hörde han någon klappa på dörren, öppnade och såg, med verklig öfverraskning, Ödman inträda.

"Så här sent hade du visst ej väntat mig", yttrade den faderlige vännen "men jag kommer också i ett angeläget ärende, som ej tål uppskof, och det fägnar mig att finna dig ännu på benen."

"Ni har väl inte upptäckt någon rymningsplan?"

"Hvad säger du? Hvem skulle rymma?"

"Våra bästa matroser."

"Af hvilken orsak? Hafva de förgått sig emot disciplinen?

"Så illa är det icke ännu; men de hafva börjat pumpa ur en af dessa osanningskällor, som kallas allmänna Tidningar och längta bort, till främmande länder, för att få deltaga i deras dumma folkrörelser och snart utbrytande krig."

"Låt dem längta. Så länge snön ligger på marken draga de ej åstad och med första vant, som sträckes blifva de lugna igen.

"Detsamma säger Kattulin och jag måste tro er begge, ehuru jag ingalunda är öfvertygad. För uppmätningen af andras känslor finner man ingen annan måttstock än sina egna. Jag har ernått hvad jag ifrigast önskade, eller att få egna mig åt sjömans-

yrket. Utan andra anspråk på befordran än god vilja, har jag vunnit en sådan, fått deltaga i drabbningar och pröfva mitt mod. En, om icke just skimrande, dock långt ifrån mörk framtid, ligger öppen för mina förhoppningar. Vägledd af edra mogna råd, Kattulins erfarenhet och mitt eget sjelfförtroende, kan jag måhända gå temligen långt. Med allt detta borde jag vara, men känner mig icke lugn. Säg uppriktigt, ligger det något evigt oroande i sjölifvet?"

"Utan tvifvel, min vän. Detta lif är, efter mitt begrepp, onaturligt. Menniskan skapades icke för att handlöst öfvergifva den jord, på hvars yta hennes föda växer, hennes fot har ett stadigt fäste; och i hvars sköte hennes ben en gång skola gömmas. Det är någon inre, oemotståndlig kraft, som drifver vissa individer att ila ut på den bedrägliga böljan. Huru lusten dertill uppkommer, är en gåta; alldeles oförklarlig, om man ej får antaga att dess ursprung härleder sig ifrån ungdomens behof af kroppskrafternas öfning på, lika godt hvilka, sig erbjudande motstånd. Barkbiten, som kastas utför strömmens skummande fall och sedan fortsätter sin väg oskadad till viken, der båten med årornas tillhjelp skrider sakta fram i lugnet eller, förd af spända segel, gungar under stormen, väcka djupt in uti själen gripande tankar hos barnet och uppröra känslan hos ynglingen. Ännu är det blott en vacklande trängtan att få bekämpa de trolösa elementerna; men har man en gång blifvit slungad af Oceanens skyhöga vågor utan att hissna, sett dödar sväfva rundt omkring och liksom tyglas, genom sjömannens mod och skicklighet, då blifva dessa faror en herrlig poesi, som slår an för lifvet, och hvarje mindre omfång än hafvet liknar ett fängelse. Dessa matroser, hvilka du nu fruktar skola rymma för att åter uppsöka sina fordna skepp eller chefer, kunna visserligen hänföras af begär efter

penningevinst; likväl tror jag den egentliga driffjedern vara ett behof att få andas ut. Luften trycker deras lungor på landbacken, helst då den är snöbehöljd; Östersjön är dem för trång. Men låtom oss lemna alla onyttiga gissningar. Jag har angelägnare att tala om. Du bör se mera af verlden, än hvad du hittills skådat, du måste betrakta menniskorna under olika lefnadsförhållanden, annars blir din uppfostran skef. Längehar jag tänkt på den saken, utan att kunna förverkliga min älsklings-idé förr, än ett oväntadt tillfälle nyss erbjöd sig. Packa in dina saker, hvila några timmar och var färdig att i morgon bittida afresa såsom kurir till Stockholm. Intendenten, landshöfding Ehrenbill, frågade efter en rask, pålitlig person, som kunde trotsa den häftiga kölden, och jag uppgaf dig. Låt nu se, att du gör rättvisa åt mitt förslag. Sedan depescherna blifvit aflemnade får du stanna qvar en tid och framdeles, när några skyndsamma befallningar skola hitsändas, återvända med dem. Bevista spektaklerne, gå på koncerter och sök att erhålla inträde i bättre hus. För dertill nödig kassa behöfver du ej sörja, jag anser dig såsom ett slags fosterson och har rättighet att erbjuda litet handpenningar."

X.

Lutad emot den stora, grönmålade pulpeten på sitt kontor hade kommerserådet Walm länge betraktat ett framför honom liggande, öppet bref, då hans fru händelsevis inträdde. Vid första ögonkastet såg hon huru han var stadd i djupt begrundande och trodde sig böra genast lemna rummet; men grubblaren, som märkte hennes ankomst, yttrade:

"Blif qvar, goda hustru! Jag har behof utaf att öppna mitt hjerta för en trogen vän, och måste meddela dig mindre angenäma saker."

"Den högtidliga ton hvari du talar, gör mig nästan förskräckt; är kungen farligt sjuk?"

"Åh nej; det onda rör endast mig och de mina. Jag har gjort en stor förlust, som hotar att störta min kredit."

"Förlust? — — Alla dina fartyg öfvervintra ju uti svenska hamnar?"

"Gud nås så visst; ty det vill, med andra ord, säga att affärerna stå stilla och nu ingår underrättelse att sjelfva deras pulsåder stannat. Min parisiske ban-

kir, en ungdomsvän och landsman, hvilken uppburit, men ännu ej remitterat, allt hvad som utföll för de sista leveranserna af trädvaror, hampa och tjära till franska kronan, är ruinerad."

"Hvad har vållat denna olycka? Jag hörde dig alltid säga, att det var en ovanligt solid, hederlig och rik man."

"Inga goda egenskaper freda emot följderna af sakernas nya ställning i Frankrike. Handeln på Norden gick, sedan många år tillbaka, genom honom; hans namn vägde lika med guld. Uppriktigt tillgifven den svage kung Ludvig, lät han öfvertala sig att endossera de förskrifningar med hvilka Ministèren, i brist på klingande mynt, ville aflöna flottans personal. Så länge dessa bons ordentligt uppvistes, erhöllo innehafvarne betalning; men detta störde orostiftarnes planer att gifva oupphörliga dödsbugg åt statens redan vacklande financer. Man kringspridde berättelser om firmans osäkerhet. En mängd personer strömmade till, för att få liqvid; ingen ville vänta, medan anvisningarne bokfördes. Rummet fylldes af nyfikna åskådare, ur den lägsta folkhopen; äreförgätne bofvar ropade: här får ingen rätt, som ej sjelf tar sig den. I ögonblicket utsträcktes hundradetals händer mot kassakistorna; andra föllo som glupande ulfvar, öfver räkenskaperna. Allt plundrades, allt förstördes, under vilda jubelrop" *).

"Mig synes att han kan söka skadeersättning hos regeringen."

"Det har han också gjort; fått anvisning att stämma kungen och redan erhållit utslag till sin fördel, hos de så kallade, Aides de Paris."

"Hvarför misströstar du då om betalning?"

"Jo, emedan domstolen fästat ett vilkor vid sta-

---

*) Historiskt.

tens mellankomst eller att förlusten skall bestämdt uppgifvas; hvilket är omöjligt, sedan både hufvudboken och annotationerne äro sönderslitna."

"Någon summa, om än mindre än den verkligt förlorade, måtte han kunna besvärja, och du känner huru ädelmodig kung Ludvig anses vara."

"Det är icke på denne älskvärde monarks goda vilja utan dess förmåga att hjelpa, som jag tviflar. Med hvarje dag sjunker hans välde. Republiken står hotande bakom thronen, färdig att stiga fram i sin ohyggliga skepnad. En gång erkänd, skall den utplåna hvarje spår efter konungadömet och afskudda sig hvarje ansvar för dess handlingar, eller endast ikläda sig detsamma för syns skull. Advokaterna ställa nog så till, att det ser ut, som blefve nationaläran vårdad; men uppkommer fråga om betalning af statens, under konungaväldet åsamkade, skulder, göra de tusende invändningar tills fordringsegaren antingen dör eller förvillar sig uti processernas mångfalldiga labyrinter.

"Detta är likväl blott en gissning och allmänheten, som känner att du fått stora summor af franska regeringen, vet ej hvar du nedsatt dem. Ofta har jag hört dig säga: god kredit är bättre än kapitaler. I skydd af den förra kan du ju lugnt vänta processens slut. Redan tillförne gynnades du af lyckan i juridisk väg."

"Men krediten beror på förfallna vexlars punktliga inlösande. De anvisningar jag gifvit flera Engelska och Holländska hus, att erhålla betalning i Paris, skola snart visa rätta förhållandet. Här hemma afstannar rörelsen, dag från dag; äfven smärre spekulationer misslyckas."

"Låt ej modet falla. Vår Herre hjelper oss säkert, då vi sjelfva arbeta i godt uppsåt."

"Underverkens tid är förbi. Penningeförlägenhet öppnar ofta afgrunden för en handelsman i stor ska-

la Motgångar bebådas stundom af en inre, hemlig misströstan. En sådan väckte du hos mig, för flera år tillbaka. Då underkufvad, har den nu fått nytt lif."

"Jag begriper inte hvad du menar."

"Du spådde ju att mitt handlingssätt emot Charlotte förr eller senare skulle draga himlens straff öfver våra hufvuden."

"Godtgör då hvad du finner dig hafva felat, innan det blir för sent. Själslugnet åtminstone återkommer med den verksamma ångern. Rif sönder alla dokumenter, som antyda barnens olika arfsrätt."

"Det är omöjligt. Adolf har väl aldrig sett dem, men vet likväl att de finnas. Dunkelstjerna tycks misstänka åtskilligt i den vägen. Mer än ett sätt att komma ur förlägenheten fins ej; Charlotte måste bortgiftas med en rik karl."

"Så vida du vill lyssna till mina råd, skall hon aldrig tvingas till äktenskap, emot sin vilja. Är det inte nog att hon, utan sitt förvållande, blir den fattigaste ibland oss; hvarför vill du äfven göra henne till den olyckligaste?"

"Du skådar nu alltid verlden ifrån en skef synpunkt, så snart din finkänslighet får fria tyglar. Ända tills min förmögenhet delas, sker det ingen orätt; och kan närvarande, ofördelaktiga ställning icke afhjelpas, torde kassabehållningen blifva föga afundsvärd att öfvertaga. Men låtom oss blott fästa våra tankar vid personen. Om jag, genom fordom fattade beslut, grundlaggt möjligheten att framdeles skada Charlotte, bör jag såsom du nyss sade genom kloka dispositioner godtgöra felet. Gemensamt med sina syskon har hon erhållit uppfostran och ej blifvit nekad de nöjen hon önskat njuta. Lifvets vår är en trogen bild af den årstid, efter hvilken han uppkallades. Blommorna tjusa ögat, men lemna icke något materielt värde i behåll förr än de under sommaren fällt sina blad och, väl

vårdade, öfvergå till frukter. En förståndig trädgårdsmästare behandlar sina plantor efter deras olika naturer. Somliga hafva ett slags gifven lycka att frodas, andra måste drifvas, fastbindas med stöd och omhuldas på många sätt. De lefvande telningar, som fått namn af flickor, stå i dubbelt hänseende under nämnde förhållanden. Icke nog, att deras själsförmögenheter utbildas, man måste äfven skaffa dem medel till säker bergning. Hvad Charlotte angår, har jag gjort flera försök och misslyckats; är det då underligt att jag väljer en annan väg än den hittills beträdda? I egen handel förföljes hon af otur; nu vill jag låna henne min kredit, medan den ännu gäller något och se, om det går bättre. Hennes allvarsamma lynne och ringa begär efter förströelser tyckas vara en säker borgen för, att hon hvarken är en romanhjeltinna eller hunnit hemfalla under kärleksvurmerier. Låt mig bara hållas, så skall jag nog skaffa henne en make, som hon blir belåten med."

"Det är märkvärdigt hvad ni, männer, ären blinda då ni skola bedömma qvinnohjertan. Tror du att ett stilla, undergifvet väsen icke stundom döljer lågande känslor, som redan erhållit en gifven rigtning, hvarifrån de blott med förkrossande våld kunna afledas, innan tiden släcker deras brand?"

"Hvad säger du? Skulle det vara möjligt, att vår lugna Charlotte redan fattat något bestämdt tycke?"

"Omöjlig får du åtminstone icke anse den saken."

"Förmodligen har hon råkat ut för en annan Dunkelstjerna, på någon maskradbal. Låt mig höra hvad gynnaren heter, så skall jag be honom gå min port förbi."

Jag vet ännu ej sjelf något med visshet; men att flickan hemligt älskar, derom är jag fullkomligt öfvertygad. Hvad åter Dunkelstjerna beträffar, gjorde du just inga särdeles invändningar emot hans frieri."

"Visserligen, men ser du, jag behöfde hans hjelp och karlen egde goda utsigter för sig, hvilka sedan dagligen förbättrats. Den tiden var jag också verkligt rik; nu går debet och kredit ej ihop om den franska fordran uteblir. Detta hvarken kan eller vill jag öppet erkänna, så länge förhållandet låter dölja sig. Misstanken och afunden äro skarpsynte och din olycksaliga spådom nedstämmer mitt lynne. För att återfå min fordna djerfva beslutsamhet måste det dumma hjernspöket jagas på flykten. Ja, jag känner med mig sjelf, att om jag blott hade Charlotte väl försörjd, skulle jag blifva en helt annan menniska."

"Ditt allvarliga uppsåt att hålla henne skadeslös, bör ensamt kunna göra tillfyllest; helst då du sjelf icke vet huruvida hon en gång blir särdeles lidande på den förhastadt beslutade delningen af din förmögenhet. Slå derjemte alla giftermåls-projekter ur hågen; jag skall å min sida söka utröna i hvilket nät hennes hjerta fastnat. Kanske är det knutet af guld, och då äro alla dina bekymmer för henne onödiga.

Här afbröts samtalet genom Adolph, som klädd i full uniform öppnade dörren, sägande:

"Jag tror pappa alldeles glömt bort levern?"

"Det har jag verkligen gjort", svarade fadern och såg på sitt ur; "men ännu återstår en fjerdedels timma tills den börjas, och det gör ingenting att vi blifva ibland de sista, uti den långa uppvaktningsraden. Låt täckslädan köra fram: Jag kastar snart en annan rock på mig."

Den, som för flera decennier tillbaka beság Stockholms slott, förd af någon gammal vaktmästare, undgick aldrig att, vid ankomsten till ett af de granna rummen få höra: "Der, inom skranket, klädde salig kungen sig och tvättade händerna i allas åsyn. Emellan dessa begge dörrar gick en ström af folk. Hvar och en ville fägna sina ögon med den älskade,

höge herrens åskådning. Hvem han i nåder behagade se på, blef förtjust; mången lyckades att få yttra ett ord under förbigåendet, eller framräcka någon skriftlig, underdånig anhållan.

Till de särskilda sätt, på hvilka Gustaf III visade sig för folket, hörde nyssnämnda sängkammar-parad. Väl hette det, att hvem som helst fick infinna sig dervid; men det hade blifvit en politisk trosartikel att endast grannt utstyrda personer kunde komma så nära Majestätet inom slottets murar, hvarföre samlingen merändels var ganska lysande, och den dag, hvarom vi här ofvan talat, utgjorde icke något undantag.

Än framskred en exellens, general eller president, hvars mine vid den djupa bugningen tycktes säga: emottag nådigst denna hastiga hyllning; jag vet min skyldighet att lemna rum åt dem, för hvilka nådens dörr egentligen nu blifvit öppnad. Än syntes någon så kallad privilegierad af lägre grad, som var högst angelägen att ådagalägga huru han aldrig försummade tillfället att visa sig på hofvet. Än kom en riksdagsman hvars åtbörder, ehuru underdåniga, buro prägeln af medvetandet om eget, stort värde. Än en konstnär för att få visa sitt projekt till någon ny inättning, och erhålla lyckan att få lemna det i tjenstgörande kammarherrens förvar, som stundom blef liktydigt med evig glömska.

På sådant sätt hade rörelsen fortgått nära en timmas tid då, vid den långa radens slut, herrarne Walm nalkades det gyllene skranket. Fadern kom väl främst, men lät sonen gå förbi sig under reverensen och höll ett papper uti högra handen så, att det svårligen kunde undfalla kungens skarpa blick.

"Har ni någon säd på upplag, mitt kära kommerse-råd?" frågade monarken genast.

"Obetydligt för närvarande Ers Maj:t."

"Men ni torde få. Dröj uti stora galleriet tills jag låter kalla er; vi kunna kanske göra en affär."

"Försöket lyckades så till vida, men det är dock ändan som kröner verket", mumlade pappa Walm, medan han begaf sig till det nådigst anvistá väntningsrummet, der hans tålamod — likt mången annan audiens-sökandes — blef pröfvadt en god stund.

Detta dröjsmål hade nu sina giltiga orsaker, bestående utaf tvänne i konungens kabinett redan sittande herrar. Den ena genomögnade leende en hop halfskrifna pappersark, hvilkas rena delar tydligen voro ämnade för resolutioner; den andra, trumpen och kall som en engelsk fredsdomare, hvilade sina armbågar på några böcker med svarta band. Ingendera yttrade ett ord. Tystnaden var fullkomlig, tills dörren uppläts af en kammarhusar, hvarvid de begge sprungo upp och kungen, som straxt derefter blef synlig, började:

"God dag, mina herrar! Ni ha fått vänta, men samlingen utgjordes af flera hundrade personer, och jag kunde ej emotstå begäret att noggrannt studera de olika fysionomierna. När man ger sig in i höga partier, är det nyttigt att observera motspelarnes miner."

"För att veta om man skall spela ut en hacka eller trumf", svarade den glada herrn.

"Rätt gissat min käre Gillis, och du kunde hafva tillagdt: för att hinna väl blanda korten. Är den der luntan bara kuranta saker?"

"Det är ett mixtum compositum, Ers Maj:t. Ju mera uteslutande en regering fäster sig vid någon genomgripande åtgärd, desto angelägnare bör den vara att sysselsätta sinnena med de vanliga ärendenas raska gång. Den stora allmänhetens uppmärksamhet måste hafva beständiga afledare, ända tills hufvudmomentet infaller, annars gör det ej vederbörlig effekt."

"Intet illa utstuderadt. Nå hvad har ni för godt att anmäla, min käre Liljensparre? Är det lugnt? Få grälmakarne förstärkningar?"

"De der mystiska orden uti Ers Maj:ts nådiga riksdagskallelse: om hemliga stämplingar, hvika söka att sönderslita de heliga, konungen och folket förenande banden, som länge blifvit kommenterade inom högre kretsar, börja nu kalfatras på värdshus och krogar", svarade den allvarsamme herren.

"Skönt! Till friheten hörer att folket får yttra sina tankar och, på det hela, kan det ej vara mera klandervärdt att prata vid bränvinsflaskan än kring champagnebuteljen. Så länge distillerade drycker voro okände, hette det något ensidigt: Vin fröjdar menniskans hjerta; nu har regeln fått en vida större utsträckning. Men hvad säger man då på krogarne?"

"Jo, att kungen borde få större magt."

"Påstå nu den som kan, att upplysningen ej sprider sig neråt. Bränvins-taxan måste erhålla samma rigtning, eller nedsättas med nästa månads ingång."

"Taxorna sättas egentligen blott för matvaror. Fluidas värden bero oftast på källarmästarnes eller krögarnes behag; dock skall jag söka efterkomma andemeningen af Ers Maj:ts nådiga befallning. Ännu är något i behåll af den summa som jag sist fick till hemliga utgifters bestridande, och det torde vara mindre angeläget att bråka med taxorna, än skaffa de obemedlade tillfälle att få köpa sina förnödenheter efter gångbart pris. Derigenom blir ingen missnöjd."

"Förträffligt! I konsten att vidtaga nödiga anstalter för lugnets bibehållande är ni oupphunnen; ja till och med af alla polismästares oldvater, Sartine."

"Jag tackar underdånigst för Ers Maj:ts goda tankar om min ringa förmåga. Dagligen anlända voteringskarlar, ibland hvilka en del synes mig ganska misstänkt."

"För hvad, utom deras kända ändamål?"

"Hvarjehanda gamla synder, som kunna lagligen beifras innan polletterna uttagas."

"Beifra då af alla krafter, men låtom oss gå försigtigt till väga. Riksdagsmanna-oantastligheten har en stor latitud."

"Kan dock göras smalare, om anklagelsen sker i tid, så att personens inträde på riddarhuset väcker skandal."

"Förklara er litet närmare."

"Jo, till exempel", härvid öppnade han den öfversta svarta boken; "på denna sidan står en gynnare med följande äldre testemonium: arresterad för brott emot duells-plakatet, förklenliga yttranden om Majestätet, hemgång och slagsmål etc., men lyckades slita sig lös ifrån polisbetjeningen, som dervid erhöll blodvite, samt rymma. Har sedan ej kunnat ertappas."

"Det synes något otroligt att han, en gång lyckligt sluppen ur fällan, nu skulle sjelfmant sticka in hufvudet i densamma."

"Sådant folk litar ofta på rättvisans dåliga minne. Jag har redan tagit mina mått och steg; snart skall han sitta inom säkra lås."

"Gör som ni vill, men bara inte på min befallning. Har ni mer att säga?"

"Missnöjet med landtmarskalken, grefve Lewenhaupt, börjar blifva så klangfullt ibland riddarhus-personalen, att det redan genljudar inom de lägre samhällskretsarne."

"Så mycket bättre. Vilja de förnäma herrarne icke taga skeden i vackra handen, skall jag nog förstå att lära dem mores; och ju offentligare deras genstråfvighet emot mina landsfaderliga bemödanden blir känd, desto säkrare är min seger. Kom igen i morgon vid vanlig tid; nu måste jag arbeta litet med chröderheim. Au révoir!"

Utan att svara genom annat, än en djup bugning, stoppade polismästaren sina böcker under armen och gick; hvarefter kungen kastade sig ned på soffan, återtagande:

"Vore den der karlen inte en så bepröfvad royalist som han är, skulle jag knappt våga sofva någon natt."

"Stör hans mindre sköna bild Ers Maj:ts drömmar?"

"Stundom. Det ligger en ofantlig, farlig magt i en skicklig polismästares händer."

"Ja, så länge monarken håller honom ryggen fri. Ingen god polis kan existera, utan ett slags af de vanliga lagarne ohejdad despotism, hvars bojor massan alltid önskar att få bryta."

"Bah! Massorna sakna den bildning, som reder begreppet om sann moralisk frihet, eller förblandar denna med sjelfsvåld. Man behöfver en långvarig uppfostran för att ifrån djur blifva menniska, och arfsynden, maskerad i de finare njutningarnes skimrande drägt, lockar ändå rätt ofta till återfall. På samhällets höjder kostar ett ohöfligt ord blod; på dess lägsta trappsteg är man ej så nogräknad. Begreppet om rätt och orätt är medfödt hos alla; men förbrytelsernas följder, i form af straff, uppskattas ganska olika. Den som blott lefver för dagen, blir sällan finkänslig och älskar likt djuret, handgripligt tillrättavisande myndigheter, om de dessemellan äro frikostiga, smeka och se igenom fingrarne med dolda utsväfningar. För Liljensparrens mulna blick tystnar hvarje stojande folkhops sorl; för ett tecken af hans arm, infaller den i dånande hurrarop, väl vetandes att belöningen, fri förtäring, väntar på nästa krog. Om någon olydig då, eller vid annat tillfälle, får ett extra ordinarie rapp, skratta kamraterne. Lika så säkert som hufvudstadens lugn nu beror på honom, lika sä-

kert skulle han kunna lossa alla band, låta de vilda passionernas lavaström utbreda sig i rigtning mot konungaborgen och sjelf stå fredad midt ibland förödelsens styggelse."

"Jag skulle likväl råda honom att icke våga experimentet. Alla ytterligheter ligga lätt bredvid hvarandra."

"Just derföre är den, som har nyckeln till bommen emellan dem, farlig."

"Min salig informator plägade berätta om en borgareson, som blef gardeskorporal och förde befälet öfver vakten vid trädgårdsporten på Drottningholm, under någon stor högtidlighet. För hans grötmyndiga: här slipper ingen in, utan Riksmarskalkens pollett! — hade tusentals menniskor stannat helt beskedligt, då en välplägad gubbe raglade fram, stammande: var resonlig, min gosse, och släpp igenom sin egen pappa. Bort! säger jag, annars får du smaka gevärskolfven; i tjensten känner man ingen. Men väl i fyllan, svarade gubben, gaf sonen en dugtig örfil, rusade förbi honom in åt parken och drog hela skaran med sig."

"Bevisar att herr korporalen var en dålig politikus. Vill man arbiträrt tukta enskilde personer, bör det verkställas emellan fyra ögon eller, om det måste ske offentligt, aldrig utan verkligt liden förnärmelse. Massorna äro, genom sin sammanpressning, mättade af ett slags elektricitet, som längtar att få yttra sin thordöns-egenskap. Att tygla dem genom använd kraft emot en och annan individ, är omöjligt; de måste antingen lemnas i fred tills de sjelfmant skingra sig, krossas med öfverlägset våld eller narras bort, genom tjenligt lockbete."

"Tillåtes det mig att göra en djerf fråga?"

"Du har mitt tillstånd."

"Huru skall man förena dessa grundsatser med ordalydelsen i Ers Majestäts tal vid riksdagens öpp-

nande, hvaruti det första Ståndet emot all vana nämdes sist och, sedan de tre öfrige erhållit mycket beröm, fick höra den tvetydiga meningen: J hafven ej heller velat synas mindre nitiske, gode Herrar af Ridderskapet och Adeln, än edra medständer?"

"Detta var blott en tillämpning af Cæsars regel: dela och styr! Adeln och jag slitas om högsta magten. Segrar Kungen, skall den förra åter sluta sig, lik en skyddsmur, kring thronen, derifrån dess sanna välfärd alltid utgått och alltid måste utgå. Så oangenäm och hårdnackad denna strid än är, anser jag den för en lycka, ty hölle ständerna tillhopa eller bildade ett fältläger i stället för två, vore jag förlorad. Men nu vill jag också göra frågor. Huru kan du, en ibland mina förtrogne, misstaga dig om mina planer? — Hvad fördöljs under denna låtsade okunnighet?"

"Ett slags fruktan, allernådigste Herre, uppväckt genom åskådningen af det framför mig liggande konceptet till Säkerhetsakten."

"Hvad skall det heta? Du ser det ej nu för första gången och har aldrig tillförne gjort invänningar."

"Men min hustru var icke hemma i går afton då jag lade mig, så att jag lugnt sofvit på saken och vaknat med nog uthvilade tankar, för att äfven kasta en blick på framtiden."

"Den får sin form grundlagd i det närvarande. Tre stånd rustade till strid emot ett, är ju en ganska respektabel allians för det Kungliga väldet?"

"Ers Majestät torde likväl Nådigst finna - - -"

"Att du behöfver litet gräl med din qvicka fru, hvarenda afton, om du följande morgon skall vara stålsatt emot barnslig räddhåga. Gå in i mitt bibliothek och sök upp Riksdagshandlingarne för år 1771, medan du sansar dig. Under tiden vill jag gifva audiens åt någon, som väntar i stora galleriet och du

ber kammarherren kalla hit. Samtalet tänker jag ej göra långt. Efter dess slut skola vi arbeta."

Med den skyndsamhet, som Gustafs befallningar alltid födde, lemnade Schröderheim rummet och knappt voro ett par minuter flydda, förr än Walm stod i hans ställe.

"Välkommen, herr kommerseråd!" började kungen genast. "Jag såg på edra ögon att ni har något vigtigt, som jag bör veta. Det der papperet ni höll i handen, liknade ett utländskt bref."

"Alldeles rätt gissadt, allernådigste herre. Jag fick med sista posten ganska betydande underrättelser."

"Allmänna eller enskilda?"

"Begge delarne."

"Låt då höra, hvarutinnan jag kan vara till er tjenst."

"Under förlitande på Ers Majestäts tystlåtenhet och Nåd emot mig, får jag först säga att Pariser-pöbeln stormat min bankirs hus, plundrat det totalt och anammat den betydliga summa jag hos honom hade nedsatt. Närmaste följden deraf blir, att alla mina på honom till betalning ställda vexlar ej kunna infrias."

"Pöbeln stormat, säger ni? — det är omöjligt. Man hör Ståndsgräl i Paris, liksom här; men polisen håller packet i ordning om den vill. Kung Ludvig har en af mig saknad lycka, att ega Adeln — det vill säga de högre embetsmännen jemte arméens befäl — på sin sida. Stormningen torde således vara någon sort afledare. Folkets ynnest vinnes ibland genom litet rofferi, som staten sedan ersätter. Jag skall skrifva till min minister och skaffa er igen, hvad ni förlorat."

"Det var just derom jag underdånigst ville anhålla."

"Öfvergå nu till de allmänna nyheterna, så få vi se, om deribland skulle vara något, som jag ej ännu känner."

"Min korrespondent eller, rättare, bankirens ombud, skrifver: Sakerna få med hvarje dag en farligare vändning, hvarföre ni bör afstå ifrån alla affärer på detta land. Kan ni skaffa någon säker plats för större kapitaler i Sverige, be vi er genast underrätta oss derom. Är det möjligt skola vi öfversända så mycket, som låter realisera sig. En olycksbådande fruktan har fått insteg ibland alla klasser. Förbättring i böndernas vilkor, allmänt deltagande i skatterna och säkerhet till person emot hemliga arresteringsorder, utgöra nu mer ej de enda föremålen hvarefter man sträfvar. Hvad nöden frambringat ibland dem, som egentligen draga arbetstyngden, hafva de så kallade filosofernas skrifter åstadkommit hos medelklassen. Äregirigheten vaknar der man minst kunde vänta dess tillvaro. Tusen olika begrepp, tusen brinnande passioner, göra gemensam sak, som fått det väl ännu blott i tysthet uttalade, men dock allmänt älskade namnet "Republik". Äfven inom adeln finner man dess dyrkare. Snart torde vår statsskulds rätta storlek blifva känd, hvilken financiererna tro vara öfver fyra tusen millioner. Sker rätta summans upptäckt af de till Versailles kallade Generalstaterna, ibland hvilka många brushufvuden inkomma, så är gärdet öppet, helst om Europa lägger armarne i kors och låter vulkanen fritt koka under vår ädle, men ömsinte monarks fötter."

"Bara fantasier, herr kommerseråd. Alla monarker äro nu för tiden i penningförlägenhet och folken hafva, sedan hedenhös, spjernat emot udden, när de skola betala, hvad deras regeringar nödvändigt kosta. Gerna erkänner jag att sparsamhet är nödvändig, der den kan stå i bredd med nationernas ära; men hvad dess underhållande kräfver måste erläggas. De öfrige

höfven hafva uppmärksamma ögon på Frankrike och önska, att dess inhemska tvister biläggas utan främmande, väpnad mellankomst; ty sådant kunde föranleda det olyckligaste af allt, eller ett inbördes krig. Österrike, Tyskland, Spanien och England sofva minsann icke. Bara jag sjelf får hederlig fred med Ryssland skall jag göra slag i saken, naturligtvis på diplomatisk väg, hvilket blir lätt när mina egne grälmakare lärt sig tiga. Var vid godt mod. Bed edra vänner bistå mig och frukta icke för mistningen af edra Franska kapitaler. De utfalla nog i sinom tid."

"Medan gräset gror, dör kon; säger ett gammalt ordspråk."

"Det finns väl något medel att upprätthålla krediten? — Ni gäller för en man med ypperligt spekulationshufvud."

"Måhända vore det en möjlighet att besvärja den mig hotande faran; men dertill erfordras Ers Majestäts särskilda nådiga begifvande."

"Säg ut! Ni vet huru gerna jag hjelper när jag förmår."

"I Riga ligger ett Svenskt, kondemneradt skepp, som kan fås för billigt nog och intaga förmånlig last på England. Utklareras måste det likväl för Rysk räkning; således är det god pris i våra kryssares händer, om icke dubbla dokumenter eller hemliga ordres göra resan säker."

"Aha, nu begriper jag er mening. Då vinsten kommer fäderneslandet till godo och ni är min vän, vore det obilligt att ej gifva er ett litet handtag. Köp skeppet, lasta det efter behag. Låt mig sedan veta när allt är färdigt, så vill jag låta den i vår först utgående kryssaren söka upp er skatt, medförande de der dubbla dokumenterna. Skulle dessutom vanlig licens behöfvas, kan den erhållas när som helst."

"Huru skall jag visa mig underdånigst tacksam för så mycken nåd."

"Förmå edra vänner inom Borgareståndet att ropa ja till allt hvad jag vid nästa plenum plenorum föreslår på Rikssalen. Vidare kan jag nu ej yttra om sjelfva ämnet. Derjemte fordrar jag, att ni för ingen dödlig berättar innehållet af detta samtals senare del, så länge Riksdagen räcker. Gif mig er hand, i stället för ed, på obrottslig tystnad."

XI.

De sista tonerna af en ibland dessa Glücks skapelser, hvilka man fordom kallade musikaliska mästerstycken, men nu knappt gitter höra, hade nästan alldeles förklingat. Kapellmästarens vid Kongl. Operan i Stockholm tacktpinne föll ned på notställaren, för att den aftonen ej mera åter upplyftas, och mången orkesterns medlem grep efter näsduken för att ifrån pannan bort-torka svettdropparne, som finalen frampressat.

Salongen liknade en ur vinterdvalan vaknad bikupa. Det var ett surrande, ett bemödande att först komma ut genom de små dörröppningarne, stundom blandadt med smällar af vårdslöst fällda sittklaffar i logeraderne. Ännu kastade en eller annan skön Evas-dotter sina afskedsblickar mot den af ridåen dolda scenen, hvarest ett älskande, efter vidunderliga äfventyr förenadt par, nyss framdrillat sina ömma känslor. Ingenstädes syntes dock bortgångsifvern så stor, som på parterren. Inom några minuter voro alla dess platser tomma undantagande en enda, hvars innehafvare för aftonen nästan kunde misstänkas att vilja stanna qvar öfver natten. Orörlig satt han, med lu-

tadt hufvud; men intet snarkande, inga nickningar förrådde sömn. Slutligen bemärkt af ljussläckaren fick han det besynnerliga spörjsmålet:

"Är min herre lite smord, eller vill han stjäla min konst ifrån mig?"

"Har hon gått?" svarade han och rusade upp.

"Hvem, menar herren?"

"Flickan på ön. Ja, mina ögon kunde icke så bedra mig. Säg, hvilket af de många utloppen jag bör välja för att kunna jaga henne? Ödmans varningar skola ej längre fängsla mina fötter."

"Antingen vill herrn åt söder eller norr?"

"Hvarthän du behagar, bara jag får den gula pelisen åter i sigte."

"Gå då vackert genom den här dörren. - - - Se på, huru han gnor åstad! Det är antingen en kompositör eller ett dårhusbjon. Gudskelof att jag slapp'en."

Lyckligtvis bibehöllo några ljusstumpar ännu sina flämtande lågor, så att vår vandrare eller, rättare, springare hittade till nedre förstugan; men der steg en karl fram i hans väg, frågande:

"Heter min herre inte Klippenfelt?"

"Nå, om jag heter så?"

"Då är här en person straxt bredvid, som önskar göra er närmare bekantskap."

"Skulle det vara densamme, som jag såg i hennes sällskap på ön och nu kännt igen mig?"

"Ja, bevars! kom bara med. Han sitter i täcksläden här ute. Tag mig under armen; jag skall ledsaga er."

Enär begge tycktes angelägna att komma till målet, blef det snart upphunnet och vagnsdörren öppnad med fart. "Nånå, lagom väsen!" röt en grof stämma inifrån. "Slå igen; kör till Smedjegården!"

"Den der måtte vara en ljus pojke, efter han garneras med två polisbetjenter", yttrade någon i granuskapet stående åskådare.

Aldrig hade Kattulins pipa, då den ombord blåste "alle man på däck!" så kraftigt väckt Klippenfelt ur sina älskogsdrömmar, som nu gjorda anmärkning; och ehuru han ej rigtigt begrep meningen med den tillsägelse kusken fick, syntes honom klart att han var tagen i fängsligt förvar. Hvad har jag i villan felat? tänkte han. Jag förfördelade ju ingen menniska och min entrébiljett betaltes efter uppgift. Har jag råkat i färd med ett par förklädda skälmar, som vilja plundra mig? Det skall stånda dem dyrt, bara jag slipper ur denna satans lastpråmen. Men jag måste försöka hvad frågor kunna gifva för upplysning.

"Hör på, god' Herrar! Hvart ämna ni sätta kurs med mig, och hvarföre har han, som så gerna ville göra min bekantskap, ingenting att säga."

"Du skall nog få veta det, när vi komma fram."

"Det är något ohöfligt svarat. Du kallar man endast dem, med hvilka man druckit brorsskål."

"Slödder och pack måste äfven stundom hålla den titeln till godo."

"En utaf er, åtminstone, känner mitt namn och skall ansvara för hvad han vågar göra emot mig, såsom adelsman och i kronans tjenst."

"Vänta med din meritförteckning, tills du får upprepa den inför polismästaren. Han torde hafva åtskilligt att bifoga om gamla mandater. Nu håller du vackert tungan så länge, annars sätter jag kafvel i truten på dig."

Modiga menniskor älska att liksom noga betrakta mindre, hotande faror, och Klippenfelt hade redan för ofta lekt med mångfaldigt större än de, som rimligtvis kunde framstå ur det nu iråkade äfventyret, hvars egentliga beskaffenhet väl sårade hederskänslan, men slutligen måste lemna tillfälle till hämnd eller laglig upprättelse. Låtsande blifva försagd af den ohöfliga hotelsen, teg han så länge åkdonet skred framåt och

kröp in i ena hörnet. Slutligen stannade man vid en jernbeslagen port, hvarefter kusken befalldes att ringa på klockan samt be fångvaktmästaren komma ner med lykta.

Efter någon väntan hördes låset gnissla, gångjernen knarra och den som satt till höger steg ut, sägande:

"Fly mig nu hit fågeln, så skall jag knipa honom om vingarne."

Men vederbörande besinnade icke med hvem de hade att göra. Sjömannen inväntar aldrig långa orationers slut; handling följer på första stafvelsen han hör. Under färden tog Klippenfelt pejling på flera hus, gjorde sig bekant med vagnens egenheter, kände efter huruvida dörren kunde öppnas inifrån, och fann att fönstret hade ett, som han kallade det, lätt löpande fall. När den ena ledsagaren beträdde fotsteget var fången redan med halfva kroppen ute på motsatt sida och, fasthållande sig i takkanten, gaf den andra kamraten ett par så dugtiga sparkar öfver näsan att han hvarken kunde genast se eller göra mer, än bara vråla. Nästa ögonblick ilade kadetten ned åt Drottninggatan och var räddad.

Efter sådan mandat, skulle kanske mången annan erfarit blandade känslor af högmod och fruktan för följderna; men i den delen förblef han vid sitt vanliga lugn. Fiendens besegrande syntes honom för lätt, att ega något särdeles värde; arresteringen kunde ej gerna hafva skett utan i misstag, och oskyldig till hvarje förbrytelse, borde det blifva han, som kunde fordra upprättelse, om saken drogs inför laglig domstol. Emellertid förekom det troligt att polisbetjeningen hade reda på hans bostad, der de tilläfventyrs ville göra ett oförtöfvadt besök. Försigtigheten bjöd således att icke styra kosan direkte hem; hvarjemte den, all lust till hvila bortjagande tankegången, som

afbröts i operaförstugan, började åter sammanlänka sig och uppmana honom att förnöta natten genom vandring på de folktoma gatorna. Ett par timmar gingo sålunda behagligt nog till ända. Fantasien målade nya luftbilder vid hvart tionde steg och höll blodet varmt; men den yttre temperaturen segrade dock slutligen. För första gången i sin lefnad medgaf han nyttan af pelsar; nordens kalla verklighet drog tankarne ifrån inbillningens varma blomsterland. Hvarthän skall du taga vägen för att icke stelna? var en fråga, som osynliga andar tycktes förestafva, utan att någon deras stallbroder gaf båtande svar. Alla fönster voro mörka, alla portar stängda. Kölden tilltog beständigt; sjelfva väktareropen upphörde, liksom de frusit fast på vaksamhetsgubbarnes läppar.

Förd utaf slumpen till en af de smala gränderna som genomskära österlånggatan, hörde han menniskoröster öfver sitt hufvud, blickade uppåt och såg en belyst våning. Vid närmare undersökning befanns förstugudörren öppen, tjocka punsch- och bränvinsångor nedrullade längs en bristfällig trappa, ungefärligen på samma sätt som de regndigra skyarne utför Tyrolens beprisade alper. Här måtte vara ett värdshus — tänkte han — famlade vidare och kom, med ledning af ett så kalladt fallrep, det hörda bullret allt närmare. Ändtligen blefvo rösterna så tydliga, att han ej längre kunde tveka om hvartåt handen borde utsträckas för nyckelns finnande.

Den tafla, som straxt derefter mötte hans blickar, uppväckte mycken öfverraskning. Rätt fram syntes ett djupt rum, fullproppadt med menniskor och bord, ibland hvilka senare det största stod midt på golfvet och var så tätt omslutet af åskådare, att han ej kunde se hvad man hade för sig. Kring väggarne pokulerades, grälades, skrattades och larmades gräsligt, fastän någon i massan bortskymd ordningsman, manade till tystnad.

Ehuru ljusens antal ej kunde kallas ringa, vittnade deras långa vekar om sällskapets afgjorda tycke för ett visst slags halfdunkel, ytterligare förstärkt genom tobaksrök, och vår kadett hann knappt göra denna anmärkning, förrän han beslöt återvända; ett lättare fattadt än verkstäldt uppsåt. Dörrlåset hade ingen nyckel på inre sidan, dess vidrörande satte en ringklocka i gång och framkallade en groflemmad patron som spefullt frågade:

"Är herren redan pank?"

"Jag har råkat vilse, nyss kommit och ingenting förtärt. Var god och släpp ut mig."

"Således en splitter ny kund?"

"Alldeles."

"Det gör mig ondt att jag måste afslå er begäran. Förr än klockan fyra öppnas icke dörren."

"Jag mår illa."

"Det skola vi snart afhjelpa. Här i det mörka rummet på sidan, finnes både sängar och andra beqvämligheter; men herrn har säkert tillbringat en god del af natten på öppen gata och ser temligen svalt ekiperad ut. Någon inre värmning är således oundgänglig; får jag hämta punsch, bittert och spanskt eller en stenborgare? Med upplifvade kroppskrafter torde lusten att fresta lyckan vid det der stora bordet infinna sig."

"Hvad är der å färde?"

"Birribi, naturligtvis?

"Tala svenska, annars börjar jag med finska glosor, och då få vi se hvem som kommer längst. Pirrepirre måtte kunna öfversättas."

"Kors för tusan! känner herren inte lilla bunden?"

"Dra för fan i våld med både hundar och kattor!"

"Nå nå, blif lagom het! Det duger inte att gräla med mig, ska jag säga. Gör herrn sig opstinater an-

målar jag honom för polisuppsyningsmännen, när de snart komma, oberäknadt allt, som kan vankas extra dessförinnan. Kort och godt, gå antingen in och spela birribi, förtär något eller lägg er."

"Birribi är således ett spel? Visa mig då en säng och hämta två glas punsch!"

"Men här betalas allt i förskott af okändt folk."

"Huru mycket skall jag erlägga?"

"Tre daler kopparmynt eller motsvarande pant."

"Se der har ni sex."

"Tackar alldra ödmjukast. Var god och stig på, till höger. Jag skall genast skaffa den begärda välfägnaden."

Det blir allt bättre och bättre, tänkte Klippenfelt när han ensam nedkastat sig på den knöliga halmmadrass, som spelhusvaktmästaren kallade säng. Hvad skulle den hederlige Ödman väl säga om en liten fågel för honom berättade mina äfventyr, sedan spektaklets början förliden afton? Månne han ännu ville påstå, att menniskan är sin egen lyckas smed; att, genom goda föresattser kufvade passioner, icke åter kunna vakna med fördubblad styrka; att ordentlig lefnad fredar ifrån förföljelser, sårande misstankar eller neslig behandling, och att ingen ouppsåtligt styr kosan till lastens vargkulor? Är det på detta sätt som jag skall fullborda min uppfostran och lära känna menniskorna under deras olika lefnadsförhållanden, så må jag heldre förblifva obildad, nöjd med de vidrigheter jag redan utstått inom mitt egentliga yrke. Innesluten på min kammare tills jag får anträda återresan torde tiden väl blifva odrägligt lång och hjertat blöda vid föreställningen om, att jag under någon vandring möjligtvis skulle kunna lyckas att få se henne ännu en gång; men hvad vore dermed vunnet? Jo, blott nya lidanden, nya förödmjukelser. Den otäcka vintern tar, med Guds hjelp, en gång slut, hafvet bry-

ter sin isboja, de friska vårvindarne fylla seglen, kanonerna dåna ånyo, kulorna hväsa och döden härjar. O! då får jag åter känna pulsarne slå behagligt, glömma kärleken, eller hvad den der dumma oron kallas, och endast lefva för äran!"

"Jaha. Jag skall straxt ha äran att presentera hvad herren reqvirerat", inföll den återvändande vaktmästaren, som under monologen inkommit och nedsatte sin med tvänne glas jemte ett brinnande ljus belastade bricka på det vid sängen befintliga bordet. "Det är rätt behagligt att få servera en så hederlig gäst, sedan sällskapet derute sparar sista styfvern till en hoppfull slutkupp."

"Man lagar sig således i ordning att åtskiljas?"

"Nej bevars. Hittills har man spelat mera återhållsamt, så länge kontanterna räckte och hufvudet bibehöll en smula redighet. Hädanefter går det friskt ur hand; först på persedlar, sedan på kredit."

"Det är ohyggligt. Tag det ena glaset och drick mig till."

"Jag har ålåfvat att aldrig smaka spirituosa i spelrummet."

"Vi spela ju inte? Punschen är kanske dålig?"

"Herren är en rolig kurre och endast för att undanrödja misstankar hos vår nye kund, vill jag ta mig en liten klunk. Fästmöns skål, gutår!"

"Tackar, på hennes vägnar. Kan jag nu slå mig till ro och sofva ett par timmar?"

"Efter behag. Jag skall söka förekomma att ingen smyger sig hit; men säkrast är likväl, att stoppa sina pengar näst kroppen, om herren råkar vara tungsöfd."

"Försigtighet kan aldrig skada, ty jag sofver verkligen som en sten. Var god och släck ljuset."

Äfven förr än denna begäran blef uppfylld och de samtalande ansigten ännu belystes, skulle det fal-

lit sig svårt att rätt tolka deras uttryck. Väl hade en uppmärksam åskådare kunnat skönja den omsorg, att bibehålla lugn yta, som nästan alltid antyder hemliga planers tillvaro; men i hvilken rigtning man ömsesidigt arbetade, fördoldes med stor skickligket. Begges röster voro säkra, blickarne så välvilliga, som hade de vexlats emellan gamla, hvarandra ömt tillgifna vänner. När mörkret sedermera gjorde all förställning onödig, lemnades både känslor ock miner fritt lopp.

Huru skall detta slutas? var Klippenfelts första tanke. Den karlen har bestämdt lagt någon snara för mig. På ett sådant ställe som detta, behandlar man icke en spelhatare med uppmärksamhet, utan vissa afsigter; åtminstone skulle dertill erfordras helt andra driffjedrar än den ringa öfverbetalning jag lemnade ör punschglasen. Månne det råd han gaf mig, angående penningarne, var ett sätt att utröna om jag har full eller tom börs? Hvarföre riglade han låset efter sig, då rummet uppgafs såsom ett slags allmänning, der hvem som helst kan söka hvilan? Här fordrar försigtigheten att känna farvattnet; derföre måste jag sätta utaf mitt bestick, så godt det kan gå i mörkret. Rätt för ut, långs denna väggen stå tre stycken tomma sängar; kranbalksvis om styrbord finnas två par fönster, tvärs för en utgång, i hörnet en kakelugn och på fjerde sidan den dörr, hvarigenom jag anlände. Något som kan tjena till försvar syntes ej, med undantag af eldgaffeln. Den vill jag uppsöka, ställa vid hufvudgärden och sedan vänta tills morgonen befriar mig eller det går rakt till botten.

Efter flera fruktlösa bemödanden, fick han slutligen rätt på det treuddiga nödfallsvapnet, men samtidigt dermed hördes aflägsna steg och sedan en dörr knarra. "Här är ovanligt tyst åt detta hållet", yttrade en grof okänd röst, ifrån något tillstötande rum.

"Men jag vill ändå undersöka, om der sitter kråkor i buren", svarade en annan.

Lyckligtvis voro de talande icke skyndsamma, så att Klippenfelt hann springa tillbaka och krypa under sitt anvista hviloställe, förr än tvänne figurer med hvar sin blindlykta i handen trädde in, lysande kring väggarne.

"Alla sängar stå tomma", sade den, som gick förut.

"Och dörren åt spelrummet är läst", svarade kamraten. "Således ha vi ingenting här att göra."

"Det kan vara ovisst. För ro skull tillbommar han aldrig detta rummet."

"Låtom oss då invänta hans hitkomst och mellertid värma oss med ett glas eller två. Jag behöfver att hvila benen efter jagten."

"Löjligare äfventyr än ert, har jag knappt hört. Den, annars så storskrytande Gripman, måste ha sett rasande flat ut."

"Säg heldre kantig. Sparken inplattade väl näsan en smula; men läpparne och kindbenen sköto desto mer fram, ögonen voro alldeles igenmurade."

"Dumt buro ni er likväl åt. Att fly igenom ett litet vagnsfönnter kan omöjligt gå fortare, än att man får tag i rymmarens ben."

"Ja, om du, eller någon annan korf gjorde försöket, men han var smal som en vidja, smidig som en ål och äntrade som en katt. Troligtvis sprang han rakt upp för muren och öfver taken sedan, ty på gatan syntes ingen mörk fläck, så långt vi nånsin kunde se."

"Öfverståthållaren borde ha en serskild polis-afdelning för att fånga sjögastar. Jag ville inte, i ert ställe, stå till rätta när Liljensparren håller räfst."

"Hvar dag har sitt bekymmer, Vi veta hvarest han bor och sedan solen gått upp blir han nog kni-

pen. Kom nu, så skola vi försöka punschen." Dermed gingo de ut.

Ehuru Klippenfelts gömställe sålunda stod obevakadt på närmare håll, var han likväl i en fälla hvarutur ingen mensklig magt syntes kunna rycka honom: men han förlorade hvarken modet eller fattningen. Blodets hastiga omlopp skärpte alla organer och stegrade tankekraften, ögonen stirrade, liksom de kunnat se i mörkret, hörselorganerna ansträngdes mer än på någon fordom tjäderjagt. Endast genom detta upprörda själstillstånd blef det honom möjligt att märka, huru vaktmästaren sakta nalkades, nog tidigt återtaga sin plats i sängen och andas hårdt, likt en tungt sofvande menniska.

"Blif inte rädd, herre, det är bara jag", yttrade den tjenstaktige, i det han nedlutade sig så långt, att snibbarne af hans halsduk kittlade ynglingens läppar. Då svar icke följde, tassade han bort, öppnande den dörr, hvarigenom polisbetjenterna försvunnit, och som nu endast tillslöts utan att läsas, så att ljudet af hvad der innanföre sades temligen tydligt trängde igenom springan.

"God morgon, min käre Lurander! Får lilla hund sin föda?"

"Efter vanligheten; men tala sakta ty jag har en egen sort passagerare här straxt bredvid."

"Hans namn?"

"Okändt."

"Hvad har han hittat på?"

"Förmodligen något kärleksäfventyr, hvarunder vankats stryk. Han kom midt i natten, var alldeles utfrusen, ville inte spela, tog nödigt lite förtäring, och sofver nu som en gris."

"Är det en trashank?"

"Nej bevars; det måtte vara någon sort militär."

"Ung eller gammal?"

"Omkring tjugu år, kan jag tycka."

"Smal och temligen lång; med mörkt hår och mörka ögon, klädd i blå jacka?"

"Alldeles rigtigt."

"Bror Fipps, tänk om det vore min sjögast. I hvilket rum ligger krabaten?"

"Näst intill."

"Sladder, der har jag nyss varit. Hvar enda säng stod tom."

"Herrn såg rasande illa. Jag både rörde vid honom med handen och hörde huru han andades, när jag nu gick derigenom."

"Här måste djefvulen spela lanter. Låt oss genast se huru det hänger tillhopa!"

I ögonblicket var Klippenfelt på fötterna och hans egen person så stäld emot väggen att den skulle bortskymmas af dörren då denna öppnades. Enligt beräkning kommo fienderna inrusande, direkte fram åt sängen, der de kanske länge nog blifvit stående och disputerat, om ej en smäll öfvertygat dem, att fången hade reträtten försäkrad genom ett godt lås, hvars nyckel han visligen tillegnat sig.

Hvad de sade eller hvilka anstalter man vidtog för att snart hinna efter, bekymrade honom mindre att erfara, än om det rum, hvari han så oförtänkt hamnat, hade utgång åt förstugan, hvilket lyckligtvis befanns vara händelsen. Lifvad af denna upptäckt fattade han fallrepet och kilade ned åt detsamma, likt åskstrålen utför en kyrktornsspets, så att äfven den djerfvaste förföljare, som valt de slippriga trapporne, skolat blifva bet.

Under benens flitiga anlitande bar det nu åstad på vinst och förlust, ända tills dagningen inföll, då han först vågade söka egen bostad. Vid inträdet på sin lilla kammare såg han pigan sitta sofvande, fram-

för kakelugnen, alla klädespersedlar ligga vräkta huller om buller och schatullet öppnat.

"Hvem har huserat här?" skrek han, hänförd af vrede.

"Ack, jag skulle svara, hin onde sjelf, med hela sitt anhang, om de icke visat brickorna", genmälde den yrvakna tjenarinnan.

"Finns det några brickor, som berättiga bofvar att göra hemgång? Hvarföre ropade du inte på hjelp och lät arrestera packet."

"Arrestera? Är herrn rent tokig? Vågar någon arrestera sjelfvaste polisen?"

"Polisen tar väl stundom folk, men med papper kan den ingenting göra, således har jag blifvit helt simpelt bestulen."

"Jo, det skall man se. Min sann snokade de efter herrns kärleksbref, som utsvultna hundar efter brödbitar. Mig stackars barn hotade en grym karl att slå förderfvad, så framt jag ej visade hvar herren gömmer det han skrifver. Känn bara på mina händer, de darra ännu. Aldrig vågade jag mera gå utom dörren, om inte min fästeman vore hoflakej."

"Bed honom säga sin höge husbonde, kungen, huru ordningens väktare bära sig åt, och laga att jag kan få audiens."

"Åh, han tjenar bara hos hertig Carl."

"Hertig Carl? Det var ett tröstrikt ord. Sätt genast på kaffe och lemna mig i ro, tills frukosten blir färdig."

XII.

Påtändande sin andra morgonpipa, satt Hans Kongl. Höghet Storamiralen i det så kallade arbetsrummet, dit hans glada gemål följt honom, för att sluta en, till sin uppränning passabelt equivok historia, som vederbörligt förgyld med qvickheter och mångtydiga, ofta franska ord blifvit berättad föregående aftonen af någon bland den tidens många rolighets-ministrar. Flera gånger hade furstens hand redan fattat de framför honom uppstaplade pappersluntorna och ett: "Lemna mig nu, min söta Charlotte!" sväfvade på dess läppar, men historien tog en ny vändning, hvarvid åhöraren utbrast i gapskratt och längtade att få höra mer. Slutligen yttrade han:

"Göm resten till desert på maten. Jag måste vara laddad under den förestående krigskonseljen hos kungen, och det erfordras en ganska grundlig öfverläsning för att blott minnas namnen på alla Chapmans kalkyler."

Hertiginnan, som hvarken vågade göra invändningar eller ville rymma fältet förr än hela nyhets-

förrådet var uttömdt, stod väl upp, men gick blott till ett annat bord der en hop böcker lågo, hvilkas titlar hon började betrakta. I detsamma hördes ifrån näst-gränsande rum: "Gå er väg! jag har sagt er, att Hans Kongl. Höghet inte tar emot någon, eho det vara må."

"Ni vill narra mig. Ingen enda menniska i hela flottan tror dylikt prat. Jag har sjelf erfarit huru vår älskade storamiral, midt under brinnande batalj, talar med lägre personer; skulle han då hemma hos sig neka att hjelpa en sjöman som råkat i lägervall? — Nej, det är platt omöjligt. Anmäl mig bara, så skall ni få se."

"Tala sakta, annars kallar jag på drabanterna. Hans Höghet arbetar och kammarherrn är borta. Kom igen närmare middagen."

"Hvad frågar jag efter kammarherrn? Varsko vakthafvande officern, att jag laggt till om styrbord, sedan hittar han nog vägen till kajutan."

"Ni är ju splitter galen, menniska. Här finns ingen vakthafvande officer med vargskor, och ingen kajuta."

"Man kan nog höra att ni inte varit med till sjös, utan är en enfaldig landkrabba; men kom ihåg mina ord: när stor-amiralen får veta att han kunnat rädda mig, sättes ni, som hindrat honom derifrån, i blacken eller lägges på kanon, hvarvid vår utsökta besättning skall hurra efter Kattulins pipa."

"Det der måste vara en präktig karl" yttrade hertiginnan; öppnade genast dörren och ropade: "stig in!" Nästa ögonblick stod Klippenfelt midt emellan det höga paret.

"Hvad tar du dig till pojke? Huru kom du till Stockholm, ifrån Carlskrona?" frågade hertigen skarpt.

"Jag reste, som kurir, med minst tretton knops fart."

"Tag då hit depescherna!"

"De äro aflemnade i expeditionen för tre dagar sedan; men hinhåle har narrat mig in i en farlig skärgård, der falska lotsar sätta min skuta på grund och jag blir ett eländigt vrak, om Ers Höghet inte ger mig säkra kort att styra efter."

"Du har väl gjort en hop pojkstreck, som kadetter vanligen pläga?"

"Alldeles inte. Jag satt, likt andra menniskor, ett par timmar på spektaklet i går afton, utan att hvarken göra eller tänka något ondt. Vid utgången säger man mig att en åkande bekant vill samspråka. Jag följer, stiger in uti vagnen och blir öfverhopad med ovett af ett par polisbetjenter, hvilka befalla kusken att köra till smedjegården. Okunnig om hvad det var för ett ställe, låt jag dem hållas. Framkommen såg jag en fängelseport gapa, kastade loss fönster-fall, kröp ut genom öppningen, lade öfver på andra bogen, gaf den närmast stående långskepps med arklikanonerna, och kryssade mig fri."

"Känna de ditt namn, får du nog fortsätta bekantskapen."

"Åh, den slöts inte så hastigt. Plågad af köld gick jag in uti ett, till utseendet värdshus; men blef sonika fången och förelagd att antingen spela på lilla hunden, köpa punsch eller underkasta mig mörk arrest. Då de begge sista vilkoren syntes drägligast, valde jag dem och hoppades att dagningen skulle medföra friheten. Fåfängt; min ro stördes snart åter genom polisens smygande tjensteandar, af hvilka den ena berättade för kamraten att han varit behjelplig då jag första gången greps; och sedan ställets vaktmästare beskrifvit mitt utseende, hörde jag dem rusta sig

till anfall. Det skall bli osanning, tänkte jag, vindade hem ankaret och lade mig i lä för den dörr hvarifrån de borde komma. Efter uträkning höll fienden med fulla segel rakt på sängen der han förmodade finna sitt rof. Jag åter låt dem fritt passera, kapade ankartåget, föll rund, slog under förbifarten dörren i lås och uppnådde lyckligt gatan."

"Bravo, bravo!" ropade hertiginnan. "Den historien skall min själ kungen ha till lifs och Liljensparren höra, när jag träffar honom."

"Ack, allernådigsta prinsessa — ty jag förmodar att det är vår stor-amiralinna som så nådigt yttrar sig — befall äfven mina bortröfvade pappers återställande."

"Det beror på deras innehåll" afbröt hertigen.

"Hvad rör en enskild persons anteckningar huru han tillbragt sin tid, den kongl. polisen."

"Intet stort, vill jag hoppas. Önskar du något mera?"

"Ja, licens att få löpa fritt, som man säger. Nattäfventyr öfverskylas af mörkret; men antastar man mig midt på ljusa dagen, blir uniformen vanhedrad och hela min framtida lycka oskyldigt förspild."

"Du har rätt; vi måste hjelpa den saken. Vänta, medan jag skrifver ett par ord. — Se der, har du ett förségladt bref, som du genast tillställer egaren, hvars namn jemte bostad stå på kuvertet; och här ett intyg, att du går mina tjensteärenden. Anfäktar man dig ånyo, så uppvisa det senare, med begäran om föreläggande af någon viss dag, då du skall stånda till ansvar i polisen. Sätt nu till segel och rapportera i morgon, huru expeditionen gått. Jag har inte tid att längre höra på dig."

Glad, som en ur buren utsluppen fågel, skyndade kadetten ned på borggården, hvarest han dröjde några

minuter, för att noga läsa det anförtrodda brefvets adress och, genom frågor till förbigående, sätta riktig kurs ända ifrån början. Derefter begaf han sig utföre kyrkbrinken, vek utaf åt venster, och tågade vidare, uppmärksamt betraktande alla de hörnhus, hvilkas knutar voro försedda med små fyrkanter, hvari gatornas namn stodo skrifna. Sålunda var redan Södermalms torg passeradt, då han stannade utanför en stor byggning, liksom tvekande eller, rättare tillbakahållen af något hastigt påkommit, oförklarligt illamående. Att detta egentligen förorsakades genom tvenne misstänkta karlars åsyn, kunde han icke neka, men sedan högra handens fingrar vidrört den hertigliga frisedeln, var opassligheten öfvervunnen och den framför liggande trappan bestegs. En i förstugan stående dräng blef prejad med:

"Är kommerserådet hemma?"

"Ja, han träffas derinne. Gå vackert på, genom denna dörren".

Anvisningen åtlyddes. Omgifven af bokhållare, hvilade en äldre herre i sin stora ländstol, läste dagens nyss utkomna morgontidning och tycktes föga bekymra sig om den inträdande, förr än denne begärt att få tala med kommerserådet sjelft, då han, nästan nådigt, nickade och frågade:

"Hvad skulle min herre åstunda?"

"Att få aflemna ett angeläget bref."

"Gif hit. Det är väl ett kreditiv kan jag tänka."

"Vet inte, men efter närmare tagen kännedom, torde jag erhålla besked då svar kan afhemtas."

"Hvad ser jag? — Ett kongligt sigill; adressen skrifven med storamiralens egen hand! Var god och tag en stol; jag skall straxt bryta omslaget."

Härpå följde en tystnad, hvarunder principalens sträfva anletsdrag fingo mildare ton, i samma mån,

som hans blickar skredo fram öfver skriftens rader; slutligen yttrade han, först halfhögt:

"Eder välbevågne Carl", och sedan: "Behagar min herre följa mig upp i öfra våningen och dricka ett glas gammalt Mallaga, medan vi samspråka?

"Med mycket nöje."

Utom vid sitt hastiga besök på slottet, hade kadetten aldrig skådat så granna rum som de, hvilka nu utbredde sin långa rad för hans åsyn. Väggarnes lyonesiska af förgylda lister inneslutna sidentapeter och stora speglar, de engelska golfmattorna och ljuskronornas glänsande kristaller, vittnade samfäldt om mer än vanlig rikedom. Det förekom honom, såsom bodde här någon maskerad prins, hvars uppvaktning snart skulle strömma in, på herrskarens tecken; men ledsagaren bad honom, helt borgerligt, taga plats i närmast stående soffa, satte sig bredvid och återtog:

"Med hvem har jag den äran att tala?"

"Mitt namn är Klippenfelt, kadett vid kongl. örlogsflottan."

"Förmodligen hofjunkare, eller åtminstone anställd i storamiralens stab."

"Kan väl blifva det en gång, när officers-kokarden pryder min hatt. Ännu långt i lä, får jag nöja mig med att ansvara för signalernas noggranna repeterande till sjös och agera Tender på landbacken. Men jag tror herrn också består sig musik?"

"Det är min ena dotter, som klinkar och sjunger litet. Vet ni hvad den nådiga skrifvelsen innehöll, så att jag kan svara muntligt, eller bör jag gifva underdånigt recipisse?"

"Inte är man blott och bart en kappsäck, fastän man går stora herrars ärenden; men huru det än förhåller sig med mig, i den vägen, fordrar alltid höflig-

heten att ni svarar på samma sätt, som ni blifvit frågad."

"Ursäkta då att jag aflägsnar mig en stund. Här ligga några vackra planchverk, hvilkas betraktande torde kunna skänka nöje."

Derefter gick han in i ett annat förmak, åt den sidan hvarifrån sången hördes, och ropade: "Charlotte, låt betjenten hämta mallagavin och fikon, eller hvad man har till hands, för att servera en främmande herre.

"Skall ske, söta pappa", svarades på afstånd. "Mamma har just nu brutit de i höstas hemkomne krukorne med drufvor och insyltade frukter."

"Det är bra; drag försorg om snar verkställighet af min befallning, ty jag nödgas lemna vår gäst ensam för att skrifva ett angeläget bref, som han lofvat fortställa."

Klippenfelts uträkning, att kunna undanbedja sig den så mycket besvär förorsakande välfägnaden, då värden kom tillbaka, blef gäckad. Kommerserådet försvann åt en helt annan led och det fanns, till tidens fördrifvande, blott valet emellan att ytterligare begapa den prunkande bostaden, eller bläddra uti de omtalade gravyrerna, hvilket sednare antogs. Så hade han sutit några minuter då ett klingande ljud förmärktes, likt det, som tätt in till hvarandra ställda, på bricka burna, glas pläga gifva, Aha, tänkte han, nu nalkas den der rara skaffningen, och jag får smörja kråset. Låtom oss stufva undan böckerna; proviantkärlen måste erhålla tillräcklig plats.

Öfverlemnande sig helt och hållit åt denna lilla omsorg, föll det honom icke in, att efterse huruvida han gissat rätt eller ej, förr än en qvinnostämma yttrade:

"Tillåt att jag, i min mans frånvaro, gör les honneurs."

Alldeles förbluffad af sakens oväntade utveckling ville han rusa upp och framstamma någon ursäkt för sin obelefvenhet, men sjönk mållös tillbaka. Midt emot honom stod en äldre, ännu vacker fru och vid hennes sida en flicka, hvars darrande händer släppte ett dyrbart kristallfat, fullsatt med syltskålar, små flaskor, skedar och glas.

"Hvad fattas dig, min söta Charlotte? Mår du illa?" ropade frun ängsligt, i det hon försökte understödja sin dignande dotter och gaf den främmande en blick, som tydligt anropade hans bistånd. Ett gazellikt språng slungade ynglingen tvärs öfver bordet; hans starka armar flätade sig kring det smala lifvet och den lidande låg ögonblickligt på närmast stående soffa. Kindernas blekhet tycktes väl antyda en hastigt påkommen svindel; men modern fann pulsen slå så jemnt, att hon förmodade sansningens snara återfående, hvilket äfven skedde, ehuru annorlunda än hon väntat.

Det första bruk flickan gjorde af sin förbättring, var att räcka den främmande handen och hviska:

"Jag får då ändtligen godtgöra min försummelse och tacka er, hvartill jag, när vi sist träffades, var ur stånd. Förskräckelsen öfver den hotande faran i förening med beundran af ert mod, gjorde mig mållös. Fastän min erkänsla icke kan ega något stort värde, kräfver dock skyldigheten att den tolkas."

"Förlåt, min herre", inföll modern, "sjukdomen är allvarsammare än jag anade. Hon yrar tydligt."

"Nej, älskade mamma, mitt hufvud tänker fullkomligt redigt. Förena dina tacksägelser med mina. Här står räddaren af både din dotters lif på Grafön och er skärgårdsegendom."

"Skulle det så vara, skattar jag mig lycklig. Hvad ni då vägrade, eller att låta gästfriheten afbörda en ringa del på vår stora skuld, hoppas jag ni nu ej nekar oss. Allt hvad detta hus kan förmå, är till er tjenst."

"För mycken godhet" svarade kadetten. "Jag gjorde blott min pligt, okunnig om, hvem som deraf hade nytta. Väl har jag önskat inträde uti bildade kretsar under mitt vistande härstädes och, kanhända, ändå något mera; men jag är ännu fastläst vid ett af de lägre stegen på den stora samhällstrappan; dessa yppiga rum måste vara ämnade för sällskaper, inom hvilka ett sådant naturens barn som jag skulle väcka löje. Endast på sjön, ibland elementernas strid, vet jag att skicka mig."

"Kom då i hvad man kallar hvardagslag."

Vid dessa ord stördes samtalet af Dunkelstjerna, som knappt stängt dörren förr än han ropade:

"Huru fan står här till? — En hel kristallservis sönderslagen; vin blandadt med konfektyrer på den granna mattan och syster Lotta sjuk. Men hvad ser jag? — Är det inte vår tappre sjöbuss, som hjelpte mig att piska ryssarne? — Jo, min själ, lifs lefvande. Nå tack för sist, herr löjtnant, eller hvad jag får säga".

"Bara kadett nu, som då jag hade lyckan att hjelpa herrn."

"Ja, vet mamma, om vi inte fått den oväntade förstärkningen, skulle ryssarne till slut alldeles tagit kål på oss."

"Bästa måg", afbröt frun, "var god och skaffa hit någon, som tar bort dessa olycksaliga öfverlefvorna, hvilka genom mitt förvållande vanpryda mattan. Mellertid skola vi begifva oss till ett annat rum,

om du ännu återfått dina krafter efter förskräckelsen, Charlotte lilla."

"Ha, ha, ha! Hur kan man bli så rädd för litet skrammel? Gift dig aldrig, kära barn, dina nerfver måtte bestå af bara spindelväf. Jag skall straxt vara tillbaka för att ordonnera något hjertstyrkande."

Stadigare än det matta utseendet gaf anledning att hoppas, uppreste Charlotta sig och gick, stödd på moderns arm, in uti nästa förmak; kadetten följde efter dem, med nedslagna ögon. Samtidigt, ehuru ifrån motsatt sida, föröktes sällskapet genom kommerse-rådet, som, hållande ett papper emellan fingrarne, frågade:

"Herren har väl blifvit vederbörligen undfägnad?"

"Nej, den skyldigheten återstår ännu", svarade hans hustru. "Jag snafvade och blef orsak att presenter-brickan föll i golfvet; men intet ondt som ej är godt för något. Vi kunna ju i ersättning utbedja oss nöjet att se honom till middagen. Dunkelstjerna finns redan här på stället och Eleonora skall jag underrätta hvilken angenäm bekantskap hon får förnya, vid den bottenskål du proponerar."

"Bekantskap? jag proponerar? Hvad vill allt detta säga, på ren svenska?"

"Helt simpelt att herrn är den, som räddade våra barn ur ryssarnes klor och afböjde lastageplatsens förstöring."

Då blir min förbindelse dubbel, ty han har nyss öfverfört ett glädjande budskap ifrån högre ort och så vida ingen befallning till hofs, hvilket jag dock tar för afgjordt, förekommit min hustrus yttrade önskan, hoppas jag den uppfylls."

"Någon sådan befallning hindrar mig visst icke."

"Men herren tvekar ändå emellan vårt vänskapliga tillbud och en äldre bjudning, eller öfverenskommelse med unga muntra kamrater att spisa på värds-

hus. Genera sig icke. Följ sin böjelse, utan allt betänkande, det kommer flera dagar efter denna. I öfvermorgon till exempel, hafva vi stor souper."

"Min härvaro är för obestämd att tillåta mig framtida beräkningar. Klockan ett skolen j återse er ödmjuke tjenare Farväl mitt herrskap!"

Sällan hafva fyra tillsammansvarande personer låtit sina tankar spela åt så olika håll som de, hvilka åhörde eller deltogo uti det nu beskrifna samtalet. Alla tycktes uteslutande sysselsatte med egne angelägenheter, undantagande fru Walm, hvars uppmärksamhet delades emellan flera iakttagelser. En inre känsla sade henne att hon kommit rätta orsaken till sin älskade dotters långvariga dysterhet på spåret och trodde sig äfven upptäcka, huru det stormade inom ynglingens bröst; men i samma mån som aningen härom slog rötter, manade den moderliga, af ingen penna ännu beskrifna ömheten att träda försonande emellan de lidande och deras ännu outveeklade öde. Charlotte, redan ifrån sina spädare år invigd åt försakelsen, eller åtminstone öfvertygad att i framtiden hemfalla under dess hårda pröfningar, kunde, så öfverraskad som hon blef, endast tigande njuta stundens behag, ofta blandadt med fruktan för dess snara upphörande, likt en flygtig dröm. Klippenfelts hjerna var fullproppad af en sådan mängd idéer, att ingen hade nog rum till sansad utbildning. Emellan föreställningarne om den lycka besvarad kärlek måste skänka, möjligheten att, genom bragder, ernå anseende jemte utkomst och en, efter ståndaktighet vunnen belönings högre värde, undanträngdes utaf varnande återskall ifrån Ödmans sorgliga berättelser. Men dessa nedtystades i sin ordning. Låt vara, sade han till sig sjelf, att hon redan bortskänkt sin hand; att min fattigdom, min ringhet, aldrig kunna paras med den här rådande glansen

och rikedomen, är icke hela lifvet en kedja af tomma önskningar; utsår icke lyckan sina håfvor der man minst väntar dem och det fanns ingen glädje i hela verlden, om man fordrade att den skulle ega oafbruten varaktighet? Sällheten har endast ögonblick, icke århundraden, tiden läker de sår, som felslagna förhoppningar efterlemna. Det vore dårskap att slå igen den af ödet öppnade porten till njutningens tempel och fly, emedan man fruktar att icke komma in uti helgedomens högchor, utan måste stanna på förgården. Med hvilka funderingar kommerse-rådet umgicks, är svårare att beskrifva, ty de hade sin uppkomst i dessa besynnerliga motsägelser, som ligga på botten af vågsamma karaktärer och verka endast vid vissa tillfällen, eller då vidt utseende företag icke genast lofva bestämd framgång.

När kadetten tog afsked, gick Charlotte upp på sin kammare och Dunkelstjerna, som i detsamma kom tillbaka, stannade ej heller qvar mer än en kort stund, så att de begge makarne snart befunno sig allena.

"Min bästa man" började frun, sedan hon stängt dörrarne. "Huru skall jag förklara ditt uppförande emot vår unge gäst? Vanligtvis förer du ingen, med hvilken du har affärer, hit upp i våningen på förmiddagarne, om du ej vill visa honom serdeles aktning eller emellan fyra ögon afhandla högst vigtiga saker; men ännu mera sällan låter du bära in vin och frukter. Denna utmärkelse var tillräcklig för att låta mig fatta höga tankar om vårt främmande och då jag upptäckte, hvilken fordran han dessutom eger på vår erkänsla, väntade jag att du skulle bemöta honom hjertligt förekommande."

"Jag inviterade honom ganska artigt, till vår förestående souper?"

"Artigt? Säg heldre kallt; och det förundrar

mig att han ej märkte huru du sökte afråda honom ifrån den förtroliga middagsbjudningens antagande."

"Man skall icke genera ungt folk, de hafva sina hemliga vägar, som man aldrig bör låtsa märka. Våra egna söner bevista ju stundom glada lag, för hvilka de undvika redogörelse?"

"Det är en annan sak. Hemmet står alltid barnen öppet, men främlingens inträde uti familjlifvets förtroligare krets må icke erbjudas på ett tvetydigt sätt. Nej, var uppriglig emot mig. Du har bestämdt något skäl att handla så, som du gjort. Hvilken hög herres budbärare är han?"

"I osynlig måtto kungens, i synlig hertig Carls. Den senare sände mig en licens, som den förre lofvat utfärda för ett fartyg med dyrbar last, på hvars fria gång genom svenska flottan min lycka beror."

"Då spekulerar du med rysk laddning?"

"Kanhända."

"Tag dig i akt! Det är ett farligt vågstycke."

"Just derföre tycker jag inte om onda tecken."

"Du fann kanhända den unge mannens utseende mindre behagligt? Hans sätt att vara något obildadt?"

"Dervid fäste jag föga uppmärksamhet, men jag är finkänslig, ty affären anlades för Charlottes räkning."

"Isen går ännu på länge ej bort. Återkalla reqvisitionen."

"Omöjligt. Hvad jag skrifvit står fast, det må bära eller brista, och inträffar någon olycka, är kadetten orsak dertill."

"Du gör mig orolig. Känner du något ondt om honom?"

"Svara ärligt, bar icke Charlotte kristallbrickan?"

"Jo, det måste jag erkänna."

"Nå begriper du då inte det hotande omen, som gör menniskan förhatlig i mina ögon?"

"Hvilken barnslig vidskepelse? Jag snafvade och stötte till flickan."

"Lika godt, välfägnaden var honom ämnad och sådant har aldrig händt i mitt hus tillförne, mer än den dagen då sjöröfvaren anammade min Vestindiefarare. Samma stund eller klockan 3 eftermiddagen, som svenska flaggan strök, föll stora salskronan i golfvet."

"Dessa händelser kunna icke jemnföras. Vestindiefararen sväfvade på böljorna; det skepp hvarom nu är fråga, ligger säkerligen infruset och olastadt."

"Kunde man leda ödets gång genom spetsfundiga motsägelser, skulle fruntimmerna alltid vara lyckliga. Jag vet hvad jag vet, och dermed punkt. Kommer han till middagen vill jag söka hålla god mine, men bed mig, icke proponera någon skål. Nu måste jag förströ mina tankar på kontoret."

Efter att hafva suttit en stund, blundande och nästan orörlig, uppsökte fru Walm sin dotter Charlotte, hvilken hon, tvertemot förmodan, fann lutad öfver stickbågen med tamburnålen i hand.

"I dag skulle du icke så anstränga dig", sade hon vänligt, "ty fastän du låtsade om ingenting, blef du mycket uppskakad af det lilla missödet. Tro likväl ej, att jag tillskrifver dess verkan allt. Jag har också varit sjutton år och kan föreställa mig huru minnet af din förskräckelse på ön lifligt vaknade vid den unge mannens oväntade åsyn. Under sådana öfverraskningar drabba tillstötande obehagliga händelser mer än dubbelt hårdt, emot i vanliga fall."

"Just derföre söker jag genom oafbruten sysselsättning att uppöfva mina krafter till framtiden, då deras sparande ej mera beror på saknad arbetslust."

"Slå bort dessa sorgliga griller, mitt älskade barn! Ännu står ju ingen nôd för dörren och det vore kanske angelägnare att du uppöfvade din själs- än kroppsstyrka. Troligtvis märker du sjelf huru ditt lynne dagligen antar en allt dystrare stämning?"

"Fullkomligt okunnig derom är jag icke, men anser det såsom följd af den dumma, något slags motgång bebådande ängslan, hvarmed jag länge varit besvärad. Nu har det hotande ovädret brutit löst; servisen ligger krossad, min tafattbet kan kadetten bevittna. Hädanefter skall jag blifva ej allenast förståndig utan äfven glad, goda mamma!" tillade hon och föll modern smekande om halsen.

"Huru gerna ville jag icke kunna skåda djupt, djupt ned i ditt hjerta? Der hvilar någon hemlighet, hvaraf händelsen nyss låtit mig se en skymt. Men var lugn: jag skall ej bortrycka slöjan förr än du, af egen drift, upplyfter henne. Låtom oss hjelpas åt att bära lifvets tyngd; i dess glädje finner man deltagare öfverallt. Har eller får du bekymmer, hvars meddelande åt den tystlåtna vänskapen skulle göra bröstet lättare, så vet du vägen till min sängkammare. Kläd dig nu. Vi måste, både för vårt främmandes, pappas och Dunkelstjernas skull hafva det trefliga hvardagslynnet i beredskap; ty komma de underfund med motsatsen, är det ingen omöjlighet att svårt besvarade frågor eller sårande anmärkningar vankas. Farväl så länge!

"Nej, dröj qvar! Du får icke lemna din Charlotte, med misstankar om hennes uppriktighet; för vår lilla utstyrsel blir ändå nog tid öfrig."

"Nå väl, jag vill då höra hvad du har att anförtro mig."

"På hvilken högtidlig dag jag fattade beslutet att genom ernådd arbetsskicklighet göra min framtid

oberoende af större eller mindre arfslott, kan du omöjligt hafva glömt. Dina bifallande blickar styrkte mitt mod och voro mödans ljufva belöning. Undergifven gick jag kommande öden till mötes; vande mig att anse lyckan vansklig, lifvet såsom själens uppfostrings-anstalt. Känslolöst för nöjen och förströelser blef visst icke mitt unga sinne, men uti enrum anstälda betraktelser öfver deras rätta halt, visade mig klart huru ovaraktig den njutning är, som de skänka. Med allt detta upplöste likväl tankarne sig ofta i en vemodig trängtan, än född vid den sköna naturens åskådning, än framlockad af musikens ljufva toner. Det var ett slags vaken dröm om namnlös sällhet, hvars egande tycktes bero på osynliga väsens tillåtelse. Hvad kan du, som är omgifven af öfverflöd vid en öm moderlig väns sida, önska mera än himlen redan beskärt dig? sade jag till mig sjelf. Dessa fantasier äro måhända ett straff för din sysslolöshet eller materielt onyttiga sysselsättningar? De oroa dig aldrig under uppmärksamheten fängslande handarbete. Så ungefärligen var mitt tillstånd beskaffadt då förliden sommar händelsen på Grafön inträffade. Hvad jag vid och efter densamma erfor, kan icke beskrifvas. Allt hvad jag läst eller föreställt mig om mod, öppet behag, sjelfförsakelse och blygsamhet strålade likt en gloria kring min räddares djupt i minnet intryckta bild. Jag såg honom öfverallt, äfven sedan sömnen tillslutit mina ögon. Qvinnan är icke skapad att lefva utan manligt stöd, hviskade en hemlig röst ur mitt hjerta; hvar du skulle finna det bästa, har blifvit uppenbaradt. Till valet af ett så mödosamt, farligt yrke, som sjömannens, måste behofvet hafva tvingat den ädle ynglingen. Icke inbillsk genom ärfda skatter eller hortskämd af tidens lättsinne, likt våra Stockholmska ungherrar, vet han att värdera sjelfförvärfvad utkomst.

Lycklig den maka, som i ett trefligt bo får sluta honom till sitt trogna bröst, skåda tillfredsställelsen uri de blixtrande ögonen och borttorka mödans svett ifrån de friska, väderbitna kinderna. Återkommen hit, började jag inse, huru vanvettiga dessa svärmerier voro. Det fanns ingen tänkbar möjlighet, att ens återse, långt mindre träda i närmare förbindelse med honom. Förståndet måste segra öfver känslan, men striden blef hård. Jag vann den likväl och njöt försakelsens lugn, ända tills nu på morgonen. Öfverraskningen splittrade mina krafter, alla kufvade känslor återvaknade och jag hade varit, kanske för evigt, fängslad med kärlekens oafslitliga bojor, om han icke nog tidigt brutit stafven öfver min barnsliga villa."

"Ehuru din upptäckt fägnar mig, begriper jag ej på hvilket sätt den gjordes."

"Han egde ju intet ord, ingen blick som antydde att återseendet var honom angenämt?"

"Deri har du fullkomligt rätt, men lita icke för mycket på din styrka och undvik framför allt hvarje förklaring, som samtalsvis skulle kunna komma å bane. Var öfvertygad att min oafbrutna uppmärksamhet följer er begge, och sedan skola vi gemensamt öfverlägga. Låt denna varma kyss blifva underpant på hjertligt deltagande!"

Hade flickan ej sjelf gråtit, skulle hon ofelbart sett huru moderns tårfyllda blickar höjdes emot himmelen, dit hennes läppar uppsände en tyst, men brinnande bön.

XIII.

Ibland de otaliga anledningarne till dels lärda, dels olärda tvister här i verlden, kan man äfven räkna den något besynnerliga, dock framkastade frågan: "Är menniskans med så mycken omtanke och besvär förknippade behof utaf kroppslig föda, en lycka eller olycka?"

Gastronomen svarar: "Visserligen måste det vara en lycka; ty hvad värde egde lifvet, utan mat och dryck?" Egendomsherren påstår, att: "om torpare eller tjenstefolk ej kunde blifva hungriga, skulle de aldrig arbeta och han, trotts sina skatter, snart nedsjunka till deras fullkomliga like." Deremot utropar mången tarflig husmoder, vändande sin enda riksdalerssedel på flera håll: "Ack, Herre Gud! om vi ändå ej behöfde den välsignade maten, så skulle jag slippa att svettas som en träl ifrån morgon till qväll, icke vara nödsakad att plåga min stackars man med den sorgliga visan: hushålls-penningarne äro slut, gif mig mera; och inkomsterna räcka både till kläder, hyra och de kära barnens uppfostran."

Hvem som har rätt, må filosoferna afgöra; men så länge saken ligger i outredt skick misstänka vi, att om än hela menniskoslägtet förmår gräla eller slå sig till den fullkomligaste politiska demokrati, skall det likväl icke kunna besegra den värsta af alla ekonomiska tyranner, "magen". Före den äldre Franska revolutionen tycktes folken tro, att statskassan var landets mage, som borde fyllas innan man tänkte på sin egen. Det enda undantag härifrån utgjorde de bättre lottade, hvilka hade samtidigt nog för begge. Så kunde åtminstone Klippenfelt dömma, då han drog stolen under sig, vid kommerserådets kostligt anrättade middagsbord.

Att händelsen på Grafön skulle blifva ett utaf de första konversationsämnena var naturligt och den, som uträttat minst, talade mest. Dunkelstjerna visste berätta huru allt skedde, ifrån början till slut. Hvarje persons ställning betecknades med en brödbit; närmast stående saltkar begagnades att föreställa båten. Detta kom emellertid kadetten väl till pass, ty aldrig hade han, undantagande straxt efter Charlottes räddning, känt ett sådant behof att döfva alla andra sinnen och bara nyttja synen.

Likasom den älskeliga flickan då stod, satt hon nu midt framför honom, i hela glansen af sin ungdomliga skönhet, förhöjd genom ett visst uttryck af motarbetadt lidande. Men lyckligtvis sade instinkten honom, att han här hade helt andra vittnen till sin beundran än den hederlige Kattulin, jemte matroserna, och Charlotte såg antingen ned på sin talrick eller åt sidorna, aldrig rätt fram. Huruvida detta beteende var öfverlagdt eller ej, måste han lemna derhän, nöjd att kunna uppsluka de tjusande anletsdragen så ofta han ville med sina blickar, utan farhåga att dervid möta hennes, och sedan, genom hufvudets vändning,

ett småleende eller en bifallsnickning, låtsa deltaga i samtalets gång. När deserten kringbjöds trodde han att för-rätterna ej voro slut; och då de öfrige gästerna stego upp, hade han ännu ej bortlaggt serveten, långt mindre tänkt på att följa deras exempel.

En dylik försummelse skulle ofelbart hafva ådragit sig de öfriges uppmärksamhet, om icke fru Walm, som var hans granne till venster, yttrat: "Låt för all del min näsduk ligga! Den har kommit så långt under bordet, att dess upptagande måste öfverlemnas åt betjenten, medan ni bjuder mig er arm."

Vid dessa ord såg han första blixten ur Charlotts ögon; men de voro icke rigtade emot honom utan på modern och talade ett så uttrycksfullt tacksamhetsspråk, att det omöjligt kunde misskännas.

"Har ni ingenting att berätta ur det äfventyrliga sjölifvet?" återtog värdinnan, sedan de uppnått ett af de angränsande förmaken och sällskapet, under kaffedrickningen, formerat små särskilda grupper. "Hafvet eger redan mångfaldiga faror, som man gerna hör beskrifvas; kriget, med sina skiftande uppträden, måste ytterligare föröka de ovanliga händelsernas intresse."

"Så skulle det väl tyckas", svarade ynglingen. "Men liksom målaren ej vågar afteckna en skog under dess löfrika kronor eller midt ibland dess stammar, utan nödgas vänja sig att på afstånd uppfatta huru naturen, med konstgjorda färger, skall härmas och derigenom taflan få värde, är det långt ifrån tillräckligt för händelsers angenäma beskrifning att sjelf hafva deltagit uti dem. Dertill erfordras att kunna kasta en genomskinlig och likväl sanningen aldrig fördöljande slöja, öfver blodiga striders eller dödshotande farors ohygglighet."

"Ni gör er orätt. Man kan omöjligt hysa så väl framställda åsigter och sakna förmågan af deras tillämpning."

"Det är bara ett slags bräcklig yta, hvarmed jag någon gång — tack vare en ädel lärare — lyckas dölja mina brister. Ville jag försöka krafterna på den bana der ni nu inledt mig, skulle snart de obegripligaste ord uppväcka ert löje. Sjömannens danande går långsamt och lemnar föga tid öfrig att inhemta hvad som ligger utom det egentliga yrket, helst man — på sätt jag fått göra — måste börja längst nedifrån."

"Vore den der ädle läraren tillstädes, fruktar jag han blef högmodig."

"Nej, det blef han visst icke; äfven om han hade skäl dertill. När försakelsen luttrat hjertat, bannlysas alla småaktiga passioner."

"Detta yttrande förvånar mig. Huru kan en så lefnadsfrisk, ung man, redan hafva förvärfvat den dyrköpta erfarenhet, som blott långvariga själslidanden efterlemnar?"

"Lite hvar sätter kurs på ödets stora ocean. Stundom gör man svåra haverier och måste söka någon hamn, med hjelp af nödtackling. Under tiden talar man om, huruvida det genom mera förutseende eller skickligare manöver varit möjligt att undvika den inträffade olyckan. De erfarnare föra ordet, nybegynnaren lyssnar och mången lärdom fastnar i minnet."

"Medgifves; men ert vetande synes grundligare än en vanlig utanlexa."

"Sjömannen är en underlig varelse, min fru. Fastän tvungen att hvarje ögonblick lita på sig sjelf, sträfva alla hans handlingar till ett med andra gemensamt mål, blir han innerligt tacksam för andras hjelp. Emot honom visad välvilja slår djupa rötter och han känner sin väns motgångar lika lifligt, som sina egna."

"Jag förstår, er lärare och vän har genomgått hårda pröfningar i hvilka ni ömt deltar. Det måtte vara en ovanlig menniska."

"Åtminstone tycker jag så."

"Lemnade han inga föreskrifter, rörande ert vistande i hufvudstaden?"

"Flera; och deribland att jag skulle söka bildade sällskapskretsar."

Under tiden hade kommerserådet fallit in uti sin vanliga, tunga middagslur; mågen, sönerne och första bokhållaren gått, fru Dunkelstjerna jemte dess yngsta syster tagit plats omkring arbetsbordet, samt Charlotte slagit sig ned vid det uti nästa rum stående klaveret, för att sjunga sin älsklingsaria ur operan Alceste. På detta sätt kommo våra samtalande i ett slags "emellan fyra ögon", som fru Walm tycktes bemöda sig att underhålla; men knappt uppfattade kadettens öron de första sångtonerna, förrän han blef tankspridd och började gifva alldeles bakvända svar.

Min försigtighet — tänkte hon — var icke öfverflödig. Med alla de af vänskapen förestafvade vishetsreglorna, all sin vana vid hafvets stormar, är han en sällsynt främling på landbacken och ur stånd att mera kufva hjertats sjudande känslor, än hvarje annan oförfaren yngling. Det ligger någonting gåtlikt i denna besynnerliga varelse, som retar min nykenhet. Äfven om jag ej egt verkliga förbindelser till honom, skulle han hafva väckt mycket intresse. Nu måste jag, af dubbla skäl, förebygga att Charlotte får höra hans svärmerier, hvilket är lätt så länge hon sitter vid klaveret och sången sprider ett slags förtrollning, som mitt fortsatta samtal kan dölja; men i längden blir det omöjligt att hålla ut dermed. En aning säger mig att här förestår något ledsamt uppträde, om ingen oväntad, lycklig händelse kommer emellan.

Nästan i samma ögonblick inträdde betjenten, gick fram till kommerserådet, väckte honom och sade:

"Der är en herre på kontoret som önskar att få ett hemligt samtal."

"Säg honom, att jag icke gör affärer efter maten; men vill i morgon förmiddag vara till hans tjenst, vid hvilken tid han sjelf bestämmer."

"Med det svaret låter han väl inte afspisa sig; ty herrn skall veta, att" - - - resten framhviskades så sakta, att ingen af de öfrige närvarande hörde slutmeningen.

"Hvad säger du? Spring tillbaka och bed honom sitta ner; jag kommer genast."

Öfver herr Walms ansigte spridde sig ett ganska besynnerligt uttryck, i det han med afmätta steg och på ryggen korslaggda armar, liksom tvekande följde efter tjenaren. Fastän skymningen redan börjat göra föremålen mindre tydliga, kunde hans hustru dock skönja huru ögonbrynen sammandrogos, pannan rynkades och underläppen sträfvade upp emot näsan. Dessa missbelåtenhetstecken voro för bestämda, att icke reta till forskningar om orsaken; men de tvenne döttrarnes närvaro medgaf lika litet oförtäckta frågor, som kadettens dröm borde afbrytas. Kommerserådet fick således ostörd fortsätta vägen och lyckades småningom återvinna sin vanliga hållning till den grad, att han, vid inträdet på kontoiet, helt fryntligt började:

"Oändligt välkommen! — men hvarföre stanna på nedra botten och icke genast gå upp i våningen, så att äfven min hustru må få del af den ära som vederfares vårt hus?"

"Tusen tack, min käre Walm; visiten gäller er allena. Ja, det skulle verkligen göra mig brydd, om någon kände min härvaro, för hvars döljande jag lunkat hit till fots. Här finns väl ingen i grannskapet, som kan höra hvad vi säga?"

"Nej bevars! Så till vida äro vi för oss sjelfva, men hvad betyder annars denna utomordentliga försigtighet? Skall jag anse det vara vännen, lagman Liljensparre, som hedrar mig med ett besök, eller kommer herr polismästaren för att säga något i tjensteväg?"

"Begge delarne. Min kinkiga befattning skapar tusende olika förhållanden, hvilka göra omöjligt att städse sammanpara sällskapslifvets fordringar med stundens kraf. Emellertid hoppas jag att ni, efter erhållen kännedom om mitt ärendes beskaffenhet, ej allenast lägger bort den der misstrogna minen, utan äfven inser huru nödvändigt det steg är, som jag nödgats taga. Kung Gustafs tillgifne män måste räcka hvarandra handen, när någon fara hotar."

"Var god och slå er ned i min hårda kontorssoffa. Att jag icke kan erbjuda en beqvämare, får skrifvas på er egen räkning."

Sedan de samtalande sålunda kommit i en sittande ställning, återtog polismästaren:

"Ni känner säkert hvad som hände på rikssalen i förrgårs, då Ständerne voro kallade till plenum plenorum?"

"Jag har hört flera berättelser derom."

"Hans Majestät lexade först upp Adeln för dess oförlåtliga dröjsmål att välja ledamöter till det nådigst begärda hemliga utskottet och tillika vilja förse den med särskilda instruktioner. Derefter gjorde han ståndet ansvarigt för följderna af denna motsträfvighet och anbefallde slutligen, att det genast skulle begifva sig till Riddarhuset, der formera en deputation, hvilken, anförd af den förste grefven, borde träda fram inför landtmarskalken, bedja honom om ursäkt för tilldragelserna den 7 och 9 innevarande månad, samt låta honom ur protokollerna utplåna allt det olagliga,

som nämnde dagar i dem influtit. Vår store Gustafs en rättvis sak försvarande, oemotståndliga vältalighet nedslog oppositionens högmod. Ingen mer än grefve Fersen vågade höja sin stämma och äfven han begärde blott, att Adeln skulle få rättfärdiga sig inför konungen och sina medstånder för de erhållna beskyllningarne, hvartill nådigt bifall lemnades" *).

"På denna rättfärdiggörelse väntar man också med spänd uppmärksamhet.

"Bah! Deraf blir, min sann, ingenting."

"Hvem vet? Sådane män, som en Wachtmeister, en Frietzsky, med flere, kunna väl göra politiska misstag, men de handla enligt sann öfvertygelse och efter ädla grundsatser, dem de ännu aldrig fruktat att uttala."

"Kände jag er ej så väl, skulle jag misstänka att ni vore en hemlig konspiratör. Nu måste jag skratta åt er kortsynthet. Den stolte Fersen, den outgrundlige Pechlin, den fantastiske Frietzsky etc. etc., medger jag gerna vara i stånd till både muntliga protester och skriftliga förklaringar. Deremot är det otänkbart att den sansade Wachtmeister, kronprinsens guvernör, skulle uppträda mot kungen. Nej, de farlige äro redan antecknade och skola göras oskadliga."

"Oskadliga?" upprepade kommerserådet långsamt.

"Se inte så förbluffad ut; ni skall snart få höra ändå underligare saker och, på köpet, hjelpa mig vid deras utförande. Men skämt å sido. Hvad har ni gjort för att uppfylla ert löfte om ett visst biträde i och för det på lördag blifvande plenum plenorum?"

"Ni talar gåtor. För att kunna uträtta, eller ens få dylika uppdrag, borde jag väl åtminstone vara riksdagsman."

"En ypperlig invändning, som skall roa kungen; men låtom oss icke leka främmande. Jag vet huru

*) Historiskt.

mycket han värderar er vänskap, huru gerna han tjenar er på alla upptänkliga sätt och huru djupt invigd ni är i mången statshemlighet; eller förhåller det sig icke så?"

En benigare fråga hade kommerserådet knappt tillförne hört. Ändamålet med densamma syntes honom obegripligt; ett bestämdt svar derpå nästan omöjligt. Visste polismästaren hvad kungen begärt, borde han äfven känna något rörande den ålaggda, obrottsliga tystlåtenheten, och var hans afsigt blott spioneri blef det dubbelt farligt att låta hänföra sig till uppriktiga yttranden. Med så mycket lugn, som han förmådde samla, genmälde han småleende:

"Ni hyser alltför stora begrepp om mitt ringa värde. Temligen vidsträckta handelsaffärer sätta mig stundom i tillfälle att lemna upplysningar å högre ort; ja, äfven i närmare förhållanden med höga personer."

"Exempelvis hertig Carl", inföll Liljensparren, i det han kastade en genomträngande blick på talaren.

"Ganska sannt, ehuru sällan."

"Nå, hvad innehöll det budskap han sände er i morse?"

"Det var ett bref, min herre, och ännu står väl den svenska friheten på så starka fötter att icke en oförvitlig borgersman behöfver framlägga sina bref till polisens skärskådning, utan att först lagligen anklagas för något namngifvet brott? Kom ihåg, hvad Stockholms borgerskap redan gjort för kungen, kom ihåg hvad det framdeles kan göra. Dess medlemmar äro trogne undersåter, men inga slafvar, och jag är öfvertygad att vår älskade monark aldrig skall gilla ett så afskyvärdt våld, som ni tyckes vilja begå."

"Att dömma efter er hetta ser det ut som ni verkligen hade en synd på samvetet och jag skulle bra gerna sysselsätta mig med dess uppdagande, om

angelägnare saker icke togo min verksamhet i anspråk. Hör mig uppmärksamt. Ni har lofvat kungen att bearbeta edra ståndsbröder för nästkommande plenum plenorum, emot någon ersättning, hvars beskaffenhet jag ej känner. En stor riksdagsbatalj förberedes, i hvilken monarken, omgifven af tre stånd, ämnar kuffva det fjerde. Dertill erfordras åtskilliga försigtighetsmått. Alla skrikhalsar måste stoppas igen, alla hemliga budbärare uppfångas. I morgon blifva aderton riddersmän arresterade och derigenom den farligaste falangen bruten; men midt emellan de stridande står hertig Carl, med ännu sluten hjelm och i stånd att göra segern dyrköpt, om han får medhåll hos de ofrälse stånden; ty militären är honom redan tillgifven. Menar ni ärligt, så säg hvad han vill er?"

"Min egen, ifrån alla riksdagsförhandlingar vidt skiljda fördel, hindrar mig att yppa innehållet af hans skrifvelse; dock kan jag heligt bedyra, att han dermed blott varit ett simpelt verktyg i kungens hand."

"Vore er uppgift sannfärdig, skulle det verktyg hertigen begagnat, jag menar budbäraren, fått återvända utan vidare omständigheter och hvarken blifvit uppehållen nära en timmas tid, vid brefvets aflemnande, eller sedan bjuden på ståtlig middag."

"Ni är mer än lofligt skuggrädd. Han väntade icke längre än jag skref svaret, och hvad bjudningen beträffar kunde den möjligtvis åsidosättas. Denne unge man har gjort oss en så stor tjenst att vi måste visa vår tacksamhet på något sätt. Sjelf tycker jag likväl, för vissa orsakers skull, mindre om personen, men min hustru och mina döttrar äro alldeles förtjusta i honom."

"Er skarpsynthet fägnar mig, ty maken till dansmästare kan man svårligen uppleta. På de sist förflutna tjugufyra timmarne har han tvänne gånger varit

å rättvisans våld och kommit fri. Nu slipper han deremot icke undan. Huset är omringadt af polisbetjenter, alla utgångar bevakade. Blott för att skona ert rykte och afböja det uppseende, som en arrestering vanligtvis åstadkommer, infann jag mig här på stället. Kalla hit honom oförmärkt, lemna honom i mitt våld och sammansätt någon historia om hastig bortresa för att lugna edra damer."

"Besinna att han står i hertigens tjenst."

"Gör ingenting. Då lagen fordrar näpst för gamla grofva brott, kan den närvarande belägenheten icke freda ifrån tilltal."

"Gamla, grofva brott? Ni gör troligtvis ett misstag."

"Jag vet hvad jag säger, herr kommerseråd; var derföre god och lyssna till min begäran, så framt ni vill undvika skandal."

"Förbanna mig jag begriper allt det här", mumlade Walm sedan han hunnit ett stycke upp på trappan. "Hvartill skulle den otäcka karlens långa tal, rörande adeln, kungen och hertigen tjena, om kadettens arrestering utgjort hufvudändamålet med hans besök? Nej, så lätt drar man mig inte vid näsan och jag hade nog lust att spela honom rofvet ur händerna; men å andra sidan är ynglingen ju född under en olycklig planet, hvilket händelsen med presenterbrickan tydligt bevisat. Tagen på ett ställe, der man ej behöfver vara så nogräknad, torde han sätta sig till motvärn och blifva misshandlad, derföre är det bättre att han ger sig fången i mitt hus. Ack, att han aldrig stigit öfver vår tröskel, ty då hade jag sluppit många bekymmer."

Emellertid steg han sjelf öfver trökeln till förmaket, hvars ljuskronor voro antände. Charlotte som upphört att göra musik, hade satt sig ned hos systrar-

ne vid arbetsbordet och mamma samtalade ännu oafbrutet med Klippenfelt. Emot sin vana eller, rättare, återhållen af ett slags fruktan att nalkas den person han skulle förråda, gick kommerse-rådet mycket långsamt, hvarigenom hans ankomst, ifrån ett sidorum, icke genast blef bemärkt. Sålunda hunnen nästan lika nära de begge skiljda kretsarne stannade han straxt inom dörren och hörde fru Dunkelstjerna utropa:

"Hvad går åt dig, min bästa Lotta! Du tråcklar ju fast din krage vid bordstäcket?"

"Jag mår rysligt illa. Det skimrar för ögonen; blodet rusar åt hufvudet. Här måste vara os."

"Åh nej", inföll Sofi, "det är bara följder af din förskräckelse då välfägnaden damp i golfvet; drick litet vatten så skall du få se att du blir bättre."

"Jag vill lyda ditt råd. Följ mig till matsalen."

I det att flickorna uppreste sig gjorde kadetten en spasmodisk rörelse, liksom för att springa efter dem; men fru Walm lade sin hand på hans arm och qvarhöll honom, sägande:

"Dröj ännu en stund. Min man kommer snart åter. Han skulle bli ledsen att icke kunna säga ett hjertligt farväl då ni lemnar oss, hvilket jag tydligt ser vara er mening."

"Lemna er? Ja det är sannt, jag måste gå. Ett angeläget bref – – – –"

"Kanhända till den älskade läraren och fullt med redogörelser öfver er lefnad här i Stockholm?"

"Ni gissar fullkomligt rätt. För honom har jag inga hemligheter. Blir jag nånsin en duglig menniska är det hans förtjenst, icke min egen."

"Jag hade bra mycken lust att stå bakom er stol och se hvad ni skrifver om denna dagen."

"Då vågade jag ej låta pennan uppteckna hjertats oskrymtade mening."

"Af hvilka skäl?"

"Af många. Den som sällan blifvit omfattad med välvilja, känner djupt dess värde; mest likväl i ungdomen, hvars tacksamhet lätt öfvergår till ett slags dyrkan. Gränslinien emellan beundran och smicker är då svår att iakttaga. Er finkänslighet skulle kanske icke gilla mina, af ingen konst glattslipade uttryck sedan tanken förvillat sig i osmakligt beröm. De behagliga ordvändningar som krydda sällskapstonen inom er dagliga omgifning och äfven öfverflyttas på pappepet, måste naturligtvis saknas i den obildade kadettens loggbok; endast ämnad att läsas af honom sjelf och en anspråkslös, fastän erfaren skeppsskrifvare."

"Jag har redan sagt att ni uppskattar er bildning allt för ringa. Blygsamheten är en dygd som, för långt drifven, kan urarta till menniskohat hos dem, hvilkas både karakter och yrke grundlades på väl beräknad djerfhet. Men jag vill icke falla er värdige lärare i embetet med några råd, endast egna honom min högaktning."

"Detta yttrande gör mig, om möjligt, dubbelt lycklig öfver den godhet jag i dag erfarit, och skulle ingenting högre önska, än att ni personligen kände min ädle Ödman."

"Ödman?" upprepade fru Walm med blossande kinder, i det hon vände bort ansigtet, men blef dervid varse sin närstående man och fortfor efter några djupa andetag: "Ett besynnerligt, ofta mycket betydelsefullt namn, som jag aldrig ville bära, af fruktan att oupphörligt påminnas om menniskans beroende utaf ödets nycker."

"Det fägnar mig att flera än jag kunna hysa an-

tipartier", inföll kommerse-rådet. "Min hustru inbillar sig vara obeskrifligt fördomsfri; men så der kryper sanningen stundom fram. Huru ämnar ni passera aftonen, herr Klippenfelt?"

"Angelägna göromål tvinga mig att gå hem."

"Tillåt då att jag gör er sällskap, ett stycke på vägen."

"Oändligt gerna."

Straxt derefter var det lilla sällskapet skingradt. Fru Dunkelstjerna blef ensam qvar, kommerse-rådinnan skyndade till sin sängkammare och herrarne begåfvo sig åt salen, der de möttes af Sofi, som kom inspringande nästan dödsblek.

"Hvad står på?" frågade fadern något misslynt.

"Gå inte ut, söta pappa! Gå inte ut! Här äro tjufvar. Jag såg två stycken otäcka karlar smyga sig upp för trappan."

"Aj, aj! jag vill genast bestå dem en dugtig bredsida!" ropade kadetten och ilade mot dörren.

"Håll, min herre! Ingen obetänksamhet. Flickan har säkert sett i synne. Begif du dig vackert till mamma, mitt barn, medan vi undersöka förhållandet."

"Som ni befaller, men kommer fienden inom skotthåll, utbeder jag mig äran att få ge honom första laget.."

På denna framställning följde intet svar förr än de hunnit till förstugan.

"Stanna, ett ögonblick"; sade nu värden "ty jag har något vigtigt, ehuru oangenämt, att meddela er. Ni jagas af rättvisans tjenare; det var polismästaren sjelf, som kallade mig, för att fordra ert utlemnande. Er arrestering kan jag omöjligt afböja, endast hemliggöra för folket i huset, så framt ni lyder mitt råd och godvilligt ger er fången."

"Jag tror att hela Stockholm blifvit ett hospital. Hvar är den satans karlen, som ställer till sådant spektakel?"

"Här!" svarade en barsk stämma. "Hollah, gossar! — färdiga att gripa honom!"

"Stopp lite! — Läs först detta; det torde förmå er att ändra beslut."

"Gif hit! — Se så, marsch!"

"Läs! säger jag."

"Gör er skyldighet!"

Ifrån alla håll framstörtade Liljensparrens dittills dolda handtlangare med upplyfta knölpåkar; och vår tappre kadett fick ej tid att utdela mer än ett par rapp, förr än han kände sig bortförd uti en med tåg omlindad matta. Under den korta striden syntes väl inga främmande åskådare; men igenom dess buller trängde ett gällt, aflägset nödrop.

"Gudskelof, att han är anammad" pustade kommerserådet, när allt åter blifvit tyst.

"Ja, det var en vild best" svarade lagmannen, i det han vid faklyktans sken betraktade ett papper. "Ni är den ende, oinvigde, som åsett händelsen och på er tystlåtenhet gör jag säker räkning."

"Det må ni; dock vore lite mutor ganska välkomna."

"Bestående uti?"

"Kännedom om innehållet af den skrifvelsen han lemnade er och ni nu studerar."

"Deri stå blott dessa orden: Innehafvaren, sjökadetten Klippenfelt, går mina tjensteärenden. Carl, Svea Rikes storamiral."

"För en så mäktig herres budbärare är det mycket vågat, att lägga hinder."

"Nej, vida mindre än ni tror; blott man skaffar honom fullkomligt ur vägen. Dessutom har konungamakten sina oeftergifliga fordringar, dem ingen underordnad furste kan jäfva."

"Hvad blir då ynglingens öde?

"Menar ni att jag är någon astrolog? Kungen eger rymliga fästningar både på svensk, finsk och tysk botten; men jag kan ej dröja längre i ert angenäma sällskap utan måste säga farväl!"

XIV.

Ännu har Adolf Fredriks och Lovisa Ulrikas förstfödde son icke nog länge hvilat i grafven, för att kunna blifva fullkomligt rättvist bedömd; men det är ingalunda omöjligt att efterverlden, en gång, skall anse honom såsom typen för kungligt, politiskt mod och fyndighet. Hvem har väl öfverträffat honom i konsten att, genom statskupper, fylla de dagligen växande penningbehofven, tygla de motsträfviges missnöje, vinna det lidande folkets gunst och skaffa bröd i öknen?

Man föreställe sig blott Stockholm under Februari månad 1789. Riddarhuset i ett slags uppror; de öfrige ridsstånden visserligen beredvillige att, på grund af gammalt agg, qväsa adeln; men för resten mindre belåtne och fruktande att se sina kassor alldeles hopkrympta.

Östersjön var nästan bottenfrusen, vestra skärgården otillgänglig. Matförråden började blifva tomma; hvarannan arbetare i fria luften kom om aftonen

hem, med af kölden skadade lemmar; alla behöfde dubbel föda för att emotstå den stränga årstiden. Handelsskeppen lågo upplaggde i vikarna och deras sysslolösa, utsvultna besättningar rekryterade den del af innevånarne, som nutiden kallar hamnbusar, ty så länge ständerna ej bestämdt Statsanslagen, måste vederbörande för det mesta uppskjuta förhyrningen till krigsflottornas bemannande. På detta sätt skapade nöden en dåtidens nationalgarde eller borgerskapets militär i antal vida öfvervägande armée, som, ehuru gagnelig med hurrarop och andra opinionsyttringar när så behöfdes, kunde blifva ytterst farlig, om oppositionen nedlät sig att följa det verlden förvånande, franska exemplet, eller blott köpa pöbelns bevågenhet. Slutligen och för att fullända teckningen, bör man icke glömma den, under vårt atheniensiska tidehvarf talrika, ofta farliga, beständigt sugande industri-riddare-klassen. Hvem, som egde förmånen att vara qvick, kunde nästan draga vexel på att fängsla konungens uppmärksamhet och deraf njuta frukt: få understöd, någon sysla eller annars blifva använd. Ett lyckligt, offentligen uttaladt infall, räddade merändels ifrån följderna af de lättsinnigaste tilltag; djerfva spekulationer kallades ekonomiskt geni. Blott språket klingade väl och dess ord slogo spiken på hufvudet; blott klädseln utmärkte sig genom prydlighet, frågades sällan: om det förra tolkade ett redligt, sannt patriotiskt hjertas mening, eller den senare ärligt betaldes?

Naturligtvis kunde så många olika elementer icke mer än stundtals sammansmälta till en hållfast massa. Dessemellan voro de fördelade i särskildta, små kotterier antingen béroende af regeringens frikostighet och tyglade af polisen, eller endast af denna noga bevakade. Vi hafva redan tittat in uti en dylik härd, nemligen det spelhus, som Klippenfelt emot sin vilja besökte;

men midt öfver fanns ett slags förnämare krog, hvilken äfven förtjenar att tagas i närmare ögonsigte.

Omkring ett långt, med vaxduk öfverdraget bord, sutto derstädes vid pass tjugo, för det mesta resliga, väderbitna karlar. Till hvad man egentligen kallar allmän konversation, fanns föga tecken, ty ehuru grannarne emellanåt meddelade hvarandra sina tankar, skedde det med låg röst och den beställsamme kyparens eviga: "Befaller herr kaptenen mera vin?" "Kanske jag nu får ge styrman en sup på fisken?" "Försök vackert det här dråpliga Stockholms-ölet!" hördes nästan lika tydligt, som utropen på en auktion.

Längst ner vid dörren befunno sig tvenne personer, hvilka troligtvis ådragit sig uppmärksamhet, om någon öfvad menniskokännare varit tillstädes och talgljusen brunnit bättre. Så vidt deras ansigten kunde tjena till måttstock för åldern, tycktes begge hafva uppnått sina femtio år; men blickarnes liflighet häntydde likväl på oförminskad ungdomskraft. Sedan de länge, förstulet beskådat hvarandra började den ene att maka sig bort, då grannen hastigt satte fram foten för honom, sägande:

"Har min herre någon amploj nu för tiden, eller går han fyrig och suger på ramarne, liksom jag."

"Det senare, då inga extra förtjenster vankas. Vidare besked är jag urstånd att lemna."

"Åh, stöt mig inte så tillbaka! — Låtom oss handla, såsom vi vore gamla bekanta. Säg mig beskedligt, huru de der extra förtjensterna åtkommas; man kan ju, i denna rysliga nordpolsvinter, knappt böja den smäckraste ända, utan att först hålla den öfver elden, mycket mindre göra gröfre sjömansarbeten."

"Ja, jag får då väl lof att efterkomma er begäran", svarade den tilltalade under en djup suck. "Nu

så länge arbetar jag med benen, tungan och öronen; hvartill en liten knytnäfshandräckning stundom kommer."

"Ah, ha! — Ligger herrn på den bogen? — Vore det möjligt att få styra i kölvattnet?"

"Skall det ändtligen vara så rasande förtroligt oss emellan, kunna vi kanske heldre gå sida vid sida, med tillräckligt rum för manövern."

"Är han svår?"

"Ungefärligen som att hålla skutan jemnt bi de vind nattetid, med ingen annan ledning för strecket, än en stjerna i kanten på lofvarts merssegelslik."

"Det vill säga, att rederiet ej består någon enda bit ljus; ej en gång för kompassen i nachterhuset?"

"Rätt gissadt."

"Har herrn nyligen varit på kryssning, efter han han har råd att äta beefstek?"

"Till någon egentlig kryssning kom det icke; utan jag låg bara bi, så länge att middagsskaffningen torkade in. Derefter förtöjdes min stelnade lekamen bakom en husknut, och jag hade bestämdt frusit ihjäl om inte brassaren sprungit för prisen då han ville sticka förbi oss."

"Aj, aj! Han törnade upp emot dig — er ville jag säga — med sådan fart att blodet fick både om- och utlopp?"

"Kanske på honom."

"Nå, än se'n då?"

"Surrades han, som en chinesisk nankins-colly och öfverantvardades till — ta mig fan jag vet hvem — om inte till sjelfva polismästaren."

"Huru mycket föll på herrns lott i prispengar?"

"Det här, eller två blanka riksdalrar."

"Litet mera vankades väl ändå. Herrn håller ju en sedel i norra näfven?"

"Vackert mynt! Se sjelf, hvad tycker ni om prägeln."

"Bara ett bref? Men hur pocker har ni blifvit postmästare?"

"Ödet påtrugar en stundom hvarjehanda beställningar. Brefvet låg qvar efter bataljen och jag fiskade upp allt, hvad de andra föraktade eller icke sågo."

"Hvad är priset för dess afstående?"

"Punsch efter behag."

"Topp! — Kypare, sätt fram en stopsknatte för den här herrn, jag betalar."

Dermed slutades förhandlingen. Brefvets nye innehafvare aflägsnade sig och säljaren började nedsila sin erhållna, rykande förtäring, men som karlen var en stor punschkännare, skedde det med långa uppehåll emellan glasen, och innan bålen blifvit half kom den förre åter.

"Jag ämnade gå hem och lägga mig" sade han "men er berättelse bortjagar all sömn. Dylika uppbringningar, som den ni beskref, hafva merändels något efterspel. Ni måste föra mig till bataljplatsen."

"Är ni galen? Jag har nog fan frusit i dag och lemnar inte denna sköna kabyssan."

"Kom säger jag; ni skall få - - - -"

"Pass på giren, när jag sväljer detta glaset" — afbröt kamraten och tillade, nästan ohörbart: "polisen ligger back, inom anropningshåll."

"I sanning ett godt fall; och betänker jag saken rätt, är det för sent i afton att vara nyfiken."

"Ja, sitt ner igen och hjelp mig att pumpa läns."

Uppmaningen åtlyddes; likväl hade samtalet förlorat sin förra, lediga gång. Den ena undrade om vinden snart skulle bli sydlig; mumlade derpå: "Styrbord!" och tog en klunk. Den andre svarade meka-

niskt: "jag tror vi få stiltje: Babord!" och drack i botten. På detta sätt fortgick saluten, ända tills ingen ammunition mera fanns qvar, hvarefter begge kontrahenterne bröto upp, dock icke samtidigt. Brefköparen begaf sig först åstad; säljaren dröjde ännu qvar, minst tio minuter, grälande med kyparen om liqviden för hvad han på egen konto erhållit. Slutligen raglade äfven han ut, så naturligt, att hela det öfriga sällskapet trodde honom vara väl stagad.

Emellertid räckte slingerbultarne ej längre än gränden. Vid hörnet till österlånggatan väntade kamraten och ifrån det ögonblick denne fattat hans arm, bar det hurtigt åstad emot södersluss, der tystnaden först blef bruten.

"Inte trodde jag att nånsin mera få återse herr kaptenen, då vi sist togo afsked i London."

"Hvarföre det?"

"Jo, herr kaptenen hade sådan medfödd fallenhet att sväfva högt i vädret på en tågstump. Till sjöss betyder det lust för yrket; men till lands - - - - -"

"Att man blir hängd, vill du säga? Det ena sättet att afmönstra ifrån lifvets långresa, kan vara så bra, som det andra, blott man ser sina gamla kamrater rundt omkring sig. För säkerhetens skull söker jag nu upp dem igen, och du är den förste som jag fått i kikaren. Nå, nå! bjud icke till att rymma. Du vet att när någon kommit under mina kanoner, måste han följa med, om det också bar in i helfvetet."

"Gudnås så visst. Men säg, uppriktigt, hvad vill kaptenen mig egentligen?"

"Först och främst ämnar jag bogsera dig hem till mitt qvarter, på Tjärhofsgatan, der du skall redigare berätta arresteringen, som torde bli oss mycket nyttig. Sedan, när gryningen börjar, skall du visa mig sjelfva uppbringningsstället, hvars beskaffenhet är af vigt att noga känna."

"Kan det inte bli för bättre pris, så låtom oss då heldre förfara i omvänd ordning. Ser kaptenen det stora huset med den höga trappan, kranbalksvis?"

"Ganska tydligt."

"Uti dess förstuga måste han stryka flagg."

"Såg du bestämdt att det var han, som tappade brefvet?"

"Jag såg blott huru någonting hvitt, liknande en sedel, stack upp ur bröstfickan; resten drogo mina fingrar försorg om."

"Bra. De förde honom väl till säker ort, så att han inte snart slipper lös igen?"

"Derpå lära korparne bäst kunna svara. Polisen tar aldrig sina extra handtlangare med sig till fängelserna. Men jag börjar blifva ångerköpt. Brefvet var säkert mera värdt än en liten bålunge."

"Inte i dina gömmor. Kom närmare och beskrif husets inredning; huru egaren ser ut, hvad han heter, hvilka af innevånarne du för öfrigt blef varse eller, med få ord, rapportera om alla förtoningar."

"Stationerad på gatan i akterhand, som man säger, fick jag först beträda förstugan, när det gällde. Denna syntes mig rymlig; men jag såg ingen af husets folk, utom en hvit figur, hvilken svälvade på trappan uppöfver oss, och hörde jag rätt, gaf den ett ömkligt qvinnoläte ifrån sig. Värden sjelf kallades kommerserådet Alm eller Malm."

"Måhända Walm?"

"Kaptenen är ju bättre underrättad än jag?"

"Vet du ingenting mer?"

"Inte ett ord."

"Farväl med dig, så länge. Du känner hvad det kostar om man sqvallrar ur skolan och snart torde din gamla vän kunna göra dig förmånliga tillbud, åt-

följde af friska handpenningar i förskott. Jag träffas alla aftnar klockan sju på krogen vid en rykande bål."

Lik en lössläppt bandhund, gnodde den tilltalade åt staden; hvaremot kaptenen blef qvarstående, försänkt i djupa betraktelser. "Här", sade han halfhögt, "kan jag råka på ett satans tidvatten, och det vore försigtigast att genast lägga till sjöss. - - - Åh, strunt! det kostar väl inte halsen att utröna, huruvida kommerserådet uppgjort sin djerfva spekulation mot erläggande af kontant betalning till kungen, eller han spelar under täcket med hertig Carl, som inte skall vara sin bror rätt trogen, efter hvad folket pratar. Största svårigheten blir att finna någon förevändning för ett besök vid denna tiden. Men hvad är det? Nyckeln skriker i förstugulåset, liksom den kringvreds inifrån och likväl öppnas icke dörren. Jaså! nu begriper jag, någon tittar genom springan. Låtom oss sätta falsk kurs, förr än han hinner få fri horizont."

Vänd emot söder låtsade han taga långa, hastiga steg, men nedsatte alltid den upplyftade foten åter på samma ställe. Detta knep, som vid dagljus snart skulle blifvit röjdt, lyckades nu förträffligt i mörkret. En ur huset utkommande karl fäste så ringa uppmärksamhet på den falska vandraren, att han vände sig om mot dörren och frågade: "huru bör jag förhålla mig, om kongl. sektern är borta?"

"Lemna brefvet till frun, eller någon pålitlig ibland tjenstfolket, med begäran att han genast får det vid hemkomsten", svarade en qvinnostämma.

"Bara jag slipper in igen här hemma, ty så länge kommerserådet sitter på kontoret vågar jag inte klappa."

"Var utan fruktan. Dörren är ju icke läst."

"Ja, men då kunna tjufvar smyga sig derigenom och jag får stå till rätta, som försummat stänga, enligt befallning."

"Laga dig åstad, tiden är dyrbar. Jag skall ställa mig på vakt i öfra förstugan, så fort jag hämtat min stora pels."

Ett par minuter sedan de talande åtskiljts, ilade lyssnaren till trappan och försvann genom den blott tillskjutna dörren. Medan det nu beskrifna hände, satt kommerserådet vid sin pulpet, visserligen mindre behagligt stämd, men långt ifrån anande att objudne gäster skulle störa honom. Hans äfverraskning blef derföre gränslös, när han hörde någon hosta och, vid hufvudets vändning åt det håll, hvarifrån ljudet kom, såg en okänd karl stå straxt inom tröskeln liksom upprunnen ur jorden.

"Hvem är ni, menniska? Hvarföre smyger ni er in till mig på detta sättet?" utropade han med osäker röst.

"Att jag först nu blifvit synlig är icke min skuld", svarade främlingen. "Redan klockan fem begärde jag att få tala med er, utan framgång. Betjenten försäkrade att ni ej kunde träffas förrän i morgon, och jag var färdig till återtåg, då förstugan öfversvämmades af polisens tjensteandar. Ahå, tänkte jag, här blir något som är värdt att beskåda, och kröp bakom trappan, Huru det sedan tillgick vet ni sjelf. Efter den slutade arresteringen slapp jag ej ut; ty dörren befanns omöjlig att öppna i brist på nyckel."

"Ni kommer således i något lofligt ärende till mig?"

"Visst gör jag det. En god vän i Riga, med hvilken jag brefvexlar, skref nyligen hvarjehanda om ett derstädes liggande skepp, hvilket, vederbörligen lastadt, skulle kunna erhålla den besynnerliga egenskapen att passera fritt igenom Svenska örlogsflottan. Deremot kände han icke huruvida kaptenen, som bör våga försöket, blifvit nämnd?"

"Ännu begriper jag inte er mening."

"Den är helt simpelt att få platsen emot hederlig hyra, samt tillåtelse att sjelf välja besättning?"

"Ni måtte vara hemfallen under någon ovanlig sort förvillelse. Jag har lika litet att göra med skeppen i Riga, som rättighet att utnämna kaptenerne på dem."

"Detta svar förefaller mig högst oväntadt. Hvem kunde väl tro att hertig Carl undfägnar sina skyddslingar med lögner."

"Hertig Carl, säger ni? — Skulle han så obetänksamt yppat - - - - -? Nej, ni missbrukar en på olofliga vägar åtkommen underrättelse om vissa affärer, som gått genom min hand, dock för andras räkning. Till denna misstankas rättfärdigande får jag erinra, att ni nyss sade er hafva emottagit upplysande bref ifrån andra sidan af Östersjön och der bor icke Hans Höghet."

"Det bevisar blott att jag har gynnare och vänner i alla väderstreck; men låtom oss bortkasta denna onödiga förställning och tala öppet. Ni behöfver en bra, vid vågsamma företag van karl till skeppskapten. Antag mig på god tro, utan vidare forskningar, så skall ni inte ångra er. Frakthandeln kan blifva mindre lönande och då är det godt att hafva andra utvägar till hands. Ett välseglande fartyg förvandlas lätt till kapare."

"Om, såsom händelsen nu likväl ingalunda är, jag verkligen vore inblandad i någon djerft anlaggd plan, huru ville ni begära att jag skulle öfverlemna dess genomförande åt en, dagsljuset undflyende okänd person; och med hvilken rätt kunde en sådan fordra mitt förtroende?"

"Jag tror att han helt simpelt kunde tvinga er dertill, ifall han åsett huru ni förrådde hertigens budbärare åt konungens utskickade. Man tjenar icke är-

ligt två herrar. När de höge kämpa sitter den låge ofta emellan. Detta kan hända både er och mig, allt efter lyckans behag. Får Gustaf öfvertaget står ni er bra, så länge. Vinner Storamiralen blir det jag som skrattar. Månne derföre icke försigtigheten fordrar att vi begge afsluta en hemlig allianstraktat? Ni ger mig nödiga dokumenter för att öfvertaga befälet på ert farliga skepp, jemte ett godt kreditif till penningars lyftande i Riga, efter behag. Jag har deremot icke sett arresteringen och säger hertigen, att ni hvarken hjelpte polismästaren eller gömde hans handtlangare."

"Hvilken oförskämd misstanke vågar ni icke hysa om min redlighet? Af hjertat tillgifven min lagkrönte herre och konung, kan jag, såsom god undersåte, ej klandra Hans beslut, blott vörda dem. För polismästarens åtgärder vågade jag således icke lägga hinder i vägen, fastän det smärtade mig att se en ung, med hertigens förtroende hedrad man fängslas. Har han gjort illa, är det ju billigt att straffet följer derpå? är han oskyldig skall hertigen nog utverka hans snara befrielse. Er förmodan, att jag bistått polisen saknar all grund; tvertom skulle ingenting högre fägnat mig, än att så väl för storamiralens visade ynnest, som en af de mina erhållen hjelp i nöden, kunnat hafva nog tidigt varnat kadetten Klippenfelt."

"Det var ett besynnerligt namn; förmodligen adligt?"

"Jag tror säkert att hans sköldemärke hänger i någon vrå på riddarhuset."

"Måtte han sjelf icke få göra detsamma i galgen. Men dermed har jag intet att skaffa och vi måste återtaga vårt afbrutna hufvudämne. Hvad svarar ni på mitt oegennyttiga anbud?"

"Hvilka rekommendationsbevis kan ni förete?"

"Tag begge ljusen". svarade kaptenen, framstigande, "ett i hvardera handen. — Så, ja. Sträck nu ut armarne och lys mig i ansigtet!"

På ett hår nära hade kommerserådet släppt stakarne, i det han efterkom tillsägelsen. Någonting så genomträngande, som främlingens blick; så förfärligt djerft, som hans uppsyn, hade Walm aldrig förr skådat. Det for en rysning genom ryggmärgen; munnen öppnade sig ovilkorligt till nödrop, ögonen spejade efter uniformsvärjan. Men fötterna kändes liksom fastnaglade vid golfvet, och rösten bortdog, för en hotande åtbörd. Med möda lyckades han slutligen stamma: "Kom igen längre fram."

"Topp! Var öfvertygad att ni framdeles får höra utaf er ödmjuke tjenare." Derefter blottade han en under rocken dittills gömd, ofantlig dolk och fortfor: "om ni älskar lifvet, blir ni qvar här inne, när jag går. Gör inte buller, låt mig fritt draga hädan och försök icke att låsa förstugudörren, förr än en god halftimma tilländalupit. Farväl till härnäst!"

Efter denna, temligen tvetydiga afskedshelsning lemnade han rummet; men återtog, för sig sjelf, så snart mörkret omgaf honom: "Nu ger det sig om jag ändå inte råkat i fällan? Är karlen tillbaka, vet fan hur jag kommer ut; och att invänta morgonrodnaden bakom den, såsom ett gammalt gömställe redan uppgifna trappan, hvilken kanhända på köpet följer väggen, har sina stora svårigheter."

Så tyst som möjligt smög han i den rigtning dörren åt gatan borde finnas, då någonting, liknande en stark hviskning, ljöd uppöfver honom. Första intrycket häraf var obehagligt; likväl ej i stånd att hvarken förorsaka skrämsel eller döfva de ansträngda hörselnerfverne, som uppfattade orden: "Håll dig stilla; jag kommer straxt med nyckeln."

"Kom, kom min vän! Du skall få lotsa", tänkte han; iakttog noga huru det sakta ljudet af varsamma steg nalkades och utsträckte händerna otåligt.

Litet derefter återbörjade hviskningen på nära håll:

"Nå, gick det bra? Läste min svåger brefvet i din närvaro?"

"Ifrån början till slut."

"Hvarföre förställer du rösten? Hvarföre fattar du min arm?"

"Glöm för all del icke att äfven ni måste undvika buller och var vid godt mod, fastän ni upptäcker ett litet misstag. Jag vill, på min heder, inte göra er något ondt, blott begära några oskadliga upplysningar."

"Min Gud! Hvad vill detta säga? Gå härifrån, menniska! annars blir ni gripen. Tro mig, min far sitter med sina bokhållare ännu på kontoret, så att ni inte kommer åt kassakistan, betjenten ligger utanför skänken der silfret förvaras och har en stor hund hos sig. Ni skall få de enda dyrbarheter jag eger på mig, eller min halskedja och en liten guldklocka. Var nöjd med denna fångst och drag hädan!"

"Behåll edra nipper, jag är ingen tjuf, utan blott en kunskapsälskande person, som redan vet att er far alldeles icke har några bokhållare vid sin sida och att betjenten sprungit bort i edra ärenden. Svara mig derföre utan fruktan. Skulle ni till äfventyrs vara kommerse-rådets dotter?"

"Ja."

"Angick det brefvet, som ni afsände, den fängslade kadetten?"

"Ja."

"Då ligger hans befrielse er om hjertat?"

"Ja, ty jag är skyldig honom tacksamhet för räddningen af mitt lif."

"Vet ni hvarthän de förde honom?"

"Nej."

"Huru snart kunna edra bemödanden att befria honom bära frukt?"

"Troligtvis ej förr än i morgon middag, ty min svåger behöfver tid att, genom någon vän vid hertigens hof, lemna underrättelser om arresteringen."

"Godt. Kan jag på något sätt vara er till tjenst?"

"Nej. Jag begär blott att ni förfogar er bort."

"Öppna dörren, så blir er önskan efterkommen."

Att åter befinna sig under bar himmel, skulle utgjort en verklig fägnad för kaptenen, om det egentliga ändamålet med hans besynnerliga visit icke misslyckats. Svärjande och pluttrande uppnådde han sin bostad, der sängen genast intogs i förhoppning att dess mjuka bolstrar skulle skänka sömn; men ännu då pigan, vid full dagar, ställde fram frukosten, hade ögonlocken ej varit slutna.

"Det är förhexadt, hvar gång jag vill företaga något på landbacken!" utropade han, sprang upp i raseri och tömde sin morgonsup. "Jag blef af naturen för mycket praktikus, att kunna slå mig ut genom långa underhandlingar; likväl måste mitt löfte till den penningstinne herren uppfyllas, om också på bekostnad af sista blodsdroppan. Kriget emellan honom och mig är förklaradt. Jag nedlägger ej vapen förr än det blir ägg eller ungar."

Härpå inkallades värdinnan, som genast erhöll frågan: "Skulle madam kunna skaffa mig att få hyra en vacker frack af fint kläde, broderad väst, sidenbyxor, silkesstrumpor och skor med blänkande silfverspännen, skjorta med krås och manchetter, kammardukshalsbindel, vargskinspels, chapeaubashatt samt, slutligen, kalla hit en hårfrisör?"

"För pengar får man allt här i staden."

"Hvad det kostar betalas kontant, bara jag slipper att vänta."

"Skall icke behöfvas; jag springer straxt."

"Stopp lite! Det aldra första jag behöfver är en stång rödt lack ock ett sigill, med bokstafven W."

Halfannan timma derefter såg hon sin hyresgäst trippa åstad, så grann som han dragit till hofs, hvilket också var händelsen, sedan en åkarsläda blifvit förhyrd på Södermalmstorg.

Förmodligen har det knappt rådt en så alldaglig liflighet både inom och i grannskapet utaf Stockholms konungaborg, som då Gustaf III vistades derstädes. Icke blott vid stora, genom programer tillkännagifna högtidligheter, men äfven dessemellan, hvimlade en talrik hofstat, audienssökande och vakthafvande officerare i salarne, drabanter, befjädrade löpare, galonerade lakejer och ordonnanser i trapporna. Allmänheten, som älskade att se ståt, hade ernått en särdeles gissningsförmåga om stunden, då något beskådningsvärdt inträffade. På minsta anledning, såsom att hästarne leddes ut ur kungens stall, flera förnäma personers ekipager rullade samtidigt öfver Norrmalms torg eller dragonen ilade genom gatorna, fylldes borggården genast med gapande menniskor. Sådant var förhållandet vid vår kaptens ankomst till slottsbacken, der det anspråkslösa åkdonet måste stanna och han sjelf, på egna fötter, blanda sig uti den inåt böljande folkhopen, ty ifrån dess våldsamma genombrytande afhöll en viss fruktan att manövern skulle gå illa, med den för tillfället begagnade tacklingen.

Redan i södra hvalfvet blef trängseln betydlig, ehuru man ännu framskred helt beskedligt, men olyckligtvis hördes någon fråga: hvad är på färde?" hvartill svarades: "Vet ni inte det? Jo, små afdelningar lifdragoner bortskickas genom polismästaren, som ef-

ter berättelse, sjelf i kungens öfvervaro lärer skola försegla dörrarne på riddarhuset, flera förnäma herrar arresteras och adeln mister sina privilegier!"

Nu måste all ordning vika. En skrek: "till riddarhuset! till riddarhuset!" andra ropade: "till de förnäma herrarnes boning!" Mängden trodde att man borde stanna på borggården för att hurra vid kungens förmodade utfärd och kaptenen ville blott blifva der han var, hvilket icke kunde aflöpa utan motsträfvighet å de omgifvandes sida. Knappt började han hålla igen, förr än våldsamma skuffningar manade ett par kötteder på hans läppar och knytnäfvarne till boxning. Mera behöfdes ej för att uppväcka storm.

"Nej se tocken listig, pudrad amfojö!" utbrast en lång roddarkärring. "Inbillar ni er att kunna hvifta bort mig, med de der granna manchetterna? Armarne längs sidan! och orörlig i kroppen! predikar min son, gardeskorporalen, när han exserserar rekryter. Skrif vackert den regeln på näsan, annars får ni känna, huru mor Blomsters fingrar gravera stenstil!"

"Det var ett helfvetes vrak att sacka!" röt en bakom stående matros. "Han må tacka Gud att jag inte har någon spak att sätta utaf med, emot den tjocka pelsen, men drifver han ned, ännu ett kabelgarns bredd, skola hans smalben minnas kalaset."

Dessa plumpa hotelser, som under andra förhållanden säkert fått gensvar, måste nu af flera skäl helt tålmodigt nedsväljas. Med kärringen kunde kaptenen icke gräla och han igenkände den siste, värde talarens röst, hvilket äfven de kringstående gjort, om någon ibland dem varit uppmärksamma vittnen till samtalet på krogen, föregående aftonen. Angelägen att slippa fri ifrån ett sådant oväntadt lägervall, fördubblades krafternas ansträngning och han kom äfven slut-

ligen ur hopen, in uti en af de genom den stora byggnadens nedre afdelning löpande gångarne.

"Uff!" pustade han. "Här på trossbotten eller hvad det kallas, vill jag samla mina tankar. Månne karlen, oaktadt denna ståtliga peruken och falska skyldringen, verkligen såg hvem han hade framför sig? Var hans mening att låta mig erfara en förödmjukelse eller ett vänskapligt: pass opp? Om någon ting skäggar i blocket, vär jag vill brassa voor de vind emellan husknutarne, är det rätt åt mig. Erfarenheten har många gånger visat att sjö-lyckan endast trifs på sitt eget, våta element, ty hon är en fisk, hvars fenor torka, i saknad af vågen. Jag borde således aldrig fresta henne, sedan fötterna upphört att trampa däcket; men nöden har ingen lag. När man tagit hin håle i båten, måste man ro honom till land. Kommerse-rådet skall inte ha skäl att säga: du lofvade mer än du kunde hålla. Dessutom ville jag bra gerna veta huruvida der låg någon smula sanning i det jag nyss hörde.

Här stördes monologen genom en slottsknekt, som på afstånd varseblifvit vår kapten och ansåg för sin pligt att utröna orsaken till dennes besynnerliga vandring. Sedan de en stund ömsesidigt betraktat hvarandra, började den förre:

"Efter min herre så här länge uppehåller sig i grannskapet af köken, förmodar jag att han söker någon kock."

"Nej bevars, jag har längesedan frukosterat och tänker upp-akta hertig Carl."

"Då väljer herren en bra besynnerlig väg."

"Man måste väl gå der man kan komma fram, hvilket är omöjligt på borggården, igenom den sor-

lande folkmassan, som ändtligen vill se huru kungen stiger till häst och förseglar riddarhuset."

"Det blef ett ansenligt bref. Skulle min herre, till äfventyrs, vara resande?"

"Ja, jag kom till staden för ett par timmar sedan."

"I sådant fall råder jag honom att icke tro allt, hvad packet pratar. Ämnar Hans Maj:t sig ut på förmiddagen, så sker det säkert i annan afsigt än att försegla hus."

"Berättelsen om flera förnäma adelsmäns gripande är kanske också osanning."

"Förmodligen."

"Nå, har man nånsin hört på maken? Mötet med er, min heders vän, var en verklig lycka; ty åt mig sjelf lemnad hade jag, af fruktan för krakel, kanske stått här ända till natten och derigenom måst sakna nöjet att se Hans Kongl. Höghet."

"Frukta ingenting, utan gå bara på."

"Men jag hvarken hittar till stor-amiralens våning eller vet huru jag bör göra för att få min önskan uppfyld."

"Jag skall ledsaga er, så långt mitt distrikt räcker, och noga beskrifva det återstående af vägen. Troligtvis vänta flere audiens-sökande, som låta anteckna sig af kammarherren. Följ deras exempel, uppgif ert namn jemte karakter och lyssna sedan efter, när ni ropas."

Alldeles så som slottsknekten förmodat, fann kaptenen, innanföre hertigens drabantsal, åtskillige icke till hofvet hörande personer hvilka, efter en viss ordning och, på af kammarherren gifvet tecken, begåfvo sig till det midt framför belägna rummet då någon annan derifrån utkom. Knappt anländ erhöll han frågan:

"Hvem har jag äran att se?"

"Superkargen Slingerman ifrån Götheborg."

"Skall i tur blifva underdånigt anmäld."

Midt ibland okände, med hvilka det var motbjudande att börja samtal, slog han sig ned på en stol och lät blickarna mönstra sin omgifning. Dervid gjordes väl inga särdeles båtande upptäckter; men han märkte dock, huru somlige dröjde längre än andra hos fursten. En yngre man såg han alldeles icke komma tillbaka och förmodade hafva sluppit ut på annat håll. Slutligen, och aldra sist, gafs det efterlängtade tecknet åt honom sjelf.

Vid första anblicken af den inträdande tycktes prinsen falla i ett slags förundran, blandad med begär att skratta; men fattningen förlorades dock ej och han frågade, temligen allvarsamt:

"Herr Superkargören kommer kanske nyligen ifrån Götheborg?"

"Ja, Ers Höghet, för ett par timmar sedan."

"Svenska drägten *) har måhända icke blifvit allmänt antagen i er hembyggd?"

"Den nyttjas, tvertom, af hvar och en bättre person, som har råd att låta sy sig en sådan, och jag skulle icke härifrån utgjort ett undantag, om jag anat att få visa mig inför höga öfverheten, innan Stockholms-skräddarnes skicklighet kunde anlitas."

"På det hela fäster jag mig ej vid huru man kläder sig, men kungen ser gerna sitt trogna borgerskap ådagalägger underdånig tillgifvenhet, äfven igenom utstyrseln. Hvad er beträffar, är det ett särskildt förhållande. Ni har, som jag kan förstå, något angeläget att framföra och måste åsidosätta etikettens strän-

---

*) Så kallades den korrta, svarta Jackan, skärpet och Sidenkappan, som Gustaf III införde.

gare fordringar, Låtom oss derföre genast öfvergå till er åstundan."

"Sjelf eger jag ingen att underdånigt framställa, utan vågar besvära Ers Kongl. Höghet för en vän s, kommerserådet Walm, räkning."

"Kommerserådet Walm? Det var högst oväntadt att höra. Hvad förmår den gunstig herrn att begagna ambassadörer?"

"Fruktan att väcka uppseende. Orolig öfver kadetten Klippenfelts förmodligen af misstag timade arrestering i hans hus, sistlidne afton, ber han Ers Kongl. Höghet tro, att han dervid icke varit behjelplig och anser sig blott behöfva låta underrättelsen derom, på bivägar, hinna fram till Ers Höghets öron, för att utverka den stackars budbärarens befrielse."

"Antingen spelar ni en farlig komedi eller har karlen blifvit alldeles förryckt af otidig rädsla. Huruvida det förra är händelsen skola vi snart se."

Medan fursten sade dessa ord antog hela hans yttre ett förändradt skick. Liksom alltid, när han ansåg sig böra tillrättavisa någon, spändes ögonen starkt, spriddes en ridderlig öppenhet öfver de rena anletsdragen och hufvudet höjdes eller, kanske rättare, drogs bak åt, hvilket ofelbart skolat göra mycket intryck på åskådaren, om denna rörelse blifvit verkställd af en mera storväxt man, så att blickarne ljungat uppifrån. Nu liksom fördunstade effekten, genom bemödandet att göra sig lång och den föregifna superkargen, van att mäta allting efter sjömått, gjorde helt lugn den tysta anmärkningen: "Hvad är det för en storamiral, som inte håller sina fulla tre alnar upp och ned och half femte qvarter i fyrkant öfver axlarne?"

Emellertid gick hertigen emot dörren till nästa rum; ropade: Kom hit! (hvarvid den ofvannämnde,

osynlig blefne yngre mannen genast inträdde) och återtog:

"Ni påstår er vara skickad af kommerserådet Walm, för att utverka den arresterade kadettens befrielse, genom min åtgärd; men här har jag äran presentera hans måg, konglig sekter Dunkelstjerna, hvilken redan infunnit sig i samma ärende, och ber er upplysa huru ni begge kunnat få så lika uppdrag?"

"Dertill är jag genast färdig, likväl under anhållan att det må ske utan vittne", svarade kaptenen under ett obehagligt småleende.

"Och jag", afbröt Dunkelstjerna, "vädjar till Ers Höghets nåd, med en alldeles motsatt begäran. Denna karl har jag aldrig sett hos min svärfar och betviflar en närmare bekantskap dem emellan. Det ligger redan någonting förnärmande i ordalydelsen af hans framburna helsning ifrån en min nära anförvandt, hvars lefnadsvett omöjligt kan tillåta honom ett så groft fel, som att föreskrifva hvad Ers Kongl. Höghet bör göra för sina underhafvande."

"Nå, efter ni tvingar mig, så får jag väl lof att tala tydligt. Ni, min herre, går alldeles icke kommerserådets ärenden, utan hans unga dotters. Kan ni neka att hon genom en med betjenten i går afton försänd biljett, bedt er söka audiens? — Detta skulle jag hållit hemligt, om jag ej måst rättfärdiga mig sjelf och vore öfvertygad att Hans Höghet gerna förlåter er beredvillighet mot den stackars flickan, som hyser ömma känslor för kadetten, hvilken räddat er begge ur rysk fångenskap."

"Jaså, min konglig sekter", utbrast hertigen, "ni spelar kärleks-postiljon? Men hvad har ni, herr superkargör, som bevisar er vara den rigtiga ambassadören ifrån svärpappa?"

"Detta bref, hvilket Klippenfelt ej kunde framlemna."

"Gif hit! — Ja, jag ser att ni säger sannt."

"Skulle det nu nådigst tillåtas mig att få yttra några ord enskildt?"

"Lemna oss och stäng dörren, Dunkelstjerna; men dröj tills vidare i nästa rum."

Så fort befallningen hunnit blifva verkställd, återtog kaptenen:

"Ovan att tala med höga personer, har jag kanske illa uttryckt mig i ingångsspråket, till hvad jag egentligen skulle säga; ty berättelsen om kadettens öde var endast ett sådant. Sjelfva den ännu icke framhalade texten är af långt större vigt för min vän. Vi stå, sedan långt tillbaka, uti handelsförbindelser och jag är icke alldeles främmande för Riga-spekulationen, hvilken dock synes mig bra djerf. Den nådigst beviljade licensen och de dubbla skeppsdokumenterna afhålla ej kapare, om dylika tillåtas svärma kring hafvet nästa sommar, på sätt man berättar i Götheborg. Enligt min öfvertygelse, skulle det löna sig bättre att fiska upp fiendens gods, än föra hos honom köpta varor i egen skuta; och då den som kommer först till qvarnen också får först malet, hafva vi gemensamt beslutat underdånigst anmäla oss förskottsvis till patenters erhållande för ett par kryssare."

"Det är bra djerft begärdt; men mindre af er än herr Walm, som närmare känner både mig och kungen. Min Höge broder vill alldeles icke veta utaf några fribytare. Blott genom ärliga vapenbragder höfves Svenskarne att kufva sina fiender. Röfverier äro dem ovärdige. På det haf, der min amiralsflagga segerkrönt svajar, tillhör hvarje laglig pris äfven min flotta."

"Ack, nådige furste! Vredgas icke öfver en rättfram talande sjöbuss. Walm skall få sina fiskar var-

ma, när vi träffas, för det han inte upplyste mig bättre om saken, utan lät min på götheborgssladdret grundade mening slå rot i mitt gamla envisa hufvud. Såsom ett svagt urskuldande vågar jag dock anföra, att han var befängdt uppskakad till sinnet genom arresteringen, och vill svärja på att han knappt sofvit en blund hela natten."

"Efter den beskrifningen skulle man kunnat tro, att han hyser lika ömma känslor, som mamsellen, för min kadett."

"Huru han anser ynglingen vet jag ej; men alla biomständigheter måste vika för angelägna hufvudsaker. Trogen sin konung, såsom redlig undersåte och innerligt tillgifven Ers Kongl. Höghet, måste det ju smärta honom att i sitt eget hus få se Majestätets befallningar drabba på ett, åtminstone för oinvigda, högst tvetydigt sätt. Under vissa förhållanden stannar tanken. Munnen vågar icke tolka hvad hjertat erfar; men detta vill ändå icke uppgifva sin önskan att blifva rätt förstådt. Tidens oro lägger äfven tunga vigter uti vågskåln. Nationen anar att något märkvärdigt nalkas; hvarje klok man söker pejling på det han mest beundrar såsom ädelt och stort, utan hvilken åtgärd han omöjligt kan sätta rigtig kurs. Ryktet har vingar och skall utbreda berättelsen om Klippenfelts motgång. Walm får kanske den frågan: är det sannt att en af Hertigen till er skickad person måst krypa i kurran; — respekteras Storamiralens befallningar ej längre utaf polisen?"

Under denna oration föregick något besynnerligt hos prinsen. Ögonen ljungade emot talaren, läpparne sammantrycktes, halssenorna arbetade att få hufvudet allt högre och högre. Slutligen blef han liksom färdig med ett svar, men just i det samma öppnades dörren och den bugande kammarherren anmälde:

"Hans excellens, öfverståthållaren!"

"Ers Höghet har nådigst låtit kalla mig" började genast den inträdande "och jag skyndade att åtlyda befallningen, huru upptagen min tid än är."

"Jag tackar er, herr baron. Ni skall icke länge blifva uppehållen. En af mina i tjensteärenden stadda underhafvande arresterades förliden afton, fastän han bar på fickan storamiralens egenhändigt skrifna order. Befria honom oförtöfvadt, så vill jag icke vidare fästa mig vid detta ledsamma misstag."

"Ett sådant trodde äfven jag vara å färde; men är, ty värr, nu mera öfvertygad om motsatsen. En herr Klippenfelt stod, sedan flera år tillbaka, i polisens restlängder och borde fängslas för att gälda hvarjehanda gröfre, ännu icke bestraffade brott. Så snart besagde namn, ibland till Stockholm ankomne resandes, blifvit uppgifvet, anammade gevaldigern Gripman den, som bar det, dock utan serdeles båtnad, ty fången förstod att två gånger narra bevakningen."

"Deri gjorde han som en dugtig sjöman egnar och anstår."

"Uppbragt öfver dylik, oerhörd djerfhet, beslöt min förträfflige Liljensparre att sjelf taga hand om saken; utsända spioner bevakade rymmarens fjät, hans qvarter visiterades och underrättelser inlupo, att han åt middag hos kommerserådet Walm, i hvars hus han blef anhållen. När rapporten derom kom till mig, insåg jag genast att en yngling blifvit förblandad med en äldre, kanske redan död man, och ämnade släppa honom, då mina blickar föllo på de uti qvarteret seqvesterade papperen. Ibland dem fanns en journal, kallad: "Min Själs Loggbok", innehållande ett slags protokoll öfver flera högst farliga, revolutionära samtal i någon politisk klubb, jemte hvarjehanda förnärmande anmärkningar mot borgerskapets tillgöranden

under Hsns Majestäts högtidliga intåg uti hufvudstaden. Förr än Klippenfelt uppgifvit, hvilka medlemmarne i revolutionsklubben äro, kan han icke slippa lös, helst då de utgöras af ifrån Frankrike och Amerika hitsända orostiftare."

"Huru vet ni det?"

"Derom vittna deras namn. En heter Vaudreuil, en annan Old Jack, en tredje helt simpelt Jenkis."

Liksom då ett perlband brister och de små prydnaderne smattra emot golfvet, rullade hertigens icke på länge slutande:

"Ha, ha, ha! — Finnes inga farligare republikaner här i verlden, än de ni nu uppräknat, skulle furstarne kunna sofva lugnt. Jag känner dem alla tre, de stridde tappert under mina ögon, anförde af Klippenfelt, uti bataljen vid Hogland; äro infödda svenskar, ypperlige sjömän och hafva gjort det amerikanska, så kallade frihetskriget, på främmande nationers örlogsskepp. Matroser gifva hvarandra gerna öknamn. Dessa mina tappra bussar kallas af sine kamrater, dels efter någon befälhafvare, hvars flagga de tillhört, såsom Vaudreuil; dels efter den nation de tjenat, såsom Jenkis; och dels bibehålla de sina utrikes benämningar såsom Old Jack. Lydigare, mera royalt sinnade varelser än det äkta sjöfolket, inom relingarne, uppletas icke; men vid sina måltider och i land kannstöpa de alldeles ursinnigt, påstående sig kunna omtackla stater lika lätt som master. Troligtvis är det några sådana galenskaper, som min raska kadett upptecknat och nu bråkar polisens hjernor, derföre ber jag att sjelf få förhöra honom, innan saken väcker löje ibland allmänheten."

"Jag vill frambära de nådigst lemnade upplysningarne till Hans Maj:t."

"Kungen skall säkert, liksom jag nu vågat, hjertligen skratta åt alltsammans; men jag upprepar: kadetten måste, hör ni herr baron? *måste* vara på fri fot inom tjugofyra timmar, för att afresa såsom kurir."

Öfverståthållaren, otålig att skynda till vigtigare värf, tog genast afträde. Superkargen fick en vink att göra detsamma, med tillsägelse att återkomma om tre dagar och Dunkelstjerna erhöll äfven någon föreskrift, hvars innehåll vi dock ej känna.

Straxt derefter steg kaptenen i sin åkarsläda, befallande kusken att köra till källaren Freden. Om aftonen hade han redan lemnat sitt gamla qvarter utan att uppgifva hvar han ämnade taga ett nytt.

Slut på första delen.

Nytt
ORIGINAL
BIBLIOTHEK
14.

Sjö-Kadetten.
1.

Nytt
ORIGINAL
BIBLIOTHEK
15.

Sjö-Kadetten.
2.

NYTT

ORIGINAL-BIBLIOTHEK

I

DEN SKÖNA LITTERATUREN

AF

UTMÄRKTA FÖRFATTARE OCH FÖRFATTARINNOR

INOM FÄDERNESLANDET.

15.

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.

Sjö-Kadetten

i

KONUNG GUSTAF III^s TID.

AF

PEHR SPARRE.

V

Andra delen.

> "Och då lösas stormens vingar,
> och den vilde doppar dem
> än i djupet, än han svingar
> hvirflande mot Gudars hem."
>
> *Tegnér.* Frithiofs Saga.

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

XV.

Stundom kan man verkligen frestas att återgå till våra förfäders, utaf den upplysta samtiden förkastade, tro på osynliga, bofasta varelser, som styra händelsernas lopp inom hus. Huru annars förklara mången lokt anlaggd plans misslyckande på eget område; månget, snart sagdt dåraktigt bemödandes framgång?

Vi hafva till en del sett, hvad som tilldrog sig hos familjen Walm, efter slutad middagsmåltid, samt med våra tankar följt kadettens arrestering. Sedan denna blifvit vederbörligen verkställd, gick kommerserådet några gator, så att man skulle tro honom verkligen hafva gjort Klippenfelt sällskap åt staden. Vid ankomsten berättade yngsta dottern att syster Lotta mådde illa, fru Dunkelstjerna rest hem och mamma skref bref uti sin sängkammare.

"Då slår jag mig rätt ned på mitt kontor. Låt bära dit ett glas ölost och en smörgås, när ni andra spisa", svarade han. "I morgon blir väl, såsom vanligt om lördagarne, mycket att göra; derföre passar det sig bra, att jag får arbeta undan en hop redan i afton. God natt med dig, mitt kära barn; sof lugnt!"

Denna önskan var liksom ett järtecken, att endast den tilltalade fick njuta en så afundsvärd lycka. Sofi älskade sin syster och hade en stor högaktning för henne, såsom lärarinna i flera ämnen; men Charlottes alltid allvarliga, efter händelsen på Grafön merändels dystra lynne lade ofta hinder för en odelad förtrolighet. Den barnsliga, yrande glädjen tål inga mulna pannor, utan tar flykten vid deras blotta åsyn. Då de om aftnarne sammanträffade i den gemensamma sofkammaren, var ett ögonkast tillräckligt för att utleta sinnesstämningen. Nickade Charlotte vänligt och smålog, började den lilla pratmakerskan med tusen muntra upptåg; lät hon åter blickarne sjunka ned emot golfvet, suckade och lutade hufvudet emot handen, lade Sofi sig genast, för att inom några minuter bortslumra minnet af verldens motgångar.

Så hvilade hon i god ro, då Charlotte plågade sin brännheta hjerna, till att utfinna det säkraste medlet för kadettens räddning; ty hon hade ifrån öfre förstugan beskådat hans missöde. Under andra förhållanden skulle hon vändt sig direkte till fadern; men nu tycktes han vara medbrottslig och mammas hjelp kunde ej heller anlitas utan att denna, hennes finkänslighet sårande, upptäckt måste göras. Ändtligen stannade hon vid det nödtvungna beslutet, att bedja svågern anropa hertigens nåd, hvarigenom hon råkade i bryderi öfver huru en sådan åtgärd framdeles blef möjlig att nöjaktigt förklara och, på köpet, mötte den okände nattvandraren.

Om kommerserådinnan icke, såsom Sofi berättat, skref, så läste hon likväl en mängd bref, hvilka förvarades i en omsorgsfullt inrättad lönnlåda. För kammarpigans skull låtsade hon väl gå till sängs, men steg snart upp igen och fortsatte sedan sitt påbegynta arbete, med oafbruten ifver.

Att herr Walm sjelf icke kunde sofva efter den obehagliga visiten är klart; således var det naturligt att de af familjens medlemmar, som genomvakat natten, anlände till kaffebordet följande morgonen med matta ögon och svagt färgade kinder.

Lyckligtvis fäste hvarken söuerne eller Sofi sig vid denna företeelse och lemnade salen, när kopparna blifvit tömda.

Besynnerligt nog kommer man nästan aldrig så sent åstad, som då man önskar aflägsna sig ifrån ett sällskap för att dölja inre rörelser. Det gå en förlamning genom mun och ben; tvekan qvarhåller den upplyftade foten, tungan vågar icke begagna sin talförmåga. Sålunda suto de ännu stumma, lekande med theskedar och brödsmulor, då Dunkelstjerna trädde in. Också han syntes lida af stark sinnesskakning, och på ett kort: "god dag!" följde genast:

"Du har kokat en vacker soppa åt oss, Charlotte, genom den dumma biljetten."

"Hvad för en biljett?" utropade både pappa och mamma, samtidigt.

"Om kadettens befrielse, vet jag. Det är just hyggligt gjort, att skicka mig upp till hertigen som en narr, för att stå och skämmas midt emot den andra, till utseendet åtminstone gemena budbäraren. Hvarföre kunde icke jag, lika väl som han, få öfverstyra svärfars bref?"

"Yrar du?" inföll frun, "Klippenfelt lemnade ju vårt hus i sällskap med pappa och, så vidt vi känna, har ingenting ondt händt honom?" — Vid detta, för Charlottes skull fällda yttrande, såg hon först på dottern, hvars ansigte ej undergick någon förändring; sedan på sin man, som hon fann dödsblek.

"Är det ingen händelse, att bli fängslad? Skulle det vara möjligt att ni låtit mig springa april? Vågar

min svärfar genom tvenne sammanstämmande underrättelser föra hertigen bakom ljuset?"

"För Guds skull, stilla dig och låt pappa tala, så att detta olyckliga missförstånd en gång må taga slut."

"Ja-a, — jo-o — åh ja. — Jag hoppas också att det var ett misstag", stammade kommerserådet. "Kom med mig till kontoret, min käre Dunkelstjerna. Der vill jag närmare säga dig besked."

"Nej, min vän, det motsätter jag mig. I så förvirradt tillstånd släpper jag dig icke ur ögonsigte. Säg oss uppriktigt, har du gjort någon ruinerande handelsspekulation, som bringar oss till tiggarstafven? För min del skall jag bära mitt öde med lugn och vågar äfven ansvara för Charlotte. Hvad Dunkelstjerna angår, bör han förstå att emottaga hjobstidningen, som en man. Lätta derföre ditt hjerta. Dölj icke ett bekymmer på hvars yppande ditt, för oss alla dyrbara lif kanske beror! Gör mig till viljes, jag besvär dig derom, 'vid de heliga band, som oupplösligt förena våra öden!"

"Nå väl, ni skolen då — under tysthetslöfte — få höra, hvad jag sjelf vet."

Derpå gjorde han en trogen berättelse om orsaken till polismästarens besök och när isen var bruten uppgåfvo först Dunkelstjerna, sedan Charlotte sina så väl åtgöranden som opåräknade äfventyr. Följden deraf blef, att oron öfver Klippenfelt skingrades, åtminstone hos de trenne; men den hemlighetsfulle, okände karlens uppträdande qvarstod, lik en olycksbådande komet, på deras förhoppnings himlahvalf. Med lättare andedrägt tycktes kommerserådet återvinna sitt vanliga mod. Så snart de andra uttömt sig uti gissningar, tog han till orda:

"Noga öfvervägdt kan det blott vara en, i sitt onda uppsåt afbruten, tjuf eller till det yttersta bringad industririddare, som, för att hindra mig ifrån vidare efterspaning, vågat ett ytterligare djerft försök."

"Men genom hvilka medel kom han åt pappas bref?" erinrade Charlotte.

"Ja, se den saken begriper jag alldeles icke."

"Förmodligen bar Klippenfelt det på sig. Således torde karlen vara en af polisens handtlangare, utsänd att fresta hertigen för kungens räkning?"

"Så långt kan väl Liljensparre icke drifva sitt spel. Men vare dermed huru som helst, så skall jag genomläsa annonsbladen, för att söka reda på hvar kadetten tagit in. Sedan vill jag utsända kunskapare."

"Tro säkert att äfven jag icke blir overksam", inföll mågen.

Ur stånd att lemna bättre råd, måste fruntimren låta saken dervid bero till följande morgonen, då man åter skulle samlas omkring frukostbordet och, på lika sätt, dröja qvar sedan alla oinvigda aflägsnat sig. Under mellantiden rådde en verklig förstämning ibland dem. Kommerserådet satt oafbrutet lutad öfver hufvudboken; frun stängde in sig i sängkammaren; Charlotte kunde, för hufvudvärk, hvarken gifva systern de vanliga lektionerna eller ens spisa middag.

Så snart de blifvit utan vittnen, andra dagen, bröt hon tystnaden, sägande:

"Pappas sorgsna min bebådar motgång."

"Jag är mera förargad än ledsen, mitt barn", svarade Walm. "Det ligger någonting harmligt uti att möta så många hinder vid lumpna sakers behandling. Uppriktigt taladt skulle jag föga bekymra mig om ynglingen, så framt jag icke lofvat er att leta upp honom."

"Hvarifrån kommer denna okristliga kallsinnighet för en lidande like?"

"Jo, vid närmare eftersinnande drog jag mig till minnes, huruledes den der okända herrn behagade säga hertigen, att Klippenfelt låg dig ömt på hjertat. Sådant prat torde göra skada framdeles. En flickas rykte måste vara utan skugga."

"Hvem kan freda sig emot onda tungor? — Mitt uppförande skall hädanefter, såsom hittills, rättfärdiga mig; nu måste vi trottsa förtalet och handla med kraft."

"Hvad vilja vi göra, när han rent af försvunnit? Värdsfolket har icke sett honom på två dygn."

"Hos hertigen har han ej heller varit" inföll Dunkelstjerna.

"Uti polisen måtte de veta, hvar han finns."

"Min förste bokhållare läste med egna ögon, hos en af Liljensparres skrifvare, listorna på alla arresterade under veckans lopp."

"Nå?"

"Der fanns ej hans namn."

"Hvad skall det betyda?"

"Förmodligen att han är statsfånge; men hvilket datum skrifva vi i dag?"

"Den tjugoförsta."

"Kors för tunnor tusan! Det stora plenum plenorum på rikssalen, och jag har ännu inte träffat de inflytelserika personerna. Befall genast fram täckslädan, i flygande fläng. Hvarföre skulle jag nånsin lära känna den olycksfågeln! Hans medfödda otur är ensamt skulden till min försummelse. Presenterbrickan damp inte för roskull i golfvet. Nej, min sann, gjorde den ej. Ack, den fördömda kadetten!"

Detta utrop, knappt hörbart genom dörrens hastiga tillstängande af det bortskyndande kommerse-

rådet, for som en hvass pil uti Charlottes hjerta. "Skall den arma ynglingen få sådan tack?" sade hon till sig sjelf, under verkställandet af faderns gifna befallning om åkdonet. "Numera, sedan jag tydligt känner, att jag icke älskar honom emedan han icke älskar mig, är det dubbelt nödvändigt att handla ädelt. Ligga verkligen kungen och hertigen i delo, som det glunkas, sluta de ej fred utan ett försoningsoffer. Dertill kan ett oblidt öde framräcka honom och, med aning derom, skulle jag stå overksam? Mamma delar kanske pappas fördomar. Åt ingen vågar jag anförtro mina farhågor; men ändå måste jag — ja, — jag måste!" - - - -

Vid återkomsten var matsalen tom. Den fortsatta, tysta öfverläggningen, om hvad hon borde göra, stördes af ingenting, förr än ljudet af bjellrorna, när fadern reste, kallade henne till besinning. Med kinden tryckt emot fönsterrutan, på hvars tjocka isbeklädnad hon nästan ovetande andats ett lite rundt hål, såg hon honom ställa kosan åt staden. Dit gick allt bra, men ju närmare han nalkades målet för sin färd, eller börsen, desto mera sammanpackade blefvo de folkmassor, som ifrån alla håll drogo åstad emot slottet. Slutligen kom han hvarken fram eller tillbaka och måste stiga ut, för att uppnå en närbelägen kryddbod. Dennas egare föreslog, att de, sedan trängseln blifvit mindre, skulle gående följas åt och se på högtidligheten, enär numera inga handelsaffärer kunde bedrifvas eller köpmän träffas å vanligt ställe; hvilket kommerserådet biföll.

Stånden hade redan intagit sina anvista platser, då de begge herrarne uppnådde rikssalen. och det kostade dem många böner, att få smyga sig genom dörren. Med verkligt majestätisk hållning, satt Gustaf på thronen, omgifven af rikets högsta embetsmän och

färdig att öppna den högtidliga, minnesvärda sammankomsten. Efter gifvet tecken af riksmarskalken började kungen sitt omsorgsfullt uppställda tal. Den behagliga rösten klingade som ett väl stämdt instrument och gick i allmänhet till hjertat; fastän en och annan anmärkte att det hela var för mycket theatraliskt.

Efter, man kunde kanske lämpligast säga, höfliga yttranden till adeln, öfversållades de trenne andra stånden med smicker, och då monarken slutat, lemnade han ordet åt hertig Carl.

Nu spändes åhörarnes uppmärksamhet nästan dubbelt; ty dels låg furstens stämma under dess höge broders i tydlighet och dels voro alla nyfikna att erfara, huruvida begge hyste lika åsigter. Någon bestämd dom härutinnan kunde icke, minst oförtäckt, fällas; men ganska få skulle vågat försöket, äfven om sådant fått ske utan ledsamma följder. Hvar och en som hört eller läst kungens stränga, hotande tal den 17:de i samma månad, erfor besynnerliga känslor vid hertigens föredrag. Somliga ville deri finna en förut uppgjord plan, eller ett utkastadt lockbete; andra, tyckte sjelfva ordställningen mera egnad att framkalla fortfarande medgörlighet. "Detta stånd" sade han ibland annat om adeln "utmärkt i våra häfder för ära och tapperhet, skulle visserligen inför denna thron gifva mig de rättmätigaste förebråelser, derest jag icke inför Eders Konglig Majestät och riksens församlade ständer högtidligen vittnade om deras ärofulla mod och ståndaktighet. Jag har rönt detsamma i faror och dödar, som sväfvat omkring min hjessa: Jag har delat med dem den äran, att bibehålla svenska flaggans urgamla heder och anseende, och utom deras bistånd egde jag ej i dag den förmånen att uppå detta rum tolka deras ära. Deras blod har färgat Eders

Majestäts segrande skepp. Jag har sett deras redliga nit, deras besvär, deras tålamod, och om ej tillfällen gifvits, der Eders Konglig Majestäts under mitt befäl stående landtarmé kunnat ådagalägga en lika tapperhet, har jag dock hos dem sett samma brinnande håg att oförskräckt träda i de ärofulla spår, dem deras förfäder för dem banat; ja, gode herrar, riddare och svenner, om äfven vänskapen icke i denna stunden kräfde detta offer, vore det mig dock den dyrbaraste skyldighet, den heligaste förbindelse att, jemte förklarandet af edra förtjenster, billigt afrycka den larf, hvarmed afunden sökt skyla edert tappra uppförande och listigt förblandat den skyldige med den oskyldige" *).

Så långt var ännu ingenting yttradt, som egentligen egde omedelbart sammanhang med adeln, i egenskap af ett lagstiftande riksstånd: den hade endast fått beröm för sina krigiska bragder och blifvit tagen i försvar mot de på grund af Anjala-förbundet, utspridda smädelserna. Men nu framkastades ett slags underrättelse, att kungen ämnade förelägga en förening med Riksstånden och slutet lydde:

"Måtte den lända till hela Svenska folkets sannskyldiga väl samt till befästande ej mindre af vår lagliga frihet än af den oryggliga regeringsform, hvars helgd vi alla så dyrt besvurit och den vi förbundit oss att ovilkorligen till det yttersta med lif och blod försvara" *).

Derpå upplästes den märkvärdiga säkerhets-akten, som just kullkastade regeringsformen och kungen frågade: "om ständerna dertill samtyckte?"

De tre ofrälse stånden ropade ja! — adeln nej! frågan upprepades och blef besvarad på lika sätt.

---

*) Historiskt.

"Huru i all verlden skall detta slutas?" hviskade Walms följeslagare under den, för ett ögonblick infallande, djupa tystnaden.

"Bra, vill jag hoppas. Kungen gör ingenting utan beräkning."

"Bara han inte denna gången beräknat så, att vi få oss ett inbördes krig på halsen, jemte det ryska. Hertigens tal föreföll mig högst tvetydigt; sjelfva säkersakten såsom ett dödshugg åt vår frihet, och storamiralen står i mycken gunst hos militären."

"Blodet är tjockare än vattnet och Stockholm Sveriges hjerta, försvaradt af ett troget, beväpnadt borgerskap. Men låtom oss skynda härifrån. Trängseln torde snart blifva större än vid vår ankomst. Det kan vara möjligt att vi få order till allmän samling.

Genom denna, något hastiga reträtt, fingo de ej höra den ädle, lärde Gudmund Adlerbeths sköna, emot säkerhetsakten riktade anförande, som kommit Gustaf sjelf att darra, om han ej varit nog menniskokännare för att veta, huruledes det ingalunda är med vackra ord, utan med rask handling, man segrar när det verkligen gäller i politiskt oroliga tider. Partimän och deras, utan egen öfvertygelse tillgifne, likna oftast obotliga drinkare. De veta, att de borde vårda förståndet, men kunna icke trifvas förr, än de få berusa sig med vilda idéer eller gerningar.

Redan misstänkande att hafva varit för djerf, samt kanhända något häpen öfver Claes Adam Wachtmeisters nedläggande af sin guvenörsbefattning hos kronprinsen; (fastän han, sjelf medellös, dervid måste försaka en årlig, till 6000 rdr uppgående inkomst) för att kunna yttra sig med all den öppenhjertighet som hans öfvertygelse kräfde; spände kungen icke bågen starkare för ögonblicket. En mildare afskedsåtbörd, än den nu åt samtliga ständerna beståдda, hade de aldrig

fått. Ingen visste rätt hvad meningen dermed var; men att något efterspel återstod, förmodade mången.

Så förhöll det sig äfven. Den gamla afunden eller rättare, det gamla ståndshatet glödde ganska starkt, oljbegjutet genom monarkens å ena sidan smickrande, å andra sidan hotfullt klandrande tal, vid flera tillfällen. Lågans frambrytande tycktes bero på hans vilja; men så långt vågade han ej gå. En viss aning sade honom, huru oron i Söder möjligtvis kunde sprida smitta öfver hela Europa. Antingen det ryska kriget måste af honom utkämpas eller alla regenter gemensamt rädda den, faran långt ifrån vuxne Ludvig i Frankrike, behöfdes arméen; hvars flesta befälhafvare voro adelsmän. Ståndets tillintetgörande skulle hafva förqväft all hoftjenst ooh furstlig prakt. Dess medlemmar utgjorde plantskolan för högre embeten och egde en, genom uppfostran erhållen bildning, som, förstärkt af traditionens makt, gjorde dem oersättliga. Ett straff för visad motsträfvighet att säga ja till de nådiga propositionerna; ett försök att aflägsna de mest fritalige vid slutliqviden, blefvo således de skräckmedel han använde; men fastän riddarhusets kansli förseglades dagen förut och aderton adelsmän arresterades, framstod helt oförmodadt en ny, genom sin sans farligare oposition af just dem, på hvilkas bifall han mest räknat.

Gustaf var emellertid ej den man, som nånsin förlorade modet om han endast vann tid. Rykten utspriddes att säkerhetsakten blifvit antagen; grefve Levenhaupt, som på nådig befallning anklagat adeln hos konungen, frånträdde landtmarskalks-befattningen, och sedan grefve Brahe nekat emottaga stafven, lemnades det åt en vice landtmarskalk, öfverste Liljehorn. Den förstnämnde förmåddes att, ståndet ovetande, å dess vägnar underskrifva det betydelsefulla riksdoku-

mentet. Man hurrade på gatorna när kungen visade sig; poeterna sjöngo hans lof och näringsställenas befolkning växte oerhördt, likasom krediten hos värdarne, för deras mindre bemedlade kunder.

På den redan beskrifna krogen hade vår så kallade kapten sutit i en vrå vid sin bål och smuttat punsch allt sedan klockan fem, och för fjerde gången öppnades trädluckan å det, öfver hans hufvud hängande vägguret, hvarvid en liten gök tittade ut för att, några minuter derefter, ackompagnera timslagen med åtta gånger upprepade hesa kuku! Talrikare hade samlingen aldrig varit; men likväl gåfvo de mot dörren ofta riktade blickarne tillkänna, att han väntade någon ännu icke anländ. Ändtligen inträdde samma matros, som ett par aftnar förut följt honom åt söder, och nu låtsade icke känna igen sin vän förr än han, händelsevis, kom helt nära det ställe der denne slagit sig ned.

"Kors, sitter ni här? — Tack för sist vackert!" började han och strök håret ur pannan, medan pekfingret hölls i vädret.

"Tack sjelf för punschen som ni delade med er. Jag ser att ni har godt minne och mitt är ej heller så dåligt. Nu bör det vara min tur. Sitt ner hos mig; denna knatten håller stånd emot två pumpar, utan att ändå bli bråd-läns."

"Hjertligt gerna. Det var längesedan jag riktigt spolade strupen; och han tål, min själ, många pytsar innan bara sånghålet blir klart."

En sådan början lofvade munter fortsättning; men snart tycktes matrosen leta efter orden, stamma och blott slå glaset halft. Kaptenen deremot drack jemnt; låtsande om ingenting, fastän det ingalunda undföll hans uppmärksamhet att kamraten var orolig och begge noga betraktade af tvenne närstående, jettestora kar-

lar. Slutligen sade han på ett, här i verlden sällan förekommande språk, eller den utaf bruten spanska och engelska sammansatta rotvälska, som ifrån Cuba till de brittiska öarne i Vest-Indien försålda slafvar begagna, då de tala med sina herrar:

"Nu kan du ha girat nog. Visa ärlig flagg, så vida du vill skåda morgondagen."

"Jag vågar ej" svarades förstulet på samma tungomål. "Se bakom mig."

"De der tredäckarne äro längesedan observerade. Gå din väg, om du är rädd."

Efter något besinnande steg matrosen upp, samtalade med de närstående okände, satte sig åter ned och fortfor:

"Nu har jag gjort passagen fri, åtminstone inom hus. Följ mig till ett rum i öfra våningen, der vill jag anförtro er något högst vigtigt."

"Straxt, bara jag betalt min skuld hos kyparen."

Sedan denna skyldighet var afbördad, stego de uppför tre branta trappor och inträdde uti en liten, alldeles tom kammare.

"Är det här, som den stora upptäckten skall göras?" frågade kaptenen spefullt.

"Ja, som ni, till ert eget bästa torde benäget göra åt mig. Huru mycket gaf hertigen för brefvet?"

"Handeln blef icke afslutad. Den höge herrn måtte ha rasande ondt om penningar; ty han prutade, som en turkisk jude."

"Erinra er mitt handtag i folkträngseln. Betänk, att ni är omgifven af en hel polisbetjent-eskader och blir skjuten i sank på första signal, jag gör. Här stå vi icke inom relingar utan stenmurar; dylika, med grofva jerngaller försedda, finnas äfven. Akta er att få göra deras bekantskap. Billig erkänsla och rättvis

delning af en, mig egentligen ensamt tillhörig vinst är allt hvad jag begär."

"Jag har redan sagt dig att brefvet, i din hand, ej gällde två styfver. Försöket att göra det räntegifvande slog felt; men lyckan kan bli bättre framdeles, om du vill vänta."

"Omöjligt."

"Jag ber dig, för gammal vänskaps skull, var förnuftig."

"Det är jag. — Välj emellan halfva köpesummans afstående eller arrest."

"Ditt vanvettiga hot skulle förarga mig, ifall du vore nykter; och du vet sjelf huru jag öfversett med månget rus. Gör inga galenskaper af snålhet. Pengar eger jag ej att ge dig, men vill du ha brefvet skall du få det igen."

"Nå, så hala då fram det."

"Det ligger hemma i mitt qvarter. Följ mig dit."

"Har ni narrat någon förr?"

"Se här! Tag min stora dolk och visitera om jag bär flera vapen på mig. Med en så god säkerhetsakt, måtte du väl kunna skaffa dig gehör, ifall jag krånglar."

"Gif hit, och gå sakta förut!"

Lik en vanlig modstulen fånge, vandrade kaptenen helt silla åt norr. Bakom gick matrosen på ett stegs afstånd och satte, vid hvarje tvärgata dolken så tätt emot föregångarens ryggrad, att den hvassa spetsen kittlade huden. Ändtligen, hunna till trakten af Johannis kyrka, yttrade den förstnämnde: "Stopp! nu äro vi framme. I detta lilla huset bor jag; låt mig få klappa på."

"Må ske, kom likväl ihåg, intet svek!"

Efter några sakta bultningar öppnade en gammal trasig kärring, som tycktes blifva förskräckt att se

sin hyresgäst vara så tvetydigt ledsagad, men denne tog helt lugnt ljuset ur hennes hand lemnade det åt följeslagaren och vred om nyckeln i närmaste lås till venster. Det rum hvaruti de nu inkommo var högst tarfligt; en säng, ett litet bord, två stora fasta väggskåp och fyra stolar utgjorde alla dess möbler.

"Du har sjelf sett huru förstugudörren icke låstes"; började kaptenen "således medger du väl, att jag hållit mitt löfte."

"Inte förr än ni tagit fram brefvet."

"Dertill måste jag äntra upp i detta skåpets öfra afdelning, men jag vill svärja på, att du tror mig hafva dolda vapen derstädes."

"Det är ingen omöjlighet."

"Fan vet hvad man skall göra, för att öfvertyga en sådan eländig stackare? Tag den här tågstumpen och bind mina händer på ryggen; medan du sjelf letar fram skatten. Är det ej tillräckligt, så gillra äfven mina ben, att jag ej under tiden kan springa bort."

Med af kallsvett fuktad panna vidtog matrosen de erbjudna försigtighetsmåtten, mumlande "antingen är ni den onde sjelf, eller också hans förste styrman." Derefter framlyfte han en stol, nära det anvisade skåpet, men i samma ögonblick hördes ett skarpt: "Ready about!" *) hvarvid den nedra afdelningen försvann och tvenne negrer fyllde öppningen. Dessa begge, sataniskt leende, hemska figurer, höllo framsträckta änterbilor i högra händerna och en katt, eller det ohyggliga straffinstrument, med hvilket man hudflänger förbrytare på en del flottor, i den venstra.

---

*) En engelsk sjöterm: svarande mot det svenska kommando-ordet: "klart öfver allt!" som nyttjas då alla skola intaga sina platser och vara färdiga: t. ex. vid vändningar.

Dödsblek kastade matrosen dolken långt ifrån sig; ilade till kaptenen, löste hans bojor, föll på knä och ropade med sammanknäppta fingrar: "nåd! nåd!"

"Nej, förrädare! Med igenstoppad hals, så att du icke kan skrika, skall du få tolf dussin flogg i natt och en lika potion till frukost på morgonqvisten. Sedan må polisen försöka huru mycket sqvaller den lyckas dra ut ur din kalla lekamen."

"Nåd, nåd! Jag har förr tjenat er som en ärlig karl?"

"Derföre fick du äfven belöning; men nu har du handlat som en ärelös skurk."

"Döda mig icke! – Haf barmhertighet! Nöden tvingade mig att bli skälm. Jag kan, såsom lefvande, göra er mycken nytta. Jag vill tillhöra er med hull och hår!"

"Du lärde mig sjelf, för en stund sedan, den qvicka frågan: Har ni narrat någon förr?"

"Mitt fel är stort; men ännu har jag aldrig varit menedare. Låt mig åtminstone få utföra en god gerning, som jag heligt svurit att fullgöra. Sedan vill jag komma och emottaga döden, så framt den blir någorlunda mensklig."

"Hvem och hvad har du lofvat?"

"Ångerköpt öfver det olycksaliga brefvets afstående, emot några droppar punsch, kände jag mig oupphörligt dragen till huset på söder. Under dessa vandringar varseblef jag en ung, vacker flicka, som noga betraktade mig och slutligen gjorde tecken att vilja samtala. Ni är säkert en förklädd polisbetjent, utställd härstädes till någon sort bevakning, sade hon och gaf mig fem blanka riksdalrar. För denna summa begär jag blott att få veta om så skulle vara. — Ja, svarade jag, ni gissar rätt; men inte behöfver ni frukta. För egen räkning är jag lugn, återtog hon,

likväl kan faran hota andra, mig kära personer. Dessa ytterligare fem riksdaler tillhör er, om ni ger mig säkra underrättelser angående den arresterade sjökadetten Klippenfelt; och kan ni befria honom, vågar jag en dyrbar guldklocka med vidhängande kedja, tillsammans värde minst etthundradefemtio riksdaler. Denna frestelse var omöjlig att emotstå. Efter många fruktlösa försök fick jag veta i hvilket fängelse han gömdes; ty såsom ofta använd till akterhandskarl af polisen, hade jag blifvit bekant med nästan alla dess ordinarie tjenare. Lyckligtvis fann jag uti fångvaktaren en snål best, som åtog sig att låta kadetten rymma denna afton, klockan elfva, emot tvåhundrade riksdalers kontant arfvode. Nu väntar den arma flickan på mig och dör säkert af sorg, om jag ej kommer. Klockan går min näsa förbi."

"Den som skall dö, behöfver ingen klocka, och kadetten må gerna sitta der han sitter, så länge."

"Vid midnatten blir han transporterad till Hornstull, för att med flere andra statsfångar resa, troligtvis ända till Stralsund."

"Är du tokig, hela Östersjön ligger ju isbetäckt. Men den ena sjömannen bör hjelpa den andra och för flickans skull hade jag lust att uppskjuta din bestraffning; ja till och med kanske efterskänka den, om jag bara vågade lita på dig."

"Jag vill svärja, med tu finger å sjelfvaste bibeln, i händelse det finns någon sådan här i huset. Tiden är knapp, låt mig få gå eller rättare springa till söder!"

"Inte så häftigt. Fångvaktaren skall icke ha några mutor. Allt bör ske i god ordning. Du blir ledare, när signal dertill gifves; Juan avantgarde, jag sjelf chefskeppet och Lolo arrièregarde. Eskadern sätter kurs emot Hornsgatan, forcerar med segel, dock

vid strängt förbud att skingras. På lämplig höjd lägges bi; fienden inväntas och anfalles af negrerna, som bara nyttja daggar. Först om de behöfva hjelp, gira vi till och bestå ett par bredsidor."

"Den arma flickan skall tro sig bedragen om jag försummar att hemta lösesumman efter löfte, och kanske springa i något ulfvagap. Sedan så vore det obehagligt för mig att bli igenkänd af polisbetäckningen."

"Har du inte flera invänningar? Lyd och tig! — Kan flickan stöta till oss i förbifarten, är det bra; annars får hon frakta sig sjelf. Klockan tre sitter du, jemte negrerna och Bredström, på slädan. Skjutsen är redan beställd, pass ligga färdige till inprickning af namn och dylikt. Sjelf kommer jag snart efter, åtföljd af Thompson, van Hoop och Garnerin; du mins väl den der desperata fransosen?"

"Jag tror att hela vår gamla besättning genom ett underverk blifvit samlad i Stockholm?"

"Nej, endast genom bref och händelser."

"Hvart skall det bära hän, när vi resa ifrån staden?"

"Det får du se. Sätt af!"

Under samtalet hade negrerne bortlagt änterbilorna jemte de hårdare straff-instrumenten, tagit på sig pelsfodrade jackor, hvars kragar kunde uppslås kring öronen, fattat hvar sin dagg och gömt en dolk i skötet. Vid den sist gifna befallningen hoppade den störste, eller Juan, ur skåpet, bjudande matrosen armen för att tillsammans med honom börja tåget, hvilket genast anträddes.

Fullkomligt stillatigande drog det åstad, med jemna långa steg, ända till ett litet stycke bortom Södermalms torg, der de främst gående saktade farten och matrosen yttrade:

"Se, herr kapten, der står hon i det, oaktadt nattkylan, öppna fönstret. Får jag icke ge henne tecken?"

"Jo, till och med anmoda henne komma ned, för att emottaga underrättelser. Det vill säga, du låter henne veta att hennes käraste befrias, utan ersättning, hvarken åt fångvaktaren eller dig sjelf."

"Men min belöning är ju ärligt förtjent?"

"Jag betalar dig dess värde inom årets slut."

"Nå, då nödgas jag väl gissa tiden, medan den går sin gång, efter herr kaptenen så befaller."

"Prata mindre och handla mer. Gör igenkänningssignalen och bed henne ge sig tillfreds. Brassa sedan fullt, ty annars förlora vi lofven."

"Och jag klockan; det är nu det säkraste."

Bevakad af Juan, på något afstånd, hostade matrosen två gånger samt kröp emot väggen, nära trappan. Ett par minuter senare uppläts förstugudörren, igenom hvilken han smatt in, till de öfriges icke ringa bestörtning. Redan mumlade kaptenen: "Slutligen ger den bofven mig väl en lång näsa? — hvarvid negrerna blottade sina dolkar och gjorde sig färdiga att storma; men lyckligtvis syntes den försvunne åter, innan ett så djerft beslut verkställdes. Nästan i samma ögonblick hviskade Juan:

"Massa capitan, los alguazilos bihind us!" *) hvilket yttrande, fastän icke af alla hördt, dock till sitt innehåll förstådt, manade sällskapet att skynda bort, vika utaf vid nästa hörn och kasta sig in på Hornsgatan, der man åter fattade posto uti vinkeln, eller det lilla vägstycket som, afböjande åt höger, förenar den sistnämnde med Tullgatan. Till anfallspunkt var stället särdeles tjenligt, ty utkiken borde, sjelf dold

*) Herr kapten, polisbetjenterne bakom oss.

bakom en knut, lätt upptäcka om någon nalkades. Också dröjde det ej länge förr än matrosen lät förstå, att de väntade voro i antågande.

Utan minsta aning om försåt, framskredo fyra, knölpåkbeväpnade polisbetjenter, med Klippenfelt emellan sig. Utaf den bakbundne fången behöfde de ingenting frukta, helst då han, medelst ett kring högra smalbenet fästadt rep, kunde kastas öfverända vid minsta försök till rymning. Men, såsom ordspråket lyder, ju säkrare man gör sig, desto närmare är faran. Knappt inkomne uti den nyssnämnde passagen, kastades de högt upp i vädret och erhöllo, vid nedkomsten igen, en sådan portion stryk, att all besinning flydde för svedan, efter de smidiga daggarne. Emellertid funnos ibland dem ett par starka karlar, hvilka lyckades att finna rätt på sina borttappade trädvapen och skulle måhända gjort segern dyrköpt, så vida icke åsynen af negrernes i den stjernklara natten blixtrande dolkar, jemte hotet att genast blifva nedstuckna om minsta motstånd försöktes, brutit deras mod. Kadetten deremot tänkte sig försatt i ett slags drömmande tillstånd, ty att någon skulle slåss för att befria honom, var mer än otroligt; och stod derföre helt stilla, under väntan på antingen återfåendet af sina sinnens fulla bruk eller ock en lika behandling med polisbetjenterne.

Efter en stunds förlopp blef likväl öfverraskningen dubbel. De tåg som fängslade honom löstes och han hörde:

"Nu är du fri. Skynda härifrån, ty det kommer folk, så att vi måste retirera."

"Hvem får jag tacka för hjelpen?"

"Ingen. Sätt bara till segel."

"Hvarthän skall jag vända mig? på dessa höjderna är jag alldeles obekant."

"Kryssa på måfå tills det blir dager; vägvisare har jag ej att ge dig."

"Följ med mig; men låt oss springa allt hvad vi förmå!" inföll en späd stämma, i det han kände sig fattad vid handen och, liksom dragen af någon hemlig kraft, lydde uppmaningen.

Till och med såsom barn, hade han aldrig ilat hastigare öfver sitt hemlands oländiga jord, än det nu bar åstad genom Stockholms gator, i mångfaldiga krökningar. Än tycktes husraderna stå vidt åtskiljde, än trängdes de tätare tillhopa. Än var vägen jemn, än bar det utföre brådstörtande höjder. Slutligen gick det uppåt ifrån sjöstranden och han igenkände knappt Södermalmstorg, förrän ledsagaren, lemnande vakten på venster hand, lät honom efter några minuter bestiga trappan till kommerserådet Walms hus.

Vid åsynen af denna betydelsefulla bostad vaknade många olika minnen; det förekom honom, som skulle han falla i nya försåt. Redan började tvekan återhålla stegen, hvilka den af hans fingrar omslutna, mjuka handen, medelst dragning bjöd till att påskynda, då en svag stämma yttrade: "frukta ingenting. Vore jag mindre matt, skulle ni genast få förklaring."

"Hör jag rätt? eller är det verkligen mamsell Charlotte?"

"Tig! vi måste vara tysta."

Ej utan mycken ansträngning lyckades flickan öppna dörren så att de kommo in; men dermed voro krafterna alldeles förbi. Bemödandet att, stödd emot ynglingens axel, gå vidare, misslyckades fullkomligt och hon sjönk, som det tycktes liflös, till golfvet, just på samma plats, der kadetten föll i polisens våld. Vill då aldrig det fiendtliga ödet upphöra med sina

förföljelser? tänkte han vid sig sjelf. Denna belägenhet gör mig galen. Vore här ändå fråga om att vid dager strida på lif och död, skulle jag glad möta faran; nu, deremot, står jag kringhvärfd af mörker både till själ och kropp; rådlös, som en gammal utlefvad käring. Men med mig må det slutas, som det kan, den dignande flickan är jag skyldig att rädda. Finnes ännu rättvisa till, får hon icke dö för min skull."

I uppsåt att kalla på hjelp började han bära henne uppför trappan, sedan densamma efter mycket letande var funnen; dock hunno de ej långt, förrän någon stängde vägen och frågade:

"Är det du, Charlotte, så befria mig ifrån denna mördande oro?"

"Er dotter kommer", svarade Klippenfelt, som trodde sig igenkänna fru Walms röst, "likväl i ett ganska betänkligt tillstånd. Skaffa genast ljus, ty hon har nästan alldeles upphört att andas."

"Fastän jag ej vet hvem ni är, besvär jag er att fatta tag uti min schal och följa mig, utan buller."

Sålunda vägledd af kommerserådinnan, förde han sin dyrbara börda genom flera mörka gångar till ett af en nattlampa belyst rum, hvars möblering utvisade att det var en sängkammare. Här nedlades flickan och återfick, sedan flera medel blifvit använda, sansningen under moderns ömma vård, hvarefter den sistnämnda började:

"Ursäkta att jag liksom förgätit er närvaro, herr Klippenfelt; ty", tillade hon, med en betydelsefull blick på Charlotte, "det stora bekymmer ni, om än ouppsåtligt, förorsakat mig, fängslade ensamt uppmärksamheten. Men vare dermed huru som helst och äfven om ni, i egenskap af sjelf olycklig, skulle ha rätt till öf-

verseende, så måste likväl en tydlig förklaring oss emellan slutligen komma å bane. Svara mig uppriktigt: genom hvilka medel har ni fått tillfälle att stå i hemlig förbindelse med min dotter? Huru kunde ni dervid glömma er ända derhän, att både blottställa hennes rykte och hennes lif?"

"Han är fullkomligt oskyldig" inföll flickan, i det hon höjde sitt bleka anlete ifrån bädden. "Jag ville betala en helig skuld, utan andras inblandning; men företaget öfversteg mina krafter, oförutsedda händelser drefvo mig till en aldrig anad ytterlighet, hvars följder jag tåligt måste lida."

"Hvad skall det betyda?"

"Liksom jag fått uppenbarelse ifrån osynliga nejder, väcktes hos mig den förhoppningen att en, vårt hus ofta betraktande karl skulle tillhöra polisen och, genom mutor, kunna vinnas. Försöket lyckades öfver min väntan. Jag fick ej allenast veta hvar herr Klippenfelt satt fången, utan äfven löfte om hans befrielse denna afton, mot uppoffring af mitt guldur och mina besparade handpenningar. Vid den öfverenskomna tiden infann sig mäklaren (ty flykten bereddes egentligen af fångvaktmästaren), och uppgaf att hinder mött för utförande af vår plan, men derjemte bedyrade han, att räddningen på annat sätt försiggick, så att jag borde vara fullkomligt lugn. Hans vägran att emottaga uret och penningarne väckte så starka misstankar att jag smög mig efter honom ut på gatan, hvarest jag blef stående obeslutsam, sedan han försvunnit. Kallad till besinning genom ljudet af tunga steg, skyndade jag hem igen, derunder tvungen att komma de annalkande nära och fick se fyra karlar föra en femte emellan sig. Fången igenkände jag straxt och visste, att han vid midnatten skulle sändas till något aflägset statsfängelse, om räddning uteblef. Blodet steg

åt hjernan, hjertat tycktes vilja hoppa ur bröstet; jag följde de gående medvetslöst på afstånd. Vid slutet af Hornsgatan anfallas de. Min fordne räddare blir väl fri, men begär vägvisare, hvilket afslås. Jag stiger fram, erbjuder min tjenst, leder honom i språng på omvägar hit och har dermed uttömt alla krafter. Vidare vet jag ej att säga."

"Det är ett rättvist straff för ditt ringa förtroende till mamma. Vid dina år behöfver man alltid en erfaren väns råd, uti kinkiga belägenheter; men derom skola vi tala en annan gång, utan vittnen. Nu måste jag bedja herr kadetten benäget upplysa, hvarföre han ej genom sin utskickade lät dig veta huru han ämnade bära sig åt efter den förändrade planen."

"Ni sväfvar i fullkomlig villfarelse min fru. Jag har lika litet utskickat någon, som kännt att man arbetade för min räddning. Jag vet ej en gång af hvilka personer anfallet på bevakningen skedde. Ända till detta ögonblick var min öfvertygelse, att de kämpande lydde mamsell Charlottes befallningar. Om det är er önskan, vill jag genast utlemna mig sjelf i polisens händer; ty slutligen måtte man väl yppa hvarför jag blifvit arresterad och lagen kan omöjligt fälla en oskyldig. Under dessa dagar har jag förvärfvat vana att sakna friheten, hvars återvinnande jag aldrig önskat till ett så högt pris, som ert missnöje.

"Var uppriktig! Nyttjade hertig Carl er icke i politiska värf? — Skulle detta vara händelsen, men ni bindas genom tysthetslöfte, så tig alldeles, för att ej bryta emot er pligt."

"Nej. Jag har, vid Gud, ingenting att i den vägen hvarken dölja eller berätta."

"Då är saken mycket mörk och jag måste blifva er bundsförvandt. Resten af natten får ni lof att till-

bringa i ett kallt vindsrum, dit jag genast vill visa vägen. Med morgondagen skall er belägenhet förbättras på ett eller annat sätt."

Visserligen icke okunnig om, men dock långt ifrån invigd uti sättet huru trådarne till tidens märkvärdiga händelser leddes, och en stor älskarinna af nyheter, stod hertginnan Hedvig Charlotta färdig att, efter intagen frukost, gå till sin gemåls rum, der hon förmodade träffa någon ibland hoffolket, som kunde berätta hvad man förliden afton gjort eller sagt på adelsklubben. I detsamma inträdde kammarfrun anmälande att ett äldre fruntimmer kommit den såkallade lilla vägen och begärde enskild, nådig audiens.

"Namnet?"

"Det ville hon inte säga."

"Förmodligen en pauvre honteuse. Du vet att jag gerna gör godt; men för ögonblicket står det illa till med handkassan. När hertigen får ut de femtio tusen riksdalerna, hvilka det glunkas om att ständerna vilja gifva för Hoglandsbataljen, blir det väl bättre. Hon får höra hit efter riksdagens slut."

"Att dömma af klädseln tycks hon vara förmögen, och jag skulle snarare tro henne hafva något vigtigt nytt att meddela."

"Jaså! då må hon stiga på i ullstrumporna."

Kammarfrun försvann, och vid dörrens öppnande å nyo utropade hertiginnan:

"Kors för baddaren! Är det kommerserådinnan Walm?"

"Ja, Ers Höghet; jag vågar detta djerfva steg i

förhoppning om nådigt öfverseende; dock kommer jag icke egentligen i mina egna ärenden."

"Huru har ni mått sedan vi träffades på nyårsbalen? Få edra söta döttrar roa sig bra i vinter?"

"Efter vanligheten. Stockholms nöjen lida intet, hvarken af krig eller annan nöd. De gå sin jemna gång och ehuru vi långt ifrån äro med öfver allt, hafva vi ändå mer än tillräckliga förströelser."

"Nå, talar man mycken politik på söder?"

"Nej, obetydligt. Handelsaffärerna taga ut brorslotten ibland herrarne; vi, stackars fruntimmer, få vara nöjde med att kunna uppleta vårt köns svagheter och föra dem till torgs, medan vi söka dölja egna små äfventyr."

"Hvem består sig sådana?"

"Jag sjelf hade nyligen ett, af särdeles beskaffenhet."

"Ni? — Berätta, berätta!"

"Öfvertygad att Ers Höghet ej missbrukar förtroendet, vill jag lyda dess befallning. Det torde vara kändt huru en ung man, som gick Hertigens ärenden, försvann i vårt hus?"

"Men min gemål tvingade polisen att godtgöra sitt dumma ofog. Fångens fjettrar löstes, hvarmed er ena dotter lärer finna sig belåten."

"Vi skola alla hjertligen fägna oss, när han verkligen kan sägas vara fri, ty vi stå uti en stor tacksamhetsskuld hos ynglingen. Ännu är han det likväl icke, utan löper fara att komma på fästning. Åtminstone ville man skicka honom till en sådan, i natt."

"Omöjligt, min fru. Hertigens förord gäller."

"Utan tvifvel; men att något nytt missförstånd måtte hafva uppstått, derpå eger jag säkra bevis."

"Hvilka då, om jag får fråga?"

"Klippenfelts, ifrån polisen våldsamt tagna, nu hos mig gömda person."

"Förklara er tydligare!"

"Bunden med rep, fördes han i mörkret till Hornstull, för att åtfölja en fångtransport söder ut. Under vägen anfölls bevakningen, troligtvis af några lustiga, ifrån ett gladt lag hemgående, dryckesbröder."

"Och polisen fick bra stryk?"

"Det har jag anledning att förmoda."

"Bravo! De gunstige herrarne förtjente näpst; antingen deras förmän vågat dra hertigen vid näsan, eller glömt expediera nödige ordres, under dessa dagars politiska bråk. Men vidare; ännu ha vi menniskan på gatan."

"Glädjen öfver den oväntadt erhållna friheten räckte dock ej länge; ty så snart bevakningen sansat sig, började en rigtig hetsjagt, hvarvid vårt hus blef räddningspunkten. Jag var knappt uppstigen då han, flämtande, störtade in uti min sängkammare och bad om beskydd, hvilket lofvades mot vilkor att hans närvaro skulle döljas för min dotter Charlotte, som så oskyldigt blifvit förtalad. Derefter åtog jag mig att låta händelsen komma till Hans Kongl. Höghets kännedom. Med anledning af alla dessa omständigheter vågar jag anhålla, att Klippenfelt måtte få njuta hvarje svensk mans medfödda rättigheter, eller blifva förhörd vid laglig domstol och emellertid vistas på fri fot, fredad ifrån godtycklig misshandling."

"Hade min gemål icke redan gått upp till kungen, skulle ni genast fått bestämdt svar. Nu kan ett sådant först påräknas i eftermiddag. Göm beskedligt den vilsefarande fågeln så länge; och skulle mamsell Charlotte råka att bli varse en skymt af hans vingar är det, min sann, ingen bit farligt."

"Jag hoppas att Ers Höghet troget håller sitt löfte. Min man känner icke kadettens närvaro.

"Frukta inte, att något utsprides genom mig. Men kom ihåg: bli de unga tu förlofvade i framtiden, skall ni stå till boks för det jag nu måste surra tungan, som hertigen plägar säga. Farväl!"

Vid pass klockan åtta om aftonen ropade hertig Carl till sin kammarherre: "låt kuriren komma in!" och straxt derpå stod Klippenfelt midt emot prinsen, som, efter att hafva betraktat honom en stund, började:

"Innan du slipper härifrån vill jag höra en sannfärdig, sammandragen berättelse, om alla dina äfventyr, sedan du ankrade här i Stockholm."

Denna befallning åtlyddes genast. Alla händelser blefvo noggrannt berättade; men icke de tankar och känslor hvilka i följd af dem uppstått. När kadetten slutat, återtog prinsen:

"Hvad jag minst begriper, är bataljen på Hornsgatan. Omöjligt kunde de der äntergastarne vara vanliga rumlare, ty ehuru sådane herrar stundom svärta sig i synen, pläga de deremot aldrig vara beväpnade med dolkar. Dessutom visste nog mamsell Walm att de skulle möta er, annars hade hon icke vågat följa dig så långt ifrån hemmet, nattetid."

"Hon igenkände den ene, hvilken var samma karl, som lofvade muta fångvaktaren och sedermera sade henne att den planen blifvit uppgifven för en bättre; dervid nekande att emottaga klockan. Hade jag eller hon verkligen legat dem om hjertat, skulle de väl icke vägrat att visa mig vägen tillbaka, och helt kallt låtit saken bero på en svag qvinnas redan då osäkra krafter?"

"Värre nöt att knäcka har Liljensparre knappt fått, under hela sin tjenstetid och det gör honom rätt

godt. Du kysste väl flickan, när hon låg i dina armar?"

"Nej, Ers Höghet; dertill var jag för rättänkande."

"Säg heldre för dum. I öfrigt är du en bra gosse och har min nåd. Med detta kurirpass jemte denna bricka kommer du oantastad utur staden; dessa depescher måste lemnas till vederbörande inom fyratioåtta timmar. Gud vare hos dig!"

XVI.

Huru obetydlig Klippenfelts person än var, sysselsatte hans bortresa ifrån hufvudstaden, mångens tankar.

Sjelfva den oförskräckte kungen började hemsökas af en viss oro, då Liljensparres bemödanden att upptäcka och gripa ynglingens befriare misslyckades; ty under bataljen å Hornsgatan hade polisbetjenterne igenkännt, både en länge efterspanad misstänkt krogkund, hvars bostad de ej förmådde utleta, samt en djerf matros, som ofta bistått dem för kontant betalning och sist varit handtlangare vid kadettens arrestering i Walms hus, men derefter hållit sig undan. Lades härtill att de egentlige stridsmännen voro negrer, af hvilken menniskorace ett högst ringa antal fanns på stället, antingen såsom betjenter eller vid gardets musikkorps; samt hertig Carl, låtsande anse berättelsen rörande hela uppträdet såsom en fabel, icke ville låta sin sjöbuss undergå förhör utan genest bortskickade honom, hvarjemte man inom vissa högre sällskapskretsar skrattade åt polisens nederlag; så syntes temligen troligt att betydande folk sammansmidde

en af fysiska krafter bestående kedja, hvilken borde sprängas om hon ej snart sjelf sönderföll, efter den förtidiga upptäckten. Vigtigare åtgärder hindrade dock sakens handläggning för ögonblicket, och det var angenämt att se den förmodade första länken blifva lösryckt.

Storamiralen, å sin sida, undrade på hvarföre superkargen icke, enligt nådig befallning, återkom efter tre dagar till erhållande af ny audiens, och kände sig ganska förnärmad då de ifrån polisen infordrade anteckningarne öfver resande, tydligt utvisade att ingen med namnet Slingerman hvarken vistades eller, sedan långt tillbaka, vistats i Stockholm. Gerna skulle han, för att få säkrare upplysningar, låtit helt simpelt kalla herr Walm; men den nådigst gifna tillåtelsen för det tvetydiga Rigaskeppet, att fritt passera svenska flottan, ådagalade nogsamt huruledes mannen hade hemligt tillträde hos kungen, hvilken sällan medgaf så beskaffad ynnest utan emot vedergällning, bestående uti honom gagneliga meningars kringspridning, vissa inflytelserika personers öfvertalande till medgörlighet och politiskt spioneri. Hvem superkargen också var, måste han hafva sprungit sin så kallade väns ärenden då brefvet framlemnades och den försåtliga frågan, om kaperierna, syntes ursprungligen komma ofvanifrån. Försigtigheten bjöd således att tillsvidare tiga och inställa alla forskningar; helst kadetten lyckligt hunnit utom sina förföljares skotthåll.

Kommerserådet ondgjordes mycket och frun blef, vid närmare eftersinnande, ledsen öfver det under frukosten obetänksamt fällda yttrandet, rörande dåliga affärer. Detta kunde emellertid ej återtagas, hvarföre man beslöt att åtminstone undvika alla, minnet deraf väckande samtalsämnen, då mågen var tillstädes. Hvarken Klippenfelt eller den förmenta industririddaren

nämndes mera af föräldrarne, och hela familjen tycktes snart hafva glömt dem begge två.

Sådant var likväl ingalunda det verkliga förhållandet. Nästan dagligen bråkade herr och fru Dunkelstjerna sina hjernor, för att utröna huru den okände kommit åt det till hertigen afgifna brefvet; hvarjemte deras nyfikenhet angående firmans soliditet stegrades. Då ingen borde kunna lemna säkrare upplysningar derom, än Adolf, som arbetade på kontoret, så beslöto de att ej spara något medel för att vinna hans förtroende och vänskap.

Pappa sjelf besvärades ofta af elakt lynne, uppkommit genom hvarjehanda obehagliga erinringar, dem han bjöd till att förjaga, med vishetsreglors tillämpande på sin belägenhet. "Den väntar icke för länge, som väntar på något godt"; sade han "således kan ju min fordran i Paris blifva dubbelt nyttig, när den en gång utfaller. Dagsljuset undvikande skälmar hafva stor mund men litet mod, således aktar superkargen eller sjökaptenen, eller hvad han är för slag, sig att komma tillbaka. Med bestämd otur behäftade menniskor bör man undfly som pesten, för att icke sjelf blifva smittad; således handlade jag ganska förståndigt i anseende till kadetten, hvad qvinnfolken än behaga prata. När en sak ej vill gå bra på ett håll, måste den ledas åt ett annat, och unga flickor begripa aldrig sitt eget väl. Charlotte står nu närmast i ordningen att blifva försörjd; spekulationen med Rigaskeppet kan misslyckas, derföre måste jag hafva en förmögen man, såsom reserv åt henne. Slå begge delarne väl ut, är det så mycket bättre och då måtte jag väl slippa höra min hustrus jemmervisor om orättfärdig delning.

Fru Walm förebrådde sig att på dubbelt sätt hafva begått misstag. Jag hade — tänkte hon —

bordt inse huru djupt kärleken redan slagit rötter i den stackars flickans hjerta och förekomma att de hvarken våldsamt uppryцktes eller vattnades med det dolda lidandets närande tårefloder. Hvarföre följde jag ieke ödets anmaning att äfven taga hand om ynglingen? Säkert skulle han belönt min vänskap med fullt förtroende, lyssnat på mina råd och låtit leda sina handlingar till ett för oss alla önskvärdt mål. Numera finns blott en enda förhoppning, eller att de aldrig åter träffas och tiden utplånar det ömsesidiga intrycket.

Utom för modern, utgjorde Charlottes tillstånd ett slags gåta, som ingen ibland den öfriga omgifningen kunde rätt tyda. Att något fattades henne var påtagligt, ty kinderna bleknade, hullet bortsmälte; likväl kunde läkaren ej säga att hon var kroppsligt sjuk. Allt hvad de öfrige aktgifvande upptäckte, bestod i en om möjligt, förökad arbetslust, hvarjemte ett ihärdigt undflyende af nöjen bevittnade att hennes redan ådagalaggda försakelsebegär vunnit ny styrka. Men hvarken klagan eller spår efter tårar förrådde själslidanden.

Utan att andra händelser, än vanligt riksdagsgräl, tog allmänna uppmärksamheten i anspråk, hade Mars jemte större delen af April månader förflutit och Gustaf återigen laddat en ny mina. Den till verlden lyckligt framfödda eller, som oppositionen uttryckte sig "lurendrejade" säkerhetsakten egde ett stort politiskt lyte. Fastän kungen derigenom blifvit nästan enväldig, återstod dock ständernas rätt att beskatta sig sjelfve. På de tre ståndens medgörlighet kunde han räkna; ty deras hat emot adeln var icke förminskadt; men alla fyras begifvande var nödvändigt, om han skulle få nog penger till gamla skulders afkortning och krigets förande. Ögonblickets behof fordrade sju millio-

ner riksdaler kontant, dessutom begärdes garanti för fjorton, redan använda. Adeln, strängt anbefalld att först yttra sig, erbjöd deremot blott garanti för de förra; påstående, att ingen sådan behöfdes för de sednare, enär dessa redan voro upplånta, emot vid transaktioner god säkerhet. Detta om parlamentarisk takt och statsekonomiskt förutseende vittnande svar, gjorde oväntad verkan. En ny nådig proposition, eller att: "den bevillning, som ständerna nu åtogo sig, skulle räcka till nästa riksdag (hvilken kungen hade magt att aldrig sammankalla) mötte motvilja i många riktningar. Presterna lofvade väl bifall under vissa vilkor; borgerskapet gick äfven in på saken och bönderna fogade sig, sedan de afhört ett vackert kungligt tal, men icke desto mindre var det troligt, att denna välvilja hade vissheten om adelns fortsatta vägran till grund, hvarigenom man kunde slippa ifrån löftets uppfyllande utan eget motstånd.

De dagligen aflemnade polisrapporterna visade, huru adelns sista beteende godkändes af alla nyktra och tänkande. Man beklagade dem, som olagligt blifvit arresterade och vågade fråga: Hvem kan vara säker för godtyckligt fängelsestraff, när ej en gång nationens representanter äro det?

Sålunda drifven i trångsmål, använde Gustaf ett dittills exempellöst medel. Söndagen den 26 April, tycktes sjelfva Bacchus om aftonen hafva nedstigit ifrån Olympen och inbjudit sina dyrkare ibland de lägre folkklasserna till en offerfest. Yrvakna efter nattens rus, samlades de följande morgonen kring slottet, för att vrålande följa kungen, då han klockan half elfva begaf sig ut och styrde kosan mot riddarhuset. Knappt kunde någon välklädd person komma fram på torget, der nedanför; oroande rykten, om blodiga bragder, började spridas, ingen kunde gissa hvad som skulle ske.

Endast ledsagad af tvenne personer, inträdde monarken i den sköldbehängda salen, stannade framför landtmarskalkstolen och började med osäker stämma tala om den fara, i hvilken rikets sjelfständighet skulle råka, så framt en bestämd termin fastställdes för bevillningens erläggande. Genom känd riksdagstermin skulle fienden se sina anläggningar gynnade och det var beklagligt, att adeln ej lyssnat till den proposition han nödgats göra af kärlek till sitt folk. "Jag förundrar mig icke öfver er vägran", fortfor han, "i anseende till den sinnesförfattning och hetta, som under Riksdagen styrt ståndets öfverläggningar och beslut. När man blott ser saken ifrån en sida, är det naturligt att man ej så snart och genom några skrifna ord får ett annat begrepp och en annan öfvertygelse. Jag har derföre personligen infunnit mig, för att öfvertyga Ridderskapet och Adeln och för dem ånyo förklara skälen till och nödvändigheten af hvad jag äskat. Jag har kommit helt allena, utan vakt och den ståt min värdighet fordrar; jag har, med ett ord, icke kommit såsom konung utan såsom den förste riddersmannen, för att, såsom en af Gustaf Wasas söner, taga säte under hans här sittande sköldemärke", — emot hvilket Han också dervid utsräckte handen.

Huru dessa yttranden verkade på åhörarne är svårt att beskrifva. De närmast stående kunde väl uppfatta orden, men visste icke om de vågade tro sina öron och huru de skulle förklara, att kungen nu räknade sig såsom medlem af det stånd han dittills nästan bannlyst? För dem, som voro längre bort, gick mycket förloradt, genom ljudet af den på torget och förstugan skockade pöbelns ofta förnyade, vilda skrik. Mången väntade sig att se dörrarne uppbrytas och mördareflockar instörta; men öfvertygelsen om en rättvis sak var så stor, att alla eller åtminstone flertalet, förbidade sakens utgång med värdigt lugn.

Nu började s andra akten. Landets gemensamma. Konungen satte sig i landtmarskalksstolen, fattade klubban och (hvilket väl aldrig här i verlden hvarken förr eller senare händt) blef ett riksstånds talman. Om detta skedde med öfverlagdt uppsåt eller var frukten af ögonblickets ingifvelse, måste lemnas derhän; men säkert är, att denna manöver beröfvade honom Majestätets helgongloria och förvandlade monarken till en like, den mången, som förut underdånigt bugat sig, sedermera såg stinnt i synen. Det nyss afbrutna talet fortsattes. På försäkringen att blott hans fiender utspridt, huru han i sitt tal på rikssalen den 17 Februari skymfat det första riksståndet, följde en försäkran att han då redan skiljt de oskyldiga från de skyldiga och nu ville rädda dem, som stodo på branten att falla.

Sedan kommo vinkar om ryskt förmynderskap jemte flerfaldiga, dels hotande dels ömma föreställningar. Teckningar af faran att hålla riksdag under ett krig och försäkringar att han aldrig tänkt betaga ständerna rättigheten att samlas, utgjorde särskilda hufvudpunkter, likasom att holländarne skulle blifva afskräckta ifrån penningelåns lemnande, om vissa terminer för riksdagarna beramades eller bevillningen blott gälde bestämd tid. Märkvärdigast var dock kanhända uttrycket "vårt stånd" hvaraf han ofta betjente sig; ty det hade man minst anat, i bredd med hotet att, om propositionen rörande bevillningen icke antogs och fienden härjade kusterna, skulle adeln blifva ett mål för sina medständers rättmätiga hämnd, den han ryste att blott påtänka. Tvenne stånd hade redan antagit bevillningen till nästa riksdag, derför uppmanade han adeln, på det kraftigaste, att deri instämma till, såsom orden lydde: "Mitt och rikets bästa, men förnämligast vårt eget stånds, i närvarande kritiska tidpunkt."

När konungen slutat, var öfversten baron Clas A. Wachtmester den förste som steg upp och begärde ordet; dock hann han icke långt, förr än Gustaf afbröt honom med en bevekande anhållan, att adeln ville bifalla propositionen.

Under den tid, som förflutit sedan kommerserådet blef qvitt kadetten, hade äfven hans gamla medgång tyckts småningom återkomma. Flera ifrån Riga öfver Köpenhamn erhållna bref, lofvade stor vinst utaf det redan omtalade skeppet, hvars både skrof och tackling egaren lemnat för knappt halfva värdet. Dessutom hade kommissionären lyckats åtkomma en utsökt hamplast för ytterst billigt pris. Upprymd genom dessa glada tidningar, omfattade Walm ej allenast politiken, utan äfven sin militär-befattning med särdeles ifver, och erinrade sig således, att den beväpnade styrkan borde vara redo, då kungen begaf sig till riddarhuset.

Utstyrd i full uniform och gungad på sin stora tjensthäst, bevistade han vaktparaden; der hufvudämnet för dagens samtal så lifligt afhandlades, att en brinnande nyfikenhet anslog allas sinnen. Beledsagad af några trogna vänner, red han åt riddarhustorget; gjorde en lång lof mot bron och lyckades att framtränga ända till den stora byggningens sydvestra hörn.

"Hvad skola vi göra här?" frågade en ibland sällskapet.

"Haf blott tålamod, så får du se. Genom lämpliga medel har jag förmått en kanslist att summariskt uppteckna alla tilldragelser och kasta ut konceptet igenom detta fönster. Då vi anlände såg jag redan hans bild på rutan. Säg, är det inte roligt, att erhålla färska nyheter under närvarande märkvärdiga kris?

"Visserligen; men försöket kan väcka uppseende."

"Just för att afböja sådant bad jag er följa med.

Låtom oss sluta en tät krets, inom hvilken ingen extra näsa må komma. Den öfriga värda publiken har annat att tänka på än oss.

Detta var knappt utsagdt, förrän någon gläntade på ett fönster i nedra våningen. Kommerserådet fångade en fullskrifven lapp under fallet, uppvecklade densamma och läste halfhögt hvad här ofvan blifvit anfördt.

Efter cirka tjugo minuters väntan kom en ny depesch af följande innehåll:

"Wachtmeister har återfått ordet och, med sin vanliga sans, förklarat att adeln ej kunde vidkännas hvarken förräderier eller utländska mutor och ingifvelser. Dess öfverläggningar andades ren kärlek till fäderneslandet, kungen och friheten. Denna senare gaf dem, enligt grundlagen, rätt att för sin del bestämma bevillningen, som omöjligen kunde u gå till det höga belopp Hemliga utskottet föreslagit. Det, som för rikets frälsning genom krigets fortsättande kunde behöfvas, ansåg han bäst att bevilja och garantera, hvaremot den äldre gäldens garanti borde lemnas tills fred och bättre tider så medgaf. Då konungens bref till landtmarskalken förkunnade riket stå i yttersta fara, beviljade adeln af sin förmögenhet utöfver förmågan. Lif och egendom ville den offra för kung och fädernesland. Hade annat blifvit framfördt till thronen, var det ilskans smädelser.

Härpå svarade kungen åtskilligt, hvaraf jag i anseende till afståndet blott hörde honom tala om bref till Holland; begära att alla lagfrågor måtte åsidosättas, och slutligen yttra: låtom oss, i Herrans namn, försona oss! Jag är i denna afsigt hitkommen. Jag gör första steget dertill: det är mig värdigt, låt oss glömma det framfarna."

"Hvilket förträffligt hjerta!" utropade en af åhörarne. "Sådana ord kunna röra stockar och stenar. Blifva de ej spaka deruppe, hade jag lust att lära dem, hvar David köpte ölet."

"Du kan ha rätt", svarade Walm, "men jag vet inte hvad jag skulle gifva, om just dessa ord, som du berömmer, aldrig varit uttalade."

"Hvarför?"

"Emedan de så illa passa till hvad vår älskade, stolte Gustaf förut sagt, bevisa att han antingen fruktar utgången eller känner sig ha orätt, och de kunna göra mycket ondt, när de spridas ibland folket, hvars tro på regentens ofelbart aldrig bör vackla."

"Gör ingenting till saken. Folket vet nog att också kungen är menniska, och fordrar icke mer än att han skall vara den bästa, hvilket alla goda svenskar måste medgifva. Låtom oss bara lyssna till hvad man säger här i grannskapet, så blir du öfvertygad."

Förslaget, som genast befanns olämpligt, antogs dock sedermera, då de skriftliga underrättelserna afstannade. Att alldeles draga bort och låta dem, om de åter började, falla i orätta händer, hade varit oklokt och att sitta eller stå oupphörligt stilla, under den ännu kalla väderleken, kändes mindre angenämt. Man beslöt derföre att ett par skulle behålla platsen, medan de öfrige blandade sig med det värda, dem närmast omgifvande publikum.

När kommerserådets tur att röra på sig kom, steg han utaf hästen, tog en bekant under armen och började klyfva den täta, ofta ohyggligt skrålande massan. Det var en blandning af tjut, svordomar och hurrarop, som uppväckte rysning, och de kunde icke begripa huru ett anfall tillbakahölls. Tvungne att stanna helt nära en grupp af så kallade trashankar, frågade Walm:

"Fryser ni inte, go' vänner, i den der något för tidigt anlagda sommardrägten?"

"Åh, vet hut!" röt en grof, rosslig stämma. "Här ha förnäma herrar ingenting att göra."

"Sansa dig!" inföll en annan, "borgerskapet håller med polisen och består konfonium. Passa du bara på luntan, ty du har den skarpaste rösten."

"Och de dugtigaste knytnäfvarna, när det gäller, kan du lägga till.

"Så mycket bättre. Vår anförare gör tecken att rycka närmare, framåt!"

Vid den nu uppstående rörelsen, förlorade en halfnaken, men deremot helfull ledamot sin stöttning och damp emellan kommerserådets ben, så att äfven han tumlade i backen.

"Ja, se det var rätt, kamrat! Kom du och lägg dig hos mig, medan de andra skoja. Vi hinna nog fram ändå i rättan tid. Menniskan behöfver hvila, om hon skall kunna arbeta."

"Släpp min arm, hör du. Jag är ingen af dina likar."

"Nå, nå, var bara lagom stursk. Hör du inte till det ärliga folket, så drag åt blåkulla. Här får blott finnas lyckliga."

"Räknar du dig till den sorten."

"Ja, det är tvärsäkert:

Bränvin och dubbelt öl ha vi nog;
fioler på hvar krog."

"Hjelp mig ur denna klämman", bad Walm sin följeslagare. "Här kunna vi icke göra några båtande upptäckter."

"Jag har likväl gjort en ganska intressant", svarade han och ställde kommerserådet på fötterna igen.

"Nå, hvad har du sett?"

"Jo, huru Liljensparres pålitligaste handtlangare

leder folkrörelsen. Detta lyfte en tung sten ifrån mitt hjerta, ty nu är jag öfvertygad om, att intet blod, endast bläck och spirituosa, skola flyta."

"Måtte din spådom besannas; men hvem mäktar styra en uppretad pöbel? Bättre hade varit, att försöket aldrig vågats. Utgången måste jag se, kostade det än försakelse af middagsmåltiden. Man har redan i Paris erfarit hvad ohejdade massor kunna göra för skada", tillade han med en djup suck.

I mening att uppnå den fordna ståndpunkten började nu återtåget, hvilket dock nödgades ske ganska långsamt, emedan folkrörelsen tagit bestämd riktning, tvärtemot det håll, hvarpå de ämnade sig. Utomkring dagens egentliga torghjeltar stod en senare formerad krets af icke trasiga eller druckna, men likväl till uppsynen ganska besynnerliga figurer; hvilkas hemska tystnad injagade lika mycken skräck, som de förras oljud. Styrande kosan mot en sådan grupp, tvärstannade kommerserådet och skiftade färg. På blott några stegs afstånd upptäckte han den objudne nattvisitören, omgifven af sjömän. Under förhoppning att icke vara igenkänd skiljde han sig ifrån följeslagaren, trängde närmare och stannade med ryggen åt dem, för att lyssna om de ej skulle yttra något och dervid förråda karlens namn? Straxt derefter hörde han:

"Här står jag inte längre och gapar, herr kapten. Med fagra ord gör man inga priser. Nej, jag vill vara främst, när man faller till relings."

"På det kommando-ordet får du vänta, tills sjön går upp. Låt landtkrabborna hållas inom sina rännstenar. Slutas allting väl, så skall du se huru de skingra sig; och går det förkert för kungen, må de gerna bana vägen. Adeln är för duktigt folk att nedslås af sjömän. Blir det plundring, skall jag intet hålla er qvar."

Dermed afstannade samtalet. Walm fortsatte vägen och vid hans ankomst till de väntande vännerna nedföll en biljett af följande innehåll:

"Ursäkta min tystnad; jag blef tvungen att renskrifva en angelägen expedition. Kungen har talat mycket, som ej nått mina öron; men jag vet att modet åter växte, när han hört adeln vilja gå in på Bevillningens erläggande, om garantien derå utställdes på två år, ty dermed var första svårigheten öfvervunnen och skillnaden emellan gamla och nya gälden upphäfd. Nu återstod andra segren, hvilken kostade mycken möda. Lik en outtröttlig gladiator, uppträdande emot hvar och en som kastade stridshandsken, endast understödd af ett ringa antal blindt tillgifne, fann han slutligen på den utvägen att göra proposition om: "Bevillningens fortfarande till nästa riksdag" samt, oaktadt fullt ut lika många nej som ja svarades, påstå att de senare hade öfvervigten. Inga protester hjelpte; en deputation utsågs, mången ledamot ovetande, att afgå till de öfriga stånden, som väntade på adelns beslut. Ändtligen var stormen så till vida besvuren och protokollet upplästes, innehållande att Ridderskapet och Adeln, med reservation af sin rätt och utan prejudikat för framtiden, biföll att den bevillning ståndet, i anledning af Bevillnings-utskottets projekt åtagit sig, skulle räcka till nästa riksdag, samt att de gjorda jemkningarne skulle öfverlemnas till Bevillnings-utskottets iakttagande. Men nu ville ingen deltaga i deputationen innan de oskyldigt arresterade frigåfvos, och nya protester hördes. Det förra medgafs ej; på de senare gjordes intet afseende. Konungen talade, än skarpt än ljufligt, om nödvändigheten att handla arbiträrt och om den äktenskapsskillnad, i hvilken han någon tid befunnit sig med ståndet, hvarvid åtskilliga började klappa händer. Nu måste jag sluta. Deputationen afgår.

Klockan slog tu i Storkyrkan då Gustaf åter visade sig på riddarhusets trappa, strålande af glädje. Pöbelns hurrarop ville aldrig taga ända medan monarken skred emot slottet *).

"Se så, Gudskelof", sade Walm, "nu är faran förbi."

"Vänta med segersången tills packet gått", genmälde hans granne."

Denna erinran var ingalunda ett foster af uppskrämd inbillning, ty oväsendet fortfor, hotelser utstöttes.

Vårt lilla sällskap skingrades emellertid och kommerserådet stannade nära den förr omtalta gruppen, hvilken stod på sin gamla plats.

"Se väl för-ut!" yttrade den, som han hört kallas kapten.

"Se väl för-ut, ja", upprepades straxt bredvid.

Efter kort uppehåll fortfor samma röst:

"Prester göra an farvattnet."

"Aj, aj! Hoppa upp på den långa norrmannens axlar, så att du får fri horisont."

"Det är den slipade biskoppen, Wallqvist eller hvad han heter."

"Skönt. Stånden sluta fred; det vill säga, att vi få krig. För den saken ger jag er fri förtäring och tjugo riksdaler hvardera i ekiperingspenningar. Han, som bör betala kalaset, är kanske inte så långt borta. Sätt till alla klutar, när barlasten blifvit intagen. Vi träffas åter på angifven höjd. Lefve konungen!"

Nästa minut voro de liksom bortblåsta.

Ehuru kommerserådet hvarken hade anledning att tro sig vara bemärkt af talaren eller ansåg sig menad

---

*) Allt det, rörande händelserna på riddarhuset den 27 April 1789 här anförda är, ehuru i sammandrag, historiskt.

med dem, som borde betala kalaset, ljudade orden på ett mystiskt, oangenämt sätt. Stundom blir man misstänksam, utan att kunna förklara hvarföre och denna tråkiga känsla hänger fast, lik en karborre, vid tanken. Hemkommen till det välförsedda middagsbordet, hvars rätter genom fördröjd spisning smakade dubbelt väl, sökte han göra sig sjelf riktigt munter och berättade dagens märkvärdiga händelser ganska roligt; men när ordningen kom till skiljsmessan ifrån vännerna, var det liksom någonting tog emot. Den hemlighetsfulla karlens bild målades på allt hvad blickarne träffade.

"Vet ni", sade han med förändrad ton, sedan betjenten gått ut. "Jag tror mig hafva sett den der superkargen, som spökade hos hertigen för min räkning."

"Hvar då, bästa man?" svarade frun.

"Naturligtvis ibland det andra packet. Men nu kallades han kapten."

"Pappa känner honom ju icke?" inföll Charlotte.

"Vissa ansigten, och deribland hans, låta så tydligt beskrifva sig att man aldrig, vid deras första åskådning, gör misstag. Ja, i den vägen är jag fullkomligt säker på min sak."

"Då blef han väl också åtspord om anledningen till hans besynnerliga uppträdande och huru han fick biljetten?"

"Nej, mitt barn, jag aktade mig att komma i flock och farnöt med slödder. Kanaljen var omgifven af några ljusa pojkar, må du tro. De talade sins emellan om någon, som skulle få betala ett kalas; hvilket på deras språk förmodligen betyder någon, som skall plundras."

"Gud låte det icke gälla pappa!"

"Mig? — är du tokig? — Jag går ju aldrig ut sedan det blifvit mörkt?"

"Ja, det vet jag; men - - -"

"Inga halfqvädna visor!"

"Jag drömde härom natten så otäckt. Pappa satt på sitt kontor, helt allena, och jag stod i ett skåp med glasdörrar, som icke kunde öppnas. Helt oförmodadt inträder en karl genom den lästa dörren åt förstugan. Hvad ni sade kunde jag ej uppfatta, utan tyckte mig blott finna att ni grälade. Slutligen gick han, under hotande åtbörder, hvarvid pappa ej vågade följa honom."

"Blir hans besök inte farligare, så kan jag gerna skratta åt både drömmen och honom. Emellertid bör man vara försigtig. I denna dag kommer ett hänglås för dörren åt gatan, hvilket äfven kan vara bra, om ödet skulle skicka mig flera kadetter på halsen."

Härmed slutade samtalet och sedan man stigit upp följde Walm sin hustru till ett litet kabinett, der ingen kunde höra hvad han ämnade säga. Framkommen började han genast:

"Vet du, vår lilla Lotta måste, oaktadt alla dina invändningar, snart få sig en man, annars går det illa med henne."

"Börjar du igen att plåga mig? — Lyd mitt ofta gifna råd. Lemna det stackars barnet i fred, åtminstone tills jag fått närmare undersöka, om hon har någon hemlig böjelse eller lider af någon invärtes sjukdom."

"Det har du ju undersökt i flera månader, utan att komma sanningen ett endá hårstrå närmare? Jag, deremot, är skarpsyntare. Likt alla andra tärnor vid hennes ålder, vet hon att något fattas; men inte hvad. Den så kallade blygsamheten kastar en ogenomskådlig slöja för deras ögon, hjertat sväller och sinnet veknar. Kom bara ihog hvilka krumbugter du sjelf gjorde när jag friade till dig. Derutinnan är Lotta en ny upp-

laga af sin kära mamma och behöfver samma kurmetod, för att bli lycklig. Om dina föräldrar varit enfaldiga och velat utleta, huruvida du hade någon hemlig böjelse, skulle du kanske gått ogift ännu. Alla ärbara flickor hafva svårt att säga sitt första ja; men en gång framtvingadt, följa flera dylika efter, åtminstone tills de blifva varma i frukoftan."

"Med mig förhöll det sig olika. Uppfostran var fordom strängare än nu; föräldrarna ett slags tyranner, som barnen ansågo sig skyldiga att blindt lyda. Jag hade tillbringat min mesta tid i pensionen, dit inga karlar kommo; och på landet, der hela vårt manliga umgänge utgjordes af bara gifta personer, undantagande en löjlig kaplan. Charlotte har deltagit i hufvudstadens nöjen, sett dess briljantaste kavaljerer och kan möjligtvis hafva fattat verklig kärlek?"

"Tycke, vill du väl säga? Men jag önskar inte få en briljant kavaljer utan en solid, förnuftig man till måg. En sådan har jag i förslag och tänker presentera honom med det aldra första."

"Du kan omöjligt ha hjerta i dig att göra ditt barn olyckligt."

"Tvertom, min vän. När hvarken du eller hon ega mod att fatta kloka beslut, nödgas jag handla. Friaren är, min själ, inte att förakta. Han har en egendom i staden, två på landet och ändå utlånta kapitaler derjemte."

"Hans namn?"

"Krigsrådet Brunner."

"Den femti års gamla ungkarlen, som stod fadder emot tanten hos patron Wickmans?"

"Precist."

"Skillnaden i deras ålder är alltför stor."

"Lappri; den saken jemkar sig förr med välmåga, än lika ålder under fattigdomens gnagande bekymmer.

Han har lofvat testamentera henne hela sin förmögenhet, om hon blir enka; således är spekulationen fördelaktigast på hustruns sida."

"Lemna mig besinningstid."

"Huru länge?"

"Ett år till exempel."

"Nej inte ett halft en gång. Så fort Rigaskeppet passerat Öresund, blir eklateringskalas. Sök nu att bereda henne; du vet min vilja."

"Måtte då det olycksaliga fartyget stöta på grund!" ropade kommerserådinnan i ett slags förtviflan och skyndade till sin sängkammare der hon, efter att hafva reglat dörren, började läsa de redan omnämnda, väl förvarade brefven.

XVII.

På nådigt anbefallfd timma, eller två dygn sedan han reste ifrån hufvudstaden, stod Klippenfelt hos högste befälhafvaren i Carlskrona, den genialiske öfveramiralen grefve Ehrensvärd och aflemnade depescherna.

Obekymrad om deras innehåll, men deremot angelägen att snart få träffa sin trogne vän, skeppsskrifvaren, ville han åter aflägsna sig, då förmannen, som genast bröt konvolutet och genomögnade det första dokumentet, ropade:

"Intet så brådtom. Jag måste, förrän du går, gifva dig välförtjent beröm för din skyndsamhet. De tidningar jag nu emottagit äro af högsta vigt och jag afundas dig lyckan att hafva varit vittne till den märkvärdiga — man kunde nästan säga — regementsförändringen. I morgon blir den kungjord genom generalorder; således får du dessförinnan icke för någon, eho det vara må, nämna det ringaste rörande säkerhetsakten."

"Säkerhetsakten? Hvad är det för en inrättning?"

"Bra, min gosse. Hertigen skrifver: Budbäraren vet ingenting, och jag ser att du på ett värdigt sätt

uppfyller din pligt. Nu må du gå. Den som vakat två nätter å rad i skarp köld, behöfver taga ersättning för umburen hvila. En annan gång skall du kanske få berätta hvad intryck konungens raska steg gjorde på folket i allmänhet."

Något besynnerligt måtte ändå hafva händt, medan jag satt i kurran — tänkte kadetten då han uppnått förstugan — och det fattas bara, att hertigen sjelf låtit arrestera mig? Men nej, storamiralen är för hederlig karl att bruka sådana konstgrepp. Emellertid vill jag vara försigtig. När hemligheten uppdagas blir det måhända just de frånvarande, som lära den förmenta åskådaren huru han skall beskrifva hvad man tror honom noggrannt känna. Kommer dag, så kommer råd. Nu är jag åter vid gränsen af mitt rätta element; med de fördömda polisbetjenterna femtio mil akterut och — hon också — tillade han suckande.

Orolig öfver sin älskade lärjunges, tvärtemot gifvet löfte envisa tystnad, hade den hederliga Ödman mer än halfskrifvit ett förebrående bref, som han nu ville sluta, för att låta afgå med nästa dagspost. Att Kattulin icke, enligt sin vana sedan kadetten reste, infunnit sig på aftonqvisten, frågat om nyheter ingått rörande deras gemensamma skyddsling och, i några glas grogg, nedsköljt den förargelse hvilken ett beständigt till svar erhållit "nej", åstadkom, ansåg han såsom ödets anvisning att arbetet kunde ostördt bedrifvas. Men knappt började pennan ila åstad, förrän kraftiga slag på porten tillkännagåfvo, huru falsk denna beräkning var. Öfvertygad, att inga andra än högbåtsmannens hårda näfvar förorsakade dylikt buller, fäste han ringa uppmärksamhet vid stegens ljud i trapporna och sade, utan att vända sig om då kammardörren öppnades.

"Välkommen! ni vet hvar konjaksbuteljen står;

hjelp er sjelf så länge. Jag skall vara till er tjenst om högst tio minuter."

"För hvem tar ni mig?" svarade en öfverraskande stämma. Nästa ögonblick trycktes tvenne bröst med faderlig ömhet och sonlig vördnad emot hvarandra.

"Nå, nå, inte så häftigt," yttrade Ödman. "Fastän jag kan vara glad att finna dig hafva undsluppit kroppsskada af den starka kölden, eger du ett stort debet att redovisa, innan vi bli sådane vänner igen, som vid din bortresa."

"Ja, ni har fullkomligt rätt, men lemna mig tid att göra ordentlig sjöförklaring; hvarvid jag måste fordra att bli trodd på mina ord, alldenstund kaparen knep loggboken."

"Hvad säger du, har du råkat ut för röfvare? Stackars gosse!"

"Erke-skälmar åtminstone; hvilkas bilder skulle stå än ohyggligare för minnet, om jag ej visste dem ha erhållit dugtig stryk till lön."

"Reta icke min nyfikenhet genom gåtor. Sätt dig och berätta."

"Låt mig, såsom inledning, först få afbörda mig en gammal skuld. När mitt lynne, sistlidne sommar efter händelsen på Grafön, mulnade och ni genom målningen af edra egna öden försökte att ej allenast varna för redan vaknade lidelser, utan äfven stålsätta hjertat emot framtida frestelser, lofvade jag en bekännelse, som någon oförklarlig, i djupet af min själ rådande, känsla af bäfvan återhållit. Åsynen af den, genom ett lyckligt skott räddade, sköna flickan, gjorde mig dödligt kär eller galen; hvilket lärer vara detsamma."

"Allt det der vet jag och har redan förlåtit den brist på förtroende, som du visat mig. Öfvergå till dina händelser i hufvudstaden."

"De ega samband med hvad jag nyss sagt. Enligt ert råd gick jag på operan; betraktade åskådaresamlingen och såg henne, som jag inbillade mig hafva glömt." Här tystnade han.

"Detta afbrott bådar olycka; men fortfar!"

Nu omtalade kadetten allt hvad vi redan känna om hans inträde i kommerserådets familj, arresteringen och den underbara befrielsen; dervid likväl endast begagnande uttrycken flickan, modern och fadern. När han slutat, frågade åhöraren, efter långt stillastigande och liksom en inre strid med sig sjelf: "hvarföre lemnar du icke fram brefvet?"

"Ifrån hvem?"

"Fru Walm, kan du väl begripa!"

"Fru Walm?" ropade Klippenfelt bestört och sprang upp. "Jag börjar bli rädd för er. Ni måtte vara allvetande."

"Nej min vän. Jag kände endast igen huset på söder, efter din beskrifning och kom ihåg dem, som fordom bodde der. Kommerserådinnan erfor ju i hvilhet förhållande ni stå till hvarandra och då hon tycks vara angelägen att du icke vidare skall blifva dem besvärlig, väntade jag en inbjudning om bistånd å min sida."

"Måhända förhåller det sig till alla delar så, som ni uppger; men vågar jag sammanställa den närvarande, tydliga sinnesrörelsen, med hvad ni sagt mig angående stället för och beskaffenheten af edra egna fordna lidande, så vakna vissa misstankar - - - - -

"Hvilka icke äro utan grund. Helt nära den punkt, der du måste nedtysta hjertats fordringar, har jag kämpat på lif och död med passionen. Vid ett noggrannt aktgifvande skulle menniskan ofta urskilja, huru länkarne i hennes egna lefnadsöden blifvit fästade vid andras, för att leda till långt bort utställda mål.

Hvem vet hvad du gjort, hänförd af dina uppflamande begär; om icke jag, luttrad genom dyrköpt erfarenhet, kunnat varna dig på förhand? Hvem kan förklara den af viljan oberoende driften, som drager oss emot eller aflägsnar oss ifrån, för första gången sedda likar, hvilkas rätta, inre halt ännu är okänd? Så omfattade jag dig med faderlig välvilja och har mycken anledning att du sjelfvilligt återgäldar min vänskap med sonlig tillgifvenhet. Låtom oss derföre, äfven i kommande dagar, handla gemensamt till dens båtnad, som har det mesta att vänta af verlden. Tydligare kan jag nu icke uttrycka mig. Sof på saken, är en gammal god regel."

"Jag skall i allt följa edra råd; men medan ni tyckes vara i ett slags tillstånd af för mig obegriplig klarsynthet, så säg hvarifrån de raska, svärtade karlarne, förskrefvo sig?"

"Dertill är jag icke i stånd och Gud vet huruvida jag nånsin blir det. Såg du säkert att deras ansigtsfärg var konstgjord?"

"En sådan undersökning förhindrade nattens dunkelhet; dessutom föll det mig aldrig in, att få se negrar i Stockholm."

"Då måste vi öfverlemna åt slumpen att derutinnan skänka upplysning."

Vid Klippenfelts besök följande morgonen hos kapten Stiller, för att rapportera sin återkomst och anmäla sig till tjenstgöring, tillät en redan börjad rådplägning med Hvita Falkens hela befälspersonal, (Kattulin inberäknad) inga privata frågors görande. Men gömdt är icke glömdt; och den af naturen nyfikna gubben visste väl huru skadan skulle tagas igen.

"Det är bra," sade han temligen liknöjdt. "Börja der du slutade, före afresan. Hämta generalorderna och låt mig se dem så fort, som möjligt."

Icke utan fruktan för tråkiga redogörelser infann kadetten sig åter, vid middagstiden; hållande under armen en stor bok, hvilken kaptenen skyndade att emottaga, öppna och studera. Ju längre han läste, desto närmare drogos ögonbrynen tillhopa. Slutligen slog han näfven i bordet, utropande:

"Hvad tusan är detta för smörja? Väl har jag hört omtalas att man assekurerar fartyg, när de bege sig på långa, farliga resor; men försäkringsakten för länder, riksens ständer och kanske hela örlogsflottan derjemte, se det var något splitter nytt. Antingen har du skrifvit uppåt väggarne eller också måtte du kunna förklara meningen?"

"Dertill tror jag mig vara i stånd."

"Nå så vänta lite. Jag skall vrida till låset och knipa nyckeln ur dörren, så att ingen öfverraskar oss."

När detta bestyr var fulländadt satte han sig, med händerna sammanknäppta öfver magen och återtog:

"Stick nu villigt ut din berättelsekabel; dock förbehåller jag mig att du inte splitsar in några osanningar, ty första dalkarl som du bjuder till att purra i mig, kostar tjugofyra timmars arrest. Lägg dessa ord väl på minnet."

"Jag brukar ju aldrig föra mina förmän bakom ljuset?"

"Till sjös vet man nog skäms; men alla som resa till lands, undantagande mig sjelf, då jag for ifrån Svarta hafvet, ha rasande svårt att inte slå öfver."

"Saken är ganska klar. När det finnes statsstyrmän, måste det äfven finnas stats-roder, som åter bevisar tillvaron af ett statsskepp."

"Stopp! utaf hvilken cert om jag får fråga?"

"Den största möjliga."

"Låt gå för det, så länge."

"Likväl kan ingen klok menniska påstå, att något skepp seglar skapligt med två stormaster."

"Ganska sannt."

"Nu ansåg kungen sig såsom statsskeppets lagliga stormast; blef rasande öfver att finna lika höga toppar, som han sjelf, både för och akter om sig eller med andra ord, tyckte sin makt vara mer än nyttigt kringskuren och förändrade tacklingen."

"Aha! jag begriper. Han kapade för och mesanbramstängerna?"

"Nej, bara strök ned dem, tills vidare."

"Ja, ja; men opp ska de väl igen, så framt han vill segla på folkvis?"

"Det der statsskeppet har en egen natur och går för fyra master, utom storen. De förra kunna gerna umbära bramstänger."

"Jag tror du har sett sjelfva Refanut?" *)

"Inte långt ifrån. Men allvarsamt: på sätt dagens generalorder närmare förklara, har kungen fått sig större välde medgifvet af ständerna, till hela landets fromma, enligt adjutantens utsago."

"Så snart det står präntadt med Gustaf inunder, må ingen militär tvifla derpå. Man började redan glunka om penningbrist för flottans rustning. Blir den nöden afhjelpt, skall jag till och med sjunga amen! Se der, sätt i nyckeln igen."

Knappt var denna befallning verkställd förr än Kattulin trädde in. Hans ansigte antydde djup bedröfvelse och fastän åsynen af kadetten framlockade en något gladare min, skingrades icke de tunga moln, som förmörkade hans fårade panna.

"Jag tror du hört talas om skepp med fyra master, efter du ser så betänklig ut?" frågade Stiller.

---

*) Ett, i de vidunderliga sjömansberättelserna förekommande, öfvernaturligt fartyg, af lika längd med Öland.

"Nej, herr kapten."

"Nä, än om försäkringsakten då?"

"Något ditåt hurrade man för, på en krog när jag nyss gick der förbi. Vaudreuil firade den ankomna underrättelsen ifrån Stockholm rörande, som orden föllo sig, säkerhetsakten, genom att bestå sina vänner ett glas vin."

"Försäkringsakten skall du säga, ty det är att tala i sjöstil; eller har jag inte rätt, Klippenfelt?"

"Herr kaptenen har alltid rätt; men emellertid utgöra landtkrabborna ett förstockadt slägte, som aldrig antar bildning, derför måste man foga sig efter deras olater och ur denna synpunkt betraktadt har Vaudreuil ej heller så orätt."

"Jag skall ge er synpunkter, bara ni kommer om bord, det må ni lita på."

"Utan tvifvel, men alla signaler ifrån chefsskeppet böra åtlydas och sjelfva general-amiralen talar i landtstil."

"Då måste jag väl också lära mig rotvälska på gamla dar. Kommer du från sjukhuset, Abel?

"Ja, ty värr."

"Hur står der till?"

"I natt hafva åter tre utaf våra goda matroser strukit med. Snart är vår sköna besättning minskad till hälften."

"Hade jag anat en sådan olycka skulle fregatten heldre fått frysa in midt uti Östersjön och vi alla svälta ihjäl, än komma hit för att dö som flugor."

"Det onda kan numera inte hjelpas. Stockar och stenar antaga snart smitta: inte en gång grogg hjelper."

"Lyckligtvis är vintern till det mesta förbi. Haf tacklingen i ordning; general-amiralen lofvade, då jag sist träffade honom, att Hvita Falken skulle blifva ibland

de äldra första, som få gå ut på kryssning, så snart isen släpper."

"Bara det vid den tiden finns nog många händer qvar, för att brassa mersseglen bi de vind."

"Gör mig inte blödig med dina klagovisor. En äkta fartygschef skall bibehålla modet, äfven sedan elden fattat i timmerväggen kring krutdurken, sade min första kapten på Ostindien. Löjtnant Wågenhjelm reser längs kusten och bjuder till att förhyra folk ännu en gång. Fiskar han förgäfves, så få vi hjelpa oss med båtsmän, i de aflidnes ställen."

På samma sätt, som kroppsrörelse är ett oeftergifligt vilkor för underhållandet af musklernas spännstighet hos individen, måste äfven nationernas medlemmar genom öfning bereda sig till gemensamt försvar. Behofvet af skicklighet i konsten att förstöra likar, utgör visserligen lifvets mörkaste sida; men det qvarstår dock, så länge ej någon kan tillfredsställande besvara den frågan: äro blodiga strider, folken emellan, nödvändige för vårt slägtes utbildning; eller skola de alldeles försvinna, i den mån upplysningens fackla sprider sitt sken öfver jordklotet?

Väl antyda häfderna att förhoppningar om en sådan lycka blifvit närda, men ännu hafva de ingenstädes öfvergått till bestående verklighet, och ej kunnat alldeles nedtysta fruktan för kommande dagar.

Under njutningen af långvarig välsignelserik fred, hörde man stundom yttras: "Blott vi icke anfalla våra grannar, lemna de oss nog i ro; ty de veta hvad vi fordom förmått uträtta. Minnet deraf håller dem tillbaka och dessutom skola mägtigare om vårt bestånd angelägna stater, aldrig medgifva att vi eröfras. Dessa ljufliga framställningar rönte dock motsägelse. Andra funnos, som yrkade försigtighetsmått; men förr än man hann afgöra, huruvida vapenöfningar i nytta mot-

svarade på dem uppoffrad kostnad och tid, bröt stormen lös. När gärdet sålunda är uppgifvet må folket skatta sig lyckligt om regenten, eller någon annan kraftfull man, framstår för att upprätthålla deras mod och mana till en ifrån skrytsamma, spetsfundiga slutsatser renad, ädel sjelfförtröstan.

Af hvad vi nu anfört visade Sverige en brokig blandning i Gustaf III:s tid, då ryska kriget företogs. Linieflottan var till sin material för det mesta väl ordnad, genom de franska subsidiernas användande och Chapmans snille. Skärgården egde ett ypperligt, af den skicklige Ehrensvärd skapadt försvarsmedel. Armén, alltid tapper, hade deremot långt ifrån sina behof uppfyllda. För de stora skeppens bemanning saknades goda matroser och denna brist måste ersättas med landtsoldater; ja slutligen äfven ryttare i ridstöflor och sporrar. Att dömma efter klädrägt, bruk och seder, tycktes nationen mera färdig till spektaklers, balers eller andra nöjens bevistande, än blodiga bataljer. Huru det, oaktadt segern vid Hogland, gått, om fienden å sin sida genast kunnat bruka mera allvar, är svårt att efteråt säga; men Gustaf förstod ej allenast sin tid, utan äfven att till nytta begagna både lyckan och olyckan.

Hvad hans flotta uträttat, var ett nytt bevis på svenskarnes urgamla mod. Armén uppeldades att, genom bragder godtgöra några dess chefers brottslighet. För det smickrade folkets ögon höll han redan härjande farsoter och matvarubrist såsom åskådliga skräckbilder vid målningen af de grymma lidanden, hvilka skulle drabba landet, om icke alla ansträngde sig i det yttersta.

Sålunda kunde han öppna 1789 års krigsrörelser med en långt större improviserad kraft, än den han egde förberedd vid krigets början, året förut.

Ordres om flottans skyndsamma utrustande till våren blefvo gifna ifrån högre ort; men nämnde årstid följde icke almanachans föreskrifter och vintern var så envis, att isen först i April månad bröt upp. En del, föregående hösten hemförlofvadt manskap, samlades likväl på hufvudstationen, till mycket bekymmer för befälet, som visserligen önskade hafva stor arbetsstyrka färdig när fartygens upptackling kunde börjas, men derjemte fruktade att den ännu fortfarande sjukligheten skulle meddela smitta åt de friska nykomna och flottan återigen snart utgöra ett flytande lazarett.

För att få hjelp med uppliniering af åtskilliga tabeller, besökte Kattulin dagligen sin lärjunge, hos hvilken han deponerat ett par buteljer, utan hvilkas innehåll tungan blifvit torr under det alltid fortsatta ordandet om tjensten. Så voro de en gång emellan fyra ögon, då samma landtsoldat, som åtagit sig framföra Klippenfelts bref till modern, inträdde:

"Gudsfred! här är jag igen" sade han "och finner med fägnad, att ni åtminstone lefver."

"Ännu har jag bergat mig" svarade kadetten. "Huru står det till hemma. Träffade du min mor vid helsan?"

"Mårtensmessotiden var hon frisk som en nötkärna."

"Och när du nu reste?"

"Ja se den frågan ä' lite benig att besvara; för jag vet inte es han ä' blödiger å sej."

"Tala öppet" återtog ynglingen efter en stunds tystnad, hvarunder ett par stora tårar nedrullade ifrån hans sköna ögon och utplånade hvad han nyss skrifvit på det framför honom liggande papperet. "Om du ej vore ett dödsbud, skulle jag redan hafva emottagit

länge väntade bevis, att det enda för mig ömt klappande hjertat här i verlden ännu ej kallnat."

"Kors hvad han lägger sina ord väl! Nådig frun ska glädja sig åt dem i paradiset; dit kyrkoherden vid jordfästningen sad' att hon kommit, emedan hon alltid var så god, och så tålig, och så beskedlig emot de fattiga; och jag minns skam få mig inte allt."

"Hvad hon var, vet jag bättre än presten. Säg mig orsaken till hennes förtidiga bortgång?"

"I våra dagar dör man ju öfverallt af fältsjukan, som rätteligen borde kallas sjösjukan. Min kompanikamrat, N:o 37 Kämpe, hade den hem med sig och inom en månad låg hvarannan menniska i hela socken till sängs. Nu kommer jag ihåg lite mer af pastorns tal. När döden svänger sin lia till skörd, sad' han, så tar vår herre dem han bäst tycker om, och derför tog han nådig frun bort ifrån jordens vedermöda, hvilket må tjena de efterlefvande till tröst och hugsvalelse."

"Sörjde min far henne mycket?

"Ja, piravall! men på sitt eget sätt. Han blef ända till rasande och ville slå hvarenda menniska han mötte. Slutligen var det liksom han mistat förståndet fullkomligt. På både gård och husgeråd hölls offentlig auktion och när pengarne derför ingått, flyttade han till ett torp långt bort i skogen, der en gammal skälm före honom länge bott. Sedan den tiden har ingen hafvit reda på honom; undantagande några jägare, hvilka vid förbigåendet tittat in genom rutan och sett huru han dagen i ända, sitter framför spisen med yfvigt skägg. Får man rätta sig efter sqvaller, så är han — förlåt min näsvishet — åtminstone en akt vriden, om inte splitter galen."

"Nog, nog! — Kom tillbaka efter några dagar; jag behöfver sansa mig för att kunna höra mer." Här-

vid steg han upp, svalde ett par gånger, torrkade ögonen förstulet och räckte småleende handen åt soldaten, som aflägsnade sig.

"Inte behöfver du spela komedi för mig, inte", sade Kattulin då de åter blifvit allena. "Att gråta vanhedrar icke sömannen, bara han tar sig i akt på öppet däck. Vid din ålder fick jag en likadan sorg, som du nu fått och måste dölja hvarje tecken till smärta inombords, ty jag undslapp aldrig mina spefulla kamraters uppmärksamhet. Slutligen blef jag öfvertygad att hvarje ömmare känsla var omanlig. Men hvad hände? En afton kände jag bröstet ovanligt beklämdt, gröten smakade illa, afståndet emellan relingarne tycktes förminskadt till hälften emot vanligt; med få ord, jag hade för trångt. Nå tocke kan hjelpas, tänkte jag, och äntrade ut på klyfvarbommen *). Det var en af dessa midnattsstunder, om hvilka landtmenniskorna icke ega begrepp. Under vissheten att icke kunna falla djupt, gå de ledigt långs utåt en smal ribba, laggd på golfvet; men hissa upp två sammanspontade tolftums plankor bara i mersen, försäkra ena ändan för godt, låt den andra, med påslagen toppläntа, stå utöfver och bed dem promenera lite, så darra de i hela kroppen. Ända ifrån barnaåren får man vana att vilja se, eller åtminstone tro sig vara omgifven af fasta, orubbliga föremål. Vandraren i mörkret, på en kal slätt, har ingen ro förr än han uträknat, hvar den eller den skogen, det eller det berget finnes. Vilsen, fruktar han ingenting nedåt, fastän mycket saknas på sidorna; men vore det tomt i alla rigtningar, utom den lilla punkt som utgör hans fotfäste, skulle han svindla. Det gör deremot icke sömannen, fastän han bibehåller en viss del af sin med modersmjölken in–

---

*) En afdelning af bogsprötet.

supna känsla. På sätt jag nyss sagt, var jag besynnerlig till mods. Rundtomkring rådde den djupaste tystnad, undantagande vindstötarnes hväsande ljud, som liknade suckar ifrån det aflägsna fjerran. Uppöfver mitt hufvud hvälfde sig himmelen klar, hög och stjernbeströdd. Under mig dansade de oroliga vågorna, döljande bottenlösa svalg. Det hela tycktes utgöra en förklaring på skriftens ord: Jorden var öde och tom, och mörker var på djupet och Guds ande sväfvade öfver vattnet."

"Något dylikt har äfven jag tänkt en gång", inföll åhöraren.

"Ja, ser du bara? alla äkta sömän äro utklufna ur ett stycke; men hör vidare: Bäst jag satt och funderade, föll det mig in att kasta blickarne nedåt, och hvad tror du jag nu såg? Jo, huru fartygets bog skar sig väg genom den motsträfviga böljan, hvars hvita fradga till en stor del upplöstes uti små, glänsande perlor eller tårar. Härvid väcktes erinring om, huru daggen faller på landbacken och upplifvar de dignande blomstren. När hela naturen gråter, sade jag till mig sjelf, är det ingen skam, om äfven du gör det. Genast blefvo mina kinder våta och plågan i bröstet försvann. Sedan den tiden har jag stundom tillåtit mina ögon att tåras vid åsynen af andras lidande; med tacksägelse för Guds omedelbara nåd, så som då han bevekte kaparen att skona mitt lif, och vid vänners ömma förluster."

"Ädle man!" utropade kadetten och fattade talarens begge händer. "Det enkla deltagande ni visar mig, är långt mera värdt, än dessa prunkande uttryck, med hvilka vältaligheten öfversållar grifterna. Genom noggrannhet och aktgifvande på er skall jag lära, huru man kan offra åt heliga känslor utan att förvekna."

"Prata inte tok, inte, kära du! Hvad historien

om känslorna beträffar, kan herr Ödman ge dig långt lämpligare lektioner än jag. Hade han icke varit, så sku' jag visst ha dumma mig, när du blef betagen af den der flickan på ön, och kanske aldrig fått ditt hufvud redigt igen. Måhända är jag något obillig, då fråga uppstår om älskog, men också har det kommit kink i trossen hvar gång jag velat slå mig på den bogen. Dessutom torde jag ända ifrån barnaåren fått ett slags motvilja derför, ty uti hela mitt modersmål, den annars lena, vackra finskan, har ingenting ett fulare namn, än just kärleken."

"Och det är?"

"Rakkaus."

I samma ögonblick, som detta sades, inträdde kapten Stiller och började genast:

"Jaså! Herrarne ha råd att prata bort tiden, när chefen måste springa andan ur halsen på sig, om han skall medhinna sina tjenstgöromål? Hvarför saknas munsjör Abel i tackelkammaren, der ett par dumma bönder nyss ville göra vårt nya waterstag en fot kortare än det bör vara. Hvarför infinner icke herr kadetten sig till renskrifning på anbefallt klockslag?"

"Förlåt!" svarade Klippenfelt, "ty det ges, hvad man kallar laga förfall, som berättigar till någon ledighet i tjensten; och mitt enda fel är, att icke hafva begärt permission inom en halftimma, efter emottagandet af underrättelsen om min mors död."

"Permission? — Du ämnar således resa åt Småland?"

"Ja, på högst fjorton dagar. Familjangelägenheter tvinga mig dertill."

"Begär då afsked med ens; eller sök dig plats på något annat fartyg än Hvita Falken. Löjtnant Wågenhjelm anlände nyss, i têten för fyratio raska kofferdimatroser; ifrån Utklippan har ingått underrättelser att

isen bryter upp; i morgon bittida börjar jag tackla och om senast fem dagar går fregatten till sjöss.

"Under sådana omständigheter måste jag väl döfva naturens känslor och stanna qvar."

"Gör det, min gosse. Mor din vaknar inte igen antingen du är här eller der."

"Men min far har förlorat förståndet."

"Låt doktorerna sköta den saken, ty sådane åkommor hjelpa icke mina huskurer. Allt hvad du kan göra är att hålla dig på afstånd, till förekommande af smittans utbredande inom familjen."

"Förlåt", inföll högbåtsmannen. "Detta är kadettens hytt, hvilket ger mig rättighet till motsägelser i allt som inte rör tjensten. För många år se'n såg jag en dugtig söman blekna vid öppnandet af ett bref, i Gibraltar, och om jag ej bedrog mig var äfven herr kaptenen närvarande, utan att derför klandra honom."

"Jag tror djefvulen rider dig, finngubbe, med dina beständiga försök att göra mig ömsinnt? Skall jag godvilligt minska besättningen, när det är fråga om att gå till segels?"

"Nej, inte just det, inte; bara låt bli att bruka hårda ord, när sådant är onödigt. Också jag är sträng i tjensten, på mitt vis; men gör skillnad emellan viljan och hjertat."

"Nå nå, efter vi ännu stå under tak må du ha lite frihet att slamra för tänder. Gå till tackelkammaren och tag kadetten med dig. Jag bryr mig inte om honom förrän vi lägga ut."

XVIII.

En af dessa oväntadt varma dagar, hvilka våren i norden — synnerligen efter starka vintrar — ofta skänker, hade gått till ända. Luften var väl icke egentligen upphettad; men emellan ännu rådande kyla, kändes stundtals milda fläktar, liksom minnen af den i början försvunna solens lifgifvande kraft. Småningom utbredde sig natten, stjernorna speglade sina små silfverklot i den lindrigt krusade, för resten blanka yta, på hvars af blott en enda långt bort synlig rand begränsade omfång, fregatten Hvita Falken tycktes ega obestridt herravälde. Än fylldes seglen och farten ökades; än slogo de sina hvita vågor emot slängerna och det jemförelsevis lilla flytande fästet gick knappt ett par famnar framåt i minuten. Med få ord, fartyget låg och bunkade, som sjömännen säga.

Det i förra kapitlet beskrifna mötet och samtalet hos Klippenfelt emellan kaptenen och högbåtsmannen, ledde till ett af begge länge önskadt mål. Allt sedan mönstringsdagen föregående året, hade den gamla förtroligheten, om icke alldeles upphört, dock varit be-

ydligt inskränkt. När den ene ville berätta sina historier, saknade den andre tid att höra på, eller gaf ingenting i utbyte. Under vintern tog man, å ömse sidor, sitt parti och talade med mindre bekanta; men huru skulle man bära sig åt till sommaren inom relingarne?

Lyckligtvis trädde ödet hjelpsamt emellan. Stiller ansåg för embetspligt att, utan vittnen, lexa upp sin underhafvande, som åberopat rättigheter. Den senare måste framdraga motskäl, hvarunder mången gemensamt bekämpad fara, månget gemensamt njutet nöje vidrördes, hvilket gaf anledning att nämna, hvad som vid det eller det tillfället sades. Helt omärkligt kom man derigenom in på historiernas, sedan nära ett års tid aldrig rigtigt beträdda, gebit. En lång kedja af vidunderliga berättelser knöt sig ifrån mund till mund, och gubbarna, som börjat smågräla klockan fem på aftonen, åtskildes först efter midnatten; med handslag beseglande löftet att snart åter börja, der de nu nödgades sluta. Vid alla allianser, potentater emellan, finnas städse hemliga, så kallade aditionella, artiklar. Ehuru ingendera låtit kadettens namn inflyta uti fredslutet, var likväl genom en tyst öfverenskommelse beramadt att chefen aldrig mera skulle vara elak mot högbåtsmannens älskling, eller föresrå honom sin småländska extraktion.

Men till fulländad målning af ifrågavarande personers närmare förhållande, bör ännu en omständighet införas. Kaptenen hade, utaf hvilken anledning veta vi ej — tagit sig vana att, vid den trogne följeslagarens kallande, nyttja tvenne olika sätt. I tjensten och då lynnet stod lite på sned, ropade han helt enkelt; "Abel, eller högbåtsman Kattulin!" Var åter frågan om att de skulle ha roligt tillsamman, hette det med en alldeles oefterhärmlig betoning: "Hör på min

kära Abelkatt-Ulin!" hvilket matroserna sins emellan upprepade, allt fortare och fortare, tills någon råkade säga Apekatten-ulin, då de öfriga började skratta i mjugg; ty öppet vågade ingen visa vanvördnad emot hela besättningens värsta buse.

Sedan sekonden, löjtnant Wågenhjelm, stått en lång stund på den tredje skans-kanonen, betraktande himlen i lofvart, yttrade han, vänd emot fören. "Styrbölingar till kojs. Babölingar på däck," och sedan, vänd emot qvarters-chefen: "Tag in ett par ref om vinden friskar, men varsko mig likväl. God natt." Derefter begaf han sig till kajutan, hvarest Stiller helt makligt rökte sin pipa, under väntan att få emottaga aftonrapporten, som lydde:

"Allting väl; kursen den anbefallda, kultjen laber och himlen klar."

"Godt. Blir ingen förändring, vända vi när dagvakten sättes och styra då vest sydvest."

"Skall ske; men på sådant vis få vi svårligen veta, huruvida Ryska flottan snart utlöper."

"Den saken rör oss också obetydligt. Jag har ett helt annorlunda beskaffadt uppdrag."

"Som jag för min del alldeles icke begriper."

"Det tror jag nog. Haf emellertid utkik åt Rigabugten, ifall något stort barkskepp, med röd flög på toppen, derifrån skulle utlöpa."

"Förmodligen en lönande pris?"

"Vill löjtnanten narra mig att sqvallra ur skolan? Nej tack."

Måhända skulle Wågenhjelm blifvit stött öfver en sådan tillrättavisning, om han ej kännt att gubben alltid plägade vara kort för hufvudet, när vigtiga ögonblick nalkades. Utan vidare frågor tog han nu afsked för att njuta några timmars hvila, under förmo-

dan att kaptenen önskade göra sammaledes. Så förhöll det sig likväl icke.

Knappt hade löjtnanten hunnit få ljusen tända i sin hytt, förrän Stiller smög genom batteriet till förluckan, i hvars trappa han stannade för att utröna om man var allert på backen. Emellan ljudet af vaktens steg längs gångborden kunde ett helt nära hållet samtal höras och snart urskiljdes rösterna, ehuru de voro nedstämda:

"Efter en så varm dag få vi säkert mist", sade Vaudreuil."

"När fick man annat, i detta gemena kärret, som kallas Östersjön?" svarade Old Jack. "Vore vi inte födde svenskar skulle vi längesedan hafva dödt af lungsot."

"Eller af ledsnad att inte göra annat än refva mesan, för motion skull och vända en gång i vakten."

"Säg, kan du gissa hvarföre vi ligga och tjurhålla just på denna höjden?"

"Ganska säkert, emedan vi utgöra en mellanstation åt några längre nordvarts befintliga kryssare, som skola observera Revelsflottan. På det sättet har jag legat i flera månader öster om Martinique, då en Engelsk eskader väntades ifrån Europa. Men der funnos likväl inga tjockor."

"När man talar om hin håle, är han aldrig långt borta. Se bara huru det tjocknar!" inföll Jenkis.

"Denna gången bringar skinnpelsen lite väder med sig. När allt kommer omkring var det ändå ingen hägring, utan verkligt töcken, som stod i horisonten vid solsättningstiden.

"Väl möjligt; men sådant otyg uppkommer stundom midt i sjön, har jag sett."

"Låt oss sluta, ty snart ha vi chefen eller Wårenhjelm på däck."

"Ypperliga karlar, med både ögon och förnuft", mumlade Stiller, återgående till aktersta luckan der han mötte Klippenfelt och frågade:

"Hvarthän?"

"Till sekonden, för att varsko om vädervexlingen."

"Onödigt. Han må sofva; jag skall sjelf undersöka huruvida något bör förändras. Hvar är vakthafvande officern?"

"Här", svarade en stämma i grannskapet. "Men på hvad sätt har herr kaptenen redan fått underrättelse?"

"Den gåfvo gikten och den herrliga dagen mig. Herrn, som ännu är för ung att besväras af den förra, vill jag lära en gammal regel, äfven tillämplig på sjön, Tag alltid paraply med sig när det är vackert väder; när det regnar gör man som man vill."

"Nu är det hvarken det ena eller andra, utan midt emellan."

"Derföre skola vi också bara se efter, hvar paraplyen ligger. Låt allt stå som det står, och var uppmärksam. Jag blir qvar på däck, tills vidare."

Efter detta lilla samspråk inträdde en lång, djup tystnad, hvarunder kaptenen gick för sig sjelf, i lofvart. Slutligen stannade han midt emot Kattulin och Klippenfelt, hvilka gingo tillhopa i lä:

"Hvad tror du om denna florshufvan, min kära Abel-Katt-ulin?" sade han småskrattande.

"Jag tror att det är ryssdunster, som blåsa hit nedåt."

"Rätt nog gissadt; men inte förklaradt. Kom lite längre akterut, så skall jag sätta mig på en kanonlåda och tala om något för er begge."

Straxt derefter återtog han, i sittande ställning:

"Ryska vintrarne äro kalla, må ni tro. Stundom blir kölden så stark, att om man kastar ut ett glas

vatten, fryser strålen i luften och dimper lik en stake till marken."

"Då dö väl alla menniskor?" genmälde kadetten.

"Ja, hela ryssafolket skulle stryka med, om det inte hade sin illaluktande olja, som uppmjukar luften och något annat, som värmer invertes."

"Grogg, förmodligen" inföll Kattulin.

"Den varan är okänd ibland moskoviterna, utaf det enkla skälet, att grogg blandas efter behag och deras bränvin eller prostoj, kommer vattensjukt ur pannan. Men jag måste börja ifrån början, annars förstå ni mig inte riktigt. Jag for såsom styrman, en gång med ett vackert Götheborgs-skepp, som först anlöpte Gibraltar. Sedan kommo vi efter hand, till Cagliari, Messina, Neapel och slutligen Constantinopel, der vi befraktades för stor-sultans räkning åt Trapezunt, i det så kallade Svarta hafvet. Utan aning om något ondt styrde vi helt vår kurs liksom nu, då det mörknade i sydosten. Pass på fall gigtåg och gårdingar! ropade kaptenen. — Pass på är det ja, svarades, men förr än han hunnit säga mer, kom hoijaren pipande. Stängerna knäcktes, som kålstockar, segeln flögo sin kos och skutan måste länsa för en lapp, af knappt ett sängtäckes storlek. Så skjutsades vi tvärs öfver bugten till ett ställe kalladt Cherson, i hvars granskap blåsten blef alldeles befängd. På räddning stod numera ej att tänka. Skeppet stötte; kaptenen drunknade och det var med yttersta nöd, jag sjelf jemte tre man af hela besättningen kunde bergas. Lyckligtvis bibehöll jag fattningen, när det skulle gälla; sprang ned i kajutan, tog den bleckladan hvaruti skeppsdokumenterna förvarades, stufvade in några pjasterpåsar, slog ett tåg kring skatten och surrade fast den på ryggen. Var det inte splipadt gjort, kanske?"

"Jo, bevars. Rigtigt illparigt."

"Nå hör då vidare. Vid passagen genom gatorna trodde de dumma bestarna, lyckligtvis, att jag var en vandrande doktor, annars hade de nog visiterat lådan och behållit pjastrarne i arfvode, men nu drog den ena mig hit, den andra mig dit, ropande: feldscherer, Gekrank, Gekrank. Slutligen visade sig en klok menniska, som visste bättre reda på saken, kunde tala riktig tyska och kallade mig kapten. Detta gaf mig mod att hörsamma titeln, hvilken nedskrefs i podoraschnan, eller passet hvarmed jag sedan uppnådde---"

"Sverige." Afbröt Klippenfelt.

"Dessförinnan måste både hundturkens land och hela Ryssland passeras. Men det blef ändå en sort lustresa. Hade jag tid, skulle ni få en utförlig redogörelse. Denna gången vill jag endast dreja bi vid staden Pleskow. Der gick jag genast till fursten, som på deras språk kallas Gubernisk, fastän det skrifves Gubernick. Artigare karl hade jag aldrig träffat. Schön dank, schön dank för visiten. Kommen Sie till middag, sad' han. Naturligtvis fick han inte afslag. När man reser i trettio graders köld behöfver magen dugtig ballast. På utsatt tid flögo dörrarne upp till matsalen, hvars herrlighet knappt kan målas. Tre dussin rätter på silfverfat, armtjocka vaxljus i guldstakar, alla möjliga sorter vin uti slipade kannbuteljer, tre gallonerade betjenter bakom hvar stol, fastän sällskapet bestod af femtiotvå personer. Såsom högsta hönset i korgen satt jag bredvid Guberniskan med en prinsessa på andra sidan om mig. Efter måltidens slut togos faten bort och betjenterna ställde fram stora porslinskannor jemte en hop hvita buteljer, innehållande något som såg gult ut. Hå, hå! tänkte jag, nu få vi mockakaffe; men se, den gången bedrog jag mig. Det var bara thévatten, utan socker. Icke destomindre följde

jag de andras exempel och tog emot en kopp, som jag grufvade mig för att svälja. Slutligen visade prinsessan huru det skulle gå till, hon fattade en butelj och slog uti några droppar. — Hvad för slag tror ni?"

"Någon sort ovanlig grädda, förmodligen."

"Nehej, — Rigabalsam, eller just det der hemliga medlet emot stark kyla."

"Ryssarne sluta således sina måltider med medikamenter?"

"Det var också min mening, ända tills jag smakade på välfägnaden, då jag genast kände att den var stark och begrep att prinsessan bara krusade lite. Emellertid har blyghet aldrig varit mitt fel; derför tog jag flaskan, fyllde hennes kopp bräddfull och sade: Trinken sie aus! en artighet, som hon lät mig så ofta upprepa att hon fick sökas under bordet, när Gubernisken befallde sin hoftrumpetare blåsa signal till uppstigning."

Kadetten, hvars lynne, genom den verksamhet sjötjensten kräfde, återfått en del af sin fordna, muntra stämning, höll flera gånger på att skratta under kaptenens berättelse, men högbåtsmannen bevakade sin lärjunges alla så väl kropps-, som sinnésrörelser och förekom, dels genom knipningar i armen, dels genom hostningar eller andra dylika tecken, hvarje opassande utbrott. Hittills hade Wågenhjelms envisa närvaro på däck förhindrat den försoningsfest som nu firades och hvilken Klippenfelt måste bevista, om han skulle blifva verkligt delaktig af de, uti det redan omtalta fredsslutet betingade förmånerna. Ännu var han icke nog befaren, för att i Stillers ögon gälla särdeles mycket såsom sjöman; de minsta försummelser kunde ställa allt igen på den gamla, osäkra foten. Befanns han deremot en angenäm åhörare och, efter första prof-

vet, nedkallades i kajutan, stod vägen honom öppen att göra sig oumbärlig, eller åtminstone ansedd för en dyrbar sällskapsmenniska.

På grund häraf och sedan kaptenen väl kom ifrån sin Rigabalsam, ville Kattulin ytterligare fängsla hans välvilja genom en, till utseendet afsigtslös, fråga:

"Svara mig ärligt, Klippenfelt" sade han "har du nånsin hört maken till berättelse?"

"Nej" svarade kadetten. "Nog talade min far ibland om underbara saker; men det förslog ändå inte, på långt när."

"Det tror jag rasande väl" inföll kaptenen vänligt. "Gubben hade ju aldrig varit utom Småland? Nu måste jag observera vädret. Bli ni qvar så länge, ty i fall allt är godt och väl, skall gossen få höra att också du, min kära Abel - Katt - ulin, erfarit något i dina dagar."

Derpå reste han sig upp, gick till fallrepstrappan, kikade åt alla håll, talade några ord vid vakthafvande officern och vände åter, sägande:

"Ingen annan förändring än att tjockan skingras, emellanåt på halfva kabellängds distanser; derför sätter jag mig rätt igen. Se så, hur' blir det med historien?"

"Herr kaptenen känner ju alla mina lefnadshändelser!" genmälde högbåtsmannen.

"Gör ingenting. Åtskilliga ibland dem tåla att höras många gånger; synnerligast den, om sjöröfvaren Rockbys gastaskepp."

"Tillåt mig anmärka, att ämnet är bra dystert."

"Tror du jag är skumrädd? — Hala ut!"

"Nå väl. Jag förde, såsom prismästare, ett uppbringadt franskt Coopverdi-skepp och blef tagen efter hårdnackadt försvar, af den mest beryktade kaparen i hela vestindien, kapten Rockby. Ehuru svårt

blesserad ville jag försöka att helldre tåligt bära de tunga slafbojorna, än lefva kräsligt utaf rof. Men ingenting är så sannt, som ordspråket: nöden kör hunden i band. Ju mera mina sår började läkas, desto omöjligare blefvo magens fordringar att tillfredsställa med bara vatten och bröd. Derjemte frestades jag beständigt af kaparekaptenens förförika tunga. Tyckte jag inte om dig för din visade tapperhet, sade han, skulle jag antingen låta dig svälta ihjäl, eller göra prosessen kort genom ett skott. När man lemnat sitt fädernesland, för att emot betalning döda menniskor, som aldrig gjort en något ondt, är saken presist densamma, om det sker under hvit, blå, röd eller svart flagga. Dessutom styr ju ödet kulans lopp? utan pollett går hon förbi, och den, som hon träffar, faller icke emedan du satt luntan till fänghålet eller rigtat, utan emedan hans tid är kommen. Slutligen lyckades det honom, att rubba mina goda grundsatser och vinna sitt ändamål; emot hemligt löfte att jag skulle slippa deltaga i äntringar och fångars nedhuggning. Af hvilken orsak han gaf mig en sådan, åt ingen annan lemnad förmån, fick jag aldrig reda på. Undantagande efter våra strider, der merändels grymheter begingos, för att minska fångarnes antal, var lifvet ombord temligen behagligt. Disciplinen vidmakthölls med noggrannhet; bättre föda smakade jag aldrig och ett snällare fartyg, än den stora skonerten the See Ghost*), har knappt någonsin skurit böljan. Namnet, ehuru passande för en kapare, tycktes mig likväl mycket vågadt; ty jag hade hört talas om dess uppkomst, ibland mina fordna kamrater, på amiral Rodnys skepp. Enligt den i Amerika, före revolutionen, gängse berättelsen, skulle

---

*) Sjövålnaden.

några förrymda missdådare beslutat idka sjöröfveri; samlat flera sina likar och, på en skogbevöxt ö, börjat bygga ett fartyg. Emellertid funno de snart, att något mer än blotta viljan erfordrades till dylika företag. Redan tänkte sällskapet skingra sig, i förhoppning att, utan så mycket bråk, kunna fordra skatt af resande till lands, då en öfverdådig sälle steg fram, sägande: Ingen större byggmästare fins än hin onde. Ge ni mig kaptensplatsen, så försvär jag mig till honom emot den bästa ritning, som ännu blifvet uppgjord samt hans hjelp vid arbetet. Visserligen ansåg man förslaget i början såsom galenskap, men slutligen blef det dock godkändt. Huru skälmen vidare bar sig åt, förmäler ej historien; allt nog, han blef far för den första skonert af amerikansk cert, som verlden sett, och spridde fasa i hela Vestindien. Lyckligtvis ville hin håle inte nöja sig med en så ringa betalning, som projektmakarens arma själ, utan lät honom, sedan han blifvit kapten, pantsätta alla deras själar, hvilka utgjorde besättningen. När nu den i kontraktet fastställda tiden var till ända, gick fartyget af sig sjelft på stranden och försvann. Några veckor derefter observerade många seglare emellan de Vestindiske öarne huru ett mörkt föremål, nattetid sväfvade förbi dem; oftast mot vinden med cirka tjugo knops fart. När det prejades hördes först djupa suckar, sedan: "Skonerten the See Ghost". Hann någon vidare fråga: Hvarifrån kommer ni? Hvart ämnar ni er? Svarades: ifrån och till helfvetet. I följd af denna upplysning kunde det ej vara annat än besagda sjöröfvarefartyg, och då dess möte altid bådade olycka, vågade man knappt nämna långt mindre återupptaga ett så betydelsefullt namn. Att nu finna det användt, just på det fartyg hvars däck jag sjelf trampade, var högst obehagligt, och jag yttrade mi-

na bekymmer deröfver för den enda ibland besättningen, som visat mig vänskapsprof. Bry du dig bara om ingenting, svarade han. Rockby har upptäckt hvarest spökskeppet ligger begrafvet, och stulit ett stycke ur kölen, som nu sitter infälld i vår skuta, hvilken är bygd efter samma modell. Derför seglar hon icke allenast så ovanligt väl, utan står i sådan gunst hos gastarne att de varna oss när fara är å färde. Öfvertygad att han dref gäck med mig, vände jag honom ryggen, och sedan talades vi icke vid, på länge. Men en natt, då jag stod vid fallrepstrappan för att betrakta huru de klara stjernorna glindrade, stötte han mig i ryggen, pekade kranbalksvis och frågade. Tror du ännu att jag lög? Till min stora bestörtning såg jag tydligt ett alldeles sådant fartyg, som vårt, komma ilande för ifrån, lofva till akter om oss och lägga bi. Med ett hopp var Rockby på hackbrädet liksom jag nu springer upp på denna kanon - - - men låt mig få stanna härmed. jag talar så ogerna om resten".

"Det vore synd," svarade kaptenen. "Aldrig är du roligare än när du härmar kaparen. Vänta likväl, tills vi också hinna komma på benen; ty dina afekter måste beskådas nära, annars ser man inte tagen rigtigt."

Medan detta sades ställde Stiller sig på den kanon han begagnat såsom stol. Klippenfelt valde bastingeringen, dit flera andra i grannskapet befintlige, obemärkte lyssnare, äfven skyndade. Derefter återtog högbåtsmannen:

"Han gjorde så här, med armarne, prejade på vanligt vis och fick till svar ett tecken, bestående uti eldgnistor; hvilket, såsom jag sedan fick veta, betydde akta er, en öfverlägsen fiende är helt nära!"

"Nej, krångla inte. Preja ordentligt, herr Abel!"

"Nå, efter ni befaller. "Skepp ohoj!"

Knappt voro dessa ord utropade förrän eldgnistor verkligen flögo ifrån en på fregattens låring liggande skonert, som den just nu skingrade tjockan tillät att bemärka.

Huru denna undersyn verkade på åskådarne, våga vi icke omständligt beskrifva; endast säga, att ingen rörde sig ur stället de nästföljande fem minuterna, hvarunder skonerten åter försvann.

Ändtligen kommen till sina sinnens rätta bruk sade kaptenen:

"Hvad var det för sattyg? Jag vill låta lägga ned rodret, vända och förfölja den skojaren."

"Ja" svarade Kattulin. "Låt oss genast vända och sätta till alla klutar, men förfölj honom icke, ty det är fåfäng möda. Jag hållar mitt hufvud, att antingen sker någon olycka inom dygnet eller har han räddat oss ifrån en stor Ryss, som vi, på denna bogen, löpa midt i näsan.

"Du tror således att det var sjelfva spökskeppet?"

"Så säkert, som att vår fregatt heter Hvita Falken."

"Men efter din berättelse är dess station i Vest-Indien. Huruledes kan då Östersjön bli hedrad med ett besök?"

"Fins afstånd för andar? Flyga de icke lika snabbt, som tanken? Hvem vet om han ej hörde prejningsropet och kilade utaf några tusen milen på en secund?"

"Då har han rasande goda öron."

"Ni glömmer att vända och öka segel, herr kapten!"

"För ro skuld vill jag göra dig till viljes; efter klockan just slår åtta glas, hundvakten skall sättas och alle man komma på däck utan serskild signal. I dagningen, om ej förr, ger det sig huruvida vi, enligt min öfvertygelse, blifvit narrade af en hägring."

Ehuru detta yttrades med stadig röst, tillkännagaf dock Stillers hastiga gång en viss längtan efter

roparen, hvilket instrument på den tiden begagnades vid all manöver. Men knappt hunnen några steg, stannade han åter nästan lika orörlig, som sjövålnaden gjorde honom. Löjtnant Wågenhjelm stod midt i vägen, sägande:"

"Det vackra vädret har också lockat herr kaptenen på däck?"

"Ganska sannt."

"Tvertemot min förmodan befanns kajutan tom, då jag nyss ämnade aflägga rapport om ett litet äfventyr."

"Ni såg, således - - - - - -?"

"Nej, jag bara hörde, att den hederliga gubben Kattulin sett i syne, och ville förekomma vidskepelsens utbredande ibland besättningen."

"Tala tydligare."

"Jemte sina många stora förtjenster, har högbåtsmannen ett litet fel, som han icke sjelf rår för. Under de tidiga resorna till Coopvardis smittades han af tron på underbara saker, hvilket herr kaptenen sjelf stundom märkt. Nu trodde han sig upptäcka något sorts spöke. Straxt hviskades öfverallt: här händer olycka. Det är således nödvändigt att befälet, och jag såsom sekond i första rummet, mellankommer. Hvarje ord, hvarje rörelse, som utmärker minsta rädsla, skulle göra skada; derför vågar jag anhålla att herr kaptenens mig redan meddelade beslut, rörande vändning då dagvakten sättes, måtte blifva orubbadt."

"Bifalles; men osanning var det intet att en så kallad amerikansk skonert syntes."

"Hvem kan tydligt urskilja former i nattlig tjocka? Amerikanska skonertar plöjde ännu aldrig Östersjön."

"Eldgnistor äro och förblifva eldgnistor."

"Deras åstadkommande utgör ett varningstecken bland hela verldens lurendrejare. I solnedgången stack en liten seglare fram emellan Dagö och Ösel. Den

disiga luften kring kusten tillät icke att noga bestämma, om det var en stor fiskarebåt eller något annat. Måhända tog han oss för det väntade fartyget, hvarifrån förbudna varor skulle hemtas."

"Besitta mig har icke ni rätt. Håll småningom lättare, för den händelse att vi skulle få sydvest fram på dagen. För resten gör ni efter behag; jag går till kojs."

Detta samtal hade blifvit uppsnappadt af de närmast befintlige. Kattulin gjorde ganska besynnerliga miner, förökade sin redan ansenliga buss med en ny portion och mumlade, i det han gick ner under däck: Den lydande får tåla allt; men den skrattar bäst som skrattar sist. Lägger mig gör jag abslut inte. Stöta vi på Ryssen behöfs vaket folk; gå vi lyckligt förbi honom, skola mina ögon åtminstone hafva fägnaden af hans första upptäckande; hvilket beslut stadfästes med en duglig klunk ur groggflaskan.

Klippenfelt, hvars vakt äfvenledes nu slutades, tvekade om hvad han borde tänka. I denna ovisshet styrde han kosan till Ödmans hytt för att få upplysning, genom den så ofta klarseende vännen. Efter fulländad berättelse, svarade skeppsskrifvaren:

"Jag kan icke räknas till dem som tro på spökerier eller öfvernaturliga varningar; dock sammanlänka sig helt naturliga saker stundom på ett sådant sätt, att en förvillande likhet med de förra uppstår; synnerligast då menniskans organer, genom ansträngning i mörkret, fått liksom dubbel kraft. Att sagan om spökfartyget är en vanlig matroshistoria, må vi antaga för gifvet; deremot brukar Kattulin alldrig vara rädd och ni andra sågo ju dessutom skonerten? Huruvida löjtnantens förklaring gäller vid dagsljus får man nog erfara. Emellertid bör du njuta hvila, hvilket jag äfven önskar för min del."

Föga belåten med ett så mångtydigt svar, begaf kadetten sig åter på däck, der han, inkrupen emellan tvenne backs-kanoner, smsålumrande inväntade dagningen.

Ändtligen började den ljusa strimman att synas i öster, ty töcknet hade skingrats och morgonrådnaden spridde, liksom gradvis, sin purpur öfver det azurblå himlahvalfvet. Straxt derefter hördes Kattulins stämma ifrån stormersen:

"Ett linieskepp och en fregatt, i nordvest!"

"Godt!" svarade löjtnant Wågenhjelm och gick, efter en stunds besinning, ned i kajutan.

Redan klädd, stod kaptenen framför sjökortet med cirkeln spänd öfver de, likt solstrålar, ifrån vissa punkter utskjutande svarta linierna. Ögonen plirade, än på papperet än på den inkomne; munnen var så hopsnörpt, att knappt tecken till läppar syntes:

"Jag vet hvad ni vill säga", började han slutligen, "och har redan gjort mitt bestick. Se sjelf: om styrmannens afsättning håller streck, skuro de der begge Ryssarna vår gamla kurs klockan precist ett qvart till ett i natt. Lyckligtvis sofver man länge der ombord eller ock förtona vi oss som ett handelsskepp i deras ögon, annars skulle de väl börjat jaga."

"Mitt förstånd står alldeles stilla, herr kapten. Icke nog med ryssarne. Skonerten, om det verkligen varit en sådan, har försvunnit."

"Jo, jo, så underligt händer. Låt oss nu icke vidare tala om den saken utan stryka bramstängerna ett par fot, samt i öfrigt göra oss så kofferdi-messiga, som möjligt. Lite längre fram på dagen torde ryssarne få lust att öppna korpgluggarna, hvarvid det kan göra godt att slå dunster för dem. Med den kurs jag här uppsatt böra de lätt tro oss vara ett till Riga destineradt handelsfartyg."

Tiden rättfärdigade Stillers spådom. Visserligen gjorde den Ryska fregatten sent omsider mine att vilja aflägga visit; men i detsamma blef vinden full ostlig med tilltagande bris och begge de fiendtliga krigsskeppen fortsatte sin väg, helt fredligt. Närmare middagen observerades ett barkskepp med röd flög på förtoppen. Nu kom Hvita Falkens tur att jaga.

Åttahuggaren bemannades och kapten ropade: "Klippenfelt!"

"Hvad befalles?"

"Förse dig med pistoler ur arkliet, sabel har du. Se här, tvenne bref; det ena till dig sjelf, läses när du kommit ett par kabellängder bort; det andra lemnas åt skepparen på den der skutan, om han nöjaktigt besvarar dina frågor. Tag nu befälet öfver åttahuggaren, men handla klokt, annars är du rent af olycklig."

Ehuru dessa mundtliga order voro något mörka, fann kadetten genast att han ej borde söka upplysning genom frågor. Hans användande i ett vigtigt värf tycktes bevittna chefens ynnest, som visad obeslutsamhet kunde återkalla. Inom några få minuter var han klädd till parad, beväpnad och i båten.

Ändtligen blef jag ett slags befälhafvare, på ärligt sätt, tänkte han, då farkosten började gunga för årtagen. Måhända skola äfven de aningar, hvilka vid min första sjöresa ifrån Carlskronas strand till Hvita Falken uppstego i hjernan, en gång förverkligas? Men låtom oss undvika att göra onödiga, tidsödande betraktelser och se hvad de hemliga orderna säga.

Dessa befunnos lyda: Så framt det, med den röda flögen på förtoppen utrustade, barkskeppet drejar bi, när fregatten hissar en blå signalflagga, eger kadetten Klippenfelt att genast gå ombord derstädes och begära enskildt samtal med skepparen. Ger han, vid fram-

ställd fråga: Huru mycket? rigtig lösen, öfverlemnas den förseglade paketen hvilken, i motsatt händelse, mig återställes.

Walerian Stiller,
Kapten och Chef på Kongl. Svenska
Lätta fregatten Hvita Falken.

Obs. Lösen är Charlotte Walm."

Vid läsningen af det sista namnet tyckte vår kadett sig ifrån alla fyra väderstrecken höra Kattulius varnande ord: Här sker olycka; bleknade och gjorde en till den grad häftig rörelse, att roddarne, som trodde honom i yrsel vilja hoppa öfver bord, började ligga på årorna utan kommando, för att kunna afböja uppsåtets fullbordan.

"Uff!" sade han efter en stund. "Bry er inte om mig, gossar. Jag blef bara hastigt illamående."

"Kanske gastarne krammate hommen ett tag, i natt?" yttrade en lång Blekings-båtsman, på sin besynnerliga dialekt.

"Tyst i båten, och fall på rygg! fastän skeppet kommer emot oss med god vind blir afståndet betydligt för återresan."

"Han tycks ångra sig", inföll s'upstyraren.

"Hur då?"

"Ser inte kadetten, att han styr upp och lägger bi? Fregatten gör signal. Den gäller säkert oss."

"Jag vet nog hvem den gäller. Ge fart!"

Under upplofningen hade skeppet, som båten nu nalkades, hissat Svensk flagg.

En välklädd karl visade sig öfver relingen och tycktes vilja utröna, antingen han skulle få sig någon befallning tillropad eller personligt besök. Det senare inträffade, ty så fort plikthuggarens båtshake huggit tag i stormlejdaren, sprang Klippenfelt öfver tofterna förut, och straxt derefter på däck, frågande:

"Är ni kaptenen?"

"Ja, till er tjenst", svarade den redan nämnde observatorn, på bruten svenska.

"Skeppets namn?"

"Försöket."

"Får jag utbe mig ett enskildt samtal?"

"Var god och stig ned i kajutan."

Hunnen till den anvista platsen började kadetten betrakta sin ledsagare, medan denne framsatte stolar, vinbuteljer och tvenne glas. Det var en något mer än medelålders man, hvars högdragna hållning, lifliga rörelser, skarpt tecknade anletsdrag och kolsvarta, blixtrande ögon, betydligt afveko ifrån föreställningen om den tidens vanliga klotrunda kofferdi-skeppare. När allt blifvit iordningställt för trakteringen, sade han:

"Förmodligen har ert besök något ändamål?"

"Utan tvifvel. — Hvarutaf består lasten?"

"Hampa."

"Er destination?"

"England."

"Men enär ni kommer ifrån rysk hamn, måste jag se edra papper."

"Dem jag ännu eger, äro lite farliga att visa för en svensk örlogsman."

"Ni väntar således att få mera lugnande?"

"Annars hade jag väl icke drejat bi."

"Alla expeditioner kosta lösen. Vill ni ge sådan och huru mycket?"

"Charlotte Walm."

"Mottag då denna paket, som torde innehålla hvad ni önskar."

"Låsom oss tömma ett glas på saken. Jag skall sedan ha äran gifva något dylikt i utbyte. Gutår."

"Gutår, ja: för er lyckliga resa!"

"Se här ett bref som ni godhetsfullt behagade ställa till, ni vet ju sjelf?"

"Jag vet ingenting."

"Hvem har skickat er?

"Min kapten."

"Blott han får det, är jag nöjd. Men det vore kanske likväl försigtigast eller, om man så vill, artigast att göra dubbla kuverter?"

Straxt derpå steg talaren upp, för att göra ett nytt omslag. Mellertid fyllde kadetten sitt glas och kastade ögonen på grannens arbete; dervid upptäckande att den, redan mer än till hälfteu dolda, utanskriften slutades med - - - rådet J. Walm, Stockholm.

"Jag kan icke mera tvifla", sade han till sig sjelf. "Återigen sammanlänkas mitt öde med dessa menniskors; men denna gången fruktar jag att föreningsbandet är ett skälmstycke. Nå väl, när det sker med vederbörlig tillåtelse, har den blindt lydande tjenaren ingen ansvarighet, och jag skulle vara fullkomligt lugn, endast någon ville nöjaktigt förklara nattens händelser."

Vidare betraktelser medhunnos ej. Skepparen hade fullbordat sitt arbete; beskickningen var slut, och efter utbytta artighetsbetygelser anträddes återresan till fregatten.

XIX.

Antingen man gillar eller ogillar det, först allmänt beundrade sedan ifrån några håll klandrade, märkvärdiga yttrandet: att "Svenska folkets historia är dess konungars", kan dock ingen bestrida att nationen, under Gustaf III:s tid, visade en snart sagdt sydländsk liflighet, hvartill grunddragen återfinnas hos monarken sjelf.

Det religiösa allvar, som ådagalades genom de trägna gudstjensterna i Gustaf II Adolfs och Carlarnes härar, de före hvarje stor slagtning förrättade bönerna och den stilla andakten vid tacksägelsepsalmernas afsjungande i templen efter vunna segrar, hade lemnat rum åt ett helt annat sätt, för tolkningen af svenska modets ursprung och tacksamheten emot försynen. Äfven under finska kriget hördes Te Deum i kyrkorna, men också verldsliga visor med dans och musik på gator och näringsställen. Liksom ett slag prolog, hade underrättelserna om hedrande träffningar vid Anjala, Kyropass och Porosalmi m. fl. ställen blifvit firade, då

det hette: "kungen har i egen hög person slagit ryssarne vid Uttismalm."

Ej blott de större värdshusen och krogarne, inom eller utom hufvudstaden, fylldes med muntra lag; äfven uti de låga kojorna klingade glasen — ljudade: "Gustafs skål, den största kung som jorden äger." Glädjen stod icke allenast högt i taket utan äfven högt under himlahvalfvet.

Uti dessa fester kunde naturligtvis det vackra könet ej deltaga annorlunda, än såsom åskådare, och mången dess mera bildade medlem blef helst hemma. Så satt fru Walm med sina döttrar vid öppet fönster, njutande aftonsvalkans behag och åskådande huru en oerhörd menniskomassa, trött af dagens nöjen, drog åter till egna boningar. Utanför porten stannade hennes mans vagn, straxt derefter syntes kommerserådets upprymda anlete i förmaksdörren.

"Middagen var väl rolig, efter den räckt så länge?" sade hon småleende och steg upp.

"Obeskrifligt, min vän; men gå inte bort, jag vill säga dig något emellan fyra ögon."

Döttrarne, som funno sin närvaro öfverflödig, togo genast god natt. Knappt hunno de öfver tröskeln förrän han fortfor:

"Lyckan vänder sin kappa om, mamma lilla. Skura pannor och kastruller för förlofningskalaset."

"Köket är nog i ordning; Gud gifve allt annat vore så med!"

"Blir väl, blir väl; bara du hjelper till. Dagens post innebar goda nyheter, må du tro. Jag fick det kostliga brefvet just som skålen för slaget vid Uttismalm proponerades."

"Har kungen tillkämpat sig någon ny, afgörande seger?"

"Det vet jag inte; men jag och Lotta ha vunnit en ganska betydlig i kompani. Min kommissionär skrifver från London: 'Med anledning af engelska förrådens hemligt anbefallda iståndsättning, taga alla skeppsmaterialier duglig favör. Priset å god hampa stiger immer fort och om er laddning uppnår Portsmouth inom månadens slut, gör ni en afundsvärd affär.' På sätt jag redan nämnt har skeppet utan motgångar passerat Öresund, hvilket skulle vara signal till förlofningen firande. Ytterligare och för att efterkomma din önskan inväntade jag kommissionärens svar. Nu äro alla vilkoren uppfyllda, hvad vill du mer begära?"

"Det kan icke vara möjligt. Huru skulle ett köpmansfartyg passera igenom två fiendtliga eskadrar, utan att uppbringas af endera?"

"På mitt kontor ligger verificerad kopia af den lista öfver ankommande och afgående skepp, som hvarje vecka inlemnas till danska regeringen ifrån Helsingör. Dina egna ögon må öfvertyga dig om, att barkskeppet Försöket, fördt af kapten Kurt, vederbörligen klarerat och seglat åt Nordsjön."

"Låt icke dåra dig. Förr eller senare får hvarje orättfärdig handling sin lön."

"Yrar du? Finns det något orättfärdigt uti att skaffa handelsflottan igen ett uppbringadt fartyg, vinna på fiendens bekostnad, stärka sin kredit och göra sitt barns lycka?"

"Men alla de der sköna sakerna ske dock genom hjelp af falska papper."

"Dubbla, skall du säga; ty mera äkta trottsar jag någon framlägga. Både fartyget och lasten äro riktigt betalde. För den senare hafva ryssarne utaf mig fått vida mindre, än andra, till exempel Engelsmän, fransoser eller danskar, gerna gifvit med uppräckta händer. Min vinst kommer fäderneslandet till

godo och min handling icke allenast gillas, utan äfven beskyddas utaf konungen. Låt mig derföre slippa att höra dina jämmervisor; ty hederlig karl har jag varit, är och skall blifva.

"Uppskjut förlofningen!"

"Omöjligt. Vår tillkommande måg känner mitt beslut. Dagen efter den då ringarne vexlas, insätter han femtitusen riksdaler i min rörelse mot sex procents ränta och hypothek af skeppet Försöket. Utan denna förstärkning kan jag inte reda mig tills min parisiska fordran utfaller, ty hvad som vinnes på hampan måste användas till redan förfallna vexlars betalande, i London och Rotterdam."

"Krigsrådet är lika angelägen att få sina kontanta medel förmånligt placerade, som du att begagna dem. Gif honom sju procent i stället för sex. Skillnaden kan en lycklig spekulation godtgöra framdeles; hvaremot din dotters lidanden, en gång började, aldrig skola slutas förr än med döden."

"Rättnu vet jag inte hvad jag skall tro om ditt besynnerliga prat. Du har sjelf många gånger sagt, att vår lotta sedan länge hemsöktes af själslidanden; och någon annan sort måtte förlofningen icke medföra? Derjemte misstänkte du att hon möjligtvis var hemligt kär, lofvade undersöka hennes hjerta och meddela mig de dervid gjorda upptäckterna. Efter två månaders väntan på dem, kungör jag henne att hon skall blifva Brunners maka, hör ingen motsägelse och förmärker hvarken dåningar eller andra förskräckelsetecken. Den, som tiger, han samtycker, säger ordspråket".

"Nå väl!" utropade kommerserådinnan högtidligt och fattade sin mans hand. "Du tvingar mig till isens brytande, om än följderna deraf blifva förderfliga. Minst af alla kan jag påstå eller ens tänka att icke

du är i botten hederlig karl och god fader; men gemensamt med nästan hela ditt kön, fordrar du lydnadens ovilkorliga skatt åt det af lagarne skyddade husbondeväldet. Ju kraftigare mannen blef danad, desto större förkärlek hyser han till sitt yrke och vill forma hela sin omgifning derefter. Så ällas krigaren att få lemna sina vapen, köpmannen sin firma, presten sitt pastorat, handtverkaren sin verkstad, bonden sitt hemmansbruk åt sonen; och dottern till maka åt någon, med hvars lefnadsvilkor hans egna stämma öfverens. Undantag finnas visserligen härutinnan; dock torde man, måhända, i de flesta fallen kunna uppleta den driffjeder jag nu antydt, så framt alla omständigheter voro kända. En lycklig aning säger mig att, fastän jag ej mäktar inse huru, framtiden skall omstörta dessa onaturliga hinder för menniskans trefnad och återskänka hennes förlorade rätt att lyssna till eget hjertas kraf, när hon derjemte vårdar sina heliga pligter emot andra. Under närvarande förhållanden blir moderskallet lika svårt att uppfylla, som sorgbemängdt. Den känsliga qvinnan, sjelf i behof af skydd, måste göra sig dels till medlare dels till skiljemur emellan öfverlägsen styrka och bäfvande svaghet. Att tala sanningens oförtäckta språk, vågar hon ej; att begagna förställningens, vore henne ovärdigt. Den enda sköld, bakom hvilken hon kan kämpa, är det skickligt använda motståndets, eller försöket att få uppskjutet till bättre tider, hvad omedelbar verkställighet skulle göra obotligt. Ja, min vän: så har din hustru handlat efter upptäckten att vår dotter brinner af en låga, som du skall befalla henne att släcka. Sker det våldsamt, skrifver du hennes dödsdom; bemannar du dig med tålamod, ansvarar jag för att flickans ädla sträfvande belönar din godhet."

"Jag tycker mig falla ifrån skyarne. Hvarför sade hon icke öppet, hvar skon klämmer?"

"Emedan hon fruktade din vrede."

"Således har hon slösat sin ömhet på ett mig okärt föremål?"

"Måhända?"

"Intet krångel; säg ut, hvad heter han?"

"Klippenfelt."

"Bravo! — Men vänta bara. Kungen skall underrättas och jag vill väl se om hans soldat-pojkar få störa husfriden ostraffade?"

"Du gör den unge mannen orätt. Han har aldrig talat ett ord om kärlek till flickan; långt mindre begärt att hon skulle besvara en sådan böjelse."

"Då är hon ju splitter galen och måste sättas på Danviken?"

"Lugna dig. Jag tror mig kunna gifva ett ganska antagligt råd?"

"Låt höra!"

"Med alla sina, för öfrigt goda egenskaper, har krigsrådet ett i mina ögon stort fel."

"Att vara för gammal? Det har du redan yttrat och blifvit vederlagd."

"Åldern rår ingen för, men väl sina handlingar. Brunner är, om just icke uppenbart snål, åtminstone af den sorten, som endast lefver i tanken att bli rik."

"Det kallar jag en dygd."

"Men med vilkor, att de hopade skatterne användas till menskligbetens väl."

"Köper kanske icke krigsrådet landtgårdar, der många arbetssökande finna bergning? — Hvad vill du mer begära?"

"Jo, att han skulle vara barmhertig emot sina gamla systrar, som försmäkta i torftighet, och göra något annat för sina underhafvande, än vedergälla deras möda med den möjligast låga betalning. Hvar man kommer, i grannskapet af hans gods, höres kla-

gan öfver de utsugna åboernes ömkliga belägenhet. Antagom att ryktet förstorar, så finns dock ingen rök utan eld."

"Är syndaregistret nu genomgånget?"

"Det betänkligaste återstår. Han har friat många gånger, alltid till förmögna flickor och rifvit upp igen efter gräl om hemgiften, som aldrig i hans tycke blifvit nog stor."

"Förtal, min vän. Jag känner karlen bättre. Sådant både hufvud och hjerta, som hans, får man leta efter. Mitt löfte är oåterkalleligt; i öfvermorgon firas förlofningen."

Med detta besked skyndade kommerserådet ut, först till kontoret der han skref ett bref, som betjenten erhöll befallning att fortställa, och sedan till den efterlängtade, af dagens njutningar påkallade, hvilan.

Vid uppvaknandet, temligen sent följande morgonen, var han särdeles muntert stämd, efter nattens behagliga drömmar om lyckliga spekulationer, då förste bokhållaren trädde in, sägande:

"Ursäkta att jag så här dristigt stiger på, utan anmälan; men betjenten synes ej till och kammarpigan tvättar åt mamsellerna."

"Gör ingenting min vän. Den förstnämnde uträttar min i går afton gifna befallning. Hvad har ni att förkunna?"

"En besynnerlig karl begär att få tala vid herr kommerserådet, så fort som möjligt."

"Jag förstår, det är säkert krigsrådets inspektor, som vill affemna den tingade gödkalfven."

"Derpå tviflar jag, af många skäl."

"Låt mig, till tidens vinnande, höra de förnämsta."

"Först och främst talar han en dålig svenska. Desslikes har han ovanligt skurna, mycket slitna kläder. Item liknar hans näsa en örnnäbb. Skulle jag

våga en gissning, är det någon förolyckad utländsk sjökapten eller styrman, ty hela kontoret uppfylldes af tjärlukt straxt efter hans ankomst."

"Om sommaren förolyckas inga fartyg utan grof försummelse. Gif honom denna helsning, jemte en specie-riksdaler, ifrån mig; så torde all vidare underhandling vara onödig."

"Detta medel, att slippa störa herr kommerserådet, har jag redan försökt, men han afslog anbudet och framhärdar i sina påståenden."

"Då får han vänta tills jag hinner ner."

Straxt derefter anlände betjenten med muntlig helsning ifrån krigsrådet, att han skulle hafva äran infinna sig närmare middagen, och Walm började sin toilett, hvilken gick långsammare än vanligt. Tankarne spelade på helt andra föremål än de framräckta plaggen; den för deras emottagande sig redan öppnade handen fattade ofta en blyertspenna och ritade i stället ziffror. Under dylika afbrott hade halfannan timma förflutit, då ett starkt, småningom närmare kommande buller hördes. Så väl förste bokhållarens, som en okänd röst, kunde tydligt urskiljas; slutligen uppryck-tes dörren och den ofvan omtalade karlen blef synlig."

"Hvad vågar ni göra?" ropade kommerserådet, lågande af vrede.

"Min pligt. Jag vill åtminstone icke vara skuld till den skada ni lider, om denna dagens post försummas."

"Hvem är ni?"

"Numera är jag ingenting; men har farit på barkskeppet Försöket."

"I fjor förmodligen?"

"Nej, ännu för blott fjorton dagar sedan. Låt mig få framföra mitt ärende utan vittnen. Tro mig, det är ganska vigtigt."

Efter en stunds besinning gjorde Walm tecken åt betjenten att lemna dem allena och fortfor, i det han satte sig nära klocksträngen.

"Tala; men ämnar ni säga något, angående det nyss nämnda fartyget, måste ni först göra reda för hvarjehanda, så framt jag skall tro er. Till exempel — — — — —"

"Spara edra onödiga frågor. Barkskeppet Försöket lemnade Riga hamn den 14 Maj, försedt med dupplettbandlingar, som i nödfall kunde visa att det utklarerat ifrån Wisby. Dagen derpå erhöll det, genom en slup ifrån fregatten Hvita Falken, konungens af Sverige licens, i händelse någon Svensk kryssare skulle finna besättningens utseende misstänkt. Vid midnatten prejades det af en beväpnad skonert, som straxt derefter äntrade. Befälhafvaren lät slå alla man i bojor, förde oss ombord på sitt fartyg och bemannade vårt. Hvad sedan föreföll, blef mig obekant under de sex veckorna jag låg fängslad. Efter denna tids förlopp kallades jag till förhör, anställdt af en förmodligen kaparekapten, som lät mig tala svenska och sjelf begagnade tolk. Jag är er verkligen tack skyldig för den goda prisen, sade han, och ni skall få se att jag vet belöna mina vänner. Ert folk har tagit tjenst hos mig, hvilket det väl vore förgäfves att erbjuda er sjelf, derföre blir ni satt i land när mörkret infaller, så framt ni lofvar uträtta ett angeläget ärende. Min begäran är, att ni reser till Stockholm, uppsöker er fordne patron kommerserådet Walm och tackar honom för de rara dokumenterna, med hvilkas tillhjelp skeppet Försöket ej allenast passerade amiral van Dessens eskader utan äfven Kronoborg. Så snart lasten hinner säljas skall jag och alla de mina dricka hans skål. Vid minsta larm å hans sida blifva de dubbla papperen tryckta och framlaggda för allmänhetens ögon, hvilket

jag råder honom att undvika, i anseende till det obehag, som derigenom skulle drabba vissa höga personer. Klockan vid pass tolf om natten landsattes jag i Skanör och har nu fullgjort mitt uppdrag."

"Ert namn?"

"Kurt."

"Således sjelfva kaptenen på mitt olyckliga skepp.

"Alldeles; men ni låter väl icke afskräcka er, genom kaparens hotelse? Jag ger mig ej tillfreds utan hämd."

"Låt mig då, i Guds namn, ordna mina alldeles förbryllade tankar. Ett så hårdt slag kan rubba förståndet och hvad skall jag göra?"

"Genast skrifva till England, dit röfvaren säkert skickat sin pris. Götheborgs-posten går om några timmar.

"Förhåller det sig som ni tror, har nog alltsammans blifvit såldt, innan brefvet hinner fram."

"Handla då efter behag, sedan jag fått nöjaktig skade-ersättning."

"Sjunger ni redan ur annan ton? Säg, är ni infödd Ryss?"

"Ja, ifrån gamla Finnland."

"Hvart vill ni, vid hemkomsten, säga att fartyget och folket blifvit utaf?"

"Förlorade på Norrska kusten."

"Fastän man kan bevisa att ni landade på den Skånska?"

"Gör det, om ni har lust. Men prata inte bort det numera för mig hufvudsakligaste. I anseende till er oväntade motgång, vill jag vara billig och endast fordra ett tusen riksdaler kontant, jemte pass till Köpenhamn. Den som, tiggande sina bitar, spatserat igenom hela Sverige, ser gerna att han får åka tillbaka."

"Låtom oss justera protokollet. Emot er uppgift att hafva först sett dagen i gamla Finland, framlägger jag min kommissionärs bref, hvilket innehåller att ni är född af Danska föräldrar i Tranquebar och antingen fört, eller såsom löjtnant tjenstgjort ombord på en kapare, under Amerikanska kriget." Härvid fattade han klocksträngen. "Vidare får jag underrätta er att vi här i staden ega en ganska allvarsam polis, hvars gömmor skola vara obehagliga. Det kan således icke förtyckas, ifall jag söker få lite närmare utredt, huru det hänger tillhopa med uppbringningen."

"Jag vill besvärja att den förhöll sig så, som jag berättat. Finner ni mina anspråk obilliga, är jag färdig till afprutning."

"Godt och väl; men huru kunde kaparen uppehålla sig i Hvita Falkens grannskap?"

"Ett litet, välseglande fartyg smyger sig fram öfverallt."

"Erkänn att ni aldrig fått någon licens ifrån fregatten, eller bevisa motsatsen."

"Är mitt egenhändiga bref, som kadetten lofvade fortställa, icke tillräckligt?"

"Kadetten? — förmodligen sade han er sitt namn?"

"Jag glömde att fråga derefter, men min styrman hade bättre förstånd, han heter Klippenfelt."

"Klippenfelt, Klippenfelt!" upprepade kommerserådet och lät hufvudet nedsjunka mot bröstet. "Ja, nu tror jag er och begriper alltsammans, sedan min onde ande varit med i spelet. Låt oss komma öfverens. Ett pass till Dannemark, två hundrade riksdaler kontant och förskrifning på en lika stor summa om sex månader, är allt hvad jag, under min närvarande svåra belägenhet, kan åstadkomma. Fordrar ni mer, får ni intet."

"Nöden tvingar mig att åtnöjas med hvad ni

bjuder; men det finns något, som kallas vedergällningsrätt. Den tid kan komma, då äfven ni dukar under för en annans öfvertag."

"Månne ni nu icke berättar er egen historia?"

Denna simpla fråga verkade besynnerligt. Liksom slagen af ondt samvete, nedfällde skepparen sina blickar emot golfvet och bleknade, hvarje hans bemödande att svara blef fruktlöst. Under den sålunda uppkomna tystnaden hördes en bultning på kammardörren, hvarvid begge foro upp, seende förvånade på hvarandra.

"Hvem är det?" frågade kommerserådet.

"Din vän Brunner", yttrade en gnällande röst. Vågar jag stiga in?"

"Nej, nej! Jag ligger ännu. Gå upp till min hustru, håll henne sällskap medan jag klär mig. Gå, gå! bästa bror. Du skall ej behöfva vänta länge förrän jag kommer efter."

Alldeles okunnig om tilldragelserna i hennes mans sängkammare, satt fru Walm och eftertänkte huru Charlotte skulle tröstas, när förlofningsdagen blef kungjord. Något våldsamt känsloutbrott var väl knappt att frukta å flickans sida, ty man hade icke sökt dölja sjelfva giftermålsförslaget och hvad hon i den vägen redan hört, syntes hvarken föröka eller förminska den sedan kadettens besök nästan dubbelt emot fordom allvarsamma hållningen. Men ju undergifnare sorgen bäres, desto säkrare slår hon rötter, lik en på djupet frätande kräftskada, hvars slutligen i dagen kommande följder måste förklaras obotliga. Modershjertat blödde vid att veta dottern lida och ej inse möjlighet att kunna skänka lindring; det föreföll så obeskrifligt tungt att nödgas tillsluta örat för det stackars barnets bön om förskoning ifrån pligter, dem fadersväldet så besinningslöst ålade.

Jag måste ännu våga ett försök, sade hon till sig sjelf. Det kan icke vara någon annan än han, som nu höres komma. Jag skall, om han bringar mig till det yttersta, bryta stafven öfver vår hittills njutna, husliga lycka; säga hvilka strider jag sjelf utkämpat, för att kufva en äldre kärlek, och visa vid hvilken afgrund vi, honom ovetande, stått och säkert nedstörtat uti, om icke först öfverdriften, sedan försakelsen hos en ädel man, gynnat mina bemödanden. Ja, jag har intet val, om också jorden remnade under mina fötter.

Med krampaktiga rörelser steg hon upp, och tog ett par steg för att fullborda sitt fattade beslut, men stannade åter, liksom träffad af åskan. I stället för kommerserådet nalkades Brunner.

"Gud bevars, sådana besynnerliga fasoner, min nådiga!" började han. "Här måtte hafva timat någonting utomordentligt. När jag, kallad genom bref, vill stiga in till er man, skriker han nej, nej! som knifven satt i strupen på honom och ber mig gå till er. Ni, deremot, grinar åt mig. Hvad skall allt detta betyda?"

"Tillåt mig anmärka, att ert uppförande är mindre artigt. Illamående efter en i går afton ådragen förkylning ämnade jag ej taga emot någon, trodde salsdörren vara stängd och att ingen skulle komma hitåt, utan möjligtvis min man."

"Ber pligtskyldigast om ursäkt, ifall jag vågat tala för fritt; men ni måste också medgifva att man kan bli het om öronen vid sådane motgångar, som jag nyss erfarit."

"De äro mig alldeles okända."

"Högst besynnerligt, min värda svärmor. Har bror Walm intet nämnt en viss, denna morgon mig tillsänd skrifvelse, daterad i går?"

"Nej."

"Då måtte antingen förtroendet stå på bra klena fötter här i huset, eller jag behöfva se upp för att undvika en utlaggd snara."

"Tror ni det, så vill jag skänka er ett godt råd."

"Haf den godheten."

"Gå genast härifrån och kom aldrig mer tillbaka."

"Hm, hm! kröp det så hastigt fram? Men se der ha vi ändtligen er herr man; låt höra hvad han behagar yttra."

"God morgon bror! misstyck ej min ohöfliga emottagning; ty du vet ju sjelf att jag, dumt nog, omöjligt kan se någon främmande inne hos mig, förr än jag blifvit åtminstone halfklädd?" började kommerserådet redan i dörren.

"Något sådant kom väl aldrig förut till min kunskap; dock är jag långt ifrån att tvifla på uppgiften", svarade Brunner, med ett illparigt småleende.

"Nå, sitt då ner och låt oss språkas vid i min hustrus närvaro. Kom hit; här i soffhörnet sitter man bäst."

"Din nådiga fru förkunnade mig nyss att hon helst vore allena, såsom mycket illamående."

"Illamående? — Ja, nu märker jag huru lidande du ser ut, älskade vän. Hvar har du ondt? förmodligen, som vanligt, i hufvudet? Men det är ju inte farligt?"

"Denna gången torde min åkomma blifva allvarsam och jag nödgas lemna herrarne. Helst skulle jag likväl önska, att få påräkna din arm såsom stöd, medan jag går till min sängkammare."

"Försök att stanna qvar några ögonblick, om du kan! Sedan eger du att befalla. I går afton handlade jag kanske orätt genom att icke för dig yppa ett aftal emellan bror Brunner och mig, hviket nu på morgonen skall beseglas. Modersömheten råkar alltid i

ett slags uppror, vid blotta åtankan på skiljsmässa ifrån de älskade döttrarne och vi fäder äro utan vapen emot qvinnotårar. Men jag vet äfven att du fått mycken själsstyrka af naturen, när det verkligen gäller; derföre ville jag ej låta den gå förlorad, under skärmytslingar, som kunde undvikas. Mitt, ifrån Wisby utlupna, skepp har uppnått Engelsk hamn, allt lofvar lastens förmånliga afyttring, och sedan jag nu kan förskrifva begge delarne såsom Charlottes hemgift, med vilkor att fartyget får användas två år för firmans enskilda räkning, fira vi förlofningen i morgon."

"Deremot har jag naturligtvis ingenting att invända", genmälde krigsrådet, "men man bör aldrig förhasta sig. Det är högst motbjudande att vara omgifven utaf mulna ansigten på ens förlofningsdag och tänk bara, om din älskvärda hustru skulle nödgas ligga emellan lakan?"

"Ni talar som en förnuftig man, herr krigsråd", inföll frun; "dessutom är det ingen omöjlighet, att lastens värde faller innan köpet hinner beramas, hvarigenom fyllnad i hemgiftssumman måste tagas ifrån annat håll. Låtom oss uppskjuta förlofningen till hösten, då allt hinner blifva vederbörligen utredt. Mellertid resa vi nedåt Småland. Er, på östgöthagränsen belägna egendom behöfver ju också tillsyn. Ni kommer efter när skördarne mogna och jag får, sedan mina krafter genom landtluften blifvit styrkta, vara vittne till ringarnes utbytande."

"Gerna för min del; men hvad är din mening, bror Walm?"

"Du vet, kära vän, att jag aldrig varit någon krångelmakare. Det enda, som nu gör mig litet förlägen, är att öfvertaga de der femtitusen riksdalerna, då ingenting lemnas i stället å min sida. Tro likväl

ej att de genera. Min rörelse lider ej det ringaste genom en så obetydlig kapital-tillökning."

"Hvem tänker sådant? Penningarne kunna lyftas när som helst och jag nöjer mig med införsel i din parisiska fordran, hvilken du sagt att kungen garanterat."

"Kors hvad man stundom blir tanklös! den hade jag längese'n kunnat erbjuda."

"Nå, då vi sålunda alla äro öfverens, vill jag icke hindra din fru ifrån att sköta sin vacklande helsa. Farväl, farväl!"

"Kom snart igen. Det vore kanske nyttigt om du lärde känna flickans lynne lite närmare."

"En ganska klok anmärkning, som vederbörligen skall läggas på minnet."

Under denna slutmening, beledsagad af ett slags löjliga bugningar, skyndade Brunner ur rummet, och så fort han var borta kastade Walm sig i sin frus armar, hviskande:

"Huru skall jag nog kunna tacka dig, förträffliga hustru? Utom din hjelp stod jag nu rodnande inför krigsrådet ja, måhända inför hela verlden."

"Skämta icke så grymt. Äfven den svages förtviflan kan blifva farlig."

"Du misstar dig. Det jag nu sagdt är långt ifrån skämt. Ödet nedtrycker mig med sin jernhand; känslan af egen olycka gör hjertat billigt emot andra. Mitt skepp, vid hvilket jag fästade så stora förhoppningar - - - -"

"Har stött på grund?"

"Väl värre, ty då hade åtminstone något kunnat räddas. Nej, en kapare har tagit det."

"Kungen tillåter ju inga sådane, derföre kan du begära ersättning af statsmedel."

"Äfven den utvägen är slän d. Kaparekaptenen fann de dubbla dokumenterna och hotar att allmängöra dem, om jag yppar förhållandet. Det gifs ingen annan utväg än genast flytta på landet, göra konkurs och söka förmå mina kreditorer till ackord."

"Kaparekaptenen, säger du? — skulle han vågat inställa sig personligen eller genom bref lemna sin adress?"

"Hans budskap framfördes nyss genom min egen skeppare, som snart åter lemnar både staden och Sverige."

"Fatta mod, jag ser i allt detta blott en högre makts medelbara inverkan. Hårda slag af dess hand grundlägga ofta stadig lycka, om de med undergifvenhet emottagas. Du har stora virke-förråder, huggna på egen skog; äfvensom skepp för deras fraktande till andra länder. Försök, hvad en sådan handel vill gifva, och vacklar icke krediten dervid, är det ett bevis att min förmodan skall besannas."

"Men Brunners pengar?"

"Låt bli att lyfta dem. Skäl dertill böra vara lätta att finna. Du vägrar ett vänskapsprof, ända tills det kan återgäldas. Dessutom skulle jag mycket bedraga mig, om han lemnar en enda styfver, förr än du visat honom att betalningen för skeppet Försökets last ligger i din kassakista."

Denna gissning hade öfvergått till fullkomlig visshet så framt det samspråkande, äkta paret, kunnat höra hvad krigsrådet talade mellan tänderna på hemvägen:

"Jag är en för gammal räf att lura" sade han. "Rasande förlägen var du, mitt kära kommerseråd, och orsaken dertill skola vi väl äfven spåra upp, bara jag slipper den der nerfsvaga fruns vaksamma öron. Liknar dottern henne, må hvem som vill fria i mitt ställe,

helst om, såsom jag tror, hemgiften torkar ansenligt tillhopa."

Störde genom Charlottes ankomst skiljdes makarne åt. Walm företog en pomenad i fria luften; hans hustru sökte ensligheten för att tacka Gud, som gjort hennes förtviflade bekännelse öfverflödig och låtit se en skymt af hopp om det olycksdigra giftermålets upphäfvande.

XX.

Återigen svajade storamirals-flaggan på linieskeppet Gustaf den III, återigen gick svenska örlogsflottan, under hertig Carls befäl, att pröfva krigslyckan. Tjugoett linieskepp och nio svåra fregatter, utom mindre fartyg, var en vördnadsbjudande styrka och i våra dagar synes det nästan obegipligt huru Sverige, med sina små tillgångar, kunde åstadkomma en sådan sjörustning, jemte den, som skärgårdsflottan erhöll. Olyckligtvis stod det å nyo illa till med besättningarne. Ej allenast en stor del af dem egde ingen vana vid sjön, den härjande farsoten följde med ombord och förminskade dagligen det otillräckliga antalet, fastän utbyten skedde, så fort nytt folk anlände ifrån landsorterna. Under sådane omständigheter måste man högakta befälet, som bibehöll sitt mod och sin förhoppning att vinna segrar, blott fienden ville inlåta sig i drabbning.

Likasom de flesta andra, lättare fartygen, hade Hvita Falken, på sätt vi redan veta, fått särskilda uppdrag, hvilka alltid voro förknippade med skyldigheten

att skaffa underrättelser om fiendens tilltag. Förande en uppbringad rysk galeas i släptåg, styrde kapten Stiller emot blekingska vallen; men när han genom prejningar fått höra att flottan lupit ut på kryssning emellan skånska och pommerska kusterna, insändes prisen till hufvudstationen, hvarefter fregatten seglade vidare.

Ett allt mer och mer ostadigt blifvande, byaktigt väder gäckade spådomarne om vacker sommar, dock inträffade ännu behagliga mellanstunder, då stadiga, milda sydliga fläktar spände seglen med jemn bramsegels-kultje. Under en sådan låg Hvita Falken, bi de vind för styrbords halsar, och uti dess förmärs stodo de gamla vännerna, blickande dels åt lofvart dels uppåt bramsalningen, der Klippenfelt fattat posto för att, genom armens lindande omkring stången, kunna hålla kikaren stadigt. Samtidigt härmed höjde sig den ena hvita skepnaden efter den andra ur böljorna i horizonten. Först tycktes en lång rad bländande svanor simma emot norden; något derefter liknade de kyrktorn på mörka, låga klippor; slutligen försvunno alla poetiska illusioner vid åsynen af de kanonspäckade skeppssidorna och det välkända, fosterländska gula korset på blå botten.

Hvarje vandt sjömansöga såg genast att ingen vändning skulle företagas på en stund och våra nyss nämnda observatörer voro ej de sista som gjorde denna anmärkning. Old Jack gnolade knappt hörbart omqvädet på sin älsklingssång:

No power can stand the deadly stroke,
That's given from hands and hearts of oak
With Liberty, to back em *).

*) "Hvem kan ett dödsslag emotstå,
som händer och hjertan af ek vilja slå,
att dem med friheten krossa!"
En gammal engelsk krigsvisa.

"Ventre gris!" afbröt Vaudreuil. "Medan vi ännu hafva lite ledighet, låtom oss heldre se på flottans manöver än sjunga dumma, engelska visor. Distanserna hållas bra, segeln äro väl brassade och, så vidt jag härifrån kan bedömma, linien rät. Lägger man nu till att hertigen sluppit allt förmynderskap, synes temligen troligt att ryssarne snart få mera stryk än i fjor."

"Förmynderskap? hvad skall det betyda?"

"En enfaldig fråga. Med sin dugtiga flaggkapten vid sidan, kan Carl nu göra som han vill, utan att fråga den hemmablifne Wrangel om råd."

"Men engelska matroserna kommenderas helst af en gammal erfaren amiral, då ingen ung finnes, som är hvad man kallar, a dashing fellow" *).

"Det må du väl aldrig neka stor-amiralen att vara."

"Ja, framför sitt skånska kavalleri."

"Hvarför inte äfven till sjös?"

"Emedan han gifvit officerarne en löjlig uniform, hvari ej en så stor bit sjömanssmak, som knutarne på logglinan, kan upptäckas. Ankra vi på Köpenhamns redd gör jag mig sjuk, för att slippa ro i land och vara vittne till huru danskarne skratta åt dessa fördömda sabeltaskorna och släpsablarne. Mins bara huru den hederlige gubben Stiller och vår skicklige Wågenhjelm skämmas, när de nödgas nyttja paradjackan med husarsnören. Jag tycker det luktar häst öfver hela halfdäcket då jag ser dem."

"Ja det är riktigt syndigt att så spöka ut sig", tillade Jenkis, blickande åt höjden.

---

*) Ett nästan oöfversättligt sjömansuttryck, i det närmaste betydande, "en huggare till karl."

"Klädseln gör ingenting till saken, blott modet är varmt och hufvudet redigt. Jag har sett mången fransk markis strida förtvifladt och - - - -"

"Få stryk vill du säga?"

"Nej, klå dina högfärdiga engelsmän, så att tarmarne ramlade ur skråfvet."

"Hvad är det för väsen i märsen?" dundrade Wågenhjelm, hvarvid den djupaste tystnad inträdde, ända tills han återtog:

"Klart att vända! Kadett, kom ner."

Kaptenen, som ämnat gå akter om chefskeppet, anmäla fregattens återkomst och salutera med kanonerna, kunde endast göra det senare, ty vinden dog alldeles ut. På eftermiddagen lät han likväl sätta sin slup i sjön samt begaf sig till storamiralen.

Troligtvis har sällan någon furstlig person, i högre grad än hertig Carl, bemödat sig att blifva älskad. Derunder låg dock ej något fikande efter popularitet förborgadt. Det var en hjertats oskrymtade drift, som städse framstod, då tjensteförhållanderne tilläto förmannen att blifva nedlåtande eller ett retligt, stundom uppbrusande lynne, ej kokte öfver. Inträffade uppehåll i göromålen, önskade han gerna att besättningen skulle hitta på lekar, och blef deri sjelf en verksam deltagare.

När Stiller, grufligt generad af sabeltaskan, hvars hängremmar hade en särdeles lust att sno in de korta, tjocka benen, och släpsabeln, som dinglade emot vadorna, jemkade sig småningom upp för fallrepstrappan, hörde han ett oväntadt stojande, blandadt med skrattsalfvor.

"God dag, god dag! hvad hålles här för en Polsk riksdag?" utropade han emot den till öppningen framträdande, vakthafvande officeren, så fort näsan kom öfver relingen.

"Stig på, så skall herr kaptenen få se. Vår älskade prins muntrar folket."

"Kanske det hindrar mig ifrån att erhålla nådig audiens?"

"För ingen del. Hertigen har redan fått rapport om ert annalkande och väntar, att ni skyndar fram till halfdäcket."

"Hvem fan kan röra sig ledigt med ett sådant tacklage, som vi nu för tiden måste kränga på oss?"

"Tyst, för all del tyst! bästa herr kapten. Den minsta anmärkning rörande flottans nya uniform, skulle ådraga er onåd."

"Nå nå, jag säger ingenting och lyder blindt, så länge jag bär statens jacka."

Derefter gick han bugande, rakt emot storamiralen, som efter att hafva sagt några ord till skeppschefen öfverstelöjtnant Klint, vinkade åt kaptenen att följa med in i kajutan, derstädes började:

"Välkommen till oss igen. Är ert hemliga uppdrag lyckligt uträttadt?"

"Skepparen med röda flögen fick vederbörligen sitt bref efter rigtigt lemnad lösen, hvilken min kadett ganska slipadt begärde; och är väl, vid detta låget, antingen anländ till destinations-orten, eller på god väg dit."

"Det kan vara tvifvel underkastadt. Ett rykte förmäler att skeppet blifvit taget af kapare; åtminstone berättar en matros så, som säger sig hafva farit der ombord, låtsat vilja tjena den nye egaren och lyckats rymma i sundet."

"Men Hans Majestät tillåter ju inga kaperier?"

"Både han och jag tycka att de få priser, den inskränkta ryska sjöfarten lemnar, icke äro för mycket åt örlogsflottans kryssare, eller hvad menar ni sjelf?"

"Jag vågar i underdånighet vara af samma tanka

och skickade just en med spannmål lastad, ifrån fienden knipen, galeas till Carlskrona, när vi sågo inloppet."

"Bra gjordt. Er fregatt seglar särdeles väl, derföre hade jag verkligen lust att låta er jaga en gunstig herre eller, rättare, en Amerikansk skonert, som flera sett och jag misstänker."

"En skonert?" inföll kaptenen med uttryck af yttersta förvåning.

"Ni tviflar kanske på, liksom jag först gjorde, att något sådant fartyg skulle finnas i våra farvatten. De senare underrättelserna äro dock så sammanstämmande att uppgifterne måste ega grund."

"Jag tviflar visst inte; men jag trodde att det var ett spök - - - en lurendrejare som spökade, ville jag säga."

"Ni skall få undersöka honom. Syntes annars Ryska örlogsmän?"

"Inga vidare än de begge, som vi nära rusat midt i gapet på under tjockan, och om hvilka jag haft nåden skriftligen rapportera."

"Jag har reda på dem. Det var underligt nog att ni den gången slapp fri. Så der mycket kan en händelsevis ändrad kurs stundom åstadkomma, ty jag förmodar er ej hafva misstänkt någon närmare fara."

"Uppriktigt sagdt, vet jag ej sjelf hvad jag skall tro. Min gamle högbåtsman tog det för en så kallad varsel; min löjtnant, den välbekante Wågenhjelm, tog det för den lurendrejaren, som jag nyss nämnde."

"Jag begriper er alldeles icke. Hvad togo de för något?"

"Med nådig tillåtelse skall Ers Höghet få höra en lustig paschås."

Nu berättade Stiller på sitt vanliga, originella sätt och under inflickande af egna, ganska besynner-

liga anmärkningar, huru de i mörkret sågo antingen ett verkligt fartyg eller en vålnad. Flera gånger ville hertigen skratta; men han höll dock god mine, låtsade tro historien och föresatte sig att ej släppa kaptenen förr, än denne äfven roat det öfriga befälet ombord. För sådant ändamål genmälde han:

"Dylika saker är det bäst att lemna åt framtidens sjelfvilliga förklaring. Ni har kanske, ibland besättningen, någon okänd andebesvärjare." - - - Vid detta ord studsade prinsen, tystnade och kunde, oaktadt flere bemödanden, ej fortfara. Det var liksom han ångrat något lättsinnigt uttryck, och kommit att tänka på helt andra saker, än dem han nu afhandlade. Efter en stunds tystnad inföll Stiller:

"Alla mina gastar svärja visserligen, när jag inte hör det; men att de icke befatta sig med andar, vågar jag försäkra."

"Nå, nå, så var ej heller min mening. Hör ni till den sorten chefer, som låter folket muntra sig?"

"I hamn och under stiltje tillåter jag både dans och lekar enligt en gammal, sedan mina Ostindiska resor bibehållen vana."

"Kom då med på däck, så skall ni få se att chefskeppet inte ger Hvita Falken efter. Man satte redan hvarjehanda lustiga företag i gång vid er ankomst."

"Ja, skrattet hördes en mil bort."

Hertigens frånvaro hade ingalunda afstannat lekarne. På ett ställe sträckte man märsefall, på ett annat tämjde man tjurar, stal fläsk eller gömde sko. Längst akter ut spändes kyrka. I detta senare upptåg ville prinsen deltaga och bad sin gäst att först lägga sig ned. Å ena sidan var det nästan omöjligt att afböja den nådiga inbjudningen; men å andra ingen lätt sak, att med hufvudet sänkt uti en sittande adju-

tants knä, få magen nog hårdt pressad emot de korta, tjocka låren, till vederbörlig ställnings ernående. Ändtligen formerade han, efter mycket pustande, en trubbig vinkel och operationen begyntes.

Huru många slag de unga kamraterna läto hagla på vår gamle kaptens, nu högst uppstående kroppsdel och huru många gånger han förgäfves bemödade sig att gissa rätt, kunna vi icke säga. Munterheten steg i samma mån hos de kringstående, som tålamodet förminskades hos den liggande, tills det slutligen lyckades honom att kasta förstulna blickar åt sidan, observera ett par sig hastigt flyttande fötter, samt med ledning häraf finna en efterträdare.

Denne var ingen annan än hertigen sjelf, och Stiller började redan stamma ursägter om misstag, då prinsen yttrade:

"Ingen herre till sjös, i storm och lekar"; hvarefter han lade sig ned.

En annalkande orkan eller öfverlägsen fiende, ja sjelfva gastaskeppet skulle icke verkat starkare på vår kaptens sinnen, än åsynen af de spända furstliga sidenpermissionerna gjorde. Att någon kunde våga missfirma dem, syntes honom omöjligt, och hvarföre de i sådant ändamål offentligen erbjödos, nästan obegripligt. Men förvåningen nådde sin höjd, då den ena officeraren efter den andra steg fram och gaf dem ett rapp, hvarunder han ofta erhöll vinkar att följa exemplet. Detta blef en för stark frestelse. Minnen ifrån fordna dagar, då han gällde för mästare i dylika täflingar, blandade sig med fruktan att synas bondblyg; högra armen höjdes oemotståndligt, senorna spändes och den flata handen föll, lika kraftigt som smedsläggan faller på städet.

"Aj! Hvad fan var det för en grobian?" ropade prinsen, ur stånd att resa sig upp, förrän hjelp dertill

lemnades. Lyckligtvis egde han för mycken kamratskaps-ambition att bli ond, och då blickarne öfverallt mötte ett qväfdt löje, midt ibland hvilket Stillers förvånade anlete framstack, syntes gåtan löst och han sade, helt muntert:

"Der står den skälmen."

"Förlåt, förlåt! Men det är så rasande sällan man har lyckan att komma sin nådiga öfverhet på låringen" *).

Om alla, som härvid i tysthet började le, vågat gifva sina känslor luft, skulle kanske den öfriga flottan trott att chefskeppet blifvit ett dårhus, ty när det hviskades: "hertigen sjelf ligger", trängde snart sagdt hela besättningen sig akter ut, till underverkets beskådning.

Emellertid upphörde lekarne småningom och då vinden derjemte började friska, tog kaptenen underdånigt afsked för att, på eget däck, närmare eftersinna dagens händelser.

Huruledes chefens hjerna anfäktades af något, som han icke vågade yppa, märkte Wågenhjelm genast vid välkomsthelsningen och Kattulin en stund derefter. Genom frågor till honom sjelf — tänkte den sistnämde — kommer jag icke långt, men små grytor hafva också öron. Slupsbesättningen torde hafva hört mer än man kan förmoda; ett försök i den vägen kostar ringa möda.

Under förevänning att efterse något gick han ned på trossbotten, der Vaudreuil, som var plikthuggare **)

---

*) Händelsen är fullkomligt sann, ehuru rätta namnet på slagets utdelare förbytt äfven som hans svar något förmildradt.

**) Den, som ror främsta eller pliktåran och tar emot med båtshaken vid tilläggningar; vanligtvis en storväxt, stark karl.

och Old-Jack, som alltid rodde aktersta åran i kaptenens slup, ömsade kläder. Ett samtal om huru de sett hertigen låta folket roa sig, hade redan blifvit börjadt dem emellan och snart utvidgades ämnet till den högre krets, hvari Stiller spelat en så märklig rol. Nöjd åt de underrättelser han utan spörjsmål erhållit, ville högbåtsmannen återtaga sina göromål på däck, då en officer anlände ifrån chefskeppet, aflemnade ett förségladt href och for genast tillbaka. Fastän dylika budskap ej voro sällsynta, fäste vår hemlige observator särdelès vigt vid detta, hvilket möjligtvis kunde ega något slags sammanhang med hvad han nyss hőrt. Emot all vana uraktlät kaptenen sin promenad på däck, efter intagen aftonmåltid och till klockan tio, eller fyra glas; blott sekonden tycktes hafva beslutit att ej lägga sig före midnatten.

Öfvertygad att inga vidare forskningar voro möjliga, beslöt högbåtsmannen sofva bort sin nyfikenhet efter slutad vakt; men vid nedgången genom storluckan spärrades vägen af en person, hvars utseende ej kunde urskiljas, i den på batteriet rådande skymningen. Redan hade han armen färdig, för att skuffa den näsvise karlen till sides, då Stillers stämma yttrade:

"Det är jag, min kära Abelkatt-Ulin!"

"Hvad befaller herr kaptenen?"

"Följ mig; jag har hvarjehanda att säga dig, angående stagningen. Fregatten rör sig inte så lätt som i fjor; vanten äro för hårdt ansatta."

Åhöraren, som gissade att klandret blott var ämnadt till posternas eller andre objudne lyssnares förvillande, svarade ingenting, men åtlydde befallningen.

Knappt var kajutan uppnådd förrän chefen återtog:

"Detta har varit en märkvärdig dag för mig."

"Nå, än för hertigen då?" svarade Kattulin.

"Hvad behagas? Vet du redan något om klappen?"

"Ja, ty värr. Den torde komma surt efter. Stora herrar skratta med, när man roar sig åt dem; men de hafva godt minne och betala honom som lagt ombord på dem, med dubbel ränta när tid blir."

"Lappri. Den som ger sig i leken får leken tåla, sad' han sjelf, och det uppdrag jag nyss erhållit bevisar helt annat än onåd."

"Så mycket värre; då utlägges försåt."

"Tig med dina dumheter. Du blef inte hitkallad för att hålla predikningar, utan för att ge mig goda råd. Storamiralen eger säkra underrättelser angående det der gastaskeppets natur."

"Hm, hm."

"Flera kryssare ha sett den klipparen och vet du hvem han är?"

"Nej, herr kapten? det vet hvarken jag eller någon annan."

"Jo, jag skall säga dig att han svårligen kan räknas till andarnes skrå, såvida de icke behöfva göra priser och tvinga besättningarne att taga hyra. Det stora barkskeppet, som jag lät visitera utanför Rigabugten, knep han helt sonika."

"Vi äro nu utan vittnen och jag kan omöjligt återhålla mitt gamla, tillgifna hjertas kraf. Mångårig erfarenhet bör hafva öfvertygat er, herr kapten, huru väl jag menar; medgif att det goda uppsåtet må få urskulda mitt djerfva tal, som annars skulle vara ett stort brott emot disciplinen. Tro en bepröfvad vän! Låt icke dåra er af fagert snack."

"Om jag skall tro något, blir det att du är yr i mössan."

"Intet känner jag hvad brefvet innehöll, som Klippenfelt lemnade skepparen, men skälmstycken voro der med i spelet och nu vill man blanda kortleken, så att de ej kunna upptäckas. När stationerade man

nånsin en fregatt, blott för att vara postkontor åt ett ifrån fiendtlig hamn utlöpande kofferdifartyg?"

"Fartyget var Svenskt."

"Då måste också gubernisken i Riga vara ett nöt."

"Nej, nu blir du alldeles rasande, menniska. Du kan ju begripa att skepparen skulle gifva upplysningar om Ryssarnes förehafvanden."

"Och adressera dem till en Stockholms köpman?"

"Jag börjar, min själ, misstänka hvarjehanda, hvad Riga-affären beträffar. Likväl hindrar den inte att skeppet kan vara kapradt, på sätt hertigen behagade säga; så mycket mer, som jag fått befallning att jaga skonerten."

"Se der ha vi ägget eller, rättare, följden af det oförsynta slaget på sidenpermissionerna."

"Vill du göra mig blödig igen? Dermed hinner du icke långt, när det gäller tjensten. Är skonerten en ande, så får ingen tag i honom; är han åter byggd med spant och bordläggning, kommer det an på hvem som seglar och manövrerar bäst. Just i detta hänseende ville jag taga din vana vid skärgården till hjelp."

"Befall. Kattulin lyder, så länge pulsarne slå."

"Nå, säg mig då, kan man inte anse för gifvet att alla öboer fiska och äro ute på fångst, nätterna igenom."

"Jo."

"Desslikes att de hafva maskopi med smugglare ifall belägenheten, midt emot en främmande kust, dertill inbjuder?"

"Jo, naturligtvis."

"Vidare, att de trognast tjena den, som betalar bäst eller i saknad af mynt, kan göra den största skadan genom fiskredskapens förstörande."

"Ja och nej."

"Hvad skall det betyda?"

"Det förra gäller i krigstid, det senare under fred."

"Nu är förhållandet med våra danska grannar på Bornholm så der något nära hälften rapp och hälften höns, som Smålandsjägaren sade om sin hund då han ville lura skåningen. Inga kunna hafva varit i bättre tillfälle att se skonerten än Bornholms fiskare, när han sände prisen åt sundet, hvarigenom den passerat. Min mening vore derföre att söka lura ut hvad de veta, hvilket nog skall lyckas, om jag kan finna en skicklig ambassadör och bönderna icke redan fått mutor af sjöröfvaren, ty så bör han kallas, då kungen ej består ordentliga kapare-patenter. Vill du sätta dig i en slup och våga försöket?"

"Viljan eger jag, men det är ett besannadt ordspråk att man aldrig kan räkna på tur i spel, sedan man blifvit gammal. Klippenfelt har deremot både ungdomen och ett godt hufvud för sig."

"Har så, ja, bara han inte brassar på stång för en kjortel som du sjelf berättat, angående händelserna sistlidne sommar, då vi fångade Ryssen i Calmar skärgård?"

"Lika med jorden har lifvet sin linie, hvilken alla måste passera och hönsa. Låtom oss icke glömma, hvad något hvar gjort under yngre år. Sjömanskärleken är en landtvind som snart blåser halsen af sig och kommer ifrån kusten, så att man sällan behöfver frukta för lägervall, utan endast kastbyar."

"Nå, jag skall pröfva hans duglighet. Yppa emellertid icke det ringaste af hvad jag nu sagt och lär gossen att fira på skotet i rätta minuten. Framför allt bör löjtnant Wågenhjelm blifva okunnig om vårt samtal, annars får jag mig en lektion rörande vidskepelse, ty ser du min kära Abelkatt-Ulin, den karlen tror inte på spöken."

"Tålig man trifs. Den dag kommer väl, då han får öppna ögon och måste medge att ingen naturlig, amerikansk skonert kan synas, der aldrig någon sådan funnits sedan verldens skapelse. Vore det en sjöröfvare, kapare, lurendrejare eller hvad de upplysta herrarne allt kalla honom, så skulle han ju icke slutat sin handtering med ett enda rof, utan tagit flera; men har någonting ditåt förnummits? — Nej, derföre är det solklart att man begagnat underverket för att dölja underslefvet — jag menar Riga-skeppets falska utklarering och försvinnande. Lägg nu härtill slaget på sidenbyxorna."

"Besitta mig, måste jag icke erkänna att du är en slipad figur."

"Jo, jo. Man purrar inte så lätt palt i finne, inte. Hvarenda liten turre från min hembygd vet berätta sanna sagor om tomtenissar, rimtussar, sjörån och löfjerskor. Våra skogar hvimla af småfnask, egentligen knappt så stora som perlgryn; men de kunna pösa upp sig till utseende af jättar. Mormor min såg sjelf hur klockaren läste bort skinnet på en groda, som genast blef en, ända dittills förtrollad, persisk prinsessa. Sammalunda - - -"

"Nej, nej; låt det vara nog för denna gången. Nu måste vi stufva undan alla lustiga paschäser så länge, ty ifall hertigen vill låta mig sota för näsvishet, skall jag åtminstone visa att gamle Stiller är äkta sjöman, färdig att lyda hvarje befallning och trotsa hvarje fara, blott han har ett enda tum vatten under kölen."

XXI.

Solen hade, som det kallas, gått ned i bank och hela himlahvalfvet öfverdrogs med tunga, tjocka moln. Ingen vänlig stjerna blickade emot hafvet, hvars mörka yta, bruten af långa dyningar efter dagens temligen friska, nu alldeles stillnade vindar, gungande några blott på närmare håll märkbara farkoster. Emellertid kunde dessa icke, i sitt slag egentligen kallas små, hellre tvärtom; men deras besättningar voro fåtalige och utrymmet hu'vudsakligen uppfyldt med fisk samt redskap till dess fångande.

I den mån de, både för åror och segel, nalkades en framföre liggande strand, skiljdes de åt på olika håll, så att den yttersta blef alldeles ensam, fortsättande vägen rätt fram. Slutligen hördes någon inom dess relingar yttra, med bruten dansk dialekt:

"Hvem har tagit vid bryggan?"

"Bättre styrbord, far, så hittar du henne", svarade en len qvinnostämma.

"Vill ägget lära hönan att värpa? Under tretti år, som jag idkat fiskeri, styrde jag aldrig vilse förr än i natt; men det är också naturligt. Både näcken och

sjörâna göra konster för att narra de stora krigsflottorna, som oroa dem med sitt eviga skjutande. Ja, se bara. Hafva vi icke kommit in uti en rasande vik? Ge fart! jag vill genast sätta i land, annars går det alldeles på tok."

"Men hvem skall bära fisken och vakta båten tills det blir dager?"

"Du kan taga en knippa med dig; sedan må resten ligga qvar, så länge. Hvarken för storm eller tjufvar behöfva vi frukta, de få timmar min sömn efter måltiden räcker."

Utan vidare anmärkningar fastgjordes båten och trenne personer började vandra emot ett, omkring tusen alnar derifrån beläget, litet hus, i hvars spis snart en vänlig brasa flammade.

Nu syntes att sällskapet bestod af husbonde och dräng samt en ung ljuslockig flicka, som dukade bordet, medan fisken koktes. När allt blef i ordning, framsattes nämnde anrättning, förökad med färskt smör, bröd och filbunke. Att matlusten var förträfflig, behöfva vi ej säga. Strängt arbete, sund mage och friska tänder utgöra alltid en säker borgen för att faten tömmas, så framt deras innehåll är någorlunda smakligt; och här kunde det verkligen kallas utmärkt godt. Småningom kom ett omkring dagens fiske sig hvälfvande samtal i gång. Drängen gissade huru många pund man fått, flickan uträknade huru mycket hon skulle aflägga för torkning, innan resten såldes. Gubben yttrade endast några få ord emellanåt, och tycktes tänka på helt andra saker.

"Mår du inte bra, far?" frågade hon slutligen.

"Jo det gör jag väl; men Morlack skäller så besynnerligt. Det står aldrig rätt till derute. Antingen springa byns hundar och snylta, eller ock nalkas någon främmande menniska."

"Pass på, att det är vår unga kaplan? Han plägar företaga vandringar om nätterna, dröja vid stranden och lyssna på böljornas brusande flera timmar å rad."

"Huru kan han finna nöje i den sysselsättningen?"

"Jo, han diktar, eller skrifver vers; och versmakeriets största svårighet skall vara att finna två ord, som låta lika. Dessa sättas efter hvarandra i en rad, uppifrån och nedåt. Sedan fyller man uti emellan dem, lika godt hvad, bara det har någorlunda mening. Men de der rimmande orden lära dock icke komma i skallen utan yttre anledningar; derföre söka diktarne efter entoniga ljud, under hvilkas åhörande minnet uppfriskas. Så har åtminstone jomfrun i prestgården berättat."

"Sade hon inte derjemte, att kaplanen må skatta sig lycklig, som blifvit född Dansk i stället för Svensk?"

"Hvarför skulle hon säga det?",

"Jo, diktare betyder på vårt språk, hvad du nyss nämnt och på våra plumpa naboers en ljugare. Annars kunde väl presten göra något bättre, än söka efter två lika ljudande ord om nätterna, och jag fruktar han gör så med."

Under tiden hade hundskallet ej allenast kommit närmare, utan äfven tilltagit i häftighet. Fiskaren fattade sin bössa och gick emot dörren; men denna öppnades af en okänd person, hvars inträde gjorde vidare forskning onödig."

Det var en ung och så vidt man kunde upptäcka, obeväpnad sjöman. Kläderna dröpo af vatten, hårets glans tycktes tillkännagifva att vågorna nyligen öfversköljt hans hufvud.

"Förlåt min djerfhet", började han efter en stunds besinning. "Ni ser i mig en olycklig, som vågar söka er hjelp eller, rättare, räkna på den gästfrihet, hvarföre Bornholms innevånare äro berykta de."

"Om vi hade flygande storm", svarade värden, "skulle jag kunna gissa till resten; men nu måste jag blott såsom möjligt antaga att ni fallit öfver bord, blifvit frånseglad af något fartyg och räddat er, genom simning."

"Detta öfverensstämmer med mitt öde, dock har jag icke fallit, utan sjelf störtat mig i hafvet."

"Således en hvad man kallar sjelfspilling, som ångrat sig? Sök då först upp presten och sedan fogden. Bed den ena ge er syndernas förlåtelse och den andra fångskjuts till Rönne."

"Ingen ärlig man skall förebrå mig det jag gjort, när han får veta orsaken. Ordentlig skjuts kan jag betala, ifall en resa blir nödvändig."

"Aha!" inföll fiskaren och smålog. "Det vill säga, ni glömde inte att stoppa börsen i fickan, förrän dykningen skedde?"

"Derom skulle jag helst vilja lemna upplysning emellan fyra ögon."

"Billigt begärdt. Gå ut, barn; vi hafva något angeläget att talas vid. Se så, nu kan ni lätta hjertat."

"Hvad jag är för landsman har säkert mitt tungomål redan förrådt, och mina kläder bevittna att ni ser en matros. Hemkommen till Götheborg ifrån Medelhafvet lät jag, under fyllan, förhyra mig på en fregatt som utrustades i Carlskrona. Dålig föda, mycket arbete och ändå mer stryk vid ringaste felsteg, blefvo belöningen för min fosterlandskärlek. Ja, ni kan aldrig begripa, hvilket slafveri örlogstjensten är."

"Jo men kan jag så; och till och med taga min egen rygg till vittne?"

"Nå, då vet ni huru dyrt kronans hundpenning förtjenas. Emellertid hade jag väl tåligt dragit mitt kors öfver sommaren, ifall det varit en menniska och icke en blodhund till sekond ombord; men den vi fått

ej allenast förtjenar detta namn, utan fattade olyckligtvis hat emot mig. I dag vid middagstiden pejlade vi er ö."

"Ja, jag såg nog fregatten, må ni tro."

"När observationen var slutad, anbefallde han mig taga kompassen och bära ner den till chefen; men knappt hade mina fingrar gripit kring lådan, förrän han började: hvälf icke instrumentet, ditt nö! hvarpå följde en så kraftig örfil, att jag tumlade hufvudstupa genom akterluckan och slog det anförtrodda godset i tusen bitar. Lyckligtvis stötte jag nacken emot trappstegen, hvaraf en domning uppstod, som läkaren ansåg farlig och blef orsaken att de mig lofvade femtio daggrappen skulle väntas med tills i morgon, då jag troddes kunna lemna sjuktältet. Denna orättvisa bestraffning ansåg jag mig hvarken böra eller förmå uthärda. Tusen gånger hellre dö, tänkte jag, och beslöt att hoppa i sjön, så fort natten inföll. Lifvet har dock sitt behag, äfven för den olycklige. Tanken började speja efter räddningsmedel: Långt omsider rann det mig i minnet huru vi stäfvat på Bornholm, samt måste fortfarande styra lika kurs, då fregatten icke vändt och dess obetydliga rörelse vittnade om inträffad stiltje. När mörkret eller, rättare, skymningen gjorde möjligt att, med någorlunda hopp om framgång, verkställa min plan, kröp jag ut ur sjuktältet. Att komma till bogporten på batteriet, var en lätt sak. Med tillhjelp af en fastgjord ända gick äfven nedfirningen bra. Först sedan det kyliga vattnet blötte alla lemmar, vaknade fruktan att jag vore för långt ifrån land och skulle tröttna på vägen. Detta hade också inträffat, om ej händelsen låtit mig finna ett flytande trädstycke, hvilket jag antog för godt tecken, lade bröstet derpå, ansträngde krafterna och uppnådde lyckligt stranden, här straxt bredvid."

"Men hur kom ni öfver de der pengarne, som ni vill åka för, ty matroser ega sällan stora summor."

"Nöden tvingade mig att anskaffa ett hemligt lån. Utan mynt vågade jag icke beträda främmande jord."

"Bra uträknadt. Nå på hvad sätt fick ni lånet?"

"När läkaren gjorde aftonvisitationen och stoppade medikamentsskeden i halsen på en bredvid liggande feberpatient, hängde ändan af en stinn börs utom rockfickan."

"Jag begriper. Ni lät den behändigt byta plats."

I stället för svar slog matrosen ned ögonen.

"Frukta ingenting, jag tiger som muren. Nu återstår blott att få veta, hvad ni ämnar företaga."

"Hvila härstädes öfver natten och sedan fullborda mitt uppsåt, med ert biträde."

"Vill ni bli fiskaredräng?"

"Nej, så framt mitt egentliga beslut kan förverkligas. Under vistandet i sundet fick jag höra omtalas att ett barkskepp blifvit taget af en kapare och försedt med ny besättning; hvarefter kaparen gått åt annat håll. Enligt beskrifning skall det vara en synnerligen snäll, ovanligt tacklad seglare; och alldenstund våra kryssare flere gånger upptäckt honom på denna höjden, är det min öfvertygelse att han antingen stundom ankrar i någon af öns vikar, eller åtminstone köper lifsförnödenheter af dess fiskare. Låt mig få vistas gömd hos er, tills han åter visar sig och sätt mig då om bord."

"Det skulle jag gerna göra; men jag fruktar vi aldrig mer få se honom. Dessutom är jag en rättskaffens man, som inte plägar umgänge med röfvare. För öfrigt har hvar dag sin egen plåga. Sof på saken och hoppas, lyckligare än doktorn nu gör, att återfå det hemliga lånet."

"Mitt uppsåt har ifrån första stunden varit, att betala honom, så fort jag erhåller prispengar."

"Ni är ganska hederlig karl märker jag, och vill derföre ge er ett godt råd. Mitt hus begränsas af en kal slätt. Strandridaren far ofta förbi; vår unga kaplan ströfvar i grannskapet, för att höra hur böljorna brusa, som min dotter säger, och grannarne kunna, ehuru på afstånd, bemärka nästan allt hvad här händer. Jag vågar således ingalunda ansvara för att ni icke blir upptäckt, släpad till förhör hos fogden och visiterad. Hvad er blotta person beträffar, hitta vi väl på någon ursäkt, men en rikligt försedd börs i edra fickor, måste väcka misstankar om åtkomsten. För att vara säker vill jag emottaga skatten, tills ni behöfver den."

"Det är högst besynnerligt hvad vi tänka lika. Jag ville genast lemna penningarne i godt förvar, men kunde omöjligt ana att träffa en så god menniska, som lyckan nu låtit mig finna; derföre gräfde jag ner dem vid stranden och medtog endast dessa, med hvilka jag skall ersätta min blifvande värd." Härvid uppdrog han några blanka riksdalersstycken.

"Nå, jag har aldrig hört maken. Huru vill ni återfinna en så liten plats, som börsen intager på den långa, släta stranden?"

"Jo ser ni, jag lade mitt lyckliga trädstycke till märke."

"Hi, hi, hi! Ni förvånar mig alldeles genom er fintlighet, i morgon skola vi följas åt och nu till kojs så fort allt blir i ordning. Kjerstin!"

Flickan hörsammade kallelsen och fiskaren återtog:

"Bädda sängen på loftkammaren. Vi få i natt behålla denna hedersmannen hos oss. Hans far är en af mina gamla bekanta i Sverige, eller den redbare

smugg --- bonden skulle jag säga, i Cimbritshamnstrakten, som du hört mig beskrifva."

När flickan gick ut, syntes drängen och man började tala om likgiltiga saker. Slutligen gåfvo värdens af nickningar beledsagade orediga svar, gästen anledning att säga "god natt!" hvarefter de begge äntrade upp för en brant trappa, ifrån hvars öfversta steg man genast kom in uti det redan nämnda gafvelrummet. Här erbjöd fiskaren sig att medtaga samt låta torka de våta kläderna, hvilket matrosen afböjde, under förevändning att han ej ville göra någon besvär, helst den på sängen liggande rena skjortan mer än väl fyllde stundens behof.

Det första matrosen gjorde sedan han blifvit ensam, var att pröfva huruvida dörren kunde öppnas inifrån, hvilket befanns omöjligt. Desnäst gick han till fönstret. Att kalla natten egentligen mörk hade varit orätt, ty man befann sig vid rötmånadens början, och det led emot morgonen, men de om aftonen hopade molnen nedföllo i form af fint regn och ej allenast förökade den, öfver nejden ännu hvilande dunkelheten, utan inskränkte derjemte synkretsen. "Godt" sade han för sig sjelf "hakarne gå ledigt; således kan jag i nödfall komma bort på detta hållet, med tillhjelp af enkel inrättning."

Mera begagnande känseln än synförmågan, tog han lakanen ifrån sängen, sönderskar dem i flera långa remsor, hvilka knötos säkert tillhopa, och trefvade efter något föremål, hvaromkring ändan skulle fastgöras. Under denna fundering hördes ett ljud, som tydligt tillkännagaf att nyckeln varsamt antingen sattes uti, eller drogs utur något lås helt nära. Karlen har rasande brådtom att komma åt sitt rof, tänkte han. Likväl skall det kosta honom något, såvida jag lyckats bevara min lilla pistol ifrån väta. Nästa ögon-

blick stod hanen spännd och mynningen vänd emot rummets enda ingång; men lyckligtvis var han nog lugn för att spara skottet, tills den ankommanäe hunnit fråga "sofver ni?"

"Nej" svarade han, vid upptäckteu att ljudet utgick ifrån en qvinuomund. "Jag har ännu knappt lagt mig och skulle gerna se att få sällskap, om det blott icke blef för talrikt."

"Tala saktare, drängen ligger just här inunder."

"Nå, än se'n då? gissar jag rätt, så hör ni ju sjelf till huset?"

"Ja, jag är den flickan, som bäddat er säng. Men låtom oss icke förspilla några få, dyrbara stunder med onyttigt prat. Ert öppna, fria utseende gjorde mig medlidsam och jag beslöt att afböja den fara som hänger öfver ert hufvud."

"Fara, säger ni? — Det hade jag aldrig trott."

"Drifven af en oförklarlig nyfikenhet, lyssnade jag på ert samtal med min far, och blef orolig öfver det yttade beslutet att taga tjenst hos kaparen."

"Ni har således sett honom? — Hvar plägar han ankra? — Går han ofta och vid bestämda tider i land här på ön?"

"Allt det der är mig okändt. Jag vet icke huruvida fartyget är en synvilla, som mången säger, eller en verklighet; blott att ni vore för god till deltagande i det nesliga sjöröfvareyrket, om ni finge lefva tills uppsåtet kunde fullbordas. Förqväf lusten att vedergälla himlens beskydd ifrån oförtjent straff, med elaka gerningar, så vill jag rädda er."

"Hvad kan jag frukta i denna gästfria boning?"

"Ingenting mindre än döden. När ni visade penningarne åt min far skramlade flera i fickan. Historien om börsens nedgräfvande var för enfaldigt uppgjord att blifva trodd; några handfasta, inöfvade

strandplundrare kallas hit och äro kanske redan på vägen. Resten kan ni väl begripa?"

"Då gör jag kanske klokast att bege mig härifrån, antingen utför trappan eller genom fönstret, med tillhjelp af edra lakan?"

"Omöjligt. Yttre dörren är tillbommad, drängen skulle höra ert nedklättrande, göra larm, och lössläppa hunden. Nej, på husets andra gafvel finnes ett likadant fönster, som detta. Dit vill jag föra er öfver loftet. Emot väggen står den stege, hvilken begagnas vid fiskens upphängande till torkning. Kom!"

Straxt derefter hvilade tvänne tätt sammantryckta händer i hvarandra, fyra fötter rörde sig med knappt hörbara steg. Framkomne till målet för den visserligen korta, dock maktpåliggande vandringen, sade matrosen:

"Tro icke, goda flicka, att jag är så känslolös för ditt deltagande i mitt öde, som försigtigheten hittills tvingat mig att låtsa vara. Den larf, under hvilken jag här måst uppträda, döljer en helt annan person än den du förmodar. Ingen brottslighet har befläckat eller skall nånsin befläcka min vandel. Att erbjuda dig belöning voro oförskämdt; men du torde någon gång sätta eget bo, och jag önskar lemna denna, mig nu mera onyttiga summa, till uppköp af något husgeråd, hvars åsyn skall påminna om en fjerran, evigt tacksam vän. Farväl!"

"Nej, vänta för Guds skull, tills jag hunnit ned i min kammare igen. Far kommer redan åter och skulle döda mig, ifall han misstänkte mitt bistånd vid er flykt. Numera torde den vara omöjlig, vi ha pratat för länge. Hör, de utsätta poster!"

"Hvad mig angår behöfver du icke frukta. Rädda dig sjelf!"

Oaktadt ett omsorgsfullt lyssnande, sedan flickan försvunnit, kunde han ej märka lefvande varelser i grannskapet och begaf sig, efter några minuters förlopp, ut på stegen; men knappt hade han hunnit halfvägs till marken, förrän fotstödet kändes vackla. Mången annan skulle härvid förlorat modet; matrosen deremot, fann sin belägenhet ej värre än att ligga öfver en smal rå och refva segel under fartygets slingring vor de vind.

Betänkligare var upptäckten att rörelsen förorsakades af några nedunder stående karlar, hvilka tydligen ville slunga honom ett stycke bort och få öfvertag efter fallet. Mjuk som en katt, kröp han igenom öppningen emellan pinnarne; gaf fart med foten, så ett stegen slog omkull de angripande samt kom sjelf oskadd till jorden. Nu gällde det att nyttja benen och vinna försprång, hvilket måhända blifvit lätt nog, om icke den redan nämda hunden uppträdt i egenskap af fiende, så mycket farligare, som dess skällande antydde hvarthän flyktingen ställde kosan.

Lik en jagad hind ilade han nedåt stranden, under mångfaldiga krökningar, som det tycktes, tvekande emellan de tvenne enda möjliga besluten, att söka döden i vågorna eller invänta sine till krafter och antal öfverlägsne förföljare. Äfven desse kunde icke fullkomligt handla efter önskan. En säkert riktad kula hade straxt afgjort saken; men den dermed förenade knallen skulle väckt ett uppseende, som man ville undvika och ändamålet måste nu vinnas på besvärligare sätt. Emellertid förminskades afståndet dem emellan ganska märkbart, då matrosen helt oförmodadt stannade och lade sig ned, hvilket de togo för undergifvenhets-tecken, ända tills en klar låga uppspirade, bakom hvars sken han lyckades dölja sig.

Fullkomligt öfvertygade att han ej kunde komma

ut ur deras allt trångare blifvande krets, skyndade de rakt emot den belysta punkten och sågo honom äfven stå, ända till hakan i vattnet; men derjemte en starkt bemannad båt, hvars besättnings ena del rodde af alla krafter, medan den andra riktade sina gevär på öboarne.

"Söken skydd! vi äro narrade" skrek fiskaren till sina följeslagare och tillade, vänd åt flyktingen: "Vi träffas väl igen, din kanalje!"

"Ja", svarade han, "i Kattegatt!" hvilket slupens folk beseglade med en skrattsalfva och fiskade upp den nödstäl'de kamraten.

Slupstyraren utsträckte sin arm, båten beskref en halfcirkel och Kattulins stämma ljudade:

"Nu satt du riktigt i klämman; Gudskelof att vi ha dig åter på egen köl, min kära Klippenfelt!"

"Ja, visst var det bud efter mig, men derom är ingenting att säga. Den, som pröfvar dylika äfventyr, kan vänta att få bränd näsa."

Vidare ordades ej, förr än slupen lade till Hvita Falkens sida, der Stiller vid första blicken på sin utskickade småleende sade:

"Jag tror du varit hos sjelfva Hobersgubben. Du är ju blöt som en groda?"

"Inte långt ifrån, herr kapten."

"Nå, kom akterut och låt oss höra hur de ha det i hafsens djup?"

Omgifven af chefen, löjtnant Wågenhjelm och Kattulin, berättade nu vår kadett hvad han upplefvat, sedan föregående aftonen, hvarunder likväl många afbrott vankades. Sålunda utropade kaptenen vid beskrifningen om flickans deltagande.

"Sad' jag icke på förhand, att han skulle komma i färd med qvinnfolk igen? Du är en äfventyrlig pojke, som alltid tar kjortlar och förkläden för märs-

segel. En gång får du back, så att du drifver på grund."

"Denna gången vände jag likväl riktigt genom vinden, utan att behöfva hala ner klyfvaren."

"På sitt sätt. Bättre hade dock varit, om du, i stället för ömma vänskapsbetygelser, pelat fram något mera rörande skonerten."

"Hon uppgaf allt hvad hon visste."

"Tro henne fan. Fruntimmerna pläga inte vara så lite nyfikna, att de ej undersöka huruvida ett midt för deras ögon liggande fartyg är en verklig seglare eller blott en dunstbild."

"Med förlof, huru mycket upptäckte herr kaptenen sjelf, i den vägen?" afbröt högbåtsmannen.

"Er vidskepelse, min kära Kattulin" inföll löjtnanten "må gälla hvad den kan ibland matroserna; men att våga misstänka vår upplyste chef för delaktighet i så barnsliga åsigter, är väl långt gånget. Enligt min öfvertygelse handlade flickan ganska klokt och sade alldeles tillräckligt, för ledningen af kadettens omdöme."

"Ja" återtog Klippenfelt "hennes bekymmer att jag skulle taga tjenst på det besynnerliga fartyget, bevisar bäst hvad hon tänkte. För öfrigt och om fritt tal tillåtes, väntade jag att herr kaptenen skulle bry ej allenast mig sjelf, då en ung qvinna åter kom i min väg, utan äfver herr Kattulin, som nödvändigt vill kila in den stora Oceanens vidunder emellan östersjöns små vågor och skär. Min läromästare i verldskännedomen, den aktningsvärde Ödman, säger alltid: hvart yrke har sina egenheter, mer eller mindre framstående efter olika bildningsgrad och erfarenhet. Med egna öron hörde jag fordom, huru min hembygds jagande herrar berättade underbara historier lika väl, som deras drängar. Skillnaden låg blott uti framställningssättet. Den

vidt bereste vet att säga mycket otroligt för den hemmavarande; men skulle jag våga en gissning, så är det oriktiga deri endast ett bevis på falsk uppfattning af skådade föremål. Dessa måste ses ifrån alla sidor, icke under hastigt möte eller i dunklet. Sjömannen blir ofta ensidig, om han ej kommer utur sitt våta element; derföre hyser jag dubbel vördnad för dens klara åsigter, som varit nog lycklig att få göra vidsträckta, lärorika resor, både till lands och vatten" (härvid gjorde han en djup bugning för kaptenen).

Medan kadetten uppdukade denna besynnerliga afhandling, tycktes åhörarne liksom stå på nålar. Kattulin kände med sig sjelf, att han vågat göra en opassande fråga; Wågenhjelm att hans anmärkning gått upp i stället för ned åt, och chefen kunde hvarken smälta det erhållna pillret eller göra sak af dess beskhet. Deras gemensamma, tysta önksan, var således att den egentliga stötestenen måtte undanrödjas; hvilket talaren syntes vilja förhindra då han i början just fasthöll sig dervid. Emellertid förändrades utsigten småningom och erfarenheten besannade åter, att: temligen löst prat kan ge utslag mot flera skiljaktiga meningar eller rättare, leda dem till en föreningspunkt, blott det smickrar den mägtigaste partens fåfänga, icke sårar de öfriges och kastar uppmärksamheten åt oväntadt håll, genom något klingande slutord.

"Ödman är inte dum han" svarade kaptenen och tog sig välbehagligt om hakan, "Hvad dig beträffar, min gosse, har du vida mer sjöförstånd än man kan begära hos en Småländning. Fortfar att vara lärgirig och nitisk, så skall det nog blifva karl utaf dig, under mitt befäl. Låt nu" fortfor han vänd emot sekonden "sticka ut de för natten intagne refven. Jag hade visserligen ämnat genast börja leta efter skonerten,

men då vinden är god, måste jag först söka upp flottan igen, ifall fienden nalkas och storamiralen kan hafva några angelägna budskickningar på hjertat."

Ganska belåtne skiljdes de samtalande åt. Löjtnanten skyndade att verkställa den erhållna befallningen; högbåtsmannen begaf sig långsammare åstad, låtsande att arbeta med det gensträfviga locket på sin tobaksdosa, men egentligen för att undvika kaptenens blickar. Kadetten, deremot, stod längst qvar, skådade rundt omkring sig och uppsökte slutligen Ödman, för att i dennes hytt njuta ett par timmars hvila.

Under sin kära lärjunges bortovaro hade skeppsskrifvaren icke egt särdeles lugn. Ehuru den hemlighetsfulla resans egentliga ändamål kunde någorlunda gissas och man borde tro att det blott bar åstad till Bornholm, väckte kaptenens beständiga kikande åt stranden redan en oro, som stegrades genom den ofta förnyade frågan: har ni sett någon blänkfyr eller hört skott? Strid emot öfverlägsen styrka låg således ej allenast inom möjlighetens gräns, utan tycktes äfven vara ständigt väntad.

När båten följande morgonen återkom, skyndade han till fallreps-trappan, i förhoppning att få höra huru rapporten lydde; men måste hålla sig på afstånd ifrån den lilla krets, inom hvilken redogörelsen skulle aflemnas. Gående fram och tillbaka på en kort linie i grannskapet, uppsnappade han dock de flesta orden, fägnande sig öfver kadettens kallblodighet och skyndade till egen boning, kort förrän kretsen bröts.

Klippenfelt blef således högst förundrad, då han, som väntade sig många frågor, i stället sjelf till helsning erhöll:

"Denna gången är jag nöjd med dig och skall icke gräla för det du var artig emot könet. Den enda anmärkning jag hade lust att göra, vore att du

bordt börja reträtten så snart farans annalkande blef kändt."

"Nu måtte ni ha fått en släng igen af er stundom påkommande, oförklarliga allvetenhet?"

"Nej, min vän, min sakkännedom upprinner ur en helt naturlig källa, och jag skall framdeles lemna närmare upplysning. För ögonblicket måste vi tänka på något angelägnare. Vid erhållandet af underrättelsen om din mors död, hörde jag dig yttra önskan att resa till Småland. Orsaken måtte hafva varit att räcka din sinnessjuke fader en hjelpsam hand. Ödets vinkar böra aldrig lemnas obemärkta. Du har nyss blifvit inkastad i dödsfaror, som jag ej anade, och lyckligt sluppit undan; jag kan således icke låta dig oförberedd möta dem, jag tydligt ser nalkas. Har du något uppdrag att, ifall du stupar, gifva åt en efterlefvande vän, är jag färdig till dess emottagande."

"Hvad skall detta betyda?"

"Enligt min på de sist inlupna underrättelserna grundade uräkning, måste Ryska flottan snart vara i antågande ifrån norden. Storamiralen kan omöjligt tillåta att den förenar sig med amiral van Dessens eskader, hvilken ligger söder om oss. En batalj förestår således, hvari vi äfven måste deltaga och jag såg huru du bar dig åt vid Hogland. Kulorna äro icke alltid lika artiga som då; du kan lätt komma att stå i deras väg. Ditt förhållande till din olycklige fader gör mig missnöjd; du bör icke nedstiga i grafven utan att hafva begärt hans förlåtelse för visad — om än ursäktlig — olydnad. Helst hade jag sett, att du fått verksamt mildra hans beklagliga tillstånd; men ett yttradt deltagande har äfven sitt stora värde."

"Nu förstår jag er", svarade ynglingen rörd, och räckte Ödman handen. "Tack för uppmaningen. Jag vill skrifva ett bref, som tolkar mina känslor, om det

nekas mig att personligen visa deras halt. Träffar jag honom nånsin mer, här i lifvet, skall han erfara hvem förtjensen tillhör, att hans son icke ännu är en tanklös vilde."

"Nå, nå, lagom mycket smicker! Den som skjuter på, drar långt ifrån hela lasset. Du eger flera vänner än mig och har helt nyligen fått en af högt värde."

"Hvem då?"

"Kapten Stiller. Din fintlighet förtjuste gubben, det såg jag tydligt. Ehuru expeditionen kanhända icke medförde alla de upplysningar han hoppades, skaffade den likväl bevis på möjligheten att kaparens smyghål låg helt nära och ditt äfventyr var just i hans smak. Lägg min spådom på minnet. Så snart tillfället medger, jaga vi skonerten, och kryper krabaten in uti skärgården, blir du befälhafvare för de båtar, som skola våga ett anfall."

"Han håller sig nog ute på rymden, der hans välsegling gäller mest."

"Ingen vet hvarti! ödet kan tvinga honom; men derom mera, när tid blir."

XXII.

Nära ett helt dygn hade de krigförande flottorna manövrerat i hvarandras granskap, sydost om Öland. Till antal kölar, som antingen omedelbart borde utgöra slaglinien eller, nödfallsvis, kunde dertill användas, voro de temligen lika. Den Svenska bestod af 21 skepp och 8 fregatter, den ryska af 21 skepp och 10 fregatter. Men storleken (denna till sjöss så ofta utslag gifvande omständighet) var öfvervägande på fiendens sida, ty utom allmänt svårare fartyg, funnos der äfven 3:ne tredäckare.

Icke destomindre blef det hertig Carl, som sökte striden och skulle hafva börjat låta sina kanoner spela med eftertryck redan på förmiddagen den 26 Juli, så framt vinden hållit sig stadig samt den eftersta divisionen, enligt ofta upprepade signaler, gjort sin skyldighet. Emellertid började träffningen klockan 2, af dem som nalkats det efterlängtade målet.

Liksom vid Hogland var kapten Stiller, med sin lilla fregatt, icke afsedd att komma i elden, utan hade annat uppdrag. Han utgjorde ett slags repetitör emel-

lan flottan och några längre söder ut stationerade kryssare, hvilka skulle observera hvad fienden ifrån det hållet företog. Med sin sekond vid sidan stod han på halfdäcket, kikande i alla rigtningar, dock mest åt det väderstreck, hvari dagens öde skulle afgöras.

"Så ofta batalj väntas", sade han slutligen, "ångrar jag att icke hafva gjort min ålder i tjensten gällande och begärt att få kommendera att större fartyg. På detta sättet kan kriget räcka i tio år, men jag bara blifva åskådare till mine kamraters bragder."

"Vi dela ju lika öde?" svarade Wågenhjelm och lade armarne i kors.

"Ja, herr löjtnant, det är mer än synd, att en så duglig besättning skall stå overksam. Ingen enda finns, som ej brinner af begär att få utmärka sig. Se bara på den der kadetten, huru ögonen flamma i skallen. Säg, Klippenfelt, ville du inte bra gerna vara med, när leken rätt snart börjar?"

"Denna gången lära alla önskningar blifva förgäfves; men hade jag kunnat hviska något i hertigens öra, vet jag väl huru det skulle ha låtit."

"Förmodligen tänkte du hala fram någon vishetsregel ur Ödmans fabrik?"

"Nej, blott ett enfaldigt råd ur min egen."

"Sådana öfverflöda stundom på samhällets höjder, helst ur munnar, som knappt fått skägg. Pilatus talte efter sitt förstånd och sedan vi dömdes att gapa i vädret, må du yppa din mening."

"Jag skulle hafva sagt: Ers Höghet vågar för mycket då han går åstad med så svaga besättningar, som flottan nu har. Lemna alla småfartygen hemma i Carlskrona. Låt deras folk och befäl förstärka de större skeppens. Hvita Falkens gastar, under sin utmärkte chefs anförande, göra mera gagn än femdubbelt deras antal landtkrabbor."

"Hör man bara? — Fan vet hvar den pojken får ord ifrån; bättre kunde ingen gammal sjöman tala. Men vänta, det kommer väl också vår tur. När de stora lekt rommen utaf sig och röken hunnit bli bra tjock, kryper jag närmare. Gå ner i min stora koffert på trossbotten och hemta hit den Holländska pejlkompassen. Jag vill noga undersöka hur vi ligga, medan man ännu ser en skymt af Öland."

Enligt erhållen befallning skyndade kadetten genom akterluckan och batteriet, hvars beskaffenhet kunnat tjena till modell för klart skepp. Ej en gång den minsta småsak för kanonernas serverande fattades eller låg på orätt ställe; alla tvärväggar voro försvunna, alla lösa effekter så placerade att en rak väg dem emellan blef fri, alla tågändar uppskjutne i prydliga bugter. På båda sidor om lavetterna stodo de vaktfria af besättningen, till utseendet lika lugna som ingen fara funnits i grannskapet. De öfrige qvarhöllos ännu för manövern på däck eller i mersarne. Trumslagaren satt grensle öfver sitt uråldriga instrument, väntande order att slå ställning.

Öfver hela fartyget tycktes råda en nästan hemsk tystnad, men likväl samtalade de flesta; medelst tecken, om något befäl fanns nära och medelst hviskningar då afståndet ifrån förmän så tillät. Detta var händelsen i förmärsen, der våra gamla bekante hade sin plats.

"Sacre bleu! Jag undrar just huru många Ryssar, som skola stryka flagg i dag?" sade Vaudreuil.

"Förmodligen ingen", svarade Jenkis.

"O! du ledsammaste af alla otrefliga republikaner; alltid färdig att ondgöras på hela verlden, när prispenningarne icke låta räkna ut sig förskottsvis. Det finns en vinst, som heter ära och gäller mer än klingande mynt."

"Håll till godo, när den vankas. Jag tycker mest om den senare sorten."

"Ser du inte, huru vår Flotta håller ned på fienden? Menar du att det sker för ro skull?"

"Måtte det bara icke ske för sorg skull! När Liljehorn under hela förmiddagen ej fått sin division i ordning, finner jag knappt något skäl att det lyckas längre fram. Kunde hertigen bli utaf med den karlen och sätta Puken i hans ställe eller såga Modée midtitu, för att göra hvardera halfvan till chef för avant- och arrière-gardet, så vore en hedrande batalj åtminstone möjlig."

"Modée? — Om jag ändå begrep, hvarföre den menniskan kommit i ropet?"

"Förde han kanske inte sin division väl, vid Hogland?"

"Jo visst; men hvad har man för bevis att det inte var mer lycka än konst?"

"Beviset blåser på hans stortopp i dag. Den ena signalen efter den andra går upp. Alla betyda: håll linien, följ efter! Ingen vågar göra dumma manövrer."

"Liljehorn signalerar ju äfven?"

"Ja, så att antingen skeppscheferne icke begripa hans mening eller måste komma på orätt plats, ifall den hörsammas."

"Nå, nå, när jag rätt betänker saken blir det helt naturligt att du dömmer partiskt. Modée lär vara ett stycke puritan. Aldrig hör man honom svärja annorlunda, än: ta mig farmor. Möter han en tiggare, som gör mine att helsa, tar han utaf sig hatten på femti stegs afstånd och bugar sig ända ned till jorden.

"Ganska sannt. Han är mycket höflig mot sina landsmän, men rasande ohöflig mot fienden. Huru förhåller det sig i den vägen med *din* hjelte?"

"Om han ej vore en homme d'honneur - - - - -"

"Stopp lite! Hvad vill det säga på svenska?"

"En man af heder. Ja, vore han icke det, skulle kungen aldrig ha tagit honom till vice landtmarskalk, tvertemot de upproriskes ibland adeln önskan, på sätt jag läst i flera tryckta skrifter. Derjemte har han varit i främmande tjenst, deltagit uti flera bataljer, blifvit sårad och beter sig som en pair de France."

"Så mycket värre. Mer vågar jag ej säga; framtiden må vittna."

"Aha! du sackar akterut, Jenkis lille? Men hvad går åt dig, Old-Jack? Är din mun förseglad?"

"Jag gör aldrig bänkbestick eller, med andra ord, jag är ingen evigt pladdrande fransos."

"I stället en egenkär, grötmyndig engelsman, det veta vi af gammalt. Annars plägar du vara temligen frikostig med dina domslut och högst sällan tänka amerikanskt."

"Den synden kan du ej heller nu lägga mig till last, utom i ett enda fall, eller hvad sjömanskap beträffar. Min öfvertygelse om hela denna sommarens kampanj har du redan hört. Sjelfve Rodney, munsir parblous förskräckelse, skulle blifva handfallen i husarjacka och med sabeltaska på hälarne. För öfrigt skall jag nog göra skäl för mig."

"Lefve konungen! Se nu smäller det derborta. Dristigheten börjar kalaset mot fiendens ledare, de andra följa efter. Ryssarne hålla utaf, förmodligen äro de rädda om skinnet. Elden blir allt mer och mer liflig."

Mellertid hade kaptenen slutat sin pejling och rigtade uppmärksamheten åt flottorna sedan striden dem emellan kommit i gång. Efter en lång stunds tyst åskådning sade han med låg röst, till den närstående sekonden:

"Gud vet hvad detta blir utaf. De flesta skeppen i arriére-gardet, som rätt snart kunnat börja skjuta, få signal att minska segel. Andra divisionen och en del af första måste ju derigenom utsättas för hela fiendens linie?"

"Ja, om dess mening vore att hålla stånd; men Ryssen har nog andra funderingar."

"Hvilka då?"

"Han vill undvika batalj tills amiral van Dessens eskader hinner komma ifrån Köpenhamn."

"Så mycket angelägnare är det att dessförinnan förstöra den i sigte varande styrkan."

"Dertill erfordrades att amiral Liljehorn skulle manövrera på annat sätt, än han hela tiden gjort och äfven nu gör."

"Karlen måtte ha fått rötmånaden i skallen, eller ock vill han vandra samma väg som Hästesko" *).

"Möjliga kunna begge delarne visst vara; men jag vågar dock tro, att herr kaptenens gissning innefattar ett dubbelt misstag, Han hvarken flyr eller nekar att slåss; utan endast begagnar tillfället att, genom linieformering på första divisionens eftersta skepp reglementariskt hålla alla sina ur elden. Det militäriskt vanhederliga felet torde sålunda låta prata sig till rätta vid en domstol, och ingen mister nacken för politiska skålmstycken, som står väl hos kungen."

"Det är sannerligen lycka att vårt samtal ej haft åhörare."

"Då skulle jag talat med långt större försigtighet."

"Ni hyser missnöje öfver Gustafs kraft, liksom hela ert stånd."

"I tjensten räknar jag mig allenast till sjömansståndet, och just derföre vill hjertat brista af harm

*) Blef halshuggen, såsom en af cheferne i Anjala-förbundet.

att skåda huru den yppersta lägenhet, hvarigenom Svenska flaggan skulle höjas med ära, så oförsvarligt bortfuskas. Om än amiralen blir straffad, som han bör, skall det likväl ej godtgöra hvad fäderneslandet förlorat; men jag slår vad, att han slipper med en ganska ringa näpst."

Under detta Wågenhjelms yttrande tyckte kaptenen sig stekas i en riktig skärseld. Ett djerfvare språk hade han aldrig hört och det låg någonting sanning liknande i hvarje ord, som ej allenast afhöll honom ifrån att befalla talaren tiga, utan till och med tycktes bevisa möjligheten af att förmän kunna misstaga sig. Ofta var han färdig att utropa, ni har rätt; ofta ville han stoppa fingrarne i öronen för att slippa få del af fortsättningen och hvem vet hvad han slutligen gjort, så framt icke Kattulin ropat ifrån backen:

"Någon olycka måtte hafva händt ombord på Dristigheten. Dess eld upphör och fartyget insvepes i tjock, svart rök" *).

Alla på däck befintlige afbröto både samtal och sysselsättningar, för att se åt den anvisade punkten, utom en enda, eller Klippenfelt, som satt orörlig bredvid flaggkistan, med nedsänkta ögon. Ehuru detta egentligen var hans plats, hade man kunnat vänta att den liflige, unge mannen, icke skulle visa sig liknöjd för bataljen, hvilket han tycktes vara. Men utseendet bedrar ofta; intet hjerta slog starkare, ingen hjerna arbetade häftigare än hans, och blott öfvermåttet af inre rörelse förlamade yttre.

Under den tid flottorna manövrerade för att formera sig, sammanslog han en gyllne väfnad af djerfva förhoppningar. Vid Hogland hade en båt blifvit sänd

*) En kanon sprang, slog ihjäl mycket folk och var nära att sprida eldsvåda, hvilken dock genom rådighet och ansträngning blef förekommen.

till chefsskeppet, hvarföre skulle icke nu hända detsamma? Och sedan den kloke Ödman upptäckt att kaptenen fattat goda tankar om dess lärjunge, borde inga orderbrott komma i fråga, utan denne vara sjelfskrifven till befälet. Vankades kadett-värdigheten förra gången kunde ju fändriks-fullmakten, eller åtminstone ett nådigt löfte om rekommendation, i dag erhållas; ty faror saknas aldrig, der krigets- åskor härja och mod fanns i öfverflöd hos den, som sökte dem.

Men ödet drog ett långt streck öfver dessa lofvande uträkningar. Bataljen blef icke mer än en liflig kanonad på temligen långt håll; fienden höll beständigt undan, chefsskeppet kom icke i någon svår belägenhet. Att ryska ledaren blef redlös och ett par andra fartyg måste falla ur linien, betydde ingenting; de qvarliggande voro tillräckligt många för det åsyftade föga allvarliga motståndet.

Om aftonen, eller klockan 8, upphörde elden och den på fästet ännu dröjande solen beglänste icke i sin nedgång någon ombytt flagg. Så länge kanonerna dånade uppreste Klippenfelt sig endast stundtals, för att efterse huruvida några signaler gjordes, och återsjönk i sina svårmodiga betraktelser öfver lyckans svekfullhet. Deremot vaknade han till fullkomlig besinning då allt blef tyst. Den första forskande blicken kastades på ryska flottan, hvilken höll voor de vind; den andra emot sydost, för att efterse hvad de i detta väderstreck stationerade, mindre fregatterna gjorde. Slutligen såg han sydvest hän, hvarvid ett qväfdt utrop undföll honom:

"Hvad fattas dig?" frågade kaptenen.

"Ingenting. Det var blott en synvilla. Kikaren måtte kommit i olag."

"Säg genast hvad du trott dig se. Min är bättre och jag skall nog upptäcka rätta förhållandet."

"Långt borta i samma riktning, som vi böra hafva Ölands södra udde, synes någonting för mina ögon liknande en skonert."

"Ja, ta mig tusan, ligger icke den figuren der och gapar på oss. Nå sådan oförskämd ladron. Kattulin! Kattulin! Kom nu hit och säg, om icke gastaskeppet visar sig vid dager, lika väl, som i skumrasket. Jag vill genast sätta ut en slup och skicka någon till storamiralen med anhållan att få jaga den besten."

"Det vore fåfängt" svarade Wågenhjelm, som jemte högbåtsmannen skyndat fram. "Innan kort springer vinden på sydlig och jag känner den der sorten kryssare. Ingen ännu bygd fregatt ligger så högt som de."

"Inte en gång Hvita Falken?"

"Nej, herr kapten. Få vi honom icke i lä om oss, framför en kust, kilar han undan. Men alla tvister derom äro öfverflödiga, fregattens nummer blåser på chefsskeppets fockmast."

"Lägg ned rodret! Låt sätta till öfver-bramsegel!"

Så fort kapten Stiller hunnit hörsamma den nådiga kallelsen, fick han skriftliga order att genast afgå till sundet; der utröna hvad amiral van Dessens eskader företog sig och, i händelse den hade lyft ankar, genast rapportera det; samt meddela enahanda befallning åt de öfrige svenska kryssarne.

Blott några timmar förut eller senare, skulle ett sådant uppdrag varit mycket ovälkommet; men den på samma ställe qvarliggande skonerten, gjorde det nu temligen behagligt. Ett slags krigskonselj blef genast hållen, hvarvid kanonkommendörernes skicklighet togs i öfvervägande och en belöning af tio specieriksdalrar utsattes för den, som kunde skjuta kaparens ma-

ster öfver bord. Alla omständigheter tycktes vilja gynna förslaget. Vinden bibehöll sig, eburu svagare, på samma streck; ryska flottans läge tillät att nalkas Öland och om än kaparen höll undan skulle fregatten hafva öppen vind, så att han borde pressa in honom emot blekingska vallen. Detta fann kaptenen alldeles ofelbart liksom de fleste öfrige; endast Kattulin var af motsatt mening och mumlade några finska ord hvilka ingen förstod.

Ibland de om hedern att träffa täflande, anmälde sig äfven Klippenfelt, hvars färdighet i skjutkonsten var nogsamt känd. Med en till enthusiasm gränsande omsorg, utkratsade han det gamla skottet, valde ett par nya kulor, laddade och stod derefter liksom fastspikad bakom lavetten. Wågenhjelm tog plats i förmärsen för att, genom tillhjelp af sin nattkikare, observera om man vann på den jagade. Ingen vågade tala, knappt andas. Fregattens synliga del sväfvade öfver vattenytan lik ett bevingadt hafstroll. Då och då hördes ett sakta, ifrån höjden kommande och akter ut upprepadt: "bättre styrbord! bättre babord! Rätt, som det går!" Uti samma riktning med bogsprötet tycktes ett svart föremål komma allt närmare. Luntorne på batteriet afblåstes och putsades beständigt, kanonkastarne framlutade sig, för att i skymningen observera om kommendörerne gjorde den minsta rörelse. Alla väntade kaptenens befallning att ledseglen skulle bergas för att kunna lofva upp och nyttja hela bredsidan.

Detta efterlängtade kommandoord uttalades äfven, men föregicks af ett par, mindre välljudande anmärkningar:

"Så för tusan!" sade han, stampande i däck. "Nu skralnade vinden och kommer immergående ifrån sydvesten, alldeles som löjtnanten spådde."

Nästan samtidigt rapporterade Wågenhjelm:

"Skonerten har redan den konträra brisen, ligger bi de vind och skjuter duktig fart."

"Går han åt land?"

"Nej, till sjös."

"Bra. Jag skall ålminstone försöka, om gynnaren inte kan följas, efter han understår sig taga min väg. Pass opp vid kanonerna, ifall skotthållet är någorlunda rimligt, sedan fregatten kommit på sin bi de vinds linie.

"Men" invände löjtnanten. "När man rätt betänker saken, torde det vara vanskligt att skjuta skarpt i flottans grannskap. Vår eld skulle kunna väcka den förmodan att fregatten råkat i strid med ryska kryssare och föranleda till hjelpsändningar."

"Ni säger något. Ja, jag bar mig dumt åt, som glömde be om lof. Hin håle frälsar alltid sina; likväl ha vi nu utrönt hvarest han håller sig. Förr eller senare får jag fria händer och då blir han fast. Låt slå aftropp."

Med förargelsen målad på sina anleten, ehuru ej synlig för mörkrets skuld, öfvergaf servisen kanonerna och samlades småningom vid lofvarts reling, för att se huru den undsluppna prisens master, som man nyss hoppats få nedfälla, emellanåt framskymtade mot himlen på afstånd. Uti detta tidsfördrif deltog icke Klippenfelt, utan begaf sig till skeppsskrifvarens hytta der Kattulin redan fattat posto vid ett glas grogg.

"Bestämdare förkastelsedag än denna, har aldrig funnits!" ropade kadetten vid inträdet. "En onyttig, intet resultat gifvande batalj och en frisläppt pris."

"Och felslagna spekulationer att få utmärka dig, bör du tillägga" svarade Ödman.

"Äfven det, men blott såsom underordnadt. Ack,

den Liljehorn, den Liljehorn! Tror ni att han får en kula för pannan?"

"Låt hertigen sköta den saken. Vi, småfolk, må icke göra oss onödiga bekymmer."

"Och den fördömda kaparen se'n. Om jag bara fått fyra utaf min kanon skulle han legat redlös."

"Det kunde ha kommit derpå an" inföll Kattulin. "När man sigtar åt troll händer stundom att kulan slår tillbaka. Jag är, på dina vägnar glad att det inte small, inte."

"Hvilken rättighet tror du vi hade att anfalla honom? Hvar finns bevis, att han tagit eller plundrat svenska skepp?" tillade Ödman.

"Storamiralen berättade ju sådant för kaptenen."

"Ja, efter lösa uppgifter af en matros. Men i alla fall borde vi väl icke med kulor och krut betala den varning han gaf oss för en tid sedan?"

"Den artigheten skedde i misstag. Hvilka anledningar kunde han ega att varna oss? Nej, med de der eldgnistorna skulle någon medbroder göras uppmärksam. Hela händelsen hade endast väckt löje, om icke vår vän Kattulin skrämt upp både sig sjelf och de kringstående, genom sin spökhistoria, som mörkret lånade än dystrare färgor."

"Du talar, pojke, så jag sku' ha lust att aldrig mer ge dig någon lektion i tacklingen. Knappt torr bak örat, vågar du förebrå en gammal förfaren söman räddhåga. Med egna ögon har jag sett spökskeppet mer än femton gånger och känner igen det. Tag hit psalmboken så vill jag svärja."

"Nå, nå, förlåt mig. Meningen var icke ond. Jag skall aldrig mer motsäga er. Låt oss nu tala om någonting annat."

Ibland de många fall hvari sjölifvet skiljer sig ifrån vistandet på landbacken, är den besynnerliga omständigheten att flera, efter hvarandra följande dagar samt tillhörande nätter, stundom likna ett enda långt dygn. De för hvila och arbete af naturen, genom solens upp- oah nedgång, utstakade tiderna blandas oredigt tillhopa. Mörkret tar verksamheten i anspråk, ljuset hindrar icke den tillfälliga sömnen om någon sådan bestås; maten slukas när tillfälle gifves och att lägga sig med afdragna kläder, kommer icke ens i fråga. Så måste sjömannen lefva då stormen hviner, böljorna spola öfver däck och luckorna skalkas; så måste han umbära, då klart skepp är anbefalldt och fienden stundligen väntad.

Dagen efter slaget vid Öland låg Hvita Falken kryssande i sundet och fick underrättelse om, att amiral van Dessens eskader ännu trifdes på Köpenhamns redd. Huru detta qvardröjande borde förklaras, visste ingen, dock voro alla öfvertygade om dess snart blifvande slut. Emellertid var fregattens belägenhet icke den bästa; ty dels kunde den stora ryska flottan sända kryssare åt det hållet och dels var det troligt att dylika skulle utlöpa från Köpenhamn, så snart kunskaparen bemärktes.

Till förekommande af öfverraskning valde kapten Stiller, då vinden tillät, hvarje natt en stadig uppehållspunkt, det vill säga, ankrade nära Falsterboref, nästan midt för Stevens klint på danska landet, der han hade utsigt åt de tvenne egentligen farliga sidorna, men höll allt i beredskap, för att hastigt kunna åter vara under segels.

En afton, sedan den vanliga ställningen blifvit intagen, började löjtnant Wågenhjelm:

"Månne icke hertigen väntar oss tillbaka?"

"Det torde nog hända och jag skulle redan återvändt, om det ej vore så förargligt att ingenting kunna berätta vid hemkomsten" svarade kaptenen.

"Inga bref äro goda bref, säger ordspråket. För öfrigt må Hans Höghet vara belåten med herr Dessens obegripliga dröjsmål, som lemnar honom frihet att tukta dem han har i grannskapet, hvilket jag hoppas vara väl beställt vid detta laget, sedan andra divisionen hunnit få sig en bättre chef."

"Allting är, som det vore förhäxadt. Inga seglare komma från Östersjön, så att man kan få veta huruvida flottorna slagits igen, eller fortfarande öfva sig i sjö-taktiken. Höres ingenting utaf när dagningen börjar, sätta vi kurs på Bornholm."

"Enligt mitt begrepp skulle vi lätta ankaret genast. Sydvesten ser inte ut att båda godt. Natten blir mörk och vinden ligger åt kusten."

"Betyder ingenting. Fregatten har rum att falla rund på östra sidan om refvet. Gör som jag befallt; man behöfver sig en liten lur efter flera dagars strapaser."

Det är ganska vanligt, att då vaksamma menniskor öfverväldigas af säkerhetskänsla, står faran för dörren. Knappt hade kaptenen, i en emot relingen tillbakalutad ländstol, börjat snarka, förrän himlen insvepte sig uti en ogenomtränglig slöja. Böljornas buller tillkännagaf den annalkande stormen, hvars ständigt växande tjut blef dubbelt obehagligt emellan ljungeldarnes förbländande sken. Liksom nästan alla i sitt yrke utmärkt skickliga karlar, var Wågenhjelm särdeles finkänslig då hans råd föraktades. "Du skall få sofva ostörd, så länge du kan, min gubbe", sade han för sig sjelf, "och jag vill hoppas du ger mig rätt vid uppvaknandet."

Både vakthafvande officeren, Kattulin och Klippenfelt ville varsko chefen; men sekonden afhöll dem derifrån, ända tills den förstnämnde rapporterade att fartyget dref.

Nu hade ovädret nått sin kulminationspunkt. Stiller tumlade upp, i ett slags yrsel, oförmögen att stå på benen.

"Jag tror det är sjelfva skärthorsdagen, då käringarne fara i gästabud", ropade han. "Låt gå flera ankaren, annars bli vi ju strandryttare!"

"Behagar herr kaptenen tro mig, åtminstone denna gången", svarade Wågenhjelm, "så har han redan blåst halsen af sig och får jag låta vinda i spelet skola vi snart vara till sjöss."

"Vänta lite, jag vill närmare undersöka vår belägenhet."

Återkommen till full fattning gick han längst akter ut, beledsagad af hela fregättens befäl, men i detsamma sväfvade någonting dunkelt emellan fartyget och bränningarne, som alla åskådarne skulle hafva tagit för en mörk våg, om derifrån icke utgått eldgnistor.

"Besitta mig spökar icke finnens gastaskepp igen. Nej, detta går öfver mitt begrepp. Vinda i spelet! Låt oss komma härifrån!"

Vill man lära känna huru långt menniskans fysiska krafter och själslugn kunna uppdrifvas, så bör man se skickliga matrosers arbete nattetid i storm. Hvarje blott till hälften uppsnappadt ord blir för dem en hel mening; ingen af de många hundrade, hvarandra korsande tågändarne förblandas, alla muskler ansträngas; ingenting sker förhastadt, utan med en ordning, som vid fullt dagsljus skulle kallas exemplarisk.

Inom femton minuter skar Hvita Falken åter sin våta bana för bottenrefvade märssegel och låg till sjös.

På sätt Wågenhjelm antydt, förminskades vindens häftighet, hvarjemte himlen klarnade. Kaptenen gick af och an, tydligt försänkt i djupa tankar, hvilka dagningen dock störde:

"Låt oss vända", sade han till sekonden. "Jag vill gå vester om Bornholm; men dessförinnan göra ett slag tillbaka, för att kasta en afskedsblick åt sundet. Ryssarne torde också haft en kinkig natt."

"För dem var det öfverlands vind och de ha nog mått bra; ty under segel var säkert ingen."

"Hvem vet? Förra gången betydde eldgnistorna deras vistande i vårt grannskap."

Denna anmärkning verkade ganska besynnerligt på löjtnanten. Tillbakahållande det svar som tungan ville gifva, såg han sig rundt omkring för att utröna, huruvida något obehörigt öra lyssnadt i grannskapet. Derefter bet han tänderna tillsamman, runkade på hufvudet, fattade roparen och kommenderade den anbefallda manövern.

Småningom upplystes horizonten fullkomligt och i den mån nya kursen blef fortsatt, visade sig allt tydligare hvad de flesta icke väntat att få se. En Rysk fregatt stod på grund, nära det ställe der Hvita Falken under stormen legat; en annan hade ankrat tätt bredvid, för att med sina båtar bispringa kamraten. Till någon skonert syntes ej ringaste tecken.

Tvert emot hvad man skulle kunnat förmoda, blef händelsen icke allmänt samtalsämne. Styrmannen antecknade den stillatigande i loggboken; kaptenen begärde sin tobakspipa af hofmästaren, Wågenhjelm fäste särdeles uppmärksamhet vid seglens brassande och Kattulin sprang öfverallt, liksom rädd att erhålla frågor, ifall han stannat.

Närmare middagen kom en Svensk örlogsman i sigte. Det var en af hertigens kryssare, hvilken, ef-

ter skedd prejning, berättade att Svenska flottan gjort allt möjligt för att tvinga den Ryska till ny strid, men fienden höll beständigt undan. Om orsakerna till ett sådant förfarande, gissades hvarjehanda. Somliga trodde den böra sökas i van Dessenska eskaderns inväntande, hvarigenom öfvervigten blef gifven; andra påstodo, att Ryska flottans besättningar voro hårdt medtagne af en inom dess relingar härjande farsot.

Följande dagen fick kapten Stiller aflägga muntlig redogörelse för storamiralen, som, med alla sina fartyg, styrde mot Carlskrona.

XXIII.

Familjsämjan har ingen säkrare pröfvosten än arfskifte, säger ett gammalt ordspråk, och man kunde tillägga: "eller då förhoppningen om framtida delning af ett rikt bo, gäckas.

Fastän Dunkelstjerna af verkligt tycke för kommerserådets äldsta dotter sökt vinna hennes kärlek, hade dock sjelfva giftermålet varit bemängdt med uträkningar å hans sida. Innan älskaren vågade taga något afgörande steg, måste styffadern, herr presidenten, rådfrågas. Denna skulle kanske heldre sett, att få till sonhustru en fröken Walmenfelt eller Walmenhjelm, än rätt och slätt mamsell Walm; men penningen gällde, enligt hans åsigter, framför allt annat, synnerligast då eget hushåll skall sättas.

"På mammas sida" sade han "har du icke stort att vänta, när hennes lilla förmögenhet en gång delas emellan barnen med första giftet; ty din far, ehuru en ärans man, var dålig hushållare. Under tiden kan du omöjligt lefva på ett litet skrifvare-arfvode, utan att göra skulder och de högre slägterna, som sjelfve ega

något, äro svåra att komma in uti, då man hvarken kan tala om betydlig brudgåfva eller ersätta bristen med klingande titlar. På grund häraf synes mig bäst att du tar det säkra för det osäkra, så framt jag lyckas utverka pappas samtycke, hederlig hemgift och ett kontant årligt underhåll; hvars förökande han lofvar, i den mån du genom min omsorg får högre befattningar. Huset räknas till våra solidaste, så att din hustrus arf bör blifva ganska ansenligt."

Lik andra unga, af kärleken anfäktade män, hade styfsonen ända hittills blott önskat en hand till det redan eröfrade hjertat och tagit för afgjordt, att en hydda skulle följa med på köpet. Nu vaknade mera anspråksfulla tankar. Det torftiga tjället utbyttes redan i föreställningen emot en väl möblerad våning; de två rätterna mat, som alla fästmän och fästmör anse för den husliga lycksalighetens non plus ultra, emot kostliga dinéer och supéer. Allt gick lyckligt. Våningen stod färdig innan bröllopet firades, och den förste i hvar månad utföllo de för densamma rundligt tilltagna hushållspengarne.

Vid ingenting vänjer man sig så lätt, som vällefnad. Då ett till öfverflöd förflyttadt fattighjon kan glömma fordna, svåra tider, göra njutning till sin andra natur och tycka sig aldrig få godt nog, är det kanske mindre underligt, om redan grundlaggd vana vid uppfyllda behof, med rikligare medels erhållande skapar utvidgade fordringar. I begge fallen bildas småningom den menniskohjertats polyp, som man kallar otacksamhet.

För dylikt fel vilja vi icke ovilkorligt beskylla Dunkelstjerna, endast säga, att han nog hasigt sökte komma i besittning af, hvad han bordt lemna åt framtiden. Måhända hade dermed gått långsammare, om fru Walm ej låtit hänföra sig af fruktan för sin mans

helsa, och antydt möjligheter, dem svärsonen aldrig anat. Den vid frukosten, dagen efter sedan kommerserådet hafvit det oangenäma besöket, i mågens närvaro framställda frågan: "har du gjort någon ruinerande handelsspekulation, som bringar oss till tiggarstafven?" var ett olycksbådande: gif akt!

Plågad af misstankar, men ur stånd att gifva dem bestämd riktning, vände han sig till presidenten; hvilken begärde rådrum, för hemliga forskningars anställande. Dermed voro dock flera svårigheter förknippade. Kommerserådet yppade aldrig något, rörande sina handelsaffärer och ehuru hans dåliga lynne, äfven sedan kadetten rest, fortfor en tid bortåt, klarnade det småningom, hvarigenom styffadern antog att en svår konjunktur gått öfver, samt bad Dunkelstjerna lugna sig.

Först fram på sommaren, sade han: Du hade väl ändå icke så orätt. Walm spelar under täcket och vi måste vara uppmärksamma. Sök att vinna din äldste svågers förtroende. Laga att du får närmare reda på, huru det verkligen hänger tillhopa med den besynnerliga delningen af barnens framtida arf, som han antydt. Se efter om hufvudboken upptager för alla syskonen balancerade poster i debet och credit, samt om detta länge fortgått. Vidare kan jag nu ej förklara mig."

Fastän rådet följdes, vunnos inga särdeles båtande upplysningar, ty förste bokhållaren hörde till ett i vår tid sällsynt slägte. Hos denna skrifmachin hade någon tanke att blifva annat än hvad han var aldrig funnits. När hans räkningar slogo in på runstycket och alla för dagen beslutade bref voro färdige till posttimman, skulle det föga rört honom om verlden gått under, blott opera-källaren, hvilken han hvarje afton precist klockan tre qvart till 6 besökte,

stått qvar. Inom kontorets väggar talade han högst obetydligt; eller icke mer än jemnt så mycket, som erfordrades, för att få veta kommerserådets befallningar och med möjligast minsta antal ord besvara af andra gjorda spörjsmål. Utom hus var han alldeles stum; måhända derföre att hans grammatika egentligen blott upptog två personer, vi och ni. Med det förra betecknades Walmska firman, honom sjelf inbegripen; med det senare hela den öfriga menskligheten. Fordom hade händt, att en spefågel smålog åt uttrycken: vår fru, våra barn; och gapskrattade åt frågan: "kypare, hvad ha ni beslutit i denna dagens plena?" Detta näsvisa bemötande gjorde honom tveksam om sättet, huru ett da capo skulle förekommas. Ändra sina vanor ville han icke och gräla, eller slåss, kunde leda till vrede, som skadar magen. Återstod således ingenting annat, än att tiga i sällskapskretsar.

Af en så beskaffad man ville nu Dunkelstjerna och Adolf, som vár ett slags vice principal, lära känna affärernas hemliga sida, men kommo ej särdeles långt. "Våra räkenskaper visa tydligt" svarade bokhållaren "att vi föra ett särskildt debet och credit för alla våra barn; dock utan att saldo dem kontant godtgöres."

"Hvartill tjenar allt det bråket?" genmälde konglig sekreteraren.

"Derom veta vi ingenting!

"Jo, jag vet nog meningen", inföll Adolf "eller att hvar och en, efter pappas död, skall åtnjuta sin balancerade behållning,, hvilken när som helst kan bestämmas, utom hvad syster Charlotte angår. Hafva vi på sätt jag tror, för henne gjort olyckliga spekulationer och hon ensam får uppbära deras följder, lider ingen af oss andra orätt; men hennes conto saknas

för detta året. Denna omständighets grundorsak måste ni yppa."

"Så fort kommerserådet befaller."

"Det är alltid ömtåligt att tala om menniskors, helst nära anhörigas bortgång; således kunna vi omöjligt vända oss till honom. Derjemte har pappa något själslidande som kräfver försigtighet å vår sida. Icke länge sedan märkte jag oväntade anlag för verldsförsakelse. Han bad mig sälja min ståtlige Amadis och köpa en mindre dyr tjensthäst. Detta föreföll mig så besynnerligt att jag skulle fruktat för husets bestånd; ifall andra skäl vore otänkbara. Skingra de moln, som samlat sig på vår husliga himmel. Säg uppriktigt er tanke rörande det jag nyss anfört.

"Kommerserådet tycker oss vara öfverflödigt väl beridne."

"Har han då inte längre råd, att bestå mig dylika småsaker?"

"Der ligger ju vår hufvudbok? studera den. Jag ansvarar för att ingen felsummering skall deri upptäckas."

"Ansvarar ni äfven, att alla annoterade fordringar ingå; alla uppförda behållningar icke minskas, genom der osynliga förluster?"

"Derom kan vår kassör, vid årets slut, ge upplysning."

Längre vågade svågrarne den gången icke sträcka sitt kunskapande; men bokhållarens förtigenhet drog det dem emellan nyss knutna vänskapsbandet än starkare tillsamman. Dunkelstjerna smickrade Adolfs fåfänga; uppmanade honom att för all del icke sälja sin vackra Amadis och underrättade presidenten om förloppet.

"Stort dummare hade ni knappt kunnat bära er åt" svarade styffadern. "Jag bad dig utleta förhål-

landet med barnens olika arfsrätt, men visst icke att sätta husets soliditet i fråga. Handeln, i större skala, är ett konstigt inrättadt yrke, hvars machineri stundom måste döljas, såvida drifFjedern, eller krediten icke skall brista. Mången, såsom tillgång upptagen fordran, utfaller aldrig, mången annoterad post flerdubblar sig under tiden medelst omsättningar. Det ena hjulet griper in uti det andra, och om någon nyfiken stannar deras fast, för att räkna kuggarne, falla delarne ofta åtskiljs. En af mina vänner, som har reda på snart sagt alla betydligare affärer, berättade mig nyligen att krigsrådet Brunner uppsagt ansenliga summor, dem han ville insätta i kommerserådets rörelse. Rätta orsaken härtill skulle vara giftermål med din svägerska Charlotta.

"Derom har jag ej hört det ringaste" afbröt kongl. sektern.

"Låt mig sluta, sedan skall du få göra dina anmärkningar. Som nu Brunner mera älskar penningen än den husliga lycksaligheten, ofta friat till rika flickor, men slagit upp, emedan giftomännerne ej velat fixera hemgiften vid förlofningen, eller innan fästemanspresenterna lemnades, föreföll saken mig otrolig; ända tills i dag. Krigsrådet har denna morgon beställt ett dyrbart fruntimmers guldur, jemte åtskilliga andra nipper. För mig är det alldeles klart att han och kommerserådet uppgjort giftermålsvilkoren, er andra ovetande. Lägger man härtill att, å ena sidan Brunner hvarken plägar köpa grisen i säcken eller nöja sig med låg ränta och, å den andra, att Walm har en mycket stor fordran af franska regeringen, som ej på länge torde liqvideras, så fruktar jag att han, tvingad till penningars anskaffande, sålt Charlotte, hvarvid köparen förmått honom anullera sin väl på papperet gjorda, dock icke lagfarna framtida egendomsdelning

emellan barnen. Ja, kanske till och med skaffat sig förskrifningar å fartyg eller dylikt."

"Det vore ju ovärdigt? Jag skall processa."

"Nej, det råder jag dig att undvika, så länge andra medel finnas. Ännu kan flickans motstånd hjelpa oss ett godt stycke väg, hvaremot en af dig börjad rättegång skulle störta krediten och ni blifva tiggare allihop. Lemna mig tid att närmare tänka på saken; man måste ladda innan man skjuter och ingen lagkarl får förhasta sig, om han vill vinna."

Väntande att förnimma ett nytt parti, som borde motarbetas, blef presidenten något flat, då han i det stället fick höra att de kostbara fästmans-presenterne voro återlemnade med förlust å inköpspriset; uppsägningen af kapitalerna kontramanderad och en del af Walmska familjen ämnade resa åt Småland, dit krigsrådet till hälften lofvat komma närmare hösten. Detta allt utgjorde en gåta, hvars upplösning omöjligt kunde ske i hufvudstaden; derföre var det så mycket nödvändigare att Dunkelstjerna ej skulle släppa svärföräldrarne förr, än både han sjelf och hustrun fingo följa med.

Sedan Adolf Walm öfvertagit firmans kuranta affärer, för att sköta dem enligt gifven föreskrift, kommerserådet erhållit permission ifrån sin bataljonschefsbefattning, för att till helsans vårdande vistas ett par månader på landet, rullade trenne resvagnar genom Hornstull. Den första hyste mamma och pappa; den andra de begge ogifta döttrarna jemte kammarpigan. Uti den sista satt kongl. sekreteraren vid sidan af sin maka. -

Att beskrifva sjelfva färden skulle vara ett otacksamt arbete, derföre låta vi den gå, enligt den tidens gästgifvareordning, efter en mil i timmen (gick det fortare sades man åka kungligt) och skynda förut till

målet, eller herrskapets redan omtalta egendom på kusten i Calmar län, kallad Ekenäs, der Gustaf Walm äfven framdeles skulle infinna sig, sedan han återvändt ifrån Köpenhamn och Hamburg.

Vid herrskapets ankomst var yttersta grinden förvandlad till ett slags äreport eller granrispyramid. På dennas afskurna spets stod inspektorens dotter, hållande en krans i hvardera handen. Under den hundraåriga, långa lind-alléens läta löfhvalf, syntes tvenne rader högtidsklädt bondfolk af begge könen och längst bort sjelfva byggningen, hvars trappa nu utgjorde en väl ordnad blomster-amfiteater. Allt som tåget fortgick fram skymtade, till venster, Saltsjöviken, på hvars klara, lugna yta, fyra flaggande båtar lågo och till höger utbredde sig ett stort rågfält, begränsadt af den vackra skog, som föranledt gårdens benämning.

Ingen skulle kunnat tro annat än att egarens småleende, midt ibland denna yppiga, vackra natur och dessa hjertligt yttrade välmeningar, tolkade sann glädje; men så förhöll det sig ej. För hans känsla liknade resan en flykt ifrån paradiset, som den nyckfulla lyckans engel bevakade och det var mycket ovisst, huruvida porten dertill för alltid stängts igen eller, efter fulländade pröfvodagar, åter öppnades. Emellertid låtsade han njuta stundens behag, åhörde inspektorens extemporerade helsningstal, tackade för hurrningarne och berömde trädgårdsmästarens omsorgsfulla nit, att i orangeriet uppdraga sällsynta praktväxter. När alla komplimenter och tacksägelser voro öfverstökade, inneslöt han sig på sin kammare, under föregifvande af angelägna göromål. Kommerserådinnan skyndade att taga underrättelser om de på stället befintlige matförråden; paret Dunkelstjerna började att iordningställa en målare-atelier, hvarvid syster Sofi gjorde handräckning. Endast den, som vanligtvis ar-

betade mest, eller Charlotte, tycktes behöfva hvila och smög sig ut.

Om hjertat icke fängslas af till vana öfvergångna, orena lidelser, eller icke är krossadt af medvetande om verkliga brott, skall nästan hvarje derpå aktgifvande menniska erkänna, att vandring uti en skön nejd både gör sinnet lätt och uppväcker ädla föreställningar. Det är liksom naturens tysta språk då vore bättre förstådt; de omkring oss liggande föremålen länka tanken vid något fordom upplefvadt, kärt ögonblick och låta den, med deraf erhållna intryck, ila emot kommande dagar. Man talar till sig sjelf och får svar, utan att veta hvem, som ger det. Kort sagdt, anden inom oss tyckes träffa osynliga syskon och, lycklig i deras sällskap, fläkta med sina vingar — minnet och hoppet — hvilka han stundom lånar känslan till en utflygt, antingen tillbaka eller framåt ifrån detta fattiga nu, som är de dödliges enda egendom; men sällan lemnar någon egentlig behållning så länge det njutes.

Långsamt följande strandens beskuggade krökningar, trodde Charlotte sig sväfva uti en ny verld, hvarifrån den gamla kunde genomskådas. Blommorna logo lika vänligt, som förliden sommar. Solens emot hafvet sjunkande purpurröda klot, gaf löfte att dess lifvande strålar nästa morgon åter skulle spridas. Allt bevittnade en uti tingen fortgående kraft, hvilken, om än någon gång hvilande eller fördunklad, dock ständigt verkar; och hvarföre skulle då menniskoanden ej göra detsamma? Att angifva de mångfaldiga tankar, som genomkorsade hennes af aftonsvalkan badade panna, är omöjligt. Det snart ett helt år förtyngda bröstet, andades med hvar minut friare. Ögat fylldes af tårar, men icke den handfallna sorgens; och viljan vågade kämpa för en seger, som hon dittills ansett omöjlig att vinna.

Om det öfriga sällskapet icke varit uteslutande sysselsatt med sina egna, värda personer, skulle det hafva märkt hvilken förändring den sköna svärmerskan undergått, då hon återkom. Hvarje rörelse tillkännagaf beslutsamhet; sjelfva röstens ljud, ehuru ännu mildt, tonade icke mer på samma sätt, som fordom. Först den följande dagen sade fru Walm: landtluften har redan uppfriskat Charlottes kinder, men dervid stannade anmärkningarne lyckligtvis; ty fastän utbildningen af unga menniskors själskrafter, ofta väckas till lif genom yttre orsaker, behöfver den nytända, inre lågan, brinna ostörd någon tid, för att fullkomligt uppvärma hjertat.

Snart rådde en, man kunde nästan säga treflig verksamhet inom familjen. Dunkelstjerna gaf akt på svärfaderns åtgöranden, fiskade, jagade eller aftecknade vackra vyer; hans hustru, då för tiden mindre rörlig, målade när hon icke promenerade i vagn eller sydde småkläder. Kommerserådinnan skötte hushållet och Sofi lekte med rättarens barn, efter lektionernas slut. Pappa Walm for emellan måltiderna till lastageplatsen, der han bedref ombordtagningen af stora qvantiteter virke, hvilka oupphörligt ersattes genom nya, ifrån skogen framsläpade foror. I början hade Charlotte ingen annan bestämd sysselsättning, än att läsa för den yngre systern, utan erbjöd på fristunderna sin hjelp åt hvem som ville sig deraf begagna. Detta gjorde mamma oftast, ty hon var angelägen att den älskade dotterns förbättrade helsa skulle vinna stadga och trodde jemn sysselsättning, i förening med intresseväckande samtal, dertill vara tjenligast. Månget ämne, som hon förr knappt vågat vidröra, afhandlades nu ganska grundligt; den moderliga öppenhjertigheten tilltog dagligen, sedan suckar och tårefloder ej mera behöfde fruktas. På sådant sätt lärde flickan, utan att

sjelf fråga, fullkomligt känna de faror hvilka hotat eller ännu hotade både faderns och hennes egen framtid. Småningom skaffade hon sig dock en yttre verkningskrets, genom åtagen uppsigt öfver köksträdgården och linodlingen. När hon försvann, undrade ingen derpå; försummade hon någon gång att punktligt infinna sig vid mat-timmarna, väckte hennes uteblifvande ingen oro. Minst af allt förmodade man att hon umgicks med planer, hvilka i tysthet bereddes till mognad.

Färdig att befalla fram sin vagn för hemresa, i följd af något tidigare än vanligt slutade göromål, såg kommerserådet Charlotte en eftermiddag komma vandrande till lastageplatsen:

"Nå, det var rätt artigt", utropade han, "nu slipper jag att fara ensam."

"Ja, om du vill vara medgörlig", svarade flickan skalkaktigt.

"Du ämnar således förelägga mig vilkor?"

"Naturligtvis, ty inte har jag mödat mina ben i solhettan, bara för nöjet att åka ett par tusen alnar? Aftonen lofvar att blifva utmärkt vacker, viken står som en spegel och inbjuder till lustfärd. Här finns godt förråd på både sjöfolk och båtar; låt oss ro ut ett stycke åt skärgården. Det är längesedan jag njöt hafsluftens svalka, hvilken skulle kännas dubbelt behaglig om du, goda pappa, satt vid min sida under dess inandning."

"Det der klingar rasande förföriskt och jag frestas verkligen att antaga ditt förslag; men mamma torde bli orolig öfver mitt oväntade dröjsmål."

"För några skillingar springer gerna en gosse hem, med muntliga underrättelser om orsaken dertill."

"Må göra då. Jag har arbetat ganska släget och

det kan vara nyttigt att förströ sinnet, så framt någon farkost är ledig."

Händelsevis omgåfvos våra samtalande af åhörare, hvaribland kaptenerne å de vid lastbryggan liggande fartygen befunno sig, och patronens önskan var knappt yttrad, förr än många tillbud gjordes. Kort derefter sutto far och dotter i en prydlig slup. Sex handfasta matroser gåfvo fart med årorna; ett hvitt skum fräste kring bogen, men dess mångskiftande, akterut ilande perlor upplöstes snart eller, rättare, sammansmälte i tvenne sig mer och mer åtskiljande linier, tills de slutligen alldeles utplånades.

Detta lilla fenomen tycktes fängsla dotterns uppmärksamhet. Fastän hon ej ordade derom, voro hennes blickar och åtbörder så talande, att ingen som såg dem kunde missförstå meningen. På ett för honom sjelf alldeles obegripligt sätt, kände kommerserådet sig smittad af lust att låta inbillningen öfverrösta det kalla förståndet. Ett så herrligt färgspel, som solstrålarnes brytning emot hafsytan och igenom grenarne åstadkom, hade han aldrig förnummit. Aldrig hade himlen synts honom så hög, ej heller vattnet så klart. I denna högtidliga tystnad började nästan allt hvad han nyss ansett magtpåliggande och stort, jemförelsevis blifva smått; tanken återfick sin fordna, under mångåriga verldsbestyr förkolnade ungdoms-låga. "Detta är ju en bild af menniskans beprisade verksamhet?" sade han till sig sjelf. "Med konstgjord kraft tränger hon fram öfver tidens omätliga ocean och minnet af hvad hon uträttar försvinner som båtens kölvatten, hvilket knappt skulle märkas, om den mäktigare stormen uppreste några vågor. Likna icke hennes djerfva förhoppningar dessa upp och nedvändt afspeglade, yppiga lunder, om hvilkas tillvaro det förbländade ögat tror sig fullkomligt säkert och vinningslystnaden, i följd

deraf, beräknar såsom rikdomskällor? — Vaggar hon icke beständigt, på sin viljas bräckliga spån, öfver motgångens bottenlösa afgrund, oviss om den efterlängtade hamnen skall uppnås? Endast naturen blir orubblig. Uti hvarje ytan härjande förstörelse ligga frön till nya skapelser. Våren bortrycker vinterns svepningsduk; blomstren höja sig med förnyad fägring och otaliga sångarskaror sjunga evigt upprepade segerhymner i de nylöfvade trädens kronor."

Ehuru Charlotte ej förmådde utröna mer, än att fadern fallit in uti djupa, allvarliga betraktelser, var hon belåten; aktade sig att störa honom och gaf styrmannen tecken med handen hvaråt kosan skulle ställas. Först då de lade till vid en vacker strand, återfick kommerserådet målet:

"Är resan allt slut?" frågade han förundrad.

"Nej, söta pappa, bara halfgjord; men roddarne behöfva hvila och jag vill, efter tillfället så medger, under tiden besöka en märkvärdig plats. Var nu en smula kavaljer och gif armen åt den enda dam, ödet består dig till sällskap."

De ovanliga idéer, som genomströmmat Walms hjerna och under hvilkas inflytelse han väl ännu stod till en del, kunde dock numera icke fortfara i form af poetiska svärmerier, ty då sådane stundom uppenbaras hos gamla affärs- och tjenstemän, blandar sig nästan alltid någonting materielt med luftbilderna, färdigt att vid första lägliga tillfälle draga tankan åter in på sin vanliga stråt. Episoderna rörande kölvattnet och den afspeglade skogen kunde ingalunda sägas vara alldeles fria ifrån minnen af förlorade skepp och förhoppningsfull trädhandel. Berättelsen om en aktningsvärd, äldre person som, åhörande ett par ynglingars förtjusning öfver sommarens behag, utropade: "Hvad se ni för skönt uti onyttiga löf och rosor? Nej

tacka vill jag hösten, hvars gulnade ax visa, att man får föda till vintern", finner mången motsvarighet i dagliga lifvet.

Temligen muntert biföll kommerserådet det gjorda förslaget och följde med, genom tätt sammanväxta buskar, till en liten af höga trän omgifven plan, der dottern började:

"Här är målet, hvarefter jag längtat, för att i din närvaro få lätta mitt hjerta."

"Om du icke talade så högtidligt", svarade han, "kunde jag tro att vi hade någon födelse- eller namnsdag, som undfallit mig, och att mamma, jemte dina syskon stå gömda här i grannskapet, till fulländning af en familj surpris."

"Måhända ega vi vittnen; men, utom det allvetande uppöfver oss, inga lefvande."

"Ditt prat börjar blifva ganska besynnerligt."

"Denna, nästan omärkliga kulle innesluter de jordiska qvarlefvorna efter slagna fiender, derföre är det ju ingen omöjlighet att deras hamnar kringsväfva oss. Här hväste den säkert rigtade kulan, blott på ett halft tums afstånd ifrån min tinning, befriade din dotter och utsträckte röfvaren liflös för hennes fötter."

"Det var således till Grafön jag skulle bli narrad?"

"Ledsagad torde vara rättare sagdt; och jag vill genast yppa för hvilket ändamål det skedde, om du lofvar att uppmärksamt höra mig."

"Följderna af hvad jag redan medgifvit, locka sannerligen icke till frikostighet med nya, ovilkorliga löften. Du måste erkänna att det är ett mindre angenämt slags lustfärder, som slutas i benhus. Dylika öfverraskningar passa sig endast på theatern, hvarest grifterna bestå af måladt papper. Deremot förefaller detta upptåg mig högst vidrigt."

"Äfven om din dotters väl oundgängligt kräfver det? Nej, goda pappa, jaga bort dessa orättvisa misstankar. Du kan omöjligt tro mig handla lättsinnigt."

Utan att svara satte han sig ned i gräset, och hon fortfor:

"Huruvida föreställningen att ett visst osynligt samband finnes emellan döda ting och lefvande varelser, är medfödd hos mig eller tillkommit vid mognare år, må lemnas derhän. Att den, kanske mer än allt annat, haft inverkan på mina lefnadsöden, blir dock sanning. Stundom uppkallar man gårdar, fartyg och dylikt, efter en trogen vän eller ett kärt barn; men om dessa senare, antingen icke redan skänkt oss eller icke förmodas kunna framdeles bibringa det nydöpta föremålet ett slags lycka, skulle åtgärden knappt ifrågakomma. Emellertid tycks erfarenheten bevisa att denna egennyttiga, vidskepliga uträkning ofta slår in och hvarföre är då en ömsesidig verkan omöjlig? Ditt vackraste skepp, till exempel, erhöll mitt namn. Så länge den seglande Charlotte gjorde förmånliga, snabba resor, säger man att den jollrande trifdes väl. Ännu för ung att fatta vigten af dess förlust, qvarlemnade berättelsen derom ett djupt intryck, som blef grundorsak till min af naturen dystra sinnesstämning. Ju mer förståndet mognade, desto tydligare tyckte jag mig höra en hemlig stämma hviska: "du är invigd åt lidandet!" och denna tro slog så djupa rötter, att jag vid första knäböjningen framför altaret, invigde mig sjelf åt försakelsen."

"Du har alltid varit en liten, snarskrämd toka", afbröt kommerserådet och torkade svetten ur pannan.

"Måhända; men icke utan skäl. Om det är din otur, tänkte jag, som ådragit pappa den stora förlusten, huru kan du då hoppas att han skall låta syskonen ersätta skadan genom minskning i deras en

gång blifvande arfslotter? Nej, skeppet Charlotte och du voro tvenne sammanlänkade väsen. Det ena försvann — det andra bör vidkännas följderna deraf. Flera pröfningar torde vänta dig; lär att genom eget arbete kunna söka uppehälle, när nödvändigheten så fordrar."

"Slå bort de der dumma grillerna, kära barn, och låt oss fara hem. Det börjar bli sent."

"Ett sådant tillfälle, som detta, återfår jag kanske aldrig; derföre måste jag sluta min bikt. Den seger jag sökte vinna var svår, ty striden måste bemantlas med osanningar; och fastän ömheten för mina närmaste icke utslocknade, lade skillnaden i vilkor många hinder för det öppna förtroendet oss emellan. Slutligen framträdde nödvändigheten att äfven afstå ifrån det heligaste menniskan eger, hennes frihet. Krigsrådet begärde min hand; du biföll. En gång har jag, såsom du nog märkt, älskat och försakat; kärleken finner ingen plats mera uti mitt förstenade hjerta. Heldre än att med det hatade namnet maka, uppoffra qvinnovärdet åt kränkande beräkningar, skulle jag sökt en våldsam död."

"Ack den olycklige kadetten! De förargelser han gjort mig, kan jag ursäkta, men han har ju alldeles förvridit hjernan på dig. Ville hvarenda qvinna, som råkat blifva barnsligt kär, afsvärja giftermål, stod verldens bestånd i fara."

"Hvad jag nu vågat säga", fortfor hon, lemnande faderns anmärkningar obesvarade, "skulle måhända aldrig kommit öfver mina läppar om icke händelser afslöjat hemligheter, hvilka skänka lugn för den närmaste framtiden. Dagen efter segerns vid Uttismalm firande, berättade man att du fått besök af en karl med misstänkt utseende. Orolig gick jag till din kam-

mardörr och lyssnade. Nyckeln satt i låset, intet ljud hördes. Efter några minuters väntan steg jag in. Rummet ver tomt, men papperslappar betäckte golfvet. Ouppsåtligt kastade jag ögonen på den närmaste liggande biten och blef varse mitt namn jemte Brunners, framför en mängd ziffror. Detta retade nyfikenheten. De ifrån hvarandra skiljda styckena fogades tillhopa; deras gemensamma innehåll var en noggrann kalkyl öfver vinsten af stora, uti din rörelse insatta summor, för hvilka skeppet Försökets last, kallad min hemgift, skulle blifva hypotek. Antingen du, mig ovetande egde, eller blott befraktat ett fartyg med det namnet, syntes mig planen lika vederstygglig."

"Och du började hata dess upphofsman?"

"Nej, jag beklagade honom, klädde mig som piga, samlade alla mina nipper och skyndade till juveleraren vid Munkbron, i uppsåt att afyttra dem."

"Hvad ville du sedan göra med penningarne?"

"Mildra din förlägenhet; men afbryt mig icke. Fruktande att möta någon bekant, gick jag gårdsvägen in på kontoret, hvilket var en lycklig idé. Genom dess med glasruta försedda dörr ej allenast upptäckte jag krigsrådets närvaro i boden, utan hörde en ganska besynnerlig tvist emellan honom och mästaren. Den förre ville helt simpelt kontramandera beställningen å fästmans-presenter; den senare fordrade ersättning för verkställt arbete, annars hotade han att stämma sin vederdeloman. Slutligen måste Brunner draga fram börsen och, under grofva eder, liqvidera sin skuld. När han gått öppnade jag dörren. Det var skada att hon inte kom förr, jungfru lilla, sade juveleraren, så skulle hon fått skåda en girigbuk i dödsångesten. Se hit, der borta lunkar krabaten. Det är en gammal smulgråt, som, på sitt vanliga vis, först friat till en rik flicka och sedan slagit upp, då hem-

giften icke blef efter önskan. Hon må tacka sin Gud, bara fadern varit försigtig, ty har han lemnat några skriftliga förbindelser ifrån sig, bli de min själ sega att återfå. Min affär hade nu förändrat natur, efter utbyte af ett par små, söndriga ringar, emot en ny, ställde jag kosan hemåt."

"Hvarföre sade du icke nej, när du hörde mig omtala Brunners begäran? Blott på ett enda ord af mamma, blef ju partiet genast upprifvet?"

"Man behöfver samla mod för att vägra lydnad, när en far yttrar sin vilja."

"Var uppriktigare härnäst och låt oss gå till båten."

"Ännu inte, älskade pappa. Det hufvudsakligaste af mitt anförande återstår. Fastän en, mig sjelf hotande fara blifvit undanröjd, väckte bror Gustafs företagna, utländska resa i förening med vår hastigt beslutade hitflyttning, stor farhåga, att min frälsning mångdubblat ditt bryderi. På mina knän tackade jag derföre himlen då du, genast efter ankomsten till denna behagliga landsbygd, genom en ifrigt bedrifven virkesskeppning låt mig se ett kraftfullt bemödande att ersätta på andra håll lidna förluster. Pappa arbetar öfver höfvan tänkte jag, brödernas hjelp saknas; men hvad hindrar att du biträder honom i deras ställe? Ingen kan göra det med större lust. I medgångens dagar var du honom onyttig, må du i motgångens åtminstone få erbjuda den barnsliga kärlekens goda vilja. Den, som sjelf erfarit hårda pröfningar kan bäst fatta andras lidanden. Ja, skapar min fordom olyckliga stjerna inga hinder, så försmå icke en renskrifvare i kjortlar. Emellan lektionstimmarne blir mer än tillräcklig tid öfrig för min nya befattning; och såsom lön begär jag blott att slippa få friare på

halsen", tillade hon leende, efter att hafva förstulet borttorkat ett par tårar.

"Du förkrossar mig!" utropade kommerserådet och tryckte henne till sitt hjerta. "Ehuru mycket i din berättelse låter misstänkt, vågar jag icke anställa några undersökningar. Blif min hjelpreda; men låt öfverenskommelsen derom vara en hemlighet tills vidare."

XXIV.

Tid efter annan gaf Dunkelstjerna presidenten ett slags rapport rörande tillståndet på Ekenäs, hvilket, i hans ögon, antydde goda affärer. Gården sjelf egde en ofantlig mängd, dels mastträd dels annat virke; mera köptes af grannarne och redan lågo fyra fartyg lastade med utsökta skogsprodukter. Hvarthän dessa skulle sändas, var honom ännu icke bekant, men han trodde att kontrakter derom blifvit afslutade, genom Gustaf, som snart väntades tillbaka.

Ändtligen kom den långväga resenären, höll rådplägningar med sin far och berättade att Östersjön snart skulle rensas ifrån fiendtliga krigsskepp, emedan Svenska örlogsflottan uppsökte den Ryska, samt storamiralen ämnade våga en afgörande batalj. Straxt derpå for kommersrådet till Westervik, för att få sina skeppsdokumenter i vederbörlig ordning och sedan detta bestyr var fulländadt, borde familjens medlemmar fira en högtid förr än den lilla handels-eskadern afseglade.

Under det emot middagssolen skyddande, stora trädet midt på gårdsplanen, stod ett väl försedt mat-

bord dukadt. Ibland de deromkring sittande gästerne såg man flera sjökaptener och styrmän, åt hvilka värden egnade särdeles uppmärksamhet genom så kallade tryckningar, dem han ganska grundligt fick besvarade uti fulla glas. Vid deserten föreslog han särskilda skålar för hvarje lastadt fartygs lyckliga gång; hvarefter den äldste kaptenen uppmanade sina kamrater att tömma en bombert och hurra till redarens ära. Troligtvis skulle än flera anledningar att röra på glasen förekommit, om postbudet varit mindre skyndsamt och betjenten icke genast framlemnat den fullproppade väskan.

"Detta", sade kommerserådet, hållande ett bref i vädret, "skall säkert ge oss goda underrättelser, ty min Blekingska korrespondent skrifver sällan om icke något, handeln rörande, märkvärdigt är att förkunna." Hvarefter sigillet bröts och texten hastigt genomögnades.

De öfrigas uppmärksamhet var högt spänd. På nästan allas läppar sväfvade frågan: *Få* vi icke höra? men ingen vågade uttala den, helst Walms ansigte blef mer och mer allvarsamt.

"Nyheterna lära väl ändå icke varit så förträffliga som svärfar trodde?" anmärkte slutligen Dunkelstjerna.

"Bättre hade jag väntat. Efter en till inga resultater ledande skarp kanonad ligger hertigen med Svenska flottan åter i Carlskrona, utanför hvars hamn den Ryska, numera vuxen till nära 60 segel, deribland 6 tredäckare och 22 linieskepp, hånfullt kryssar. En expedition, som skulle företagas under öfverste Fusts befäl, är inställd, så att intet skydd finnes för i Östersjön befintliga kofferdi-män."

"Huru går det då med oss", inföll en af kaptenerna.

"Ni måste ligga qvar tills vidare, mina herrar. Men tröst a er, pinan blir ej lång. Hertigen är en tapper herre och när fienden minst förmodar, har man honom ute igen."

Liksom för att gifva vigt åt denna spådom, kom en fiskare springande med andan upp i halsen:

"Här går hett till, öster om skärgården", sade han.

"Hvad står på?" ropade alla.

"Sistlidne natt, då jag vaktade mina torskgarn, kastade vinden om och växte så hårdt att båten dref till sjös. I dagningen varseblef jag ett handelsfartyg för fulla segel, eftersatt af en liten tvåmastare, så besynnerligt tacklad att ingen här på orten sett maken. Det förra helsades med en kula, hvarefter Ryska flaggan hissades der ombord, segeln brassades back och den andra lade till sidan. Midt under påhelsningen syntes en fregatt, hvarvid den lilla besten gjorde sig loss och styrde sydvest hän, eller in i skären. Huruvida man redan varsnat honom på fregatten må vara osagdt; men denna började jaga skeppet, tog det i besittning, strök Ryska flaggan, hissade den Svenska och afsände prisen norr ut. Sedan allt detta var gjordt, satte örlogsmannen på hvarenda klut masterna kunde bära, äfven styrande hit åt. I början ansåg jag omöjligt, att ett så djupgående fartyg skulle tränga fram emellan våra klippor och holmar utan lots, likväl rakade han åstad, med oförminskad fart tills den besynnerliga tingesten stack ut bakom Wargön. Nu blef det en riktig kappsegling, må herrskapet tro. Hvar gång de höllo förde-vind, eller för en slör, vann fregatten betydligt och började skjuta skarpt; men då vände klipparen, och i kryssning hade åter han öfvertaget. Ja, jag skrattade så att magen ville spricka, för det var liksom när barnen leka datten. Slutligen ledsnade jag att begapa dem och rodde till last-

bryggan, der sjöfolket bad mig underrätta nådig patronen om nappataget."

För ett klart uppfattande af denna berättelses verkan på åhörarne, måste man ej allenast fästa sig dervid att sjökaptenerna vände åter till sina fartyg, utan äfven taga närmare kännedom om kommerserådets både husliga förhållanden och handelsaffärer, sedan den i förra kapitlet nämnda båtfärden egde rum. Under flera dagars tid sysselsatte Charlottes yttranden nästan oupphörligt hans inbillning; men det syntes omöjligt att bestämma huru mycket som borde antagas hafva utgått ifrån hennes egen hjerna, och hvad som härflutit ifrån meddelanden å moderns sida. Emellertid hade de gamla trosartiklarna om flickors oförmåga att sjelfve fatta beslut rörande sin bergning, och obehörighet att hysa någon annan vilja än föräldrarnes, blifvit förnekade, hvarvid fadersväldet dock ej haft skäl till kraftyttringar emot uppror.

Genom att låtsa fullkomligt villfara din önskan, tänkte han, skall jag sätta dig på det hala och, under förtroliga samtal, omärkligt få veta mer än medelst frågor. Men härutinnan lurade han blott sig sjelf. Charlottes goda förstånd och vana vid sina förra, dagliga göromåls allvarsamma uppfattning, gjorde henne genast skicklig till bokföring. Kastade han sig in på den naturliga logikens område, eller ville afhandla menniskohjertats ädlare känslor, var hon honom obestridligt öfverlägsen. Snart blef det en verklig njutning att arbeta vid hennes sida och ett långt innerligare förtroende började födas dem emellan, än som nånsin kommit i fråga med sönerna.

"Din skarpsinnighet", sade han en dag, "har jag hufvudsakligen att tacka för mina sist fattade beslut; således bör du få dela vinsten af dem. Lyckas de, som jag hoppas, är skeppet Charlottes debet öfverkorsadt."

"Nej tack, goda pappa", svarade hon och tog honom i famn, "då blir jag ju rik."

"Det vore väl ingen olycka?"

"Hvem vet? — Jag kunde kanske reta något annat krigsråds appetit? men skämt å sido. Bröderne och svåger Dunkelstjerna äro ingalunda okunnige om mitt fordna missöde. De skulle kanske tro mig hafva sökt pappas välvilja för att göra dem skada. Eger någon rätt till särskild vedergällning, torde det vara Gustaf, som utrikes skött affärerne och icke jag, hvars hela förtjenst består i skrifvandet af en hop ziffror här hemma. Skulle du framdeles vilja låta all handel gå ensamt för firmans räkning, faller nog en smula på min lott också; dessutom bör man, efter mitt begrepp, icke anordna kapitaler förr än de äro vunna."

Denna grannlagenhet behagade visserligen kommerserådet; men fäste derjemte uppmärksamheten vid ett dittills förbisedt felsteg. Det blef honom tydligt, att han onödigtvis gjordt sig beroende utaf barnen. Den fruktan, som framlyste genom Charlottes försigtiga tal, återväckte hans med möda undertryckta tro på personlig tur eller otur, och när menniskan länge varit vand att befalla känner hon sig ofta försagd vid behofvet att nödgas följa andras råd. Så länge detta senare blott var händelsen i anseende till hustrun, föll det sig mindre kinkigt; ty den äktenskapliga rättigheten att utröna huru affärerna stå, är icke lätt förnekad. Deremot sårades hans fåfänga genom erinringen att ej allenast sönerna, utan äfven mågen, ville klandra, och många lösa yttranden, å deras sida, fingo nu, vid närmare eftersinnande, en ganska svår betydelse. Närmaste följden häraf skulle säkert blifvit dåligt lynne, om Gustaf ej anländt och medfört hugnande underrättelser.

Ett välkändt, i Hamburg bosatt, skottskt handels-

hus, hade åtagit sig att vara kommissionär för de stora virkesqvantiteter, som kommerserådet ville hembjuda åt engelska amiralitetet samt förskottsvis liqvidera hans angelägnaste skulder i London, så framt åtminstone en afgående laddning passerat Helsingör inom den 12 Augusti.

Det ofvanomtalta, i middagsgästernas närvaro brutna brefvet blef således ett slags Hjobspost, hvars obehag fiskarens uppgifter dock något förminskade. Vågade svenska kryssare svärma omkring och göra ryska priser, måtte Östersjön vara friare än korrespondenten trodde. Bataljen kunde ju hafva förorsakat fiendens krigsskepp så mycken skada, att äfven de nödgades söka egna hamnar.

Mot aftonen kom den ena sjökaptenen tillbaka, berättade att fregatten ankrat i viken utanför lastageplatsen och framförde chefens önskan att få ett muntligt samtal med ställets egare; hvarvid han skulle anse sig dubbelt hedrad, ifall hela familjen ville göra sällskap och intaga en tarflig frukost om bord. Dessutom begärdes att skjuts skulle hållas färdig för en till Carlskrona afgående kurir.

Af många skäl måste denna bjudning antagas och tidigt, följande morgonen drogo de samtlige åstad; pappa sjelf jemte fruntimerna i en stor kalesch, de yngre herrarne till häst. Paret Dunkelstjerna fägnade sig åt att få se ett örlogsfartyg som, afteckuadt ibland köpmansskeppen, borde göra obeskrifligt vacker effekt i den redan halffärdiga taflan öfver hamnen. Kommerserådet utbytte gissningar med sin son, rörande beskaffenheten af de underrättelser, hvilka kaptenen skulle gifva dem. Fru Walm syntes orolig och Charlotte besvarade alldeles bakvändt den yngre systerns oupphörliga frågor. Slutligen utropade den sistnämnda:

"Nå se der! kors hvad det går och hvad de karlarne äro väl klädde!"

I motsatt riktning med våra resande, eller åt herrgården, for en båt uppför viken. Dess fart var ovanligt hastig, alla årorna rörde sig så jemnt, som de blifvit skötte af en enda hand, böjningarne fram och tillbaka på roddarnes kroppar liknade ett mekaniskt konststycke. Längst akterut satt slupstyraren på relingen och framför honom syntes en karl i halft liggande ställning, med hufvudet stödt emot handen. Förmodligen väckte vagnens buller hans uppmärksamhet, ty vägen gick tätt vid stranden, men vare dermed huru som helst, så kastade han ögonen åt det hållet, reste sig hastigt upp och helsade.

"Kör hem igen!" skrek kommerserådet.

"Hvarföre?" frågade Gustaf bestört, hvilken red på venstra sidan och ej såg båten. "Har något händt?"

"Vi fara en olycka till mötes; der ror ju kadetten?"

"Så mycket bättre" inföll frun "hans närvaro ombord är då undanröjd och det måste vara han, som skall resa kurir. Numera kunna vi icke skicka återbud, sedan vi veta att det är Hvita Falken, hvars chef i fjor gjorde oss en så väsentlig tjenst."

"Ja", tillade Dunkelstjerna. "Ifrån en så plump ohöflighet må himlen bevara oss, och för pappas egen skuld är det bäst att icke låta några vidskepligheter komma i dagen."

Kusken gaf en klatsch, vagnen rullade vidare.

Vid bryggan väntade fregattens största slup och på en för tillfället inrättad beqväm fallrepstrappa, mottog kapten Stiller sina gäster.

"Ursäkta" sade han "att jag besvärat herrskapet, men jag går ogerna ifrån mitt däck när fiender äro i

faggorna, och trodde att fruntimren kanske skulle vilja se huru en fattig sjöman bor."

"Vi äro mycket förbundna för herr kaptenens artighet" svarade kommerserådet "men det ni nu nämnt, torde väl icke vara enda skälet till er inbjudning?"

"Derpå skall jag svara längre fram. Tillåt mig nu att presentera min second, löjtnant Wågenhjelm; sedan stiga vi ner i kajutan, ty ombord börjas alla förtroliga förmiddagssamtal med ett glas madera, när man så hafva kan."

Det är en af mången gjord erfarenhet, att man nästan alldrig kommer till ett väl ordnadt örlogsfartyg, utan att genast känna sig hemmastadd derstädes. Uti sjömannens seder ligger någonting rättfram, som undanrödjer alla komplimenter. Välmeningen stämplar hans enkla uttryck. De främmande öfverraskades icke af en prunkande anrättning, eller granna möbler; men allt var snyggt, maten smaklig och vinet utmärkt godt. Slutligen föreslog kaptenen att Wågenhjelm skulle visa fregattens inredning, tilläggande:

"Den hedern fick han afstå, om jag vore mindre trött efter fyra dygns beständigt vakande. Vi, herr kommerseråd, skola sedan göra en liten tur, när vi hvilat benen och tömt ett par glas."

Damerna, jemte Gustaf och Dunkelstjerna, lemnade nu kajutan, anförde af löjtnanten, hvarefter Stiller fortfor:

"Skepparne hafva berättadt mig anledningen till er ståtliga utrustning och jag beklagar att ni fångat uggla, som man säger."

"Förklara er lite tydligare. Man bör känna sjömansspråket, för att rätt fatta betydelsen af dess stundom något ovanliga termer."

"Jag hörde till den eskadern, hvilken skulle fördrifva ryssarne ifrån Porkala; men nödgades löpa an

Carlskrona igen, emedan moskoviterna stängde vägen. Också var det kanske inte rätt att till en hastig expedition välja sådane bakträg, som Vladislav; men jag klandrar aldrig höga förmäns beslut och håller mina omdömen bara inom egen skuta. Lyckligtvis gjorde chefen icke signal att vända, förrän jag knipit lofven af fienden, hvarigenom hörsamhet blef omöjlig. Med styft anhalade boglinor flög Hvita Falken rakt i nordost, till mycken grämelse för fem, honom jagande fregatter. Redan andra dagen sågo de knappt hans bramtoppar och måste ge tappt. Se så, tänkte jag, hvad skall du nu göra, sedan profseglingen upphört? och stod verkligen villrådig betraktande sjökortet, då min second ropade: en rysk handelsbrigg vestvart hän! Huru sådane upptäckter verka på besättningen, kan ni icke föreställa er. Om jag aldrig kommenderat ett enda ord, hade styrmannen laggt ror i lä; fregatten gått igenom vinden och segeln blifvit brassade. Emot natten dubblerade vi Gottlands norra udde, fullkomligt säkra att hinna upp prisen, straxt efter dagningen."

"Vidare vidare, ännu har ni icke sagt något, som rör mig."

"Det kommer straxt, bara jag fått köra ner förargelsen i magen igen, med en klunk. Briggen hade vi ganska ordentligt rakt förut, men redan tagen af den värsta kapare hin håle nånsin gifvit patent.

"Jag känner händelsen, berättelsevis. Vid ert annalkande tog han flykten och ni fick prisen, som säkert var mycket värd."

"Ja, en timma förut eller så länge de till London destinerade silfvertackorna och kontanta penningarne funnos ombord. Dem annammade kaparen och fartyget, endast ballastadt, ger oss föga vinst när försäljningssumman blir delad öfver hela eskadern."

"Nu begriper jag hvarföre ni så ifrigt satte efter honom. De der tackorna lekte i hågen?"

"Ganska sannt, dessutom ville jag lära känna genom kvilka djefvulskonster han redan två gånger tillförne gjort sig osynlig."

"Nå, hvart tog han vägen med rofvet?"

"Säg det, den som kan. Ifrån den stunden blef jag dock fullt öfvertygad att fartyget är byggdt af menniskohänder, hvilket min högbåtsman betviflade, och ni må ta er i akt. Så länge fregatten ligger här, vet han väl skäms, men när jag seglat, gör han säkert visit. Ingen annan än han knep ert rigsskepp."

"Det var en stor förlust, om hvars rätta beskaffenhet jag önskade att kunna ge er fullkomlig upplysning, ty ni hade ju besvär med några dokumenters öfverlemnande till skepparen?"

"Jag handlade enligt nådiga order och är alldeles icke nyfiken. Laga ni bara så, att de här liggande fartygen undslippa sin föregångares öde."

"Huru snart tror ni jag kan låta dem lyfta ankar?"

"Om ett par månader."

"Hvad säger ni?"

"Ryska flottan kryssar emellan Hanö och utklipporna; stundom något mera dels i söder, dels i norr. Längre till sjöss bevaka dess lättare seglare den stora stråtvägen så att ingen svensk slipper oslickad förbi åt sundet. Lyd mitt råd, vänta med virkesskeppningen tills höststormarne börja och befäst inloppen till denna fjärden."

"Jag har ju hvarken kanoner, kulor eller krut?"

"Ett ganska väsendtligt hinder, men bättre att vara brödlös än rådlös. Löjtnant Wågenhjelm är en lärd karl, han skall kasta upp vallar. Sedan hugger

timmermannen några ekknubbar, så att de se ut som adertonpundningar, svärtar och lägger dem på gamla vagnar. Utan tvifvel skickar kaparen sina kunskapare hitåt och när de berätta att fregattens besättning deltager i arbetet, blir gynnarn rädd."

"Ni vill förmodligen roa er på min bekostnad? Skulle det gå an att skrämma fienden med trädbitar, vore krigsyrket sannerligen ganska lätt lärdt."

"Finns icke andra yrken, hvari man förvillar sin nästa med mycket mindre, eller med några lumpna papperslappar och penndrag? Sistlidne sommar drog jag Ryssen vid näsan, genom att hvar dag måla om fregattens sidor. Sättet är likgiltigt bara det lyckas."

Medan de gamle herrarne sålunda samspråkade, besåg det öfriga sällskapet fregattens inredning. Dunkelstjerna berömde de blanka vapnens prydliga anordning; hans fru anmärkte, att däcken voro hvitare än det grannaste salonsgolf i Stockholm. Gustaf fäste sig vid besättningens friska utseende; Sofi fann ett stort nöje uti att räkna hönsen i deras gulmålade burar. Deremot tycktes fru Walm och Charlotte icke fästa uppmärksamhet vid något af hvad löjtnanten förevisade. Dottern gick med nedsänkta ögon, modern kastade forskande blickar åt sidorna, liksom hon väntat att kunna göra särskilda upptäckter.

Sålunda hade man hunnit till fartygets främsta undervattens del, eller den så kallade piken, hvarest timmermannens uppbördsrum var beläget. Vid nedstigandet utföre den mindre beqväma, mörka trappan, räcktes åt fru Walm en hjelpsam hand, som hon emottog, men kände i detsamma huru ett hopvikit papper intrycktes emellan fingrarne.

När de vandrande återkommit till kajutan, satte hon sig uti en vrå, sysslade mycket med sin parasolställning och sade, efter slutat arbete:

"Vi ega en gammal, oliqviderad fordran hos kapten Stiller. Sjelf har han väl icke personligen lofvat godtgöra den; men hans utskickade gingo i borgen för, att endast brist på tid derifrån afhöll honom. Ett år är förflutit sedan fregatten låg vid Wargön och då mina barn anhöllo att jag skulle få njuta hedern af herr kaptenens besök. Nu förenar jag mig med dem och min man, i en likartad begäran, under förhoppning att ej göra det förgäfves."

"Kallelsen skulle hörsammas, blott jag vågade aflägsna mig så långt härifrån. Chefen står i lika förhållande till sitt fartyg, som en gammal gift man till sin unga vackra fru. Ingendera får lemna skatten längre ur sigte, än att han kan manövrera undan den, om snyltgästerna börja bli för modiga."

"På stranden midt emot, eller vid lastageplatsen hindrar er ingenting att både se och, ifall så behöfs ropa till er älskade maka. Kom åtminstone dit i eftermiddag, jemte edra vaktfria kamrater, för att prata bort ett par timmar."

"Bra uttänkt", inföll kommerserådet. "Det värsta är, att min källare icke hyser så godt maderavin som vi nyss smakat, eller andra särdeles märkvärdiga dryckesvaror, undantagande några buteljer superfin arrack; men ni försmår kanske punsch?"

"Nej den panacéen hör just till mina gamla ostindiska eftermiddagsvanor, och jag skall ha äran att infinna mig."

Ofvannämnda, till mötet bestämda lastageplats, var egentligen ett slags liten by, bestående utaf tio à tolf små hus för arbetsfolket, samt en tvåvånings trädbyggnad, der egendomsherren hade sitt kontor och uppsyningsmannen bodde. Vid stranden, eller omkring bryggan, var marken kal och jemn; på andra sidan deremot reste sig en skogbekrönt bergvägg, dock icke

närmare än på några hundra alnars afstånd. Mellanrummet upptogs af en mängd uråldriga ekar, blandade med hvarjehanda frodiga buskväxter, hvilka sedan många år tillbaka aldrig blifvit uppröjde, så att det hela, undantagande en obetydlig gångstig, ej utan stor möda kunde genomvandras. Denna vilda natur väckte genast Charlottes uppmärksamhet, så snart hennes bokhållare-befattning tog sin början, och hon beslöt att bilda sig en egen park. För obetydlig betalning lade ställets fattigare innevånare hand vid arbetet, då deras egentliga göromål slutades; inom ganska kort tid hade hon en, af slingrande gångar genomskuren, skuggrik lund med grottor, löfsalar och täcka hviloställen. Denna herrlighet skulle invigas på pappas, i slutet af Augusti månad infallande födelsedag, men måste nu gifvas till pris åt kapten Stillers emottagning.

Om ock något förr än anläggarinnan beräknat, blef likväl kommerserådets öfverraskning ganska stor, när han fick se hvad som honom ovetande var uträttadt, och gästerna kunde icke finna ord för tolkningen af sin beundran. De främmande voro dock få, ty då för tiden hade man knapp tillgång på befäl, så att dess antal inskränktes till det aldra nödvändigaste, synnerligen å mindre fartyg. Utom kaptenen sjelf, anlände blott tre personer, nemligen: fändriken och den för året medkommenderade läkaren; begge unga, muntra karlar, hvilka genast började säga damerna vackra saker, samt skeppsskrifvaren, som, efter att hafva helsat, drog sig undan.

Derigenom bildades tvenne särskilda grupper. De unga formerade en krets i skygd af några löfrika hasselbuskar; kaptenen och kommerserådet slogo sig ned vid den lofvade punschbålen. Fru Walm syntes vilja ensam åtaga sig allt besvär, lät bjuda förfrisk-

ningar och gick oupphörligt emellan samlingsplatsen och byggningen, hvarest aftonmåltiden tillreddes.

På detta sätt försvann tiden fortare än någon märkte och minst fäste värden sig dervid, under likartade afhandlingar med dem, som utgjort föremål för samtalen ombord. Ehuru kaptenen ej var någon politikus, bevisade hans uppgifter att blott en lycklig sjöbatalj kunde bryta den Svenska handelns bojor. Småningom kom man till likgiltigare ämnen.

"Ert civila biträde", sade kommerserådet, "ser mig ut att hvarken älska förtäring eller sällskaper."

"Dugligare skeppsskrifvare finns näppeligen inom hela flottan", svarade Stiller "och jag vet knappt något, som han ej skulle kunna lära sig, utom att vara glad. Vår första bekantskap gjordes på en ostindiefarare, der han blef superkarg och jag var styrman. Redan då liknade han en märsrå, som inte löper förr än fallet kastas loss. Den som vill få hans tunga rörlig, måste uppmuntra menniskan med ett halft dussin frågor. Sedan pratar han ikull hvem det vara må, ty hela skallen är full af allahanda sorter vetenskaper, till och med navigationen. Känn honom bara på pulsen, hvad handeln beträffar, så skall ni sjelf erfara att jag sagt sannt."

"Skada att vi låto honom smyga sig bort. Men se der kommer min hustru; jag vill bedja henne blifva medlare. Gör mig en tjenst, min vän", fortfor han, vänd emot frun. "Uppsök vår försvunna gäst och för honom hit tillbaka, om du kan. Bered dig likväl på att möta motstånd, ty enligt herr kaptenens utsago, lär det vara ett stycke, åtminstone i början, fåordig filosof."

Hade talaren icke sjelf varit tankspridd under döljandet af egna bekymmer, skulle han blifvit varse hvilken förvirring som denna oskyldiga begäran upp-

väckte. Med än blossande, än förbleknande kinder och vacklande knän, aflägsnade frun sig genast, utan att svara. Ju längre bort hon kom, destomera föröktes dock stegens hastighet, så att en sjutton års flicka ej kunnat sväfva fortare än hon gjorde, i den till slutet af parken ledande bugtiga gången, der Ödman redan befann sig.

Liksom de begge fruktat att först bryta tystnaden, räckte de hvarandra stillatigande händerna. Det låg någonting oförklarligt i denna munnens stumhet, då blickarne voro så vältaliga. En osynlig trollstaf tycktes vara utsträckt öfver deras hufvuden och förvandla kroppens yttre former till sten, medan pulsarne ännu slogo oafbrutet.

Slutligen vågade han börja:

"Hvad detta efterlängtade ögonblick är ljuft! Låt mig höra det kära ljudet af er röst; men skingra ej för hastigt vänskapens lyckliga dröm om kärlekens lemnade Eden!"

"Sansa er! Vi ega kanske vittnen. Säg uppriktigt, har ni varit nog oförsigtig att omtala vår öfverenskommelse?"

"Åt hvem skänker man så dyrbara förtroenden?"

"Min man bad mig nyss uppsöka och föra er till de öfriga."

"Er man? — Må vi deruti se Försynens medelbara beskydd."

Hvarföre flydde ni genast sällskapet? Det skulle nödvändigt väcka uppseende."

"Kunde jag väl annat vid åsynen af er Charlotte, sin moders föryngrade, tjusande afbild? Med ens öppnade sig alla minnets källor och störtfloden jagade tanken in uti framtidens öcken. Skall, ropade en stämma ur mitt skälfvande bröst, denne kraftfulle yngling, som du åtagit dig att leda, med intet bättre stöd

än din svaga hand, icke förgäfves strida emot lidelsen? Om ödet fullkomligt beröfvat honom sin afgud, hade han måhända varit räddad; men detta evigt upprepade återseende gjuter olja på den halfslocknade elden."

"Låtom oss icke förtvifla! Vi stå ju här, såsom ett par till döden trogne vänner, utan att behöfva rodna inför den strängaste domare."

"Likväl var ingendera af oss lugn, då vi nyss ilade hvarandra till mötes. Menniskohjertat är en vulkan, så länge det innesluter ett ideal. Redan fängslad af oåterkalleliga pligter, anvisade ni mig det afstånd oss emellan, hvilket jag ej kunde förminska, utan att såra qvinnovärdet i er person. Beröfvad möjligheten att ernå en eftersträfvad lycka, brottslig af förtviflan och räddad genom varningar af mitt lifs goda engel, fick jag ett slags ersättning för min förlust. Med Klippenfelt är förhållandet olika. Hemmastadd på ärans bana, kan han vinna åtminstone ett af de mål, hvartill jag aldrig egde utsigt att komma. Bäst hade kanske varit att jag ej odlat hans förstånd, utan ock låtit honom, likt mången annan armodets son, rusa fram genom tiden, hvarthän det vilda modet förmått drifva. Men jag fann en sådan mängd ädlare känslor slumra under den oslipade ytan, tacksamheten belönte så rikligt mina första bemödanden, att en verklig fadersömhet uppstod."

"Äfven på mig gjorde han ett ovanligt intryck och ögonblick funnos, då en förening emellan de kära barnen var min ifrigaste önskan. Nu mera anser jag den icke nyttig."

"Af hvilka skäl?"

"Vår förmögenhet är i fara att betydligt förminskas. Ett i Paris stående kapital, på öfver hundratusen riksdaler, utfaller troligtvis alldrig. Här hemma

förmörkas utsigterna dagligen; handeln möter hinder genom kriget; den djerfva spekulation, som skulle upphjelpa affärerna, tycks vilja misslyckas. Charlotte har alldrig hört ett ord om kärlek ifrån er fostersons mund och derföre tackar jag himlen, ty blott tron att hennes böjelse lemnades obesvarad, gjorde dess besegrande möjligt efter hårda strider, hvilka nära bäddat en förtidig graf. Hela den älskliga varelsens tillgifvenhet tog småningom annan riktning, hvars afledande jag för intet pris vill låta komma mig till last. Hon blef sin faders stöd under arbetet, hans förtrogna när bekymren behöfde lättas genom meddelanden."

"Edra åsigter äro nu, liksom alltid, ädla och hos den gamle vännen skall ni finna ett troget bistånd, äfven om hans käraste planer dervid måste öfvergifvas. Mensklig klokhet kan dock ej emotstå högre magter. Till förebyggande af, att de ens fingo se hvarandra, bad jag kaptenen låta honom blifva kurir. Resans början skedde efter af mig föranstaltad signal, då er vagn lemnade herregården, och likväl mötte ni båten just der vägen går närmast stranden."

"Ingendera kunde hinna mer, än kasta en flyktig blick, som afståndet i alla händelser ej tillät att uttrycka någon särskild känsla."

"Just derutinnan ligger det farligaste. Den svärmande inbillningen nedtystar sällan förståndet, om han ej kan svepa ovisshetens slöja öfver dess ögon. Så länge Charlotte hade skäl att anmärka: han yttrade ingenting till svar på mina tacksamhetsuttryck, sårades hennes egenkärlek och sökte bestämda slutföljder. Nu deremot skall hon kanske fråga: hvad erfor han vid återseendet af Grafön? — Månne han erbjudit sin tjenst, som kurir, endast af otålighet att få se mig? Skyndade han att berätta de bragder, genom hvilka han gjort ett nytt steg på sin framtidsbana?"

"Hvarifrån har ni tagit dessa förvända begrepp? Qvinnohjertat kan blott en gång antändas af den för lifstiden flammande lågan, ödet må sedan skänka näring deråt, medgifva att dess värmande egenskap hemligt utsträcker sig till sitt sjelfvalda föremål i bredd med andra, heliga pligter eller, såsom hos henne, genast förqväfva hvarje gnista?"

"Till det senare erfordras likväl att hoppet skall slockna; men detta är ett stjernskott i högre regioner, som genombryter motgångens mörkaste midnatt och uppfriskar vårt domnade mod, så länge någon klar dag ännu kan randas."

Här stördes våra samtalande genom kommerserådets och kaptenens, lyckligtvis på afstånd hörbara, ankomst, hvilken tvingade dem att, efter hastigt fattadt beslut om ett nytt möte, låtsa hafva varit fördjupade i betraktelser öfver den sköna aftonen.

"Jag visste väl att det behöfdes hjelp, vid hans frambogserande" ropade kaptenen redan långt borta "men han skall få äta upp sin oartighet, då vi gått till sjös igen och prata om denna angenäma dagen."

"Felet ligger helt och hållet hos mig" svarade frun. "Herr Ödman har en sådan klarhet, ett sådant behag i sina uttryck, att jag tycker mig stå vid sidan af en gammal bekant."

"Jo jo, det eger nog sin riktighet, och bar han icke fulla femtio år på nacken hade jag min själ, ropat stopp! när herr kommerserådet bad er leta upp honom."

XXV.

Ännu, efter mer än en vecka, låg Hvita Falken qvar vid Ekenäs. Medan man väntade kurirerns ankomst, låt kaptenen besättningen uppkasta vallar, på de framför inloppet belägna holmarne, hvarunder kommerserådet ofta gjorde besök. Snart kände herrarne ett verkligt behof att träffas, ehuru af olika orsaker. Stiller ville icke försumma ett godt tillfälle att berätta sina älsklings-historier för en person, som tycktes höra dem med nöje. Walm fann uti den raska sjömannens munterhet ett slags motvigt till sin egen fruktan, hvilken åtskilliga, ifrån närmaste städer utgångna, rykten stegrade.

En afton dröjde han ombord tills solen gått ned. Luften kändes qvalmig, himlen öfverdrogs med tjocka skyar, alla tecken bådade åskväder. Denna omständighet hade förmått kommerserådinnan att, gående framåt vägen, se efter om Charlotte ensam skyndade hem ifrån kontoret, men så var icke händelsen och promenaden blef derigenom utsträckt ända till lastage-

platsen. Mellertid började det redan blixtra, hvarför man beslöt invänta pappa och åka med honom.

När kommerserådet ändtligen steg ur båten och fick del utaf förslaget, sade han:

"Kaptenen trodde att åskan skulle hålla sig på långt afstånd, utåt sjön. Jag ämnar derföre stanna qvar en stund och se, huruvida han spår sant."

"Det kan du ju se lika väl hemma, som här?" svarade frun.

"Derjemte måste jag nagelfara ett par räkningar. Tag vagnen och låt mig nyttja benen, efter fulländadt arbete."

"De skäl du nu uppgifver för att få blifva allena, äro konstgjorda. Vill du icke yppa ditt rätta förehafvande, så bestäm ett ställe, der vi skola dröja tills du kallar oss."

"Förmodligen sitta Dunkelstjerna och Sofi på kontoret?"

"Nej, min vän; ingen följde mig hit."

"Det var en annan sak. Gör mig då sällskap till parken."

Stundom ligger det mer uttryck i tonen, hvarmed något säges, än i sjelfva orden; och Walms röst var nu så högtidlig, att fruntimren icke visste hvad de skulle tänka. Uppfyllde af bäfvan att få höra något ledsamt, gingo de stillatigande bakom sin vägvisare, hvilken stannade på ungefärligen samma ställe, der fruns möte med Ödman egde rum och återtog:

"Emot er, mina älskade, bör jag vara uppriktig, helst sedan ni insett att jag behöfver lätta mitt hjerta. Allt går olyckligt. Ryska flottans kryssning, emellan Öland och Bornholm, har hindrat mina fartygs afsegling. Vilkoret för de angelägnaste, utrikes skuldernas liqviderande genom ett handelshus i Hamburg kunde

icke fullgöras. Snart torde jag blifva hårdt ansatt och min kredit totalt förstörd."

"Här ligger ju ett ofantligt värde i varor? Sälj dem inrikes, med någon förlust; eller gif Adolf order att belåna dem."

"För sådant ändamål tänkte jag sjelf resa till Stockholm; men äfven om ett stort lån derigenom erhålles, kommer hjelpen för sent. Morgondagens post är den sista, som skulle kunna rädda mig, ifall jag hade tillräckligt mynt."

"Dina kreditorer veta, att ett redan tvåårigt krig ensamt förorsakat den ögonblickliga förlägenheten. Några månaders ytterligare väntan emot ränta, måste de heldre underkasta sig, än att genom obilliga åtgärder förlora hela fordran."

"Hvarmed skall jag bevisa, att de utfå den?"

"Med dina lastade fartyg."

"Hvilka snart torde uppgå i lågor. Fregatten seglar kanske oförtöfvadt och våra fiskare sågo, straxt på eftermiddagen, två beväråde båtar, dem ingen annan kunnat utsända än den fördömda skonerten, som förtroligtvis är antingen en med ryskt kaparepatent försedd engelsman, eller en simpel sjöröfvare."

"Hvarför låta modet sjunka, vid åtankan på aflängsna möjligheter? Om din förmodan än vore sann, hvad kaparen beträffar, ser jag intet skäl att han skulle bränna upp en skatt, som han har förhoppning att åtkomma sedan den lemnat hamnen."

"Du vet icke att han svurit mig dödlig hämd."

"Skulle du väl kunnat förfördela honom?"

"Olyckligtvis har jag det. Samma afton Klippenfelt arresterades, inträngde en af kaparens handtlangare, eller måhända just han sjelf, på ett alldeles oförklarligt sätt i vårt hus, och begärde att få föra Riga-skeppet. Mitt afslag besvarades med hotelser,

hvilka längesedan börjat bära frukt. Det var han som tog fartyget, ty ingen annan kunde känna och så fintligt begagna de dubbla dokumenterna, för att slippa igenom sundet. Ingen annan kunde sända mig så beskaffade helsningar, som jag erhöll med min vid Trelleborg landsatte skeppare, hvilken besökte mig just då Brunner kom för att få veta förlofningsdagen. Stillers berättelser, laggde till hvad jag förut hört, öppnade nyss mina ögon. En utländsk äfventyrare har samlat omkring sig svenske kamrater och mitt hårda öde blef att mätta deras roflystnad."

"Ehuru mitt förstånd icke kan reda alla dessa invecklade förhållanden, anar jag dock tillvaron af en verklig fara. Låtom oss söka hjelp hos Stiller. Ofelbart måste han kunna qvarlemna åtminstone ett par kanoner, jemte någon i deras handterande kunnig person. Hör kaparen kulor hvina, torde lusten att löpa in uti en trång hamn försvinna."

"Ja", ropade Charlotte, "här måste handlas kraftigt och utan ringaste dröjsmål. Tiden medger ej närmare förklaring öfver den del jag eger i våra bekymmers uppkomst; men jag skall visa, att intet offer är för stort, så vida olyckan ännu kan afvändas. Skaffa genast en båt, som sätter mig ombord på fregatten!"

"Yrar du? — I detta, med hvar minut växande ovädret, vågar ingen sig till sjöss och hvad vill du företaga vid framkomsten? Men se, hon är redan borta! Skynda dig efter henne, min bästa hustru! Befall, å mina vägnar, att ingen båt lägger ifrån stranden. Stilla den arma flickans oro, och sök sedan skydd emot regnet. Jag skall infinna mig hos er, blott mina upprörda känslor någorlunda återfå jemnvigten."

Antingen kaptenen ej var bättre teckentydare, än att han verkligen trodde åskan förblifva på afstånd,

eller kommerserådet lånade hans namn till en liten nödfalls-osannings bestyrkande, så nalkades thordönet med stor hastighet, under nyss beskrifna samtal. Emellan blixtarna var mörkret hvad man kallar ogenomträngligt för ögat; vattenmassor nedstörtade ur de bristande molnen. Vanligtvis älskade Walm sin beqvämlighet, och minst tyckte han om att dväljas i våta kläder; men nu syntes honom åskådningen af naturens uppror icke kunna köpas för dyrt. Uti det han såg rundt omkring sig, låg någonting öfverensstämmande med stormen inom hans eget bröst. Det var ingen omöjlighet att de öster ifrån kommande orkanstötarne kastat en del af Ryska flottan och kaparefartyget emot klipporna. Hänsjunken uti dylika betraktelser förblef han lutad emot en sten, hela den tid ovädret rasade, och tänkte ej på att uppsöka sina damer förr, än himlen åter klarnat.

Ehuru nattens ljusa egenskap då varit ensam tillräcklig för de närmaste föremålens urskiljande, spridde likväl fullmånen ett starkare sken, som förhöjde nejdens fägring. Strålbrytningen i de från trädens grenar nedfallande, eller på bladen dallrande dropparne, skapade tusentals diamanter; trädstammarne antogo sällsamma former. Än var det Kolonnaden till ett tempel, än tycktes någon forntidens kämpe hålla vakt framför en sluten borgport. Endast rörelse fattades för att ge taflan fullkomligt lif; äfven denna brist skulle afhjelpas. Ur närmaste buske framträdde tvenne högväxta gestalter på sidorna om åskådaren, medan en tredje kom rakt emot honom.

"Hvad är detta?" frågade han bestört, "har min inbillning blifvit så länge uppjagad, att jag skådar spöken?"

"Nej", svarade en stämma, som föreföll honom bekant, "ni ser alldeles icke i syne."

"Ah! Kapten Stiller, tror jag? Ni ville öfverraska mig?"

"På sätt och vis. Emellertid kan ni väl betrakta oss lite närmare."

Åtlydande uppmaningen såg han hastigt, först till höger sedan till venster, hvarvid utropet: Hu, hu! oemotståndligt flög ifrån hans läppar, då blickarne mötte ett par glänsande, kolsvarta negeransigten, hvilkas egare höllo dragna sablar i händerna.

"Ni finner", återtog den tvetydige talaren, "att jag är ordhållig, ty då vi träffades på ert kontor i hufvudstaden, var mitt löfte att vi åter skulle se hvarandra."

"Jag förstår. Ni kommer för att mörda mig och bränna mina fartyg; men det skall icke ske ohämnadt."

"Af er vän, fregatt-kaptenen, menar ni? Han har syssla nog med sitt fartyg efter stormen och skall icke störa oss tills vidare."

"Nå väl, gör pinan kort. Af er hoppas jag ingen barmhertighet."

"Ni är rasande oartig, herr kommerseråd. Skall det vara Stockholms-fasoner att så der högmodigt bemöta gamla kunder."

"Spara ert skämt och fullborda ert uppsåt."

"Lycka och otur blandas här i verlden. Ni har denna sommar gjort en stor förlust, hvilken kommit mig eller, kanske rättare, min principal till godo. Nu står hela er välfärd i flygten, om ingen tacksam vän räcker hjelpsam hand. Vid delningen af vinsten efter en förmånlig spekulation föllo dessa, mig ogagneliga papperslapparne på min lott. Ni kan behöfva dem. Nå, var inte rädd; tag emot!"

"Hvad, i Herrans namn, är det ni vill gifva?"

"Goda vexlar på tre tusen pund, hvilka betalas i London, om de afsändas med morgondagens post och hinna fram innan förfallodagen."

"Af hvem äro de utgifne?"

"Af Engelska nationalbanken, tror jag."

"Hvem egde dem, förrän de kommo i ert våld?"

"Ett Ryskt handelshus."

"Då vore det ju en stöld?"

"Så kallar man icke krigsbyte; men, skulle ert samvete vara utaf den ytterst finkänsliga sorten, kan ni efterspana rätta egaren och, under tiden, anse summan som lån. Farväl!"

"Nej, vänta och säg mig orsaken till ert obegripliga uppförande."

"När jag är glad, känner jag ett slags benägenhet att göra godt; när man förargar mig, händer motsatsen. Invändningar sätta min galla i gäsning. Våga derföre icke att se efter, hvart jag tar vägen, utan styr rakt på den stora byggningen. Marsch!"

Vid denna halft skämtsamma, halft allvarliga befallning, hvars senare del tycktes hufvudsakligen vara ställd till negrerna, emedan de instucko vapnen och försvunno, kände kommerserådet sina ben ovilkorligt komma i rörelse. Fortare än det nu bar åstad, kunde han icke minnas att nånsin hafva sprungit; afståndet emellan mötesplatsen och kontoret tillryggalades så hastigt, att han sjelf nästan häpnade deröfver. Naturligtvis behöfde han återhemta andan efter sådant fläng, under hvilket bestyr vi vilja lemna honom allena och uppsöka damerna.

Då Charlotte skiljdes ifrån föräldrarne ilade hon ned åt bryggan, der köpmansskeppen tillhöriga farkoster plägade finnas hela dygnet igenom. Så var likväl nu icke händelsen; ty alla hade, vid åsynen af det annalkande ovädret, farit ombord. Detta missöde hindrade mörkret att genast varseblifva och vågornas buller, i förening med vindens tjut, öfverröstade hennes ofta förnyade rop: "ligger här någon båt?"

Slutligen tyckte hon sig märka ett slags eko, utan att begripa hvarifrån ljudet kom, förrän några starka ljungeldar följde tätt efter hvarandra, hvarvid en uti kavaj eller kort sjömansrock insvept karl syntes på bryggans yttersta ända.

Ehuru den qvinliga blygsamheten gjorde många invänningar emot åtrån att åtminstone begära goda råd, måste alla betänkligheter vika. Varsamt gick hon närmare och frågade, på några alnars afstånd, med darrande stämma:

"Ämnar ni er till Hvita Falken?"

Svaret kunde icke riktigt uppfattas, då den tilltalade stod vänd åt sjön, men det liknade ett vresigt ja, och hon fortfor: "Låt mig få göra er sällskap; jag har något högst angeläget att säga kapten Stiller ifrån min far, kommerserådet Walm."

"Hör jag rätt? Är det ni, mamsell Charlotte? — Hvilken olycka har jagat er ut i denna rysliga natt? Ingen kappa skyddar den blottade halsen emot regnet, ingen hufvudbonad betäcker det fladdrande håret! — Säg, för hvem flyr ni?"

"Jag flyr icke för någon, utan söker endast snar hjelp emot en hotande fara, åt hvilken er återkomst, herr Klippenfelt, liksom öppnar porten."

"Min återkomst? — Hvad har jag gjort, att ni skall anse mig för er onda genius?"

"Så orättvis och otacksam hoppas jag att ni ej tror mig vara. Ingen kan ansvara för följderna af sina tjenstepligters fullgörande? Vid er afresa såg ni förmodligen de här liggande köpmansskeppen. Ryska flottans oväntade öfvervälde hindrade dem att utlöpa på bestämd tid. Denna, hårdt drabbande motgång åtföljdes af en annan. Man har upptäckt att den kapare ni jagat, ämnar plundra gården samt bränna både det här i land befintliga och ombord tagna virket, så

snart fregatten afseglar. Vår räddning beror på, huruvida kapten Stiller vill lemna oss ett par kanoner, jemte nödig amunition och åtminstone en skicklig artillerist; men löftet derom måste erhållas, innan han bryter de af er troligtvis medförda orderne att lyfta ankar."

"Fatta mod och låt mig utföra detta uppdrag. Först när stormen aftager eller dagningen infaller, skulle ni sjelf kunna göra signal till fregatten att hitsända båt. Ibland barlasten finnas verkligen gamla kanoner, hvilka nödfallsvis kunna begagnas. Jag står väl hos kaptenen. Kadetten är den umbärligaste af hela besättningen och han skall icke neka min anhållan att få stanna qvar."

"Det vore en för stor uppoffring. Staten eger uteslutande rätt till er verksamhet och i dess tjenst bör ni utså framtidens skördar. Er egen välfärd bjuder att ej handla annorlunda."

"Hvem vet hvad lön krigaren ernår? Oftast blir det en för tidig död, och han må skatta sig lycklig om den kommer just då lifvet upphört att vara behagligt."

"Dessa yttranden äro onaturliga ifrån en lefnadsfrisk yngling. Väl hafva några djerfva förhoppningar kunnat svika, men ni bör icke misströsta att ännu många, mindre öfverspända och kanske just derigenom desto innehållsrikare, skola gå i fullbordan. Qvinnan må det förlåtas om hon någon gång svigtar, i brist på krafter; men mannen får aldrig nedsjunka till feg förtviflan."

"Charlotte!" svarade han högtidligt och fattade hennes hand. "Ni måste lära känna mig, förrän vi för alltid åtskiljas. Blott i de numera sällsynta urskogarne upptäcker forskaren dessa kraftiga stammar, som tyckas utgöra pelare åt himlahvalfvet och trotsa

stormens magt. Ännu har ingen vågat flytta naturens jättefoster till rikedomens konstgjorda lustparker; endast omplantera deras rotskott, för att uppdraga löfrika kronor, midt ibland skiftande blomsterkullar. — Emellertid måste de evigt blifva tvenne för hvarandra främmande slägten. Blomstängeln kan ej luta sin fina, yppiga kalk, mot den skrofliga barken, utan att såras af dess ojemnheter; trädet icke böja sig ned till den doftande, späda knoppen, utan att brista. Sådant är förhållandet äfven stundom emellan menniskor; jag har bittert erfarit det. Välviljan uppmuntrade mig att träda in uti den så kallade bildade verlden, händelsen understödde min fåfänga, mitt arma, redan sårade hjerta trodde på möjligheten af varmt deltagande."

"Och ni blef bedragen?"

"Nej, rättvist straffad, för det jag vågade älska en varelse af bättre natur. O! om ni visste huru jag lidit, hvilka grufliga strider jag utstått; kanhända skulle då en medömkans tår helgas åt mitt minne. Men ni darrar! är det ett tecken att jag bör sluta?"

"Fortfar."

"Hvad denna tillåtelse gör mig lycklig! — Ifrån den stund våra blickar möttes på Grafön, var mitt öde bestämdt. Uti enslighetens sköte, uti krigets faror — öfverallt stod er bild för tanken, upplifvade modet, kastade ljusa strålar öfver min ofta mörka lefnadsbana och blef det helgon, vid hvars fötter jag dyrkande nedlade dagliga offer af obegränsad trohet. Förgäfves anade jag att det var en villa, som måste skingras; sjelfva motgången gjorde mig ej klokare, afståndet och tiden förmådde icke släcka känslans brand. Måhända hade mitt ljufva svärmeri varat lika länge som lifvet, om jag ej under den nu slutade resan erfarit att ni snart blir en annans maka. Hvad mer, tänkte jag först. Du har en aktad lärare, hvars öde full-

komligt liknar ditt. Du kan, såsom han, få utbyta kärlek emot vänskap. Sjömannen dömdes ju att försaka den husliga lycksaligheten? Vid närmare eftersinnande störtade dock inbillningens sköna luftslott till jorden. Ifrån djupet af min själ hviskade en varnande röst: tag dig i akt! Du är icke af nutidens mångformade slägte, som antingen bortsofvit sin barndom vid öfverflödets mjuka barm eller tidigt insupit verldsvishet i lärdomens skola. Vilden bär aktning för öfverlägsna kunskaper och låter stundom tåligt undervisa sig; men säg honom, efter vunnet begrepp om finare njutningar — säg honom: du är ett oting, som måste kastas tillbaka i mörkret, med förlust af din fordna, råa styrka, så blir han förtviflad och söker antingen att hämnas en grym oförrätt eller — döden."

"Ni hyllar förfärliga grundsatser."

"Hvarföre uppdrog ödet en trollkrets, hvilken jag icke kan öfverstiga och nekade mig slafvens undergifna lynne. Beklaga den oerfarne ynglingen, som under sin hänryckning förbisåg att, till ernående af det han ville vinna, fordrades mer än blott sann kärlek, i förening med tålamod och trodde att den tarflighet hvari han sjelf uppföddes, skulle göra guldmassor obehöfliga. Tärningen är kastad; bort med all veklig klagan! Jag har upplefvat den herrligaste stunden af mitt lif och fått ge mina känslor luft midt ibland lössläppta, stridande naturkrafter. Än mer, ni har velat höra mig. Nu eger jag mod att taga ön gent öfver inloppet i besittning. Må kaparen sedan försöka att göra hemgång. Den sista, under hans flykt afskjutna kulan, skall finna väg till mitt bröst och mitt sista ord blifva ert namn!"

Med all den styrka hon förmådde samla, sökte Charlotte qvarhålla honom; men han lösryckte sin hand

och hoppade ned uti en liten vid bryggans lä-sida liggande fiskare-båt, som undfallit hennes uppmärksamhet. Molnen hade nu börjat skingras; stormen aftog. Några ljusa skymtar af den beslöjade månans anlete gjorde möjligt att varsna huru farkosten arbetade sig fram, öfver de motspänstiga vågorna, hvilkas kraft flickan, genom sitt qvarstående, tycktes vilja besvärja.

Så stod hon länge, med åt rymden vända, stirrande blickar. Inom det flämtande bröstet stridde mångfalldiga, olikartade känslor. Någon fullkomligt redig tanka upprann icke ur detta hvimmel af hemska föreställningar. Har jag, frågade hon slutligen, lyckats bereda min far en hjelp, som skyldigheten ålade mig att söka, eller är jag återigen orsak till nya motgångar. Hvad blir nu frukten af alla mina bemödanden, att lyssna på förståndets fordringar? Finns väl något lugn öfrigt, sedan jag försakat den skönaste lott lifvet kunnat erbjuda och - - - - - Men nej, nej! Han skall icke uppoffra sig. Jag vill, jag måste lida för oss begge!

Liksom fattad af ett slags yrsel, nalkades hon bryggans ena kant. De emot himlen utsträckta händerna och den framlutande ställningen, tycktes antyda tillämnadt knäfall, hvarunder hon medvetslöst skolat nedstörta ifrån det knappa fotfästet, om ej modren slagit sina armar kring hennes lif, sägande:

"Blif icke rädd, arma barn! Jag såg dig gå vilse och skyndade att förekomma följden deraf."

"Synes han ännu, eller ha böljorna uppslukat sitt rof?"

"Hvem menar du?"

"Klippenfelt. Låtom oss genast skaffa en större båt, som räddar honom."

"Låtom oss heldre rädda dig sjelf. Du har blifvit förkyld; din puls slår feberaktigt; dessa fantasier

vittna att du behöfver snar hjelp. Stöd dig emot min axel och följ mig till kontorsbyggningen. Jag skall låta göra upp eld; du måste befrias ifrån de våta kläderna!"

"Hvad denna förställning plågar mig. Säg, jag bönfaller derom, hörde du vårt samtal?"

"Ordna dina tankar, goda Charlotte! Här har du ju omöjligt kunnat träffa någon? I förmodan att du skulle uppmana våra fiskare till en vågsam sjöfärd, sprang jag länge ifrån koja till koja, men ingen hade sett dig, Mer än orolig nalkades jag bryggan, som det dock aldrig fallit mig in att, för din skuld, undersöka, så framt icke en, efter hvad jag tyckte ur hafvet kommande, dof röst ropat: rädda er dotter! Det var säkert inbillning eller kanhända högre makters varning, ty dig fann jag alldeles ensam."

Huruvida denna uppgift blef trodd, måste vi lemna derhän, ty ingen invändning gjordes och de begge fruntimren vandrade nu stillatigande till det ställe, dit frun önskade föra sin dotter. En gammal trotjenarinna hade redan brasan påtänd; de våta plaggen torkades medan hon kokte kaffe, så att både klädseln och ett inbjudande frukostbord voro i ordning, när kommerserådet anlände, med förstördt utseende.

Troligtvis hade ingendera särdeles matlust; men alla fruktade att både få och framställa frågor, hvarföre de skyndsamt slogo sig ned vid anrättningen. Sedan uppasserskan lemnat dem, började Walm;

"Vet ni, mina vänner, jag hade nyss ett så besynnerligt äfventyr att jag skulle trott mig drömma, om icke beviset på motsattsen låg här i bröstfickan. Min värsta, ja enda fruktade ovän, kapare-gasten, trädde fram ur buskarne; för hvilket ändamål kan du omöjligt gissa mamma."

"Förmodligen erbjöd han dig att med en stor summa friköpa dina virkeslaster?"

"Nej, han tvingade mig att ta emot några papperslappar, hvilka, enligt uppgift, skola vara goda vexlar."

"Det är bara ett nedrigt bedrägeri, hvarigenom han sökte bortblanda rätta meningen med sin närvaro, eller hamnens undersökning. Tag fram och skärskåda den föregifna skatten, så skall du finna att mina misstankar äro grundade. För öfrigt vore det ju ytterst farligt att utan lof begagna en annans namnteckning?"

"Jag ämnar också icke nedlåta mig till ett sådant brott, och har endast omtalat saken för dess sällsamhets skuld. Ni skolen blifva mina vittnen. När ni, gemensamt, erfarit lapparnas innehåll, vill jag antingen sönderrifva eller skicka dem till deras egare. Der äro de! Men hvad ser jag? En, två, tre, fyra, fem, sex engelska banknoter, å femhundra pund hvardera? Detta måtte vara trolleri!"

"Eller ett medel att göra sig säker. Lånet återfordras nog, i sinom tid."

Då begriper jag icke hvarföre han så godt som befallde mig ofördröjligt afsända summan till liqviderande af mina Engelska skulder.

"Lyd mitt råd, använd aldrig dessa blodspenningar."

"Jag skall vidare tänka på saken. Yppa ej vår hemlighet och låt oss resa."

Ett par timmar derefter kom ett bref ifrån kapten Stiller, hvari han tog vänskapligt afsked, och sade sig hafva fått order att genast afsegla. Slutet lydde så här:

Budbäraren har riktigt framfört herrskapets begäran, om kanonerna m. m., men det gör mig ondt

att nödgas säga nej. De gamla kasserade ibland ballasten befintliga små pjeserne, vore er till ingen nytta och fregatten har så svag bestyckning, att den under inga vilkor kan förminskas; helst nu då jag företager en ganska vågsam expedition. Deremot vill jag bedja först anträffande svenska örlogsman, hafva ögonen fästade på den skälmen kaparen; hvilket hädanefter bör blifva lätt, emedan säkra underrättelser inlupit att ryska flottan ledsnat och packar sig hem. Hjelper vår herre en fattig sjöman, hoppas jag vi träffas ännu en gång här i lifvet, då det blir min tur att brygga punsch.

"Nå, detta var rågan på alla besynnerligheter!" utropade Walm. "Hvem har kunnat säga honom, att vi ville låna kanoner?"

"Upptäckten deraf måste vi lemna åt framtiden och för det närvarande endast tänka på fiendens reträtt", svarade frun som såg att Charlotte behöfde bistånd om hon ej skulle falla i vanmagt.

XXVI.

Utan tvifvel ligger det ett visst skaplynne i sättet hvarpå folkslagen helst strida, och grunddraget deraf blir högst långsamt, om nånsin, alldeles omärkligt. Detta härleder sig väl stundom ifrån stammens ursprung; men oftare ifrån beskaffenheten af det land den bebor. Äfven om civilisationens allt annat förändrande spira utsträcktes öfver Norra Afrikas slätter, skulle araben heldre nyttja sina vapen till häst än till fots. Tyrolaren, sedan länge åtnjutande fullkomlig bildning, gör sig icke sjelfmant till ryttare i farans stund, utan söker ett skygd, bakom hvilket han kan rigta sina farliga skott. Emellan dessa ytterligheter finnes många grader, och ehuru våra hedniska förfäder tappert mötte fienden på landbacken, valde de ofta till tummelplats dels sina grannars, dels egna skärgårdar, med en förkärlek som tycks ha öfvergått till efterkommande.

"Midt ibland, om vi så våga säga, dyningarne efter stormen vid det stora skeppsbrott Carl XII led, satt Adolf Fredrik på Sveriges, genom inrikes viller-

valla skakade thron, utan magt att regera, utan medel till kostsamma, nödvändiga försvarsanstalter. Hvad det ena partiet ämnade uppbygga, nedref det andra; gräl förspordes öfverallt, men något tankarnes sambaud söktes förgäfves. Blott en enda stämma fick allmännare gehör. Å begge sidor lyssnade man till öfverstens vid artilleriet, Ehrensvärd, project att alldeles afsöndra galerflottan ifrån linieflottan och bilda ett, arméen tillhörande särskildt sjövapen, hvars ändamål skulle blifva finska kustens jemte Sveriges beskydd.

Huruvida denna äktenskapsskillnad var nyttig eller ens behöflig, vilja vi icke närmare undersöka, blott nämna att den förorsakade långa, kanske ännu i våra dagar knappt jemnade tvister, vid hvilka afundsjukan och partihatet gjorde sig gällande. Ehrensvärd, Sveaborgs märkvärdige grundläggare, blef såsom befordrad till general, chef för galerflottan*). Längre fram erhöll han kungens, på högst ovanliga skäl stödda medgifvande att, efter behag, få nyttja antingen vanlig svensk örlogsflagga eller alldeles blå **). En så i ögonen fallande utmärkelse måste såra mången; synnerligast då det följande året stadgades, att äfven hufvudflottan borde ega en place d'armes i den nya finska fästningen ***). Deremot och när ett annat politiskt parti segrade, begärde hemliga utskottet †) att nationen måtte slippa underhålla tvänne sjöstater och att, hvad befälet angick, allt skulle återställas i sitt gamla skick, kallande örlogsflottan rikets tryggaste förmur, värn och försvar.

---

*) Genom kongl. brefvet af den 18 Oktober 1756.

**) 1761.

***) 1762.

†) vid 1766 års riksdag.

Gustaf III som, undantagande då han behöfde penningar, icke särdeles bekymrade sig om ständernas mening, hade vid den tidpunkt hvartill vi nu hunnit med vår berättelse, utrustat en ganska betydlig skärgårdsflotta, kallad arméens, och dock förd af sjöbefäl, ehuru ingalunda erhållet ifrån linieskeppen. Liksom för att göra saken ännu mera invecklad byggde man jemte galerer och kanonslupar, ett slags till segling i öppna sjön föga tjenliga fregatter, under obegripliga namn. Om hela den öfriga verldens mariner fått till prisfråga, hvad en Turuma, Poyama och Udema betydde, hade knappt någon ibland dess personaler kunnat gifva nöjaktigt svar förr än han åtminstone först lärt sig finska språket. Men oaktadt allt detta hvilade stora förhoppningar på denna hufvudsakligast med landtsoldater bemannade, Vikinga-flotta, som snart gjorde sig förtjent af nationens tacksamhet och skulle varit ett litet underverk, så framt den ej kunnat efterapas i större skala af vår mägtige, fiendtlige granne.

Öster om Hangö udde stäfvade Hvita Falken åt Barösunds-fjärden, en klar morgonstund. På förbramsalningen satt löjtnant Wågenhjelm, med sin kikare rigtad emot nordost, och vid stormasten stod kapten Stiller, noga iakttagande hvarje observatorns rörelse. Länge kunde man icke höra hvad han sade inom tänderna, men slutligen ropade han:

"Kom hit, herr Abel - katt - ulin!" och fortfor, sedan högbåtsmannen åtlydt kallelsen. "Har vår tackling, efter sista ansättningen, sträckt sig så mycket att fregatten seglar fullkomligt säkert?"

"Ja herr kapten, hon arbetar ledigare och vigare än en engelsk lotskutter."

"Minns du ännu farvattnet i de framför oss liggande kryphålen?"

"Ja, lika bra, som mitt fader vår."

"Godt, men är du hemmastadd på andra sidan inloppet tlll Borgo?"

"Äfven der åtager jag mig att vara lots, ett stycke in i skären."

Under detta korta samtal hade löjtnanten lemnat förtoppen och vid hans annalkande drog Kattulin sig tillbaka, hvarefter chefen, åtföljd af sin sekond, gick akterut yttrande:

"Nå gissade jag rätt?"

"Fullkomligt. Vid Träskön ligger ett linieskepp för ankar."

"Syntes skrofvet?"

"Nej, blott topparne."

"Låt hissa rysk vimpel, vänd och håll ostvart, att det må se ut, som vi ämnade oss till Cronstadt. Sedan får jag säga som min förste kapten på Ostindien: Styre Gud! så går allt väl!"

Återigen tycktes besättningen hafva blifvit stum. Väl sökte några af de sist ombord komna båtsmännen att fråga sina erfarna kamrater hvart man tog vägen och hvarför klart skepp gjordes utan synlig anledning? men då den tilltalade icke svarade, utan bara kastade spejande blickar i alla riktningar, gjorde de förra så med. Tid efter annan uppstucko flera segel vid horizonten, dock intet som kunde misstänkas att vara örlogsman.

På sådant sätt gick det hela dagen för half vind med tio mils fart i vakten. Mot afton tog kaptenen sjelf roparen, bad Kattulin ställa sig vid drillen för att varsko och låt falla några streck. Efter denna manöver ökades hastigheten; de framför liggande otaliga öarna och skären kommo småningom på sidorna om fartyget; nya tycktes liksom uppväxa ur hafvet.

Vill herr kaptenen ända in till Lovisa eller bara till Svartholmen?" frågade högbåtsmannen.

"Ingendera delen, jag tänker ankra under Vaterpä-landet, der enligt min gamla märkesbok en god hamn skall finnas."

"Då måste vi styra upp något igen och hade gjort bättre att längre bibehålla vår gamla kurs."

"Jag har inte befallt dig säga, hvad som är väl eller illa gjort; endast hvar Vaterpä ligger och visa vägen dit. Namnet behagar mig, för det låter en smula holländskt."

Utan vidare äfventyr ankrade fregatten på nämde plats i solnedgången och erhöll genast besök af en gammal fiskare, som berättade att svenska skärgårdsflottan låg vid Svensksund, men troddes snart blifva anfallen på två sidor, af den mycket starkare ryska.

"Hur vet du det?" frågade kaptenen, rynkade läpparne, och mätte talaren, med de små plirande ögonen, ifrån hufvudet till fötterna."

"Hvarför sku' annars amiral Kruse, ha lemna Lill-Svärtan och maka sig hit -åt med Aspö eskadern?"

"Hvad säger du; är han här?"

"Ingalunda så alldeles, utan ännu bara bak kyrkogårds ön, fyra mil borta; men nog arbetar han hela natten, för att komma in uti rätta farleden alltid, ifall det inte redan är gjordt. Min son, som nunnas kom hem ifrån farbror sin, på Vikari, har sjelf sett dem."

"Hvem skall då helsa på ifrån andra hållet?"

"Prins Assow."

"Åh fan? Han, som bor nere vid svarta hafvet. Der har jag varit, må du veta."

"Han menar säkert prinsen af Nassau." *) inföll den tätt bredvid stående löjtnanten.

"Nå hvar finns Hans Maj:t vid detta laget?"

"Troligtvis är han på flottan; för kung Gösta älskar sjövapnet, säger man."

"Ja, när det ror. Men lika mycket; hittar du till Svensksund långs stranden, och vill lotsa en slup dit, för god betalning?"

"Långs stranden? Åh ja, intet sku' det vara omöjligt inte."

Klippenfelt! Laga dig genast i ordning att göra en kurir-resa med min åttahuggare. Du brukar ha lycka på dylika färder, likväl är denna särdeles vigtig."

Man kunde verkligen säga att den unge mannens ansigte uppklarnade, vid dessa ord; ty det fick ett uttryck af någonting emellan glädje och hopp. Äfven bröstet tycktes vidga sig för svallande känslor, hvarje muskel i armarna spändes. Lyckligtvis behöfdes ej vidlyftigare svar, än: "Jag är genast färdig, herr kapten"; hvarefter han skyndade till Ödmans hytta.

"Hvarför sådan brådska?" frågade skeppsskrifvaren, bortläggande den bok han vid kadettens ankomst läste.

---

*) Carl Henrik Nikolaus Otto, egentligen prins af Siegen men också benämd prinsen af Nassau, var en tapper, rå och i anseende till sina mångskiftande öden, märkvärdig man. Den sistnämnde titeln ville hans egen familj ej bestå honom, emedan farfadern ingått en, så kallad mesallianse. Efter att hafva kringseglat jorden med Bougainville, bevistade han Gibraltars belägring; kommenderade ett flytande batteri och blef grand af Spanien. Sedan gick han i rysk tjenst; bidrog förnämligast att förstöra den turkiska flottan i Svarta hafvet samt erhöll befäl till sjös mot svenskarne. Fallen i ett slags onåd, återvände han till Frankrike och dog derstädes.

"Om några minuter går jag nya faror till mötes. Dessförinnan vill jag taga måhända evigt farväl. Man väntar batalj. Fienden har öfverflyglat vår skärgårdsflotta. Midt igenom hväsande kulor skola angelägna depescher skaffas till kungen och jag, jag är den lycklige, som får framföra dem. Ser ni mig ej åter, så underrätta, om möjligt, min far, hvar hans son stupade. Låt Charlotte veta, huru bittert jag ångrat att hafva gjort en onödig henne sårande bekännelse. Glöm mina många svagheter och kom endast ihåg, att ni mistat en tacksam vän."

Vanligtvis kunde ingenting störa Ödmans, åtminstone yttre, lugn; men vid denna okonstlade framställning syntes han mycket upprörd.

"Gör din pligt", svarade han "och förblanda icke statens tjenst med ditt hjertas egna angelägenheter. Den förra kräfver en oafbruten kallblodighet, som de sednare kunde förminska. Krigaren, ehuru invigd åt döden, bör aldrig trotsa faran, utan så vida den sak för hvilken han strider, derigenom gagnas. Hvad du ålaggt mig skall bli uppfylldt, om du faller. Min välsignelse ger jag dig, med detta famntag."

I det samma hördes skepparepipans genomträngande ljud kalla slupgastarna på däck, dit äfven Klippenfelt kom, så fort han hunnit rycka sig ur den faderliga vännens armar och fatta sina vapen.

"Här ser du ett bref", började Stiller "som Hans Kongl. Höghet storamiralen sjelf präntat och du skall lemna i Hans Majestät konungens nådiga händer, men fan tar dig, med hull och hår, om Ryssarne knipa det. Akta också min åttahuggare; ty maken till båt finns inte. Skulle nu så rasande vara att du stöter på patrull, eller ser något otyg jemka sig hitåt, må du, i förra händelsen välja landvägen för din egen

person och, i den senare, varna mig genom ett par kastade raketer. Har du förstått mig?

"Ja, ganska tydligt."

"Nå hvarför koxar du, liksom inte allt vore klart?"

"Jag vill blott se hvilka jag får till sällskap. Det behöfs starkt folk för att ro så långt; och vapenöfvadt, om vi råka illa ut,

"Bifalles. Välj efter behag, hvilka du anser tjenliga och sedan i båten. Kungen finnes vid Svensksund", tillade han, lutad öfver relingen, medan kadetten äntrade ned. "Lotsen känner vägen."

Emellertid hade mörkningen börjat, så att båten snart förlorades ur sigte. När intet årtag mera kunde höras steg kaptenen ned ifrån den kanon, på hvilken han stått, gick långsamt till kajutan och mumlade under vägen: "Det skulle ändå vara satans dumt, om pojken inte kom lefvande tillbaka; för ingen lyssnar andäktigare än han, när jag berättar mina märkvärdiga äfventyr."

Klippenfelts uträkning att kunna begagna segel, slog icke in; ty ehuru det blåste något hade vinden gått på ostkanten och fiskaren ville ej ansvara för lotsningen, om man skulle kryssa emellan de många holmarne. Krypande tätt under land, hela natten, kommo de först klockan emot åtta följande morgonen i närheten af Musala, utan att hafva märkt något fientligt, men då de stucko fram emellan denna ö och Vikari ropade lotsen: "Styr till bryggan der borta, och låt mig få stiga ur hos bror min. Nu kunna herrarne hjelpa sig sjelfva"

Den liflighet hvarmed detta yttrades, var för stor att icke väcka uppmärksamhet. Alla sågo i samma rigtning som talaren höll sina uppspärrade ögon, fastän han pekade åt annat håll. Midt framför, på en knapp

mils afstånd, utbredde sig en lång linie af svarta föremål ifrån hvilka mångfalldiga, högre och lägre master uppspirade.

"Bless my Soul! Hvad är det för spektakel?" ropade Old Jack. "Hvem har nånsin hört omtalas att man lägger galeaser i linie med fregatter? Nej se bara, sådane underdjur! de der, som hafva latin segel."

"Sacre nom!" svarade Vaudrevil, "man skall vara engelsman, för att inte begripa saken. De kallas ju gallerer? Hans aldra kristligaste Majestät eger många af den sorten i Medelhafvet. Malteserriddarne slogo Turkarne med sådane fartyg och jag har sjelf farit på två stycken."

"Du hade just bort stanna qvar hos Malteserriddarne. Ack, om hela sällskapet ville gå till sjöss och blott ett enda godt linieskepp mötte dem, under en frisk bris!"

"Se så gossar, nu kan vi ha pratat nog", inföll Klippenfelt, i det han styrde upp, för att åter komma bakom Musala-holmen. "Ge fart! Vi måste dölja oss tills de börja slåss, då ska' ni få beskåda, dem närmare, kanske blott på några kabellängders afstånd."

Genom en af dessa, stundom konstigt sammanlänkade, stundom helt naturliga händelser, som kallas ödets beslut, blef det general-amiralen grefve Ehrensvärds lott att utföra den första, större strid, hvari hans faders nya skapelse skulle pröfvas. Aldrig hade Gustaf kunnat välja bättre befälhafvare, för att vårda Svenska krigsäran och göra fiendens anslag om intet; skada blott att lyckan dervid togs i för stor beräkning eller måhända ett för långt drifvet sträfvande efter vapenglans nedtystade klokhetens varningar. Öfver rätta förhållandet hvilar ett ogenomträngligt täckelse. Konungens hänryckte beundrare frisäga honom ifrån ansvar inför efterverldens dom; men redan samtiden

ville veta att Ehrensvärd fann nödvändigheten af försänkningar uti inloppen till Svensksund emot Fredrikshamnssidan och begärde att få verkställa dem, långt förr än dermed, efter slutligen erhållit nådigt bifall, början gjordes.

Så snart vinden, den 24 Augusti, blef vestlig, syntes genast att ändamålet med Svenska skärgårdsflottans i öfrigt ganska väl valda ställning var förfeladt, om de ofullständiga försänkningarne ej höllo stånd, hvilket knappt någon trodde.

Dittills hade man blott fruktat för det, som kunde komma raka vägen, nu insåg man klart att fiendens öfverlägsna styrka tillät honom anfalla på två håll. En härjande eld öppnades i Svenskarnes rygg och utan så orubblig tapperhet, som alla underlydande visade, utan så säker uppfattningsförmåga, som befälhafvaren ådagalade, skulle ingen räddning varit möjlig. Efter att hafva räknat fartygen i amiral Kruses, för tillfället af generalmajor Balaij kommenderade eskader *) och funnit dem utgöra något öfver tjugo **), sände Ehrensvärd till deras möte trettio af sina, medan de öfriga tio fingo försänkningarnes bevakande sig anförtrodt. Men hvilken oangenäm känsla måtte

---

*) Alla Svenska rapporter och historiska handlingar, rörande bataljen, upptaga att amiral Kruse sjelf förde befälet öfver Aspö-eskadern; men prinsen af Nassau säger uti sin, vid det impertinenta brefvet till kung Gustaf af den 30 Sept. 1789, bifogade berättelse, att amiralen var kallad till Pettersburg och irländaren Balaij förde befälet, hvilket man förgäfves sökt vederlägga.

**) Svenska berättelserna innehålla att Ryska fartygens antal, på denna punkt, var 28. Deremot specificerar prinsen af Nassau dem, i nyss åberopade urkund, till blott en fregatt, 7 chebecker, 1 udema, 2 bombkitsar, 6 kanonslupar och en paketbåt. Sanningen torde ligga midt emellan.

icke nedtryckt den genialiske mannens sinne, då han nödsakades att ligga stilla, afstå ifrån de närmaste motståndarnes fullkomliga kufvande och sjelf bevisa, huru vanskliga skärgårdsbataljer oftast blifva, derföre att de egentliga stridsmedlen hafva till hälften en armées, till hälften en seglande flottas natur, utan någonderas hufvudegenskaper; eller rättare saknar, under vapen-lyckans skiften, både den trogna jordens fasta stöd och det öppna hafvets rymder. Måhända var minnet häraf en ibland de orsaker, som förmådde honom att, innan krigets slut, lemna tjensten.

Det led emot middagen. Tjocka krutmoln in-svepte de kämpande, döden skördade offer i mängd. "Se så, gossar", ropade Klippenfelt, "nu är det tid för oss!" Lik en simmande svan, som vill uppsöka sina ungar inom jägarekretsen, skred Hvita Falkens vackra slup, först långsamt förbi Musala öns södra udde, förökade sedan farten småningom och ilade, slutligen norrut långs fiendtliga linien, genom ett stridt regn af Svenska kulor.

Vinden, som dref bort krutröken, gaf fri utsigt öfver bataljens gång, men fastän hvarenda karl upp-fattade flottornas ställning, med sina blickar, vågade ingen yttra något ord, förr än man hunnit förbi den lilla holme på hvilken Ryssarne stödde deras venstra flygel:

"Kors sådana Lubbers," utbrast slutligen Old Jack. "De ha ju laggt sig så, att våra skott svepa långs hela deras linie ifrån centren åt begge flyglarne och få de inte stryk till gagns, vill jag aldrig mer smaka grogg."

"Godt och väl!" inföll Jenkis, "men hela saken är helt simpelt en båtstrid, som hastigast afgjordes med äntring. Vore här Engelsmän eller Amerikanare, skulle man få se på en annan lek."

"Vadreuil har ju sagt oss att det är galerer."

"Håll munnen", röt kadetten, "och fall på årorna; vi måste ro fatt den der slupen, som ämnar sig till vår flotta. Halut, öfver allt!

Några minuter derefter hördes: "Båt Holah!" och sedan den mötande saktat farten. "Hvem der?"

"Öfverste klerker; men hvem är du?" blef svaret.

"Hvita Falkens kadett, som söker Hans Majestät för att aflemna despescher ifrån storamiralen."

"Ro då till Kotkakolmen, midt framför, farväl!"

Omgifven af några få förtrogna, stod Gustaf III på nämnde holmes största höjd, beskådade bataljen och afsände, tid efter annan, de order han tyckte behöflige. Vid Klippenfelts helsning blef han liksom något häpen; åtminstone öppnades de talande ögon mer än vanligt. Men vid brefvets åsyn framsköt en tydlig glädjestråle, i det han hastigt frågade:

"Hade Möllersvärd redan hunnit till Carlskrona innan ni seglade? Ligger den väntade örlogs-eskadern vid Hangö, eller närmare hit åt?"

"Löjtnanten fulländade sin resa på den otroligt korta tiden af fem dygn; eskadern kommer förmodligen så fort vinden medger."

"Kommer? — vinden medger? Hvad skall det heta? När jag befaller, får vinden ej hindra."

"Det har den också icke gjort hvad Hvita Falken och mig i underdånighet beträffar."

"Ert namn, min gunstig herre?"

"Klippenfelt; kadett i Ers Majestäts tjenst."

"Du har min nåd. Drag dig tillbaka, medan jag öppnar depescherna."

I detsamma låg kuvertet sönderrifvet vid monarkens fötter, läsningen af brefvet gick deremot icke fort. Efter dess slut sade han till sin omgifning:

"På det hela taget hade grekerna en bra religion. Deras gudar och synnerligast Neptunus, kunde blidkas med offer, altaren eller tempel; våra biskopar tillåta ej att man ställer sig in hos afvogt sinnade naturkrafter och det återstår, för nutiden, blott den prosaiska regeln: hjelp dig sjelf."

"Således mindre goda nyheter ifrån sjösidan?" vågade en närstående fråga.

"Ja, nästan infama. Hertigen kan först längre fram löpa ut, med stora flottan; den eskader jag begärt till hjelp, kommer antingen alldeles icke eller såsom Arboga öl. Ah, Mon Dieu! hvad ett par stora skepp i dag gjort oss nytta. Men nog härom. Vi skola slåss dem förutan nu med ära, en annan gång med vinst. Politikens himmel mulnar allt mer och mer. Hvem vet, om icke den krossande åskviggen åter igen laddas emellan nordens fjellar, liksom fordom?"

"Politikens himmel?"

"Ja, mina herrar. Ryktet att bastiljen i Paris var stormad, är ingen fabel. Detta fäste ligger jemnadt med jorden af det rasande folket. Min bror skrifver: dagen förut plundrades krut- och vapenförråden under föreväudniug att armera fyratioåtta tusen man nationalgarde eller på svenska, pack. Oansedt kommendanten, den ädle de Launaij, kapitulerade blef han, jemte Mairen, Flesselles, skändligt mördad genom sextiotusen vilddjur, ulstyrda med kokarder af orleanska husets färger blått, rödt och hvitt."

"Det är afskyvärdt, men måhända skulle folket aldrig gått så långt, om man icke midt i en stor stad bibehållit ett hemlighesfullt, lätt åtkomligt statsfängelse, inom hvars murar otaliga, den enskilda hämndens offer måste försmäkta?"

"Bara förtal. Ludvig är ingen blodtörstig tyrann; hans ministrar hvar en Richelieuer eller Mazariner. De

otaliga offren befunnos vara hela sju stycken, större delen så gamla, att deras återinträde i verlden, der ingen vän, ingen slägting kommit dem till mötes, blifvit långt värre än fängelsets ensamhet. Låten icke detta skimrande irrbloss, som några galna filosofer antändt, äfven blända oss här i norden. Friheten, mitt dyrkade ideal, hafva sjelfsvåldet och folkyran ohelgat. Den nya afguden med det prunkande namnet "jemnlikhet", skall kullstörta all samhällsordning, nedbryta alla throner och blodbeskölja jorden, om ej någon kraftig furstes hand sätter gräns för dess tillbedjares raseri."

Här afbröts kungens vackra föredrag genom en officer, som rapporterade att prinsen af Nassau börjat upptaga försänkningarne, och öppnat elden ifrån ett tjugofyra-pundigt batteri på Kutsala öns norra udde.

Denna underrättelse tog nu monarkens hela omtanka i anspråk. Faran växte med hvarje minut, ett större fartyg beordrades att bryta ur den fäktande svenska linien för att understödja de, försänkningarne skyddande galererne och kanonsluparne; hvarvid man, besynnerligt nog, just valde Turuman Sällan Värre, hvilken under nedseglingen kom på grund, der den sjelf behöfde hjelpas.

Om ryska öfverbefälhafvaren varit riktig sjöman, gjort aspö-eskadern starkare och ej hos sig behållit åttatiotvå fartyg, hade den svenska flottan varit förlorad. Ehrensvärds örnblick genomskådade detta fel och lyckades att, med fördubblad hastighet i skjutningen, tvinga sin besvärligaste motståndare till återtåg, just då denne bordt göra mesta nyttan. Sålunda säker att hafva reträtt-vägen öppen, låt han de utmattade besättningarne hvila en stund och förde dem sedan mot nya faror. Emellertid lyckades prinsen af Nassau att öfvervinna

de konstgjorda hindren. Lik en lavaström utbredde sig hans mångdubbelt starkare linie, som svenskarne bekämpade i ännu två timmar men hvars krossande öfvervigt de rätt fingo lära känna, när amunition började saknas och nöden tvingade dem att, efter solnedgången, söka uppnå fästningen Svartholmen vid inloppet till Lovisa.

Under så beskaffadt förhållande måste äfven Gustaf laga sig undan, förr än han fick veta dagens svåra följder, nemligen förlusten af 21 större och mindre fartyg, jemte 45 officerare samt 1300 underofficerare och manskap, dödsskjutne, sårade eller fångne.

"Generalamiralen drar sig nog med heder ur spelet", yttrade kungen då han steg i sin slup, tätt bredvid Hvita Falken.

"Vågar jag underdånigt fråga, om Ers Majestät befaller något vidare?" inföll Klippenfelt, med blottadt hufvud.

"Du har gjort din skyldighet, min gosse och må återvända till fregatten. För ditt nit i tjensten får du en fändriks fullmakt, så vida Ryssarnes kulor icke sätta plump på utnämnings-protokollet."

Af ett tillämnadt, fyrdubbelt: "Lefve konungen!" hann slups-besättningen knappt uppstämma första reprisen, förr än en hofherre hoppade om bord, knöt näfven och utropade:

"Tyst, tyst! Äro ni ifrån edra sinnen, karlar? Detta skrål skall ju draga fiendens uppmärksamhet hit åt?"

"Hvad gör det?" svarade Gustaf leende. "Herr Nassau må gerna rapportera att vi, i egen person, varit tillstädes då svenska vapnen betäckt sig med odödlig ära. En annan gång kan krigslyckan blifva mig gynnsam. Allons, Messieurs!"

Ack om Charlotte, Ödman och Kattulin hört hvad kungen sade mig, tänkte den, åtminstone löftesvis, nybakade officeraren, befallde årornas fällande och styrde midt in ibland kulregnet. Dels för skymningens och dels för krutrökens skuld, kunde ingendera flottan rätt urskiljas; dock visade blixtarne af de, ännu under återtåget fortfarande skotten, att afståndet var längst till den Svenska. Om blott ett enda af de kringsväfvande, tjutande jernstyckena träffat båten, skulle dess öde blifvit okändt.

Efter en god stunds ytterst häftig rodd, sade befälhafvaren "ligg!" hvarunder han ämnade öfverväga sin belägenhet och söka erinra sig farledens krökningar; ty lotsen hade rymt på ön. Detta tog Vaudreuil i helt annan mening och började:

"Hvilken herrlig musik! Skada blott att den ej får höras ifrån ett däck."

"Jag tror att hin håle sjelf klippt tungbandet på den pratmakaren", svarade Jenkis med låg röst, i det han slog sin flata hand för talarens mund. Vi hafva en båt babord här och jag vill hålla vad, att det är en Ryss; ty de lyfta årorna himmelshögt."

"Han ser rätt", hviskade Old Jack, som satt på aktersta toften. "Låt oss få taga den kattdrejaren, herr fändrik!"

"Laga edra vapen i ordning. Jag skall följa honom så oförmärkt. Intet ord mera; ingen fråga. Ro jemnt, utan vidare kommando, och då jag lägger ombord vet ni er skyldighet."

Lik en björnjägare, som redan nalkats idet för nära att kunna vända om och måste gå den farliga motståndaren rakt på lifvet, gled slupen fram vid sidan af dess okände följeslagare. Slutligen skallade ett långt anrop, hvaraf våra äfventyrare ej förstodo det

ringaste och skulle låtsat icke märka, om Vaudreuil förmått styra sin rörliga tunga. Trotts både förbud och varningar, svarade han:

"Mutschi, putschi, Mutschi! Sacre nom!"

Huruvida denna rotvälska i någon mån narrade åhörarne, eller de anade en hotande fara och ville närmare undersöka förhållandet, veta vi ej; men båten styrde ned så ovarsamt, att Klippenfelt, genom en skicklig gir, kom på dess låring och sårade, med sin sabel, den fiendtlige befälhafvaren förrän kamraterne äntrade. Hade det varit dager, skulle nu uppkomna strid hafva ytterligare bevittnat gamla, erfarna matrosers ofantliga öfvervigt i allt handgemäng på sjön. Hela deras varelse följer fotfästets rörelser; armarne äro liksom utan behof af kroppens stöd. Ingen lutning kommer dem att förlora jemvigten, hvarje slag träffar den rätta punkten. Alla fiendens hugg undvikas med en böjning, om vapenparaden misslyckas. Inom några minuter låg hvarenda Ryss antingen liflös, blödande, eller bedjande om pardon och dessa böner voro de enda ljud af menniskoröster, som störde den för öfrigt djupa tystnaden, undantagande ett par half-högt yttrade: "Cujon. Sacre bleu!"

När segern var afgjord, frågade Klippenfelt:

"Men finns ingen ibland er, som kan ett ord svenska?"

"Jo, lite kan jag", svarade en fånge.

"Nå, så säg då hvart ni skulle ro?"

"Inte veta, nådig herre, bara tro att vi ska söka general Balaij."

"Hvem skickade er?"

"Han, som kommendera näst prinsen och tog upp stockarna der borta."

"Menniskan har väl något namn?"

"Ja, Maltesariddar Litta" *).

"Nå besitta den Vaudreuil", inföll Old-Jack, skrattande. "Han hade riktigt väderkorn."

"Gör fast vår pris i släptåg och hal ut igen, gossar!"

Emot morgonen kommo de till Svartholmen, der skärgårdsflottan redan låg och Klippenfelt lät sitt folk hvila ut, medan han gjorde sig underrättad om Svenskarnes förlust; väl vetande huru många frågor han sjelf hade att vänta af kapten Stiller.

Några egentliga upplysningar vunnos icke dervid; men den ifrån staden kommande officeren, åt hvilken de tagna fångarne öfverlemnades, berättade att då grefve Ehrensvärd, vid sitt första möte med kungen, sagt: "Ers Majestät eger ingen skärgårdsflotta mer"; hade Gustaf svarat: "ni rår ej derföre, och till bevis på att detta är min öfvertygelse, gör jag er till riddare af Svärds-ordens stora kors."

---

*) Malteser-riddaren Littas kloka anordningar bidrogo mest till försänkningens upptagande; äfvenså hade han för öfrigt stor andel i Ryssarnes framgång.

XXVII.

Ett ymnigt Oktober-regn nedstörtade öfver de Svenska linieskeppen, på deras återfärd till Carlskrona, hvarifrån storamiralen med sin flotta ändtligen kunnat utlöpa i halfva nämnde månad, sedan de svaga besättningarne hunnit göras någorlunda fulltaliga, genom afdelningar af ett kavalleri och två infanteri-regementer. Detta krysståg räckte dock ej längre än åtta dagar, ty så snart man fått visshet om att Ryssarne börjat lägga upp, borde, å vår sida, samma åtgärd skyndsamt vidtagas, helst ett större fartyg sprungit läck och sjukligheten spridde sig äfven till det nya manskapet.

Härutinnan utgjorde Hvita Falken ett dubbelt undantag. Ingen enda sängliggande fanns der ombord och, efter beskickningen åt Finland, hade kapten Stiller genast fått order att tills vidare vara förenad med Götheborgs-eskadern, hvars chef sände honom på kryssning i Nordsjön, oaktadt vinterstormarna länge upprört dess böljor.

Det var en natt, som, besynnerligt nog, kunde kallas både ljus och mörk. Än öfverdrogs himlen med töckenmassor, dem ostliga vindstötar nedrullat ifrån de

Norrska fjällarne och sammanpckade till nästan masterna vidrörande tjocka skyar, då man knappt kunde urskilja något föremål på ett par famnars afstånd. Än hvirflade de bort och läto den uppstigande månen för en kort stund fritt sprida sina strålar eller, rättare, sitt magiska sken. Nu reste sig om styrbord vid horizonten hvarjehanda höga gestalter, liknande ofantliga gubbar med långt, hvitt hår, hvilka mången skulle tagit för spöken, men de erfarne sjömännen väl visste vara den snöbetäckta kustens toppiga jätteklippor. Liksom efter en taktmätares jemna slag, träffades bogen af framrullande vågor, genomskar deras kalla sköten och åstadkom ett ovanligt färgspel, allt ifrån fördjupningens, i svart stötande, dunkelblå grundton, till det yrande skummets alabasterperlor. De rörliga slagskuggornas olika lägen tycktes oupphörligt skapa och åter snart förinta, än ohyggligt formade vidunder, än lekande täcka vattennymfer, insvepta uti slöjor af den gröna, oceanen tillhöriga skiftning, hvilken våra målare söka härma då de vilja föreställa bilder till Ossians sånger och som, endast tydlig vid full dager, lånar åt skymningen på hafvet en i land okänd magt att förvilla åskådarens öga.

Inom fregattens relingar hade under senare tider uppkommit, om vi så våga säga, tvenne klöfverblad i samtalsväg. Det ena utgjordes af de tre välkända matroserna, hvilka merändels valde backen till ståndpunkt; det andra, eller Klippenfelt, Ödman samt Kattulin, vandrade fram och tillbaka på halfdäcket, när chefen eller sekonden ej intogo denna plats.

"Gudskelof att vi sluppo det otäcka träsket", sade nu Old-Jack. "Här ser man åtminstone icke land rakt för-ut hvar fjerde timma, och får andas ren hafsluft."

"Får så, ja", svarade Vaudreuil; "men detta är ändå ett bra futtigt lif för att vara i krig. En enda

skarp batalj och en onyttig kanonad på halftannat år. Fem långa vintermånader tillbragta på en förpestad klippa, liksom vi vore skjälhundar. Slutligen, till julro, kryssning i det besvärligaste af alla större farvatten."

"Och de eländiga prispenningarne, utbetlade öfver hela flottan, sedan kommissionärerna tagit det mesta för sitt besvär", suckade Jenkis. "Om vi, såsom i fjor, fått afmönstring, så - - - - -"

"Hvad?" återtog Jack.

"Åh, ingenting just. Jag skulle bara beställt mig lite lutfisk till helgen."

"Alltid bär du en räf bakom örat, undantagande då kulorna hvina. Jag vill svärja på att du sörjer öfver någon misslyckad uträkning, hvarigenom din kassa borde ytterligare tillväxa. Men, säg mig ärligt, för hvilket ändamål samlar du skatter? En äkta sjöman har ingen ro, förrän han lefvat upp sin vid afmönstringen erhållna hyra. Du, deremot, består ju inte din arma mage den ringaste fägnad?"

"Mina tankar voro också fåvitska, ända tills jag lärde känna Amerikanarnes hemseder och insåg menniskans sanna värde."

"Uppskattadt efter metallvigt?"

"Utan pengar kan ingen lefva och den, som ej ärft egodelar måste skaffa sig dem, men framför allt undvika att de taga slut. Förtjena medan du egen krafter, är en god vishetsregel. När ålderdomen kommer torde det vara för sent att bygga bo."

"Vill du att jag skall göra mig till timmerman eller murare? Nej, kära Jenkis lille, så rasande har verlden ännu icke blifvit. Matrosens bo är det fartyg han seglar med eller, när han blir gammal, Greenwich Hospital."

"Du lär få svårt att visa, hvar något sådant ligger i konungariket Sverige?"

"Derför tänker jag gå tillbaka till England, så snart kriget blir slut."

"Och jag reser till Frankrike", inföll Vaudreuil. "Der vet man att lefva för äran."

"Hvar och en må följa sin smak. Medan ni begge förtära edra pengar, den ena i hopp att bli hospitalshjon och den andra att få berätta sina bragder vid ett glas sockervatten, sparar jag för att köpa mig ett stycke jord i det land, der alla äro jemnlikar och ingen frågar hvarken huru man fått sin förmögenhet, eller hvar man är född."

"Du retar mig visst till gallfeber en gång, med dina republikanska tokerier" svarade Jack. "Skulle man icke fråga efter huru folk kommer åt sina rikedomar, så behöfde tjufven blott stjäla på ett ställe och njuta på ett annat, för att bli hederlig karl. Det hvarken har funnits eller finns något land, der jemlikhet råder utom i orden. Den saken förhåller sig alldeles, som då man lagar till grogg. Huru mycket massan än kringröres för att blifva blandad, flyter spriten genast ofvanpå, så snart du tar bort slefven. Men jag vill tala ändå tydligare. Betrakta en mast. Dess tjockaste, starkaste del är nederst, så kommer storstången, sedan bramstången och allra öfverst den smala pinnen, som heter öfverbramstång. Alla hänga tillhopa genom märsen och salningarne. Sade nu undermasterna, vi vilja sitta i toppen för att ej hafva någon öfver oss och hela resningen vändes upp och ned, fick du se huru hon bar sig."

"Du talar om döda ting, jag menar helt annat. I bibeln står att alla menniskor äro ett kött och ett blod; det må du väl icke förneka?"

"Står der också, att hjernan är instufvad på samma sätt i alla menniskors hufvuden?"

"Nej, inte det jag sett."

"Nå begrip då, att just denna skillnad gör jemlikheten omöjlig. Hvarken du eller jag behöfva skämmas såsom sjömän, likväl tog en smålandspojke befälet ifrån oss, emedan han hade ljusare förstånd. Följden blef att vi måste erkänna hans öfverlägsenhet. Nu får han vandra der borta, en välbeställd qvarterschef och vi, här på backen, ingen bit bättre än för många år sedan."

När detta yttrades gick Klippenfelt verkligen akterut, med roparen under armen. Den nådigst lofvade fändriksfullmagten anlände långt förr än någon väntade, hvilket både fägnade och misshagade kaptenen. I behof af större befälspersonal, sedan det blef fråga om en vinter-expedition, såg han gerna att få flera officerare sig till hjelp, hvarjemte den utnämdes qvarstannande på fregatten var ganska kärkommet, för de ändlösa berättelsernas skull; deremot kunde han icke vänja sig vid möjligheten af så hastig befordran. Sjelf en ibland dem, som först efter dryga läroår slutligen komma i åtanka, hade han uppgjort ett slags måttstock, hvarmed alla sjömäns lefnadsbanor borde mätas, utan att besinna, huru krigstillfälligheter och lycka kullkasta de flesta, på fredliga förhållanden grundade beräkningar. Skall, sade han, den der okunniga smålandspojken, som vågade hoppa i slupen vid Hogland och derföre dömdes till smörj, avancera tiodubbelt fortare än jag gjorde? Tror kungen att det icke fordras någonting mer än Hans namn, för att bilda en skicklig sjöman? — Reglementet är också underskrifvet och dess innehåll ger mig lyckligtvis rättighet att draga fram gunstig herrn för Pontius Pilatus, innan tjenstgöringen får börja. Den nådigst

anbefallda examen blir på inga vilkor efterskänkt, derom kan han vara fullt säker."

Ehuru ingen hörde denna monolog, gissade likväl Ödman till chefens hemliga tankar, af åtskilliga mindre vänliga uttryck, så ofta saken nämndes. Följden blef att både han och Kattulin med fördubblad ifver gåfvo undervisning åt deras gemensamma lärjunge, hvars ovanliga minne jemte sällsynta arbetsförmåga gjorde frambringandet af ett kunskapsmått möjligt, som visserligen kunde sägas vara något brådmognadt, men åtminstone klingade bra, blott det fick muntligen och ej praktiskt ådagaläggas.

Stiller visste derföre knappt om han skulle tro sina öron, då kadetten, straxt efter ankomsten till Götheborg, hos stationsbefälhafvaren begärde att få stå officers-examen. En kommité sattes, pröfningen företogs och det deröfver lemnade betyget innehöll bara loford. Denna oförmodade utgång förbryllade kaptenen och skulle måhända äfven förargat honom, så framt icke ett litet misstag mellankommit. Man kan nog se, sade ordföranden, hvem ynglingen egentligast bör tacka för sina stora framsteg i yrket. Under en annan chef än Hvita Falkens, skulle han svårligen på ett och ett halft år lärt sig så mycket. Ja, svarade Stiller med synbart välbehag, det är min gamla vana att för underhafvande, som vilja vara uppmärksamma, berätta hvarjehanda ur mina egna lefnadsöden till sjös och bara de lyssna villigt, bör mycket fastna i skallen, som sedan blir dem nyttigt.

Den sista, reglementariska formaliteten, eller gradpasseringen, hade äfven blifvit genomgången och, på sätt vi ofvan nämnt, gjorde Klippenfelt nu sin första vakt i egenskap af qvarterchef, hvarvid kaptenen ville låta honom, som han ifrån ungdomen kallade det hönsa för kokarden. Låtsande att gå till kojs, efter-

skickade han högbåtsmannen och började, vid dennes ankomst:

"Min käre Abelkatt-ulin, du ligger i maskopi med vår unge fändrik. Jag märker nog huru du hviskar hvarjehanda, när ditt kära sköteharn besinnar sig vid någon manöver."

"Nej, hviska har jag ingalunda gjordt inte; bara snegla lite ibland åt den sidan der något fattats."

"Lika mycket, du har ändå varskott."

"Nå om än så vore? Goda anlag och god vilja, böra hjelpas och icke stjelpas, säger ordspråket."

"Det är sannt och vissa lofvande egenskaper, såsom till exempel att vara en uppmärksam åhörare, kan man icke frånkänna honom; men lik alla andra, för hastigt befordrade pojkar, måste han tidigt lära sig refva sin högfärd. Minns du huru vensteısnodd han blef efter den första utmärkelsen, eller då jag befallde honom undervisa besättningen vid skjutöfningarne."

"På frivakterna fann jag honom väl besynnerlig; men aldrig i tjensten."

"Jag deremot, har funnit helt annat. Se här; tag dessa mobilierna och gör mig sällskap!"

Härvid erhöll högbåtsmannen en kompass jemte en handlyckta och blef efter utkomsten på batteriet tillsagd att stanna nära aktersta trappan, medan Stiller försigtigt besteg densamma, stack upp hufvudet genom luckan, hostade ett par gånger och derefter sade vänd emot följeslagaren:

"Hur ligga vi an?"

"Nord, nordost."

"Än nu då?"

"Fem streck lägre."

"Hör du något kommandoord eller någon tillrättavisning?"

"Nej herr kapten."

"Borde inte en befälhafvare märka sådane krumbugter?"

"Jo, herr kapten; men detta är ett riktigt försåt?"

"Som likväl aldrig skulle kunna undfalla en vaken, om sina skyldigheters iakttagande angelägen sjöman. Kom hit och tag din värde lärjunges behagliga ställning i närmare ögonsigte. Liknar han icke precist en af de der latmaskarne som hängde på kajen, då vi lågo i Cadix?"

Med verklig ledsnad såg Kattulin fändriken stå alldeles orörlig, lutad framåt vid lä reling, stödjande hufvudet emot de öfver bastingeringen korslagda armarne; och började frukta att han insomnat, eller försjunkit uti för yrket främmande tankar. Detta var så mycket mer oväntadt, som han nästan kunnat svärja på att Ödman höll honom sällskap; hvarom de bestämdt uppgjort öfverenskommelse.

Uteblifvandet härrörde dock af ganska naturliga orsaker. Samma budbärare, som muntligen kallade högbåtsmannen, medförde en biljett till skeppsskrifvaren hvarigenom denne anbefalldes att genast lemna kaptenen noggrann förteckning på qvantiteten af alla, både i förrådet varande och sedan afseglingen ifrån Carlskrona utspisade proviantartiklar. Ehuru arbetet ingalunda skapade hufvudbry, erfordrade det likväl god tid; helst fartygets rörelser gjorde pennans förande besvärligt och chefen vanligtvis fäste sig vid bokstäfvernas mer eller mindre vackra form. Sålunda hade Klippenfelt fått gått helt allena; i början egnande hela sin uppmärksamhet åt tjenstens utöfning. Men då vinden fortfor att vara stadig och den säkraste af alla fartygets föregångare styrde, låt han tankarne stundtals företaga små sned-språng.

Vid det första, någorlunda maktpåliggande uppdrag, som ynglingen erhåller på sin sjelfvalda lefnadsbana, tycks merändels framtiden likna ett omätligt fält, besådt med rika skördar, dem hoppet tar för afgjordt att han får inberga. Denna godtrogenhet skulle göra oss bra lycklige, om njutningsbegäret nånsin hvilade eller icke förstorade afståndet till efterlängtade mål. Minnet, som blir ålderdomens behållning, är dessförinnan och så länge blodet sjuder i ådrorna, ett slags orostiftare, alltid färdig till föga sansade jemnförelser, emellan hvad man egt och kan få. En ännu ofödd verklighet har icke fastare beståndsdelar än en redan försvunnen; begges luftiga gestalter upptagas lika lätt uti inbillningens trollspegel. Följden deraf blir att saknaden biter sig fast vid hjertats ena sida, trängtan vid den andra.

Ifrån den stund vår unge fändrik kom in uti nordsjön, föreföll det honom sjelf, som han undergått en märklig förändring. Vinden hade någonting så uppfriskande, den omätliga hafsytan någonting så storartadt, att det verkade på lynnet. Då de höga vågorna först läto fregatten stiga emot skyarne och sedan ila ned åt en sluttande, jemn bana, var han färdig att utropa: detta är min väg! finns någon sällhet för mig, måste han sökas långt, långt fjerran! Icke förr än den ifrågavarande natten hade han låtit minnet uttaga sin rätt. Samma måne, som nu lyste på honom emellan det stundtals glesnande töcknet, spridde ju sina matta strålar öfver hans moders anspråkslösa grafhög; skådade kanhända genom en förrädisk fönsterruta, huru Charlotte sväfvade fram efter dansmusikens lifvande ljud? Rädd att dessa inbillningsfoster skulle bortjagas af verkliga, närmare föremål, intog han den beskrifna ställningen, och tillslöt ögonen. När de åter öppnades hade månen gömt sig

ett hemskt mörker rådde rundt omkring. Sjelfva tankegången afbröts således icke och förståndet sökte göra sina slutsatser, hvilka hufvudsakligen blefvo: "ditt öde liknar din förträffliga lärares. Liksom han, måste du glömma de lyckliga stunder, då några få ur njutningens bägare spillda droppar föllo på våra törnbeströdda banor, men bortdunstade innan de kunde upphemtas.

I detsamma visade sig, midt framför honom, en ny klara på himlen, dock endast af ett par minuters varaktighet. De nyss tindrande stjernorna öfverdrogos med utom hvarandra gående mångfärgade cirklar, ifrån hvilkas gemensamma medelpunkt breda, mjölhvita strålar nedsköto emot hafsbrynet och belyste en skepnad, som han ansåg för synvilla, ända tills formerna genom kikarens förstorande glas kunde noggrannare urskiljas. Den underbara skonerten låg der, ganska tydligt; men flyttade sig vid fenomenets försvinnande, så hastigt för-ut, att han började tro fregatten falla ur sin rätta kurs. Härom skulle också snart visshet erhållas. Stiller nalkades, lyfte på hatten och sade:

"Ursäkta att jag ville veta, huruvida herr fändriken sköter tjensten efter eget påfund eller de nymodiga läroböckerna som studerades, innan han tog officers-examen?"

"Jag förstår icke meningen med denna fråga", svarade Klippenfelt helt lugnt. "Är den ingångsspråket till någon sorts bestraffning, som herr kaptenen ämnar ålägga mig, måste jag genast ha äran rapportera att en svår storm nalkas ifrån lä. Skall fregatten icke komma i lägervall under Norrska kusten, böra vi vända ju förr desto heldre."

"Bra påhittadt. Emellertid behagade min unga herre, när han blir aflöst, deponera sin sabel hos sekonden, vandra ner i hytten och derstädes, till exem-

pel en fjorton dagar, göra betraktelser öfver nödvändigheten att inte stå hopkrupen som en fiskareköring när hon letar efter daggmask, utan ha ögonen på segel och styrning, hvar gång man ansvarar för ett fartygs säkerhet. Några smågirar kunna visserligen undfalla qvarters-chefen; men att låta rorgängaren afvika hela fem streck ifrån anbefalld kurs med stående vind, och ändå hvarken huta åt honom eller ens fråga: hur styr du, ditt nöt? bevisar sömnaktighet. Så lärde jag i min ungdom, då man icke, likt en getabock, hoppade ifrån grad till grad; utan släpade sig fram längs erfarenhetens mödosamma väg."

"Tillåter herr kaptenen att jag håller utaf åtminstone för en slör?"

"Håll ingenstädes, utan lyd order. När hundvakten sättes, får den påkommande qvarterchefen lägga öfver på andra bogen; dittills behålla vi vår gamla kurs."

"Derigenom förloras en dyrbar tid. Tro mig, faran är ej långt borta."

"Ha några elaka tecken varit synliga?" inföll Kattulin, hvilken stått tyst bakom kaptenen och nu fick ett slags ingifvelse, att Klippenfelt möjligtvis kunde rättfärdiga sig.

"Ja, först syntes en stygg vädersol. Sedan — — — men nej, jag vågar inte säga sanningen; ty löjtnanten kommer der och skulle bara göra narr af mig."

"Det satans gastaskeppet må väl aldrig flyga efter oss utan bli qvar i Östersjön", återtog Stiller med en ton, som kunnat väcka misstankar om fruktan så framt uttrycket icke varit beledsagadt af ett illparigt hånskratt."

"Ingenting skulle högre fägna mig, än att vi samtlige voro lika muntert stämda efter några timmars förlopp."

"Göm sin sannsaga till framdeles."

Dermed skingrades den lilla gruppen. Wågenhjelm hade hört nog, för att höja på axlarne af medömkan öfver sin nye kamrats ringa själsbildning, och stillatigande gå honom förbi. Kaptenen ansåg opassande att längre fortsätta ett samtal, hvarunder han möjligtvis kunde ångra sin redan visade stränghet, begaf sig till kajutan och befallde högbåtsmannen att följa efter med kompassen.

Ändtligen slog klockan tolf eller, såsom sjömännen kalla det, åtta glas. Vinden hade labrat ut till full stiltje; men kölden, deremot, blifvit betydligt mera kännbar. De temligen höjda, ehuru ännu icke skingrade skyarne, tycktes villrådiga om åt hvilket håll de skulle gå. Fregatten bara stampade i dyningarne, utan att göra den ringaste fart. Tre gånger lät den på vakt komne officeren lägga ned rodret; det annars så snälla fartyget gick ej öfver stag och slutligen utropade han förargad:

"Blås Cajsa! om du har något väder qvar i lungorna."

Efter ännu en stunds förlopp hördes aflägsna susningar i luften. Horizonten svartnade fullkomligt; molnen började skrida åt nordost. Ett par lätta fläktar fyllde segeln och Wågenhjelm, dittills blott åskådare, befallde vändning fördevind; men knappt hunno akter-rårna blifva uppbrassade, förrän stängerna böjdes, kanonsportarne dykade ned under vattenytan. En vild, sydvestlig storm tjöt i tågverket och döfvade nästan det genomträngande ljudet af Kattulins ryktbara pipa. Snöblandade hagelbyar piskade alla på eller öfver däck varande föremål, ibland hvilka man snart såg kaptenen, som lät sina blickar flyga emellan tacklingen och nachterhuset, i det han mumlade:

"Fan vet hvad pojken såg, men otyg måtte han upptäckt."

"Jo, jo", svarade högbåtsmannen, "den der skonerten har väl ändå betydelse och jag undrar om inte eldgnistor äfven syntes?"

"Tig!" röt löjtnanten. "Ni skrämmer folket. Detta är ju ingenting annat än en vanlig händelse, vintertiden på dessa höjderna? Bara vi få våra stormsegel ordnade, bergar fregatten sig nog till dagningen, då, om herr kaptenen befaller eller omständigheterna så fordra, vi kunna hålla närmare kusten och begära lots för att löpa in uti Norrsk hamn."

Här afbröts talaren af ansvars-styrmannen, hvilken rapporterade att strömmen satte emot land med oerhörd fart, och att afdriften var den starkaste han nånsin förmärkt under hela resan.

Allt detta oaktadt fanns ej tecken till fruktan ibland besättningen; tvertom vankades månget lustigt ord, när störtsjöarne spolade öfver och någon ibland de värst blötte svängde med armarne eller sparkade med benen, för att bryta den iskorpa, som bildade sig rundt omkring hans lekamen. Emot morgonen tycktes himlen hafva uttömt åtminstone en del af sitt nederbördsförråd; den sjunkande månens skimmer trängde, ehuru svagt, fram utur molnens bäddar. Vid denna mången glädjande syn varskoddes samtidigt, både uti förmärsen och på backen: "Högt land i lofvart!"

"Lofvart?" upprepade kaptenen eftertryckligt. "Då har strömmen vräkt oss dit, jag minst önskade komma. Låt loda. Är det möjligt vill jag gå till ankars."

Kattulin, som hört den åt sekonden gifna befallningen, vidtog genast alla förberedande åtgärder. Inom några minuter kringsvängdes lodet af Old-Jacks senfulla hand, kastades och sjönk med ilande fart genom de oroliga vågorna. Äldste styrmannen passade sjelf på linan för att angifva djupet, alla de öfrige lyssnade. Slutligen skallade:

"Femtio famnar!"

"Fortfar!" svarade kaptenen.

"Ingen botten!"

"Aha! det väntade jag. Kom hit, löjtnant Wågenhjelm! Ser jag rätt, eller skymtar icke en bergspets i lä?"

"Utan tvifvel; till och med bräuningar kunna urskiljas derunder."

"Lägg öfver, på andra bogen. Sjön är redan mindre hög och landet ger litet lä. Vi hafva ingenting annat att göra, än hålla oss fria ifrån backen, så länge som möjligt."

"Skall ske; men strömmen sätter med förökad kraft. Kryssning hjelper föga. Måhända äro vi just i en ordentlig farled mellan dessa fördömda öarne och behöfde blott hålla lättare, om vi kände eller sågo dess lopp. "Klart att vända!"

"Stopp litet! det torde icke vara omöjligt att få god gång", inföll Klippenfelt.

"Hur vågar fändriken stå här, då han blifvit arresterad i sin hytt?"

"Låt hämden hvila tills faran är öfver och hör mig. Medan man hade uppmärksamheten spänd på lodningen eller kikade efter bräuningarne i lä, har ingen varsnat den lilla seglaren som kommer rakt emot oss, fördevind. Det kan ju vara ett lotsfartyg?"

Utan att invänta sina förmäns beslut, hoppade han upp i lovarts storvant och skrek:

"Skepp, hoj!" Men intet svar erhölls, fastän anropet tre gånger förnyades. Den emot himlahvalfvet knappt synliga tacklingen sväfvade förbi, lik en skrämd stormfogel. Nästan ursinnig af harm, så väl öfver seglarens ohöflighet, som felslagen beräkning, sprang fändriken akterut, upprepade der prejningen med tillägg: "detta är Svenska fregatten Hvita Falken, som råkat

i lägervall. Vill du inte öppna munnen, så dra fan i våld! Go to hell! Allez au Diable!"

Äfven denna kraftyttring blef fruktlös; men efter en stunds förlopp syntes tvenne, i linie hissade, klara lanternor och under dem spridde sig en mängd eldgnistor.

"Jumala andakon!" utbrast Kattulin. "Vänd och följ honom, herr kapten! Nu äro vi räddade."

Förvånad eller, kanske rättare, maschinmässigt eftersade Stiller talarens ord i form af befallning. Fregatten föll, Wågenhjelm tog plats vid drillen för att leda manövern, seglen brassades och matroserna mumlade något sins emellan, som befälet ej kunde urskilja.

Sålunda fortgick det, ungefärligen en fjerdedels timma. Sjöarnes förminskning visade att man inträngde i skärgården, ofta anställd lodning att djupet aftog. Helt oförmodadt släcktes de vägledande ljusen; men nu tvekade kaptenen ej om hvad han borde göra. Fregatten lovade till, ankaret föll och sedan seglen blifvit beslagne stannade hela besättningen, undantagande den yngste fändriken, som åter försvann, qvar på däck under längtan efter solens uppgång.

Änteligen började dagens stjerna kasta sina bleka December-strålar öfver norden, så att de omgifvande föremålen kunde urskiljas. Fregatten låg i en af nakna klippöar innesluten hamn. Långt fjerran reste sig branta fjällar, hvilkas snöbetäckta hjessor emellanåt bortskymdes, då någon ifrån hafssidan framdragande sky tog sin kosa deråt.

Allt sedan den ofvannämnda afhållningen, hade kaptenen och hans närmaste man icke talat med hvarandra, utom i tjensten. Det tycktes liksom begge fruktade för nödvändigheten af någon mindre angenäm bekännelse, ifall de började samspråka om nattens

händelser, och sökte derföre undvika att mötas. Slutligen kom Kattulin akterut, rapporterande att förstången blifvit bräckt, under den hårda pressningen.

"Gör klart att sätta upp en ny", svarade Wågenhjelm torrt.

"Är redan gjort herr löjtnant; men jag anhåller ödmjukast att få använda den gamla efter behag."

"Derom må chefen besluta; ty, för min del, måste jag låta taga vara på allt skadadt gods, tills det blir formligen kasseradt och troligtvis bör stången icke anses onyttig."

"Åh nej, inte just det inte; likväl sku' jag bra gerna vilja sänka den, här i hamnen."

"Är ni splitter galen?"

"Ingalunda, bara tacksam."

"Jag måste missförstå er mening; uttryck den lite tydligare."

"Må göra, om det också sku' kosta mig en hop bannor och försmädelser. Kan herr löjtnanten neka att vi voro illa deran i natt?"

"Nej, min kära Kattulin; jag vet ganska väl hvad vi äfventyrade."

"Och medger, att den okända seglaren räddade oss?"

"Äfven det."

"Nå, så får jag då ändtligen rätt en gång i min lefnad. Under mitt tvungna vistande på kaparen såg jag ofta huru vi erhöllo både hjelp och varningar af den besynnerliga skonerten; men efter dylika tillfällen försummade aldrig kapten Rockby att offra. Bräcktes en stång eller rå, lät han genast naja fast några gamla kulor vid ena ändan och vräka den öfverbord, ty betalning vill spöket alltid ha för sina visade tjenster. Sammalunda bära ostindiefararne sig åt i svåra stormar omkring Goda-hopps-udden, ehuru de allenast

blidka hafstrollen med matvaror. Urakttåter man dylika försigtighetsmått, kommer genast en ny olycka, och att detta är dagsens sanning, derpå åberopar jag sjelfva vår erfarne chef till vittne."

Omfånget af fregattens halfdäck var ej större än att Stiller, som äfven befann sig på detsamma, nödvändigt skulle höra högbåtsmannens anförande. Redan vid början deraf spelade tungan emellan de rynkade läpparne och när ostindiefararnes offring nämndes, drog hvarje ord med oemotståndlig kraft honom närmare de samtalande, så att han, innan Wågenhjelm uttänkt något passande svar, inföll:

"Abel ljuger inte denna gången; men det är ett helt olika förhållande till örlogs och kofferdi. Hvad som passar på det ena stället, får icke tålas på det andra."

"Rätt blir ändå alltid rätt, herr kapten; och aldra minst sku' jag råda att förhålla trollen deras välförtjenta gåfva, sjelfva julafton."

"Ja, minsann, skrifva vi icke den 24 December i dag! Det förändrar saken betydligt. Ända sedan barndomen har jag alltid firat julhelgen och, så vidt det står i min förmåga, skola alla då ha roligt. Till en början slipper Klippenfelt ur arresten, ty det var ändå han, som hade de bästa ögonen i natt. Folket erhåller extra förplägning, och jollen skall utsändas för att speja, om här inte finns någon by i grannskapet der man kan få köpa lutfisk, hvarpå norrmännen pläga ha godt förråd. Slår mitt bestick in, äro de der höga spetsarne, sydost hän, Stensfjellet; derföre måtte vi ligga emellan Fensfjorden och Sagnesjön; men huru vi kommit helskinnade hit, vet endast vår Herre. Blir vädret skapligt, gå vi till sjös i morgon. Rörande den bräckta stången skall jag yttra mig, sedan det mörknat."

Nöjd med detta besked, drog högbåtsmannen sig undan, hvilket Stiller också tycktes hafva beslutat, men löjtnanten ställde sig uti hans väg och började, sedan de blifvit allena:

"Efter nära två års nästan oafbruten tjenstgöring, såsom herr kaptenens närmaste man, torde jag vara tillräckligt känd. Aldrig har någon otillbörlig anmärkning undfallit mig; aldrig mitt varma nit svalnat, fastän jag stundom önskat kunna undvika hvad erhållna order ålade. Det kan således omöjligt anses för hvarken motsträfvighet eller högmod, om jag söker afböja en åtgärd, som besynnerliga händelser hota att framkalla, och ärligt uttalar min mening. Vill herr kaptenen lyssna till mitt råd, så låt icke Kattulin få bedrifva något slags vidskepelse med den bräckta stången. Vi hafva redan mer än nog spökerier och jag hoppas att de aldrig mera skola åter förnyas, blott jag får handla efter behag med deras försvarare."

"Tror löjtnanten sig kunna förklara hvad vi sågo i natt?"

"Fullkomligt. Det var en återvändande lotskutter, som noga kände farvattnet; icke hörde eller ville svara på de första prejningarne och slutligen beqvämde sig till lanternornas hissande för vår rättelse."

"Ett bra ovanligt sätt att lotsa; men antagom möjligheten deraf, så återstår ändå två frågor till besvarande. Hvarifrån kommo eldgnistorna? hvart tog han vägen när ljusen släcktes?"

"En matros ville antända sin pipa och slog eld, hvarvid han råkade stå akter om masten. Fartyget ämnade sig till Leervig, styrde upp och bortskymdes af någon ibland dessa många öarne, medan vi ej voro beredde på en sådan förändring, utan bibehöllo den gamla kursen."

"Akter om masten, säger herr löjtnanten? Dermed skall väl bevisas att der icke fanns flera, och att det var en kutter. Men jag såg tydligt två bomsegel."

"Har den infernaliska kaparen följt oss hit, hvilket är mer än otroligt, så måste han hafva ankrat här i grannskapet och kan upptäckas genom utsända båtar. Jag erbjuder mig att anföra expeditionen, nästan säker om god framgång."

"Bifalles, med vilkor att det får bero på slupsgastarnes eget val att underkasta sig roddens mödor, eller hvila ut tills i morgon bittida, då jag lyfter ankaret."

"Hvarföre kunna vi icke ligga här några dagar? Ett så ringa afbrott i den till ingenting tjenande, besvärliga kryssningen, kan aldrig medföra någon skada."

"Derpå vågar jag ej svara tydligare, än att kryssningen skall oafbrutet fortgå."

XXVIII.

Knappt var kaptenen borta förrän man såg löjtnant Wågenhjelm mäta däcket med långa steg. Tid efter annan rynkades pannan, då ansigtets öfriga delar tycktes utmärka vrede; stundtals skakade han på hufvudet, smålog föraktligt och pratade något inom munnen, hvilket dock ej kunde uppsnappas, emedan ingen vågade nalkas honom närmare än på flera alnars afstånd.

Ändtligen varseblef han den igenom storluckan uppkommande skeppsskrifvaren, gjorde tecken att vilja samtala och började med låg röst.

"Det är sällan min vana att begära råd eller tjenster; nu har jag likväl dummat mig och behöfver begge delarne. Vill ni visa mig ett vänskapsprof och derjemte tiga dermed?"

"Här måste hafva händt någonting högst besynnerligt", svarade Ödman skämtsamt "men i alla fall ni kan räkna på min beredvillighet."

"Allt, äfven det enklaste, blir besynnerligt, när man nödgas rätta sig efter mindre upplyste förmäns

nycker och öfverskyla deras svagheter på samma gång som man bekämpar underlydandes galenskaper. Vår annars duglige men spökrädde högbåtsman, har fått i sin finska tjurskalle att det lotsfartyg, vi förliden natt följde, var ingenting mindre än hans Vest-indiska gastaskepp; hvilket, oss emellan sagdt, gubben Stiller äfven börjar tro. Dessa orimligheter väckte min harm och ur stånd att med förnuftsskäl ådagalägga det befängda i sådane åsigter, erbjöd jag mig att personligen genomsöka alla närgränsande fjärdar, till utrönande af om ej spöket låg der för ankar."

"Enligt mitt begrepp var det just att släppa vatten på deras qvarn. Den okände vägledaren fortsatte säkert sin väg mot någon längre bort belägen hamn. Ni finner honom bestämdt icke här i grannskapet."

"Jag fruktar ni spår sannt och önskar derföre att komma ifrån löftets upfyllande; helst kaptenen fäste ett min värdighet förnärmande vilkor dermed."

"Hvad kunde han fordra?"

"Jo, att jag icke får kommendera hvilka jag vill till roddare, utan måste nöja mig med dem, som behaga uppoffra sin Julro och sjelfmant sätta sig på tofterna."

"Säg att ni förändrat tankar, mår illa eller något dylikt."

"Nej, till osanningar nedlåter jag mig aldrig; men det finns en annan utväg, så framt ni lånar ert bistånd. Tacklingen behöfver öfverses och flera andra arbeten göras, som erfordra min ledning. Slå fram detta för er vän, fändrik Klippenfelt. Öfvertala honom, såsom af er sjelf, att resa i mitt ställe och anhålla derom hos chefen. Den unge mannen plägar alldrig vara nödbjuden när äfventyr vankas."

"Jag skall försöka uppfylla er begäran, men Klippenfelt torde, med anledning af vissa färska händelser, ogerna vilja fresta kaptenens bevågenhet för det närvarande."

"Låtom oss då gå en medelväg. Bed honom blifva deltagare i expeditionen, så begär jag att den måtte utgöras af tvenne båtar, hvilket väl kan behöfvas, för de många öarnes kringfarande. På det sättet sker afresan ej förr, än jag åtminstone hunnit anordna arbetena."

Trogen sitt löfte uppsökte Ödman genast fändriken och meddelade honom förslaget, nästan säker om att få ett undvikande svar. Men vår unge man hade särskilta anledningar till samtycke. Ännu svärmade de minnen, hvilka under den föregående natten vaknat, i hans hjerna. Det var honom icke likgiltigt att utröna huruvida kaparen verkligen följt dem till Nordsjön, och han längtade ifrigt efter att få veta om Ekenäs erhållit någon fiendtlig påhelsning, sedan fregatten derifrån afseglat. Anträffades skonerten ämnade han — kosta hvad som helst — öfverstiga dess relingar och fordra räkenskap; blef den osynlig unnade han Kattulin förnöjelsen att icke kunna öfverbevisas af löjtnanten.

Närmare middagen lade tvenne båtar ut ifrån Hvita Falkens fallrepstrappa. Uti åttahuggaren satt Wågenhjelm med den vanliga besättningen, undantagande Jenkis, som på grund af sina republikanska idéer, alldrig efterskänkte någon sort frihet och derföre valt att åtfölja Klippenfelt i sexhuggaren, hvars öfriga roddare äfven voro till densamma icke hörande frivillige personer. Begge farkosterne försvunno snart bakom de angränsande holmarne och styrde åt olika håll, sedan det ställe efter sjökortet blifvit utsatt, der man åter borde träffas något före skymningen.

Om Klippenfelt rådt sig sjelf, hade han helst tagit den inre skärgården än hafsbandet på sin lott; men förmannen gjorde fördelning och den lydande måste hörsamma, fastän det genast blef tydligt att hans egentliga beräkning derigenom skulle förfelas. Numera blott angelägen att spara roddarnes krafter, i händelse man behöfde oväntadt gripa till vapen, låt han slupen makligt framskjuta emellan en hop nakna klippor. Ingen större seglare syntes och ett par prejade fiskare visste ej heller att omtala något i närheten för ankar liggande fartyg. Det enda fägnesamma de kunde meddela, var anvisning på den kortaste vägen till mötesplatsen, hvilken uppnåddes i solnedgången.

"Så vidt mina ögon förmå urskilja, har åttahuggaren ej ännu hunnit fram" anmärkte slupstyraren.

"Det kan vara osäkert, ty ehuru han haft ett par mil mer att tillryggalägga, ror han skarpare än vi", svarade fändriken.

"Ganska sannt, dock borde vi kunna upptäcka honom ifall han varit så snäll."

"Måhända han förtöjt sig bakom berget der borta. På spetsen rakt förut skymtar något som liknar menniskofigurer, styr dit åt!"

Med ökad fart sköt båten in uti en rymlig vik, men den var tom och äfven de förmenta menniskorna hade försvunnit. Det fanns således ej annat att göra, än vända ett stycke tillbaka, ligga på årorna och tålmodigt afbida kamratens ankomst.

Detta hade likväl sina obehagliga sidor. Timma efter timma förflöt under oafbrutet lyssnande om ej årtag skulle höras. Kölden började blifva ganska kännbar, folkets af rodden uppvärmda lemmar stelnade och utom månens uppgång skedde ingen förändring i deras belägenhet. Endast den till half natur

blifna vanan att tiga och lyda, qväfde missnöjets utbrott. Slutligen bröts likväl systnaden af en båtsman som suckade och halfhögt sade:

"Snart ha vi midnatt och de mina der hemma bege sig åstad till julottan, efter att hafva tömt grötfaten."

"Och här sitter du med tom mage" svarade Jenkis. "Det har du för dina synders skuld."

"Du menar min förvetenhet att vilja se hvart resan skulle bära hän? De som blefvo qvar om bord gjorde klokast, då vi nödgas frysa i båten hela natten."

"Aha!" inföll Klippenfelt. "När allt kommer omkring, spetsade du dig på att blifva inbjuden till ett väl dukadt julbord, i någon norsk bondstuga."

"Inte just det, — men - - - -"

"Nå var icke så förbehållsam!"

"Jo, jag spekulerade på årsgången, hvilken jag aldrig försummat sedan salig mormor min lärde mig den, såsom litet barn."

"Dylika dumheter kunna passa för gamla kärringar. Sjömän böra aldrig befatta sig med vidskepelse och, dessutom erfordras ju dertill att vandringen ställes till en kyrka?"

"Nödfallsvis kan man gå hvart som helst, på en trampad väg. En gång mötte jag varseln vid sjelfvaste länsmansbostället innan jag ännu hunnit titta genom fönstret."

Detta svar uppväckte de öfriges munterhet, men talaren fällde ej modet utan fortfor:

"Fick jag bara öfverbevisa er, skulle ni kanske skratta lagom!"

"Låt honom försöka, herr fändrik, låt honom försöka!" ropade de fleste och ehuru Klippenfelt, å ena sidan högst ogerna ville bifalla deras dåraktiga

förslag, ansåg han sig, å andra, icke böra underlåta att oförmärkt omfatta det såsom ett af händelsen erbjudet medel, hvarigenom folket hölls vid godt lynne. Efter hvarjehanda låtsade betänkligheter gaf han tillstånd att ro närmare stranden, der båtsmannen hoppade i land och utgjorde sedermera temligen länge det egentliga samtalsämnet inom relingarne. Några matroser undrade hvad han skulle få se? Andra förmodade honom vara i stånd att lägga sig straxt bredvid och uppdigta en hop osanningar till deras undfägnande. Jenkis misstänkte att karlen, som egentligen var en landtmenniska, ledsnat vid sjön och ämnade hänga sig, så framt han kunde finna något tjenligt träd.

Småningom uttömdes dock hela gissningsförrådet. En och annan kastade nyfikna blickar emot den sidan, hvarifrån uppenbarelsen väntades; sjelfva befälhafvaren följde exemplet. Slutligen hördes hastiga steg jemte ett starkt flåsande och innan någon hunnit säga: der kommer konstmakaren! stod han midt ibland dem, darrande som ett asplöf.

"Hvad fattas dig, menniska?" frågade Klippenfelt, knappt i stånd att återhålla sitt löje. "Var ditt mod icke af bättre sort, eller mötte du hin håle i egen hög person?"

"Ja, tyvärr, nådig fändrik. Lyd mig! Låt oss genast ro hem igen, af alla krafter!"

"Jag anade att det skulle så gå. Se här! tag dig en styrkdryck och berätta ditt äfventyr!"

"Befall mig heldre att tiga dermed, åtminstone tills nästa julafton är lyckligen upplefvad."

"Sättet vore ganska beqvämt att öfverskyla din rädsla; men kan omöjligt beviljas. Hvem vet om vi alla äro samlade om ett år och i stånd att utröna, antingen du ljuger eller ej? Sätt dig derföre vackert ned och meddela genast huru nattvandringen lyckades."

"Berätta, berätta! annars skola vi krama dig, tills sanningen kryper ut!" ljöd det i chorus.

"Nå, i Guds namn då, efter jag inte slipper för bättre köp. Kommen likväl ihåg, att ni tvingat mig."

"Inga undflykter, utan rakt på saken!"

"Länge och väl framskred jag med uppspärrade ögon, märkande ingenting utom att månen kröp i moln."

"Det underverket sågo vi också, helt tydligt", inföll Jenkis.

"En stund derefter hördes: ruff, ruff! liksom när soldater komma marscherande, och hvad tror ni det var? — jo - - - en likprocession."

"Osanningen nummer ett. Hvem begrafver lik om natten? Du måste hafva rasande dåliga ögon."

"Alldeles inte. Den stora, mörka, minst fyra alnar långa kistan bars af tio karlar; dock syntes inga sörjande. Jaså, tänkte jag, det måste vara en i forntiden stupad hednisk konung eller jätte, och gömde mig bakom ett par stenar medan tåget drog förbi. Visst darrade jag lite, men det gick genast öfver, när de grymma bestarne ej mägtade vädra upp min närvaro. På något afstånd följde jag deras fotspår ända till en hög klippvägg, der processionen försvann."

"Är det hela den rysliga historien, hvars blotta åtanka gör dig alldeles förtviflad?"

"Nej, nu kommer det aldra värsta. Sjönko de ej ned i jorden, så torde det finnas en naturlig öppning der borta, sade jag för mig sjelf, läste trenne Fader vår, nalkades berget, tittade rundt omkring utan att varsna någon ingång och ämnade draga vidare, då ett otäckt skrål nådde mina öron. Med anledning af detta ljud började jag söka återigen, slutligen påträffande en klyfta, i hvars ingång ett svagt eldsken

lyste. Lyckligtvis var den icke särdeles lång, så att det der innanföre belägna lilla helfvetet snart blef synligt. Bakom en på golfvet uppgjord brasa suto många karlar samt åtminstone ett qvinnfolk och drucko ur silfverskålar — gissa hvad?"

"Förmodligen vin, eller helt simpelt en snapps?

"Nej, bara rödaste lågor."

"Du är en narr", afbröt Klippenfelt.

"Jag vill aflägga ed på att det förhöll sig som jag säger. Men ännu värre, de talade ett språk, hvars make jag aldrig hört och voro kolsvarta i synen. Om jag än blir åttatio år gammal, går denna nattens händelse ej ur mitt minne. Ni kunna knappt tänka er huru de sågo ut. Långa horn i pannan, svansar baktill, klor på fingrarne: alldeles skenbarligen såsom Satan står afritad uti vår gamle klockares stora Tyska Andaktsbok, hvilken han kallar Demonomania."

"Karlen är galen", ropade slupsstyraren. "Tag och doppa honom, gossar!"

"Låt honom vara med fred!" befallte fändriken. "Under denna myckna oreda kan någon sanning möjligtvis döljas. Fortsätt din berättelse om du annars såg flera besynnerliga saker, innan du tog till fötterna?"

"I det jag betraktade dessa spöken, tycktes luften tjockna och en hop bilder sväfvade tvärs öfver klyftans inre öppning. De liknade kristna menniskor, ibland hvilka flera af mina bekanta kunde kännas igen. Främst kom kapten Stiller, utan hufvud, sist nådig fändriken sjelf, med bara ett halft. Vid denna rysliga syn for hjertat ned i stortån på mig; ja, det hade varit min ändalykt, om inte uti fickan legat en väl stålsatt knif. Den drog jag hastigt fram och kastade mitt i högen, hvarvid förtrollningen löstes. Derefter sprang jag för kära lifvet."

Ju längre båtsmannens anförande fortskred, desto tydligare aftog åhörarnes i början visade fallenhet att skratta. Ännu en god stund sedan han slutat rådde djup tystnad.

Klippenfelt återfick först målet och frågade:

"Hvad tror du att detta betyder?"

"Kaptenen dör inom natt och år."

"Då måste jag kanske göra honom sällskap?"

"Mycket sjuk blir åtminstone herr fändriken. Akta sig för den stygga febern, om vi förenas med stora flottan igen."

"Jag hade föresatt mig att gifva dig belöning, i den mån årsgången lyckades. Nu erbjuder jag två saker, emellan hvilka du fritt får välja. Visa mig genast hvarest berget är beläget eller lägg dig ned, för att emottaga tjugofem slag af daggen. Men qvicka tankar! Säg fort, hvilket du vill?"

"Låt mig slippa att gå främst, utan få varsko bakom ryggen på nådig fändriken, så blir jag vägvisare; annars slägper jag heldre till skinnet."

"Slupsstyraren stannar qvar i båten med ett par man. De fyra öfrige, årsgångaren inberäknad, taga sina vapen och följa mig. Skulle löjtnanten anlända medan vi äro borta, så lossa ett gevärsskott till återvändnings-signal. Utom i detta fall afhålla ni er från hvarje buller, som kan väcka uppseende."

Ibland alla de egenskaper, hvilka menniskan såsom samhällsmedlem bör hafva, kan ingen i mångsidighet jemnföras med det personliga modet. Ofta härflytande ifrån dels en stark själ, hvars öfvertygelse ej skakas af någon fara, dels en frisk, utbildad kropp, hvars inneboende känsla af egen styrka liksom hviskar: framåt, du måste segra! kunna likväl dessa omständigheter icke alltid tagas till regel. Stundom ser man en jätte springa för en dvärg; en fanatisk folkledare,

som föresatt sig att lida tusen dödar, för att besegla sina läror, darra vid åsynen af beväpnade motståndare; ja, en med farorna väl bekant kämpe, som hundrade gånger stått lugn i elden, känner modet svigta den hundradeförsta, utan någon klar orsak. Den okufliga viljan är härvid icke, såsom i de flesta andra fall, tillfyllestgörande och ej heller kan man säga, att ödet lägger hinder för uppsåtet. Man måste antaga att hvarje statsman eller folkrepresentant vill allvarligt ega ett politiskt, hvarje krigare ett för stridens lyckliga utgång nödvändigt mod; ty segern utgör deras medborgerliga lif och ingen mördar sig sjelf med sundt förnuft. Erfarenheten ger dock bevis på motsatsen; men sällan så framstående, som då ungdomssvärmeriet manar till bragder, dem inbillningen smyckat med idel lagerkransar, hvilka verkligheten förvandlar i törnekronor, eller ärans tjusande bilder, genom umbäranden och nöd, förblekna till magra dödsbeläten. Vid punschbålens lifvande ångor och champagnebuteljens fradga, räknar man aldrig fienderna, utan slår dem bums ihjäl, huru många de än må vara, — på det frusna bataljfältet och med af kölden stelnade lemmar samt af svält hopdragen mage, räknar man dem deremot ganska noga.

Må man ej förtycka dessa flyktiga anmärkningar, de uppkommo endast i sammanhang med åtankan på vår unga hjeltes belägenhet, ehuru denna visade en egen artförändring. Visst frös han litet och hade äfven gerna gjort ett godt mål, om det erbjudits; men han kände hvarken något egentligt kroppslidande eller fruktade för hvad som skulle möta, och likväl gick han ingalunda väl till mods i spetsen för sin lilla trupp. Vid sidan af erinringen om julnattens religiösa betydelse, ställde sig många uppskakande minnen från barndomens dagar, som den rundt omkring rådande stillheten och

naturens på förgängelse häntydande vinterskrud tycktes åter uppväcka ifrån en lång domning. Emellertid bekämpade han dessa inre, obehagliga rörelser efter bästa förmåga och kom ganska riktigt fram till den sökta bergväggen, der en temligen märkbar remna bevittnade att båtsmannens uppgift icke saknade all grund.

Efter närmare undersökning befanns klyftan verkligen likna ingången till en grotta; straxt derpå hördes äfven ljudet af röster. Några för tillfället nödiga befallningar utdelades och så smög man långsamt vidare, med spända gevär. Gången vidgades småningom mot dess inre öppning, böjde hastigt åt höger och lemnade ifrån denna punkt någorlunda fri öfversigt.

Rundtomkring en halfslocknad stockeld, hvars ännu stundom klart flammande låga genombröt de tunnare moln, hvilka ursprungligen tillhört hela den öfriga rökmassan, men icke genast kunnat slippa ut igenom grotthvalfvets öfre remnor och derföre rullade nedåt igen, syntes vid pass ett dussin dels liggande, dels sittande karlar. Tomma, kullstjelpta bägare och buteljer antydde orsaken till de förres behof utaf hvila; skrål och besynnerliga åtbörder att de senare ej heller varit några kostföraktare, ehuru begåfvade med starkare hufvuden. Högljudt kallad till höger och venster, sprang en qvinna emellan dessa välplägade frossare, för att fylla dryckeskärlen, dervid erhållande i belöning än hårda ord, än osmakliga, plumpa smekningar.

"Hvad tusan är detta för pack?" frågade Klippenfelt med låg röst Jenkis, som stod honom närmast.

"Jag vågar inte säkert svara derpå, herr fändrik, likväl förefalla de mig såsom äkta kapare-gastar."

"Det vore herrligt om du gissade rätt. Härifrån kunna vi skjuta ned dem allesamman, i händelse de ej godvilligt gifva sig fångne. Löjtnanten har må-

hända knipit fartyget, derföre passar det bra att vi anamma besättningen. Gör er färdiga! jag vill genast preja dem."

"Min enfaldiga tro är att herr fändriken bör dröja dermed ännu en törn, eller tills de samtelige hunnit blifva vederbörligen stadgade, ty annars kostar segern oss dyrt, i följd af vårt ringa antal. Lita säkert på att de der karlarne icke stryka flagg, för första laget. Dessutom" tillade han efter ett uppehåll "bjuder försigtigheten stt retirera. De hafva redan märkt oråd. Se bara, huru några hviska sins emellan och peka hitåt, medan andra göra tecken åt höjden och gripa efter sina vapen."

"Förståndigt taladt. Låtom oss sacka akter ut och med stenar tillbomma ingången, så att vi hafva dem i behåll. Om de verkligen bemärkt vår närvaro, tycks likväl icke något allmänt beslut att förfölja oss vara taget. Under deras rådplägning få vi tid till vårt uppsåts fullbordan."

Fastän fändriken yttrade sig ganska lågt, uppfattades orden af hans följeslagare, som nyfikna framsträckt sina hufvuden och genast började verkställa befallningen, innan den ordentligt meddelades. Men huru förvånade blefvo de ej att, efter blott några steg, finna återvägen afskuren genom stora, på ett snart sagdt obegripligt sätt, uppställda trädstycken; samt både framför och bakom sig höra ett gällt hånskratt.

"In uti grottan med er!" dundrade en barsk stämma. "Jag har lust att göra er närmare bekantskap."

"Det skall du få" svarade Klippenfelt och tillade vänd mot de sina "följen mig modigt, gossar! några fyllbultar äro icke farliga."

Detta uttalades med en häftighet som förrådde tvunget bemödande att hålla god min i elakt spel.

Till att uppgöra någon mera genomtänkt plan var ej tid. Händelserna hade sammanlänkat sig på ett i alla hänseende ogynsamt sätt; den öfverhängande faran tycktes endast kunna afledas genom något djerft vågstycke. Men följeslagarne egde icke lika stor beslutsamhet. De tvekade att åtlyda hans uppmaning till ögonblickligt anfall och derunder inträdde ett nytt, än värre förhållande. Stockelden, närd genom hvarjehanda deruti inkastade brännbara ämnen, spridde mångdubbelt klarare sken. Förut osynliga fiender framskyndade ur alla grottans vinklar, ordnade sig i en tätt sluten krets, spännde sina gevär och lade an. För att åtminstone sjelf falla med heder, ville han ensam störta emot de närmast stående och skulle kanhända också lyckats gifva ett par dödshugg om ej hans armar i detsamma blifvit så kraftigt fattade bakifrån, att den höjda sabeln föll på marken.

"Spar ert krut, herr kapten!" ropade Jenkis på engelska. "Det är en rask gosse må ni tro, och hade jag kunnat komma till er igen utan att bogsera honom med mig, hade han fått bli hemma."

"Hvad djefvulen hör jag? Du har länge varit saknad ibland oss, min raske men framför allt fintlige John Bolt. Välkommen åter; man ville förtala dig och påstod att du blifvit qväkare, hvilket jag alldrig kunde få i skallen. Ja, ser ni nu gossar att det var en gemen lögn, såsom jag genast sade. Men huru hänger det ihop med den unga staren som du kniper om vingarne?"

"Ingenting är enklare. Tvungen att hålla fredens lugna, dåliga dagar tillgodo, sådane som de erbjödo sig, styrde jag åt hemmet, der tvärtemot all förmodan, man gjorde klart för krig. I brist på kaparelägenhet tog jag örlogstjenst på en lätt fregatt, under förhoppning att den skulle göra goda priser; men ryska han-

deln är inte mycket värd. Annars var jag i temligen godt sällskap. Denne unge vildbasaren till exempel, förde mig jemte några andra äkta matroser i elden vid Hogland, och till äntring af en rysk båt vid Svensksund. Lyckan gynnade honom, så att han erhöll officerskokard på hatten; vi öfriga måste nöja oss med äran och en usel andel i de magra prispenningarne, som ett par uppbringade mindre fartyg lemnade. Alltsedan jag för ett år tillbaka fick sigte på the see-ghost, har jag sökt tillfälle att rymma; men det ville ej lyckas så länge vi plaskade i Östersjön. Sistlidne natt, då ni lotsade oss, flög en ljus tanke genom hufvudet på mig – – – –"

"Sistlidne natt?" afbröt den tilltalade. "Hvad vill det säga? Har man sett oss ifrån er fregatt? Vet man hvarest jag ankrat?"

"Om vi det vetat hade ni redan hafvit påhelsning. Emellertid äro tvenne armerade båtar utsände att söka upp er. Här håller jag befälhafvaren på den minsta af dem och han skall ej göra något ondt; men hvart förste löjtnanten med åttahuggaren tagit vägen, kan jag inte säga."

"Död och afgrund! — Högbåtsman, fort till sluparne med folket, jag kommer genast efter. Släpp din fånge, och stig åt sidan John! — Jag vill ge honom en kula i pannan förr än vi bryta upp. De trenne öfrige skola föras om bord, bakbundne!"

"Nej herr kapten, mörda honom skall ni icke, så länge jag kan röra en lem."

"Vågar du göra invänningar emot hvad jag befaller? Du måtte hafva glömt kapare-disciplinen?"

"Den underkastar jag mig när jag tagit hyra; dittills är John Bolt en oberoende karl. Önskar ni mitt biträde uti, kanske snart förestående fäktningar, hvarvid min kännedom om hvarjehanda kan blifva er

nyttig, så låt oss uppgöra vilkoren. Har ni åter icke behof utaf mig, fordrar jag fritt aftåg med mina följeslagare, under förpligtelse att ingen af oss skall yppa ett ord, rörande hvad vi här sett och hört."

"Din gamle räf! Tror du jag låter inbilla mig att du kan tysta munnen på ditt sällskap, sedan det kommit ur grottan eller att ni samtlige äro här af annan orsak än en felslagen rekognoscering?"

"Jag tror först och främst att vi å ingendera sidan nu hafva tid att hålla långa förklaringar, dernäst att vi äro fem emot sju, hvarigenom striden kunde blifva beroende af lyckan, sedan edra gastar åtlydt er befallning att skynda till båten och slutligen, att ni gjorde klokast, om mina kamrater blefvo ordentligt surrade, medan vi följas åt till den plats der vår närvaro, enligt min beräkning, är högst nödvändig."

Under samtalet hade kaparegastarne verkligen aflägsnat sig, utom sex man; hvilka liksom en lifvakt ända ifrån början stått tätt bakom kaptenen. Att dömma efter den sistnämndes miner och åtbörder, tycktes han med djup harm finna sanningen af vår gamle Jenkis's, nu kallad John Bolt, anmärkningar. Efter något besinnande återtog han:

"För tillfället vill jag lyda ditt råd, men skall veta att grufligt hämnas om jag upptäcker det minsta bedrägeri. Catch them Boijs" *)!

Detta var knappt utsagt förrän han sjelf störtade sig öfver Klippenfelt, hvilken sökte att begagna fötterna till sitt försvar, enär armarne voro så inklämda emellan Jenkis' starka händer att de omöjligt kunde röras. Uppbragt öfver en sådan motsträfvighet, höll kaptenen flera gånger på att med sin sabel döda honom; hvilket väl äfven inträffat, om de tvenne matroserna samt båtsmannen ifrån Hvita Falken, ej förlorat

*) Bind dem gossar.

fattningen och låtit fullkomligt öfverraska sig. Inom ett ögonblick lågo de afväpnade och bakbundne; hvarefter alla angrepo fändriken, som slutligen måste vika för öfvermagten.

Försatt uti ett slags raseri, förmådde han på länge ej fatta någon redig tanke: men småningom återkom hans vanliga lugn, sedan man lemnat honom snart sagdt allena med sina olyckskamrater; ty af fienderna syntes ej flera än två man, hvilka blifvit qvar till fångarnes bevakande. Tanken, nästan det enda han af hela sin varelse kunde sätta i rörelse, emedan resten kändes tätt omlindad med smidiga, hårdt åtsittande tåg, började nu ordna sig för de nyss belefvade händelsernas granskning.

Huru han rätt skulle förklara Jenkis tvetydiga uppförande visste han ej, fastän han till hälften hoppades att det var ett slags nödvärn, för att afvända en hotande säker död, samt kunde gifva anledning till framdeles befrielse. Men hvad värde egde lifvet numera för honom, om han ej blef i stånd att aftvå sig den skymf, som han genom oförsigtighet lidit? Det obehagliga äfventyret hade mycken likhet med striden i kommerserådets förstuga och då minnet en gång omfattat fordna tilldragelser, blandades många förut skådade ansigten med dem. Att den så kallade kaptenen icke var någon alldeles främmande person, föreföll honom obestridligt; men det fordrades mycket bemödande innan han kom till visshet om stället, der de träffats. "För tusan"' utropade han ändtligen. "Det är ju samme karl, som förde Walms Rigaskepp och jag besökte? Kommerserådet hade just lemnat sitt gods i goda händer, ty det måste vara sjelfva den beryktade Rockby, hvars rätta fartyg eller den fördömda skonerten, gjort min gamle, hederlige kapten, Kattulin och oss alla så mycket bryderi. Ja ingen

annan hade så väl känt huru det stod till vid Ekenäs. Blir jag nånsin mera fri, skall antingen han eller jag sjunga svanesången."

"Håll tyst!" ropade en af vaktkarlarne i det han framräckte sin toma silfverbägare för att få honom fylld af den redan omtalda qvinnan.

Klippenfelt, som dervid blickade åt eldbrasan, visste knappt om han vågade tro sina ögon. Flickan ifrån Bornholm syntes der lifslefvande, ehuru denna gången ingalunda såsom en befriande genius. Emellertid började han uppgöra en plan att hemligt få tala vid henne och ämnade ödmjukt be om en dryck vatten, då några af de bortgångne kaparegastarne instörtade, ropande:

"Packa ned skatterna och släck elden! Skonerten brinner; men lyckligtvis äro vi ännu nog manstarka för att kunna försvara ön och rädda oss på de gömda båtarne, innan fienden får förstärkning."

Med till det otroliga gränsande skyndsamhet, framdrogs en stor jernbeslagen koffert, hvarvid båtsmannen, som gått årsgången, suckade: "se der ha vi jättens likkista, säg nu om jag ljugit?"

Derefter började några inlägga de spridda silfverkärlen, medan andra störtade öfver fångarne och beröfvade dem allt hvad de hade på sig. Förgäfves sökte Klippenfelt att med goda ord förmå de vilda fribytarne till menskliget; en gammal skjorta och ett par trasiga byxor blefvo de enda plagg han fick i utbyte emot sina goda persedlar.

Midt under detta tumult anlände kaptenen, blodig och krutstänkt, i spetsen för en liten utmattad trupp. Högra handen omfattade ännu det stora slagsvärdet; den venstra bars instucken uti en svart silkeshalsduk.

"Detta fördömda spratt, som djefvulen spelat

oss" utropade han "skall jag hämnas på hela hans afföda. Ett tusen dollars i belöning lofvar jag den, som bringar mig John Bolt lefvande att jag må plocka sönder honom med glödande tänger, bit för bit. Örlogsmännen och de danska soldaterna måste fly. En half timma åtminstone hafva vi på oss. Bär skatten till båtarne, och gif mig en god änterbila. Under tiden skall jag roa mig med att knäcka skallen på våra fångar. Blås upp elden igen! Jag vill kunna se huru de grina."

Snart blossade lågan och i det att de fleste af kaptens folko buro bort den tunga kistan nalkades han sjelf långsamt fångarne, försedd med mordinstrumentet. Liksom för att riktigt njuta af deras dödsarbete, stannade han ett litet stycke ifrån dem, beskådade hvar och en särskildt sägande:

"Emottagen fege förrädares lön, i den ordning den bör utfalla. Befälhafvaren måste, enligt rangens fordringar, sparas till sist. Der har du, min gosse!"

Härvid höjde han armen, måttande åt den oftanämnde båtsmannens hufvud, men blef stående i sin hotande ställning. Liksom ur jorden uppruune vålnader framstego tvenne beväpnade negrer, vid hvilkas åsyn han knappt hörbart vågade yttra:

"Lolo! — Juan! — Har då allt sammansvurit sig emot mig?"

"Massa Capitan", frågade en af de ankomne "You have violated privateers order? Your fair vessel is distroijd" *)?

"Hear me! I am inocent **).

---

*) Herr kapten, ni har brutit emot kapare-order. Ert vackra fartyg är förstördt!

**) Hör mig! — Jag är oskyldig.

I stället för svar blixtrade tvenne pistoler, hvilkas kulor genomborrade kaptenens panna.

"Befria oss, god' vänner" ropade Klippenfelt på engelska, ty han trodde sig uti negrerna igenkänna samma menniskor som ryckte honom ur polisens klor på Hornsgatan i Stockholm; men de tilltalade visade endast sina hvita tänder, under ett otäckt skratt och försvunno åter.

XXIX.

En mulen vinternatt, vid slutet af Februari månad, satt hertig Carl ännu sedan klockan slagit tu i sitt vanliga arbetsrum. Trenne, med tre brinnande vaxljus hvardera försedda armstakar, placerade i hörnen på ett svarmåladt, triangulärt bord, belyste åtskilliga i deras grannskap sammanhopade mindre vanliga saker, såsom gamla pergamentböcker, krucifixer, dödskallar, rökelsekar och små, på sidenband uppträdda, förgylda medaljer af lera.

"Det är en ovärderlig, ehuru svårt lärd konst att kunna blicka in uti framtiden", sade fursten halfhögt för sig sjelf, "dock erfordras, synnerligen hos oss prinsar, mycken själsstyrka att ej, med ledning af dessa uppenbarelser, gå händelsernas utveckling i förväg. Der borta ligger min af kungen den 28 i förra månaden gillade plan för flottans hufvudsakligaste operationer nästa sommar. Ännu en gång måste mitt bröst blottas emot de trolösa kulorna, och jag skulle månända åter möta dem med obehagliga känslor, om ingen visshet fanns att jag kommer oskadad tillbaka ur striden? Men månne icke mina forskningar lemnat

falska resultater? — Månne icke alltsamman är en fint uppspunnen osanning, för att vinna min bevågenhet ifall lyckan gynnar mig? — Nej, om också alla de öfriga hyste sådane tankar, kan den, som skrifvit detta" — härvid fattade han och upplyfte ett bref — "omöjligt misstänkas, hvarken för äregirighet eller egennytta. Orden äro klara och ingalunda ställda i form af ett dunkelt orakelsvar; underrättelsen lemnades opåkalladt. Detta dyrbara dokument skall, liksom hittills, troget förvaras i mina hemligaste gömmor; men innan det nedlägges, vill jag ännu en gång läsa dessa märkvärdiga rader: Högborne furste, nådige herre! Vid en med särdeles omsorg verkställd andebesvärjning, då det lyckades mig att låta min själ intränga och länge förblifva uti Hades, gjordes en vigtig upptäckt, som jag ej kan neka mig nöjet hafva nåden meddela, under anhållan om obrottslig förtigenhet å Ers Höghets sida. Hvad jag hörde och såg, får icke ordagrannt anförtros åt papperet. Jag vågar ej yttra mer, än att Ers Höghets verldsliga lycka grundlägges i Mars månad, ett framdeles kommande år. Följden af då timande händelser blir, att Sveriges krona sättes på min nådig herres hufvud. Kom ihåg, en gång, att jag andeligen smort Ers Höghet till konung den 6:te Juni och upptecknat det i min almanach. Till yttermera visso bör jag tillägga, att inga fiendtliga väsen kunde inverka på besvärjelsen, ty alla dess stadier voro fullkomligt rena och hvarje dimma skingrades för den kostliga Murbäckska talismannen, som jag redan haft nåden omtala *). - - - - -

Efter en stunds uppehåll, hvarunder brefvet gömdes i ett litet konstigt arbetadt jernskrin, fortfor han:

*) Hertig Carl erhöll en ungefärligen så lydande underrättelse om sin framtida upphöjelse till konung, som här blifvit beskrifven.

"Stackars Gustaf! troligtvis skall du aldrig hinna till den höjd af politisk märkvärdighet, som du så ifrigt eftersträfvar och velat skapa, med Ludvig den 14:de till urbild. Än mer, din skimrande thron skall kanske aldrig ärfvas eller åtminstone icke länge besittas af din ende nu lefvande son, på hvilken du ämnar öfverflytta dina storverks glans, utan att beräkna huru många skuggor fattigdomen sprider, der snillets tjusningskraft saknas. Jag hade verkligen lust att varna dig; men hvartill skulle det väl tjena? Om jag sjelf blifvit villad eller, rättare, det oblida ödet länge fördröjer sitt hårda slag, skulle min välmening få utseende af ett brottsligt begär att, genom skrämskott, tillnarra mig större inflytelse och magt än du önskar lemna åt någon undersåte. Faller du åter och träffas den, enligt nu gällande successionsordning, närmaste thronföljaren af något ondt, kan jag, som förutsagt det, misstänkas att hafva brottsligt medverkat dertill. Uti denna plågsamma ovisshet om hvad jag bör göra, vore ett omen ganska välkommet."

I detsamma öppnades dörren hastigt af kammartjenaren, som yttrade:

"En page ifrån konungen!"

"Vid denna tiden? Sådant är högst ovanligt? Hvad vill han?" stammade hertigen upprörd.

"Han frågade först, om Ers Höghet gått till hvila?"

"Och du svarade?"

"Jag vågade icke svara annat än nej; ty man kan utifrån tydligen se att det brinner ljus här inne, oaktadt rullgardinerne äro nedsläppta. Derefter sade han: underrätta hertigen att Hans Majestät vill göra honom ett besök."

"Hvad i all verlden kan vara på färde? — fort, bort med det svarta bordet; sätt ljusstakarne på ett annat! Jag skall hjelpa dig, skynda bara!"

Men knappt hann senare delen af denna anordning fullbordas och kammartjenaren hade ej fått mer än halfva det ohandterliga bordet in uti nästa rum, då kungen, insvept i en stor slängkappa, redan syntes.

"Ursäkta, bror Carl, att jag stör dig", började han, efter att hafva småleende betraktat den mindre vanliga belysningen. "Det ser ut, som jag kommer olägligt; min mening var likväl, foi de gentilhomme, icke att jaga bort ditt sällskap. Om kammartjenaren anfört ett enda afslående ord, skulle jag antingen väntat eller alldeles uteblifvit."

"Jag är på intet sätt störd. Det lilla sällskap, som souperade hos mig, var längesedan skingradt; endast matbordet hade icke hunnit blifva undanskaffadt. För att ej behöfva väga orden, lät jag mina lakejer gå och behöll allenast kammartjenaren såsom uppassare; men glömde dervid, huru svårt en man har att flytta bordet, i anseende till dess tyngd."

"Och form, må du gerna tillägga. Annars förstår jag nog uträkningen. Du ville icke att min aimabla svägerska, som troligtvis måste soupera ensam, skulle kunna säga att ni drucko à la ronde."

"Ers Majestät är vid särdeles godt lynne i natt."

"Just för att lätta ett dåligt har jag önskat samtala med dig, min älskade broder. Kan någon höra hvad vi här säga?"

"Nej, på min heder, ingen, sedan kammartjenaren stängt dörrarne."

Vid detta svar afkastade kungen kappan, tog plats i en närstående soffa, fattade hertigens hand, drog honom ned bredvid sig och började:

"När jag ämnade gå till sängs ankom, med en kurir, den obehagliga underrättelsen att kejsare Joseph aflidit i Wien. Min ljufva förhoppning att i honom

få ett godt stöd för egen räkning, och ett slags kärna, hvaromkring de öfrige regenterna kunde samla sig, då det franska trasslet tvingar dem att slutligen uppträda, är tillintetgjordt. Nu måste vatten och eld förenas eller, med andra ord, jag och Catharina handla gemensamt, så framt icke den monarkiska principen skall utrotas, — staternas styrelse hemfalla till den för dagen djerfvaste folk-uppviglaren."

"Erbjud henne fred och visa hvad hon sjelf derpå vinner."

"Fred, utan att jag får diktera vilkoren eller åtminstone vunnit en afgörande, lysande batalj? — Nej, aldrig! om jag också skall äfventyra min krona. Både Catharina och Preussiska hofvet hafva så förfördelat mig att ingen eftergift, å min sida, är möjlig. Icke längre sedan än den 4:de dennes vågade grefve van Borke att, på sin konungs vägnar, meddela mig utdrag af en Rysk note, hvari det heter, att kejsarinnan är beredvillig till den oegennyttigaste försoning om jag beqvämar mig till ett steg, som utmärker ånger öfver det framfarna och antager hennes framställda förslager. Ibland dessa vill jag blott nämna tvenne. Hon fordrar att fredstraktaterna i Nystad och Åbo åter fastställas i sin kraft och till sitt innehåll; samt att säkerheten för den blifvande fredens iakttagande skall hvila på en konstitutions-akt, som icke tillåter konungen af Sverige att efter behag, utan endast med Ständernas bifall börja krig, eller ens besluta försvarsanstalters vidtagande" *).

"Men ditt, för hela verlden numera dyrbara lif?"

"Åtkommes ej, förrän timglaset är utrunnet. På slagtfältet dö konungarne afundsvärdt lyckligt, helst om de förut omskapat sina länder och hyfsat natio-

*) Historiskt.

nerna, blott med kraften af eget snille. O, att jag kunde inpregla dessa läror i den svage Ludvig! Han ser sig stå på en vulkan; känner fötterna halka allt närmare kratern och eger hvarken mod att slita dem lösa, eller styrka att draga sina fiender med sig, ned i det brinnande djupet. Hvarje dags händelser bryta löst ett stycke från hans murkna spira. Två hundrade nationalgardister våga, midt i det folkrika Paris, samla sig på Elyseiska fälten och pockande begära högre sold. La Fayette, denne politiske fantast, som jag hittills värderat, omringade, tillfångatog och sände dem i fängelse. Herr Marat, utgifvare af tidningen l'Ami du peuple, ansågs vara rätta driffjedern i det försökta myteriet och skulle, för det han dessutom intalat pöbeln att hänga markis Favras med flera, äfven arresteras. Men hvad händer? Fransiskanernas distrikt tar bofvens parti; kör bort general-kommendantens både truppar och adjutant. La Fayette tappar modet och vågar icke göra sig åtlydd. Saken hänskjutes till nationalförsamlingen, bofven kommer undan."

"Det bevisar mycken svaghet."

"Alla andliga ordnars och klosters egendomar indragas till franska kronan; en viss läkare, benämnd Guillotin, inlemnar i nationalförsamlingen förslag rörande ett nytt mekaniskt instrument, hvarmed man lättare än hittills kan halshugga menniskor. Sjelfva religionens välde öfver de råa massorna nedtrampas i stoftet, bästa sättet att mörda i stor skala utgör ämne för rådslående ständers öfverläggningar. Hvad skall detta bebåda? Hvarthän skall det föra dessa, med blindhet slagna vildhjernor?"

"Ingen häftig storm lägger sig ögonblickligt; hafvets upprörda yta jemnas blott småningom. Sådant är äfven förhållandet med politiska oväder. Ludvigs kraftfullaste eller åtminstone ridderligaste broder, grefve

Carl af Artois, har lyckligtvis komit undan. Han skall säkert förmå de Tyska furstarne, hvilkas hof han besöker, att antaga sig Ludvigs sak. Den tidpunkt kan ej vara långt borta då han, åtföljd af en fruktansvärd armé, rycker emot Frankrikes gränsor och räddar sin af egna undersåter misshandlade konung." -

"Luftslott! — Icke i främmande land, utan tätt invid Ludvigs sida, kunna hans bröder gagna honom om de ega hufvud och hjerta på rätta stället. Hvilken regerande furste anförtror sina härar åt en prins, som aldrig gjort sig känd för annat än kärleksbragder? De upproriske skola antingen tvinga kungen att befalla sin broder nedlägga ett till äfventyrs erhållet främmande befäl, eller ock hämnas. Låt till och med ödet vara så gynsamt att Artois får hjelptrupper, så sker det icke utan vilkor, för hvars uppfyllande han träder i egen borgen. Efter stridens lyckliga utgång måste liqviden företagas. Hjelparen fordrar länder såsom ersättning, ty penningar finnas ej mer, i den plundrade, sedan sekler illa förvaltade statskassan. Huru det går då Ludvig vill pålägga nya skatter, hafva vi redan sett. Han hotar väl att bruka våld, i början; men ger med sig vid minsta motstånd, gråter när man endast talar om folkets lidanden och underkastar sig sjelf heldre alla möjliga förödmjukelser, än öfvar stränghet emot sina vedersakare."

"Men en prins af blodet och synnerligast en broder, kan ej gripa efter den vacklande kronan."

"Både fordna tiders och vår egen, för ögonen liggande erfarenhet, bevittnar motsatsen. Monarkerne hafva aldrig varit så illa tjenade, som just af sina anförvandter. Äfven Svenska historiens blad äro ej fria från sådane fläckar. Så länge det var fråga om att störta Erik den fjortonde, höllo Johan och Carl tillhopa. När första hindret för den senares äregirighet

låg krossadt, frågade han föga efter blodsbandet med det andra; och dennes son nedsteg från sina fäders säte, för att lemna plats åt samme af folkgunsten uppburne Carl.' — Artois heter äfven Carl. Filip af Orleans stämplar oförsynt emot sin lagkrönte herre. Blifva de främmande härarne segervinnare, kan Filip gerna packa in; men Ludvig måste anses af sine medbröder såsom oskicklig att föra spiran öfver det obändigaste af alla folk. Grefven af Provence har spelat en mycket för passiv rol, att kunna komma i fråga till kung; återstår således endast Carl, som visat sig vågsam och är den mest skyldige att hålla hvad han lofvat."

"Grefven af Artois har ännu icke gjort något, hvaraf man må sluta till förräderi å hans sida."

"Det är ganska sannt, och alla regenter böra taga sig i akt för misstänksamhet; men det finnes belägenheter uti hvilka man känner sitt sinne blifva uppskakadt. Stundens förhållanden kasta föga eller oroande ljus öfver framtiden. För att handla klokt måste man dock veta hvad den bär i skötet, och huru skall det svaga menniskoförståndet genomtränga dess tjocka förlåt? — Säg, uppriktigt, tror du det finns något medel att ernå en sådan kunskap?"

"Kanhända; men dertill erfordras bemödanden och försakelser, som icke alla äro i stånd att uppfylla, än mer, de erhållna uppenbarelserna måste ofta förhemligas, vid äfventyr att annars göra skada."

"Alltså ett dödt, onyttigt vetande?"

"Långt derifrån. Jag sade endast att det icke får meddelas till andra."

"Nå väl, på den vägen tycks jag knappt kunna komma långt och vill emellertid begagna hvad som står mig mera öppet, nemligen mina älskade bröders omedelbara hjelp. Vi måste, äfven om det kostar al-

drig så mycket, förvåna verlden genom djerfva företag. Blott det ovanliga förmår rycka samhällenas närvarande politiska styresmän ur deras politiska dödsslummer. Like öfverraskade barn, gapa regenterne på de nya farliga ideernas strid emot de gamla, ej märkande att förstörelsens ande redan låtit det onda öfvergå ifrån tanke till handling, hvars följder snart blifva oemotståndliga. Ja, nordens söner nödgas åter igen rädda Europa ifrån slafveri. Förra gången var det vidskepelsen, eller prestväldet understödt af furstarne, som hotade dermed; nu är det otrons och de förvillade folkens lössläppta roflystnad. Aldrig begick jag ett större fel, än då jag kallade min helsosamma statshvälfning, vid tillträdet af regeringen, för revolution. Menniskoslägtets utskum har upptagit detta ord på sitt banér, bredvid den skändade frihetens namn,"

"År 1772 ligger långt bakom oss, dess händelser äro redan glömda. Värre spökar sistlidne års stormiga riksdag. Du föraktade mitt råd att gå mindre strängt till väga emot adeln, hvars påståenden i många punkter sammanträffa med de öfverallt uppdukade, såkallade konstitutionella lärorne. Den tid torde ej vara långt borta, då frihetsraseriet äfven sprider sig till norden och man får se desertörer ur aristokratiens leder ställa sig uti republikanernas, ditdrifne af lågande hämnd."

"Åh ja, omöjligt är det visst icke. Svärmande, korttänkte, efter folkgunst törstande La Fayetter och utsväfvande, lycksökande Mirabauer finnas öfver allt; men de kunna göras oskadliga med samma vapen hvaraf de sjelfve betjena sig. Nationerna hänföras lätt genom storverk, blott man låter dem få andel i det derföre skördade berömmet. En skicklig talare kan

göra svart till hvitt, när han behagar; och hvari består väl folkens egentliga vetande om sin lycka eller olycka? — Jo, uti summan af det hänförande prat de få höra, eller de uppskakande tryckta skrifter, man låter dem läsa. Vår slägt eger, gudskelof, ingen Orleans. Jag behöfver ej frukta för någon Artois' lättsinne, någon grefve af provence's baksluga hemliga förehafvanden. Du, min tappre bror Carl, segraren vid Hogland, adelns försvarare på riksdagen och den stora flottans älskling, skall krossa fienden till sjöss, medan jag sjelf tvingar Catharinas landthärar att vika."

"Hvad mig angår är det försent. Jag hade må hända kunnat göra dig goda handtag, om jag fått eröfra van Dessens eskader vid krigets utbrott och sluppit Liljehorn, i bataljen vid Öland. Sådane segrar som den vid Hogland, skänka visserligen mycken ära åt de stridande och bevittna att svenska flottan, den gången, fullt ut kunde mäta sina krafter med den öfverlägsna ryska, men ingenting hufvudsakligt blef afgjordt, hvad kriget beträffar. Vill man vinna något till sjöss, måste ögonblicket då lyckan erbjuder sin tjenst, genast begagnas. Bunden genom i kabinettet uppsatte föreskrifter och tvungen att lyssna på andras stundom stridiga råd, gjordes jag till ett slags viljelös maschin, hvars namn trycktes på dagens händelser. Hvad skall nationen tänka, om min anförareförmåga? hvilket förtroende skola underlydande hysa till en befälhafvare, som aldrig får sjelf besluta när det verkligen gäller?"

"Du svärmar för äran, bror Carl. Det är naturligt, ty du är en telning af Wasastammen; det är vackert, ty du är född tapper. Men en furste får ofta icke tänka på sig sjelf utan måste uppoffra äfven det käraste, han eger, för landets bästa. När kriget ut-

bröt, var det nödvändigt att skulden dertill föll på Ryssland. Före krigsförklaringen kunde ej något skarpt skott å vår sida lossas. Broderkärleken manade mig att ställa dig i spetsen för mitt dyrbaraste, svårast ersatta vapen. Regenternas ljumhet att omfatta min rättvisa sak, påkallade dubbel politisk varsamhet. Hvarje penningebidrag, som jag kunde undgå att fordra, — hvarje droppa blod, som nöden ej kräfde, måste besparas. Ditt eldiga lynne gjorde mig i den delen litet rädd; återhållande krafter syntes oundgänglige, vid sidan af den blott framåt sträfvande stridslusten. Må hända begick jag derigenom ett misstag. Sjön är ingalunda mitt element; jag förstår ej rätt dess fordringar. Nu hafva omständigheterna förändrat sig. Förvåna verlden genom djerfva tilltag eller gå under, har blifvit min lösen. Der Catharina minst väntar slår jag till; och du skall få din hunger efter äfventyr mättad."

"Det vill kanske med andra ord, säga: att min plan för sommarens sjökampanj åter skall förändras?"

"Hufvuddragen må qvarstå, det öfriga får ödet bestämma."

"Låt mig härutinnan bli ditt öde."

"Något mycket begärdt; men jag lofvar tänka på den saken, om du villfar en annan."

"Måste jag icke lyda allt hvad min konung och herre befaller?"

"Konungarnes magt upphör med deras sista andetag, derefter äro de ej mer än kraftlösa minnen af försvunnen storhet, och man kan ej afhålla tanken ifrån att stundom irra mot denna obehagliga vändpunkt. Låtom oss tala utan förbehåll. Jag inser nogsamt hvilken farlig rôle försynen beskärt mig. Ännu

i mina bästa år har jag mycket att hoppas, blott jag får lefva. Faller jag undan måste ett säkert stöd för mina verk vara beredt, om de ej skola ramla. Tidens oro gör mig stort bekymmer; ty ingen kan bestämma huru långt den sträcker sin härjande pestsmitta. Så ofta mina förströelser upphöra och jag blir ensam, skapar fantasien spökgestalter; hvarje mindre god underrättelse qväfver mitt, af naturen glada lynne. Dessa mörka bilder vilja icke vika för några förnuftsskäl; Det är således naturligt att jag önskar nedlägga mina bekymmer i en trogen väns sköte. Säg, tillåter du att jag gör anspråk på ditt redligt klappande brodershjerta?"

"Har jag nånsin bedragit dig?"

"Nej, ännu icke, men du har tänkt olika med mig i vissa fall, och frestelser kunna komma, som blifva svåra att emotstå. Antagom att jag träffas af en fiendtlig kula eller en lönmördares dolk."

"Hvartill skola dylika, ohyggliga föreställningar tjena? I skötet af ditt trogna folk, som oaktadt det någon gång tadlar din hushållning, likväl tillbeder dig, har du ingenting att frukta. Din skyldighet är att ordna, men icke att stå blottad uti drabbningar."

"Du vet hvad jag tänker om en konungs pligter. Svenskarne äro vande, allt sedan Odens tid, att se sina konungar främst emot fienden. Hvilken har väl fått tillnamnet stor, utan att iakttaga denna plägsed? Striden med Ryssland måste snart slutas på ett, både för mig och Sverige hedrande sätt. Detta kräfver djerfva anfall; men krigslyckan är nyckfull. Ohjelpliga nederlag hvarken vill eller bör jag öfverlefva och skulle dö lugn, om kronprinsen genast kunde fatta regeringstömmarne. I denna del hvilar min förhoppning på dig. Lofva mig att bli hans stöd."

"Mitt lif är lika åtkomligt, som ditt, och du måtte väl ej vilja neka mig att våga det?"

"Du skall fortfarande få anföra min örlogsflotta, den jag ingalunda tänker spara; men jag förbjuder dig att under någon framdeles blifvande batalj stanna qvar på chefsskeppet *). Amiralen kommenderar lika bra ifrån ett mindre fartyg, utom skotthåll, som midt i kulregnet der krutröken hindrar öfversigten af det hela."

"Det vore att sätta en outplånlig fläck på mitt hittills rena krigarerykte."

"Mina öppna, allmänt kända ordres derom, skola rättfärdiga dig både inför samtid och efterverld. Du sade ju sjelf, att den högste befälhafvaren bör ordna men icke stå blottad i drabbningarne? Tro mig, ryktet glömmer aldrig hans namn, på hvilket ställe han än må befinna sig, om blott segren blir honom trogen. Sviker han dig åter, nödgas jag våga tidodubbelt och på ditt lif hvilar då Wasaättens välfärd, — ja, kanske Sveriges tillvaro. Ensam lemnad, emellan stridiga partier, kan en oerfaren yngling omöjligt hålla sig uppe i våra stormiga dagar."

"Hvarföre har du ej lika så väl fästat dig vid bror Fredrik, som mig? Kronprinsen är långt ifrån en fysiskt stark herre och hans sinne tungt. Hemsökas vi af den förskräckliga olyckan att mista dig, skall han troligtvis nedtryckas genom sin sorg; och komma inhemska strider dertill, kan han lätt duka under. När någonting ondt händer kungliga personer, tro alltid de lägre folkklasserne att förräderi blifvit be-

---

*) Hertig Carl erhöll en sådan befallning och nödgades lyda den under 1790 års sjökampanj, med undantag af den märkvärdiga genombrytningen i Wiborgska viken.

gånget och den, som står kronan närmast, misstänkes. Ett så godt tillfälle att stifta oro, skola partierna säkert icke lemna obegagnadt. De rasande frihetshjeltarne skola ropa: bort med förrädaren, ingen konung mer; medan aristokraterne å sin sida söka att återfå den af dig dem fråntagna magten. Nej, låt mig städse vara en monarkens och statens trogne, för all inflytelse på regeringsärenderna främmande tjenare! Mörka aningar hviska att du skall ångra dig, om min begäran vägras."

"Mörka aningar?" afbröt konungen, fästande skarpa blickar på sin synbart förlägne broder. "Hvad skall det heta, Carl? Du har således sjelf öfvertänkt den saken och sökt underrättelser af osynliga magter? — Nu begriper jag grunden till ditt bryderi, då jag anlände. Detta besynnerliga bord, som man ej nog hastigt kunde undanskaffa; dessa trearmade ljusstakar jemte mycket annat, hafva förrådt dig. Men jag är fördomsfri, hela allmänheten skådar dylikt på mina operor. Det ena spektaklet kan vara så godt, som det andra; hela lifvet är ett stort skådespel. Ödet skrifver rolerna och tvingar oss att utföra dem, med eller utan vår egen vilja. Se så, var vid friskt mod! Du behöfver lära den konsten, antingen du blott får stå i spetsen för mina tilltänkta, djerfva anfall på Ryssarne, nödgas blifva kronprinsens förmyndare eller, en gång, sjelf bära Sveriges krona. - - - Förtigenhet af hvad vi nu talat om och broderlig vänskap! Adieu, Carl!"

Dessa slutord beledsagades af det konungen så egna uttryck i röst, mine och åtbörder, hvarmed han kunde tjusa till och med sina fiender. Något egentligt svar förmådde hertigen icke gifva, utan lät allt bero vid en kraftig handtryckning; men åter allena utropade han:

"Jag bad om något omén, och fick sannerligen ett af den mest underbara sort. Hvad var egentliga anledningen till hans oväntade nattbesök? Hvad menade han med detta slingrande, stundom hjertligt rörande, stundom spefulla tal? Är jag förrådd; har han också uppenbarelser eller handlar han blott på misstankar? Jag vill genast skrifva till siaren och be honom förklara denna mörka gåta; men i alla fall blir min belägenhet svår. — Mer än nånsin tillförne längtar jag efter våren; ty jorden darrar under mina fötter och endast på mitt skeppsdäck få de åter säkert fäste."

Slut på andra delen.

NYTT

ORIGINAL-BIBLIOTHEK

i

DEN SKÖNA LITTERATUREN

AF

UTMÄRKTA FÖRFATTARE OCH FÖRFATTARINNOR

INOM FÄDERNESLANDET.

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.

Sjö-Kadetten

i

KONUNG GUSTAF IIIs TID.

AF

PEHR SPARRE.

Tredje delen.

> Allmächt'ge Liebe! Göttliche! Wohl nennt
> Man dich mit Recht die Königin der Seelen!
> Dir unterwirft sich jedes Element,
> Du kannst das Feindlichstreitende vermählen.
>
> *Schiller.* Die Braut von Messina

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

XXX.

Den uti 25:te kapitlet beskrifna ovädersnatten gjorde ett nytt uppslag i förhållanderna på Ekenäs.

Vid närmare eftersinnande tyckte kommerserådet banknoternas besynnerliga åtkomst vittna om något slags ånger hos den hemlighetsfulla mannen, hvilken måste antagas att både vara en sjöröfvare och hafva uppbringat Rigaskeppet. Förhöll det sig verkligen så, kunde man hoppas att framdeles erhålla än vidare skadeersättningar; men äfven i fall de uteblefvo, eller nu erhållna summa blott vore ett lån, hindrade ingenting dess begagnande tills återfordran skedde.

Frun såg deremot saken från en helt annan sida. "Sådana skälmar, som dem du fått att göra med", sade hon, "gifva högst sällan igen hvad de tagit och om karlen verkligen kände ånger, skulle denna icke yttra sig på ett hånfullt sätt. Nej, min vän, härunder ligger en ny plan fördold att skada dig; orättfånget gods, äfven i den oskyldiges gömmor, bringar olycka."

"Nå hvad önskar du då att jag skall göra", genmälde Walm.

"Låt införa en annons i allmänna tidningarne, hvarigenom du anmanar honom till penningarnes ofördröjliga afhemtande, vid äfventyr att de annars blifva öfverlemnade åt staten, såsom — jag tror det kallas — Dana-arf"

"En dylik åtgärd hafver sig icke så lätt. Menniskans namn är mig okändt och för att göra begripligt, hvem kallelsen åsyftade, måste hvarjehanda yppas, som jag hvarken vill låta min penna nedskrifva eller min mun uttala. Hvad åter summans förvandlande till dana-arf beträffar, böra flera formaliteter iakttagas och troligtvis derjemte många år förflyta innan den erhåller en sådan egenskap. Under tiden har ingen nytta deraf; men egaren torde en vacker dag komma och säga: gif mig i all tysthet lånet tillbaka med ränta. Får jag icke då lida dubbel skada, ty att neka vore fåfängt, helst om han har sin stora dolk eller de svarta tjensteandarne vid sidan. Det bästa jag kan besluta, synes mig vara att med Banknoterna undanrödja den ögonblickliga förlägenhet kriget beredt och sedan åter aflägga en lika stor summa af näst utfallande handelsvinst."

När samtalet slöts hade ingendera öfvertygat den andra. Kommerserådet skickade Gustaf till Götheborg för att derifrån ombestyra de angelägnaste skuldernas i London liqviderande innan skeppen hunno fram, och frun uppsände brinnande böner till himlen, för att ifrån sin man afvända de nya olyckor, som hon fruktade skulle drabba honom.

Okunnig om föräldrarnes rådplägning, företog Charlotte en allvarsam öfverläggning med sig sjelf, dervid hon sökte ordna åtskilliga ännu orediga minnen. Genast vid upptäckten att den nu framstående fruktansvärda karlen hotat faderns lif i Stockholm och att det var samma person, som genom hennes anvisning sluppit

ut ur deras hus, hade hon velat godtgöra detta förtigna felsteg genom hastig hjelps anskaffande ifrån fregatten. Men ovädret hindrade, såsom vi sett, uppsåtets fullbordan; mötet med Klippenfelt beröfvade henne all fattning. Hvarje ord han talade, gick djupt in uti hjertat, och gaf nytt lif åt känslor, dem hon genom långvariga bemödanden lyckats så kufva, att de endast vågade framsväfva likt bleka vålnader, då tanken någon gång, vemodigt stämd, återgick till det förflutna.

Efter ett par dagars tvekan beslöt hon öppet anförtro sina bekymmer åt modern, som nu medgaf att Klippenfelt verkligen måtte hafva funnits på bryggan, yppat sin hopplösa kärlek och, ehuru förgäfves, bedt kapten Stiller lemna kanonerna. Sedan kaparen icke vidare lät höra utaf sig, utan försvann liktidigt med fregatten, tycktes inga krigiska anstalter vara nödvändiga till hamnens värn; men ganska behöfligt att skydda den stackars flickan emot sitt eget hjertas uppror.

Detta lyckades, ty fru Walm visste af egen erfarenhet, huruledes passionen lättare förtär sig sjelf, då dess dolda gnista får glöda under den trogna vänskapens uppsigt och småningom svalna för det kalla förnuftets bevisning, än utsläckes genom maktspråk. När de öfrige gått till hvila, emottog hon Charlotte i sin sängkammare, lät henne fritt svärma, afhörde tåligt de upprepade klagomålen, öfver ett oblidt öde och förmådde merändels att slutligen leda samtalet på andra, med hufvudämnet gemenskap egande biomständigheter.

"Vet du", sade hon en afton mot slutet af November, "ibland de många besynnerliga händelser vi upplefvat, sedan Klippenfelts första inträde uti vårt hus,

finnes åtskilliga, som jag icke kan förklara. Till utseendet är han ingenting mer än en fattig, ung man, hvars lefnadsförhållanden tvingat honom att välja det farligaste och mödosammaste af alla yrken, men hota verkliga motgångar, står beständigt någon oväntad hjelp tillreds. Detta kan betyda att han antingen bevaras för stor märkvärdighet, eller skall göras öfverdådig. Med få ord, han tycks knappt vara skapad för huslig sällhet."

"Nu begriper jag icke din mening, älskade mamma. Krigaren, på hafvet, är ju stundligen omgifven af faror? Att genom mod besegra dem utgör så till sägande hans hvardagliga pligt; hvilken dock upphör, när han beträder den fasta jorden. Stormen, som slungar hans bräckliga farkost, än upp emot skyarne, än ned i det omätliga djupet, fordrar inga kraftyttringar af hyddans innebyggare. Hvarföre skulle då icke sjömannen, trött vid sitt oroliga ungdomslif, kunna få lust att eftersträfva huslighetens lugnare njutningar och vinna sin önskan?"

"Det har jag aldrig velat bestrida. Min anmärkning föranleddes just af det, som händt Klippenfelt på landbacken. Ödet nödgade mig sjelf att uppträda såsom hans försvarare hos hertiginnan. När han skulle bortsändas till något statsfängelse, blef bevakningen skingrad genom en hop svarta figurer, som efter väl förrättadt arbete tycktes alldeles försvinna, ty hvarken Liljensparres vidtberömda polis eller någon annan menniska har sedan lyckats få dem i sigte, om jag icke må våga antaga att pappa - - - Men nu låter jag väl inbillningen löpa till skogs?"

"Pappa?" utropade Charlotte och for upp. — "Ja, huru kunde denna omständighet så undfalla mig?"

"Stilla dig, kära barn! antingen vår fiende nyttjar negrer eller hvita skälmar till handtlangare är likgil-

tigt, ehuru de förra göra bättre effekt. Emellertid misstänker jag att pappa blifvit narrad på flera sätt."

"Tala utan förbehåll. Jag brinner af längtan att få höra dina tankar."

"Så snart den olycksaliga arresteringen i vårt hus egt rum, var det liksom någon ond genius börjat kringsvärma oss. En alldeles okänd gynnare infinner sig hos hertigen för att, å pappas vägnar, anhålla om kaparebref. Straxt derefter besöker en dylik honom nattetid på kontoret och begär att få föra Rigaskeppet. När detta nekas, hotar han med gruflig hämnd, hvilken ej heller uteblir. Tillkännagifvandet om fartygets uppbringning sker igenom en tredje främling, hvars spår äfven förloras. Slutligen uppträder den andra i ordningen och tvingar pappa att öfvertaga en större summa penningar. Hvad följderna häraf blifva, skall framtiden visa; men jag tycker mig omöjligt kunna antaga att det varit tre särskilda personer, som handlat, utan blott en enda, begåfvad med förmågan att göra sig oigenkännelig."

"Deri har du säkert rätt."

"Besinnar man vidare, att karlen kom in sedan förstugudörren blifvit stängd, så måste han egt en falsk nyckel. Det är således troligt att han länge passat på tillfälle då pappa skulle befinna sig allena, och redan stått lurande bakom trappan, vid Klippenfelts arrestering. Ynglingens mod behagade honom kanhända och den opåräknade hjelpen lemnades i afsigt att framdeles fordra belöning."

"Du vill väl icke dermed säga, att Klippenfelt låter inblanda sig uti den okändes brott?"

"För ingen del, men jag tror honom tillhöra en farlig sort menniskor. Gynnar lyckan, stiga de högre än andra, sviker hon, falla de oftast djupare, synnerligen om deras ställning i lifvet verkligen är falsk

eller blott synes dem sådan. Erinra dig huru vildt hans tal föll sig. Jemnförelsen emellan den kraftiga trädstammen och blomstängeln, var sannare än han sjelf visste. De kunna aldrig förenas utan att den senare skall såras af ytans ojemnheter eller den förra brista. Styrkan hos mannen tjusar oss qvinnor alltför ofta, likväl ligger grunden till vår sällhet icke uti åtkomsten af något bländande ideal, ehuru det på afstånd uppväcker en svärmisk beundran. Antagom att ni, utan hinder, fått följa den häftiga böjelse, som tändes er emellan. Vid första ögonblick af sansning skulle han hos dig funnit en finare bildnings odrägliga öfvervigt; misstänkt att du i ert tarfliga hem saknade en ifrån barndomen till vana blifven vällefnad och, för att kunna fylla, åtminstone den ena af dessa brister, sökt vinna befordran eller kanske rikedom genom förtviflade vågstycken. Vill du följa mitt råd, så sök att glömma honom; ty ni passade icke för hvarandra."

"Derom är jag långt ifrån öfvertygad. När qvinnan underkastar sig umbäranden för en älskad makes skuld, blifva de lätta och hon måste känna sig outsägligt lycklig, om hon förmår göra det så, att han ingenting märker. Försakelsen utgör största beviset på tillgifvenhet; kärleken får sitt högsta värde genom uppoffringar. Vi, svagare varelser, kunna härvid endast röra oss inom husligheten trånga krets, mannens bana ligger utsträckt öfver hela jorden. Äfven om han dignar under brottandet mot farorna eller faller i striden för fäderneslandet, är medvetandet skönt att hafva tillhört den ädle djerfve. Jag har länge insett, att jag aldrig skall få äga honom; men det förminskar icke min saknad. Ditt råd vill jag bjuda till att följa såsom en hård, oundviklig nödvändighet och hoppet hviskar, att de motgångar jag tidigt rönte, voro nyttiga förberedelser till en framtida, på lifvet tärande pröfning."

"Tack, tack! min snälla Lotten. Jag är stolt öfver att vara mor åt en så förnuftig dotter och öfvertygad att dina ädla bemödanden snart skola belönas med ett långt större själslugn, än du påräknar. Låtom oss, för i afton, afbryta detta ömtåliga ämne. Vi äro begge upprörde. Jag har behof att öfvertänka hvarjehanda och du att söka hvila på din kammare. Farväl tills i morgon!"

"Nej förtusan! vänta lite", ljudade en upprymd stämma i det kommerserådet steg in. "Jag trodde ni redan somnat hvar i sin säng och gick äggsjuk med nyss erhållne, märkvärdiga underrättelser, då kammarjungfrun förrådde er sammanvaro. Hvad ni också hafvit att sladdra om, kan det icke jemnföras med min nyhet. Nå, gissa ni ingenting.

"Skulle din franska fordran utfallit?" frågade frun.

"Ännu hoppade Fortuna icke öfver kanalen; men det är godt, att hon börjat visa sig artig på dess ena strand. Banknoterna voro alldeles icke några olycksfåglar. Alla fartygen kommo oskadade till England. Virket säljer sig ypperligt. Den största skutan fick förmånlig frakt på Lisabon; Anderssons brigg bör, vid detta laget, vara i Götheborg med en särdeles dyrbar last; ty afseglingen ifrån Themsen skedde sedan allhelgona-stormarne rasat ut och vinden har, i minst ett par veckor derefter, varit sydvest. Nu måtte du väl, Charlotte, vilja blifva min kompanjon och å nyo taga din rättmätiga andel uti den vinst vi gemensamt göra?"

"Gud gifve du kunde se in i mitt hjerta, huru tacksam jag är för din godhet; men just nu måste jag mer än nånsin, söka skilja mitt öde ifrån ditt. Det vore farligt att trottsa motgången, i samma stund den tycks vilja upphöra; lättsinnigt att glömma erfarenhetens lärdomar. Hvad jag, under låtsadt skämt, anförde såsom motskäl, då jag för några månader sedan af-

böjde ett likartadt förslag, är äfven fortfarande mina handlingars grundval. Så länge du lefver, behöfver din Charlotte ingen egen förmögenhet."

"Det har ju aldrig varit meningen att penningarne skola komma dig till godo förr än efter pappas död?" inföll modern.

"Ni veta begge, huru jag sökt vänja mig att umbära kostsamma nöjen och vinna färdighet uti sådana saker som kunna bidraga till ett ensamt fruntimmers torftiga bergning. Hvar och en har sitt lilla högmod här i verlden, sina åsigter af lifvet. Icke blott mannen, utan äfven qvinnan bör göra sig oberoende och i stånd att förblifva det, om lyckan sviker."

"Jag slår vad", afbröt kommerserådet "att de der öfverspända grillerna äro en lemning efter förskräckelsen då Brunner friade. Men slå bort dem, ty du må lita på att jag icke skall tala om giftermål, förrän den rätta, det vill säga af dig sjelf utvalda, infinner sig till mitt samtyckes erhållande.

"Härmed förklarar jag mig fullkomligt nöjd, så framt du derjemte lofvar att min nu erhållna stora vinst på virkeshandeln, icke användes till annat än hemgift."

"Bifalles."

Under ett, hälften sorgligt, hälften spetsfundigt leende, tog hon fadren i famn, räckte modren handen och gick.

Ehuru kommerserådet icke egentligen fått bevisligt skäl till missnöje med Charlotte, hade han dock af henne väntat en helt annorlunda beskaffad tacksamhets yttring, då hon antog hans nyss erbjudna gåfva. Det förekom honom, som der låg ett slags sårande tvetydighet i hennes uppförande och när han hunnit besluta att taga närmare reda på förhållandet var hon

borta. Med tämlig barsk ton sade han derföre, till sin ännu qvardröjande hustru:

"Svara mig uppriktigt: förstod du hvad vår goda, men Gud nås lite nyckfulla, dotter menade? Mig förefaller det, som en judas-kyss bränner min panna."

"Om du åhört vårt vid ditt inträde knappt slutade samtal, skulle du dömma mildare och jag anser för verklig lycka att i detta ögonblick kunna yppa hvad moderspligten tvingat mig att hittils förtiga. Genom en af dessa, utom all mensklig beräkning liggande händelser, dem osynliga makter framkastade på vår lefnadsbana, förälskade Charlotte sig."

"Ja, jag vet, i den olycksaliga kadetten. Men det tokeriet är ju längesedan förbi?"

"Var, vore kanske rätta ordet."

"Plåga mig icke med onödiga gåtor. Här har hon omöjligt hafvit tillfälle att bli kär i någon, om icke en ibland mina koffardi-kaptener, läkaren på Hvita Falken, fändricken, gubben Stiller, eller hans filosofiske skeppsskrifvare, hvilken jag väl kunnat tro om hvarjehanda, ifall han varit yngre."

"Hvarföre just honom?"

"Du fann ju hans tal så ytterst angenämt, när vi samspråkade i parken? och den, som bara lyckas intressera ett fruntimmer med tungan, ha redan fått dörren till hjertat halföppen."

"Honom behöfver du, numera, icke frukta."

"Nå hvem är då den nye älskaren?"

"Ingen annan än den gamle. Medan du erhöll banknoterna återkom han från sin kurir-resa, träffade Charlotte på bryggan och, hänförd af de sjudande känslor, som stormen i samband med oss hotande faror uppväckte, tillbjöd sin hjelp. Hvad han förut icke vågat yppa kröp nu fram. Charlotte fick höra att hon länge varit älskad."

"Och så friade han, kan jag väl gissa?"

"Nej, han begärde blott att få dö i striden mot kaparen."

"Det var det klokaste han kunde göra. Måtte hans önskan blifva uppfylld!"

"Hata icke den arme ynglingen, utan håll honom häldre räkning för visad försakelse. När menniskan hemsökes med själslidanden, är hon merändels i feberyra, helst om de härflyta ifrån glödande passioner; men det blir alltid en stor förtjenst att dervid straffa sig sjelf och köpa andras sällhet genom uppoffring af sin egen. Vi återse honom aldrig mera."

"Deröfver skall jag trösta mig och vore fullkomligt belåten, bara Charlotte kunde glömma det dumma mötet."

"Tiden läker nog såret om jag ensamt får vårda patienten. Charlotte är en god, förståndig flicka. Hennes uppförande emot dig, bevisar huru ädelt hon tänker. Låtsa derföre, som jag ingenting sagt dig och bifall min begäran att hon och jag stannar qvar här på Ekenäs, öfver vintern. Kriget måtte väl en gång taga slut. När du sedan ställt dina affärer i ordning, må vårt hus i Stockholm öppnas, på det gamla sättet. Dittils böra vi lefva ytterst sparsamt."

"Men hvad menar du att Dunkelsstjernas säga."

"Ingenting, blott deras hemresa ej fördröjes. Charlotte var blek och krasslig då vi flyttade hit. Vistandet i den fria naturen återgaf henne helsan, som en förkylning åter rubbat, hvarigenom landtluften blir så mycket nödvändigare. Dessutom behöfves någon här på stället för att vaka öfver skogshygget. Dertill utser du mig, och jag efterkommer din önskan, med villkor att få flickan till sällskap. Sofi kan bo hos sina syskon."

"Med eller mot min vilja, är jag nästan tvungen att antaga ditt förslag, så framt du säkert lofvar bota Charlotte. Er ovetande har jag gifvit hennes namn åt den nya briggen, som med sin dyrbara last ersätter det förlorade skeppets."

"Gud belöne dig, bästa man! Nu äro mina mångåriga bekymmer utplånade. Hädanefter skall du, liksom fordom, se himlens välsignelse hvila öfver alla dina handelsföretag."

"Så vågade jag äfven hoppas, ända tills du sade att kadetten spökat igen."

"Var lugn. Jag vakar öfver flickan och du behöfver ej frukta för något nytt besök."

"Det låter han väl bli, tills vidare åtminstone; ty fregatten kryssar i Nordsjön; men npptäckten att han anlände hit den stormiga natten, just då jag nödgades emottaga banknoterna och hotades af kaparen, väcker obehagliga aningar."

"Barnsligheter. Hans möte, när vi foro ned till lastageplatsen, betydde ju inga motgångar? Sådana komma af helt annat och händer nu något ondt, torde banknoternas användande snarare få räknas som orsak."

Några dagar derefter åtskiljdes familjen, på det sätt frun föreslagit, och kommerserådet återtog sina vanliga Stockholms göromål. Gustaf skref ifrån Götheborg, att underrättelser ingått rörande briggens afsegling. Vinterns ovanligt milda beskaffenhet *), gaf anledning att taga resans lyckliga fortsättning för gif-

*) Ännu vid Nyårstiden 1790 var marken grön. Den 1 Januari plockades Viola tricolor på den så kallade Kaptensudden, nära Stockholm. Den 30 December 1789 uppkommo fyra fartyg ifrån S:t Ybes, Baleariska Öarne, Liebau och Wolgast.

ven, likväl och då fartyget nu dröjde, fruktade han att det blifvit tvunget till inlöpande i Norrsk hamn. Dylika små missöden äro ganska vanliga och skulle, under andra omständigheter, ej heller hafva uppväckt förtidiga bekymmer hos Walm; men efter hvarje post, som gäckade hans väntan att få höra briggen Charlotte vara ankrad vid nya Elfsborg, kunde man tydligen märka en tilltagande lynnets nedstämning. Det började ångra honom att hustrun jemte dottren fått stanna qvar på landtegendomen, ty Adolf trifdes aldrig hemma och han satt der således, snart sagdt allena, de långa mörka aftnarne; saknande en förtrogen vän, med hvilken han kunde utbyta tankar.

Slutligen erinrade han sig fruns gifna råd; kallade Dunkelstjerna och sade:

"Emellan så nära anförvanter, som vi äro, bör en oinskränkt, ömsesidig uppriktighet råda; den ena hjelpa den andra, när deraf göres behof."

"Naturligtvis", svarade konglig sekteren, högst förundrad öfver detta oväntade ingångsspråk.

"Du känner att jag lidit stora förluster. Mina utrikes fordringar betalas icke; Adolf har skött affärerne olyckligt, sistlidne sommar."

"Pappa har deremot varit lycklig. Det till England utskeppade virket bör ju lemna stor vinst?"

"Sådan är äfven min förhoppning; likväl befinner jag mig i en af dessa öfvergångsperioder, då klokheten kräfver hushållning. Sjelf skall jag lefva så indraget som möjligt, och du måste, någon tid bortåt, draga dig fram på hälften emot hvad du hittills månatligen åtnjutit."

"Det vill jag mer än gerna; men att så bums afbryta sina gamla vanor vore farligt, helst för den beroende tjenstmannen. Hela verlden vet att jag bragt ganska litet i boet, och ändå kunnat hålla ett anstän-

digt hus, genom pappas frikostighet. Stänger jag nu mina dörrar, forska de dagliga gästerna efter orsaken, som snart upptäcks. Om pappas kredit dervid rubbas eller stadgas tillhör icke mig att bedömma."

"Låt dem forska bäst de behaga. Träffas jag utaf flera motgångar kunna mina affärer icke hjelpas; gärdet blir uppgifvet. Krönas åter mina bemödanden med framgång, skola snyltgästerna, förtjuste, skynda tillbaka till våra uppdukade bord och alla kloka menniskor erkänna att jag handlat som en förnuftig, hederlig karl. Kungör mitt beslut för din hustru, så jag slipper se sura miner på det hållet."

"Och Adolf?"

"Skall erhålla samma besked, som du fått."

XXXI.

Vid negrernes försvinnande i grottan var Klippenfelt och hans olyckskamraters belägenhet väl icke fyllest så svår, som då den ursinniga kaparekaptenen nyss förut stod framför dem, med upplyftad änterbila; men dock ganska oangenäm. Bundne till händer och fötter kunde de omöjligt hjelpa hvarandra att lossa bojorna, utan nödgades tåligt afbida, antingen en ännu okänd räddare eller döden, genom svält.

Föreställningen om ett så rysligt slut gjorde emellertid fändriken mindre sorgsen än medvetandet att vara skuld till sina underhafvandes lidande, ty deras försagdhet och Jenkis' förräderi ursäktade ej hans obetänksamma öfverdåd, såsom befälhafvare.

Hvad skall jag svara, om de börja göra mig förebråelser? tänkte den unge mannen. Hvad skall jag anföra, i fall vi slippa ut ur denna ohyggliga, underjordiska håla och mitt beteende blir pröfvadt inför rätta? Krigsyrkets värsta sida är, att dess idkare nästan oupphörligt bero utaf slumpen. Den, som icke försöker vågstycken, uträttar föga. Sällan har man

tid att göra mogna beräkningar, hvilkas åsidosättande till och med berömmes om lyckan gynnar, men tadlas skoningslöst och straffas hårdt om den sviker. Lagkarlar, prester och andra civila personer, äro bättre lottade samhälls-medlemmar. Dem står det öppet att försvara sig, genom spetsfundiga tolkningar af någon åsidosatt eller orätt tillämpad författning. Mot den stackars subaltern-officern, hvars företag slå illa ut, träder genast fiskalen fram med alla uptänkliga, både rimliga och orimliga påståenden. Förmännen kring domarebordet fordra af den oerfarne delinqventen ett kunskapsmått, hvilket endast långvarig tjensteutöfning kan skänka.

Troligtvis voro äfven de öfrige hänsjunkne i sorgliga betraktelser, eller ock uteslutande sysselsatte att lyssna efter hjelp, emedan ingen yttrade något ord. Slutligen hördes hastiga steg, på andra sidan om den slocknade eldbrasan, vid hvilken vandraren stannade, framletade ur askan ett par ännu glimmande kol och antände, genom deras uppblåsning, en bundt torra trädstickor. När eldskenet spridde sig åt sidorna, såg man visserligen att det var en qvinna; men huruvida hennes ansigte bar ungdomens prägel och ögonen mildare känslors, eller tiden redan plöjt djupa fåror öfver pannan, gjort kinderna bleka och bortjagat medlidandets sköna uttryck ifrån blicken, kunde blott fändriken, som låg närmast stället der hon stod, tydligt urskilja.

"Se hit", sade han i bedjande ton. "Himlen ger dig åter lägenhet att utöfva en god gerning."

Dessa ord tycktes göra ett besynnerligt intryck. Med höjdt bloss betraktade den tilltalade fångarne och tog, småningom, det ena steget efter det andra baklänges, liksom för att försigtigt börja en tillämnad flykt, hvarunder Klippenfelt fortfor: "Fatta mod. De

hafva ju tjudrat oss, såsom oskäliga djur? Hvarföre räddade du mig på Bornholm, om du nu vill öfverlemna mig åt ett långt rysligare öde?"

"Oförklarligt!" svarade en len stämma. "Åter igen träffas mitt öra af samma röst. Nej, det måste blott vara inbillning. Så lika kunna tre menniskor icke tala, som den intagande ynglingen, den Svenske officeren och denne, för något brott straffade, kaparegasten."

"Likväl är det samma person, med afdrag af den senare titeln. Sedan du gick bort blef jag plundrad och mina uniforms-persedlar utbytte emot dessa usla trasor."

"Skall jag tro er fullkomligt, nödgas jag fordra att ni upprepar edra afskedsord, då vi förra gången träffades.'

"De voro: hvad mig angår behöfver du icke frukta. Rädda dig sjelf."

"Nå väl, jag vill då glömma huru mycket jag lidit för er skuld, ty ni är olycklig och här kan ingen annan hjelpa, än jag."

Efter en kort stunds öfverläggning med sig sjelf, fattade hon den skjutne kaparekaptenens yxa och nalkades Klippenfelt.

"Låt mig blifva den sista, som återfår friheten!" sade han. "Desse, bredvid mig liggande, hafva obestridlig rätt att företrädesvis mista sina bojor."

Tågens styrka och den konst med hvilken de vore anbragte gjorde mycken varsamhet nödvändig, om ej det till deras sönderskärande begagnade, tunga verktyget, skulle slinta och såra. Emellertid kom en efter annan af fångarne lyckligt på fötterna igen; så att blott fändrikens befrielse återstod, då ett ovanligt buller störde glädjen. Flickans ifver fördubblades men derigenom blef sjellva handlingen mindre säker eller,

kanske rättare, mera långsam; alla hennes åtbörder tillkännagåfvo ängslan.

"Se så, Gudskelof!" utropade hon slutligen. "Nu är det fulländadt. Räck mig er hand. Bed de öfrige följa oss tätt i spåren, när jag släcker blosset. Hvarje minut är dyrbar, vi måste fort härifrån!"

"De, som kunna, må fly", genmälde Klippenfelt. "Uppretade af mitt sjelfförsvar, surrade kaparegastarna mig för godt. Benen äro alldeles domnade, knän och vrister utan ledgångar. Lemna mig derföre, ifall verklig fara hotar; men gerna skulle jag se att dessförinnan få stockelden åter antänd."

"Det går intet an. Mörkret är alldeles oumbärligt för vår gemensamma räddning. Bjud till af yttersta krafter, att åtminstone uppnå de stora stenarne derborta, bakom hvilka en person lätt döljer sig. Skulle ni ej heller förmå göra detta försök, måste vi turvis, två och två, bära er."

Ehuru matroserne och båtsmännen ingenting yttrade, tycktes de beredda att verkställa förslaget; men i detsamma hördes åter ett dån, hvars ljud tydligt tillkännagaf en hop stockars kullstörtande och ifrån grottans rätta ingång flammade eldsken uppåt dess skråfliga takhvälfning. Flickans bloss släcktes; både hon och Klippenfelts skeppskamrater försvunno.

"Den skälmen årsgångaren spådde sannare än jag trodde", sade han för sig sjelf. "Nå, nå; sitt öde kan man aldrig besegra. Mitt är gifvet och jag skall bära det med mod, bara dödsplågorna icke blifva för långvariga."

Efter denna korta monolog stödde han hufvudet emot venstra handen, blickande åt det håll, hvarifrån de förmenta fienderna nalkades. Främst gingo tvenne fackelbärare samt en bonde, som syntes visa vägen. Dernäst följde en tätt packad hop med glimmande,

blanka gevär och taktmässiga steg. Småningom kunde äfven deras röda drägter urskiljas. Glad öfver denna oväntade upptäckt ropade han:

"Välkomna, herrar soldater! Haf godheten och styr hitåt!"

Kallelsen blef genast hörsammad, men följderna deraf långt ifrån hvad han väntade.

"Hvilken oförskämd skurk!" röt en sträf stämma när de hunnit komma nog nära för att kunna öfverskåda så väl den förre talaren, som platsen der de funno honom. "Säg, utan omsvep, hvem var i lifstiden denne bredvid dig liggande döde?"

"Jag förmodar en kaparekapten."

"Hvem är du sjelf?

"En svensk officer, kommenderad på fregatten Hvita Falken."

"Tar du mig för ett dårhushjon? Nej, så lätt låter jag icke draga mig vid näsan. Bekänn sanningen; ty din drägt har redan förrådt dig."

"Ni må tro mig på mitt hedersord. Drifven af obetänksam nyfikenhet tog jag några man från min båt, inträngde i kaparegastarnes helgedom, blef kringränd, öfvermannad och plundrad."

"Nå hvart gjorde du då af dina följeslagare?"

"De befriades nyss genom ett, nästan underverk, men sjelf var jag för illa handterad att orka följa dem."

"Likväl är du icke det ringaste skadad, så vidt jag kan upptäcka."

"Det finns åkommor, som icke synas. Se, der ligga tågen med hvilka mina lemmar surrades. Det var ett slags lindrig tortyr."

"Du skall fanden gal i mig, snart få undergå en kraftigare, om du ej vill bekänna sanningen. Kort och godt, önskar du rädda lifvet och slippa med hudstrykning samt slafveri för dina återstående dagar, så

uppgif huru många af dina verkliga kamrater, som finnas här i grottan och hvarest de gömma sig?"

"Utseendet är verkligen så mycket emot mig att jag förlåter edra sårande misstankar. Lyckligtvis står en lätt utväg öppen till nöjaktig förklarings erhållande. Skicka mig, åtföljd af någon säker person, ifall ni sjelf ej behagar göra sällskap, om bord på Hvita Falken."

"Nå har man nånsin hört en mera slipad krabat? Planen vore förträfflig, om du hade en dumhufvud att göra med. Nu torde du benäget ursäkta att jag låter fregatten, som vid detta laget lyfter ankar, ostörd få segla till Bergen och helt simpelt aflemnar dig uti närmaste fängelse. Passiaren är slut; stig upp och spela icke längre komedi!"

"Herr löjtnant, — ty jag förmodar er vara det, — behandla icke en olycklig vederlike omenskligt. Kom i håg att jag, snart frikänd af domaren, då måste fordra upprättelse."

"Skall erhållas i galgen, på hvilken upphöjda plats alla sjöröfvare ega ostridiga anspråk. Hör hit ett par stycken", fortfor befälhafvaren vänd emot sin trupp: "Karlen är matros, derföre bör han handteras efter sjöreglementet. Gör er daggar af de der liggande tågen och lär honom att marschera!"

Till befallningens verkställande stego tvenne soldater ut ur ledet, bortlade sina gevär och började hopsamla en mängd tågstumpar, för att ibland dem välja de tjenligaste. Under tiden fördelade sig den öfriga styrkan och genomsökte grottan i flera rigtningar.

Hvad vissheten om en annalkande, våldsam död icke kunnat verka hos Klippenfelt, åstadkom nu fruktan för skymflig medfart. Hela kroppens blodmassa tycktes vilja taga sin väg åt hufvudet; tinningspulsar-

nes hårda slag hotade att spränga pannans annars knappt märkbara ådror. Den hvarje rörelse förhindrande känslan i benen försvann. Likasom knäna aldrig varit styfva, sprang han upp utan att märka särdeles smärta. En så i ögonen fallande motsatts af hvad han nyss föreburit gaf anledning till än starkare misstankar; väckte åskådarnes löje, och framlockade hvarjehanda plumpa hotelser.

Misslynnt öfver sin felslagna beräkning att kunna göra flera fångar, befallde anföraren afmarsch till båtarne. Ånyo bakbunden och skälfvande af köld nedpressades den stackars fändriken emellan tofterne; men led stillatigande under förhoppning att slutligen träffa någon sansad opartisk domare.

Med frisk gynnsam vind, sattes kosan emot Ejde, på hvars strand ortens alla nyfikna personer samlat sig; ty ryktet hade i förväg kringspridt prunkande berättelser om eröfringar af ett stort kaparefartyg och då den danska officeraren redan långt borta signalerade att han förde fångar, måste deras antal naturligtvis ej vara obetydligt. Knappt hann båten lägga till bryggan förrän folkmassan ville störta sig ned uti densamma. En del ropade: "Tag fram de rätta bofvarne!" andra: "visa oss dem, som se grymmast ut! Hvar är anföraren" och mera dylikt. Mellertid knuffades Klippenfelt, nästan obemärkt, i land och uppnådde det för brottslingarnes förvarande afsedda huset. Ånyo framställda protester och anhållanden att ej kallas förbrytare, tills man fann honom sakna bevis på uppgifterne att stå såsom fändrik i Konungens af Sverige tjenst, båtade föga. De fleste gjorde intet afseende derpå; några få, ibland hvilka fångvaktaren, svarade: vi äro ej dina ransakare. När du kommer inför dommaren kryper nog rätta förhållandet i dagen.

Belaggd med långa jernkedjor, hvilkas ändar fastnaglades vid väggen, lemnades han allena, ett par timmar efter solens nedgång. Denna befrielse ifrån ett oangenämt sällskap hade varit dubbelt fördelaktig, om de tyngda ögonlocken derjemte fått sluta sig till verklig sömn; men det blef endast en sådan plågsam dvala, som öfverspännda kropps- eller själsansträngningar efterlemna. Den slumrade tanken yrvaknar stundtals och mister åter sin uppfattningsförmåga sedan han uti oredig blandning sammanfört alla de bilder minnet bevarar. Det derigenom uppkommande fantasispelet liknar kulstöpningsscenen i operan Friskytten. Vidunderliga varelser sväfva rundt omkring; luften fylls med besynnerliga läten och jordens utseende förändras hvarje minut; men i medelpunkten af detta virrvarr finns dock en verklighet, till hvilken begreppet söker återvända, utan att kunna taga reda på dess sanna förhållande.

Ehuru Klippenfelt låg alldeles orörlig, tyckte han sig än strida emot till antalet öfverlägsna fiender, än nedhugga en hög galge och än kommendera en kinkig manöver på Hvita Falkens halfdäck; alltid afbruten genom kapten Stiller, som slog honom i hufvudet med krigsartiklarne. Slutligen såg han ett svagt upplyst grifthvalf der båtsmannen, som gått årsgången, hviskade något åt Kattulin. Bredvid dem stod Ödman, vridande sina händer. Helt oförmodadt remnade muren och ifrån öppningen strålade Charlottes sköna gestalt, omgifven af en bländande ljuskrets. Hänryckt störtar han med utsträckta armar emot den herrliga uppenbarelsen; vill trycka sin skyddsengel till ett varmt, klappande hjerta och får tag uti — — det iskalla fönstergallret.

Efter närmare undersökning befann han sig verkligen vid den lilla, med jernstänger försedda öppnin-

gen, hvarigenom månans strålar nu inträngde. "Alltså blott en gäckande dröm", sade han halfhögt. "O, att jag ännu länge fått behålla min ljufva förvillelse! Men verkligheten är alltid inbillningens plågoande och återkommen till mig sjelf, skall jag icke mera förlora modet. Låt se, om ingen flykt är möjlig? Nej, dessa fjettrar kunna blott med tjenliga, af mig oåtkomliga verktyg lossas; dessa galler trotsa en Simsons styrka. Nå väl, jag vill då samla hela mitt tålamod och utan klagan gå kommande händelser till mötes, de må blifva hurudana som helst."

Oaktadt denna föresatts var fullkomligt allvarlig, började han undra på den rådande djupa tystnaden. Att ingen vakt låt höra sig i grannskapet föreföll honom oväntadt och tycktes bevisa att fängelset, åtminstone på den sidan, omgafs med vallar. Till närmare utrönande häraf försökte han öppna fönstret, hvilket äfven lyckades. Blott en jemn, mot stranden sluttande plan, men hvarken någon befästning eller menniskor upptäcktes. Emellertid gjorde nu hafvets märkbara brusande ett välkommet afbrott i den nattliga stillheten och månens betraktande derjemte en angenäm sysselsättning.

Så hade han länge stått, då ett flera gånger förnyadt svagt ljud uppsteg, liksom ifrån husets grundmur. Hvad det egentligen var, kunde i början icke bestämmas; men slutligen hördes orden: "De styrter dem selv i ulykken, hvis de ej troer mig!"

"Hvem är du ? — hvar finns du?" frågade han helt förvånad.

"Jag är den arma Bornholmsflickan och står inkrupen till väggen under ert fönster."

"I hvilket ändamål?"

"Att lemna för er räddning nödvändiga råd."

"Var försigtig; här finns säkert en post i grannskapet, som kan höra oss."

"Åh nej; alla fira julen kring de uppdukade borden och man litar på fängelsets goda beskaffenhet. Vi blifva icke störda, så framt ingen händelsevis styr kosan hit åt."

"Säg skyndsamt hvad jag bör göra?"

"Då soldaterne öfverraskade oss uti hålan förde jag sjöfolket till en smal remna, genom hvilken en i sänder kunde äntra upp på bergets spets, men bad dem likväl dröja qvar, för att åtminstone se huru ni redde er. Olyckligtvis lyssnade ingen till mina böner och jag fick bittert ångra obetänksamheten att skilja de underlydande ifrån sin befälhafvare. Hade alla varit samlade på ett ställe, skulle misstankan, att ni vore en kaparegast, lätt blifvit skingrad. Ensam vågade jag icke uppträda såsom vittne till er fördel och nödgades med blödande hjerta rädda mig sjelf. Efter mycket sökande återfann jag sjömännen, hvilka öfverlade om hvad de borde göra. Ett par utskickade funno en tom båt vid öns södra sida och nu beslöts att man skulle ro öfver till fasta landet eller någon annan bebodd ö, anmäla sig uti första bondstuga, såsom vilsekomne under den nattliga striden, samt begära att blifva ledsagade till staden Bergen, der de hoppades finna en Svensk konsul. Men huru går det med fändriken? frågade jag ängsligt. Det må Gud veta, svarades ur hopen. Rätt länge får han i alla fall inte lefva, enligt årsgångarens märken; för öfrigt skola vi berätta hvar han qvarlemnades, när vi hinna fram. Sårad af en sådan likgiltighet eller vidskeplig förstockelse, vände jag dem genast ryggen och skyndade bort ifrån dessa otacksamma — som jag önskar alla möjliga motgångar — för att komma er till hjelp."

"Tack, tusen tack! goda flicka, för din välvilja

emot mig. Den skulle i mina ögon ega mera värde om du ej bedömde mina olyckskamrater så strängt. Min båtbesättning var sammansatt af tvenne sorter folk, eller riktiga matroser och båtsmän. De förre hade säkert för min skull låtit nedhugga sig om vi stått på en köl; men det ligger i deras lynne att anse alla disciplinens band upplöste på landbacken. De senare svika högst sällan, men våga ingenting utan efter kommando, helst då, enligt deras begrepp, osynliga magter göra hvarje handling ändamålslös."

"Tiden är för dyrbar att bortspillas med tvister; hör mig vidare: Ifrån en upphöjd plats kunde jag se, hvad kosa ni styrde och följde efter. Anländ hit, lyssnade jag på folkets tal. Soldaterne tillhöra en här i trakten förlaggd styrka; sorenskrifvaren, som skall förhöra er, väntas stundligen. Den Svenska fregatten lärer hafva seglat till Bergen; det är således ganska troligt att edra undsluppne kamrater, äfven i händelse de skulle fängslas på landsbygden, snart kunna visa sin oskuld. Åberopa deras flykt och begär att forslas till stiftets hufvudstad, under säker bevakning."

"Det der allt skall jag iakttaga; men gif mig närmare upplysning om den besegrade kaparen och hvad som fört dig midt ibland dessa fogelfria brottslingar."

"Kaparekaptenen kallades Rockby, då någon vågade nämna hans namn, hvilket dock sällan hände. Ett af hans tillhåll var, såsom jag förmodar er redan veta, en liten vik på Bornholms södra strand. Min far, tyvärr gammal lurendrejare, kunde icke öfvervinna frestelsen att träda i närmare förhållanden med de farliga främlingarne, hvilka han, utan sin gamla rörelses försummande, skaffade proviant emot god betalning. Saken bedrefs naturligtvis mycket hemligt och er oväntade ankomst jemte edra frågor, väckte

misstankar att ni spionerade. Detta hade redan varit mer än nog för att ådraga er döden; det uti fickan skramlande silfvermyntet blef en ny anledning dertill. Om vårt möte på den lilla gafvelkammaren och sättet huru ni räddades, är onödigt att tala. Älskad af en ung fiskare, som icke kunde få gubbens samtycke att blifva min make, förr än han visade sig ega ett väl försedt bo, emottog jag er börs, under förhoppning att dess innehåll skulle grundlägga vår framtida lycka."

"Då var jag ju ett slags profet, ty jag erbjöd min ringa gåfva just i detta ändamål?"

"Men det förfelades. Den Svenska fregatten hade blifvit bemärkt af strandvakterna; dess sig närmande slup observerades noga. En besynnerlig eldslåga utvisade landningspunkten och i samma ögonblick slupen flydde voro edra förföljare omringade. Vårt hus visiterades genast. Sängen der ni bort ligga stod orörd; på stolen bredvid lågo er pistol och halsduken, jemte ett fullskrifvet papper, hvars innehåll genom väta, till större delen blifvit oläsligt. Orden kapare, bönder försigtigt och mutor kunde likväl uttagas. Alla de vid stranden gripne måste träda i häkte, medan händelsen rapporterades till Köpenhamn. En olycka kommer sällan ensam. Mången, som hafvit fördelar af min fars olofliga handtering, blef nu hans anklagare för lurendrejeri, hvarvid bevisen ej kunde jäfvas.

Svaret ifrån ministern lydde, att en sträng kriminalprocess skulle inledas. Utan något hem anropade jag ej förgäfves vår kyrkoherdes barmhertighet, då hans enda dotter hade sedan länge visat mig mycken välvilja. Genom henne fick jag veta att dom fallit och min fader, utom annat straff, skulle föras till lifstids slafveri på Bergenhus fästning. Detta var mer än en dotters hjerta kunde bära. Vid samma tid såg jag kaparen kasta ankar i den vanliga viken, begaf

mig, drifven af vild förtviflan, ombord och bad om hans hjelp. Det var redan afton när jag kom fram. Efter många invändningar biföll han att några djerfva karlar, som önskade våga försöket, fingo landsättas. Innan morgonen grydde, var fängelset uppbrutet och min far räddad undan det hårda straffet, men tillika med mig sjelf kaparekaptenens egendom."

"Arma varelse, jag beklagar dig af hela min själ och darrar nästan för hvad du vidare har att säga."

"Beständigt omgifven af fasansfulla tilldragelser, föreföll hvarje minut mig såsom en straffuppfylld evighet. För omkring åtta dagar sedan togo vi ett Svenskt fartyg, hvars rika last delades och nedgräfdes på den ö der ni äfven landade. Vår skonert skulle, öfver helgen, ligga med strukna stänger på en föga besökt fjärd och tredjedelen af besättningen åt gången fira julen i bergshålan. Genom någon besynnerlig tillfällighet måtte ej allenast Hvita Falkens chef utan derjemte en Dansk örlogsman blifvit oss varse, ty vi anföllos oförberedde. Min far stupade under striden."

"Men hvilka voro Rockbys mördare?"

"Ja, se det utgör en oupplöslig gåta för mig."

"Fatta mod! Om jag återfår friheten vill jag beskydda dig."

"Nej, nej; försök icke att besegra mitt oblida öde."

"Kan du förskaffa mig papper och blyertspenna."

"Jag skall åtminstone bjuda till. Håll hvarje natt, som ni ännu måste qvarstanna härstädes, ert fönster öppet, och märk noga om jag ger något tecken; men stäng det nu genast. En patrull kommer, farväl."

Ack, huru många verkligt olycklige finnas icke här på jorden? tänkte Klippenfelt, i det han varsamt drog igen fönstret. Hvarföre skall motgången blifva den enas lott, medan den andra liksom framdrifves till idel nöjen, ära och njutningar? Hvart hafva mina sköna

drömmar om viljans magt tagit vägen? Det tillåtes mig ej engång att, försakande mig sjelf, blifva denna stackars värnlösa qvinnas stöd.

Men allt hvad han tänkte och utropade, kunde hvarken påskynda den väntade befrielsen, eller sprida en klarare dager öfver flickans framtida öde. Ändtligen, sedan helgen hade tilländalupit och han, tre nätter å rad, förgäfves lyssnat efter något tecken, anlände sorenskrifvaren. Ett slags preliminärförhör började, hvarunder han troget vidhöll sin, redan uti bergshålan till officeren lemnade uppgift, som ej heller nu blef fullkomligt trodd. Likväl ansågs det vara möjligt att så förhöll sig och domaren medgaf fångens försändande sjöledes till Bergen, der Stifts-öfverrätten fick fatta beslut.

Den vändning saken sålunda syntes kunna taga, skulle än mera fägnat honom, om blott flickan fått följa med. Ju närmare den sista natten före afresan nalkades, desto häftigare klappade hans hjerta; tanken ville liksom vända upp och ned på hjernan, för att framleta något klokt förslag. Redan slog klockan tolf och fönstret stod öppet, men tystnaden stördes icke. Jag har lust, utropade han, att begära ett nytt förhör, beljuga mig sjelf och säga att jag verkligen är en kaparegast, så torde min resa blifva uppskjuten. I detsamma framstack ett ansigte på yttersidan af gallerverket:

"Se här! tag emot detta lilla bylte, det innehåller hvad ni begärt, jemte elddon och ljus", hviskade Bornholmsflickan."

"Hvarför har du ej förr infunnit dig?"

"Jag måste noggrannt undvika att blifva sedd. Efterlyst genom allmän kungörelse, såsom tillhörande sjöröfvaresällskapet, nödgas jag fly, så fort jag sagt er ett evigt: Lef väl!"

"Vänta åtminstone några minuter; medan jag skrifver."

"Denna sista tjenst vill jag göra er och skall emellertid skaffa undan den lilla stege jag begagnat för att nå hit upp. Kasta sedan ned brefvet på gatan. När vi härnäst träffas, bortom grafven, får ni erfara huruvida det stått i min förmåga att vara trogen budbärare."

Efter vid pass tio minuters förlopp var han åter vid fönstret, frågande:

"Är du der?"

"Ja."

"Eger du mod att företaga en lång vandring?"

"Modet räcker så länge, som kroppskrafterne; blott jag ej blir gripen."

"Märk då noga, hvad jag säger. På Sveriges östra kust näst ofvanför provinsen Bleking, finner du ett landskap som kallas Småland eller, rättare, Calmar-Län. Vid dess strand, långt i norr, uppsöker du herregården Ekenäs, begär att få tala med mamsell Charlotte Walm och aflemna brefvet till henne. Lyckas du härutinnan, skulle jag mycket misstaga mig om ej dina lidanden förbytas i glädje; ty hon är en engel."

"Och förmodligen en käresta?"

"Nej någon sådan har ödet icke beskärt mig. Jag får aldrig se henne."

"Troligen ej heller jag. Gud beskydde er!"

Att det föreföll Klippenfelt som dessa enkla ord egde någon ovanlig kraft, må ingen finna besynnerligt, ty knappt voro de uttalade förr än ett underbart lugn spriddes öfver hela hans varelse. De af flere dygns vakande trötta ögonlocken, föllo tillhopa; behagliga drömmar framställde mången stunds njutning ifrån lycligare, flydda dagar och då han väcktes till den förestående färden, lemnade fångvaktaren varma, anständi-

ga kläder. Det på stranden samlade folket yttrade medömkan öfver honom; sjelfva soldaterne, som voro följaktige i egenskap af betäckning, visade ett slags artighet.

Om blott vinden varit gynnsam och lagom stark, hade resan gått mycket fortare, än händelsen nu blef. Tvungen att kryssa men väl hemmastadd i skärgården, skrattade styrmannen åt de öfriges påstående att hamn borde sökas, emedan skymningen började göra alla land-märken dunkla.

"Se ni icke de två båtarne, framför oss?" svarade han. "Tro ni att Halvar Poulsen är mindre bekant med farleden än dessa, förmodligen till något handelsskepp hörande karlar. Nej, jag skall visa huru en gammal norrsk fiskare kniper lofven."

Efter en stunds uppehåll återtog han: "Pass upp vid skoten! Ror i lä! Låt gå focken! Det gick bra, nästa slag äro de akter ut. Kors sådana dumma bestar! de falla rakt på oss. Hollah! Lofva, om ni icke vill hafva en krossad sida!"

"Lofva hör ni!" upprepade en af soldaterne och fattade sitt gevär. "Annars får du ett skarpt skott."

"Du får tjuge om du inte håller din mund", svarades ifrån den närmaste båten i det den lade om bord och dess talrika, väl beväpnade besättning äntrade, så oförmodadt att motstånd blef omöjligt."

Huru stor norrmännens förvåning var, kunde den dock icke jemföras med Klippenfelts. Midt framför stod Jenkis, lifs lefvande. De tvenne välbekanta negrerna grepo och kastade honom som en vante öfver relingen. Anfallstruppen drog sig derefter lika hastigt tillbaka med sitt rof i egen båt; satte utaf och styrde åt hafvet för fulla segel.

Så hade det gått en bra stund, innan han kom sig för att fråga:

"Hvad skall detta betyda?"

"Helt simpelt, att ni klarerat galgen", genmälde Jenkis.

"Du misstar dig; jag hade blifvit frikänd om ni hade låtit mig resa till Bergen och träffa kapten Stiller."

"Han är halfvägs till Götheborg och de fångne kaparegastarne skulle funnit ett stort nöje uti att kunna låta er följa med på deras snart förestående luftfärd."

"Men min heder; huru blir den möjlig att rädda då man i Sverige erfar mitt öde?"

"Lifvet är väl bättre än döden?"

"Icke ifall man lefver ibland sjöröfvare och förrädare."

"De förra togo afsked när kapten Rockby stupado, de sednare finnas endast i er sjuka inbillning."

"Hvad kallar du dig sjelf?"

"En fattig syndare."

"Än din omgifning?"

"Fria menniskor."

"Hvarthän ämnar du föra mig?"

"Till den ljusa punkten der borta; men var nu god och belägg edra onyttiga frågor; ty ni får icke flera besvarade."

Oaktadt samtalet hade han bemärkt att man nalkades ett större skepp, ifrån hvars kajutfönster det anvisade skenet utgick. När båten kom under dess akterspegel fick han befallning att stiga uppför stormlejdaren. Knappt hunnen på däcket brassades seglen fulla och redan vid dagningen låg norrska kusten i det blånande fjerran.

XXXII.

Tredje sommaren å rad sedan krigets början, men denna gången långt tidigare än vanligt, afseglade svenska örlogsflottan ifrån Carlskrona för att till sjös bekämpa fienden.

Rysslands, af Zar Petter grundlagda, sedermera alltid iakttagna, om sitt hälften Mongoliska hälften Europeiska ursprung vittnande, yttre politik, nemligen: "att utmatta den motståndare som det icke kan med sina öfverlägsna massor undantränga, med sina skatter köpa till undergifvenhet eller skrämma genom hot," hade blifvit begagnad. Mången darrade för Sveriges öde. Man vågade ej hoppas att en, sedan århundraden för inbördes oenighet känd, liten och fattig nation, skulle i längden emotstå en så mångdubbelt starkare, öfver hvars stora både folk och penningetillgångar enväldet befallde.

Men sagan om våra förfäders hjeltebedrifter var icke blott ett välljudande thema, som varierades medelst snillrika sånger och tal vid ungdomens glada fe-

ster, eller på de lärda gillenas högtidsdagar. Traditionerna: att dalkarlarne besegrat Christian Tyrans öfvade hårskaror, Gustaf Adolfs få kämpar kufvat halfva Tyskland och en svensk slagit tio ryssar vid Narva gick från mund till mund uti landtbyggdens lägsta hydda; mera såsom ett besannande af bibelns löften, att herran bistår dem hvilka honom rättsinniga tjena, än som det skryt hvarigenom rådlösheten och förslappningen söka uppehålla sitt svigtande mod.

Bonden kom ej i tillfälle att tjusas vid åskådningen af operan Gustaf Wasa eller hurrningarne för arian "ädla skuggor, vördade fäder!" men när han nödgades framleta sin med drygt arbete förvärfvade, må hända enda, silfverpenning till krigsgärdens betalande och derpå, jemte konungens bröstbild, såg ordet "Fäderneslandet", *) grep honom en helig känsla, som oemotståndtligt manade att gifva sista skärfven till stridens fortgång och låta sönerna stupa för fosterjordens räddning.

Ibland sina samtida likar torde Gustaf III, vägledd af en ovanlig uppfattningsförmåga, hafva rigtigast bedömt den ifrån söder hotande, politiska stormen. Här var icke mera fråga om något vanligt fredsbrott potentaterne emellan, hvarvid länder skulle eröfras, etikett-uraktlåtenheter hämnas eller favoriter vinna rykte på ärans fält. Frihetens genius hade uppstått ur den grift, der han i sekler legat begrafven; men till dess värdiga, sansade dyrkare sällade sig sjelfsvåldets och folkyrans farliga apostlar, med anspråk att blifva de missnöjdes anförare. Hvad man vågat emot Frankrikes konung borde slita bindeln ifrån de öfrige regenternes ögon, hvarje tvist af mindre betydenhet för det hela biläggas och deras gemensamma krafter rig-

---

*) Gustaf III:s valspråk.

tas åt *ett* håll. Förutseende hurukdes hans enskilda krig måste snart slutas, blef det Gustaf högst angelä-get att, till hvad pris som helst, kunna tala segrarens språk; ty derpå berodde ej allenast den af andra mag-ter bemedlade fredens beskaffenhet, utan äfven djerfva-re planers genomdrifvande.

Till verldens förundran ryckte Svenska arméen år 1790 i fält talrikare än förut. Under vintern bygg-des halftannat hundra skärgårdsfartyg, ibland hvilka trenne Hememas om 24 kanoner hvardera. Uti Carls-krona hade, genom en förr aldrig sedd verksamhet, 21 stycken större fartyg blifvit dockade för att få bottnarne kopparbeklädda eller rengjorde, och andra nybyggdes eller repar-erades, så att hela rustnings-planen, Götheborgs-eskadern inbegripen, upptog icke mindre än 58 seglare, nemligen 16 briggar, kuttrar och brännare, 16 fregatter samt 26 linieskepp med tillsammans omkring 21,000 mans besättning.

Att bringa den sistnämnde till fulltalighet var ett svårlöst problem. Liksom de förra åren måste landt-trupper ersätta sjöfolk, men detta oaktadt blefvo bri-sterne ej genast fullkomligt fyllda. När hertigen, den 30 April, på öppna hafvet öfverság sin styrka, hade han 22 linieskepp och 12 fregatter jemte en del små fartyg under sitt befäl, af hvilka dock åtskillige er-höllo särskilda bestämmelser.

Återigen låg Hvita Falken ibland repitörerna, ut-märkt genom vacker tackling och väl ställda segel; men hvem som trädde inom dess relingar kunde knappt undgå att, åtminstone i vissa fall, märka förändring emot fordom. Så ofta kaptenen ej skötte tjenste-göromål gäspade han oupphörligt; Wågenhjelm öpp-nade aldrig munnen utan för att äta eller gifva be-fallningar; Kattulin följde hans exempel, Ödman van-drade blek som en hamn, med öfver bröstet korslagda

armar och emot däcket nedsänkt blick. De gamla matrosernas muntra samtal under mat-timmarne och frivakterne hördes nu mera ganska sällan. Hvarken Old-Jacks anmärkningar mot fransosernas sjömanskap eller Vaudreuils om engelsmännens egenkärlek, ville få rigtig fart sedan ingen kunde vädja till Jenkis' afgörande. Kom någon händelsevis att nämna de nästförflutna årens äfventyr hördes mången qväfd suck och åhörarne skingrade sig genast.

Den 11 Maj blefvo fartygs-cheferne kallade till hertigen, som med dem höll en hemlig rådplägning. Två dagar derefter gjorde hela flottan an det norra inloppet till Revels redd, der två Ryska tredäckare, sex linieskepp och sex fregatter lågo förtöjde under skydd af åtskillige strandbatterier. Nu löstes tungornas band, liksom genom ett trollslag, alla ansigten klarnade och Vaudreuil utbrast, i det han gjorde en sorts piruett:

"Ventre gris! ändligen har man fått goda idéer. Den der eskadern skall ej allenast lemna oss ersättning för van Dessens, utan också ge utslag i hela krigets öde."

"Det kommer an på hur man bär sig åt", svarade Jack."

"Bär sig åt? — O, du förstockade, svårmodiga John Bull. Man kan ju inte bära sig åt mer än på ett sätt, eller tvinga dem att stryka flagg och göra dem till goda priser?"

"Men vinden friskar, immer gående och de äro redan upphalade för spring. Med så beskaffade besättningar, som våra skepp hafva, blir äntring omöjlig, ty kavalleristerne köra sina stora spårrar fast uti tacklingen, om än någon skulle orka stiga till häst och komma grensle öfver en vefling."

"Bagatell! Man äntrar dessutom icke dem, som skjutas i sank."

"Dessa måtte blifva lagom sköna priser. Hade Jenkis ännu funnits här, skulle han säkert gjort dig nöjet att uträkna hvad de kunnat vara värda."

"Det hoppas jag i alla händelser få veta förr än solen gått ned."

"Jag, deremot, prisar oss lyckliga om vi reda oss ur detta vågspel, bara så pass väl, som fransoserna, då de nosade på amiral Hoods för ankar liggande eskader, vid ön S:t Christoffer. Du har kanske glömt, huru han boxades med munsir Grasse, så att denne, efter två dumdristiga, misslyckade försök, måste pela sig bort igen?"

"Här äro belägenheterna helt olika och ryssar inga engelsmän; om jag annars skall bestå dig en sådan komplimang."

"De behöfva knappt vara mer än vanliga landtmenniskor, som servera kanonerna någorlunda skapligt."

I detsamma ropades: "Åttahuggare gör er klara! Kaptenens båt utsättes!" hvarigenom disputen tog hastigt slut.

Då Stiller, enligt erhållen privat signal, uppnått chefsskeppet, gick han genast till den så kallade hyttan, akterut på öfra däcket. Skotten, eller de främre trädväggarne, voro naturligtvis redan borttagna, men sjelfva platsen afstängdes likväl genom upphängda flaggor. Innanföre denna gräns stod storamiralen, omgifven af och samtalande med sin stab. Alla lyssnade på prinsen; ingen märkte den ankommande, som, förbluffad öfver att så der objuden bevista en hemlig rådplägning, kröp in emellan draperierna på styrbords sida. Ifrån denna plats hörde han fartygets chef, öfverstelöjtnant Klint, invända:

"Min pligt ålägger mig att underdånigst varna Ers Kongl. Höghet. Företaget synes mig högst vanskligt, i en så ogynnsam stund. Misslyckas det, äfventyra vi att förlora flere skepp och skola derigenom sjelfve tillintetgöra den öfvervigt, hvarpå hela sommarens sjökampanj är beräknad."

"Men om det lyckas", svarade hertigen, "så betäcka vi oss med odödlig ära och förödmjuka den stolta kejsarinnan. Jag har haft för många bevis på mina kamraters mannamod att behöfva frukta."

"Hvad förmå vi, svaga varelser, emot Allmagtens åtgöranden? Öfverraskningen förfelades, genom den i natt inträffade stiltjen. Ryssarne upptäckte vårt annalkande och ordnade sig. Början lofvar inte godt. Två skepp stå redan på grund, nemligen Tapperheten och Riksens Ständer. Nu växer vinden med hvarje minut, måhända till verklig storm. Ja, värdes nådigt låta flottan ankra och afbida handterligare väder. Snart blir afståndet ifrån fienden så litet, att ingen refning kan företagas innan det smäller. Under nedseglingen få vi hans eld långskepps och sedan skall krängningen göra våra skott högst osäkra."

"Jag medger att ni har rätt, i taktiskt hänseende. Är flaggkaptenen af samma mening?"

"Tyvärr", yttrade contre-amiral Nordensköld, "måste jag fordra anfallets fullbordan, utan uppskof. Vi hafva redan gått för vida att kunna dröja dermed, fastän stora svårigheter ligga i vägen. Sedan svärdet är draget bör det ock göra sin verkan!"

"Nå väl, mina herrar. J hafven hört konungens vilja, genom amiralens mun. Oss tillhör att blindt lyda. Hvar och en på sin post!"

Härvid skyndade alla bort, utom hertigen samt Nordensköld. Efter ett kort uppehåll, återtog den förre:

"Jag beklagar dig, min redlige, tappre vän! Om svår motgång drabbar oss skall du ohjelpligt förlora konungens nåd och uppbära mångens klander."

"Sanningen häraf har lika litet undfallit mig, som jag förbisett de faror vi ofelbart gå till mötes. Men det finns belägenheter, uti hvilka man ej får tänka på sig sjelf. Gud gifve blott att Ers Höghets rykte blir fläckfritt! Sedan må hvad som helst hända. Emot konungens höga beslut ega inga invändningar rum; allmänheten kan ej läsa min föga afundsvärda instruktion" *).

"Nämn icke detta obehagliga dokument, hvars ena punkt hedern tvingar mig att trottsa. Hvad skulle efterverlden säga, om den fick läsa på Svenska krigshistoriens blad följande ord: Storamiralen åskådade ifrån ett litet fartyg, utom skotthåll, flottans blodigaste strid, i stället för att på chefsskeppet dela sina vapenbröders faror?"

"Det är icke ovanligt att högste befälhafvaren utväljer sig en skyddad ståndpunkt, för att kunna öfverskåda händelsernas gång; men vare dermed huru som helst, så måste konungens uttryckliga befallning ovägerligen efterlefves."

"Jag förlåter dig denna erinring, ty det står skrifvet i ödets stora bok, att hvarken afund eller politiska ränkor skola hindra mig att blifva Sveriges räddare. Kom!"

Ett par sekunder senare än hertigen, åtföljd af amiralen, öppnat flaggdraperiet, smög Stiller sig ut ifrån sitt gömställe och uppnådde, medan de sade farväl åt skeppschefen, i förväg fallrepstrappan. När fursten äfven kom dit, började kaptenen:

---

*) Ibland detta sjökrigs många egenheter påstås äfven hafva funnits den, att amiral Nordensköld, enligt konungens särskilda tillåtelse, kunde handla efter behag, emot ansvarsskyldighet för följderna.

"Ers Kongl. Höghet har nådigst, genom signal, befallt sin underdånige tjenares inställelse."

"Ja; jag ämnade blifva på Hvita Falken under bataljen, men har ändrat tankar och beger mig till Ulla Fersen. Ni håller er likväl i mitt grannskap och afvaktar vidare bestämmelse."

Ingen ibland Stillers underlydande hade nånsin sett honom i en så beskaffad sinnesförfattning, som den, hvilken alla hans åthörder och yttranden tillkännagåfvo, efter hemkomsten ifrån besöket hos prinsen. Förgäfves uppbjöd Wågenhjelm hela sitt begrepp för att uppfatta betydelsen af de många, hvarandra motsägande orderna, han erhöll; sjelfva Kattulin kunde icke tolka sin gamle väns annars välkända språk. Om det varit första gången man under chefens ledning gått i elden, skulle mången kanhända misstänkt honom för räddhoga; men Hoglands-bataljen och flera andra tillfällen hade nogsamt visat, att gubbens hjerta satt på rätta stället. Emellertid räckte denna besynnerliga oreda ända tills flottans ledare, skeppet Dristigheten, fördt af den oförskräckte Puken, gaf sitt första lag.

"Gudskelof!" utbrast kaptenen, "att trettiosexpundingarne ändtligen börja tala och förskingra alla dumma minnen efter krigs-konseljen. Men för tusan, hvad är det jag pratar? — De orden borde ni alldeles icke ha hört!"

"Mina öron äro slutne för biomständigheter, när någon manöver skall verkställas", svarade Wågenhjelm.

"Det kan man kalla att yttra sig som en äkta sjöofficer. Hvarför ligga vi så långt akter om Ulla Fersen?"

"Emedan herr kaptenen så befallt."

"Befallt? Jag tror sannerligen att jag blef mer venstersnodd der borta, än till och med då prinsessan drack Rigabalsam hos guberniskan i Pleskow. Sätt

till alla klutar, som fregatten tål, och gif mig sedan roparen. Har något vidare passerat under min bortovaro?"

"Parolen och lösen för dagen utgåfvos och lyda: Herren ger segren."

"Gör så, ja; men åt hvem Han vill. Håll högre, det inte fan sitter i skallen på dig, ansvarsstyrman! annars blir vi ju öfverseglade af linieskeppen. Förmers! ha ögonen omkring er och varsko, om ni ser något anmärkningsvärdt."

Sistnämnde påminnelse borde icke varit nödvändig, då Old Jack och Vaudreuil funnos i mersen; men den gjorde likväl nytta, ty de hade redan börjat ett för tillfället opassande gnabb, som lätt kunnat urarta till fullkomlig träta. Hvad någondera sedermera upptäckte, omsades så högt att det hördes ända till hyttan, förrän repititören gjorde sina egna anmärkningar.

"Ledaren stryker ganska nära, långs den fiendtliga linien, under liflig eld", anmälde Vaudreuil, som krupit ut på rånåcken.

"På däck! Ledaren stryker långs fiendtliga linien" upprepade Jack och svarade, sedan han vändt sig om mot kamraten. "Du ser bestämdt orätt. Han har antingen brutit igenom eller ankrat."

"Är du galen? Hvarföre skulle han ankra?"

"Emedan hela atacken annars misslyckas. Mer än två sätt att besegra en ambosserad eskader finns icke. Tillåter rummet måste han dubbleras eller, der sådant är omöjligt, ankrar man, lägger flera egna skepp emot något visst af fiendens, tystar dess kanoner och trakterar på samma sätt de öfriga."

"Dygden och Adolf Fredrik börja gifva sina lag. Götha Lejon och äran äro äfven snart framme."

"Huru manövren går behöfver ni icke berätta", ropade kaptenen "ty nu äro vi så nära att jag sjelf kan följa flottans rörelser och lägger bi."

"Aj, aj!" genmälde Vaudreuil, i det han makade sig in ifrån rån och yttrade. "Hvem hade rätt, min kära Jack? Vill du ännu neka att det är Dristigheten, som styr farvattnet ut igen? När krutröken bara hinner skingras, skall du förnimma huruledes hela ryska flottan begärt pardon. Vore der något ogjordt lemnade Puken säkert icke kalaset."

"Maten var kanske för varm, så att han brännde gommen. Det går åt fanders; precist som jag spådde. Den ena efter den andra får onödigtvis en hop folk dödsskjutit och sin tackling skadad."

"Nå, än ryssarne då? menar du att de blefvo oslickade?"

"Hvad frågar moskoviten efter menniskolif? Dessutom är det väl värdt ett par hundra bondlik att kunna säga: vi hafva afslaget anfallet."

Under tiden stod Stiller nästan orörlig akterut på bastingeringen, med den emot mesanvantet stödda kikaren för ögat och högra handen för kindbenet, så att hans besynnerliga miner ej rätt kunde urskiljas. Några steg derifrån hade sekonden fattat posto, afvaktande chefens befallningar. Striden fortgick beständigt. Vindens styrka tilltog. När något mera än en timma sålunda förflutit, vände kaptenen sig hastigt om, dödsblek i ansigtet och utbrast.

"Gud vare oss nådig! Chefsskeppet går förloradt. Dess upplofning misslyckades, troligtvis genom någon svår skada i tacklaget. Nu sackar det längs fiendens linie och får ensamt kläda skott." *)

---

*) Detta skepp, som ryssarne hårdast ansatte, emedan det förde stor-amirals-flaggan på sin stortopp, träffades nästan

"Här sättes Klintens sjömanskap på ett hårdt prof", svarade Wågenhjelm, "finnes möjlighet så reder han sig."

"Ack om jag kunde kasta min ypperliga besättning om bord till honom! Uff! en sten föll ifrån mitt hjerta. Skeppet får åter fart, hurrah!

"Tillåter herr kaptenen mig göra en fråga till förmärsgastarne?"

"Gerna."

"Old Jack! Hvad är det för trassel bakom Gustaf den tredje?

"Jag skall straxt svara, blott jag hinner ändtra upp på toppen. Se så, här har jag utsigt. Prins Carl ligger redlös med begge de svåra stängerna afskjutna — nu ankrar han som jag tycker — och — god bless my soul! halar ned sin flagg."

"Detta är den första gången, sedan officerskokarden fästes på min hatt, som jag fägnat mig åt att icke hafva varit i elden. Men der kommer Kattulin. Säg, käre Abel, dina tankar om huru leken skall slutas?"

"Derifrån ber jag ödmjukast att blifva förskonad. Flere uppoffringar, än de redan gjorde, synes ej behöflige, ty arriergardet vänder redan."

"Vid Hogland togo vi full ersättning för hvad vi miste: här deremot ser det ut, som vår fordran skul-

---

af alla möjliga missöden. Drilltåg, rortaljor, brassar och de flesta vanten afskötos. En i stormersen dödad karl nedföll och fastnade med sina kläder just uti det block, hvarpå manövern berodde. Chefen blef omkullslagen af nedfallande tågstycken och ur stånd att tala. När slutligen kurs efter otrolig möda, kunde sättas, kom en by hvarvid det krängde så hårdt, att vattnet rusade in på undra batteriet och kantring endast kunde förhindras genom major Justéens rådighet, att ögonblickligt fälla portarne.

le få stå inne tills vidare. Hör på, fortfor han med lägre röst, "du vet att jag inte är vidskeplig, nej inte så mycket som ett solagrand; men ändå förefaller det mig att verkliga olycksdagar finnas. Skulle vi, till exempel, hafva fredad i dag?"

"Det är thorsdag, herr kapten, men den 13:de och, än värre, christihimmelsfärsdag."

"Tyst, tyst! folket bör vara okunnigt derom. De gamla matroserna berga sig med kanonmessan men båtsmännen kunde sakna högtidspsalmerna och tro att det gått illa, emedan vi stört ryssarnes kyrkofred och sjelfva lefvat hedniskt."

"Sådant händer ju ofta i krig?"

"Åh ja! både i krig och annars, utan särdeles påföljd, ty vår herre vet nog huru sällan en fattig sjöman får sörja för sin arma själ, genom offentliga andaktsöfningar."

"Signal ifrån Ulla Fersen med Hvita Falkens nummer", afbröt Wågenhjelm, som lyssnat på större delen af samtalet och icke var särdeles angelägen att det skulle längre fortsättas.

"Åh ha! Det betyder att presten sagt amen och nu återstår blott att höra kungörelserna. Brassa fullt igen och vänd igenom vinden!"

Straxt derefter föll fregatten och gick tätt förbi hertigens fartyg. En vid relingen stående adjutant ropade: "Hans Kongl. Höghet beger sig åter till chefsskeppet, hvilket kapten Stiller eger att följa i lä, så nära som möjligt."

På det hela taget befanns flottans tillstånd, efter slutad strid, mycket bättre än man väntat. Med undantag af Prins Carl, som ryssarne eröfrade, samt Riksens Ständer, som följande morgonen uppbrännades, iståndsatte de öfriga skeppen genast sina skadade tacklingar och skulle kunnat gå i ny batalj nästa förmid-

dag. Besinnar man alla de motigheter, alla de faror, hvilka svenskarne hade att bekämpa, måste man beundra skepps-chefernas manöver-skicklighet; helst med då oefterrättligt sammansatta besättningar. Att, under stormbyar löpa ned mot 11 säkert förtöjda, stillaliggande bredsidor, erhålla deras skarpa helsningar långskepps, förlora en stor del af fortkomstmedlen ock likväl fullända den anbefallda kretsgången, vittnade om mer än vanlig sjömannakraft. På denna missräknade ryssarne sig och trodde, lyckligtvis, att om de nedsköto tacklingen, skulle skrofven ovillkorligt blifva deras rof. Svenska flottan fick derföre blott inalles 51 dödsskjutne samt 81 blesserade. Till och med skeppet Gustaf III, som efter att hafva utstått hela den fiendtliga liniens eld, dref samma väg tillbaka, stannande på knappt 20 alnars afstånd ifrån en tredäckare, räknade ej mer än tolf lik. Ingen enda officer tillsatte lifvet.

Men allt hvad man ville lägga uti ödets vågskål, för att nedtynga den till svenskarnes fromma, uppvägde ej ett illa begagnadt tillfälles både moraliska och materiela följder. Dessa blårockar, sade ryssarne, äro samma menniskor, som i Carl XII:s tid. Öfverdådigt tappra, störta de mot hvarje fara; men glömma möjligheten af att vapenlyckan kan svika eller bero på kloka beräkningar. Låtom oss följa vårt gamla stridssätt så skola de ännu många gånger förlöpa sig.

Medan stor-amiralen nära två veckors tid trottsande qvardröjde framför Revel, samt slutligen, enligt erhållne order, drog sig åt finska viken, arbetade fienden på sina fartygs utrustning och skref granna segerberättelser. Ibland dessa förekom den uppgiften att, om anfallet lyckats, skulle en stor armée landstigit och de å skeppet prins Carl fångne, för sjötjenst i stöflar och spårrar inmönstrade skånska ryttarne,

figurerade som ett talrikt kavalleri, hvars hästar lastdragare transporterade.

Konung Gustaf mottog sin furstelige broders rapport med synnerlig belåtenhet och uppdrog åt general adjutanten, baron Rayalin, att tolka Hans Majestäts nådiga välbehag öfver försöket, som häfdat svenska vapnens urgamla glans.

Detta yttrande ledde, när det blef kändt, allmänna opionien i landet, och man väntade otåligt att snart få höra nya, mera afgörande strider.

En vacker sommardag, då Hvita Falken enligt sin erhållna bestämmelse låg i lä om chefsskeppet på obetydligt afstånd, ropades ifrån toppen. "Seglare förut, i lofvart! Något senare varskoddes åter: Den har svensk örlogsflagg."

Genast satte Wågenhjelm kikaren för ögat och sade:

"Ser jag rätt, så är det ett kungligt budskap; ty fartyget hör bestämdt till arméens flotta."

"Då har Cronstadtska eskadern förmodligen lupit ut" svarade Stiller. "Vill det sig nu rasande, måste vi lemna våra revelsvänner i ro, för att sedan vederbörligen blifva kringrände; men ni vet, utaf gammalt, att jag alldrig klandrar mina höga förmäns befallningar, väl begripande huruledes de förstå saken långt bättre. Låt emellertid rorgängaren småningom knipa oss närmare linie de batalj, ty ifall chefsskeppet lägger bi ämnar jag, liksom händelsevis, sticka fram emellan detsamma och Försigtigheten. Det kunde vara roligt nog att under vandringen pejla ambassadören, när han går om bord till hertigen."

Löjtnanten, som äfven kände sig hemsökt af en hos honom annars sällan varseblifven nyfikenhet, utförde uppdraget så behändigt, att alla åsyna vittnen trodde fregatten, genom någon befälets försummelse, afskära skeppens bi de vinds linie och nödgades återtaga sin rätta plats medelst vändning. Hvad man på de öfriga fartygen sade derom, bekymrade honom icke särdeles. Hvita Falkens både chef och sekond voro för allmänt beryktade såsom utmärkte manövrister, att kunna såras af obetydliga anmärkningar. Men högmod går ofta för fall. Knappt hade den ankommandes eller det lilla, så kallade, chefsfartyget Auroras, utsatta slup rott en half kabellängd förr än Wågenhjelm visade med pekfingret på båten och utropade:

"Denna skamfläck aftvår jag mig aldrig, om han får veta att jag stått i Hans Brittiska Majestäts tjenst!"

Liksom dragne af en magnet, vändes hela besättningens ögon mot det anvista föremålet. De fleste upptäckte likväl ingenting ovanligt och började kasta frågande blickar på hvarandra; men ett ringare antal, hvaribland Kattulin, hoppade ned ifrån relingen, under det att Old Jack tog Vaudreuil i kragen sägande:

"Look here, my boy!" *) Huru tycker du om den der?

"Jag tror rötmånaden redan kommit i skallen på hela verlden" mumlade Stiller och fattade sin kikare för att söka utreda hvad alla dessa osammanhängande yttranden skulle betyda. Uti slupen satt en ung, vacker officer, hvars klädsel både till form och gradbeteckning ingalunda liknade svenskarnes. Hufvudbonaden var trekantig hatt med guldgalon, axlarne buro ett par, efter tidens sed rika, guldepauletter och så mycket af den blåa rocken, som en halföppen kappa tillät att synas, visade tvenne rader gyllne knapphål.

*) Se här min gosse."

"Ja så!" återtog han nu, "kung Georg skickar oss ett stycke amiral."

"Nej, jag ber om ursäkt" svarade Jack, "bara en kapten."

"Hvarföre gör man då sådant väsen? Vi hafva ju många kaptener på vår flotta, som sett mycket mer än den der engelska guldsmidda herren? Bort ifrån relingen! jag tål inte att min besättning gapar på honom, liksom han vore ett underdjur."

Närmare middagen kallades Hvita Falkens kapten till chefsskeppet. Den främmande satt inne hos storamiralen, hvilken efter att hafva förseglat ett bref sade:

"Detta skall ni, min kära Stiller, lemna i hertiginnans egna händer. Order för er resa åt Stockholm utskrifver flaggkaptenen och jag befaller, derjemte, att ni åter uppsöker mig, så snart som möjligt. Skulle vinden blifva allt för missgynsam, låter ni fregatten ankra någonstädes inom skärgårdsbandet och beger er sjelf i båt fram till hufvudstaden. Säg min gemål hvad ni här ser, eller att jag bedras med ett besök af konungens vän och rådgifvare sir Sidney Smith." *)

Då Wågenhjelm om aftonen befallde första vaktens sättande, lågo flottan och fregatten redan långt skilda ifrån hvarandra. Den förra styrde norr ut, den senare stäfvade sydvestvart hän, för fulla segel. En-

*) Denne märkvärdige Engelske officer besökte hertigen utanför Hogland och medförde order ifrån konungen. Huru stor del han hade i Gustaf III:s anordningar om flottans operationer lärer vara svårt att fullkomligt utreda; men deremot torde det kunna antagas, att tvenne så eldfängda ridderliga karakterer skulle stämma öfverens i många stycken. Åtminstone saknades aldrig Smith der de blodiga, stundom alltför djerft anlagda striderna rasade, och konungen visade honom en mer än vanlig välvilja.

ligt sin gamla vana promenerade kaptenen ännu ett par timmar på däck, hvarunder han emellanåt gick tätt förbi den akter om fockmasten stående högbåtsmannen och, så ofta ingen kunde märka manövern, hviskade honom några ord i örat. Ändtligen önskade han vakthafvande officeren god natt, frågade om löjtnanten lagdt sig och försvann efter erhållet jakande svar.

Med alla dessa, som det tycktes, förberedelser till sömn ämnade Stiller dock ej njuta denna sköna Guds gåfva. Nedkommen på batteriet tog han utaf åt höger, fortsättande vägen genom storluckan, ända ner i den så kallade fläskebuldan, der Ödmans hytta var belägen. Dörren öppnades för ett par knappt hörbara bultningar och det lilla rummets egare framsatte sin enda stol, medan Kattulin putsade ljuset."

"Ni undrar väl", började den förnäma gästen, hvad jag vill er, på en så ovanlig tid? Man nödgas stundom taga lots i okända, krångliga farvatten. Hans Kongl. Höghet har befallt mig anlöpa Stockholm, eller åtminstone dess skärgård, hvilket borde blifva lätt, ifall expeditionen dervid finge bero. Men jag måste äfven kryssa till lands, och se det utgör rätta bekymret, ty mina fötter trampade ännu aldrig hufvudstadens gatstenar. Om den vilda smålandspojken — fändrik Klippenfelt skulle jag säga — inte hafvit så brådtom att få officers-fullmagten och ej, uppblåst öfver sin lycka, gjort galenskaper, skulle han blifvit vägvisare. Nu far det för mig att jag hört antingen er, herr Ödman, eller ock Abel berätta hvarjehanda i Stockholm upplefvade äfventyr och frågar således, huruvida den sannskyldige är beredvillig att angifva kursen?"

"Den saken tror jag mig vuxen", svarade skeppsskrifvaren, "ty för omkring trettio år sedan kände jag alla gator; och troligtvis kunna icke särdeles många nya sedermera vara anlaggda."

"Vet ni äfven hvar kommerserådet Walm bor?"

"Fullkomligt väl."

"Ja, det är som jag alltid sagt. Maken till ert hufvud finns icke. Allt hvad ni läser eller hör fastnar i hjernan som kramsfåglar på en limstång. Gör sin gamle kapten den tjensten och uppteckna hans berättelser för efterkommande, när man lagt honom i vinterlag; men låt bara ingenting följa med för egen räkning, som väcker misstankar att jag nånsin slagit öfver, ty det skall ingen kunna förebrå mig."

"Frukta icke, herr kapten", inföll högbåtsmannen. "Dör ni först, skall jag nog se efter att ert minne hedras och vaka öfver den, som renskrifver er lefnads märkvärdiga loggbok. Men ni nämnde nyss Klippenfelt. Hafva ännu inga underrättelser, rörande hans öde, inlupit?"

"Jo, den ena flaggadjutanten berättade i dag, medan jag väntade på mina order, en lång historia, hvars slut föreföll mig ganska orimligt. Han sade, nemligen, att vår fändrik genom något misstag fångades af Danskarne och skickades till Bergen, straxt efter sedan vi seglat derifrån. Under vägen anföllo några undsluppne kaparegastar båten, då Klippenfelt helt sonika fann för godt att slå sig i slang med dem och blifva deras anförare."

"Huru kan man tro sådana dumheter? Komma vi bara till Stockholm, skall herr Ödman författa en vederläggning, som jag vill låta insätta i tidningarne."

"Slå edra kloka pannor ihop och börja genast, medan jag smyger mig till kajutan, innan Wågenhjelm vaknar."

XXXIII.

Allt sedan kommerserådinnan blef gift, hade hon knappt upplefvat någon angenämare tid än de på Ekenäs tillbragta vintermånaderna. Dessa bildade väl icke en oafbruten kedja af hvad man kallar nöjen eller ett ifrån vemodiga erinringar och mörka aningar fredadt tillstånd; men det kändes så ljuft att dela den älskade dotterns bekymmer och, utur egen erfarenhet, framkalla mången tröstande förhoppning.

Efter slutade hushållsgöromål för dagen, skyndade begge fruntimren merändels till det så kallade kabinettet, der tjenstefolket icke kunde höra deras förtroliga samtal, hvilka fortsattes emellan måltiderna; men med vårens ankomst utbyttes sjelfva boningshuset ofta emot vackra, närbelägna punkter på fria fältet, eller vandringar ända nedåt lastageplatsen.

En herrlig eftermiddag, i slutet af Maj, ställde de kosan till Charlottes lilla park, för att efterse en anordnad rödjning. Tvertemot vanligheten tycktes ingendera nu ega egentligt talämne i beredskap; endast fåordiga anmärkningar öfver nejden och väderleken blefvo ömsesidigt yttrade. Slutligen sade Charlotte:

"Du är förstämd till lynnet, älskade mamma. Har något ledsamt händt dig, så låt mig ej vara okunnig derom."

"Nej, min vän", svarade modern småleende. "Jag är blott lite barnslig. När vi lemnade herregården såg jag en ovanligt klädd qvinna smyga sig af och an i alléen. Dylika, intet betydande syner, hafva alltid verkat på min inbillning. Att hon blott ville be om allmosor kan icke betviflas; likväl följer hennes bild mig som ett spöke."

"Var hon gammal eller ung?"

"Det senare, så vidt jag, i anseende till afståndet, förmådde urskilja. Men låtom oss tänka på något annat. Nu är det bra längesedan vi hade bref ifrån pappa. Gud låte honom vara frisk!"

"Uti hans sista förekommo flera yttranden om stora, på lyckan beroende spekulationer och du vet, att när han börjar sjunga den visan, måste man antingen behändigt lura hemligheterna ur honom eller tåligt vänta närmare upplysning. Vore orsaken till hans tystlåtenhet sjukdom, hade säkert syskonen skänkt oss några rader derom. De återbörjade, endast ryktesvis kända krigsoperationerna, fängsla ju folkets uppmärksamhet här i landsorten; och jag finner helt naturligt, att hufvudstadens innevånare glömma allt annat, då färska underrättelser vankas ifrån arméen eller flottan. Det finns knappt någon slägt, som icke räknar anhöriga ibland fosterlandets stridande söner."

"Eller åtminstone vänner, som man i tysthet tänker på, kan du måhända tillägga."

"Hvarför hyser du misstro att jag brutit mitt löfte? Tankens uppkomst förmår menniskan icke afvända; det är redan mycket om hon, genom öfning, vinner styrka att hämma dess fortgång."

"Förlåt mammas skämt, min snälla Lotten! Du har visst gjort långt mer än de flesta i ditt ställe mägtat, och aldra minst borde något på tvifvelsmål stötande ord höras ifrån mina läppar. Men jag begriper mig icke sjelf. Bröstét är så tungt; hufvudet oredigt. Ha! se der är hon."

"Hvem?"

"Qvinnan. Månné hon önskar tala med oss?"

Smittad af moderns räddhåga vände dottern sig hastigt om och såg en vacker, ung flicka stå helt nära. Hennes kinder voro öfverdragne med blygsamhetens rodnad, ögonen nedslagne. På kroppen märktes ingen rörelse, men fingrarne söndesplockade ett redan trasigt förkläde.

Efter att en stund hafva betraktadt denna intagande gestalt, öppnade mamsell Walm sin börs, framletade några penningar och ville lägga dem i den okändas hand.

"Nej, nej!" utbrast hon med blandad Svensk och Dansk dialekt. "Jeg mottar ingen Gave förrän de siger mig deres Navn. Skulle de være Charlotte Walm?"

"En besynnerlig fråga, som tycks bevisa att du har något ärende till mig."

"O, jeg har trampet mange tusinde fjät, för att oppnå deres boelig. Tusende gånger måtte jeg stærke mitt svigende mod med hoppet at der findes hjerter på jorden, som ömme for uforskyldt lidende och erinre mig nödvändigheden at holde ett givet löfte, om döden icke standsede dess oppfyldelse. Tag och läs denne skrift, hvars innehold är mig ubekiendt; men om det paakalder uppoffringar for min skyld, hvartill de icke är i stand, så befal och jag vill drage herfraa, en uheldig skjebne atter i möde."

"Gif hit!" svarade Charlotte med sväfvande röst, fattade ett emot henne framräckt, hopviket papper, uppvecklade det och läste högt:

"Af ödet anvisad att blifva den misskända, barn-"sliga kärlekens stöd, men sjelf en med kedjor belaggd "fånge, vågar jag på er öfverflytta denna kristliga "skyldighet. Till urskuldande af detta djerfva steg, "kan jag icke förebära annat än de underbara känslor "hvilka ni uppväckt i mitt bröst, och inga motgångar "förmått utplåna. Frukta likväl ej att få höra dessa "ord upprepas af min mun och förlåt den vid pennan "ovanda handen, som tecknar dem. Sätt fullkomlig "tro till hvad budbärerskan berätter. Skaffa henne, "om möjligt, en säker vistelseort. Öfverlefver jag det "besynnerliga äfventyr, hvaruti ett ögonblicks egen "oförsigtighet och en underlydandes förräderi kastat "mig, skall hon med Guds hjelp icke lida nöd. In-"träffar motsatsen, anhåller jag att ni skickar detta "till skeppsskrifvaren Ödman på Hvita Falken. Han "förstår meningen. Ännu ville jag tillägga mycket; "men tiden hastar och jag måste bortjaga allt, som "kan göra mig vek.

Vördnadsfullt,
Carl Klippenfelt."

"Carl Klippenfelt?" upprepade kommerserådinnan långsamt i det hon fattade Charlottes hand, och fortfor derefter vänd emot den okända:

"Lemna oss på en stund, jag har något att öfverlägga om med min dotter, innan hon kan gifva svar."

Med åtbörder, som utmärkte okonstlad undergifvenhet, aflägsnade den tilltalade sig; och då hon försvunnit återtog modern:

"Aningen bedrog mig icke. Alla mina ljufva förhoppningar, att du skulle få upplefva en sorgfri framtid, äro tillintetgjorda. Arma barn!"

"På hvilket sätt har mitt öde just nu blifvit försämradt? Hjertats inre, osynliga lidanden finnas ofta qvar, fastän vanan att bära dem ger en yttre anstrykning af fullkomlig helsa. Låtom oss lugnt undersöka, huruvida Klippenfelt verkligen författat skriften och om hon, som framlemnat den, förtjenar mitt deltagande. Skulle så vara, erbjuder sig ett länge saknadt tillfälle att göra godt, på det sätt jag helst önskar."

"Du förbiser de faror, hvilka deraf kunna födas. Du är omöjligt i stånd att sluta örat för hennes berättelser; ja, du skall liksom sluka hvarje ord och derigenom upplifva minnen, som börjat förblekna. Vore han lycklig eller framgick med jemna steg på ärans skimrande bana, skulle jag frukta mindre, men vi veta redan att han försmäktar i ett fängelse. Är detta missöde förtjent, blir det nya ämnen till sorg; är det oförtjent, skulle du täras af oro ända tills du får höra hans befrielse. Låt mig ensam behandla denna ömtåliga sak. Mina närvarande penninge-tillgångar utgöra visst ingen stor summa, likväl torde de förslå att både lindra den unge mannens svåra belägenhet och fylla hans budbärares behof."

"Du antager således, att han på omvägar begärt min hjelp för egen räkning? Nej, goda mamma, här vilseledes du utaf välmeningen. Läs denna enkla manliga framställning om igen. Ett sådant språk är aldrig bedrägeriets och han skall lika troget hålla sitt löfte, att icke utan tillstånd åter uppsöka mig, som han var öfvertygad att jag kunde fatta pligtens fordringar."

"Det der begriper jag ej fullkomligt. Men lika mycket, hvad ämnar du då göra med flickan?"

"Skänka henne mitt beskydd."

Medan Charlotte talade tilltog hennes liflighet beständigt och uppnådde slutligen en sådan höjd, att kommerserådinnan började frukta för något farligt ut-

brott, om de upprörda känslorna tvärt dämpades genom motsägelser. För ögonblicket, tänkte hon, är det bäst att låtsa gifva efter; först när sansningen återkommer, kunna erfarenhetens varningar blifva gällande. Den okända flickan kallades tillbaka, förhördes och fick tillstånd att, såsom tjenarinna, qvarstanna vid herregården. Uti allt hvad hon berättade, kunde hvarken motsägelser eller dolda planer spåras, och när hon beskref Klippenfelts misslyckade anfall på kaparegastarne, erfor fru Walm ånger öfver sitt förhastade omdöme. Största svårigheten blef att finna något rimligt skäl till främlingens ankomst, hvarigenom husfolkets nyfikenhet gjordes oskadlig, men äfven härutinnan segrade beskyddarinnans välvilja.

Redan nästa söndag, vid kyrkan, vandrade prosten omkring ibland de förmögnare sockneboarne, samlande hjelp åt den stackars Danske Pige, hvilken ensam af en hel besättning blifvit räddad ur sjönöd, ofvanföre Calmar.

Uti Charlottes uppförande och lynne märktes ingen skillnad. Hennes vanliga sysslor fortgingo oafbrutet, åtminstone så länge dagen räckte. Hvem hon samtalade med sedan de öfriga insomnat, visste blott modern, som föresatt sig att vinna seger genom tålamod, och derjemte gerna såg sin dotters tankar afledda ifrån ett, henne sjelf hemsökande, verkligt bekymmer. Hvar gång postbudet återvände utan att medföra bref, stegrades hennes oro, ty kommerserådets oförklarliga, långvariga tystnad kunde icke härröra utaf tillfällighet.

Så satt hon en afton grubblande, under den största linden på gårdsplanen, då Charlotte redan vid inkörsporten ropade:

"Mamma, mamma! Se bara hvilken stor lunta pappa sänder oss! Jag märkte huru ängslig du var,

derför tog jag nyckeln till postväskan i handen och sprang emot vår alltid långsamme trädgårdsmästare, vid den tid då han borde kunna väntas åter."

"Gud ske lof, att vi ändtligen fått underrättelser; måtte de nu äfven, hvad innehållet beträffar, uppfylla mina förhoppningar!"

"Tillåter du att jag bryter sigillet?"

"Gerna. Står derunder något sorgligt, är det bättre om vi på en gång få del deraf, än att jag skulle först bereda dig till dess emottagande. Är detta åter en glädjepost må vi, utan uppskof, gemensamt njuta fägnad."

"Så hör då hvad han skrifver:"

Älskade hustru!

Troligtvis är du mycket missnöjd med mig, som icke sändt dig en enda rad af min hand, på nära sex veckor, men jag hoppas tillgift för detta uppsåtliga fel, då du lärt känna dess orsaker. Jag har varit sjuk; dock icke till kroppen. Nej, verkliga själslidanden nedstämde sinnet i den grad, att jag hvarken vågade öppet anförtro mig åt min säkraste vän eller förmådde manligt bära bekymrets börda.

De händelser, hvilka kastade mig uti denna belägenhet, voro så invecklade att jag knappt vet huru jag skall kunna redigt framställa deras gång. Likväl måste min berättelse få en början och jag väljer dertill det ämne, som jag tror minst uppröra dina känslor.

Du kommer säkert ihåg att krigsrådet Brunner, då vi afböjde hans frieri, tycktes taga saken temligen kallt och lofvade göra en visit på Ekenäs, förliden höst. Vid hans uteblifvande fäste jag mig intet särdeles; ty intill den dagen trodde jag honom blott vara en girigbuk. Sedermera har jag fått erfara att han är en hämdfull skurk.

Genast efter hitkomsten kände jag anlag för svårmodighet. Trogen föresattsen att lefva så sparsamt, som möjligt, tills mina affärer åter stadgat sig, besökte jag snart sagdt ingen; undvek främmande och träffade sällan någon bekant, utom på börsen. Att Dunkelstjerna, hvars månatliga underhållspenningar jag förminskat, blef sällsynt, förundrade mig icke; men deremot sårades jag djupt af Adolfs oupphörliga frånvaro så snart han om middagarne lemnat kontoret. Emellertid skänkte Gustafs bref ett slags väl behöflig tröst. Det till Lisabon destinerade skeppet anlände lyckligen dit, fick förmånlig frakt på Cadiz och skulle derifrån såsom retourlast taga kolonialvaror. Ehuru briggens öde ännu var obekant, hoppades jag att snart få goda tidningar; och de öfrige, mindre fartygen öfvervintrade i Götheborg.

Den 6 Februari kallades jag till presidenten i kommerse-kollegium. Min käre Walm, sade han, det ser nästan ut som ni gjort en ganska betydlig förlust. Enligt inlupen rapport, ifrån konsulatet i Christiania, har svenska briggen Charlotte blifvit tagen utaf, antingen en rysk kapare eller sjöröfvare, och man påstår, att ni skall ega ett fartyg med det namnet. Men, tillad han helt förnöjd, straffet dröjde icke länge. Vår fregatt, Hvita Falken, som kryssade utanföre Norrige, lyckades uppsöka bofvarne och, i förening med danska kustbevakare, öfveraska dem. Kaptenen samt de flesta af hans folk stupade; resten gjordes till fångar och blifva ofelbart hängde, om sådant ej redan skett. Och min dyrbara laddning? frågade jag ängsligt. Utom några toma, i en bergshåla funna kistor, är ingenting qvar deraf."

Huru denna underrättelse verkade på mig, förmår jag icke beskrifva. Alla drömmar om möjligheten att vår älskade Charlottes otur nånsin kunde upphöra för-

skingrades. Det var påtagligen återigen Klippenfelt, som, genom sin närvaro i Nordsjön, dragit olyckan öfver oss!

Vid närmare eftersinnande syntes det mig dock obarmhertigt att bedröfva den stackars flickan, emot hvars yttrade önskningar jag sjelf grundlagt den timade skadan.

Det var ju möjligt att de andra fartygen kunde göra så mycket bättre affärer? och jag beslöt att dölja händelsen, tills vidare, för er samt hädanefter hvarken gifva hennes namn åt någon ny seglare, eller låta handeln gå annorlunda än för firmans räkning.

Denna motgång manade mig till en länge uraktlåten verksamhet. Uti mitt nedslagna tillstånd hade jag blott flyktigt lyssnat på förste bokhållarens besynnerliga anmärkningar. Nu, då hufvudboken var färdigskrifven och af mig skulle genomgås, såg jag att flera skulder, dem jag trodde betalda, ännu balancerades. På mina frågor svarade han: de, genom order ifrån herr kommerserådet höggunstigt anbefallda liqviderna, äro så till vida verkställde att jag, jemte kassören, uppräknat penningarne åt herr Adolf, i hvars egna händer de rigtigt kommit. Hvart han sedermera gjort utaf dem är en gåta, åtminstone saknas qvittenceerna. Säg utan omsvep hvad ni tror! befallde jag. Jo, att vi spelat, tappat och tillgripit hvad vi hade på fickan.

Du som känner mina grundsattser och vet huru ömtålig jag är om min firmas goda rykte, kan lätt finna till hvilken grad detta oväntade meddelande skulle såra mig. I enrum erkände Adolf sitt oerhörda fel. Hänförd af begäret att lysa, hade han förstört stora summor utan tanke på följderne. Aftnarne förnöttes med höga spel; om eftermiddagarne promenerades till häst, eller åktes uti granna ekipager. Den rike Walms son fick oinskränkt kredit hos handtverkarne och på

värdshusen; falska vänner erbjödo lån, när han tappade. Slutligen kommo dock räkenskapsdagar. Alla kreditorerna fordrade höga räntor; flera hotade med bysättnings-utslag. Den vilseförde bedrog mig i dubbelt hänseende; vågade ej öppet tillstå hvad han gjort och flydde för min åsyn.

Efter svåra strider segrade faderskänslan. Han var ju min son? Jag måste förlåta honom, emot heligt löfte om bättring; men det sår mitt bröst erhållit blödde förfärligt, och jag behöfde tid för att komma till någorlunda lugn. Naturligtvis egde Adolf flera skulder, som ej med de tillgripna summorne kunnat betalas. På deras belopp visste han ingen reda, ty detta stegrades genom ett nedrigt procenteri, och jag föreslog honom att, sedan alla reverserne blifvit uppletade, inlösa dem i tysthet. Likväl hade jag ännu icke uttömt lidandets kalk. Konsuln i Cadiz skref att hela befälet, undantagande andre styrmannen, på mitt derstädes liggande skepp dödt af gula febern; men en, händelsevis anländ, för tillfället sysslolös, sjökapten åtagit sig dess hemförande. Något längre fram ingick underrättelse att det kommit till Helsingör; hvarjemte korrespondenten önskade mig lycka att erhålla så begärliga, dagligen i pris stigande, varor som lasten utgjorde.

En morgon inträdde Brunner, medan jag satt vid frukostbordet. Tag icke illa upp — började han efter några dumma komplimenter — att jag nödgas göra min kära bror lite omak. Tiderna äro svåra; alla menniskor kunna icke bedrifva den vinstgifvande handeln; jordegendomarne hafva blifvit betungade med odrägliga skatter, och kapitalisten får snart ingen säkerhet mera för sina utlånte kontanter. Hvarje klok man måste således vara betänkt på att skaffa sig goda hypotheker. Af ren menniskokärlek, jemte högaktning för ditt hedervärda hus, varnade jag din son,

Adolf, som lefde fläng floribus och negocierade upp penningar hos kreti och pleti. Slutligen kom han i knipan och då hade det ju varit oartigt af mig om jag icke hjelpt honom; det vill säga: löst mig till en hop på innehafvaren ställda reverser. Dessa kommer jag nu för att be dig infria. De utgöra tillsammans bara 30,000 riksdaler. — Du ljuger, ropade jag, så mycket har han aldrig fått! — Det är visst möjligt att han betalt dusörer, som man säger, men i min hand gälla de efter ziffran, svarade krigs-rådet. För öfrigt må du räkna på en gammal väns godhet. Gif mig blott den säkerhet jag fordrar, så skall lånet få stå huru länge du sjelf behagar, emot nio procents ränta ifrån dato.

Nästan qväfd af harm stammade jag: Låt höra dina pretentioner? — Du hemväntar ett rikt lastadt fartyg, återtog han. Nu är således just läglig tid att fullborda hvad du sedan många år tillbaka ämnat. Jag har händelsevis fått veta huruledes dina fordna böcker upptaga särskildt handels-konto för hvart och ett af dina barn. Tillförsäkra dem genast, genom lagfart, hvad de skola erhålla efter din död. Hypotisera det nyssnämnda fartyget med last för Adolfs andel och en annans, till exempel fru Dunkelstjernas. Sedan transportera ni på mig hans rättigheter, hvilka upphöra att vara gällande i samma stund jag blir fullt liqviderad. Afslås mitt ädelmodiga anbud, har du utmätning på halsen inom fyratioåtta timmar.

Om allt detta händt i mina yngre dagar hade jag bestämdt blifvit mördare. Nu kunde jag lyckligtvis bibehålla nog köld för att icke låta sinnet jäsa öfver, och satte list emot list så långt det ville hjelpa. Ditt förslag, svarade jag, klingar mycket bra, helst som jag i alla fall tänker snart bedja mina söner öfvertaga firman och låta dem gifva mig en viss

årlig summa att lefva på. Men du torde sjelf benäget finna huruledes saken måste försigtigt uppgöras å min sida; ty det gamla ordspråket: den som kläder utaf sig förr än han lägger sig, får skam till tack, besannas ofta. Lemna mig en veckas anstånd för vilkorens vederbörliga ordnande, inom hvilken tid jag hoppas Gustaf återkommer.

Du skall i morgon bittida få veta om jag kan bifalla uppskofvet eller ej, svarade han efter en stunds besinning, tog hatten och gick.

Utan någon bestämd plan smög jag mig efter krigsrådet för att se hvilken väg han skulle taga. Nedkommen till yttre förstugudörren, varseblef jag en på gatan stående tiggargosse och fick det ypperliga infallet att göra honom till min hemlige kunskapare. För ett riksdalerstycke släppte han icke fienden ur sigte hela dagen. Brunner hade först besökt Dunkelstjerna och sedan, i sällskap med honom, presidenten, hos hvilken de qvarstannat flera timmar. På återvägen, då de äfvenledes följdes åt, hörde han vår förträfflige herr måg yttra: Jag vågar icke för min hustrus skull neka gubben en så billig begäran, och det kan vara nyttigt att vi ha skutan här, förrän minan springer.

Enligt löfte erhöll jag inom utsatt tid det lofvade svaret, som lydde att jag fick anstånd till Lördagen den 29:de i denna månad klockan tre eftermiddagen.

Nu må du sjelf göra betraktelser öfver allas vår ställning. Nästa gång skall du erhålla del af de vid det blifvande hyggliga familjemötet uppgjorda vilkoren.

Omfamna ömt vår Charlotte för min räkning och tänk ofta på

Din
tillgifne make."

"Den tjugunionde?" sade hommerserådinnan, efter slutad läsning, "alltså i öfvermorgon? Spring genast till stallet. Befall Peter sadla vår snabbaste häst. Säg kusken att han skall hafva min Pheton förspänd klocken precist tolf i natt. Kom sedan till min sängkammare, för att hjelpa mig skrifva förbudssedlar."

"O, hvad jag är förtjust öfver detta raska beslut! ty du låter mig väl göra sällskap?"

"Ja, goda barn. Med dig vid min sida får jag dubbelt mod att bekämpa dessa lömska ränker, som man sammansmider. Den nedrige ockraren! Den pligtförgätne! — — Nej, nej! — Jag bör icke dömma utan undersökning; icke sönderslita mitt eget hjerta så länge det finnes något hopp att förrkomma så bittra qval."

XXXIV.

Synbart uppskakad af stormande inre känslor, vandrade Dunkelstjerna fram och tillbaka uti sin styffaders hvardagsförmak, medan presidenten sjelf, utsträckt på den mjuka gula damastsoffan och halfslumrande efter middagsmåltiden, rökte holländsk knaster ur en snöhvit kritpipa. Den på ett litet åttkantigt, inlagdt alrotsbord stående vaxstapeln böjde sin låga oupphörligt åt sidorna, än för värdens rökpustar, än för det genom gästens häftiga rörelser uppkommande luftdraget.

Slutligen hördes ett klingande ljud ifrån det stora vägguret, hvarvid konglig sektern tvärstannade, vände ögonen mot visartaflan och frågade:

"Befaller min nådiga pappa att jag säger till om vagnen, eller skola vi gå? Tiden för endera är snart inne."

"Redan?" svarade presidenten, afbrutet genom en lång gäspning, "nå ja, tiden skrider städse framåt och menniskorna nödgas följa med. Denna gången torde vi böra nyttja våra egna ben, oaktadt det blir mödo-

samt, ty du ser långt ifrån lugn ut och kan behöfva sansa dig under vägen."

"Hvilken afundsvärd kallblodighet! Men man åskådar vida lättare huru andra låta yxan bita till roten, än då man sjelf håller om skaftet."

"Det står dig fritt att ändra beslut. Låt bysätta dig och stäng den lysande bana, som en liten gnista mod skulle kunna hålla öppen. I sådan händelse begriper jag likväl svårligen hvarför Brunner ändamålslöst skulle få ruinera din svåger."

"Ack, de fördömda skulderna! Gud gifve att gubben aldrig skaffat mig sorgfria dagar, när han ämnade inskränka sina gåfvor. Sedan jag en gång börjat umgås med de förnäma, skola mina kamrater hånle om herrligheten tar snöpligt slut; mine höge gynnare afbryta deras förekommande artigheter; den lofvade befordran torka in och jag, måhända, dö såsom en obemärkt skrifvare."

"Teckningen är fullkomligt sann; jag kan icke tillägga det ringaste."

"Hvad skall jag svara min hustru ifall hon, efter att hafva lärt känna hela sammanhanget, börjar göra mig förebråelser?"

"En eländig afvokat, som ej har dräpande, eller åtminstone afledande motskäl till hands när den älskade makan brummar."

"Vi tvistade ännu aldrig. Hon är så god, så öm."

"Får se hurudan hon blir om fattigdomen slår sig riktigt ned hos er och nådig frun måste sakna sina hittills njutna beqvämligheter, sina nöjen. Måhända skola både ömheten och godheten dervid skynda på dörren. Det du ämnar företaga är ju hvarken mer eller mindre än att bevara din hustrus och edra barns rättigheter?"

"Men jag ingriper uti en annans."

"Förvända begrepp. Man måste förstå att begagna hvarje lycklig tillfällighet. En sådan uppdagade huruledes herr svärfar fordom ämnat göra alla sina barn rika på ett eget sätt. Särskilda räkningar fördes så länge spekulationerna gingo bra; först i motgången ångrade han sig och tänkte annorlunda. Är det billigt att den ene skall lida för den andres otur, utan att nånsin hafva kunnat få dela dess vinst? Fordra ni mera än att gubben skall hypotisera hvad han åt en och hvar förvärfvat; men som icke utfaller förr än efter hans död? Dessutom synes du icke såsom verkande i affären. Brunner är den framstående pådrifvaren och vågar omöjligt yppa hvad du anförtrott honom; blott han vinner sitt dubbla ändamål att hämnas och få säkerhet för det lemnade lånet i förening med god ränta. Adolf och de andra veta ingenting. Gustaf och Charlotte hinna icke till Stockholm på åtta dagar ännu.

"Mitt samvete blir dock en gifven anklagare. Icke längre sedan än förliden sommar voro pappas ord: man bör aldrig drifva handelsmän derhän att deras soliditét ställes i tvetydig dager. Låtom oss vara nöjde med kommerserådets muntliga löfte, hvad mig beträffar."

"Dertill kan jag icke råda dig. När jag yttrade mig på nyssnämnde sätt, hade franska revolutionen långt ifrån slagit sina närvarande, djupa rötter. Ludvig XVI hade lofvat liqvidera Walms stora fordran hos regeringen och tillåtit stämnings uttagande deraf. Sedermera har den mägtige, välvillige monarken blifvit en kunglig skugga, som icke kan hjelpa sig sjelf, mycket mindre andra. Handelshusets ögonblickliga förlägenhet tycktes härleda sig ifrån några af kriget förorsakade motgångar och vi famlade alla i ett slags mörker, rörande den besynnerliga dispositionen. Nu

deremot har Adolf, medan han arbetade på kontoret, kommit öfver de gamla, hemlighållna hufvudböckerna och tagit vidimerade afskrifter. Hvem ansvarar för att din svärfar icke ger namnet Charlotte åt flera sina fartyg, mister dem och delar sedan det lilla han slutligen eger qvar, i lika arfslotter? — Nej, du måste välja emellan tvenne ytterligheter. Var med om att namma det hemkommande skeppet, såsom pant för din hustrus räkning eller blif en ohjelplig tiggare!"

I detsamma slog klockan tre. Dunkelstjerna spratt till, nedsänkte hufvudet, torkade svetten ur pannan och sade halfhögt:

"Terningen är kastad. Kom, annars torde de få vänta på oss."

"Gör ingenting. Den så kallade akademiska qvarten har jag sällan försummat att begagna, ty den som vinner tid, vinner allt."

Medan presidenten och kunglig sekteren begåfvo sig till Walms bostad, dit krigsrådet redan anländt, vandrade tvenne äldre herrar längs skeppsbrogatan söderut. Den på högra sidan gående, klädd i guldgalonerad uniform, smågrälade än öfver nödvändigheten att hafva jackan igenknäppt under 20 graders värme, och än öfver sabeltaskan som jemnt besvärade hans små, tjocka ben. Den andre bar en anspråkslös, civil drägt, tycktes vara vägvisare och stödde sidokamraten med sin arm.

"Om jag vetat att han bodde så satans långt borta", sade officeren, "skulle jag tagit oss en hyrvagn eller rott ett stycke till. Huru många sjömil ha vi ännu qvar?"

"Blott några kabellängder och sedan en backe uppföre."

"Hvad för något? Skall jag, på köpet, äntra upp för en backe i den här munderingen? Nej heldre vänder jag nu genast."

"Huru går det då med visiten? Herr kaptenen ämnar ju segla oförtöfvadt."

"Nå ja, hala ut. Men Gud hjelpe herrn om han girar. Vore det inte ett slags skyldighet att uppsöka kommerserådet, skulle jag önska Stockholm, med allt hvad här finns, ända bort till Hottentotternas land,"

"Och hertiginnan äfven?"

"Nu är herrn dum. Sin höga öfverhet skall hvarje tjensteman vara underdånig och maken till nedlåtande, artig prinsessa, har aldrig sett dagsljuset. Bara jag kommer ihåg henne bli benen lätta som lärkvingar. Vet han hvad hon sad'? Tänk hon frågade, bland annat, när jag berättade om — huru heter menniskan igen? - - - Jo, engelsmannen Sidensmitt. — Min gemål, sad' hon, tog väl furstligt emot honom? — Det förstår sig, ers höghet, svarade jag. Hertigen gaf honom Danziger succat-pepparkakor och thévatten; likväl kunde jag ej se, huruvida han fick Rigabalsam att slå uti koppen, såsom det brukas i Pleskow, eller Jamaikarhom, som Britterna nyttja till sin älsklingsdryck groggen. Nå, det var fan så rolig traktering, skrek hon och slog sig med flata handen på styrbordslåringen. Derefter ropade hon in alla sina hofdamer för att omtala paschåsen, tilläggande: de der sjömännen kan man kalla ett ståtligt rättfram folk."

"Herr kaptenen fick väl depescher tillbaka?"

"Jag fick ett stort bref; men äro vi inte snart framme?"

"Der syns huset. Hurudags befaller herr kaptenen att jag skall möta på detta stället."

"Jaså! Han vill väl bära sig lika ohöfligt åt, som på Ekenäs? — Nej, stopp!"

"Jag har något högst angeläget att ombesörja och nödgas försaka hvarje nöje."

"Aha! Det är annonsen om Klippenfelt, kan jag begripa, som han skall lurendreja in uti någon tidning för att göra Kattulin nöjd. Följ mig då åtminstone till trappan, ty det kan ju hända att herr Walm rest åt landet?"

Dermed afstannade samtalet, tills de hunnit in uti förstugan, der den civilt klädde, hvilken läsaren säkert igenkännt för att vara Ödman, frågade en utför trappan kommande bokhållare.

"Tar herrskapet emot besök?"

"Frun är ännu i Småland och kommerserådet har en hemlig öfverläggning med sina närmaste anhöriga. Men dylika sammankomster pläga sällan räcka länge och då jag ser att herrarne äro resande, som kanske snart åter lemna staden, anhåller jag att få föra dem till ett aflägset rum i stora våningen medan affären uppgöres, hvarefter de genast skola blifva anmälda."

"Var god visa herr kapten Stiller, chef på fregatten Hvita Falken, denna tjenst. Hvad mig angår måste jag återvända."

Längtande att få hvila ut i en beqväm stol, följde kaptenen villigt den nye ledaren, hvilken, sedan de gjort flera omvägar, anvisade honom ett vackert kabinett till vistelseort samt lät dit inbära hvarjehanda förfriskningar. Med all sin lärdom är dock skeppsskrifvaren en narr, mumlade Stiller efter att hafva tömt ett glas is-punsch. Inte kan man bevisa menniskors oskuld, genom att sätta in en hop lösa förmodanden i tidningarna? Nej, den unge vildbasaren, som jag rätt mycket saknar och skulle hållit rigtigt utaf, om han bara rest till kofferdis, inte varit smålänning och inte avancerat så fort, har nog fått dödsknäppen un-

der något dumdristigt anfall. Dessutom, eller i händelse han lefver, hittar han väl hem igen, utan att gammalt folk behöfver springa sig trötta, på sätt herr Ödman nu gör.

Denna förmodan, som talaren tycktes ega skäl att hysa, öfverensstämde dock ej med verkliga förhållandet. När de nalkades Walmska huset öfverfölls skeppsskrifvaren af en besynnerlig oro. Han visste att kommerserådet ännu dröjde qvar i Stockholm och måste således tro att dess hustru uppskjutit den årliga landtresan. Under andra omständigheter skulle ett sammanträffande med henne och Charlotte varit honom angenämt; men nu kände han sig sakna det, för berättelsen om Klippenfelts gåtlika försvinnande, nödiga lugnet. Att få tala vid dem, längre tid, utan vittnen är omöjligt, tänkte han och fastän fru Walms fordna välvilja emot den stackars ynglingen märkligt afsvalnat när vi sist möttes, måste hon röras till tårar om flickan låter sin sorg bryta ut. Förunnades mig att passa på lägligt tillfälle, vore det ingen nöd; men kaptenen slår bestämdt upp språklådan så snart vi helsat, och då står jag der ohjelpligt redlös. Att fly är bättre än illa fäkta; helst sedan Stiller gifvit en passande förevändning dertill genom sin yttrade misstanke angå- Kattulins annons, hvilken redan i går expedierades.

Emellertid kullkastade bokhållarens lemnade upplysning att fru Walm icke fanns i Stockholm hela planen och han skulle, derefter, gerna följt med sin chef, om så kunnat ske utan erkännande af en föreburen osanning. Ensam blifven började han tänka på fordna tider. Här stod jag, sade han till sig sjelf, en kall vinternatt, ibland nyfikne betjenter och var nära att blifva ansedd för tjuf. Murarne i detta hus hafva återljudat af mina klagorop såsom yngling, och hvarken segern öfver passionerna eller en lång lefnads bemö-

danden för andras väl, skänka belöning åt den hit återkomne, åldrige mannen. Att klaga eger jag ingen rättighet. Menniskans öden äro sällan öfverensstämmande med hennes önskningar och min obetydliga varelse kan icke utgöra något undantag ifrån den allmänna regeln. Huru vi än sträfva, blir minnet vår enda, säkra behållning. Uti dess gömmor ligger vår bästa skatt förvarad, eller ock bildar det en källa, hvarifrån ångerns gallbemängda floder upprinna. Denna byggnads inredning är mig väl bekant; familjesammanträden pläga icke slutas så hastigt. Jag vill derföre smyga till det ställe, der jag led outsägliga qval; lyssnade på min goda engels varningar och öfvervann den svåraste frestelse hvaraf jag nånsin blifvit hemsökt. Skulle någon ibland tjenstefolket möta mig, har jag bokhållarens inbjudning och uppsåtet att åter träffa kaptenen till ursäkt.

Med säkra steg beträdde kan trappan, tog utaf åt en mörk gång på höger hand, märkte ett lifligt samtal i stora salen och fortsatte vägen till en mindre dörr. Efter någon tvekan öppnades denna. Ett angränsande smalt rum passerades hastigt, och nu hade han uppnått målet för sin vandring, det innersta förmaket.

Öfvertygad att vara fri ifrån både åskådare och lyssnare, böjde han sina knän under en brinnande bön, som äfven innefattade månget tacksägelsens ord. Så hade han legat temligen länge, i sin stilla hänryckning, då ljudet af röster hördes och förrän något beslut att fly kunde fattas stod fru Walm, jemte Charlotte, på tröskeln tätt bakom honom. Hvilkendera, som mest öfverraskades, kunna vi icke afgöra; men kommerserådinnan kom först til besinning och sade:

"Detta oväntade möte måste jag anse för Guds skickelse. Till vidlöftiga förklaringar är icke tid. Se

der, läs det bref, hvars innehåll kallat mig hit. Oss emellan finnas inga hemligheter."

Ännu knappt återkommen från sin bestörtning, emottog och genomögnade Ödman det honom lemnade pappret, hvarefter han svarade.

"Hvarföre herr kommerserådet låtit saken komma derhän är mig omöjligt att gissa, så vida han icke vill krossa de oförskämda; men i alla fall kan man ej säga hvar en tvist af denna natur slutar och ni måste våga ett raskt anfall. Bäst vore om ni uppträdde med tvenne vittnen vid er sida. Jag blir det ena; skaffa fort ett till. De strida nu som ifrigast.

"Bokhållarne kunna jäfvas. Jag vet ingen åtkomlig person att hemta."

"Kasta en kabel till mig, så gör jag fast sladden för boxering!" dundrade en röst ifrån det närbelägna kabinettet och kapten Stiller trädde fram.

"Nå, nå, mitt herrskap, sansa er. Jag är ju en gammal bekant, som ärligt blifvit anvisad att gå till ankars i den der lilla, präktiga kajutan, medan värden uppgör familjeaffären. Fordrar värdinnan en handräckning lättar jag genast, och kommer det an på att trumfa med lagkarlar, som jag aldrig kunnat tåla sedan de dömde bort mitt sköna madera vin i Holland, ska ni få förnimma huru en fattig sjöman har ljud emellan tänderna."

"Ingen öfverilning, herr kapten!" inföll Ödman. "Här måste frun ensam handla och vi, tills vidare, förblifva tyste vittnen."

"Ah! det är enfaldiga skrifvare-fasoner, men må ske som herrn sad', tills vidare. Hyfva nu om i spelet och laga att vi få göra fart."

Med fru och mamsell Walm i första ledet och kaptenen samt skrifvaren i det andra, drog tåget åstad emot stridsplatsen, stannande likväl vid stora för-

maksdörren som stod på glänt. Ifrån denna observationspunkt hörde de kommerserådet yttra:

"Nu är mitt tålamod slut. Ni kunna icke tvinga mig till någonting, ty jag har rätt att använda min egendom efter behag. Blott för roskull och för att se huru långt vissa krångelmakare vågade drifva sin oförskämdhet, låt jag er komma hit. Farväl mina herrar!"

"Ursäkta, herr Walm, att jag, ehuru främmande för denna saken, ger honom ett godt råd", läspade presidenten. "Hvarje handelsmans hufvudbok ger hvad man kallar vitsord. Ni kan visserligen säga: jag förändrar mina fordna dispositioner; men ännu har sådant icke skett. Hänskjutes saken till domaren, måste han fästa afseende vid, både att donationen blifvit gjord till omyndige, som ej få njuta usus fructus förr än efter er död och, nu myndige blifne, blott fordra hypoteks ställande; samt att er i flere hufvudböcker upptagna vilja, aldrig är vorden annullerad genom något giltigt dokument."

"Huru vet ni allt det der?"

"Jag tycker mig se några vidimerade afskrifter i krigsrådets hand."

"Äfven detta, Adolf", sade fadren med låg röst.

"Misskänn icke dina verkliga vänner, bror Walm!" inföll Brunner. "Vi behöfva långt ifrån så mycket bråk för att riktigt begripa hvarandra. Jag hade väl endast ämnat gi'va dig sjelf, din högdragna fru och din romaneska dotter en liten minnesbeta för ert beteende emot mig, då jag friade; men ödet fogade så, att jag måste rädda din son, och det vore nästan ampert om du, till tack, ville neka mig nödig säkerhet för mine förskjutne penningar. Pantförskrif genast ditt dagligen hemväntade skepp med hela dess last åt mig och fru Dunkelstjerna, eller se detta träda i verksamhet,

så fort jag ger de på gatan väntande slottskansli-betjenterna en vink". Härmed framlade han ett bysättningsutslag, hvarigenom Adolf Walm genast kunde arrresteras.

"Inom två dagar infriar jag alla reverserna. Fadershjertat är icke, såsom ditt, af sten. Min måg skall säkert afstå ifrån sin hustrus förmenta rätt."

"Det låter sig icke göra", svarade presidenten. "Han har ett frejdadt, adligt namn att vårda, och jag måste uppmana honom dertill. Er njugghet satte honom i bryderi; äfven han befarar att dela er herr sons öde."

"Vänta åtminstone tills jag hinner genom en kurir hitkalla min dotter Charlotte jemte min hustru."

"Afslås, bror Walm. Din nämnda mamsell dotter har förlorat sina fatalier; hennes närvaro är icke af nöden."

"Jo, mer än ni tror!" ropade Charlotte och sprang fram. "Jag afstår ifrån all andel i min faders förmögenhet. Behöfs det vittnen vill jag kalla sådana. Är ni nu nöjd, elake procentare?"

"Hvad behagas? Huru vågar hon så titulera en hederlig karl?"

"Åh fan! När blef ni det?" frågade kaptenen, som, oaktadt skeppsskrifvarens bemödanden att qvarhålla honom, rusade in i salen. "Låt mig få skåda ert fagra ansigte. Jo min själ är det icke vår förrymde assistent, Julius Bierman. Kom hit Ödman och säg om jag inte ser rätt? Understår ni er att arrestera någon menniska, så skall min sabel göra ert hufvud lika med den der malaijens, som inte hade öron. Sedan vill jag ha liqvid för Madera-vinet och ränta på ränta, allt ifrån den dagen då ni stal och sålde det i Rotterdam."

"Hvem har släppt in denna galningen?" genmälte krigsrådet, ehuru med något darrande röst. "Befall dina drängar kasta ut honom eller, heldre, föra honom åter på Danviken."

"Nå, hinhåle skall väl fnatta dig, du oförskämda kattdrejare. Kasta ut kaptenen på konungens fregatt Hvita Falken! De orden får du dyrt umgälla."

Härvid drog Stiller sabeln, och det är mycket troligt att blod flutit så framt icke Ödman, i förening med kommerserådinnan, fattat hans höjda arm.

"Lugna er, herr kapten!" sade den förre med värdighet. "Det passar ingen, minst en skeppschef, att taga sjelfhämnd. Låt lagen drabba den brottslige. Jag har, lyckligtvis, alla dokumenterna i mitt schatull, som äro nödige för att fälla honom. Kattulin blir det andra vittnet. Haf honom i kikaren medan jag går till vakten och reqvirerar patrull."

"Var då mensklig!" stammade krigsrådet. "En ungdoms oförsigtighet bör förlåtas. Jag lofvar att flytta ifrån Stockholm. Inom tolf timmar betalar jag Madera-vinet om ni i stället lemnar mig de der dokumenterna. Ni skall få kommerserådets förbindelse såsom säkerhet, bara den hinner skrifvas. Fordrar ni mer?"

"Ja att ni genast rifver sönder bysättningsutslaget; svärjer heligt att aldrig yppa hvad här förefallit, och går er väg."

"Dermed är jag alldeles icke nöjd" invände Stiller. "Jag tyckte att någon kallade honom krigsråd. Skulle så vara, har han kunglig fullmakt och jag bjuder på ett par skarpladdade pistoler. Jag hörde huru han talade illa om vår goda värdinna."

"Men jag slåss inte."

"Då får du, som fransosen säger, simplemang smörj."

"Ni lofvade ju blifva min riddare, herr kapten", sade frun vänligt. "Genom detta tillbud gaf ni en försäkran att rätta er efter mina önskningar. Er tappra hand är för god att komma vid en brottslings hufvud."

"Jag tänker också bara nyttja min käpp tvärs öfver hans ryggtafla; och hvad riddare-värdigheten anbelangar saknas ännu stjernan. När dylika nedfalla ifrån nådens firmament fastna de, nu för tiden, merendels på unga bröst."

"Ni missförstår mig. Ordet riddare, i den mening jag yttrade det, betyder en damernas och oskuldens fläckfria kämpe, som egnar sig åt deras försvar, men derjemte gerna lyder de förras önskningar."

"Begriper signalen, fastän han inte blåser klar från seinfallet. Vill nådig frun att den skälmen får löpa fritt, så har jag ingenting deremot, bara det sker fort och Ödman behåller de skriftliga bevisen tills mitt Madera-vin blir godtgjordt."

Denna, om vi så våga säga, episod, hvarunder presidenten smög sig bort och Ödman tog bysättaingsutslaget ifrån den handfallne Brunner samt ref det i småbitar, tillkom icke af någon blott slump, utan fast mera genom fru Walms kloka beräkning. Familjetvisten hade redan, förrän hon anlände, blifvit ett slags gordisk knut, som måste afhuggas; men derigenom borde hennes man återigen känna sig djupt sårad. Omfattande tillfället att leda uppmärksamheten på kaptenens löjliga liqvid med krigsrådet och, derigenom lemna sina närmaste litet rådrum, låtsade hon icke förstå huru sorgligt dagens egentliga ämne nyss varit.

Slutligen skulle likväl ett brydsamt ögonblick inträffa, nemligen: då Stiller blef medgörlig och ej mera spelade hufvudrôlen; men lyckligtvis segrade hennes

mod öfver hvarje framstående svårighet att undanrödja de närmaste stötestenarna.

"Efter så mycket arbete, som vi alla fått vidkännas", sade hon, "tycker jag en förtrolig sinnet uppmuntrande sällskapskrets vara af behofvet påkallad. Herr krigsrådet har säkert angenäma bjudningar att hörsamma, derför vill jag för ingen del qvarhålla honom; hvaremot herr kaptenen jemte herr Ödman benäget torde lägga bort hattarne och ursäkta den tarfliga aftonmåltid jag kan åstadkomma."

"Ja-a! ja-a. Hennes nåd har alldeles rätt. Jag inviterades redan i går till en kryddkrämare", stammade Brunner, i det han, stirrande på det sönderrifna utslaget, under bugningar uppnådde dörren åt tamburen.

"Se så", återtog hon, "nu äro vi ändtligen fria från den odrägliga menniskan och jag kan få börja ett litet vänskapsgnabb. Hvarföre bryter chefen på fregatten Hvita Falken sina löften? Hvarföre skrifver han inte till den han är skyldig bref?"

"Emedan han heldre än att berätta ledsamma paschåser låter pennan hvila", svarade Stiller.

"Om ni blifvit hemsökt af motgångar skulle det göra mig ondt."

"För egen del har jag bergat mig; men jag kunde omöjligen vara den första som berättade briggen Charlottes öde."

"En olycklig, ehuru icke ovanlig händelse", inföll kommerserådet.

"I samma vefva förlorade jag min yngsta fändrik, den der raske kadetten, hvilken reste kurir till Carlskrona ifrån Ekenäs. Troligen slogo kaparegastarne ihjäl både honom och hela båtbesättningen, ty det syntes inte en våt fläck efter dem."

"Högst besynnerligt att de så spårlöst försvunno. Deras lik måtte väl någon hafva sett."

Nej, bara båten hittades, genomborrad af gevärskulor. På misstankar att sjöröfvare uppehöllo sig i grannskapet, utsände jag tvenne slupar med order att inträffa vid bestämd mötesplats när solen gick ned. Den största, hvars befälhafvare löjtnant Wågenhjelm var, fick sällskap utaf flere i samma ändamål stadde danske kustbevakare, äntrade och tog en satans skonert, som jag ända dittills ansåg för ett sjöspöke. Packet slogs emellertid tappert, ingen ville ha pardon. Skutan antändes, måhända af dem sjelfva. Men halfva besättningen firade julen på en obebodd ö, och gissar jag rätt så har min kära Klippenfelt obetänksamt sprungit dessa midt i gapet."

"Tillåt mig en anmärkning", afbröt Charlotte, "slupens utseende tyckes vittna om annat."

"Dylika saker begrider du icke, mitt barn", sade Walm, "Klippenfelt hade otur med allt hvad han gjorde, och ingen frånvarande kan veta huru en strid går till. Men då jag känner att det egentligen var ni, herr kapten, som hämnades min förlust, fordrar skyldigheten att jag aflägger tacksägelse."

"Fick ni något igen efter det kalaset?"

"Nej, icke ett solgrand. Deremot gjorde jag lycka på annat håll. Mitt största skepp ligger redan vid Waxholmen med högst dyrbar, just nu efterfrågad, laddning."

"Jag gratulerar."

"Vill ni höra de sist inlupna underrättelserna? Jag har dem i fickan."

"Det vore mig ett särdeles nöje!"

"Andre styrmannen, som ensam af hela det ifrån Sverige utgångna befälet slapp att dö i gula febern, berättar följande:

Förliden afton ankrade vi här och bara vinden blir god äro vi snart i Stockholm. Egentligen borde kaptenen sjelf ingifvit rapport derom, men han säger sig hafva aflagdt ed på att aldrig skrifva. Undantagande denna besynnerlighet och några andra tokerier, såsom att icke tala vid någon matros utom då han kommenderar, är det en utmärkt skicklig befälhafvare. Ingen kan vara räddare om den rara lasten än han, ingen uppmärksammare och mera angelägen att komma fort. Utom hans verkliga sjömanskap och beslutsamhet, hade vi säkert gjort hafveri, både i spanska sjön och kanalen. Nu äro alla faror öfverståndna; hvarför jag längtar till min hustru, framlefvande etc.

Den episteln skulle jag bra gerna se att Wågenhjelm finge läsa, emedan han ständigt säger: till coopvardies danas ingen skicklig sjöman. Gör mig en tjenst, Ödman. Herrn har rasande godt minne och, för gammal vänskap skuld, kan han väl lära sig dessa rader, så skola vi tratta dem uti löjtnanten.

Småningom blef samtalet allmännare, de afhandlade ämnena mångfaldiga. Till och med Dunkelstjerna yttrade, emellanåt, ett par ord; blott Adolf satt stum i en vrå, blek och grubblande. Vid matbordet kunde man tydligt märka huru kommerserådet såg erkänsamt på sin maka och då gästerna togo afsked, hviskade värden, under det han tryckte kaptenens hand:

"Må jag lita på skeppsskrifvarens tystlåtenhet?"

"Fullkomligt. Ur den karlen lurar man, min själ, inte mer än han sjelf tillåter, och det måtte nådig frun redan hafva kommit under fund med."

"Huru kan ni tro sådant?"

"Jo, uppvaknande ifrån en liten tupplur då jag väntade på att ni skulle blifva synlig, hörde jag henne säga: oss emellan finnes inga hemligheter, eller

något dylikt; alldeles som de varit gamla förtroliga vänner."

"Min fordna lycka i allt börjar återvända, märker jag. Låtom oss komma öfverens att träffas, när ni lagt upp fregatten efter slutadt krig. Kom ändtligen och tag Ödman med er, lofva mig det!"

"Så framt jag lefver skola vi besöka herrskapet på Ekenäs och prata i buskarne. Farväl för denna gången!"

Sällan är man nöjd att se sköna nejder eller fullkomliga konstverk ur en enda synpunkt; ögat liksom åtrår deras betraktande på flera sidor och njutningen fördubblas, så länge verkligheten icke gäckar åskådarens väntan. Stockholms vackra läge har, sedan århundraden tillbaka, varit ett slags stående, skickligt varierad artikel, uti både inhemska och främmande resebeskrifvares arbeten. Det skulle derföre kunna synas öfverflödigt att, nu mera, vidröra ett så ofta afhandladt ämne; men det finns en tid på sommardygnet då den nordiska naturen liksom skyndar att, med fullkomligt blottade behag, springa upp ifrån sin nattliga bädd, obemärkt af de flesta ibland vår hufvudstads, om aftonen sent till hvila gående, befolkning.

Så snart Hvita Falkens skeppsklocka förkunnat att tre timmar sedan midnatten förflutit, begaf Kattulin sig akterut, aftog hatten för vakthafvande officeren, gick derefter till storluckan, stack pipan emellan läpparna och blåste alle man på däck! hvilken signal ifrån batteriet och trossbotten besvarades med de flerfalldiga gånger förnyade ropen: Rejs! Rejs! opp! opp!

Ännu inskränktes synkretsen ifrån fregatten genom gråhvita, långs strömmens lugna yta sväfvande dunster, som den nyfödda, svaga nordanvinden började drifva undan. Likt ett dunkelt sagominne, reste Dramatiska Tkeatern sina balfdagrade, stolta torn-

spetsar gradvis öfver dimmans rand, men tycktes åter ödmjukt sänka dem, då det mer och mer klarnande himlahvalfvet gjorde konungaborgens storartade massa tydligare för ögat. I motsatt rigtning höjde sig äfven en jätteskepnad. Hans axlar liknade en afrundad bergstopp, hjessan omgafs med ett besynnerligt, klart sken. Det var Catharina kyrkas fristående kupol, hvars förgylda kors morgonsolens första strålar gåfvo helsningskyssen. Emellan dessa framstående punkter sträcktes långa kedjor af den mest olikartade beskaffenhet. Med allt hvad hufvudstaden eger prydligt i byggnadsväg, sammanparade sig landets enkla behag. De skogbeväxta granitkullarnes grönska förhöjde glansen af husradernas ljusa façader. Skeppsholmen knöt sig till detta tjusande hela likväl blott som en vacker tafla, hvars bakgrund penseln ej hunnit anlägga. Den ännu rådande stillheten tillät örat att uppfatta, huru trastens vemodiga toner omvexlade med bofinkens glada drillar och vattenspegeln återgaf troget hvarje bild uti denna herrliga rundmålning.

Men den ostörda åskådningens korta stund var redan förbi. Wågenhjelm, som stått hänryckt på hyttan medan högbåtsmannen samsade kabellarium *), eftersåg att stopparne voro klara och lät insätta bommarne, måste nu återgå till hvardagslifvets prosaiska verksamhet eller befalla ankarets hemvindande. Härvid sparade den raska besättningen ej sina krafter. Under munter sång verkställde matroserna en ringdans kring spelen; mersseglen hissades. Så snart den till Ödmans afhemtning i land sända jollen styrde upp vid sidan föll fregatten rund, med god gång och växande bris.

Ur batteriets mynningar dundrade sedan öflig salut, besvarad ifrån Kastellholmen, och kanonerna lad-

---

*) Ett tjockt tåg, som nyttjas vid ankarets lättande.

dades å nyo, för att äfven kunna hedra Waxholms fästning. Något bortom denna hufvudstadens förpost, syntes en mängd handelsskepp till ankars, på begge sidor om farleden.

"Om jag inte blifvit solblind, så är det fjerde skeppet i ordningen styrbord hän, samma skuta, som låg vid Ekenäs och intog virke?" sade Stiller.

"Utan tvifvel, herr kapten", svarade Wågenhjelm.

"Låt oss gå så nära vi kunna. Jag vill veta hvad skepparen heter."

"Nog hette han Stenberg förliden höst."

"Gjorde så; men dog af gulafebern. Skepp hoj!"

"Holah!"

"Får jag tala med kaptenen?

"Han är redan i sin slup, för att gå ombord på fregatten."

"Jaså. — Minska segel, herr löjtnant, och låt gifva kasttåg."

Efter några minuters förlopp steg en ovanligt klädd karl öfver relingen. Hans drägt var hälften marockansk, hälften spansk. Huru ansigtet såg ut kunde ingen se, förrän han aftog den höga, med vida brätten försedda hatten; men då ropade både officeraren, Kattulin och hela besättningen, om hvarandra:

"Klippenfelt! Klippenfelt!"

XXXV.

Fändrikens oväntade ankomst till fregatten förorsakade ett inom dess relingar förr aldrig spordt tumult. Hela besättningen sprang ifrån de ställen der den var fördelad och trängde sig gapande omkring honom, då han fick befallning att nalkas kaptenen, som dragit sig längre akterut.

Efter några högst löjliga miner, hvarvid tungan spelade emellan läpparne, sträckte Stiller ut sina händer, lät dem följa den unge mannens kroppsyta ifrån hufvudet till armbogarne och frågade:

"Är det verkligen han sjelf, lifs lefvande?"

"Jo!" svarade Klippenfelt. "Ännu en gång lyckades det mig att kryssa hem igen, och få äran emottaga herr kaptenens troligtvis stränga befallningar."

"De skola också komma, när det blir tid, liksom passadvinden emellan tropikerna. Ännu ligga vi likväl för nordligt och denna paschasen förtonar sig på ett så satans intrikat sätt att jag, i vittnens närvaro, måste hålla undersökning op sijn, Groote manéer, som Holländaren säger. Hör hit, herr skeppsskrifvare! Tag

griffeltaflan der på nachterhuset, och teckna noggrant upp mina frågor jemte herr Klippenfelts svar; hvilka senare skola öfverantvardas åt justitiarien."

"Vore det icke bättre att med bläck och penna föra ett ordentligt protokoll?" invände Ödman.

"Nej jag tackar. När domstols-protokoller uppsättas, står alltid hin håle tätt bakom och ritar dit några ord för sin räkning, hvilka då man sedan öfverhalar arbetet för att sätta pricken på i, som det kallas eller ordna kommateringen, lättare utplånas å griffel-taflan genom en liten oklanderlig tryckning af rockärmen, än raderas bort eller öfverstrykes å pappersarket, hvars bläckbokstäfver sitta fast sedan de torkat. Jag tål inga kluddiga dokumenter, de må kallas konsepter eller renskrifna."

Utan vidare motsägelse uppfyllde Ödman den redan gifna ordern, i det han kastade en tacksam blick på chefen, som genast återtog:

"Se så, klart öfverallt! Jag frågar honom, f. d. fändriken i Hans Majestäts tjenst, Carl Klippenfelt - - -" här gjorde kaptenen ett uppehåll och tillade, efter en stunds besinning --- "kanske jag för ordningens skull skall splitsa in ett von, emedan herren är adelsman?"

"Min slägt nyttjar icke det ordet framför sitt namn."

"Jag frågar honom då helt simpelt Carl Klippenfelt, har han af svensk konsul blifvit inmönstrad såsom kapten — skeppare ville jag säga – å det der borta liggande, kommerserådet Walm tillhöriga barkskeppet?"

"Här får jag äran förevisa ett fullgiltigt betyg att så skett; dock under förbehåll, att efter behag kunna lemna befälet åt min närmaste man och afgå ifrån fartyget, sedan det lyckligen ankrat i Stockholms skärgård."

"Ett ganska berömvärdt försigtighetsmått, hvarigenom det vid vanligt förhållande skulle lyckats att dölja huru en svensk sjö-officer, sedan han råkat dröja qvar på något ställe, heldre befattade sig med coopvardie-fart, än uppsökte örlogsflottan, då denna var uti full verksamhet", inföll Wågenhjelm.

"Coopvardie-fart? hm, hm!" mumlade Stiller och hostade ett par gånger innan han fortfor: "Ännu ha vi blott hunnit till händelsernas tydligt framstående sida. Får jag ostörd fortsätta förhöret, skola nog deras dolda orsaker äfven komma i dagsljuset. Emellertid torde herr löjtnanten åtminstone hålla ögonen fast vid manöverns gång; hvilket ingen, vare sig förste styrmannen till coopvardies eller sekonden till örlogs, bör försumma, så länge alle man äro på däck."

Muskelspelet i Wågenhjelms ansigte visade att anmärkningen ej var särdeles smaklig, men ingenting kunde hos honom nedtysta disciplinens alltid vakna stämma. Genast ångrande den obetänksamma anspelningen, gjorde han tecken åt folket att återgå till sina poster och besteg sjelf kommandopallen. På sådant sätt stod Stiller nu, helt belåten med sin ådagalagda kraft-yttring, endast omgifven af Kattulin och ett dussin i grannskapet fördelta matroser.

"Hvarföre har herrn låtit locka sig att utstyra sin lekamen så der narraktigt?" fortfor han.

"Det var mitt eget påfund. Jag ville ifrån första stunden af min besättning blifva ansedd för en besynnerlig karl, på hvars många nycker ingen skulle göra särdeles afseende när fartyget för öfrigt sköttes väl. Derjemte måste jag nödvändigt emot lätta plagg utbyta de varma, under södra Spaniens klimat otjenliga kläderna, som barmhertiga menniskor skänkte mig för resan till galgen, midt i vintern."

"Till galgen? En ganska hygglig färd. Hade herrn sabeltaskan med sig, efter han var så rasande angelägen att få stiga till häst?"

"Kaparegastarne lemnade vid plundringen knappt skjortan qvar."

"Aha! nu gissar jag hvilka de voro som ämnade sörja för upphöjelsen, men hvem bad honom söka sådant sällskap och hvar gjorde han utaf hela båtbesättningen?"

"Om herr kaptenen tillåter skall jag meddela en skriftligen författad sjöförklaring, rörande alla mina öden, ifrån den stund jag började expeditionen."

"Det vill jag ingalunda neka honom. Kom likväl ihåg hvad salig Pilatus sade: det som är skrifvet måste författaren erkänna i alla väder och vindar."

"Derpå är jag fullkomligt beredd", svarade Klippenfelt, framtog en pappersrulle, uppvecklade densamma och framdrog sin lofvade berättelse; men som dess första del ej innefattade annat än hvad läsaren redan känner, anse vi oss pligtige att endast omtala några afbrott. När han hunnit till Jenkis försåtliga anfall, sprang Stiller rakt fram emot Kattulin, frågande:

"Sad' jag icke att de grötmyndiga New-Yorkarne skulle spela oss något fördömdt spratt, och då han efter händelserna i grottan samt fängelsets beskrifning, nämde huruledes Bornholms-flickan kallade den skjutna sjöröfvaren Rockby, blef det hög-båtsmannens tur att utropa: "Säg nu om vi ej bordt offra vår bräckta stång? Hela historien med skonertens förstörande var en synvilla, hvars följder vi nog få erfara. Rockbys begge svarta tjenstandar, på hvilka hvarken jern eller stål bita, kunna omöjligt döda sin älskling förr än hans tid är ute och de rycka honom med sig ned till ett ställe som jag inte vill nämna."

"Likväl", svarade Klippenfelt småleende, "kan jag försäkra att de den gången icke lade fingrarne emellan. Blodet strömmade utur fyra djupa sår; kulorna gingo tvärsigenom hufvudet, kinderna hvitnade och kroppen blef styf som en stock."

"Men negrerne skjöto och hvilken sort laddning de begagnade skall framtiden lära."

"Afbryt honom icke längre med dina gammalmodiga finska anmärkningar", inföll chefen. "Hvad du tror dig veta, bättre än andra menniskor, kan jag få höra i enrum."

Berättelsen återtogs och lydde, sedan den angifvit huruledes flyktingarne uppnådde det utanföre norrska skären väntande fartyget, på följande sätt:

"Under rodden hade jag närmare betänkt Jenkis' uppförande och tyckte mig böra antaga att hans tvetydiga handlingssätt, så väl nu som i bergshålan, var nödtvunget; ty om han verkligen blifvit förrädare, skulle hvarken Rockby svurit honom hämnd eller någon strid vågats till min befrielse ur danskarnes våld. Jag kunde således på intet sätt förklara att han nödgade mig ensam stiga ombord och begaf sig sjelf utåt den vida rymden, helst inga andra seglare än tvenne bevärade danska kustbevakare syntes.

Min nya omgifning bemötte mig ganska väl. Sedan rårna blifvit ombrassade och en frisk vind fyllde våra segel, bad kaptenen på engelska, att få veta det namn jag önskade begagna såsom passagerare, inflickade detsamma i ett slags mönsterrulla, och försäkrade att han skulle riktigt landsätta mig, enligt träffad öfverenskommelse. Förgäfves begärde jag upplysning angående destinations-orten och af hvem resan bekostades. Svaret blef: det senare måste min herre veta, och det förra bestämmer ödet."

Lika fruktlöst försökte jag utleta något af besättningen.

Mot natten styrde vi mera nordligt för att gå norr om England och satte efter vunnet utrymme, en sådan kurs som lät mig misstänka att det bar åt Amerika. Men detta var dock ingalunda meningen, utan hela manövern blott ett försigtighetsmått, hvarigenom vi kunde undvika möte med andra fartyg eller hålla oss långt ifrån dem och, på hvarjehanda omvägar uppnå Magador, hvarest vi lågo för ankar, medan förste styrmannen, en mulatt, for i land. Efter hans återkomst seglade vi genast till Cadix der jag fick befallning att kläda mig halfnaken, eller med bibehållande af skjortan krypa in i ett par moriska, korta byxor och lunka till vår konsul, åtföljd af kaptenen. Se här, sade denne, får jag öfverlemna en svensk som lidit skeppsbrott på barbariska kusten och friköptes innan Mohrerne hunnit tvinga honom att antaga den mahomedanska läran. Någon ersättning för hans ransonerande begär jag icke, endast att herr konsuln täcktes gifva den stackarn tarfligt uppehälle, tills han hinner skaffa sig bergning.

Mera öfverraskad än detta tal gjorde mig, har jag aldrig blifvit. Tvungen att icke stöta bort den erbjudna räddningsplankan ifrån elände, kastades jag emellan nya afgrunder, hvilka knappt syntes kunna kringgås. Om konsuln genast börjat ett förhör, hade jag nödvändigt måst blifva ansedd för en djerf bedragare, men kaptenen förekom honom lyckligtvis härutinnan, genom vidunderliga berättelser angående det uppdiktade skeppsbrottet, som ännu räckte då en spanior inträdde och värden afbröt audiensen, med särskildt löfte åt mig om närmare besked nästa dag.

Åter på gatan, sade min ledsagare: Här måste vi skiljas. Edra gamla kläder skola blifva aflemnade

i konsulat-huset. Hvad ni vidare har att göra, innehåller detta bref: farväl!

Vid läsningen af det sålunda emottagna dokumentet, såg jag straxt att Jenkis varit dess författare. Innehållet lydde: Herr fändrik, en man som eger edra anlag för sjöyrket och saknar slägt jemte penningar, bör icke bortnöta sin dyrbara ungdomstid uti svensk örlogstjenst, helst ert norrska äfventyr torde hindra snar befordran. Mitt råd är, att sedan de femhundrade piaster, som på hosfogade vexel å vederbörlig ort få lyftas, blifvit emottagne, ni genast reser till Toulon, inträder i franska marinen och blir republikan. Visserligen måste ni börja med en obetydlig syssla; men tro mig, innan kort nödgas munsir parblu se sig om efter officers-ämnen. Den förnäma adelns rymning ger annat folk plats och jag hoppas att ännu här i lifvet få träffa er med amirals-tecknet på toppen.

Nästan halftokig af alla dessa oväntade händelser, gick jag ned åt hamnen, ur stånd att besluta, antingen jag borde söka grafvens lugn i de brusande vågorna, eller ytterligare bekämpa mitt fiendtliga öde. Under denna, liksom medvetslösa vandring, kom jag att slå upp ögonen och såg en bildskön man stå lutad emot kajen. Hans drägt förrådde tarflighet, men ställning och åtbörder vittnade om känsla af högt inre värde. Jag tyckte mig skåda någon forntidens, ifrån sin skimrande thron bortjagad monark eller åtminstone en förklädd prins, anställande betraktelser öfver lifvets skiften.

"Stopp en smula!" afbröt kaptenen. "Hvad gjorde han för öfrigt?"

"Rökte cigarr."

"Ingenting mera?"

"Jo, emellanåt tog han en stekt kastanje ur ett

litet fat och stoppade den i munnen med oefterhärmligt behag."

"Nå, besitta mig tror jag icke det är samma andalysare, som stod der för nitton år sedan, eller huru menar du, min kära abelkatt?"

"Nog var det en tocken en alltid, ty det är godt förråd på sådana stolta herrar, och de likna hvarandra som lingon. Men hade jag dem bara i pärtorna vid refning bidevind, sku' de få lära sig kröka ryggen."

Hvem han än var, upplifvade dock hans åsyn mitt sjunkna mod. "Trotts alla möjliga faror", utropade jag, "måste du åter söka dig hem till fäderneslandet, redogöra för ditt försvinnande och rädda din heder. Skulle de oblidkeliga krigslagarne icke medgifva att mina domare fästa afseende vid motgångar, dem intet menniskoöga kunde förutse, intet förstånd ana, må jag utan vanära undergå den bestraffning man ålägger mig. Följande dagen berättade konsuln att ett svenskt skepp saknade befäl. Jag erbjöd genast min tjenst, fäste dervid det redan nämnda vilkoret, har lyckats att fullgöra mitt uppdrag och öfverlemnar mig nu i rättvisans händer."

"Hvarför gaf herrn sig ett falskt namn?"

"Emedan jag visste att kommerse-rådet ej fått någon ro, om han känt hvem som var hans verkliga skeppare; och emedan jag önskade göra honom så beskaffad nytta, att inga anspråk på tacksägelse skulle ifrågakomma."

"Under det der ligger en hund begrafven; men jag tänker icke gräfva upp honom, utan helt enkelt förpassa protokollet till justitiarien, som jag redan sagt, samt min herre sjelf till stor-amiralen. För öfrigt är mitt domslut att han manövrerat bra på egen hand, eller rättare, genom coopvardie-farten ersatt

de brister i praktiken, som man hade den godheten att låta munnväder fylla då herrn stod officersexamen. Dessutom kunna icke alla våra fändrikar säga att de varit i spanien och lärt sig äta kanstanjer af andalusarne. Nu är förhöret slut. Tag in sin gamla hytta igen, såsom passagerare, tills vi träffa flottan."

Följande dagen, något före skymningen, stack fregatten ut i öppna sjön vid Sandhamn; hvarefter först kaptenen och sedan sekonden begåfvo sig till en väl behöflig hvila. Äfven skeppsskrifvaren, som under seglingen genom skärgården nästan beständigt varit på däck, försvann derifrån; likväl icke i akt och mening att öfverlemna sig åt sömnen, utan för att få samtala med Klippenfelt.

Mera ömt har aldrig någon fader omfamnat en länge saknad son, än Ödman nu tryckte den unge mannen emot sitt glädjevidgade bröst.

"Om du", sade han varligt "gjorde rätt eller orätt såsom militär, då det äfventyrliga besöket i grottan vågades, lemnar jag derhän; men ditt handlingssätt i öfrigt påkallar mitt odelade bifall. En gång skall Walm inse hela värdet af din grannlagenhet och belöna densamma."

"Det är just hvad jag nödgas undvika", svarade fändriken. "Mina mångskiftande besynnerliga lefnadsöden, hafva öfvertygat mig att ungdomens svärmiska drömmar om sällhet blott är en häfstång, hvarmed menniskans anväxande själskrafter upprätthållas. Inbillningen förespeglar varaktig lycka; verkligheten skänker ej mer än snart öfvergående njutningar. Jag har egt sådane af ädelt slag; önskat att föreviga men måst lofva frivilligt försaka dem."

"Löftet kunde icke vara ovilkorligt; fatta således inga förhastade beslut. Vår lärokurs i pröfningens skola räcker lika länge med lifvet, hvars idealer äro

att anse som fyrar, efter hvilka vi böra styra. Genom motgångens bränningar och tviflets nattliga mörker, vägleder oss deras sken; men ankaret faller icke uti sjelfva lågan, utan den lugna hamnen der bredvid."

Denna bild gjorde starkt intryck på åhöraren. De många tvifvelsmål om möjligheten att, i ett visst hänseende, nånsin kunna besegra vidriga öden, som vunnit tillväxt under hans långa skiljsmessa ifrån den trogne vännen, skingrades väl icke fullkomligt; men strimmor af oväntadt ljus tycktes vilja sprida sig öfver framtidens mulna himmel, och han fruktade att efterforska huruvida det var en synvilla. Saknande ord för sina uttryck stod han ännu tvehogsen då Kattulin tittade in genom hyttdörren, framräckte högra handen och yttrade.

"Gudskelof att här icke finnes några exstra näsor, så att jag må tala fritt. Hjertligt välkommen tillbaka! Bättre tackladt fartyg än ditt — ert borde jag kanske säga — framvisar inte hela svenska handelsflottan."

"Kaptenen förkunnade ju, att min officersvärdighet tills vidare upphört; och äfven om den fortfor, skulle jag ogerna se vår gamla förtrolighet minskad, när tjensten ej fordrar det", genmälde Klippenfelt.

"På den bogen ligga vi således fritt från alla grund; men jag måste vända genom vinden med mina frågor och fruktar nästan att sedan råka i lägervall. Låt mig få veta mer om Rockby, än hvad du berättatade vid förhöret. Hvarje småsak, som rör den mannen, är af vigt."

"Jag förteg blott en enda omständighet, eller att vi träffats tillförne."

"Träffats? — nej det har du drömt."

"Ingenting mindre. Jag var ju om bord, fick ett bref och drack vin hos honom, när han förde det hemlighetsfulla rigaskeppet."

"Bara trolldom, som de svarta bedrefvo. Abel Kattulin skall ingen kunna förebrå skuggrädsla, men mins mina ord, hädanefter komma olyckor på olycker att drabba oss och dertill är vår löjtnants öfvermodiga fritänkeri orsaken. Hade jag bara fått offra den bräckta stången, sku' söspöket samma natt gå till segels."

"Ni tror således att Rockby är en krinsvärmande ande?" inföll Ödman.

"Håcken tror tåcke? Karlen har funnits lifslefvande, i fordna dagar, men hvar han nu vistas känner blott den, som rår om skonerten och drifver efterspelet. Mer vågar jag icke säga. När menniskan vill utreda naturens dolda hemligheter och halar till sig vetandets långa sladd, får hon block i block innan halfva parten gått hem. Julafton har dessutom sin egen art. Ingen, om sin lycka mån, finsk bonde försummar då att ställa ett grötfat för tomten, fastän de lärda herremännen kalla det vidskepelse."

"Hvad skulle väl hända, genom uraktlåtande af en sådan artighet?"

"Detsamma, som händer när man har svarta kattor ombord, börjar resan utan nödtvång på en fredag eller nekar söråna sina rättigheter. Men jag har inte tid att gräla inte. Anteckna min spådom i almanackan och säg mig, efter ett års förlopp ifrån sistlidne jul räknadt, huruvida jag ljugit. Nu måste jag undersöka om alla ändar, som löjtnanten låt rappa ut för att få tacklingen fin, medan vi lågo och paraderade på Stockholms ström, blifvit rigtigt inskurna igen. Allting bör gå lätt, annars kunna Moskoviterna göra narr utaf oss, när vi snart träffa dem."

Sedan Kattulin var borta återtogo de begge, i hyttan qvarstannande vännerna det afbrutna samtalet, ehuru med förminskad lifligthet å Klippenfelts sida. Hvad han nyss hört högbåtsmannen säga, trängde e-

mellan skeppskrifvarens uppmuntringar till ståndaktighet och gjorde honom tankspridd. Årsgångarens förgätna uppgifter började få profetisk betydelse. Hjertat slog häftigare, andedrägten blef så tung, att han slutligen måste förebära illamående och bedja Ödman följa sig på däck, der det öfriga af natten tillbragtes.

Emellertid sköt fregatten sin jemna fart genom böljorna och i gryningen upptäcktes en seglare ostvart hän, hvilken genast blef jagad. Det var ett Engelskt handelsskepp, som, när det kunde prejas, meddelade att Revelska eskadern ännu föregående dagen låg till ankars, bevakad af Svenska kryssare. Hertigens flotta höll sig omkring Hogland. Cronstadtska flottan väntade endast på gynnande vind, för att löpa ut.

Efter dessa underrättelsers erhållande styrde Hvita Falken upp mot finska skärgårdsflottan; men derigenom och sedan vinden dels blef tidtals ostlig, dels laber, gick resan, oaktadt segel ej sparades, vida långsammare än alla önskade.

Den 3 Juli hade Old-Jack och Vaudreil dagvakten i förmärsen.

"Detta är ett murket lif", sade den förre, sorgligt betraktande en liten tom skinnpung, som han dragit fram utur byxfickan. "Ingen enda styfver qvar i börsen att köpa rhom för; ingen kredit mera, sedan jag tog två månaders förskott på aflöningen i Stockholm. Min arma strupe måste således ännu torka i morgonluften, hela fem glas, innan den får lite smörja genom de usla finkeldropparne, som Hans Majestät består sina sjömän till frukost. Salig Jenkis hade rätt. Prispenningar äro nödvändige, om man skall kunna berga sig på Svenska örlogsfartyg; men äfven i den delen hafva vi ringa förhoppning."

"Hvem vet hvad vi, just nu, gå till mötes?" svarade kamraten. "Om Engelsmannen höll sig vid

sanningen, måste en afgörande batalj ej vara långt borta."

"En afgörande batalj? När såg du någon sådan på dessa höjderna? Alla order komma ifrån landbacken, det kan man tydligt finna, och duga derför ej till sjös. Att oupphörligt köra in linieskeppen uti trånga krikar, der de ej kunna manövrera, är non sens. Du skall få sanna mina ord: vi löpa efter Cronstadtska eskadern liksom då fåren vilja se hvart räfven tar vägen, tills den Revelska dubblerar oss. Om jag varit i fändrikens ställe, så skulle väl fan vändt näsan frivilligt mot norden."

"Tyst! — det smäller redan. Äntra ned för att rapportera vår gjorda upptäckt, tag detta åttaskillingsstycke med på resan; gör en lov till dagliga utgiftsrummet och köp oss hos skaffaren lite Vin de Suède, så skola vi dricka kungens skål!"

Kanonaden, som verkligen hördes på långt afstånd, började genast jaga de svarta skuggorna ifrån Old Jacks panna; Vaudreuils oväntade frikostighet gjorde den glädjestrålande. Kaptenen befallde tillsättning af det ena seglet efter det andra, stängerna böjde sig som vidjor. Wågenhjelm var rigtigt sublim att skåda, genom sin åt alla håll delade upppmärksamhet, Kattulins blickar ilade oupphörligt från tåg till tåg, från block till block, men ingen förmådde vrida om vinden.

Under allmänt upprepad klagan: vi komma för sent! förflöt hela dagen. Vid pass klockan 8 tystnade stridsbullret: något derefter blef det fullkomligt stiltje. Sedan vinden friskat uti, på eftermiddagen, började kanonaden åter höras och fortfor, med några mindre afbrott, till klockan half 4 samt slutligen äfven ifrån half 6 till 7 om aftonen.

När solen gick ned i hafvet frågade Stiller löjtnanten:

"Hvad tror ni de uträttat, der borta?"

"Det vågar jag icke gissa. Ryssarne hade förmodligen lofven; kunde således verkställa eller vägra anfall efter behag och ega ingen rimlig anledning att inlåta sig uti afgörande drabbningar, förr än Revelsflottan hinner fram."

"Denna ovisshet är bekymmersam."

"Kanske blir den en gång erhållna vissheten föga bättre."

"Sätt utkik öfverallt! Om inte hin håle blandar korten, böra vi snart möta någon, som antingen varit med på kalaset eller åtminstone närmare sett huru man roade sig."

Straxt efter midnatten varskoddes: "seglare för-ut!'

"Låt fira ned jollen och gör sig färdig att gå ombord på den der", sade chefen till sekonden, sedan han en stund stått lutad emot relingen med kikaren för ögat.

Efter ännu ett litet uppehåll hördes:

"Brigg hoj!"

"Dragonen; löjtnant Ekholm!" *)

"Hvita Falken, kapten Stiller. Kan jag få en officer mig tillsänd?"

"Omöjligt; min resa får icke ett ögonblick fördröjas."

"Aj, aj! Var då beredd att ge Wågenhjelm kasttåg; han kommer straxt! Ner med rodret! — Skynda sig i båten herr löjtnant, och pumpa vår vän läns på

---

*) En originel, ung man, som stod i stor gunst hos hertigen och var mycket älskad af sina kamrater. Efter freden avancerade han hastigt; blef adlad till af Trolle, stridde med utmärkelse under 1808 och 9 årens krig och dog såsom contre-amiral.

nyheter, hvilket jag sjelf skolat göra om inte benen svullnat efter Stockholms-promenaderna. Loss förbrassarna om styrbord; hala om babord! — Stopp! det är väl!"

Lydig som en inriden häst hade fregatten böjt sig åt sidan, småningom minskat farten och låg nu nästan orörligt stilla, med förseglen på stång. Briggen aflägsnade sig deremot i sned rigtning, ty han styrde bide-vind. Utom böljornas sqvalpande förmärktes intet ljud ända tills årtagen slutligen förkunnade att jollen vände åter.

Mången skulle gerna följt efter kaptenen och löjtnanten, då desse, sedan fregatten åter fallit till sin gamla kurs, begåfvo sig in uti en tom hytta, der den förstnämnde genast sporde:

"Nå, hvad berättade han?"

"Man har slagits i tre särskilda repriser. Med sina, i storlek och kanonernas antal öfverlägsna 17 skepp, anföllo Ryssarne först våra 21 smärre; men manövrerade så oförsigtigt, att de tre akterska kunnat afskäras, om hertigen varit qvar på chefsskeppet."

"Hvarför skedde det inte då?"

"Man vågade icke bryta anbefalld bataljordning, utan lof. Krutröken hindrade signalerna att synas till den i lä liggande Ulla Fersen" *).

"Vidare?"

"Emellertid hann fienden att med sina slupar bogsera bort de hotade fartygen och draga sig undan. Affären var slut; vår förlust 3 officerare och 80 man döde; 6 officerare, 28 underofficerare och 247 man sårade. Ryssarne tros hafva lidit ännu mera, en utaf deras amiraler vid namn Sogatin stupade. För att hjel-

---

*) Historiskt.

pa sin örlogsflotta täcktes konungen sända ett parti galerer och kanonbåtar ifrån Björkö sund; men när de kommo fram var elden tystnad och då det började blåsa upp, måste de fnaska sig hem igen" *).

"Det var N:o 1. Huru låter N:o 2?"

"Sedan vi genom vindförändringar fått lofven, anföll vår flotta på eftermiddagen. Ryssarne höllo ej längre stånd än en timma, hvarunder ingenting särdeles märkvärdigt hände."

"Och N:o 3?"

"Var ett slags natthugg. Fienden bytte väl, för skam skull, rappar en stund, men ledsnade vid leken och gick till hvila" *).

"Hvad hafva vi då vunnit med allt detta?"

"Ytterligare visat oss vara goda manövrister, så vidt fråga är att hålla sluten linie, synnerligen inom Modés division; gifvit ny glans åt den urgamla, Svenska tapperheten; kommit närmare Petersburg, således säkrare emellan två eldar och, slutligen, mistat en hop folk samt skjutit bort vår ammution."

"Hm; ganska besynnerliga fördelar. Hvart skulle Ekholmen draga hän?"

"Se efter när revelseskadern anländer."

"Ju längre kriget räcker desto mera börjar jag förlåta ödet, som vägrade mig ett linieskepp", mumlade Stiller under det han, åtföljd af sekondeu, begaf sig på däck. Öfver allt mötte honom frågande blickar, hvaribland Kattulins ej voro de minst talande.

"Högbåtsman!" ropade han efter något besinnande. "Ring till extra förplägning! Folket glor så rasande törstigt."

---

*) Historiskt.

"Nyfiket vore kanske ett sannare uttryck", invände Wågenhjelm med dämpad röst. "Det är något uppyftande uti att se matroserna låta sina tankar omfatta händelsernas gång och icke blott handla som machiner."

"Åh ja, bara de inte spekulera för republikaniskt, som alla näw-yorkarne ha lust och herr Jenkis verkligen gjorde."

Småningom blef vinden bättre; brisen tilltog. Klockan 4 om eftermiddagen syntes de begge flottorne, liggande i två paralella linier; en timma senare började den svenska gifva eld. Den ryska besvarade väl skotten, men höll allt jemt undan åt Cronstadtska sidan.

Ehuru Klippenfelt beslutit att hvarken visa sig ibland besättningen eller uppsåtligt möta sine fordne förmän, förr än lagen talat, kunde han omöjligt motstå de känslor som kanondundret hos honom uppväckte. Kommer fregatten med i bataljen, ropade en inre röst, så låt ingen säga att du blifvit skjuten på sängen.

Med ett par djerfva språng stod han framför kaptenen, bad att få göra tjenst såsom frivillig matros och satt, efter erhållit tillstånd, snart ibland sina gamla vänner, de välkända märsgastarne.

Stridens upphörande just då Hvita Falken passerade akter om Ulla Fersen, ifrån hvars stortopp hertigens flagga svajade, utgjorde för alla en obehaglig missräkning. Icke destomindre beredde Vaudreuil sig att hålla ett vackert tal om äran, men hade icke hunnit yttra mer än:

"Messieurs, det är en god dag i morgon!"

När Old Jack ropade: "tig!" och pekade åt vester.

Långt borta, i horizontens rand, syntes vid pass tjugu hvita punkter; något närmare trenne fartyg för fulla segel.

"De der kusinerna", sade den sistnämnde "torde göra oss något olika tjenster emot hvad du inbillar dig."

"Hvad är å färde? Får du din engelska koller?"

"Man skall vara slagen af fransysk sjöblindhet, för att icke se huru revels-flottan jagar briggen Dragonen jemte kuttrarne Hök och Falk.*)

Lyckligtvis kunde de fientliga eskaderna icke upptäcka hvarandra hela följande dagen, för den starka krutröksdimmans skuld. Natten derpå blef vinden syd sydost, hvarigenom svenskarne fingo fri gång åt finska kusten. *)

"Gudskelof!" utbrast Stiller. "Nu äro vi räddade. Låt utsätta åttahuggaren, jag vill uppvakta hertigen."

Under chefens bortovaro gjorde de flesta sina, som det till sjös kallas, bänk-bestick och Klippenfelt var äfven ibland deras antal. Än förespeglade inbillningen en hård bestraffning; än hviskade hoppet: Storamiralen låter dig slippa med en skrapa. När slupen åter lade till fregattens sida ställde han sig i kaptenens väg; men gubben skyndade honom förbi, slog Wågenhjelm på axeln och sade halfhögt:

"Det är icke värdt att spjerna mot udden. Den olycksaliga Sidensmitten har kommit med ordres från kungen. Vi sätta kurs på Viborgska viken.*)

"Omöjligt; hvad skall vi göra der?" frågade löjtnanten bestört.

"Betäcka skärgårds-flottan."

"Och sjelfve gå förlorade?"

---

*) Historiskt.

"Så lär det vara förspändt. Men någon måtte må illa, jag tyckte mig höra ett nödrop.

"Aha, Kattulin föll ned ur mesan-vantet. Skadade du dig, min kära Abel?"

"Bry sig inte om mig, herr kapten. En gammal högbåtsman får han snart igen, ifall jag dör. Titta heldre akter ut och bed löjtnanten följa exemplet."

Liksom hänförde af ett slags mörk aning, vände begge officerarne sig om på samma gång. Stiller bleknade: Wågenhjelm rodnade. Midt för deras ögon låg skonerten, som de ansett vara uppbränd.

XXXVI.

Ibland de satser, hvilka våra dagars politiska filosofer börjat yrka, är en så lydande: "Hjelp dig sjelf och himlen skall hjelpa dig."

Förmodligen egde denna lära äfven fordom sina anhängare; dock bevisade erfarenheten att det finnes perioder, ej allenast i staters tillvaro utan äfven enskilda personers lefnad, då lyckan antingen fullkomligt flyr bort eller sviker, man må handla efter huru djerft anlagda planer som helst. Åtminstone var händelsen sådan under kung Gustaf III:s treåriga, ryska krig.

Vid dess början ville han taga Fredrikshamn och förvåna genom en hastig marsch landvägen till Pettersburg, när Anjala-förbundet mellankom. Vid dess slut ville han öfverraska nämnde hufvudstad, både land och sjöledes; men instängdes sjelf, med föga förhoppning att blifva räddad.

Efterverlden torde visserligen säga: begge försöken misslyckades derföre, att hans vanliga raska beslutsamhet öfvergaf honom. I förra fallet hade han bordt fortsätta marschen, obekymrad om några rege-

mentschefvers brottsliga uppförande, i det senare hade han icke bort lemna rådrum åt kommendanten uti en fästning, på hvars hastiga kapitulation företaget till stor del berodde. Emellertid ligger det just i sakens natur att slumpen oftare ger framgång såsom ett skickligt begagnadt medel, än såsom antagen grundval för djupa beräkningar, synnerligast då frågan är om att qväsa en mägtig fiende.

Under det att svenska örlogsskeppen förgäfves sökte förstöra den revelska eskadern, var konungen ingalunda overksam. Tidigt, den 15 Maj, angrep han Fredrikshamn, med en del af skärgårdsflottan. De å redden befintliga ryska fartygen drogo sig tillbaka eller måste stryka flagg, alla dervid gjorda fångar berättade om garnisonens svaghet jemte dåliga försvarsanstalter. Uppfordrad att kapitulera, utbad kommendanten sig ödmjukt en timmas betänketid. I glädjen deröfver anbefallde kungen eldens afstannande och skänkte längre vapenhvila, än fienden begärt. Förundrad att inga kapitulationsvilkor hördes af, lät han väl börja anfallet igen, klockan 3 eftermiddagen; men med erhållen förstärkning af manskap och sina kanoner i ordningssatte, kunde kommendanten nu svara på de hväsande kulornas ohyfsade språk. Ehuru vår sjöstyrka lyckades sprida förödelse i hamnen, förmådde den ej göra fästningsverken särdeles skada, utan återgick till Svensksund, efter att hafva fått 60 man döde och sårade.

Fem dagar senare skedde ett nytt anfall, som aflopp lika fruktlöst. På landbacken var således rätta vägen stängd; nyckeln till den yttersta Pettersburgerporten för andra gången förlorad.

Detta nedslog dock icke Gustafs mod. Egande 349 skärgårdsfartyg, bland hvilka 282 voro beväpnade med tillsammans 3048 kanoner och hade en besättning

utaf 23,000 man under 900 officerares befäl, kunde han omöjligt afstå ifrån sin älsklingsidée, för en liten motgångs skuld. Det hufvudsakligaste hindret var Cronstadska flottan; ty slutligen måste den roende armadan ut på större hafsvikar, der linieskeppens öfvervigt borde medgifvas. Till dennas förminskande erhöll hertig Carl befallning att, före revelska eskaderns ankomst, våga en afgörande batalj; hvartill motståndaren, vice amiral Kruse, icke lät förmå sig. Väl slogs han en stund, när omständigheterne syntes honom gynsamma; men höll beständigt undan och lockade svenskarne allt längre uppåt Finska viken närmare Cronstadt, dit stor-amiralen, anmanad af konungens ombud, den stridslystne Sidney Smith, nödgades följa.

På sådant sätt fingo de fiendtliga flottorne tid att förena sig, eller åtminstone komma hvarandra nog nära för att anfalla ifrån två sidor vid lägligt tillfälle; men oaktadt faran växte med hvarje minut, hade den kunnat skingras, om man blott handlat litet mindre á la Carl XII och retirerat då tillfället stod öppet. Ryssarne borde tro att begge svenska flottorna, gynnade af sydostlig, frisk vind, skulle efter solens nedgång söka antingen egen skärgård eller Fredrikshamns redd, och styrde vestligt med svag förhoppning att hinna dem. Den följande dagen inlupna berättelsen att de i stället gått öster om Nervö till Viborgs redd och, derigenom, låtit frivilligt afskära sig, blef naturligtvis en glädjepost för fienden.

Med ena flygeln stödd på den långsträckta Biskopsön och den andra emot Salvörsgrundet lågo nu 18 svenska linieskepp, af hvilka dock blott ett enda, nemligen det eröfrade Uladislaff, förde 74 kanoner, (alla de öfriga ett ringare antal) jemte 3 fregatter till ankars; skådande huru fiendens linieskepp, (ibland hvilka funnos 7 tredäckare 1 sjuttioåtta och 10 sjut-

tiofyra), samt 20 fregatter lade sig framför dem. Uti öppningen emellan sistnämnda grund och Krosserort, på den väg stor-amiralen måst krypa i fällan, hade han posterat 3 linieskepp och 1 fregatt. Inloppet vid Björkösund, åt Cronstadtska sidan, bevakade öfverste löjtnant Stedingk med sina grundgående fartyg; ett annat detachement af samma sort skulle försvara Trångsund, der Viborgska farleden var belägen. Resten af skärgårdsflottan egde ännu ingen, på förhand anvisad, stridsplats och de icke för särskilda ändamål begagnade fregatterne bildade reservlinien.

Öfverallt tycktes ett slags förtviflad verksamhet råda. De skadade tacklingarne lagades, kanonerna sattes i stånd med brinnande ifver; men likväl under en märkbar fruktan, att bedömma eller yttra hvad man tänkte om förestående händelser.

"Herrar fartygschefer skola infinna sig hos Hans Kongl. Höghet, storamiralen", anmälde en dag den officer, som ifrån Hvita Falken varit skickad att uttaga general-ordern.

"Bed då Klippenfelt laga sig i ordning att göra mig säl skap", svarade kaptenen.

"Jag kan ej se menniskan gå fyrig *) längre. Kosta hvad det vill, så måste jag säga sanningen. Ägg eller ungar skall det blifva; gör åttahuggaren klar!"

Ungefärligen halfannan timma senare hvimlade chefsskeppets däck af guldgalonerade uniformer; besättningen stod, dels i mersarne dels längs gångborden, klädd såsom till högtid. Hastigt ryckte den på hyttan tjenstgörande kadetten kikaren från ögat, uppsökte öfverstelöjtnant Klint och rapporterade:

"En slup med kunglig flagga!"

*) betyder sysslolös på sjömansspråket.

Dessa ord spriddes åt alla håll. De fremmande officerarne ställde sig på ett led; vakten nalkades, förskottsvis, gevären. Åtföljd af flaggkaptenen och chefen på Hvita Falken, hvilken hafvit audiens, blef slutligen storamiralen synlig genom aktersta luckan, begifvande sig till styrbords fallrepstrappa der han, med blottadt hufvud, snart emottog sin krönte broder, under hela flottans råmanning, kanonsalut, trummornas skrammel och matrosernas hurrarop. Efter att hafva hjertligt omfamnat storamiralen, räckt handen åt amiral Nordensköld och helsat de öfriga med en vänlig nickning, yttrade monarken:

"Låt cheferne komma ned i kajutan, dit jag önskar genast blifva förd"; och när samlingen var fulltalig, tog han åter till orda:

"Mine herrar! Jag har längtat att få träffa och tacka eder, för den tapperhet, det sjömanskap och öfrige berömvärda välförhållande, som både j sjelfve och samtlige under edert befäl stående ådagalaggt, uti nyss utkämpade, ärorika bataljer. Med verklig smärta saknar jag i dag vår modige Whitelock *) inom denna aktningsvärda krets; men det må vara allas vår tröst att han föll, som en hjelte på ärans fält; och att hans namn skall få ett hedrande rum i Sveriges krigsannaler. Mine herrar! Vi hafva öfverlefvat honom för att gå nya faror till mötes. Fienden nalkas med stor öfvermagt; men frukten icke, ty Jag försäkrar eder att han skall respektera både Svenska flaggan och dess tappre försvarare. Ja, han skall icke, utan vanvett, på vår innehafvande fasta ställning våga ett anfall, emedan han bör förutse att det nödvändigt måste misslyckas. Emellertid erkänner jag att vår belägenhet, i

---

*) Blef dödsskjuten i förmiddagsbataljen den 3 Juni och var då chef på skeppet Prins Ferdinand.

ett fall, är betänklig. Våra förråder hafva blifvit medtagne och det torde fordras umbäranden, tills kommunikationen åter kan öppnas med våra magasiner. Detta skulle aldrig inträffat, om Svenska flottan egt tredäcksskepp, ty då hade den Ryska längesedan varit förintad. Du erinrar dig säkert, bror Carl, huru man vid en, angående detta ämne hållen, konselj förebar att tredäckaren icke kunde manövreras i Östersjön; hvilken uppgifts riktighet jag dock betviflade. Motsatsen är ådagalagd genom Ryssarne, och enär de lyckats derutinnan, huru mycket mer skulle ej den så utmärkt skickliga Svenska marinen kunnat göra det? — Tro mig, hädanefter skola de skepp, som först byggas, blifva sådana, sedan jag oskyldigt nog fått en dyrköpt erfarenhet och öfvertygelse om deras användbarhet i förening med oerhörd kraft. Men framtidens bättre förhoppningar fylla icke ögonblickets behof. Vi måste klokt begagna hvad vi redan ega, tills det bättre kommer; ty jag vill öppet tillstå att jag endera dagen kräfver nya offer af eder kärlek till konung och fäderneslund, åter sätter det Svenska mannamodet på prof. Hedern att vara den angripande skall tillhöra oss och vi hafva intet annat val än att segra. J behöfven icke gifva muntligt svar, jag läser det redan uti edra flammande blickar, hör huru edra hjertan slå af glädje. I farans stund skall min kungliga flagga svaja der striden står som hetast, och efterverlden åtminstone säga, att Gustaf den tredje icke svek sina älskade, för honom och fäderneslandet till sista blodsdroppen kämpande vapenbröder. Gud vare hos eder! *)

"Se så", återtog han när alla, utom hertigen, aflägsnat sig. "Nu är det öfverstökadt. Tror du att de lemnade mig fullkomligt belåtne?"

---

*) Detta samtal med fartygscheferne hölls den 12 Juni.

"Jag dömmer efter mina egna känslor och tror således, att de skola lyda konungens befallningar."

"Très bien; men man lyder på flera sätt. Emellertid är jag nöjd med de order du redan gifvit, för den händelse att Ryssarne genombryta skeppens linie, hvilket jag hoppas de skola låta bli, tills min Viborgska smäll är färdiglagad. Pollet håller sig ännu i Koivisto. Sidney Smith skall kringgå fiendens positioner vid Kockis och slutligen Trångsund forceras. Sedan vill jag göra syster Catharina en visit, för att under en förtrolig tête-à-tête kunna afstuta fredsvilkoren."

"Du vill således lemna flottan ensam åt sitt öde?"

"Hvad skall det heta? När jag med skärgårdsflottan och arméen fått försprång till Petersburg, skola Ryssarne nog skynda efter, hvarvid du får utföra samma rol, som Revels-eskadern nyss spelat emot dig sjelf."

"Det torde blifva osäkert."

"Nous verrons. Har du annars något enskildt att säga mig?"

"Måhända minns du den rapport jag insände, rörande en fändrik, som troddes hafva rymt i Norrige. Han har nu åter inställt sig efter högst ovanliga händelser och begär att få komma för krigsrätt, till erhållande af antingen straff eller sin gamla plats i rullan, hvarifrån hans namn blifvit utstruket."

"Är karlen tokig? — Jag lägger aldrig fingrarne emellan när man glömmer sig så långt."

"Läs likväl, för roskuld, denna af honom gifna förklaring, innan Du fattar beslut."

"Låt se. Ah! Klippenfelt? — Han fick officersfullmagt för sin raskhet i Svensksundsbataljen. Jag tycker om folk, som har besynnerliga öden och förstår att manligt strida emot dem. Hvardagsmenniskor, evigt vanda att röra sig likt uppdragna urverk, utan

egen urskiljning, utan känsla för lifvets poesi, träffas öfverallt. Undantagen bilda ett slags tunnt kringströdda, äkta perlor, hvilka man ej bör låta ligga i gruset. Dessa rader antyda naturlig skriftställareförmåga. Hvem vet hvad deraf kan göras, när vi fått fred? Är han arresterad?"

"Nej, endast qvarhållen af sin gynnare, det gamla sjöoriginalet, kapten Stiller, i hvars slup han satt för en stund sedan."

"Befall någon höra efter om han ännu ligger qvar. Skulle så vara, vill jag genast tala vid honom."

Inom kortare tid än de Höge bröderne behöfde för att dricka ett glas vin och vatten, inträdde den kallade.

"Hans Höghet, storamiralen", började konungen, "har varit en god förespråkare och bedt mig mildra lagèns stränga fordran i anseende till din förbrytelse. Jag vill dervid göra hvad jag kan; men medgif att du burit dig ytterst obetänksamt åt."

"Ack, Eders Majestät!" svarade ex-fändriken, "hvem är alltid vid lynne att väga lyckans skiften på guldvigt, när man tror sig vara den starkaste? Hvem kan ana förräderi, när man bör vänta troget bistånd? Om Eders Majestät täckes framgent fordra, att den, under dess Höga befäl stående, stridslystna ungdomen skall iakttaga oafbruten försigtighet, så låt ingen se eller höra hvad jag både skådat och förnummit. Vid Kotka-öns strand fälldes ett nådigt yttrande, som klingade herrligare än kulornas musik, syntes en monark, som i motgången förstod att vara större än det vidriga ödet. Jag har, ehuru inom en mycket lägre verkningskrets, vågat likna honom; hålla tanken fri ifrån misströstan, draga nytta af erfarenheten och längtar åter till vapenlekarna."

"Bra sagdt. Jag skänker dig min nåd och, med densamma, rättighet att beräkna tur inom flottan, efter din förra fullmakt. Kom, i morgon, till Amphion *) för att anställas såsom extra-page. Jag behöfver säkra budbärare och du har redan visat huru man bör styra en slup, när det osar varmt om öronen. Farväl så länge!"

Den lyckliga vändning Klippenfelts öde nu tycktes hafva tagit, bedömdes mycket olika af vännerna inom Hvita Falkens relingar. Stiller småputtrade öfver att mista sin raske fändrik, hvilken i kaptenens ögon erhållit mångdubbelt större värde sedan han hade fört kofferdifartyg och kunde berätta sjöäfventyr af eget original-förråd. Wågenhjelm sade: han har kommit in uti den förkirda **) kanalen och blir hvarken sjöman eller hofman. Det förra genom brist på öfning, det senare genom brist på anor och ändamålsenlig uppfostran. Kattulin var obeskrifligt glad, under förhoppning att när kans gamle kapten förhalade i vinterlag, få sluta sin högbåtsmansbana med en ung, och kunna säga: jag har sjelf bildat honom? — Ödman teg, men sorg och fruktan stodo tydligt tecknade på hans mulna panna.

Mellertid blef Svenska flottans belägenhet allt sämre. Ryssarne fingo oupphörligt förstärkningar af flera sorter fartyg, samt rekognoscerade och stängde alla öppningar der skepp kunde framgå. Vinden stod liksom fastspikad, i det för all manöver mest otjenliga streck; både vatten- och proviant-portioner måste betydligt förminskas. Täta öfverläggningar höllos, vid

---

*) Konungens chefsfartyg i skärgårdsflottan.

**) Ett till sjös begagnadt, troligtvis ifrån Holländskan lånadt men rådbråkadt uttryck om dem, som råka vilse och komma in i den Irländska i stället för den rätta, Engelska kanalen.

hvilka olika meningar, om rätta sättet att söka räddning, ville göra sig gällande. Lyckligtvis hade flaggkaptenen fattat mycket förtroende för en ung man, löjtnant Gustaf Klint *) och bedrifvit saken så, att äfven han, oaktadt sin ringa grad, fick ett ord med i laget. Länge var valet obestämdt emellan tvenne förslag, nemligen att genombryta de Ryska skeppens linie i deras medelpunkt eller ock tränga sig ut, genom Björkö sund. Förgäfves visade Klint begge delarnes otjenlighet och påstod att reträtten borde ske samma väg man kommit. Konungen lät samla alla vota, hvarefter han i en stor krigs-konselj beslöt, att flottorna skulle begifva sig till Björkö sund, der 30,000 man borde landsättas och marschera på Petersburg. Kunde denna hufvudstad ej tagas, hade stora flottan order att bränna sina gamla skepp och skärgårdsflottan sina transportfartyg. De för goda seglare kände, fingo slingra sig fram bäst de kunde; slupar och galerer smyga in uti finska skärgården. Blott genom Försynens varnande skickelse, blef denna äfventyrliga plan öfvergifven.

På försök begagnades en fördelaktig vindkurring och ett par skepp gingo till segels, då ryska stora flottan genast gjorde detsamma. Härigenom insåg man, ändtligen, att Klinten hade rätt; hvilket ytterligare bestyrktes genom prinsens af Nassau ankomst med en mängd fregatter och skärgårdsfartyg just utanföre den trånga väg svenska flottorna skolat framtränga. Derjemte hade Viborgska eskadern blifvit nog stark, för att hota från andra sidan och det var icke utan möda den kunde hållas i tygeln.

"Hvad grubblar du öfver?" frågade Vaudreuil tidigt en morgon.

---

*) Dog för några år sedan såsom amiral.

"Jag tänker på att vi skrifva den 3:dje Juli i dag och undrar huru länge det kan dröja tills vi antingen svälta ihjäl, blifva skjutne i sank eller brännde" svarade Old Jack.

"Eller slå oss ut, bör du tillägga."

"Skulle intet underlåta, om det vore sjömän, som befallde; men det är så rasande påstucket att icke sjelfva amiral Rodneij, om han vore här, kunde få det klart igen."

"Någonting måste likväl snart ske. Våra segel äro ju beslagne med stotgarn, ankarne till hälften hemvindade; hvilket ingalunda behöfdes, i fall man ämnade ligga qvar. Småfnasket kraflar och samlar sig."

"Betyder platt ingenting. Jag hörde tydligt i natt huru en del kronoslupar, utan verkan, stridde bakom Biskopsön, *) derför är resten orolig."

"Se, gubben Stiller sticker roparen under armen."

"Dam my wig! jag börjar tro att du spår sannt. Dristigheten skotar för merseglen."

"Han har redan lättat och styr upp, emot Krosserort, Camilla följer.

"Det kan fan begripa. Vill man nyttja fregatter till genombrytningen då man eger linieskepp?"

"Rättvisan blir den tredje i ordningen. Ah, Diable! der faller Adolf Fredrik äfven."

"That vill do! När Modée beger sig åstad med Puken i förhand, är det allvar. Ändtligen vankas här något att göra, som duger. Ack, om vi ändå vore bland de främsta fartygen!"

---

*) För att draga fiendens uppmärksamhet från den tillämnade genombrytningspunkten och transportflottans rörelser, hade kungen låtit öfverste löjtnant Törning, med 3 devisioner Slupar, kringgå Biskopsön och kanonera de öster om Vasikasari förtöjda, ryska linieskeppen.

På sätt de båda matroserna förmodat hade den afgörande stunden kommit, då vapenlyckan skulle bestämma de svenska flottornas öde.

Lyckligtvis blef ryska befälhafvaren villrådig om, antingen anfallet verkligen var rigtadt emot venstra flygeln, eller man blott sökte draga hela uppmärksamheten ditåt och, sedan han gått till segels med hufvudstyrkan, tränga sig ut genom öppningen, som denna lemnat. Detta är åtminstone det enda verkliga skäl efterverlden kan uttänka för hans, annars obegripliga, stillaliggande i mer än fyra runda timmar.

"Klockan half 8 på morgonen upphann stora flottans ledare, Puken med Dristigheten, de fem vester om Krosserort embosserade fiendtliga skeppen. Nästan i samma höjd med honom och, såsom ledare för skärgårdsflottan, seglade Stedingk på hemema Styrbjörn. Den förstnämnde helsades genom det ena skarpa laget efter det andra långskepps, utan att kunna svara förr, än den tätt slutna linien afskars; men då blef han ingenting skyldig. Genombrytningen skedde så, att tre linieskepp lemnades till venster och ett linieskepp och en fregatt till höger. Öppningen der svenska skeppen gingo fram, var ytterst liten, hvarigenom deras skot också verkade på det mest förstörande sätt.

Uti en slup, prydd med den kungliga flaggan och efterföljd af mindre orderbåtar, rodde Gustaf den tredje midt ibland sina flottor; kulorna hväste jemnt omkring hans högburna hufvud; en sluproddare dödades, hans flagga nedsköts;*) och ändå lekte löjet på de mysande läpparne.

"Sidney Smith" utbrast han "hade rätt, som sade att jag, innan min död, skulle kommendera örlogs-

---

*) Hittades af Ryssarne och kan ännu skådas ibland deras Troféer i Petersburg.

flottan och sålunda försöka alla sorter befäl. Hör hit!" ropade han högre, "hör hit, med en order-båt! Ro till Styrbjörn och befall Stedingk tysta munnen på den fregatten, närmast Krosserort; hvars kamrat, linieskeppet, redan börjat mista målet, tack vare våra tappre ledare och deras sekundanter."

Antingen af missförstånd eller ohejdad ifver satte tvenne båtar åstad; men kungen blott småskrattade och anmärkte, då någon af hans omgifning ville kalla den ena tillbaka, "Låt dem fara; dubbla budbärare kunna kanske behöfvas i detta kulregnet och Klippenfelt har, åtminstone förr, varit lycklig."

Ro på, hal ut! ljudade den nye pagens röst genom stridsbullret och båten försvann med ilande fart i krutröken. Icke långt derefter styrde Stedingk, åtföljd af kapten Olander, på Turuma Norden, ur linien; brassade upp i lofvart om Ryska fregatten, gaf honom några lag; brassade åter fullt; gick omkring densamma; anföll ännu en gång ifrån lä sidan och lade slutligen åter till sjös.

Sedan första skottet smällde, var en halftimma förfluten och chefsskeppet kom nu till genombrytningspunkten. Högst belåten att vid ett sådant tillfälle få stå på sitt eget däck, uppsträckte stor-amiralen sig, liksom för att blifva ett tum längre.

"Huru hade det gått i dag med min bror, om stora flottan saknats här." Hviskade han till Baron Schoultz von Ascheraden.

"Då skulle genombrytningen kanske blifvit mindre lätt", svarade denne. "Men man måste tro att det alltid är bäst, som sker. Se bara! De begge närmaste ryska skeppen göra ers Kongl. Höghet honnör och stryka sina flaggor. Hvilken skada, att vi ej kunna bemanna dem!"

"Hedern blir dock lika stor. Aj!"

En skråkula träffade, under förbifarten, hertigens venstra arm och gick in uti hjertat på baron Schoultz. En tjugufyrapundig for tvert igenom mesan-masten, straxt bredvid.

"Blef ers Höghet svårt sårad?" ropade flera röster.

"Åh nej, mina vänner, endast lindrigt. Kalla hit en fältskär, som bättre kan bedömma saken."

När förbindningen var verkställd frågade hertigen de kringstående:

"Vi hafva väl icke gjort någon förlust?"

"Ett fartyg fastnade på Repiegrundet och tre på Passaladagrundet", svarade skeppschefen.

"Kan ni känna igen dem?"

"Det förstnämnda måste vara Hedvig Elisabeth Charlotta."

"Fördömt; min gemål skall säkert bli ledsen att just det skepp, som uppkallades efter henne, varit olyckligt."

"Af de senare äro de två största Lovisa Ulrika och Uppland. Det minsta liknar Jarislawitz."

"Lovisa Ulrika, säger ni? Jag har aldrig hört besynnerligare. Min fru moders namn äfven? Det går hårdt på den kungliga familjen i dag! Gud låte inte Hans Majestät löpa någon fara! Nu är väl snart hela flottan ur den första klämman?"

"I det närmaste. Krutröken hindrar mig att nyttja kikaren med fördel åt det hållet; men jag skall använda honom desto flitigare, när vi snart måste passera den yttre embosseringen, eller de sex ryska fregatterne vid Pensargrundet."

Denna styrka var dock förlaggd så långt på sidan att dess skott gjorde ringa skada och allt hade nära nog kunnat sägas gå efter önskan, om ej en särdeles olycka inträffat.

Förtjust öfver att få låta sina kanoner spela bredd med linieskeppens och anbefalld att bistå de skärgårdsfartyg, hvilka behöfde hjelp, vände kapten Stiller då han kommit igenom den första, fiendtliga linien samt sträckte upp emot Krosserort. Sedan höll han ned emellan de tystade ryska fartygen och det utskjutande refvet, för att efterhöra huru flottans queu bergade sig.

"Detta är bra mycket vågadt", yttrade hans sekond "ty fastän fregatten seglar väl behöfs det blott en stång eller rå blifva afskjuten, så ligga vi der."

"Kattulin sätter snart upp en annan, i fall det gäller på", svarade chefen "och jag hade inte lupit in igen, om en aning icke sagt mig att någonting rasande händer."

"Herr kapten torde snart bli sannspådd. Se bara huru den galningen Sandel manövrerar med sin brännare, Postiljonen."

"Han måtte väl aldrig nyttja luntan i denna direktionen? Jo besitta honom, så visst! Elden står redan himmelshögt. Har man sett maken? Han kommer för bogen på skeppet Enigheten, som antändes."

"Begge drifva emot fregatten Zemire. Se, nu brinner den äfven."

"Låt oss gira ned till den förra. Vår hederlige, raske Feiff ropar. Jag vill höra hvad han säger.

"Håll undan med transportfartygen och rädda allt hvad räddas kan", ljöd det ur lågorna. "Jag blir qvar och springer i luften!"

Hvad kulorna icke förmått, verkade nu den nya faran. Förskräckelsen intog alla sinnen, det roddes och halades med ett slags förtviflan. De häftigaste kommo på grund; men flertalet slapp lyckligt undan. Ryssarne blefvo ej mindre häpne; deras eld upphörde, Hvita Falken satte kurs och var utom farans krets, då

tvenne rysliga knallar förkunnade, att lika många besättningar, stympade, blifvit slungade emot skyarne.

Kungen, som under tiden gått om bord på jakten Colding, hörde dånet, men måste åsidosätta alla forskningar och vända hela sin uppmärksamhet åt andra håll. De ryska linieskeppen började, ehuru ganska makligt, att lätta ankar; en eskader, bestående af 3 fregatter, 1 brigg och 1 kutter, låg vid Pitkepass, så att skärgårdsflottan ej kunde taga den vägen, utan nödgades hålla öppna sjön. Sväfvande emellan fruktan och hopp tillbragte han tvenne sysslolösa timmar, eller till klockan 12 middagen, då han frågade sin närstående extra-page:"

"Tror du att Ryssarne nu mera kunna hinna fatt oss?"

"Skeppen och en del fregatter hafva bra försprång."

"Än jag då?"

"Det kommer an på hvart Ers Majestät ämnar sig."

"Ponera att vi följa skärgårdsflottan?"

"Då ansvarar jag för ingenting mer, än att stupa vid Eders Majestäts sida. De Ryska fregatterna, om styrbord, hafva väl ankrat igen, låtsande att vara rädda, men vi få dem säkert framdeles på halsen."

Huru monarken upptog detta ärliga svar, kunde den honom omgifvande sviten icke gissa; ty han teg, gaf talaren en blick, som uttryckte förundran, och började promenera långs däcket, utan att göra afseende på fartygets häftiga rörelser, i följd af beständigt växande sjögång. Vandringen fortsattes ända tills chefen steg ödmjukt bugande fram och rapporterade:

"Fregatterne äro under segel!"

Liksom störd i en djup beräkning for kungen med handen öfver pannan, yttrande:

"Ja, jag ser att skärgårdsflottan löper fara. Nu ger det sig, antingen mina stackars kanonslupar blifva seglade i qvaf eller tagna."

"Det senare lärer inträffa, allernådigste konung. En stor del har redan strukit flagg och ror åt Viborgska hållet."

"Hvad kan vara orsaken?"

"Troligtvis våga ryssarne, så väl i anseende till blåsten som nödvändigheten att hafva sina besättningar fulltaliga, icke bemanna priserna, utan måste låta dem gå efter gifven föreskrift."

"Infamt, — harmligt! Dock torde det blifva ett medel till deras räddning."

"Men jag har något ändå värre att underdånigst förkunna."

"Värre? — Säg ut!"

"Fregatten Venus jagar och vinner på oss."

"Venus, säger ni? — Densamma som Ryssarne röfvade ifrån mig uti neutral hamn förlidet år?" *)

"Ja, Ers Majestät."

"Jag har otur med de hedniske gudinnorna; men när Minerva **), som jag byggt tempel till, låtit sin representant brinna upp, kan det vara mindre underligt att Venus, åt hvilken jag aldrig skänkt särdeles dyrkan, är mig obenägen. Emellertid var det bra att min flagga blef bortskjuten, annars hade den nu svajat här på toppen. Gör tecken att jag vill ha hjelp af våra närmast seglande stora fartyg."

Den nådigst anbefallda åtgärden vidtogs genast, dock utan verkan. Ingen chef på örlogsflottan vän-

---

*) togs i Norrsk hamn 1789 utaf 2 Ryska örlogsskepp, 2 fregatter och 1 brigg.

**) fattade eld på Carlskrona redd, den 1 December 1789 och brann ned.

tade order ifrån den sidan och hade ej heller med bästa vilja förmått uträtta mer, än genom uppstyrning emot kuttern, sjelf blifva afskuren. Konunga-jägaren kom således allt närmare sitt rof.

Hade amiral Tschitschagoff kunnat ana hvilken stor fångst ödet erbjöd, skulle säkerligen ofvannämde, lätta eskader fått fortsätta sitt härjande arbete, men det låg honom mest om hjertat att skada de flyende, större skeppen. Klockan vid pass sex signalerade han deras förföljande af fregatterne. Chefen på Venus, engelsmannen Crown, måste lyda och tog, under förbifarten, jagten Lovisa Ulrika i stället för Colding.

"Nu in uti skärgården!" ropade kungen.

"Ännu har lyckan icke öfvergifvit mig alldeles. Se, huru fångarne begagna sig utaf Väktarnes oförsigtighet och söka skydd bakom klipporna *). Min förlust blir Gudskelof dräglig."

I mening att uppnå Lovisa redd, lät hertigen ledaren styra upp; men vinden var dertill både för stark och för knapp, så att kapplöpningen måste fortgå mot Helsingforss.

"Hvem kunde väl tro detta, då vi för två år se'n här vunno seger?" utropade han vid förbifarten af Hogland. "Det synes, som Högre magter beslutat Svenska flottans undergång, ty den förminskas dag från dag, utan nytta, utan hopp att åter upphjelpas."

"Så illa är det väl ändå inte, Ers Höghet", svarade kaptenen. "Förluster hafva alla mariner lidit, men också fått dem ersatta. Kungen lofvade ju högtidligt, att vi skulle erhålla tredäckare; nationen bör inse vigten af ett starkt sjöförsvar."

"Ja, ni har rätt. Sorgen gjorde mig orättvis. Jag har ty vårr mycket häftigt lynne."

---

*) Nästan 7–8:delar af de skärgårdsfartyg, som strukit flagg, räddade sig efter Ryska fregatternas bortsegling.

"Det går illa för vårt efterste skepp, som redan år upphunnet af den olyckliga Venus och snart får två tredäckare att göra med, derjemte", afbröt öfverste-löjtnant Klint."

"Jag beklagar min hederliga Rosensvärd, ty här är ju fråga om Manligheten, som för en stund sedan låg längst akter ut?"

"Nej, Ers Höghet, vi förlora Sophia Magdalena" *).

"Äfven drottningens namn utplånas då ur marinen? Blir jag nånsin konung — lyssnar konungen till mina råd ville jag säga — så skall aldrig något örlogs-fartyg mera uppkallas efter det regerande husets qvin-liga personal."

---

*) Historiskt.

XXXVII.

Till ankars vid Sveaborg lågo nu fjorton linieskepp och nio fregatter, nästan hela qvarlefvan af den talrika örlogsflotta, som visserligen trenne somrar å rad skyddat moderlandets kuster och häfdat Svenska krigsäran, men långt ifrån uträttat hvad den skulle kunnat, om dess användande fått bestämmas efter kloka, för detta vapen nödvändiga grundsatser. Stundom nekad att begagna lyckliga tillfällen, stundom tvungen att utföra vågstycken, som nödvändigt måste misslyckas och, slutligen, lättsinnigt inkastad på en trång med öar omgifven, af öfverlägsen styrka snart tillspärrad vik, var det obegripligt att den ej alldeles förstördes.

Skärgårdsflottan hade, under utgången ifrån Viborgs redd, äfven lidit, dock mindre. Sedan fiendens vid genombrytningspunkten förtöjda fem fartyg blifvit tystade, kunde de öfrigas eld ej särdeles skada den förstnämnda, som, åtminstone så länge kulorna härjade våldsammast, höllo sig efter och på sidan om de större kamraterne. Då en mängd sedermera måste stryka flagg för att ej blifva öfverseglade, godtgjordes detta

ögonblickliga missöde, genom yppad lägenhet att åter hissa den och söka räddning. Hela förlusten var derföre blott 7 galerer, 6 kanonslupar, 8 kanonjollar och barkasser samt några transportskutor.

De förstärkningar inberäknade, hvilka anländt ifrån Pommern och Norrbotten, men icke vågat framtränga genom Pitkepass, af fruktan för några ryska fregatter, voro 186 stridsfärdiga skärgårdsfartyg åter samlade vid Svensksund. Hvad man med denna styrka borde företaga, utgjorde ingen lätt besvarad fråga, ty säkra underrättelser inlupo att fienden nalkades. Valdes reträtt, skulle Finska skärgården öppnas för fruktansvärda hemsökelser och landtarméen nödgas öfvergifva sin ställning; vädjades till vapenlyckan skulle, om hon blef bedräglig, både de nämnde olägenheterna inträffa och hoppet om billiga fredsvilkor antingen alldeles försvinna eller aflägsnas.

Med hufvudet stödt emot handen, satt konungen på Kotkaholmens sydligaste udde. De lifliga, själfulla ögonen rigtade sina blickar än åt Fredrikshamnsfarleden, än åt det stora inloppet vid Musala-ön; men för öfrigt hade ansigtet ett märkbart uttryck af bekymmerfull väntan. Slutligen syntes tvenne snabbt roende farkoster. Den, som kom söder ifrån var en vanlig finsk roddbåt och hann först fram. En bondklädd karl hoppade ledigt ut på stranden och gick emot kungen, men stannade vördnadsfullt, tills han genom tecken blef befalld att närma sig.

"Nå, min kära Klippenfelt", sade Gustaf III, "hvad har du fått veta?"

"Åtskilliga, rätt underbara saker, Ers Majestät. Skyddad genom min förklädning, kom jag lyckligt om bord på sjelfva prinsens chefsfartyg, en ståtlig fregatt för att vara af den sorten."

"Comment? Är herr Nassau redan så nära?"

"Troligtvis har han äran att i morgon göra Ers Majestät sin uppvaktning ganska tidigt. Våra fiskvaror hade dålig afgång, hvaremot hofmästaren betalde smöret och mjölken hederligt."

"Det der kan du berätta för min hofmarskalk; håll dig nu vid hårdsmältare ämnen. Huru många armerade fartyg har fienden?"

"Jag räknade bestämdt åtta fregatter, sex figurer som vår herre må veta hvad de kallas, omkring trettio galerer, två briggar, ett tjog kuttrar och så vidare, samt ungefärligen åttatio kanonslupar. Medan jag stod på Hans Höghets däck, måste min nyfikenhet hållas inom trånga skrankor; blott under återvägen blef en allmännare öfversigt möjlig. Hela antalet utgör omkring ett hundradesextio bevärade skråf."

"Bra; men huru kunde du akta dig att blifva röjd, när du talade?"

"Såsom handtlangare åt båtegaren, hvilken förliden sommar handlat med Ryssarne och är personligt känd af lotsen, behöfde jag allenast yttra några få ord; men om jag varit nödsakad till längre samtals hållande, skulle vår gamle Kattulins, i mitt minne inpräglade dialekt jemte de många finska glosor han lärt mig, hafva undanröjt alla misstankar. Hörseln var nu det mest begagnade sinnet."

"Och du uppsnappade?"

"Man höll alldeles icke hemligt, utan tvertom skröt med, att anfallet sker i morgon, den 9:de, till firande af kejsarinnans kröningsdag för, jag tror, tjuguåtta år sedan."

"A la bonheur! — Jag vill deltaga i saluten. Känner du mera?"

"Den hytta, hvaruti Eders Majestät skall såsom fånge föras till Petersburg, är redan klar."

"Kanske vore det bäst att herr Nassau icke sopade buren, förr än han hade fogeln i snaran. Du har gjort din sak, som en bra karl, tag detta guldur, till erinring om min belåtenhet och drag dig åt sidan, ty jag får ett besök."

Under tiden hade den andra båten, en stor kronoslup, laggt till vid ön och en högväxt man med ovanligt allvarsamt, slutet utseende, nalkades monarken, som genast började:

"Är er plan uppgjord, min kära Cronstedt, så vill jag höra huru den låter, sedan skall ni få del af hvad jag hittat på."

"Man säger att fienden synes, kommande ifrån Cronstadtska sidan", svarade flaggkaptenen."

"Det är sannt. Den så kallade prinsen af Nassau styr hit åt, med hela sin skärgårdsflotta."

"Fredrikshamns-eskadern har ej kunnat märkas."

"Den är redan hos det öfriga sällskapet."

"Ganska lyckligt; annars finge vi dyrt betala att icke försänkningar hunnit göras emellan Svensksundsholmarne."

"Ehrensvärd hade sådana och blef slagen."

"Emedan de voro dåliga; likväl räddades han, genom dem, ifrån fullkomlig undergång."

"Oss räddar ingenting, utom en orubblig föresats att segra eller falla. Är ni af samma tanke?"

"Ja, Ers Majestät."

"Och kan icke ändra åsigter?"

"Nej, Ers Majestät."

"Se här! Visa mig, på kartan, huru ni anser flottan böra läggas."

"Ännu torde det vara väl tidigt att fatta beslutet derom i sin helhet, ty fiendens hittills kända manöver vore alltför menlös, så framt den icke döljer någon list.

Man måste således vara beredd att möta honom på flera håll."

"Onödigt, enligt min öfvertygelse. Herr Nassau tror mig hafva tappat koncepterna och är så säker om mitt tillfångatagande, att han redan utsett det rum, der jag skall förvaras. Far till högqvarteret — chefsskeppet ville jag säga. Sätt upp edra idéer; Jag kommer snart efter för att skärskåda dem. Lägg gerna några fartyg i vår rygg, såsom ett slags reserv, men på fjärden midt framför oss måste morgondagens öde afgöras. Entendez bien! Konung Gustaf den tredje skall, antingen genom stora, lyckliga bragder förvåna verlden, eller stupa."

"Jag lyder."

"Mitt öde är högst besynnerligt", utbrast konungen för sig sjelf, då Cronstedt lemnat honom. "Det finns knappt någon pröfning, som ej faller på min lott, intet nödvärn, som jag ej måste begagna. O! hvilken mödosam pligt att styra nationer. Men hvad vill man göra? Den gnista, som snillet sprider för att upplysa menskligheten, sätter ofta dess passioner i brand; elden härjar, der den endast bordt värma. Bemödandet att släcka lågan, blir ansedt för falskhet. Den, som vägar säga: alla äro födde till fribet, uppmanas af massorne att tillägga: utan gränser. Förr än Franska revolutionen utbröt, kallade mina likar mig den demokratiske sken-konungen och påstodo, att jag gifvit verlden ett skadligt exempel; nu täfla de om min vänskap, emedan ingen ibland dem vågar uppträda och söka sätta dammar emot strömmen. Det må gå huru det vill, fred måste de skaffa mig, för att afvända egen fara. Jag kan således våga det yttersta, och skall så göra. Hittills har jag tagit råd af den lifliga, mångfyndiga Sidney Smith; nu vill jag försöka motsatsen och begagna den förbehållsamme, trumpne Cron-

stedt. Krigslyckan är en qvinna, som, likt alla af sitt kön, ledsnar vid vackra, artiga kurtisörer och kastar sig i armarne på stränga herrar. Men likväl, om jag ännu en gång skulle misslyckas? — Hvad blir då min lott? — Kulorna kunna ju gå mig förbi; och den kammaren, som Nassau inredt? — Hu! jag ryser! Nej! nej! Jag vill endast minnas Antigones ord till Cassander i Voltaires herrliga, af Kellgren på Svenska återgifna sorgspel Olympie:

Glöm dessa skuggors hot, som spöka i er själ;
Men glöm ej, prins! er pligt, er heder och vårt väl.
Om ångren något styng till edert hjerta sänder,
Så ångra framför allt, att våra vundna länder
En låg Anthiochus till rof och sköfling ge. —
Må Asien än en gång de Grekers styrka se!
Må än en gång Euphrat för våra vapen bäfva!

Man talar och skrifver mycket angående den vackra anblicken af de på ett lustläger i raka linier uppställde truppmassorna, eller en seglande eskader under manövrer; men dessa praktstycken skulle förlora betydligt, om åskådaren kunde vända sig om och se tvenne fiendtliga armeer eller flottor, kort före stridens början. Blotta tanken, att tusende likar, ännu så lefnadsfriska, så förhoppningsfulla om seger och belöning, skola inom några timmar, ja kanske inom några minuter, utsträckas bleknade och känslolösa, bortmejade af den bakom dem lurande dödens till skörd lyftade lia, ger en prägel åt det hela, som omöjligen kan målas.

På den af morgonsolens glans bestrålade, ännu lindrigt krusade vattenytan vaggade de sex största

svenska skärgårdsfartygen för sina styfhalade springkablar; med bagbords bredsidor vända emot Svartholmsleden. Den på högra flygeln befintliga briggen Alexander, låg tätt invid Kråkskäret; den yttersta till venster eller, Turuma Norden, helt nära sandskäret. Uti öppningen mellan dem alla framtittade två galerers hotande styckemynningar. Nästan vinkelrätt emot hufvudlinien, ifrån förstnämnde skär räknadt, utbredde sig en annan bestående af kanon-slupar och ifrån sandskäret en tredje, i sydostlig rigtning.

Den som då stod på Musala holmens östra strand hade en herrlig tafla framför sig. Etthundrade trettio örlogsflaggor och vimplar svajade behagligt för luftströmmarnes tryckning, dels högt upp på spetsen af fregatternas stormaster, dels lägre ifrån mesangaffeln och dels med tungorna doppade i vågen, ifrån den korta stången å kanonsluparnes stäfvar. Fartygens förmörka sidor och relingar togo sig särdeles väl ut i förgrunden; längst bort stängdes synkretsen för det mesta, af en något oredig löfkrans, hvars egendomliga dunkelgröna färgton sammansmälte med framskymtande bergväggars grå ytor.

På det afstånd, som börjar kasta ett slags genomskinlig, violett florsslöja öfver föremålen, lågo, åt Fredrikshamns farleden, de så kallade Svensksundsholmarne; emellan hvilka en flytande bevakningsstyrka var posterad. Derefter vidtog det täcka kufsalölandet, som med ett nytt sund skiljdes ifrån sin, icke mindre vackra, granne Läckmäsari. Slutligen kom Kyrkogårdsön, och ett fjerde sund lemnade synkretsen fri emot det långt utsträckta fjerran.

Men här mötte nya, om icke just oväntade dock oroväckande föremål, åskådarens blickar. Uti två, bredvid hvarandra gående kolonner, nalkades ryska flottan för spännda segel; det blå Andreaskorset på

hvit grund, hviftade sin hotfulla helsning, likt en blodtörstig Valkyria.

Kung Gustaf, som redan intagit sin roddslup, såg äfven oväders-molnet i hosizonten och frågade, under det han framräckte sitt ur emot flaggkaptenen: "huru länge dröjer det tills första skottet går?"

"Halfannan timma; eller till klockan emellan nio och tio", genmälde Cronstedt.

"Fatalt, att det icke kunde ske nu, klockan åtta."

"Hvarföre just då?"

"Jo, emedan de ryska skeppen vid denna tiden ströko flagg under Viborgska genombrytningen. Lyckliga och olyckliga momenter finnas bestämdt och den vore en stor man, som derom egde säker kännedom."

I detsamma kom Klippenfelt med en mindre båt och aflade rapport, rörande ett fullgjordt uppdrag.

"Bra;" svarade kungen och tillade skämtsamt:

"Du är ju konsterfaren jägare?"

"Har åtminstone varit, Ers Majestät; ehuru jag helst glömmer min första ungdoms råa sysselsättningar."

"Inte kan man säga att dina närvarande äro af en särdeles fin natur, men raillerie á part, du tror på goda och onda tecken?"

"Månända vidlåder mig ännu en viss fallenhet för den sorten vidskepelse."

"Låt mig då höra din mening, helt öppet, om stridens utgång?"

"Ryssarne förlora."

"Af hvilken orsak?"

"Jo, först och främst emedan Ers Majestät, i spetsen för sina tappre svenskar, är deras motståndare och dernäst, enligt den gamle erfarne högbåtsmannen Katulins lära, emedan de anfalla på en fredag, hvilket ingen äkta sjöman gerna gör."

"Måtte den hedersgubben vara fullkomligt renlärig. Slupstyrare! lägg till vid Styrbjörn; jag vill tala med Stedingk."

Ehuru prinsen af Nassau kunnat anfalla ifrån två sidor och, derigenom, ej allenast delat svenskarnes uppmärksamhet åt flera håll, utan äfven gjort det omöjligt för dem att, med en mindre styrka, stänga det sund som hans flotta borde forcera, bekymrade han sig om ingenting och rusade fram likt en uppretad andalusisk tjur på fäcktare-banan. Troligtvis hade öfvermodet fått magt med honom jemte föreställningen att så väl kungen, som hans kämpar, voro alldeles nedslagne af nyss lidna olyckor och skulle gifva sig vid första uppfordring. Gynnad af en god, i styrka tilltagande vind, formerade han slaglinie och öppnade elden.

Gustaf III:s slup låg bakom svenska flottan och ifrån denna punkt utgingo de befallningar hvilka bestämde dagens händelser, ända tills ett gynsamt öde fick dem om händer.

"Min stridsplan är förträfflig!" sade monarken efter emottagandet af flera rapporter, då bataljen räckt ett par timmar. Vår högra flygels kulor dansa längs åt fiendens hufvudlinie, vår centners anfäkta, på lika sätt, hans venstra flygel, sedan de först genomborrat de midt framför befintliga fregatternas sidor."

"Också retirera prinsens kanonslupar", svarade Cronstedt.

"Låt förfölja dem med kraft."

"Täckes Eders Majestät lyssna till mitt råd, så bör det ske försigtigt. Ännu är segern oafgjord och ingenting farligare än att förlöpa sig, när man innehar en god ställning."

"Gör som ni vill: men ansvara för att jag ej får ångra min medgörlighet. Se, Stedingk har upphört

med sin eld. Någon olycka måtte hafva drabbat honom. Sänd genast en adjutant att taga reda på förhållandet.

Den för ett ögonblick skingrade krutröken bortskymde åter de stridande; en öfvertonande knall hördes, just i samma rigtning, som Styrbjörn nyss varit synlig.

"Hvad skall det heta?" utropade kungen nästan ängsligt. "Tänk, om min tappre vän sprungit i luften och, på köpet, lemnat rum för genombrytning!"

"Det smällde ej nog hårdt att antyda en sådan olycka; men här ha vi adjutanten tillbaka, ifrån sin beskickning,"

"Säg fort! går det illa?"

"Nej Ers Majestät. Öfverste Löjtnat Stedingk fann sina kanoner dels för mycket uppvärmde dels demonterade, derföre vände han fregatten omkring och drar nu på med styrbords sida."

"Midt under kulregnet? Hvilken dristig Sjöman! Gudskelof att han ej for i luften."

"Det var löjtnant Hofvensköld, som träffades af detta missöde. Ryssarnes slupar återvända förstärkte, för att göra ett nytt anfall emot vår högra flygel."

"Ah! Der sprang ännu en. Ni hade rätt, herr flaggkapten. Här måste uthålligheten gifva oss seger."

Aldrig lemnade något fattadt beslut bättre resultater, än det af konungen då uttalade; aldrig ådagalade svenskarne ett orubbligare lugn. Deras fartyg voro lika fasta, som de dem omgifvande klipporna och fiendens, hvilka hittils endast bemödat sig att komma nog framåt, började småningom göra allt för att komma bort igen, men den tilltagande blåsten blef dervid ett oöfverstigligt hinder. Ryska fregatten S:t Nikolaus kantrade; Zebecken Proserpina dref, i sällskap

med flera andra, på grund. Den sjunkande aftonsolen belyste en mängd ryska flaggor, vid deras nedhalning såsom undergifvenhets tecken; svenskarnes kulor hvinade ibland ordningslösa, sammangyttrade skeppsmassor, äfven sedan nattens mörker hindrade att tydligt urskilja föremålen. Rundtomkring hördes nödrop blandadt med ett hemskt brakande, då någon stötte emot de försåtliga skären. Alla längtade efter att det skulle dagas; å ena sidan för att skåda vunnen fördel, å den andra för att, om möjligt, slippa ut ur en så svår ställning.

Naturen tycktes likväl vilja i det längsta, vidmagthålla menniskornas ovisshet. Ända till efter klockan nio, följande dagen hvilade en tjock dimma öfver nejden, hvarunder några Ryska fartyg lyckats göra sig frie ifrån landbacken, samt egde ett slags förmodan att kunna afsegla. Men täckelset föll bort och de måste, efter en kort strid, uppgifva allt hopp om räddning.

Liksom af stormen uttröttade sjöfåglar, sutto ryssarne i tätt sammanpackade flockar på öar och skär; skådande huru spillrorna af deras strandade eller sönderskjutna farkoster kringvräktes för nyckfulla vindkast. Om svenskarnes eröfringar under sjelfva batalljen icke varit särdeles talrika, blef efterskörden så mycket ansenligare; man fiskade i stor skala. Kungen hann knappt afhöra den ena rapporten, rörande tagna fångar och byten, förrän den andra utsades.

"Nu är jag i stånd att, med temlig visshet, undånigst uppgifva den förlust vi lidit", anmälde flaggkaptenen.

"Låt höra. Jag vet att det skall djupt smärta mig, men om vår lycka icke sorgblandades skulle vi kanske blifva öfvermodiga."

"Stupat hafva 18 á 20 officerare och underofficerare samt omkring 160 ibland gemenskapen, sårade äro ungefärligen ett lika antal af den förra sorten och något öfver 100 af den senare.

"Bodde vi under söderns milda himmel, skulle jag lägga alla de fallna uti en gemensam grafhög; plantera en evigt grönskande lager på toppen och nedanför resa en marmorsten med inskrift: Här hvila de tappre, hvilka vid Svensksund föllo för fäderneslandet, liksom spartanerne uti Termopyliska passen. Begge dessa hjelteskaror uppoffrade sig för att tillbakahålla Asiens, Europa öfversvämmande, vilda horder. Vänd nu om bladet och berätta hvad vi vunnit. När nödiga anstalter hinna vidtagas, skola vi tacka Gud och afsjunga ett högtidligt Te Deum."

"Måhända vore det att genast visa en stor nåd, om Eders Majestät täcktes tillåta de, ifrån vederbörande divisionschefver skickade officerarne, sjelfve få aflägga muntliga, underdåniga rapporter. Jag skall emellertid uppsummera antalen."

"Tack för den idéen. Kom hit, min vän; ni som står närmast, och säg ert ärende."

"Fregatten Alexander är eröfrad och S:t Nikolaus sjönk. Dessutom hafva, som vi känna, 8 andre mindre fartyg blifvit tagne och 8 förstörde samt 2490 fångar, ibland hvilka 90 officerare räknats."

"Bra; ganska bra. Det måste ju aflöpa illa för ryssarne, när deras skyddspatron gick till botten. Kom fram en annan och berätta."

"Vi veta: att fregatten Constantin strukit jemte 9 mindre fartyg. Förstörde äro 4, och 2300 fångar gjorde, inberäknade 100 officerare."

"Nå hvad har slutligen ni, den tredje i ordningen, att förkunna?"

"Fregatten S:t Maria skjöts i sank, äfvensom 5 mindre fartyg; 14 äro tagne och 89 officerare samt 1600 man fångade."

"Återvänden, mina herrar, till edra respective chefer och försäkren dem om min bevågenhet, förskottsvis, tills jag personligen hinner göra det sjelf."

"Summa 33 tagne och 19 förstörda fartyg; 279 fångne officerare samt 6,200 dito matroser och soldater", inföll flaggkaptenen.

"Der kommer Klippenfelt, särdeles upprymd. Jag har liksom en aning att de färskare underrättelser han vill meddela, skola sätta kronan på verket. Är herr Nassau knipen?"

"Nej, Ers Majestät, han slingrade sig undan, lemnande sin flaggkapten i sticket. Blott den olyckan, att min slup måste göra flera lofvar för att gå fri de kringdrifvande vraken, räddade honom; hvilket likväl ändå aldrig händt, om jag hafvit roddarne i Hvita Falkens ättabuggare."

"Detta är den enda fläck jag kan upptäcka i min lyckas glänsande sol. Men hvarföre ser du så hjertans glad ut, när ett sådant tillfälle att göra lycka beröfvades dig?"

"Kejsarinnan måste känna sig djupt förödmjukad, när hon får veta att sjelfva fregatten Catharina är tagen; och att den stora, kejserliga riksflaggan, fallit i Ers Majestäts våld."

Härvid utbredde han en vidlyftig, gul sidenduk, hvarpå en svart fläckt örn med tvenne krönta hufvuden, var broderad. Emellan eller rättare något uppöfver de sistnämnde, satt en större krona. Den mörka, betydelsefulla fågelns bröst, pryddes af det moskovitiska hjertvapnet, S:t Görans bilden uti rödt fält. Kroppen omslöts med S:t Andræordens kedja och uti

de gripande klorna syntes fyra sjökort, nemligen öfver Hvita, Svarta och Kapiska hafven samt Östersjön. *)

"Drag dig undan tills jag återkallar dig", svarade kungen sin page; tycktes hänsjunka i ett allvarligt begrundande och återtog slutligen, vänd emot flaggkaptenen:

"På detta banér står kanske framtiden afmålad. Hade Catharina fria händer, skulle vår vunna, herrliga seger båta oss litet nog. Sveriges kuster ligga öppna för sköfling; återvägen sjöledes är mig afskuren, sedan ingen örlogsflotta mer bestrider ryssarne herraväldet öfver Östersjön. Hvilken fatalitet att jag skulle löpa in vid Viborg? hvilken olycka att frankrikes konung, min gamle allierade, ej längre kan lemna subsidier! Men hvem vet? ännu är det kanske icke omöjligt att stödja hans vacklande thron och gifva honom den fordna magten åter. Får jag blott halfva behofvet fylldt på det hållet, skall jag för ständernas ögon hänga denna flagga vid första plenum plenorum, under nästa riksdag och säga: Gode herrar och svenske män! Här sen i ödets i koncept uppsatta dom; gifven mig penningar till en ny, af stora skepp bestående, flottas byggande eller frukten att blifva vår mägtige granne underdånige. **)

"Klippenfelt!"

"Hvad befaller Ers Majestät?"

"Gör dig färdig att resa till Helsingforss och, vidare, derifrån till Carlskrona, med fregatten Hvita

---

*) Denna märkvärdiga Trofé beskrefs mycket noggrannt i den tidens svenska tidningar; med tillägg: att amiralen grefve Orlau hissade samma flagga eller åtminstone en dylik, på sitt chefsskepp då han den 6 Juli 1700 lyckades uppbränna turkiska flottan vid Tschesme.

**) Hvad här blifvit anfört om bataljen vid Svensksund, den 9 Juli 1790 är i det hufvudsakligaste fullkomligt historiskt.

Falken. Ryktet om stora rustningar på flottans hufvudstation måste fordersammast spridas; berättelser om Chapmans å nyo i anspråk tagna verksamhet utgå åt alla sidor. Det skall heta: att två linieskepp — nej, tredäckare ville jag säga — gå utaf stapeln hvar tredje vecka, för nästa års kampanj; och att alla reservfartyg tacklas. Du får äfven ett bref till hertigen, storamiralen."

XXXVIII.

I norden har väl knappt — undantagande efter eldsvåda — någon stad så hastigt förändrat utseende, som Helsingfors. Till dess nuvarande ståtliga byggnader funnos ej minsta tecken då Finland bortrycktes ifrån Sverige; och tjugo år förut anade ingen att de nånsin skulle uppresas.

På den tid vår berättelse vidrör, såg man endast anspråkslösa, mindre talrika bostäder, visserligen tillräcklige för ställets vanliga befolkning, men ur stånd att derjemte hysa de många gäster, hvilka ifrån den vid Sveaborg liggande örlogsflottan, dagligen gjorde besök och, till någon del, önskade hyra sig rum för en eller annan vecka. Trängseln var således besvärlig äfven på gatorna, och de sjöofficerare, som dertill hade råd, gjorde små lustfärder åt landet, när nemligen permission kunde erhållas.

Öfvertalad af några yngre kamrater hade kapten Stiller deltagit i en sådan utflygt, som bordt slutas kl. 8, på det att samtlige måtte hinna om bord före kl. 9, då nattskottet smälde; men sällskapets plurali-

tet påstod, att man ej skulle bryta ett så länge sak-nat trefligt lag, innan alla de medförda mat- och drickesvarorna blifvit förtärde. Emellertid gick solen ned och tjocka, åska bebådande moln uppstego på himlahvalfvet, så att återfarten skedde under ett i Juli månad ovanligt mörker. Ju närmare vagnarne nalkades stadsporten, desto mer började Hvisa Falkens förut pratsamma chef blifva fåordig.

"Jag tror att bror Stiller är rädd för åska", sade den bredvid honom sittande. "Han får rättnu inte fram en enda mening."

"Åh nej", afbröt en annan som åkte baklänges. "Korken sprängdes så oskickligt ur sista champagne-buteljen, att den flög i halsen på vår hederlige holländare."

"Pladdra så mycket ni behaga, så länge. Edra munnar blifva nog lästa, när vi komma till embarkeringsstället."

"Hvarför?"

"Ponera, som min skeppsskrifvare plägar säga då han vill bevisa något, ja låt oss ponera att flaggkaptenen gjort en liten aftonpromenad längs sjöstranden, efter permissionstidens slut, funnit båtarne toma och ställt en adjutant på utkik för att varsko om vår ankomst."

"Han har min själ rätt; men vi skola visa att vi äro goda manövrister äfven till lands", svarade en munter herre, som satt utmed kusken. "Jag blir lots och ansvarar för att min styrande granne håller utaf vid första lämpliga gathörn, så att vi uppnå hamnen på en bakväg."

I detsamma, eller just som de med saktad fart passerade stadsporten, steg en officer fram, ropande: "Håll! Är kapten Stiller i vagnen?"

"Jo, gudnås, jag hör verkligen till styckegodset i denna otäcka lastpråmen; men hvad skall prejningen betyda? Hvad vill herrn mig?"

"Det är icke egentligen jag, utan hertigen, som vill något. Var god och stig ut, för att genast infinna er hos honom."

Lyckligtvis kunde ingen, för mörkrets skull, se den stora förändring, som kaptenens ansigte undergick. Alla dess drag utmärkte förskräckelse; munnen stod halföppen, hans annars så rörliga tunga tycktes förstenad. Ledsagaren gick tyst, på ett par alnars afstånd, lik en fångbevakande soldat, och det enda, som ännu vidmagthöll sista gnistan af Stillers sjunkande mod, var att sabeln ej blef dragen.

Ankommen till bestämd ort, infördes han i en mindre kammare, der storamiralen, som nyss slutat diktera något för sin flaggkapten, genast sporde:

"Hvar håller ni hus, min gunstig herre?"

Intet svar.

"Begriper ni Svenska? — Jag frågar, hvarför ni underståtl er att öfverblifva permissionen?"

Tyst som muren.

Under tiden hade hertigen fattat en trearmad ljusstake, gick emot dörren och lyste på den tilltalade, för att göra sig förvissad om, huruvida ej något misstag, i anseende till person, kunde ega rum; men tvärstannade och utropade:

"Gud bevars, så karlen ser ut! — Alldeles dödsblek! Är ni sjuk, min gode vän?"

"Ja-a. — Jag blir alltid förkird, när jag första gången sätter foten i land efter en sjöresa; men i dag är det topp rasande."

"Tala då vid min lifmedikus och gå till sängs. Jag skall kommendera en annan kapten, som afseglar med Hvita Falken, eller låta Wågenhjelm få befälet."

"Skjut mig då heldre bums för pannnan, nådig Ers Kongl. Höghet; ty i alla fall öfverlefver jag aldrig en sådan paschås. Bara jag kommer på mitt gamla halfdäck, återvänder helsan."

"Nå, så qvickt ombord med er! Instruktionen erhålles utaf konungens page Klippenfelt."

"Klippenfelt? Skall jag taga instruktion af min fordna fändrik?"

"Jag tror ni gör invändningar?"

"Nej, nej! Ers Kongl. Höghet; jag gör, ta mig fan, ingenting. Ack den fördömda landtsjukan."

"För min räkning har jag blott en enda sak att lägga på ert minne. Ni är dödsens barn, om fregatten blir tagen. Gud vare hos er!"

Så fort Stiller orkade röra sina små tjocka ben, rultade han åstad emot landningsstället, kastade sig handlöst i slupen och skrek: Sätt utaf! Bröstet flämtade som på en tröttsprungen jagthund, stora svettdroppar nedföllo ifrån pannan.

Vid ankomsten till fregatten blef hans första fråga:

"Hvarföre låter ni halfva besättningen krafla med båtarne längs sidorna? Mycket klokare hade varit om ni i stället vindat hem ankaret."

"Det senare är redan gjort; till det förra egde jag mina giltiga skäl", svarade löjtnanten. Herr Klippenfelt anförtrodde mig hvad som förestod, eller att vi skola smyga oss ut genom den fiendtliga flottan under natten."

"Än se'n då?"

"Jag har bemärkt att Hvita Falken, i anseende till certen, temligen liknar en liten rysk trettiotvåa, som ofta besöker den blockerande eskadern, men han har röd sida och smalare merssegel. Det föll mig derföre in att vi borde bestryka vår hvita rand med cinober, hvilket rätt straxt är verkstäldt; utbyta vår

igenkänningsflög, på toppen, emot en röd och blå, som ryssen nyttjar och, med ljusblå färg i ytterkanterna, maskera våra merssegel så att de, åtminstone sedda långt ifrån, visa sig smalare än de verkligen äro."

"Förståndigt. Sätt in sluparne och gör klart att gå till segels, medan jag läser orderne."

En timma senare, eller klockan emellan tolf och ett, föll fregatten och löpte ut för god vind, den vanliga farleden. I anseende till mörkret skulle detta vågstycke varit mer än farligt, om det icke gynnats genom åskväder. Blott de täta blixtrarne gjorde det möjligt för lotsen att hålla reda på grundens lägen, och då dagningen inföll syntes afståndet ifrån de bakom kryssande ryska fartygen tillräckligt stort, för att lifva hoppet om befrielse ifrån jagt å deras sida.

Den lycka hvarmed resan börjats, tycktes äfven vilja vidhålla under dess fortsättning. Vinden drog sig väl, fram på dagarne, till något sydligt streck, dock återkom den fullt nordlig hvarje natt. En afton, vid solens nedgång, hade man just pejlat Gottlands norra udde syd sydvest hän, för att sätta kurs öster om denna ö, då tvenne seglare stucko upp i den framförliggande horizonten. Att de voro örlogsmän kunde icke betviflas och de framdrefvos af en gynnsam vind, hvarföre ett möte med dem blef nästan oundvikligt, ifall den tillämnade kosan vidhölls.

"Detta ser litet brokigt ut", anmärkte Wågenhjelm.

"Gör så, ja", svarade kaptenen. "Men inte högre och inte lägre så kunna vi slippa undan, genom att helt simpelt gå vester om Gottland; hvilket också skall ske, bara det mörknar lite."

"Dertill passar nu stående, sydvestliga bramsegelskultje, mindre väl."

"Dör snart ut och blir nordlig, efter gammal vana."

"Ryssen har sin egen goda tur."

"Palla honnör, som Vaudreuil brukar säga, så slåss vi med dem."

"Ursäkta, herr kapten, jag säger à la bonheur", ljöd en stämma i grannskapet.

"Jaså, understår du dig att lyss? Det får du tjugufem för vid chorum i morgon bittida — om vi då inte ha annat att sköta", — tillade han sakta.

"Jag har lust att springa upp på förbramsalningen och betrakta dem genom min kikare."

"Ja, gör mans det."

När löjtnanten åter infann sig lydde rapporten, att han säkert ansåg de nämnda fartygen vara tvenne fiendtliga fregatter och trodde dem, att dömma efter den kurs de styrde, hafva varsnat Hvita Falken. Mellertid växte vinden jemnt, ända till en timma efter midnatt, då det hastigt stillnade och nordosten derpå började blåsa.

"Jag visste väl att det så skulle hampa sig", utbrast Stiller. "Nu är det vår tur som kan kallas god. Låt öka segel. Skulle hin håle hafva hjelpt moskowiterna så, att de kommit nog nära för att jaga oss, håller jag in uti första Svenska hamn och landsätter ambassadören, som sedan får resa per kärra. Kalla hit högbåtsmannen, jag vill tala med honom."

Kattulin, som ej var långt borta, stod snart inför chefen med hatten i hand, frammumlande sitt vid dylika tillfällen vanliga:

"Här, herr kapten!"

"Säg mig fort och så tyst du kan, hvad löjtnanten hittade på med tacklingen under min bortovaro? Gjorde han några nymodiga, engelska inventioner, som jag ej observerat?"

"Nej, ingalunda. Nog är han en förståndig man, alltid, bara han inte sku' vara en sådan fritänkare."

"Jag frågar inte efter hvad han tänker, utan hvad han befallt. Begriper du det?"

"Jo, visst begriper jag; men tankar skada lika mycket, som handlingar, på sön nemligen."

"Är du tokig, finngubbe?"

"När han kom ned ifrån bramsalningen och mötte mig, sporde han: har du ingen bit qvar utaf den bräckta stången, som kan kastas i hafvet, för att skaffa oss god vind?"

"Wågenhjelm är en stor spefogel; men du ser sjelf att hans prat ingenting betyder. Vinden blef ju gynnsam och spökskeppet har icke synts till?"

"Jo, dess värre, låg det straxt derpå helt tydligt under Sandön; det kan Klippenfelt bevittna, som först gjorde upptäckten."

"Ni ha, begge två, sett i syne; annars skulle det ej undfallit min uppmärksamhet. Det var en stor fiskarebåt."

"Låt så vara då. Sauningen tar alltid ut sin rätt och vår herre straffar de otrogna."

Detta samtal förminskade icke kaptenens goda förhoppningar; likväl blef han stundtals något tankfull, ögonen vändes oupphörligt emot nordost, för att se om der snart skulle bilda sig en ljus strimma. Så inträffade slutligen och straxt efteråt ropades, ur förmersen: två seglare rätt för-ut!"

"Blås: Alle man på däck! Jag vill göra chorum", befallde Stiller, sedan han en liten stund begagnat kikaren. "Men denna gången indrages psalmerna, så att vi bara läsa morgonbönen, Fader vår och Välsignelsen."

När andaktsöfningen var slutad återtog han, med ljudlig stämma:

"Gossar, två ryska fregatter hafva lyckats afskära vår kurs och två utvägar äro att välja på. Vi kunna

ännu lägga öfver bidevind och fly, som backharar; vi kunna gå dem på lifvet, ge dem näsbränna och visa att de ej förmå hindra oss. Detta senare blir en hård lek, som torde misslyckas om någon enda sviker. Jag frågar er derföre: kan jag säkert lita på att hvarenda man, gladeligen och af hjertans grund, gör sin skyldighet när det gäller?"

"Ja, ja!" ljöd det i chorus, jemte några för sorlet knappt hörbara "Yes, certainly! — oui, oui!"

"Nå, så Gud bevara konungen och välsigna fäderneslandet! Kanonkommendörerna ansvara mig att alla pjeser äro fullkomligt i ordning, laddade med dubbelskarpt. Hissa rysk vimpel! Hvar och en på sin post!"

Antingen de ryska fregatternas chefer verkligen blefvo narrade af Hvita Falkens för tillfället egande utstyrsel, eller trodde att den svenska kaptenen ansåg dem för vänner, och de således önskade låta honom, tills vidare, vara uti denna villfarelse, kunna vi icke säga. Det senare är dock sannolikast; ty segelns konstgjorda förminskning måste upptäckas på så kort afstånd och om han anat att träffa fienden, skulle han ofelbart sökt ett längre, hvilket ingenting förhindrade.

Äfven å deras sida begagnades falsk vimpel, nemligen svensk, och då de sågo rofvet styra rakt ned på den främsta, en svår fyratiofyra, lemnade den eftersta, en trettiosexa, med flit dugtig distans, säker att hinna fram nog tidigt ifall någon strid uppstod.

Medan seglatsen sålunda fortsattes, bad Stiller att få ensamt tala vid Klippenfelt och sade:

"Kulorna berätta icke på förhand hvem de ämna träffa och jag önskar att kunna gå ur verlden fullt klarerad. Stundom har jag varit något obillig emot er, hvilket nu ångrar mig, sedan ni både visat så mycken sann fallenhet för örlogstjensten och utmärkt väl fört ett kofferdifartyg; men jag vill godtgöra detta

fel, om ni gillar sättet. Glöm page-värdigheten för en stund. Blif åter bara fändrik, stig ned på batteriet; tag befälet derstädes, håll noggrann uppsigt öfver rigtningen när det skall smälla, och att ingen ovanlig rörelse intilldess förmärkes."

"För detta vänskapsbevis kan jag ej nog uttrycka min erkänsla och hoppas att få motsvara er väntan."

"Det kommer derpå an när jag talat till slut. Om vi öfvermannas, eller något oförutsedt missöde gör oss redlösa, har hertigen mitt löfte att fregatten ändå icke skall falla i fiendens händer. Gissar ni nu hvad jag menar?"

"Fullkomligt."

"Nå, säg ut!"

"När vi träffas hos vår herre vill ni kunna taga mig i famn och yttra: Se här står den, som enligt order antännde krutdurken."

"Ni är en hederlig, begriplig karl. Se der, gif mig ett äkta svenskt handslag."

Liksom de blott afhandlat ett alldaligt ämne, gick fändriken till sin förtroende-post och kaptenen, med vanligt lugn, upp på hyttan.

"Skola vi gå för om den främsta?" frågade löjtnanten.

"Nej, tack. Då spänner kamraten genast efter oss. Den ansenliga öppningen emellan dem båda är bästa vägen. Hissa en liten stormflagga, helt oförmärkt under mesangaffeln; men haf den stora påstucken, till framdeles ombyte."

Klart öfverallt!

"Ryssen hissar flagg."

"Skönt — — pang! der smällde också prejskottet. Smått bagbord om bord, med rodret! Fira brassar och boglinor lempligt om styrbord, hala om bagbord! väl!"

I detsamma gick ännu ett skott hvars kula tangerade vaterstaget.

"Hal ned stormflaggen!" fortfor kaptenen "kadett, varsko på batteriet att manskapet skall hålla sig färdigt att, när så befalles, efter första laget bemanna båda sidor och dubblera vid kanonerna inom hvar pluton."

Genom stormflaggans nedhalande i förening med Hvita Falkens manöver för öfrigt, trodde Chefen på den störs a ryska fregatten att saken redan var afgjord och ingenting mera återstod än att, helt makligt anamma prisen efter dess upplofning. Till ingifvande af vederbörlig respekt, låt han likväl sina serviser stå qvar vid kanonerna med luntan i hand och utsåg, mellertid, prismästare jemte folk, som borde besätta det så lätt eröfrade fartyget. Detta undgick ej den oafbrutna uppmärksamhet, hvilken gubben Stiller egnade åt allt rundt omkring honom. Öfvertygad att trettiosexan gjorde sig fullkomligt säker och behöfde minst fem minuter för att, efter erhållen väckelse, hinna ned, syntes det magtpåliggande ögonblicket vara inne.

"Hissa flaggan! opp med rodret! skefva akterseglen!" ropade han. "Chargera med hela batteriet om styrbord! gör ert bästa!"

Fast än ryssarne blefvo både förargade och häpne, måste de beundra det sätt, hvarpå Hvita Falken svepte omkring den största fregatten, gaf honom hela laget långskepps, lofvade upp i lä, fortsatte skjutningen emot bagbords låring och föll utaf, för att äfven genom långskeppsskott helsa den andra, till hjelp kommande fienden. Lyckligtvis var bestörtningen så allmän på den först anfallne, att en god stund förflöt innan dess kanoner började spela; men i samma mån, som folkets öfveraskning upphörde, steg eldens häf-

tighet från det hållet och skulle kanske gjort en högst betydlig skada om man rigtat lägre.

Icke destomindre träffade åtskilliga kulor Hvita Falkens skråf; månget qvidande blandades med stridsbullret. I afsigt att gifva nya befallningar förde kaptenen roparen emot munnen, då han bleknade och föll baklänges på däcket uti en ström af blod.

"Jag fick mitt högra ben bortskjutit" yttrade han till de närmast stående. "Laga att jag kommer ned på trossbotten och bed löjtnanten ta emot befälet. Han vet hvad han bör göra. Helsa besättningen att den icke skall misströsta; ty ännu är ingen fara för hand."

När Klippenfelt såg chefen bäras öfver batteriet, tyckte han sig höra en osynlig ande hviska: tror du nu på årsgången? Hvarvid något likt kall svett kändes längs ryggraden. Straxt derefter beordrades han till Wågenhjelm, som ifrån hyttan styrde det hela och, emellan kommando-orden afbrutet sade:

"De ryska fregatterna bära sig bättre åt än kaptenen väntade. Den mindre föres bestämdt af en engelsman. Endast ett par lyckliga skott kunna hjelpa oss. Försök att klippa utaf någon stång eller rå, när jag girar till."

"Aj, aj!" svarade fändriken. "Jag skall försöka." Hvarefter han återvände till batteriet, utvalde tre kanoner på hvardera sidan, ställde sig vid den ena, befallde Old Jack och Vaudreuil blifva kommendörer vid de begge andra, utsatte två man hvilka skulle rapportera hvad som skedde i vädret och afvaktade händelsernas lopp.

"Nu brassa de fullt och öka segel", anmälde den ena utkikaren.

"Det vill säga, att vi söka komma undan?"

"Ja!"

"Fort, ett par kanoner i akterportarne! måhända kan jag med dem uträtta tillräckligt."

Detta lyckades dock icke. Krutröken, som dref ned på Hvita Falken, hindrade att tydligt se; vinden hade friskat, både rullning och dufning voro för starka, att medgifva säkra skott. Så hade det gått en stund, då storseglets gigande rapporterades och vid en förändrad, af de mest befarne matroserna genast bemärkt fartygets lutning, ropade Klippenfelt.

"Bemanna hela styrbords sida! Ladda med rundkula! rigta på fiendens förmärs och hör väl upp, så att laget efter mitt kommando blir samtidigt. Ni, mina fordne kamrater och i dag sekundanter (tillade han) visa att verkliga falkögon finnas här om bord."

Härvid inträdde ett af dessa förhållanden, hvilka omöjligt kunna sannt skildras; eller då sjömannens skicklighet, ledd af eget omdöme, tages i yttersta anspråk. Intet kommandoord, ingen föreskrift, vore tillräckliga för att verka hvad man vill åstadkomma; större delen deraf måste bero på den enskildes under stillatigande, i samband med det hela, sig utvecklande verksamhet och vana.

Småningom minskade Hvita Falken sin fart; lutningen åt babord blef betydlig; det var liksom han stannat ett ögonblick. Nu skallade ett genomtränganande "ge-fyr!"

Efter de hvarandra tätt följande smällarne hördes ett aflägset brak. När den snart försvunna röken lemnade fri utsigt, hängde den största ryska fregattens förstång öfver backen, storbramstången, klyfvare och jagerbommarne hade gjort sällskap.

"Tack mina vänner!" sade Klippenfelt leende. "Det var mästerligt skjutit, men mera återstår, om jag gissar rätt. Till bagbords sida! Sätt in dubbelt skarpt!"

Fartyget föll vorde vind, lade sig på andra bogen och mötte den mindre ryska fregatten, med ett lag långskepps innan den hann lofva upp; likväl skedde härigenom ingen särdeles skada å tacklingen. Skickligt manövrerad låg denna fiende snart uti behörig ställning och en ny, häftig strid hade räckt omkring åtta minuter, då han miste jagerbommen jemte förbramstången. Men Hvita Falken var ej heller oslickad. Mången af dess tappra besättning befanns död eller sårad; timmermannen rapporterade vattnets stigande i rummet, genom flera erhållna grundskott, hvilka ej kunde sorgfälligt lagas i anseende till de under drabbning nästan oåtkomliga hålen.

"Ännu ett lag och sedan hålla vi fullt!" ropades ifrån däck.

Befallningen åtlyddes och fastän löjtnanten vid manövern visade utmärkt sjömanskap, förmådde han omöjligt hindra att fiendens kulor träffade svenskarne, i den af alla då farligaste linier.

"Akterkanonerna måste åter spela", sade Klippenfelt. "Jack och Vaudreuil bli kommendörer; jag sjelf befaller huru de skola rigtas!"

Ödets beslut stämde dock icke härmed öfverens. En skråkula träffade fändriken i underlifvet och beröfvade honom sansningen.

Obestridligt egde Hvita Falken en stor fördel uti sin välsegling. Inom en fjerdedels timmas förlopp hade han så långt försprång, att fiendens bortdöende eld från bogkanonerne alldeles tystnade. Vid middagstiden upphörde äfven jagten.

"Nu äro goda råd dyra," hviskade Wågenhjelm till Kattulin. "Genom den starka pressningen med segel hafva läckorna än mera öppnat sig; vattnet stiger oupphörligt. Folket uttömde sina krafter under drabbningen, pumparne gå lamt, hvarjemte 18 döda

och 32 sårade göra en betydlig lucka i vår vanliga arbetsstyrka.

"Ganska sannt herr löjtnant", svarade högbåtsmannen. Emellertid var det en guds nåd att inga rår eller stänger blifvit afskjutna, äfvensom att de skadade vantens, stagens och bardunernas pålaggda stoppare höllo stånd, vid en så hård frestning."

"Ni är en förträfflig man, som gör heder åt den skola hvari ni bildades och jag skall icke underlåta att framhålla edra utmärkta förtjenster. Låt mig höra er mening angående hvad vi nu böra göra. Tror ni den svaga besättningen står bi med pumpningen ända till Carlskrona eller vore det bäst att ankra vid Calmar?"

"Ingendera delen passar, enligt mitt begrepp. Om vinden blir sydlig och vi nödgas kryssa bär det på tok. Inte långt borta ha vi inloppet till Ekenäs, hvars hamn är god. Min gamle, stackars kapten, behöfver genast bättre skötsel än han kan få om bord, bland all denna oredan; helst timmermannen strök med och vi torde få vänta länge innan kajutan blir färdiglagad. Jag var nunnas hos honom, då han sade: denna qvalmiga ångan i hålskeppet qväfver mig. Sammalunda kommer ej heller Klippenfelt till sans igen, förr än ren luft uppfriskar lungorna."

"Er åsigt är rigtig och skall följas. Befall att man har ett lotsskott klart när gösen hissas!"

"Får jag klara opp däcket och kobryggan efter eget behag?"

"Gerna."

Den innerliga glädje, som lyste ur Kattulins ögon vid detta svar och de betydelsefulla men förstulna blickar han kastade bagbord hän, tillkännagåfvo en sådan särdeles förnöjelse att det väckte Wågenhjelms uppmärksamhet. Fortsättande sina anordningar, rörande

styrningen och manövern gaf han dock noga akt uppå högbåtsmannens åtgärder, hvilka i början ej antydde något ovanligt. Slutligen och då han länge stått vänd med ryggen åt backen, kom Old Jack smygande genom förluckan, fastnajade ett par jerntackor vid en förstång under det Vaudreuil bände en stropp omkring desamma och högg tacklet i öglan. Utan kommando hissades pjesen och firades sakta i hafvet; då äfven de begge matroserna begåfvo sig utom bords. Besitta mig tror jag icke att gubben lurat mig, sade löjtnanten för sig sjelf och ämnade springa ned ifrån hyttan; men stannade vid åsynen af en liten oväntad procession. I spetsen för sina handtlangare marscherade Kattulin till lovarts reling, äntrade upp på bastinjeringen, aftog hatten, bockade sig tre gånger och utkastade några glimmande silfverpengar. Jag måste kalla skeppsläkaren, ty menniskan har mistat förståndet; tänkte Wågenhjelm, hvarvid han kom att skåda ut åt lovart och såg den eviga skonerten ligga under Öland.

"Obegripligt" mumlade han, men bibehöll sin plats utan vidare forskningar, ända tills lotsen stod på däcket då han frågade:

"Har kommerserådets ännu flyttat till Ekenäs herregård."

"Nådig frun och mamsellerna ha vistats der ett par veckor; herrn sjelf väntas dagligen."

"Tror du att vi kunna få begagna kontorsbyggningen vid lastageplatsen för våra blesserade, medan fregatten reparerar sina i en svår strid erhållna skador?"

"Utan tvifvel; vid sådane tillfällen lemnas all möjlig hjelp med uppräckta händer. Om herrarne hafva doktare med sig sjelfva så är det bra, ty ännu sakna vi den sorten. Deremot finnes både goda plankor och skickliga timmerkarlar på stället."

När ankaret fallit rapporterade Wågenhjelm för kaptenen hvarest de befunno sig och erhöll dess bifall hvad fartyget beträffade. Deremot nekade Stiller envist att flytta i land.

"Skulle jag skiljas ur denna verlden" sade han "må det ske direkte ifrån den köl på hvilken Hans Majestät satt mig till befälhafvare. Blir jag åter frisk är min åstundan att bruka trädbenet första gången, då jag linkar öfver relingen."

"Derutinnan har herr kaptenen, med förlof, alldeles orätt" inföll Kattulin. Ingen bör vara sjelfspilling och försaka ett godt lazarett på hvilket lifvet kan räddas, helst då fråga ej är om att gå till sös. Sku' det rigtiga benet stryka åt, blir stumpen nog så länge öm att trädbenet ej på år och dag kan begagnas. Mellertid måste inflyttning i land ske, hvarvid det passar en gammal söman bättre att såsom sjuk än såsom friskrifven hissas ned i båten."

"Och jag fodrar såsom vän, att herr kaptenen upphör med sin för blessyren högst skadliga envishet", tillade Ödman.

"Så slå i guds namn en göling på mig och lägg till spels. Hvar är ambassadören?"

"Klippenfelt fick äfven en svår blessyr."

"Bad han någon annan sätta eld på krutdurken, ifall fregatten blifvit tagen?"

"Han förlorade sansningen och har knappt ännu återfått den."

"Nå, då var han ursäktad. Låt en säker karl genast resa till Carlskrona med depescherna."

XXXIX.

För tillfället var Hvita Falkens besättning åtskiljd i tvenne, hvad verksamheten beträffade, mycket olika delar. Med de friska och helbregda försåg Wågenhjelm den sönderskjutna tacklingen, krängde fartyget och lät laga alla förut oåtkomliga skador nära eller under vattengången. De sårade flyttades till kontorsbyggningen vid lastageptatsen.

Det bästa rummet å nämnde ställe hade blifvit förvandladt i en, man kunde nästan säga smakfull, salong, prydd med herregårdens vackraste möbler. Midt på långväggen stod en beqväm säng, hvars gröna, tjocka damast-omhängen ytterligare försvagade den igenom sidofönsternas träd-jalusier sparsamt inträngande dagern och kastade en temligen mörk skugga öfver kaptenens ännu glädtiga anlete.

"Usch! — jag börjar känna mig så otäckt het", yttrade han, "var god och öppna dörren, så att här blir friskare luft!"

"Hvad säger herr doktorn om den saken?" frågade kommerserådet, som aftonen förut anländt ifrån

Stockholm och nu, jemte sin hustru, satt på en till sängfoten framdragen chaiselongue.

"Wenn min Herrschaft auch eppnede taken, schullte han doch plife like varm. Desse rede flammer, som fliger efver kindbackerne petide Suppurations-fieber; men jak schall jå und hemte schvalkende mixtur", svarade en mager, medelålders man och aflägsnade sig.

"Hvart gjorde ni utaf den unga, hyggliga Svenska läkaren, hvilken besökte oss förliden sommar?" inföll kommerserådinnan.

"Jag glömde honom i Sveaborg."

"Glömde? — huru var det möjligt?"

"Jo, ser hon, min goda hennes nåd, efter gatloppet vid Viborg behöfdes skickliga plåsterprinsar, som gemene man kallar dem, och expeditions-medikusen, vår beskedlige Gersdorff, lånte eller rättare bytte sig till alla sådane emot Tyska fältskärsgesäller, hvaraf man för flottans räkning värfvat ett stort antal. Ordarne om afseglingen erhöllos så hastigt att jag inte tänkte på eget behof och det får jag pligta för. Nog kapade vår konstmakare min benstump hastigt och lustigt, fastän det gjorde gement ondt; men huruvida han vet rätta sättet att läka skadan är ett annat, ännu outredt kapitel."

"Måtte herr Ödmans försök att skaffa erfaren, pålitlig läkare ifrån någon stad, lyckas och den väntade snart komma!"

"Min trogne vän gör säkert allt hvad han kan. Mellertid vill jag probera tyskens mixtur, ty febern artar sig ganska allvarsamt."

Det straxt derefter intagna läkemedlet verkade likväl icke till särdeles båtnad. Patienten föll uti yrsel, hvilken räckte flera timmar och då han, emot midnatten, återfick fullkomlig sans, gjorde Walm tec-

ken att förbindningen borde efterses. Under denna åtgärd hviskade skeppsläkaren:

"Potz sapperment! der Kalte Brand schtiger redan opp åt magen."

"Aj, aj!" utropade kaptenen, som hade skarp hörsel. "Min bräckliga lefnadsskuta står ohjelpligt på grund och jag måste berga uppbörden, så långt tiden medger, innan hon kantrar. — Uti den Store redarens liggare ofvan skyarne, hoppas jag att min factura inte är sämre annoterad än alla andra syndares; ty ingen finns, som ej behöfver eftergift för missräkning och jag har dagligen bedt derom. En lagkarls hjelp är det enda jag numera åstundar; kan någon sådan erhållas?"

"Nej, tyvärr", svarade kommerserådet; "men för bevittnandet af er yttersta vilja, torde Wågenhjelms, Kattulins och min närvaro blifva tillräcklig."

"Åh ja; nödfallsvis brukar man träben, säger ordspråket, som jag tänkte få besanna i en annan mening tagit. Kalla hit dem, om nådig frun skulle täckas göra mig den hedern att gunstbenäget förrätta min saknade skeppsskrifvares tjenst."

Sedan ett bord jemte skrifdon blifvit framsatte och löjtnanten samt högbåtsmannen infunnit sig, återtog han:

"Den lilla, kontanta förmögenhet jag eger, delas uti fyra lika parter, af hvilka herr Abelkatt-ulin får en, 1:o för sin mångåriga sjöfart; 2:o för det han är den bästa tackelbas i hela flottan; 3:o för sin emot mig städse visade trohet och 4:o för de ett tusende och en roliga paschåser han berättat på lediga timmar."

"Herr kapten!" afbröt högbåtsmannen, låtsade nysa och manövrerade med en stor gul silkesduk omkring näsan, för att obemärkt kunna aftorka ett par tårar.

"Inte behöfver jag några pengar inte. Bättre sku' det passa sig att ge mig någon persedel till minne."

"Inga inväuningar! Ännu har jag befälet å Hans Majestäts fregatt Hvita Falken och skall hålla disciplinen vid magt, så länge min vimpel blåser. Du får således en fjerdedel och, dessutom, vår under norrska kusten bräckta förstång."

"Den fick söråna, när vi sku' göra an Ekenäs."

"Och ändå stryker jag med? Ser du, dina trollerier slå bom."

"Att skatten gafs för sent var inte min skuld. Dess slutliga lemnande räddade likväl fartyget, som annars aldrig uppnått hamn, ty spökskeppet följde oss tätt i hälarne."

"Låt så vara då. En fjerdedel afses till betalning åt kronan för den offrade stången och resten delas, efter Ödmans godtfinnande, emellan de svårast blesserade, hvilka icke följa mig i grafven och de dödas ibland besättningen närmaste anhöriga. Herr kommerserådet behagar hålla tillgodo hvad som finnes qvar utaf mitt äkta Maderavin, för att tömmas vid något högtidligt, gladt tillfälle. Skulle det passa sig att min skål drickes, har jag ingenting deremot, bara det sker med bombertar. Löjtnanten får min engelska kikare, roparen, sjökorten och märkesböckerna. Klippenfelt får bordservisen, ty jag spår att han blir gift om han kommer sig, då husgeråd alltid är nyttigt; item den luntstake han afsåg för att sätta eld på krutdurken med. Nådig frun vågar jag vördsamt tillbjuda min stora Ostindiska punschbål, ett äkta barn ifrån pang-tschangs fabrik i Canton. Kan sedan en auktion å småplocket inbringa något, tillfaller det denna socknens fattiga. Slutligen och såsom icke befintligt på inventarium, får Ödman alla mina skrifna anteckningar, för den händelse han ämnar samla sjöhistorier. —

Gif mig nu pennan, så skall jag för sista gången rita mitt namn."

"Har herr kaptenen ingenting vidare att tillägga?"

"Inte det jag erinrar mig", svarade han och tog sig med handen om hakan. "Jo, det var sannt, finns här någon barberare?"

"Min betjent för knifven ganska skickligt."

"Låt honom då genast komma hit, så att jag slipper bli rakad, som en galt, efter döden."

"När skägget var aftaget började Stillers lifslampa märkbart slockna; men han hade ännu styrka att tillägga:

"Farväl mitt herrskap! Tänk ibland på en fattig sjöman, som gått till botten. Tack, herr löjtnant, för allt biträde i tjensten. Säg något vackert, å mina vägnar, åt vår tappra besättning. Jag har stått nog till rors; glaset är utrunnet och ni måste lösa utaf mig. Glöm bara icke rapporterna till kungen och storamiralen."

Vid svaret: de äro redan afsände, gjorde kaptenens hufvud ett den djupa tystnaden icke störande bifallstecken och nedsjönk för alltid.

"Tillåter du mig att följa dig, min vän?" frågade fru Walm sin man, som sökte smyga sig bort, synbart upprörd af hvad han nyss skådat.

"Må göra", svarade kommerserådet tveksamt. "Jag kan möjligtvis behöfva råd; men ber dig, sök icke att alldeles afböja hvad jag ämnar företaga mig. Här finnes flere på detta ställe, hvilka snart torde möta den gamla sjöbussen. Charlotta har försvunnit och måste vara hos någon bland de lidande."

"Din förmodan är sann. Vår stackars dotter sitter vid Klippenfelts sjukbädd; likväl vore det grymt att förbittra hans kanske sista stunder. Den, som såras

i striden för fäderneslandet, har rättighet till sina medborgares ömmaste omvårdnad."

"Vi hafva nyss hört, huru en döende gubbe till det yttersta bibehöll känslan varm för allt hvad som legat honom mest om hjertat, och ungdomen måste ega än mera uthållande lifskrafter. Klokheten bjuder derföre att jag får tidig del af deras samtal, i händelse något sådant hålles emellan fyra ögon. Han bor ju uti Charlottes fordna arbetsrum, bredvid mitt så kallade kontor?"

"Ja."

"Till det senare finns blott en enda nyckel, som jag tog med mig när vi reste åt Stockholm och nu ligger i min ficka. Genom lilla trappan, ifrån förstugan på norra gafveln, kunna vi smyga oss in och de skola icke ana att de hafva vittnen.

Medan kapten Stiller uppsatte sitt testamente hade fändriken, af tre dygns beständiga plågor, utmattade fändriken somnat, men blef småningom orolig och tycktes antingen lida af en under hvilan tillstött ny smärta, eller hemsökas af obehagliga fantasier. Kinderna skiftade ofta färg, ögonlocken darrade, stora svettdroppar nedrullade ifrån hans höga panna, armarne utsträcktes liksom för att omfatta något, genom de halföppna läpparne framträngde stundtals orediga ljud, eller rättare en blanning af qvidande och tal. Slutligen hördes tydligt:

"Charlotte, Charlotte! Du får icke fly, förr än du förlåtit mig. — Gif mig blott din hand till bevis derpå. — Kaptenen har mitt löfte att jag skall spränga fregatten i luften. Fort, skynda! Fienden äntrar

oss ifrån båda sidor! Hyttan är redan tagen; vår flagga strykes! — Batteriet fylls med Ryssar. — Jag vill vänta tills de hunnit väl samla sig. — Tyst! de nalkas krutdurken. — Din hand! Din hand! — Ha! det är för sent! — Bort, bort härifrån! — Galna flicka, bort! — Jag blåser askan utaf luntspetsen. — Du blir qvar? — O Gud hvad jag är lycklig! — Vi skola följas åt in i evigheten. — Fatta min venstra arm; den högra bör jag hafva fri. — Håll fast, håll fast! ty — nu! - - - - -"

Under denna monolog närmade en qvinnogestalt sig och vidrörde ynglingens fingerspetsar med sina läppar, noga aktgifvande på alla förändringar i hans anletsdrag. Efter det sistnämnda utropet sjönk han tillbaka, öppnade ögonen, stirrade vildt och återtog:

"Besynnerligt! — Ingen knall skakade luften; ingen låga svedde mina lemmar. Likväl är jag redan förd till paradiset af min skyddsengel."

"Lugna er, herr Klippenfelt! Ni löper ingen fara. Jag vakar troget."

"Er? — Ni? — Finns det också förvända språkbruk i himlen?"

"Huru vill ni jag skall säga?"

"Kalla mig du."

"Du har blott drömt", svarade hon och rodnade.

"Hu! — Nu börjar mina tankar ordnas. Jag är icke död, blott farligt sårad. Men ett säkert medel återstår." Härvid uppreste han sig häftigt.

"Stilla! — För Guds skull, hvad ämnar ni?"

"Rycka loss förbandet."

"Låt bli, låt bli!"

"Hvem skulle det väl skada, mer än mig sjelf?"

"Vill du göra mig förtviflad? Du hör ju jag säger du? Bästa, älskade Carl!"

"Är det verkligen sanning?"

"Se noga på mig! Charlotte står vid din sida."

"Så mycken sällhet hade jag aldrig vågat hogpas. Ångra dig bara icke och säg: detta är en anlagd plan."

"Hvarje sådan misstanke å min sida vore ett brott. På bryggan, derborta, hörde jag din oskrymtade bekännelse i stormen, och om du då kunnat se huru ängsligt mina blickar följde den af vågorna slungade båten, skulle mitt arma, blödande hjertas hemlighet genast varit förrådd."

"Fortfar."

"Begär ej att få veta mer, ty jag kan omöjligt bedraga, och tiden att vara fullkomligt uppriglig, är ännu aflägsen."

"Måhända skall den aldrig komma, om försigtigheten nu binder din tunga. Det vore förskräckligt att dö med tviflets orm i bröstet."

"Nå väl. Jag föddes under en olycklig stjerna. Hvarje gång någon stråle af ljus spridde sig på min mörka lefnadsshimmel var det ett tecken till olycka. Äfven i denna, för min känsla så njutningsfulla, stund måste jag darra. De blodströmmar, hvilka flutit ur dina sår; ditt djerfva beslut att icke låta fregatten blifva fiendens rof, göra mig stolt sedan du yppat den tanke, som derunder städse blandades med pligtens stränga fordringar. Men hvad eger jag att uppställa till motstycke? — ingenting annat än ett obemärkt lidande, utan nytta för vårt gemensamma väl."

"Obegripligt. Efter många vidriga öden, närmar händelsen oss till hvarandra. De länge återhållna, vigtiga orden, halka omedvetet öfver våra läppar, och sedan alla hinder bortfallit, tycks du frukta att vi stå på en lika aflägsen punkt ifrån målet, som förut."

"Ja, så är det sannerligen."

"Nej, Charlotte; tusende gånger nej! — Min ställning i samhällslifvet gjorde mig väl icke till någon vis man, eller medgaf att öfverskåda dess mest invecklade förhållanden; dock blef jag uppmärksam på de allmännaste, dels genom egna motgångar, dels genom en trogen väns handledning. Inom min första verkningskrets kunde idéerna omöjligt förena sig till ett helt. Medfödd oemotståndlig lust för sjömansyrket, behofvet att vinna utkomst och uppbrusande häftiga passioner, drefvo mig rastlöst framåt bland farliga äfventyr. Tvånget att blindt lyda andras vilja och en oredig aning om den verkliga lyckans beståndsdelar, födde än missnöje med min lott, än öfverspända förhoppningar. Hjertat och känslan lågo i beständiga strider om valet af de föremål jag ifrigast borde dyrka. På ett, jag vågar nästan säga underbart sätt rycktes jag ifrån min bana. Lemnadt åt sig sjelft började förståndet genomskåda menniskorna, hvilka då framstodo belyste af sanningens sol. Uti det stora virrvarr, som kallas verlden, fann jag öfver allt begär efter vinst, njutningar och utmärkelse; öfverallt inrotade löjliga fördomar, egenkärlek och ofördragsamhet. Ställd, fastän på en låg punkt, helt nära vår mägtige, för sina snillegåfvor och sin tjusande älskvärdhet beprisade monark, uti hvars grannskap ingenting tåldes, som ej bar stämpel af den finaste bildning, tänkte jag: här, inom denna bländande krets, kan hvarken småsinnet intränga, afunden trifvas, förtalet slå rot, spelöjet sprida sitt gift eller gerningen uppskattas efter något annat värde än den sanna förtjenstens. Hvad jag kände då denna väntan bedrogs, hör ej hit. Du har blifvit man, sade jag till mig sjelf, och bör handla som en sådan. Verlden med sina många onaturliga missbruk och artförändringar, har du hvarken fått krafter eller högre kallelse att omskapa; men du kan bereda dig

en egen fristad, der du får hvila ut efter mödorna; der belåtenheten bjuder glädjen till daglig gäst — — — och Charlotte sprider trefnadens välsignelse, hviskade något uppöfver mig, likt ett ifrån rymden nedsväfvande Amen! Säg mig uppriktigt, var det dåraktig inbillning? — Finns ingen obemärkt lycka, som uppväger det yppiga, lysande välståndet?"

"Låtom oss afbryta detta ämne, tills din helsa hunnit stadgas. Nu bōra vi undanrödja alla orsaker till nya feberanfall; således förekomma att tankarne ansträngas och känslorna blifva häftigt upprörda."

"Tror du att ovissheten är mindre farlig, mindre nerfskakande? — Mitt lif beror på ditt svar och är ändamålslöst, om du ej vågar gifva något."

Nedtryckt af villrådighetens tunga börda kände Charlotte sina knän redan svigta och fattade tag i sängstolpen för att icke digna till golfvet. Ehuru luften var klar och hela rummet fullkomligt belyst, tyckte hon sig skåda alla föremål genom en dunkel slöja, hvilken, då den bortföll, skulle blotta rysliga bilder. Ingenting afbröt tystnaden, utom sjuklingens långsamt flämtande andedrägt, som antog en hemsk likhet med susningen af någon kringsväfvande dödsengels vingslag.

Slutligen hördes ett närmare kommande buller; dörren upprycktes och tvenne dammhöljda karlar instörtade.

"Se här, herr doktor, ligger vår unge fändrik", sade den ena. "Kan han räddas?"

"Läkarens oeftergifligaste pligt", svarade den andra, "är att undersöka förr än han yttrar sig. Hvarje förhastande skadar, till och med om det blott består i de kring sjuksängen varandes ängsliga miner eller frågor."

"Jag har temligen lärt mig skåda döden på nära håll", anmärkte Klippenfelt. "Min vän, herr Ödman, som fört er hit, vet nog hvad jag tål."

"Så mycket bättre. Hvar tog skottet?"

"Straxt ofvanför högra höften."

"Var afståndet betydligt?"

"Vid pass en kabellängd."

"Då gick kulan väl ut igen?"

"Nej; men hon kom på ett onaturligt sätt, eller bakifrån, medan jag stod vänd rakt emot fienden."

"Dylika onaturligheter låta lätt utreda sig. Hon träffade först en kanon eller någon annan hård sak, sedan sårades ni vid hennes tillbakastudsning. Lägg er så, att jag kan öppna förbandet."

Vid herrarnes inträde steg den stackars flickans ängslan till sin höjd; men hvarje ny oväntad fara har merändels det goda med sig, att afleda uppmärksamheten ifrån äldre och antingen döfva genom förskräckelsens öfvermått eller framkalla ett raskt beslut. Afskuren all flykt, kröp Charlott tätt intill väggen och kunde sedan, dold af sänggardinen, ega fri öfversigt utan att sjelf synas.

"Gör sonden mycket ondt, när den införes så här djupt?" frågade läkaren efter en stunds uppehåll.

"Gå på! Jag vet att det inte blir för bättre köp."

"Denna gången vågar jag icke pröfva er hårdare. Skadans beskaffenhet kräfver att vi låta naturen verka i fred. Längre fram blir min vidare åtgärd kanske nödvändig."

"Kanske? — Detta tvetydiga yttrande ger mig rättighet till närmare upplysningars begärande, ty det är vigtigare än ni förmodar att bestämdt få veta, huruvida min död anses oundviklig?"

"Alla vettenskaper hafva ett litet, eget frimureri och läkarekonsten äfven. När dess idkare meddela

sina gissningar till andre än embetsbröder, blifva de oftast ett slags orakler, dem nyfikenheten tror sig kunna framlocka och förhoppningen anser ofelbara. Visar utgången annat lider spåmannens goda rykte, hvarjemte den bedragne faller i förtviflan. Ni torde således ursäkta att jag tills vidare lemnar er fråga obesvarad."

"Men jag erhöll ett af konungen sjelf gifvet uppdrag, hvilket måste genom annor man utföras, ifall mitt tillstånd gör det nödigt."

"Då tvingas jag att tala utan förbehåll. Er blessyr är mycket svår och, enligt min öfvertygelse, har kulan blifvit plattad eller mistat sin runda, minst skadliga form, förrän hon träffade er. Lyckas vi utröna hennes läge och befinnas inga ädlare delar skadade, anser jag visst icke omöjligt att ni återfår helsan. Hvad det kungliga uppdraget angår, bjuder klokketen dess fortställande medelst ombud. För mig nu till kaptenen, herr skeppsskrifvare, han torde äfven behöfva min hjelp."

"De äro borta; kom fram Charlotte! (sade Klippenfelt med låg, ehuru stadig röst.) Jag har icke förlorat dig ur sigte en enda minut."

"Läkaren är en tvärvigge. Du stötte hans fånga; han ville skrämma dig."

"Glöm allt annat och tänk blott på de få ögonblick lyckan skänker oss, för ännu ett fritt samtal!"

"I sanning, en sorglig lycka", svarade flickan och satte sig nära sängkanten.

"Du hörde ödets dom. Låt mig på den långa, snart förestående resan, få medtaga det skönaste inbillningen nånsin målat."

"Mitt hjerta eger du redan; kan du fordra mer?"

"Skänk mig äfven handen, såsom underpant att hela ditt väsen tillhör mig! Blif min trolofvade maka, inför den Allseende!"

"Månne jag har rättighet att våga detta, af min faders bifall beroende steg? Böra vi tillåta oss något, som möjligtvis kunde uppväcka ånger? Den kedja, med hvilken menniskorna fästas vid sina första jordiska förhållanden, afslites aldrig ostraffadt. Det är mycket om en länk deraf omärkligt lossas. Jag lofvar att icke blifva någon annans maka, sedan jag hindrades att vara din."

"Under dessa gåtlika svepskäl ligger sanningen förborgad."

"Så mottag min öppna bekännelse. Tider funnos, då en inre, mägtig stämma hviskade: Du är älskad, -- denne milde yngling kan göra din lycka -- och hoppet erbjöd sin borgen att tålamodet skulle segra. Redan såsom barn hade jag hemfallit under vidriga ödens magt och ådragit min far stora förluster. Ett skepp, med mitt namn, uppbringades af kapare."

"Du var ju hvarken dess redare eller kapten?"

"Jag tänkte äfven något ditåt; men beslöt likväl att genom försakelser straffa mig sjelf. Liksom till ett slags trottsande af mina böner kallades det ena fartyget efter det andra Charlotte, och alla förolyckades. Vårt fordna välstånd förminskades dagligen; motgångarne togo ingen ända. Pappa fick i sitt hufvud att du var rätta orsaken dertill; ty oturen började egentligen ifrån den stund du arresterades i vårt hus och hvarje ny fara blef liksom förebådad genom din oväntade ankomst. Slutligen tillstötte händelser af den ömtåliga beskaffenhet, att jag ej vågar yppa dem; och ehuru min fars affärer numera stå vida bättre, är lynnet sjukt. Min skyldighet att, jemte mamma, vårda och söka förljufva hans ålderdom, måste uppfyllas;

men om du dör, brytes hela min styrka. Såsom efterlefvande vän, kan jag försvara ditt minne; såsom din maka skulle jag, måhända, förråda vår hemlighet och sprida bittra sorger inom familjkretsen."

"Tror du din far kunna blifva lugnad, i händelse han erhöll säkra bevis att jag eger någon delaktighet uti det välstånd ni njuta?"

"Hvilken besynnerlig fråga."

"Det var jag som förde hans rika laddning från Cadiz och lemnade fartyget vid ankomsten till Svenska skärgården."

"Omöjligt; du satt ju fången i Norrige, blott ett par månader före skeppets hemsegling? eller ock har någon mis-brukat ditt namn."

"Icke om brefvet, hvarunder det stod skrifvet, framlemnades af en på Bornholm född, fattig flicka."

"Mitt begrepp är ur stånd att utreda så många gåtlika händelser."

"Låt Ödman göra det, när detta arma, misskända hjerta kallnat."

"Nej, nej! Ifrån din egen mun skall förklaringen skänkas mig, om ock slutordet ej får utgå på denna sidan grafven. Här räckes dig den trogna hand, om hvilken du i feberyran nyss drömde; här nedfaller din trolofvade brud, för att med sina brinnande böner rycka dig ur dödens våld eller vinna rättighet till evig förening med sin sjelfvalde make, bortom tidens gränser. Du sade en gång: blomstängeln kan icke luta sig emot det starka trädets ojemna bark, utan att såras; nu ligger den kraftiga stammen blödande och blomman andas lif i dess till jorden böjda krona."

Vid dessa ord lutade hon sitt hufvud till den unge mannens bröst. Morgonsolens friska strålar lekte emellan deras om hvarandra sig slingrande lockar;

ljufva dofter ifrån en, under det närmaste öppna fönstret befintlig, blomsterparterr uppfyllde luften. Det var liksom verlden försvunnit för dem begge och de gemensamt framträdt inför Allfaderns thron, med förklarade anleten. Ingendera såg, ingendera hörde huru en dörr öppnades, och de skulle måhända aldrig vaknat ur denna underbara slumring till ny skilsmässa, om icke välkända röster ljudat:

"Mottagen vår välsignelse, älskade barn!"

Förbytte ifrån osynlige lyssnare till tjuste åskådare, stodo kommerserådet och hans fru, smältande i tårar framför dem.

"Lugna er mina vänner!" sade modern. "Alla tacksägelser, alla känsloyttringar måste uppskjutas. Patienten behöfver ostörd hvila, om läkarens bemödanden skola få framgång. Charlotte, kalla hit honom igen och uträtta hvad han, såsom förberedelser kan önska! Ifrån denna stund blir jag en sträng sjukvakterska, som ej tillåter det minsta brott emot dieten."

Efter flera förgäfves gjorda försök, lyckades läkaren att med sonden träffa kulan och beslöt dess uttagande. Men det blef en lika smärtsam, som farlig operation, hvars följder omöjligt kunde bestämmas. Emellertid måste kaptenens begrafning försiggå, hvilket gjorde nytt bryderi.

Klippenfelt visste icke att hans gamle chef slutat sina dagar och borde ej heller få kunskap derom, förrän krafterna återvunnits. Man kom således öfverens att den vid dylika tillfällen oundgängliga skjutningen skulle ske ifrån kyrkogården, som låg på temligen långt afstånd. Detta oaktadt skakade kanondundret rutorna, hvarvid fändriken uppreste sig frågande:

"Hvad är å färde?"

"Ingenting", svarade fru Walm. "Fregatten afseglar och ger salut,"

"Mamma glömmer sjöofficeren. Dessa långa uppehåll emellan skotten förråda, att en af våra tappre få sista hedersbetygelsen och antalet, att den hederliga gubben Stiller somnat ifrån alla paschàser. Hvila i fred, du ärans man! Der bodde mycket godt och ädelt under din oslipade yta. På månget mindre moget bröst än ditt, hänger den skylt du saknat."

"Fått något för sent, bör du säga, ty jag läste i gårdagens avisor att kungen, vid underrättelsen om er vackra affär, genast utnämnde honom till riddare af Svärds-orden."

XL.

Utgången visade att konung Gustaf III icke, på sätt mången fruktat, begick något politiskt misstag, då han vågade det yttersta. De Europeiska staternas inbördes belägenhet var verkligen sådan, att regenterna måste önska snart slut på striden emellan honom och kejsarinnan Catharina, till hvad pris som helst. Ännu förmådde väl ingen inse huru vidt omkring den nytända upprors-lågan skulle spridas; ingen förutsåg att snart framvällande blodströmmar skulle utkläcka dessa Napoleonidiska örnar, hvilka nästföljande decennier förskräckte verlden med sina dånande vingslag; men Nederländernas exempel manade alla gamla dynastier att ställa sig på gemensam vakt. Österrike och Preussen, England och Spanien skyndade att jemna flera, med vapen i hand gjorda eller bestridda, fordringar.

Gustaf fick således den sällsynta, afundsvärda lyckan, att knappt hinna trycka segerkransen på sin hjessa förrän han kunde säga: Se ni, Ryssland nödgades ändå en gång, sedan czar Petter den stores tid, afsluta fred utan att dervid erhålla ringaste nya fördelar!

Icke fullt tre veckor efter bataljen vid Svensksund reste han till Wärelä, och redan den 14 Augusti underskrefvos fredsvilkoren, innehållande: att allt återställdes — naturligtvis för evigt — i samma skick, som det befanns då kriket började.

Underrättelsen härom väckte allmän förtjusning bland Svenska nationen. Armeen hemtågade under segermarscher med högburna, sönderskjutna fanor; skärgårdsflottan, med sina priser, helsades af hufvudstadens jublande befolkning; örlogsflottan, som hertigen lemnat, inseglade på den gamla stationen för att läggas till hvila, räkna sina förluster och, vid sidan af ännu rökande grushögar *), hoppas på tredäckare eller åtminstone på bättre tider.

Segerfesterna ville aldrig taga någon ända. De började i Stockholm den 22 Juli på Magdalenadagen, som var drottningens namnsdag, och folket kunde då beskåda de tagne, på en balkong öfver slottsporten uppställda trofèerna. Sjelfva glanspunkten utgjorde dock det intåg, som konungen, kommande ifrån Haga och klädd uti arméens flottas uniform, höll den 30 Augusti. Att vid den dagen derefter anställda praktfulla illuminationen, de Svenska skribenternas förmåga tillitades, faller af sig sjelft; men det var en särdeles ogynnsam ödets skickelse, att endast de sämsta pennorna sattes i rörelse, då landet egde så många ypperliga, och Svenska skaldekonstens egentliga grundläggare borde beprisas.

Emellertid läste man:

Öfver en pyramid i ett fönster på Drottninggatan:

> Gustaf den tredje, vår älskade kung,
> bör tackas och vördas af gammal och ung **).

---

*) Carlskrona stad var genom en den 17 Juni 1790 utbruten eldsvåda så ödelagd, att knappt 1-6:del qvarstod.

**) Fullkomligt historiskt.

Tätt bredvid stod, öfver ett träd som bar troféer:

Svea! Känn din sällhets lott,
Wasa stam ger nya skott *).

På barnhuset syntes en hand utur skyn, hållande en hammare hvarmed han sönderslog en värja. Öfverskriften lydde:

Fridens frukter *).

Såsom sidostycke fanns en vagga med öfverskrift:

För tillkommande arbetare! *)

På Oxtorgsgatan prunkade hertig Carls staty, med öfverskrift:

Din vishet och Dit mod
förvärfvat denna stod *).

Visserligen låter det säga sig att, vid dylika tillfällen, skrifver hvar och en hvad han behagar; likväl måtte förhållandet varit annorlunda i Sveriges Tyska provinser. Uti Stralsund såg man, då Segern vid Svensksund der firades, konungens namnschiffer glänsa öfver Ryktets tempel, med underskrift:

Europens Fürsten ein Exempel,
Und Held und Liebling seiner Zeit,
Thront unser Gustaf längst im Tempel
Des Ruhms und der Unsterblichkeit *).

Landsbyggdens deltagande i nationalfröjden blef enklare och en tacksägelse psalm, efter slutad predikan, nästan den enda poetiska utgjutelsen man hörde; ehuru känslan var lika varm som trotts under något sprakande fyrverkeri. Mångenstädes uppskjötos högtidligheterna tills längre fram på hösten, för att kunna fira dem gemensamt med ifrån kriget småningom hemkommande slägtingar; och inom den socken, hvaruti

*) Fullkomligt historiskt.

Ekenäs läg, fördröjdes de ytterligare af särskilda orsaker.

Så snart klockaren hörde att mamsell Charlotte fått en fästman, sade han till kyrkovärdarne:

"Mina vänner, här blir ofelbart bröllop på herrgården innan Mårtensmesso, då kyrkan nödvändigt måste göras grann. Skola vi nu först hafva ett sådant kostsamt hufvudbryderi för freden, och sedan ett dylikt för Mamsellens vigsel, stryker hela kyrkokassan åt, hvilket jag inbillar mig kunna undvikas."

"Det vore knasingen så skönt, es ni hittade på råd och hjelpte oss ur klämman", svarade bönderna.

"Jo, se ni, nådig patronen är ingen knauser när man skall ge till staten. Ni minns väl hvad han lemnade i krigsgärd? Och be vi honom understödja oss för fredens firande, löser han nog upp pungen. Då stiger en af er fram, bockar sig och säger: hela socknen önskar att, nådig herrskapet till heder, få slå två flugor i en smäll, eller fira begge högtidligheterna på en dag. Detta måste göra honom ännu spändersammare och så betalar han hela kalaset."

"Men han står rasande väl hos kungen och vågar kanske inte antaga tillbudet, för skam skull."

"Kungen lär minsann aldrig få veta huru länge det dröjt, tills jag uppstämde fredspsalmen; och sedan ega vi ett giltigt skäl. Vårt krigsfolk, båtsmännerna, som slagit Ryssen på, jag tror det var sjelfvaste röda hafvet, der Farao drunknade, slippa knappt ifrån varfvet före efterhösten."

"Besitta dig, klockarefar! du är en rigtig klie. Vi ska försöka, om det vill ta skruf."

Denna, emot kommerserådet anlaggda, plan mötte å hans sida icke särdeles motstånd, ty han ville sjelf göra bröllopet vid den af kyrkovärdarne föreslagna tiden, då läkaren trodde brudgummen kunna vara full-

komligt återställd till helsan, samt flera väntade, långväga gäster, lofvat infinna sig.

En af de sistnämnde måste dock saknas. Så snart Walm högtidligt gifvit sitt bifall till de ungas förening, hade Ödman erinrat att fästmannen egde en fader, som borde underrättas och bjudas. För sådant ändamål begaf skeppsskrifvaren sig, efter besättningens å Hvita Falken afmönstring i Carlskrona, direkte till den ort der Klippenfeltska familjegodset låg; men det beboddes nu mera af tvenne bönder, hvilkas berättelse om ställets fordne egare förekom honom såsom en mycket sorglig roman. Lika med den Småländska soldaten, hvars meddelande vi uti ett föregående kapitel anfört, sade de att han blifvit tokig, flyttat till ett långt aflägset skogstorp och slutligen alldeles försvunnit. Efter flera månaders förlopp fann man hans trogne följeslagare, studsaren, liggande vid brädden af en strid å, samt hans halft förmultnade hatt fastnad emellan några stubbar, midt i den starkaste strömfåran.

Sonen fick likväl ej veta mer, än att fadern var död; sättet huru det skett, beslöt Ödman hålla hemligt. Icke destomindre spridde sig hvarjehanda rykten och kommerserådet, som fann något besynnerligt att hans tillkommande måg gaf så ytterst sparsamma underrättelser rörande sin slägt, skulle måhända anställt forskningar innan bröllopet, om tiden det medgifvit; men då den dertill utsatta dagen redan var för hand, måste nyfikenheten dämpas.

En klar November-morgon uppfylldes gården vid Ekenäs med åkdon. Den öfver inkörsporten hvälfda, ofantliga granrisbågen, hade blifvit prydd både af konsten och naturen. Ingen dräng, ingen piga fanns på stället, som ej i sin mån bidragit att föröka detta praktstyckes glans, genom målade ägg eller utklippta

guldpappersremsor. Old Jack och Vaudreuil, hvilka äfven erhållit kallelse att bevista högtiden, ordnade aldra öfverst ett slags trofé af Svenska, Engelska och Franska flaggor. Hela inrättningen stod färdiggjord aftonen förut, hvarigenom nattens rimfrost kunde fritt drapera sina snöhvita festoner omkring de utskjutande grenarnes mörkgröna barr; och när nu solen stack fram, skapade dess strålar en sådan oerhörd mängd luftiga ädelstenar af alla möjliga färger, att ej den rikaste österländska fantasi skulle förmått bilda någonting mera lysande.

Klockornas fjerran hörda ljud tillkännagaf att folket började samlas vid kyrkan och tåget satte sig i rörelse. Främst åkte brudparet jemte föräldrarne uti en fyrspännd vagn, på hvars så kallade betjentbräde Old Jack satte sig, framtog och kastade en loggskedda långs åt vägen, för att utröna huru stark fart man kunde göra till lands; ty enligt hans föreställning borde det bära åstad efter minst tio mil i vakten. Sedan kommo Wågenhjelm, Kattulin, Vaudreuil och en mängd grannar, samt sist herrgårdens tjenstepersonal.

Men klockaren och kyrkovärdarne ville ej heller beskyllas för bristande smak. Vid uppkörseln till det anspråkslösa templet prunkade hela socknens äreport, öfversållad med inskriptioner, ibland hvilka en, öfver Svenska vapenskölden, lydde:

> Pris vare thig, o store konung!
> Som slutit fred; nu mjölk och honung
> lär drypa öfver Svea land.
> All sorg kan uti fröjd förbytas
> liksom då här i dag skall knytas
> två såta vänners äkta band!

Sedan gick allt i vederbörlig ordning, såsom vigsel, predikan, hemfärd, måltider och bal. Hela bröllopsskaran lifvades af den renaste glädje; ja, man skulle kunnat säga, att det var en fullkomligt molnfri fest, om icke himlen emot aftonen höljt sig i mörka, hotande skyar. Lyckligtvis hade de gäster, hvilka annars aldrig försummade att gifva akt på väderförändringar, antingen börjat deltaga i dansen, öppnat lifliga samtal med värdsfolket, eller slagit sig ned kring dryckesborden. Till dessa senare hörde Kattulin, som frågade:

"Huru tror du det sku' smaka att, liksom fändriken, krypa i lä om en vacker flicka?"

"Ganska bra", svarade Old Jack, bara man slapp ligga förtöjd längre än vintern räcker. Det är ett gammalt ordspråk, att när flyttfåglarne börja draga upp åt landet, längtar sjömannen ut åt hafvet."

"Äktenskapet är väl ingen bur, vet jag?"

"Nej, inte just det; men ändå en stoppare, som blir besvärlig i längden."

"På sätt och vis har du rätt. Gamla sömän göra klokast att aldrig gifta sig, ty de hafva merändels några inbitna vanor, som fästmön blundar för, men hustrun rynkar näsan åt. Tittar husbonden in uti kabyssan, för att se huru det lider med skaffningen, säger hon: på dessa höjderna har du ingen kryss-station, min hjertans gubbe; vill man lotsa fram rhombuteljen, för att palma i sig en grogg klockan sex, heter det: onödigt, kära far, vi få varm gröt klockan åtta. Värst är likväl barnskriket."

"Då vore det finurligt att kunna brassa öronen bidevind."

"Medgifves; men de blifva nog stående i fyrkant, som vår Herre gjorde fast dem när han tacklade Adams hufvud i paradiset."

"Att hålla bröllop och smörja kråset är likväl roligt. Se bara, huru innerligt den unga frun pejlar sin man derborta, med de glänsande, sköna ögonen."

"Gör så; men tänk om det vore en signal, att be patronen kommendera: alle man till kojs?"

"Sådant non sens må den lyda, som vill. En gång satt på hundvakten, lemnar jag inte däcket förr än hon slagit åtta glas. Dessutom har jag åtagit mig att pumpa denna punschbålen läns, det är en fot till botten ännu."

Här öfverröstades de begge sjömännens anmärkningar genom en, ifrån alla sidor utgående uppmaning: Tag i ring! tag i ring! vi skola dansa kronan af bruden!"

Midt under denna, vid större bröllop fordom sällan åsidosatta plädseds fullgörande, var det liksom någon trollmagt roat sig med att lössläppa alla elementer. Ett, i anseende till årstiden högst oväntadt, förfärligt åskslag skakade byggningen; blixtarnes bländande flammor genomkorsade salen, stora hagel piskade rutorna och stormvinden tjöt utur den öppna skorstenspipan.

Gästerna sågo bestörte på hvarandra, spelmännen nedfällde sina instrumenter. Old Jack förde högra handen uppåt tinningen och frågade högbåtsmannen: "är här ingenting till våders, som skall bergas?" — Bruden gömde sitt bleknade ansigte mot sin makes bröst; Kattulin mumlade emellan tänderna: De ha säkert glömt sätta ett grötfat för tomtenissen och gubben blifvit rasande, som alltid händer då man nekar honom laglig andel i bröllops- eller julkalaser."

"Hör mina vänner, hvilket skyfall!" sade kommerserådinnan med tillgjord glädtighet. "Om det är goda tecken att vanligt regn faller i brudkronan, huru

mycken lycka måste då icke dessa störtfloder bebåda vårt unga par?"

Ingen vågade svara; men hon hade likväl så till vida rätt, att hagelbyn var öfver och ett, hvad man kallar ösregn efterträdt densamma.

Walm sjelf, hvilken hittills stått obeslutsam, föreslog nu herrskaperna att begifva sig till hvila; bad tjenstefolket, jemte herrgårdsbönderna gå ned i ena flygeln, der dansen eller lekarne kunde fortsättas efter behag; lät sina barn önska hela sällskapet god natt och förde dem in uti sidorummen, dit äfvan Ödman, såsom brudgummens fader, medföljde.

"Detta", återtog han, "blir ert förmak. Skulle herr skeppsskrifvaren, mamma och du, min måg, icke vara sömnigare än jag är, så låtom oss härstädes prata bort tiden, medan Charlotte kläder utaf sig i sängkammaren, straxt bredvid."

"Helst ville jag stanna qvar hos er", svarade bruden. "Åskknallen gjorde stark verkan på mina nerfver."

"Ämnar du sitta uppe hela natten?"

"Ja, så vida det står mig fritt att välja. På den dag då ens ifrigaste önskningar förverkligas, borde ingen erinran om fordna, mindre behagliga stunder nedtynga sinnet; men hvem kan styra minnets flygt? Hvem kan hindra ett nyckfullt öde att visa mörka bilder i dess spegel? — Just under ett sådant oväder, som vi nyss upplefvat, såg jag min älskade Carl kämpa med de fradgande böljorna, hörde jag dig, goda pappa, berätta huru du värnlös mötte din ende fiende."

"Den gången var han dräglig nog och sedan vi på så länge icke hört utaf honom, hoppas jag att aldrig få något förnyadt besök."

"Det känns så tomt efter mina syskon."

"Gustaf kunde ju omöjligt lemna London nog tidigt, för att hinna bevista ditt bröllopp? De öfriga ville jag icke, emot deras yttrade betänkligheter, öfvertala till en besvärlig höstresa, af flera skäl, som du i morgon skall få veta."

För att göra Charlottes sinnesstämning bättre och afleda hennes tankar ifrån alla sorgliga ämnen, började modern omtala hvarjehanda lustiga infällen, dem högbåtsmannen och de begge matroserna hafvit under dagens högtidligheter. Derefter berättade Ödman händelser ur sin lefnad; men det åsyftade ändamålet uppnåddes likväl icke, bruden förblef allvarsam och dyster.

"Klockan lider emot tre", sade kommerserådet, "och då regnet fortfar, lär knappt någon sömn nu mera komma i fråga. Jag vill således genast meddela, hvad som skulle blifvit min morgonhelsning till er, älskade barn, vid uppvaknandet efter bröllopsnatten. Ifrån den stund ni erhöllo mitt samtycke till giftermålet, måste medel för er framtida bergning påtänkas. Lyckligtvis hade jag redan, under vissa vilkor, öfverlemnat firmans handelsaffärer åt sönerna och ämnade framlefva mina återstående dagar i denna behagliga landsbygd. Felslagna beräkningar på menniskors erkänsla lärde mig inse hvarest den sanna trefnaden bör sökas. Sedan många år utgjorde Charlotte ett mildt väsen som, äfven tillbakastödt, aldrig upphörde att förlika mig med vidriga öden, aldrig ville emottaga någon annan belöning än tacksamhetsord, och jag önskar att hon beständigt måtte kunna stå vid min sida. Ekenäs är pappas, ifrån handeln afskiljda, tillhörighet. Se här ett lagligen uppställdt gåfvobref, hvarigenom han skänker egendomen till sin kära dotter, med förbehåll att få vara hennes dagliga gäst."

"Nej!" svarade bruden. "Jag vågar omöjligt begagna mig af din godhet, huru mycket mitt hjerta också värderar densamma. Glöm icke att jag, vid det obehagliga uppträdet i Stockholm, högtidligt försakade all rätt till andel uti din förmögenhet. På min lott föll en långt större skatt, än syskonen erhållit. Min sjelfvalde make skall förvärfva oss tarflig utkomst; Charlotte skall göra frukterna af hans möda tillräcklige. Låt dina fordna, kanske obetänksamma men dock häfdvunna anordningar stå fast. Öfverlefver jag dig, och något slutligen blir att dela, vill jag iakttaga mina rättigheter."

"Barnsliga griller? Hvad man erbjuder i ett upprört själstillstånd eger ingen laglig kraft. Behofvets gränser äro svåra att på förhand utstaka och ett gammalt, ofta besannadt ordspråk säger: när fattigdomen tittar in genom rutan springer kärleken på dörren."

Under detta yttrande visade han åt fönstret med högra handen, som Charlottes blickar mekaniskt följde, hvarvid hon kastade sig i Klippenfelts armar, utropande:

"Hu! hvilken förfärlig skepnad!"

"Hvar?" frågade alla de öfriga.

"Der, der! — Sågo ni ej också det svarta ansigtet, straxt utanför. Ljuskronans sken gjorde alla dess former tydliga; ögonen gnistrade, tänderna glänste som äkta perlor."

"Bara synvilla, min fru", afbröt Ödman. "Så högt upp ifrån marken räcker ju ingen menniska."

"Om hon verkligen sett rätt, tror jag mig kunna reda saken", genmälde kommerserådet.

"Till inspektorens åligganden hörer att noggrannt undersöka huruvida skorstenarna blifvit skadade, hvar gång det blåser hårdt. Möjligtvis har han nu, med anledning af stormen, företagit en sådan visitation

och, på nedstigandet utföre den alltid qvarstående brandstegen, betraktat oss här inne."

Genom denna sannolika förklaring, blef dock bruden ingalunda öfvertygad; hvarföre Klippenfelt erbjöd sig att sjelf uppsöka inspektoren och, så framt det icke varit han, göra en rund kring huset, åtföljd af de fordne skeppskamraterna. Förslaget bifölls, sedan Ödman, hvars lugn alla nogsamt kände, lofvat gå med.

Mellertid stannade föräldrarne och dottern qvar. Något lifligt samtal kunde icke, på sätt Walm ville, bringas å bane; ty ehuru han ganska tydligt föreslog ett vad, enligt hvilket Charlotte skulle slippa emottaga den erbjudna gåfvan, om det svarta ansigtet upptäcktes; men, i motsatt fall, foga sig efter hans önskan, voro damerna så tankspridda att de svarade alldeles bakvändt. Efter vid pass tio minuters spänd väntan hördes steg. "Se så, nu ha vi dem Gudskelof åter!" sade frun och ville nalkas dörren, då denna hastigt slogs upp. Företrädde af ett par beväpnade negrer, stego tvenne, medelst sina vida kappor nästan beslöjade, karlar in.

"Orsaken till mitt besök", började den ene af de sistnämnde, "är icke att återfordra Bank-noterna; utan begäret att se bruden på samma gång, som jag uppfyller löftet att personligen lemna detta i hennes egna händer." Härvid framräckte han ett bref, hvars sigill Charlotte genast bröt och läste högt:

"Min goda Syster!

Jag har upplefvat ett underverk eller fått Willson & Bills anvisning på den summa, som deras hus borde erlägga för det af kapare 1780 tagna, dig egentligen tillhöriga skeppet Charlottes rika laddning.

I förrgår erhöll jag besök af en främmande karl, hvilken gaf mig nämnde, efter snart 10 års bortovaro såsom förloradt ansedda, dokument samt proponerade att jag, i egenskap af vår firmas befullmäktigade ombud härstädes, skulle lyfta penningarne. Lyckligtvis återstodo ännu 48 timmar tills ansvarstiden var förlupen, så att affären kunde vederbörligen bedrifvas. När säkra vexlar erhållas skall beloppet blifva öfverstyrdt till pappa, som du torde visa hvad jag här skrifvit. Jag gläder mig innerligt på dina vägnar; hoppas snart få höra dig hafva stått brud och ber att du, jemte många helsningars anmälande till mamma, din fästman och Syskonen, alltid anser mig för en

sannt tillgifven broderlig vän,

London den 30 Sept. 1790.

Gustaf Walm.

P. S. Hvem öfverlemnaren kan vara, är mig obekant; ty jag vågar nu ej forska. Mera härom då vi personligen träffas.

D. S.

"Hvad skall detta betyda?" stammade kommerserådet. "Jag igenkänner både er organ och edra följeslagare. Låt mig få veta ert namn!"

"Min visit har kanske redan räckt längre än den borde."

"I mitt hus behöfver ni icke frukta försåt."

"Frukta? Ha ha ha! Ett lustigt infall. Tyst, deras kryssning var ganska knapphändig. Juan, Lolo! öppna fri passage utan att såra någon!"

Vid denna befallnings ovilkorliga gifvande hade en magtpåliggande omständighet i brådskan blifvit förbisedd. Dörren gick nemligen in åt rummet, och då negrerne uppläst honom kunde de icke hindra det

framskyndande motpartiet att, nästan samtidigt, uppfylla hela öppningen. Fastän Ödman, som var främst, så till sägandes kastades bort och fändriken, dels besvärad, dels ännu svag af sin nyss läkta blessyr, ej förmådde göra särdeles motstånd, bildade Kattulins, Old Jacks och Vaudreuils kroppar en ogenomtränglig mur; deras seniga armar lika många kraftiga häfstänger. De begge karlarna, hvilka hittills sökt dölja sina ansigten, måste således blanda sig i spelet; men under brottandet afrycktes kapporna och utropen: O, Gud! min far! — Hvad ser jag? — Kapten Rockby! — Jenkis! — blandades om hvarandra.

"För tunnor tusan!" röt en grof stämma. "Der fick jag back, så att stängerna gingo öfver bord. Korta in på edra förtöjnings-kablar och låt oss fritt slira förbi, annars sätter jag utaf med denna bärligen!" Härvid blottade han sin fruktansvärda dolk och negrerne följde exemplet.

Både talarens röst och åtbörder hade ett sådant uttryck af sjöbefälhafvare-vana, att matroserna drogo sig vördnadsfullt tillbaka. Fändriken stod liksom förintad; kommerserådet kunde omöjligt få fram hvad han ville säga; fru Walm och Ödman förblefvo likaledes stumma. Endast Charlotte bibehöll nog mod att handla eller, rättare, uti hennes skuldfria bröst hade ingen vild passions stormar rasat, ingen af samhällsförhållanderna inympad egenkärlek nånsin omtöcknat religionens klara ljus.

Hastigt fattade hon den bortgåendes arm, frågande:

"Var det blott i afsigt att förskjuta din dotter, som du infann dig vid hennes bröllop?".

"Jag förskjuta?" svarade han brydd och stannade. "Du misstyder min mening."

"Lägg då dina händer välsignande på mitt hufvud!"

"Hvilken sort välsignelse skulle dessa i mennisko-blod badade händer kunna meddela? — Nej, kära barn, begär ej att de utsträckas förr, än du lider orätt och vill blifva hämnad."

"Derom ber jag dig aldrig. Låter rättvisans ski-pare ofvan skyarne mig hemsökas af motgångar, skall jag tåligt fördraga dem; under bön att så väl mina egna villor, som andras brott, måtte utplånas ur de eviga skuldernas bok."

"Besynnerliga ord. Jag tror nästan jag har lust att komma igen och höra dig tala mer? — Farväl!"

"Nej, du får icke gå! Din sons heder och mitt lugn fordra att du afger närmare förklaring."

"Äfven jag", inföll kommerserådet, hvars bestört-ning lagt sig, "eger vissa, rättmätiga anspråk i den vägen. Hädanefter kan jag icke svara: Låt den döde sofva i fred, sedan händelsen visat er vara lefvande. Mången misstanke måste nödvändigt undanrödjas; de till låns erhållne banknoterne liqvideras."

"Och jag se'n", tillade Kattulin, "som lidit så mycken smälek för the See Ghost? Sku' inte kapten Stiller ha afmönstra ifrån sin sista resa och löjtnanten inte gått till kojs, sku jag stå här och skämmas ögo-nen ur mig."

"Hör jag rätt? är det verkligen du, min gamle tappre finne?"

"Jo, nog ha vi sett hvarann förr alltid."

"Hvilka äro de två andra sjömännen?"

"Mina bästa vänner, de begge märsgastarne som ni så ofta önskat er ega", svarade Jenkis."

"Nu klarnar horisonten en smula. Hurudags pur-rar man ut?"

"De öfrige bröllopsgästerna vakna icke på flera timmar", svarade Ödman.

"Sitt då ned, mitt herrskap, så skall ni få er nyfikenhet stillad; men kom ihåg att jag blifvit tvingad dertill."

Sedan samtlige tagit plats, fortfor han:

"Min svärdotter nämnde nyss ordet förskjuta. Vet ni hvad det vill betyda? Misskänd under bemödandet att stödja sin konungs vacklande thron och vidmakthålla egna, ärfda rättigheter, måste en kraftfull man, oskyldigt brännmärkt såsom grof lagbrytare, i sina bästa år göra sig landsflyktig; lemna maka, barn och hembygd. Fäderneslandet försköt honom. Något val emellan att svälta ihjäl, eller omfatta ett hårdt, ringa aktadt yrke, fördraga smädelser af plumpa kamrater, hugg och slag af obilliga förmän, fanns icke. Namnlösa lidanden gjorde hvarje dag till ett århundrade, hvarje månad till en evighet. Djupt nedböjd men icke kufvad af olyckan, sammangjöto sig alla hans känslor i hat till hela menniskoslägtet. Denne man står nu framför er. Tänk närmare på saken och sägen, om jag får sluta eller i viljen höra mer?"

"Det senare!" svarade alla.

"Underrättelsen att Englands Amerikanska besittningar brutit förtryckets fjettrar, nådde knappt mina öron, förrän jag ställde mig under deras hissade upprorsflagga. Det var så ljuft att kunna säga: du kämpar för friheten, emot den på hafvet mäktigaste nation i verlden. Här behöfvas hvarken förnäma rekommendationer eller kungliga fullmagter; man tar kaparepatent och slår sig till seger; i samma mån ärorik, som medlen för dess vinnande synas obetydliga. Inom kort tid trädde jag upp på eget däck, vald till kapten för en ypperlig besättning; visserligen ett slags menskligketens afskum, som måste tyglas med oblidkelig stränghet jemte vidskepliga föreställningar om den styrandes kraft; men utan like i tapperhet och förakt

för döden. Alla de faror vi trotsade, alla de skatter vi togo, kunna icke räknas. Nästan ingen dag gick förbi, utan heta strider, utan dyrbart rof. Af dessa skatter behöll jag sjelf jemnförelsevis ringa, hvaremot hedersplatsen när blod rann alltid tillhörde mig. Olyckligtvis nödgades jag bannlysa barmhertigheten; men sökte godtgöra detta genom att, ofta med egen lifsfara, rädda hvarje i mitt våld fallande Svensk."

"Ja nog är det en dagsens sanning, ty annars hade jag längesedan varit vrak", afbröt Kattulin.

"Slutligen kapade freden utaf vår vilda, af staten beskyddade verksamhet; men de fleste ibland mina kamrater önskade fortsätta densamma på eget ansvar, eller blifva sjöröfvare, hvartill jag omöjligt kunde beqväma mig. Midt under glädjeruset öfver frihetens seger, föddes ett häftigt begär att ännu en gång skåda kära anhöriga och visa mine fordna förtryckare hvilken karl de förolämpat. Kommen till fosterjorden fann jag min väntan bedragen. Om den återfunna, nu dubbelt älskade makans milda väsen ej stäfjat utbrottet af en rättvis harm, skulle mången våldsamhet timat. Ingen skänkte mig vederbörlig beundran; grannarnes hotelser att fordra räkenskap för fordna synder mullrade lika uppstigande åskor. Af fruktan för processer måste jag låtsa vara fattig och lefva högst tarfligt. Grafven gömde tvenne hoppfulla söner; den ende qvarlefvande tycktes sakna mod och kroppskrafter att, med utmärkelse, egna sig åt sjöyrket. Olydnaden å hans sida släckte sista gnistan af välvilja i fadershjertat, som icke anade hvad det snart skulle känna."

"Förlåt!" utropade fändriken.

"Vänta tills jag slutat berättelsen. Kriget med Ryssland förklarades; hela landets befolkning kallades till vapen. Skönt, tänkte jag, ändtligen får du, på

samma sätt som dina förfäder, strida för Sveriges ära, tillbjuda kungen din arm och din erfarenhet. Återigen felslagna uträkningar. Inom örlogsflottan ville man ej gifva någon befälhafvare-plats åt den okända äfventyraren, och simpel matros kunde hvarken Amerikaren Rockby eller den Svenske adelsmannen Klippenfelt blifva. Vill du följa mig till frihetens land? frågade jag hustrun. Der finnas ej dessa dumma inrättningar, som kallas prestattester, frejdebevis, vittsord öfver kunskaper och Gud vet allt; kort sagdt, der förskjuter man ingen, för det han är helt simpel menniska. Ja, bara vi hade nog penningar till resan, svarade hon. Mitt beslut var fattadt. Den tid jag kommenderade kaparen eröfrades en mängd juveler, som Engelska köpmän upphandlat i Peru och ville hemföra. Större delen af dessa glindrande ädelstenar föllo på min lott och lågo då ännu insydde uti detta skinnbälte. Med hälften af dem skyndade jag till Köpenhamn, blef välkommen hos stadens judar och egde, inom åtta dagar, två hundra tusen riksdaler i goda vexlar på fickan. En aftonstund öppnas kammardörren. Mina trognaste följeslagare under fordna blodiga strider, eller de begge der borta stående negrerna, kasta sig framstupa, kyssa mina fötter och utropa: herre, förskjut oss ej! Vi hafva rest hit med förhoppning att få tjenst på någon kapare, efter man krigade i norden. Ingen ville förhyra oss. Vinterkylan stelnar våra lemmar; innan våren kommer svälta vi ihjäl. Du har befriat oss ifrån slafveri och varit såsom en huld fader för de arma hedningarne. Hjelp oss ännu en gång; vår sista blodsdroppa tillhör dig! Se der har ni guld, svarade jag och for hem, okunnig om att min goda, älskade maka låg i själtåget. Knappt voro hennes ögonlock för alltid slutne, förrän jag blef ursinning af sorg, ty intet hjerta är så hårdt, att det

ej djupt känner mistningen af tillgifven vänskap. Redan låg bössan laddad, hvars kula skulle genomborra mitt ärrbetäckta hufvud, då en soldat berättade huru min son utmärkt sig i bataljen vid Hogland. Gamla minnen vaknade; tusen förslager anfäktade hjernan. Följ ödets vink, blif kapare igen, och gagna ditt fosterland genom att skada dess fiender, låt icke en telning af Klippenfeltska ätten fördunkla sjelfva stammens glans, hviskade något inom mig. Återvänd till Köpenhamn, fann jag ej allenast negrerne, utan äfven en mängd andra krigskamrater. Med desse satte jag möte i Stockholm, dit jag sjelf begaf mig, sedan mitt hemman hunnit försäljas och ryktet, att jag ville lefva såsom eremit, vunnit insteg hos allmänheten samt en kringirrande, fattig stackare, emot riklig betalning lofvat föreställa min person. Folk hade jag nog, men hvarken passande fartyg eller patent. Någon köpman måste således vinnas för mina afsigters fullbordan; likväl var det svårt att inleda underhandling derom, då Högsta magten låtsade afsky kaperier. Den oförmodade upptäckten att ni, herr kommerseråd, ej allenast spelade under täcket med både kungen och hertig Carl, utan äfven tycktes hafva bidragit till min sons orättvisa arrestering, lät mig förmoda tvenne möjligheter, nemligen: att ni genom hot kunde tvingas bli den man jag sökte, och säga hvart de gjort utaf pojken. Försöket misslyckades. Ert svar stötte mig och jag svor er hämd, hvilken kanske blifvit kännbar om icke andra förhållanden inträffat. Er dotters oegennyttiga, rena kärlek för min Carl, rörde fadershjertat och ni fick blott en minnesbeta."

"På hvilket sätt tog ni mitt Rigaskepp och huru förmåddes kaptenen att sjelf framföra underrättelsen derom?" frågade Walm.

"Det finns ingen lefnadsbana på hvilken ej af-

landsmän möta oss. Under min lysande tid i Vestindien framstod en medtäflare vid namn Kurt. Född i Tranquebar och uppfostrad på sjön, egde han utmärkt skicklighet; men var för resten en låg bof. Öfvervunnen, måste han köpa lifvet genom dyra eder att vara mig lydig, när jag så fordrade. Vi möttes i Köpenhamn, der han lofvade blifva min löjtnant. Till tack för denna välvilja rymde karlen och ämnade begagna sig af min plan, bara han fått fast fot, såsom Svensk kofferdikapten. Motgången gör oss stundom fintliga. Jag skref till England, fick köpa två välseglande amerikanska skonerter och beslöt att, på samma sätt som i frihetskriget, agera med dubbla fartyg, hvarigenom alla efterspaningar skulle missledas. Stället der jag hade herr Kurt blef snart bekant. Fångad i egen snara dömde jag honom till en pilgrimsfärd, åtföljd af ett par säkra väktare. Det var då han besökte er."

"Perkelä!" utropade Kattulin. "Historien om the See Ghost är således blott en saga?"

"Ungefärligen. Vid en kryssning i Finska viken stötte jag under tjocka på Hvita Falken; igenkände din röst och hörde hvad du berättade. Det föll mig in att spela ett puts, helst jag verkligen ämnade varna er för två Ryska fregatter. Sedan kände jag oemotståndligt behof att omgifva och skydda min son, när medlet dertill blifvit angifvet af ödet."

"Tillåt äfven mig göra en fråga", sade kommerserådinnan. "Huru kunde ni veta att min man behöfde banknoterna?"

"Jag tog en Rysk brigg, i hvars kajuta de funnos, men öfverraskades sjelf af Hvita Falken, som behagade jaga oss, hvilket gjorde mig mycket bryderi, ty jag ville hvarken slåss med honom eller hafva den skammen att visa rädsla. Härigenom kom jag att

styra för länge på den ena bogen; måste löpa in uti skärgården och låg icke öfver Wargön. Under nästa slag tillät det ringa afståndet honom att sända några skott. Ett par kulor träffade i vattengången och förorsakade en svår läcka. Lyckligtvis rymde vinden ett halft streck, som var nog för mig, men icke för honom. Straxt derefter ankrade han. Samma natt kröpo vi bakom en ö, två mil härifrån, der skonerten skulle repareras. Nu såg timmermannen att förmasten var bräckt och jag beslöt ligga qvar tills en ny kunde blifva anskaffad. Mellertid rekognoserades fregatten flitigt. Den dagen då åskvädret inföll gick jag i land, säker att ej upptäckas. Händelsen förde mig till en park der kommerserådet berättade för sina fruntimmer huru nödig han var om pengar och huru mycket han fruktade mitt grannskap. Betagen af ängslan sprang min svärdotter bort. Jag följde och såg hennes möte med kadetten. Stiger du fram så dränker hon sig, tänkte jag; hvad är här att göra? Nästan i samma ögonblick anlände frun, lyssnade på min varning och räddade flickan."

"Det var således er röst jag hörde?"

"Ja, ingen annans. Derefter skyndade jag att lugna pappa, genom ett slags början till ersättning för Rigaskeppet.

"Tog ni icke äfven vår ifrån London hemkommande brigg, nära Norrska kusten."

"Den historien är besynnerlig. När höststormarne började, lät jag Kurt med den ena skonerten segla åt Nordsjön; befallde honom utgifva sig för amerikan, öfvervintra i Montrose, der vi hade en säker agent, och tidigt nästa vår passa på en ifrån Arkangel väntad Rysk lastdragare."

"Kurt? Huru vågade ni låta honom blifva ert andra jag?"

"Nödvändigheten tvingade, öfvermodet förledde mig. Hela mitt kaperi-system höll på att kantra genom de hinder, hvilka Kronoborgs fästning uppreste. Förbi denna starkt bestyckade kåk, måste alla tagne priser smygas, ty desse kunde endast försäljas uti Engelsk eller Holländsk hamn. Med ert Rigaskepp gick det lätt; men de öfrige erfordrade säker lots, för att nattetid passera sundet. Ingen var så hemmastadd som Kurt; ingen borde mera frukta Rockbys hämnande arm än han. Jag gjorde honom alltså till min närmaste man och fick ångra det. Ännu den sista November hade agenten icke hört utaf the See Ghost Nummer 2. Misstankar började plåga mig och jag beslöt att personligen utreda förhållandet. Redan trodde vi honom vara förolyckad då, emot slutet af December, en Svensk brigg plundrades på Norrska kusten, hvarom rykten spridde sig åt alla håll. Natten före Julafton nödgades jag för svår storm söka lä, löpte in mellan öarne och fick derunder, helt oförmodat, tillfälle att visa Hvita Falken vägen. Följande dagen hördes skott. Min utsända joll såg skonerten anfallen. Alla våra båtar armerades för att hjelpa honom, men kommo försent, lågorna hvirflade redan mot skyarna. Några flyende af dess besättning upphunnos och berättade Kurts olydnad. Ursinnig skickade jag mina negrer att straffa förbrytaren, hvars tillhåll nu blef bekant. Än värre motgång skulle likväl hota mig. Min son hade burit sig dumt åt och äfventyrat att bli hängd. Efter många, fruktlösa försök lyckades det slutligen att rädda herr fändriken, hvilket aldrig inträffat om han ej ibland sin båtbesättning egt en af mina gamla kaparegastar, den här stående så kallade Jenkis. Mellertid syntes gossens vidare befordran i Svensk tjenst afklippt, så att andra planer för hans framtid måste uppgöras. Troligtvis hade herr Kurt

ämnat alldeles afskudda sig mitt välde, ty en Rysk pris, som bort säljas i Amerika, lät han för egen räkning lasta i England. Detta nära Norrska kusten kryssande fartyg, hvars besättning förrädaren ville ombyta efter slutat julkalas, anammade jag och sände min son på detsamma till Cadiz, med anvisning, att blifva Fransk republikan. Ödets beslut lydde annorlunda, som ni väl vet. Medan han, under detta årets sjökampanj, vann den ena utmärkelsen efter den andra, gick min handtering allt sämre och sämre, hvartill kanske äfven bidrog att jag heldre uppehöll mig i de stridande flottornas grannskap än spejade efter priser. Vinsten räckte ej till besättningens aflöning, flera juveler måste försäljas. På afstånd åskådande Hvita Falkens affär med de två Ryska fregatterna, ville hjertat hoppa ur bröstet af glädje; straxt derpå höll det på att brista af illska, då tidningarne förkunnade att min son var ibland de åt döden invigdes, svårt blesserades antal. Så snart kriget slutades seglade jag till London, för att afmönstra och sedan bosätta mig i Amerika. När min kommissionär genomletade ett skrin, hvari Kurts papper lågo, hittades Willson & Bills nära förfallna anvisning. Namnet Walm väckte vår uppmärksamhet. En befullmäktigad ifrån den firman vistas här, sade han. Vi uppsökte er son, som blef mycket glad och berättade, ej allenast hvem skatten egentligen tillhörde, utan äfven att dess egarinna skulle stå brud med Carl Klippenfelt. Om sanningen häraf ville jag öfvertyga mig; lät honom skrifva ett bref och återvände genast till Sverige. Anländ hit när ovädret utbröt, såg jag väl att han talat sanning; men att få träffa min son emellan fyra ögon tycktes nästan ogörligt. Här, tänkte jag, måste deras sängkammare vara, och lät negrerna äntra upp på brandstegen, hvarifrån rummet kunde öfverskådas. Er son,

rapporterade man, står der jemte flera karlar och två fruntimmer. Nu gå de förra bort. Fort in i huset, ropade jag! Min svärdotter skall åtminstone få sin brudgåfva."

"Hvilken herrlig upptäckt att det icke var ni utan Kurt, som tog skeppet Charlotte. Räck mig er hand; bosätt er i vår byggd och låt oss blifva ett par förtroliga vänner", sade Walm.

"Glöm min olydnad!" tillade fändriken.

"Öfver dig är jag stolt", svarade kaparekaptenen "och ville gerna hörsamma kommerserådets inbjudning om jag finge handla efter eget behag. Men en helig ed, att aldrig skiljas från mina tvenne trogne följeslagare, binder mig. Deras ansigtsfärg, som icke kan förändras, skulle göra er stort bryderi; ja, kanske äfven väcka skadliga misstankar ibland allmänheten. Låt mig derföre draga hädan, sedan jag omfamnat mina barn, delat med dem hvad jag har qvar i mitt bälte och önskat er alla trefnad."

"Nedtysta icke den vaknande faderskänslan. Denne förträfflige vän, skeppsskrifvaren Ödman, som bildat mitt förstånd och gjort mig till sansad medborgare, skall också göra mig till en god och lydig son. Inom vår krets är du fredad från alla förföljelser."

"Kom ihåg, att du lofvat höra mig tala mer", hviskade Charlotte och kysste hans hand.

"Framdeles, måhända. Farväl, farväl!"

Temligen sent en dag i början på adertonhundratalet, anlände en resande till Ekenäs. Alla ställets

innevånare skyndade emot honom och, fastän amiralstecknet prydde hans epåletter, ropade värden helt enkelt: "välkommen, bror Wågenhjelm!"

"Tack!" svarade han. "Jag ville egenhändigt öfverlemna ditt afsked, såsom major, och lyckönskar dig att vara rik, lycklig husfader, sedan din blessyr beröfvar oss hedern af ditt längre qvarstannande i statens tjenst."

Följande morgonen vandrade de begge vännerna, sida vid sida, öfver gårdens egor. Straxt bakom dem gingo herr och fru Walm; framför fru Klippenfelt, ledande två smä täcka döttrar."

"Hvem bebor det vackra huset, nära hafsstranden?" frågade amiralen.

Min gamle far, som återkommit från Amerika, dit han för många år sedan flyttade."

"Huru trifs han i Sverige?"

"Åh, mycket bra. Min hustru och barnen utgöra hans förtjusning. Alla aftnar sitter han hos oss, ofta ända till midnatten, om Charlotte orkar tala så länge."

"Kanske du också har en syster, ty der står ett fruntimmer utanför dörren?"

"Nej, det är den flickan, som räddade mig på Bornholm och mina svärföräldrar togo till sig, redan förr än jag blef deras måg."

"Men jag såg henne inte vid bröllopet."

"Hon hatar giftermål och försvann några dagar, för att undslippa högtidligheterna."

"Du måste ha anlaggt en hel koloni. Hvilken skön italiensk villa framskymtar icke ur den lummiga ekskogen och jag tror, min själ, att det är en rigtig neger, som gräfver uti trädgården."

"Gubben hemförde två svarta, frigjorda slafvar. Den ene dog under vägen, den andre arbetar nu dels för pappa sjelf, dels för ett par vänner, som jag ber att få presentera. Låtom oss förändra kurs och stäfva emot den så kallade villan."

Vid ankomsten dit hörde de, genom det öppna fönstret:

"Om du bara sku' ha gett akt på kvad jag nyss sade, så sku' du inte brassa förkirt inte."

När de stego in syntes en gammal sjöman, hållande ett litet tackladt fartyg i handen och en tio års gosse stå straxt bredvid."

"Kattulin!" utropade Wågenhjelm förundrad. Då är visst den raske pojken din son?"

"Rätt gissadt."

Efter att några sekunder hafva betraktat den främmande sprang högbåtsmannen upp ifrån stolen, liksom han blifvit ursinnig, fattade sin öfver bröstet hängande pipa och blåste: alle man på däck! så att örhinnorna kunde brista.

"Förlåt, att ni intet fått fallrep och gevärsgång, herr amiral!" skrek han sedan; "men hvem kunde vänta ett tåcke förnämt besök?"

"Nå nå! min vän, blif icke het. På sjön försummade du aldrig att hålla god utkik. Se der, slå mig i handen! Tack för sist!"

"O! att en så stor heder sku' vederfaras den gamle finnen! Det sku' inte sjelfva årsgångaren ha kunna förespå."

"Vet du något om våra ypperliga märsgastar?" frågade Klippenfelt.

"Old Jack träffade jag, under min sista resa, på Greenwichs hospital, såsom vid Abukir blesserad in-

valid; Vaudreuil rodde, med röd mössa på hufvudet, aktersta åran i prejslupen, då jag år 1794 löpte in till Toulon; men rörande Jenkis känner jag ingenting."

"Han mår bra; skrifver ofta till oss, är gift och har blifvit methodistprest i Pensylvanien."

Detta var knappt sagdt, förrän Ödman steg öfver tröskeln med ett stort Herbarium i handen.

Slut

på tredje och sista delen.

Rättelser.

Sid.	rad.		står:	läs:
5	10	nedifr.	stafvade ihop	stafvade ihop några rader
10	14	uppifr.	skakade"	kokade
17	12	d:o	äga	säga
22	9	d:o	strifdes	trifdes
24	10	d:o	bepränsad	begränsad
25	4	d:o	privilegirade	privilegierade
—	8	nedifr.	till Söder	åt Söder
27	16	uppifr.	sjömanströjan	sömanströjan
—	20	d:o	Atukas	Katukas
30	9	nedifr.	bedagad förman	bedagad söman
31	11 & 12	uppifr.	kanoner	kronor
32	10	nedifr.	ännu té-hertigar	änna te hertigar
35	16	uppifr.	denna	den
44	12	d:o	ungkarlarnes	ungherrarnes
47	4	nedifr.	obetaldt	obetald
48	12	uppifr.	affären	affärer
49	11	d:o	ovanligt	ovänligt
55	6	nedifr.	sidenstycket	sidostycket
66	9	uppifr.	sjukligheten	skickligheten
—	2	nedifr.	så	sådan
69	3	uppifr.	ingripa	inympa
72	9	nedifr.	krita	kista
73	3	uppifr.	stångvatten	stångvanten
74	3	d:o	vanlig	vänlig
76	11	nedifr.	länningen	länningens
78	11	uppifr.	lust	luft
79	18	nedifr.	yttrade	yttra
82	5	uppifr.	ödmjuka	förödmjuka
91	3	nedifr.	på	för
94	15	d:o	som deltog	som ej deltog
96	3	d:o	Ola Jack	Old Jack
100	10	uppifr.	aflöpa	utlöpa
104	12	d:o	visar	visat
114	14	nedifr.	träffades	träffade
115	12	d:o	kan	ska
117	13	uppifr.	åhörare	åskådare
—	17	d:o	manöver	manövrer
—	21	d:o	oskadliga	oskapliga
118	5	nedifr.	sorten	den sorten
119	13	uppifr.	strumpor	stumpar
120	3	d:o	egna	egen
138	10 & 12	nedifr.	lära på allvar	lära simma på allvar

Sid. 147	rad. 1	nedifr.	*står*:	bar	*läs*: har
,, —	,, 11	d:o	,,	tvenne	,, trenne
,, 148	,, 3	d:o	,,	skulle	,, sku'
,, 165	,, 7	uppifr.	,,	gäckande	,, gäckade
,, 166	,, 8	uppifr.	,,	Spiktältet	,, Sjuktältet
,, 168	,, 13	d:o	,,	skref en	,, skref in
,, 170	,, 18	d:o	,,	förer	,, föder
,, —	,, 5 & 6	nedifr.	,,	kampang	,, kampanj
,, 172	,, 14	uppifr.	,,	föreläsningen	,, föreläsaren
,, 173	,, 9	nedifr.	,,	bogserstången	,, bogsertågen
,, —	,, 11	d:o	,,	Nisckar	,, Nischar
,, 225	,, 9	uppifr.	,,	strök	,, ströks
,, 233	,, 10	nedifr.	,,	nykenhet	,, nyfikenhet
,, 238	,, 9	d:o	,,	möjligtvis	,, omöjligt
,, 269	,, 13	d:o	,,	dragonen	,, dragoner
,, 271	,, 9	uppifr.	,,	vär	,, när
,, 273	,, 6	nedifr.	,,	ådagalägger	,, ådagalägga
,, 294	,, 1	d:o	,,	betraktade	,, betraktades
,, 316	,, 5 & 6	uppifr.	,,	transaktioner god säkerhet	,, transaktionen godkänd säkerhet
,, 321	,, 13	d:o	,,	ofelbart	,, ofelbarhet
,, 326	,, 1	d:o	,,	dem	,, den
,, 333	,, 15	nedifr.	,,	ni	,, vi
,, 335	,, 9	uppifr.	,,	försäkringsakten	,, försäkringsakter
,, 339	,, 4	d:o	,,	deras	,, dess
,, 343	,, 10	nedifr.	,,	med	,, vid
,, 351	,, 18	uppifr.	,,	helt vår kurs	,, helt makligt vår kurs
,, 352	,, 11	d:o	,,	podoraschnan	,, podoroschnan
,, 328	,, 10	nedifr.	,,	milen	,, mil
,, 361	,, 3	uppifr.	,,	smsålumrande	,, småslumrande
,, 366	,, 3	nedifr.	,,	slag	,, slags
,, 396	,, 11	d:o	,,	sjömanskärleken	,, sömanskärleken
,, 404	,, 15	d:o	,,	skall	,, skulle
,, 408	,, 15	uppifr.	,,	ett	,, att
,, 409	,, 13	nedifr.	,,	Hobersgubben	,, Hobergsgubben
,, 437	,, 9	uppifr.	,,	fast	,, fart
,, 439	,, 13	d:o	,,	fram-skymtade	,, framskymtade
,, 447	,, 5	nedifr.	,,	händelser	,, händelsen
,, 466	,, 15	d:o	,;	utan ock	,, utan
,, 498	,, 15	uppifr.	,,	Hvita Falken	,, Hvita Falkens
,, 509	,, 5	nedifr.	,,	fått gått	,, fått gå
,, 510	,, 8	uppifr.	,,	ålderdomens behållning	,, ålderdomens bästa behållning

Angelica Lillie.

Historisk berättelse

från början af 1700-talet.

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

I.

Mor och Dotter.

Olyckligare tid, än under Carl XII:s sista lefnads- och regerings-år, har väl Sverige näppeligen upplefvat. På alla sidor krig, finanserna i grund förstörda, statskassan uttömd, riksskulden oerhörd, folkmängden sammansmält, dels genom det man- och penninge-ödande, adertonåriga kriget, dels genom den förfärliga pesten, som, icke längesedan, rasat och efter hvars fasansfulla framfart hela milsträckor stodo öde, oplöjda och obesådda — partistrider och med hätskhet förfäktade olika meningar inom landet, ordning och seder på förfall, samt många tusende af Sveriges ädle och tappre söner suckande under främmande träldomsok — sådan var, med få ord, ställningen inom vårt på den tiden så ytterst beklagansvärda fädernesland.

Utmattadt, nästan modlöst och blödande ur oräkneliga sår, låg det svenska rikslejonet och stirrade med stela, blodsprängda ögon på alla de länder, öfver hvilka det, för icke längesedan, hade sträckt sina väldiga klor och dem det då med sin yppigt svajande

mahn hade öfverskyggadt. Lösryckta och sönderstyckade lågo nu dessa oräkneliga länder och af den vid Carl XI:s död så storartade och prunkande kartan öfver Sveriges besittningar återstod nu knappt så mycket, att det arma, dödssjuka lejonet derpå kunde utsträcka och vända sin förr så stolta, nu så hiskligt utmerglade kropp.

I Stockholm, hufvudsätet för den underliga politik, de ränksmiderier och partistrider, hvilka efter hand hade uppstått och år från år tilltagit, var emellertid ett friskt och muntert lif, i trots af allt det elände som herrskade och hotade att, om möjligt, ännu mera öka sig. Riksråderna, vårt lands på den tiden mäktigaste och stoltaste aristokrater, förde styrelsen och hade, änskönt konung Carl var envåldig regent, vant sig att föra den temligen godtyckligt, just emedan de hittills hade föga eller intet behöft frukta något ansvar; men sedan konungen, för några få år sedan, åter satte foten på svensk botten, började de att, såsom man säger, draga öronen åt sig, förmenande att en sträng räfst och en med okuflig rättvisa affordrad redogörelse nu skulle vara att motse. Detta hade till följd att nya oordningar uppstodo, till fördöljande af de gamla, eller rättare — nya fel begingos, för att öfverskyla hvad som förut var galet. På allt detta fick det arma folket sitta emellan.

Men konungen, ehuru han sent omsider åter satt sin fot på svensk jord, återsåg dock aldrig sin hufvudstad, utan började, som man vet, från Skåne, der han landstigit, operationen till kriget mot Norrige, hans sista fälttåg. Man skref redan 1718 och räknade öfver aderton år, sedan Carl XII, i spetsen för sin första krigshär, tågade ut från Stockholm, för att försvara sig mot honom orättvist angripande fiender. Han var då, ehuru redan kung, en ännu skägglös yngling,

men med mod i bröstet och en orubblig förtröstan till Försynens ledning. Nu var han trettiosex år gammal. Trettiosex år — och hade upplefvat så mycket, spelat en så stor och vigtig roll i lifvets allvarsamma drama! Hela Europa och en del af Asien hade han fyllt med klangen af sitt rykte; genom sin förvånande tapperhet, sitt nästan sagolika mod och sina många dygder, hade han stegrat sina samtidas beundran till den högsta potens; och likväl — hvad hade han vunnit med alla dessa storverk? Han hade bringat sitt, vid hans thronbestigning lyckliga och blomstrande rike till förderfvets yttersta brädd; och medan en hop enthusiaster, särdeles bland den yngre generationen, i chorus besjöngo hens mod och hans hjeltebragder, ökade sig, bland de äldre och mera sansade, för hvarje dag antalet af hans fiender, tillväxte, med ständigt ökade ziffertal, antalet af dem, hvilkas öfvertygelse det var, att hans död vore den yppersta välgerning, den enda tänkbara räddning, som ännu återstod att önska och eftersträfva.

Konungens syster, prinsessan Ulrika Eleonora, var visst icke bland dem, som önskade hans återkomst, eller hans lifstids förlängande. Äfven hon hade, i likhet med många andra, hans vrede att frukta, ty hon hade ju, utan hans tillstånd, ingått äktenskap med Fredrik, arfprins af Hessen-Cassel, hvilken af Carl XII blifvit i Stralsund, år 1714, utnämnd till generalissimus öfver hela svenska armén. Det var, såsom följande tider och händelser sedermera utvisade, ingalunda af patriotism, eller af medömkan med och kärlek till det utarmade, olyckliga Sverige, som prinsessan Ulrika Eleonora gerna såg, det hennes kunglige broder uteblef så länge som möjligt; och då ändtligen en förrädiskt rigtad kula slutade hans hjeltelif, var det visst icke af förhoppning på bättre tider för land

och rike, som furstinnan hade svårt att berga sin glädje.

Man var i April 1718. Vintern, som i början varit ovanligt blid och lofvat blifva särdeles lindrig, hade sedermera, mot slutet af Februari, blifvit ganska sträng. Med en uthållighet, som om han envist föresatt sig att återtaga hvad han, i början af sin regering, försummat, qvardröjde han ända till slutet af Mars, och då han ännu, fastän i medio af April, den i almanackan med namnet "gräsmånaden" betecknade, ännu icke tycktes vilja cedera många tum af sitt område, var man i Stockholm, der Ulrika Eleonora höll sitt lysande hof, långt ifrån betänkt på att sluta vinternöjena. I hvarje riksråds och annan högt uppsatt embetsmans hus hade varit stor bal, till hvilken serie af förlustelser prinsessan gifvit signalen. Man brydde sig föga om att folket hungrade, att dess egendom plundrades, att dess blomstrande ynglingar och kraftfulla män till tusendetal utskrefvos och drefvos till slagtfältet, att utfattiga enkor och faderlösa barn i stora skaror öfversvämmade landet, för att genom tiggeri söka sitt lifs-uppehälle, att handeln och näringarna lågo nere, i brist på hufvuden och armar till deras bedrifvande — allt detta förbisåg man i Stockholm, der de fattiga dock skattade sig ojemförligt lyckliga, mot dem i landsorten. Ty här gafs dock, just till följd af de förnämas slöseri, tillfälle till arbetsförtjenst för de mindre lottade. Till hvarje bankett hos en af rikets mäktige, hade snickaren, smeden, skomakaren, skräddaren och flera andra ganska mycket att göra, och de tackade Gud för det de fingo under träget arbete vaka mången natt, då de bättre lottade sofvo, eller förlustade sig i sina palatser.

Anledningen till den ovanliga kretsgången inom nöjenas verld hade dock varit den, att konungens

svåger, prins Fredrik af Hessen, hade gjort ett några veckors besök i hufvudstaden, men skulle, i början af Maj månad återresa till Norrige, der kung Carl nu låg med sin krigshär. Att Ulrika Fleonora, som ända till afguderi älskade sin gemål, skulle jubla af fröjd öfver att, efter en längre skiljsmässa, åter få hafva honom hos sig under några veckor, är naturligt, och hon uppbjöd derföre all sin förmåga, för att göra hans vistande i Stockholm så angenämt, som möjligt; men svenska folket var, i allmänhet, föga förtjust öfver prinsens besök, ty nya utskrifningar blefvo följden häraf och allt yngre och yngre voro de af allmogens och borgerskapets söner, som nu ansågos duglige till krigstjenst.

Det var den 17 April. Stockholms slott, som under den olyckliga branden, då Carl XI stod lik, blifvit alldeles förstördt, låg ännu i ruiner; ty aldraminst kunde rikets dåvarande, alltför beklagliga omständigheter medgifva några så stora kostnader hemma, som uppbyggande af ett slott, då det på närmare och fjermare håll förda, olycksaliga och långvariga kriget slukade alla dess tillgångar och förtärde dess sista krafter. Som en hemsk bild af förgängelsen, hvilken äfven det största och herrligaste på jorden är underkastadt, låg, således, den svarta grushögen qvar, och de afbrända murarne stodo såsom spöken, ofta skrämmande den enfaldige, då han vandrade i mörkret; ty mycken vantro och vidskepelse var ännu, sedan Carl XI:s tid, rådande bland svenska folket.

Men i det s. k. Kungshuset på Riddarholmen, det sedermera Creutzeska huset, som nu är inrymdt åt flera af rikets collegier, bodde de kungliga, alltifrån 1699 till 1754, då det nuvarande slottet, detta namnkunniga mästerverk af byggnadskonst, i förening med skönhetssinne och smak — kanske det vackraste i

Europa, var färdigt att bebos. I kungshuset var nu mycken rörelse och oräkneliga menniskor lupo om hvarandra, brådskande under en mängd olika bestyr; ty det skulle bli en stor, lysande bal på aftonen. Prinsessan Ulrika Eleonora gaf denna bal, till firande af sin älskade gemåls, prins Fredriks af Hessen, eller arfprinsens, som han kallades, — födelsedag och till kungshuset voro befallta alla högre embetsmän, oberäknadt allt hvad högre adel hette, samt alla vid hofvet presenterade damer.

Man skulle tycka att för det barnlösa fursteparet, Ulrika Eleonora, som redan hade fyllt sina trettio år och således var långt öfver sin första ungdom, samt Fredrik, som redan var fyratiotvå år gammal, skulle baler just icke varit bland de mest efterlängtade och högst värderade nöjena; men — man hade nu en gång kommit in i en riktig hvirfvel af dans, då arfprinsen hade från armén fört med sig en hel mängd unga officerare, hvilka, under ett stillestånd, fått af konungen tillåtelse att på ett ryck besöka anhöriga och vänner, och det var ju så nytt att få dansa med fullvuxna officerare. Till anställande af karuseller var årstiden icke inne, och prinsessan visste, dessutom, att ingenting roade hennes gemål så mycket, som att åskåda dans, deruti han äfven sjelf deltog, ehuru icke med någon annan än prinsessan och — på sin höjd — en eller annan af de mest ansedda riksgrefvinnorna.

Hvad Ulrika Eleonora, ännu kärleksblind för sin gemål, icke visste eller trodde, det veta och tro vi som af historien blifvit derom underrättade — nämligen att arfprinsen af Hessen, som var en af sin tids störste qvinnodyrkare, älskade baler just derföre, att han vid sådana tillfällen fick se en hel, stor samling af damer; och om man antager, att bland dessa funnos en stor del fula och bedagade, så funnos derjemte ett

tillräckligt antal ungdomsfriska och intagande, bland hvilka den lättsinnige Fredrik skulle funnit valet svårt, i fall det varit honom tillåtet att med annat än förstulna blickar och ännu mera förstulna hviskningar, gifva sin förtjusning tillkänna.

Många voro de unga damer, som på denna afton voro sysselsatta med sin paryr för balen i kungshuset; en bland dem vilja vi på närmare håll skärskåda.

I den gränden utmed Sanct Nicolai, eller den så kallade Storkyrkan i Stockholm, hvilken ännu i våra dagar benämnes Trångsund, ehuru den egentligen då gjorde skäl för namnet, i anseende till en mängd små bodar, som i en lång sträcka sprungo fram ur muren, men som i sednare tider blifvit bortrifna — i Trångsund, således, alldeles midt emot kyrkans förnämsta ingångsport, bodde 2 tr. upp i ett af de höga och smala husen, baronessan Cecilia Bjelke, enka efter framlidne riksrådet Erik Emanuel Lillie. Denne fordom så mäktige man hade genom reduktionen under Carl XI blifvit alldeles utarmad, liksom så många andra af Sveriges grefvar, friherrar och adelsmän. Han hade derföre under hela sin återstående lefnad, förblifvit Carls och hela hans ätts oförsonlige fiende, samt icke ens i sin dödsstund kunnat förlåta den då längesedan aflidne, enväldige konungen hans i mångas tycke så våldsamma handling, som dock var en nödvändighet för Sveriges bestånd.

Hade enke-riksrådinnan Lillie i gods och penningar ingenting ärft efter sin make, så hade hon åtminstone ärft hans hat till den regerande dynastien. Detta hat hade hon dock icke, i trots af alla sina bemödanden, förmått inplanta hos sin dotter, Angelica, som vid fadrens död var endast två år gammal, och som var riksrådet Lillies och hans grefvinnas enda lef-

vande barn, sedan sju äldre blifvit i sina spädaste år af döden bortryckta.

Angelica Lillie var, vid vår berättelses början, en älsklig och intagande flicka af nyss fyllda sjutton år, en ljuf uppenbarelse af allt det sköna och goda, som en mildrik natur stundom roar sig med att i förening frambringa. Hon var en fullkomlig kontrast till den alltid sörjande, klandrande, bittra och menniskofiendtliga modern, hvars oupphörliga klagovisor och verop halkade förbi den unga flickans öron, utan att finna något genljud i hennes unga tillitsfulla själ, eller i ringaste mån förmå grumla dess spegelklara yta.

I de tre små mörka rum, som utgjorde hela den af riksrådinnan Lillie bebodda våningen, var möbleringen ganska tarflig och upplysningen ytterst klen. I salen brann ett enda smalt och sömnigt ljus, placeradt i en gammalmodig, slipad spegellampett; riksrådinnan sjelf satt i förmaket, der det var alldeles mörkt, då man undantager att ett matt sken bröt in från den öppen stående dörren till salen och ett något klarare från den på andra sidan förmaket belägna sängkammaren, der tvänne ljus brunno på en med enkla kristallflaskor, icke med silfver, fullsatt toilett.

Framför spegeln af denna toilett stod nu — just då sexslaget dånade från storkyrkotornet, den unga Angelica i full balskrud, och betraktade med en för en så skön flicka förlåtlig sjelfbelåtenhet sin mot henne leende spegelbild. Bakom henne stod, på några stegs afstånd, jungfru Lotta, som var de förnäma, men fattiga damernas enda domestik, ty riksrådinnan höll ej hushåll hemma, utan hemtade sin mat på månad.

Med åtbörder och utrop af en nästan häpen beundran betraktade Lotta sin unga fröken, som hon blott en enda gång förut sett så grannt utstyrd.

I de behagfullaste ställningar, värdiga en Canovas

mejsel, stod Angelica, än med den ena, än med den andra axeln vänd åt spegeln, för att se om den ljusblå sidenroben icke på ryggen bildade några obehöriga veck, då hennes angenäma sysselsättning hastigt afbröts af en på en gång gäll och sträf röst från det närgränsande förmaket.

Rösten var moderns och Angelica spratt dervid upp, liksom af en elektrisk stöt.

— Är det icke utspegladt ännu? — var riksrådinnans fråga — och skulle det icke möjligen vara äfven m i g förunnadt, att få kasta en blick på damen?

Den unga flickan skyndade från spegeln och ut i förmaket, hvarvid de höga klackarna, oaktadt gången var lätt och elastisk, smällde mot golfvet, som var utan mattor. Den hvita atlaskjorteln frasade och som vingarna på en sylfid fladdrade dess garneringar af hvitt klarflor, genomskinligt, som en dimma.

Angelica stod nu framför modern och denna betraktade med mönstrande, pröfvande, intresserad blick hela paryren, alltifrån den omåttligt upptornade tupén och så vidare, ända ned till fotabjellet. Hon gjorde några små anmärkningar öfver den öppna, ljusblå roben, som, enligt riksrådinnans förmenande, ej var med nog ledighet uppfästad på sidorna.

Angelica, strålande af skönhet, ungdom och helsa, stod med kinderna glödande och hjertat klappade af längtan efter festens nöje, glad att hennes mor icke hade några anmärkningar af det bittrare slaget att framkasta, då denna fägnad snart lemnade rum för en djup nedslagenhet, i det att riksrådinnans blick mulnade allt mer och hon sade, i sorgligt ironisk ton:

— Ja, nu är du grann, min flicka!

— Ja, söta mor — svarade Angelica — jag tycker sjelf, att jag är rätt bra, ehuru jag väl kan

förutse, att, när jag kommer upp på hofvet, är jag den aldra enklaste; men det skall icke bekymra mig: jag ämnar dansa lika lätt och roa mig lika mycket, som de andra i sina rober af guld- och silfverbrokat, jemte mycken annan grannlåt, som jag icke har råd att bära.

— Och ingen — icke en gång den aldra ringaste ädelsten! — suckade modern.

— Ack, bästa moder — skämtade Angelica, som länge höll sig tapper, för att icke mista sitt goda lynne — hvad skulle jag just med sådana dyrbara prydnader? Ungdomsblomman är en flickas herrligaste ädelsten, sade excellensen Ribbing en gång, och han har fullkomligt rätt.

— Och — fortfor modern — när jag tänker på de första gångerna jag sjelf, just vid den ålder du nu innehar, uppträdde vid Carl XI:s hof, hur smakfullt och tillika dyrbart klädd jag var . . . hur i ordets egentliga mening öfversållad jag var af guldbroderier, äkta perlor, juveler, samt spetsar af omätligt värde! . . . Och allt detta var mitt, Angelica . . . min egendom, förstår du . . . Jag behöfde icke låna kläder, jag, för att visa mig bland folk.

Härvid märktes huru Angelicas länge med ansträngning qvarhållna munterhet helt och hållet vek ifrån henne, ty rösten var bruten af förtrytelsens gråt, då hon svarade:

— Icke har jag lånat heller, bästa moder. Georgina har ju haft godheten skänka mig hela baldrägten; det enda hon lånat mig, är spetsarne, och dem tror jag visst icke att hon ämnar återtaga.

— Så är det i alla fall idel allmosor, hvari du svänger dig — återtog modern bittert — och jag skulle önskat att min dotter, dottern af framlidne svenska riksrådet Lillie och hans husfru, Cicilia Bjel-

ke, skulle hafva den ambitionen, att hålla sig undan, då hon ej kan visa sig i den glans, som hennes börd tillkommer.

— Ack moder — yttrade Angelica — det lönar visst mödan för oss, som äro så utfattiga, att tala så mycket om ambition, börd och glans! I vår mer än torftiga boning här inträder ju ingen af våra likar, och — skulle det någon gång ske, så vill ju söta mor hvarken taga emot eller visa sig. Den enda, som någon gång tyckes erinra sig att vi finnas, är grefvinnan Rehnsköld, hvilken besöker oss en eller annan gång under loppet af ett år. Jag skulle således få lefva helt och hållet undangömd för verlden och alldeles försmäkta af ledsnad, om icke Georgina vore, den goda, den älskvärda Georgina . . . min oväderliga vän! ... min bästa — ja, min e n d a vän bör jag säga. Hon, denna lyckans förklarade gunstling, detta rikedomens, nöjenas och öfverflödets skötebarn, som afgudas af sin store fader och, ehuru så ung, njuter en nästan oinskräakt frihet, hon, som är född att dansa på rosor och hvilken man skulle förlåta, om hon icke anade att någon olycklig finnes i verlden . . . någon betryckt . . . någon som har ledsamt . . . hon har uppsökt m i g , i denna min mörka vrå, skänkt mig sin vänskap och öfverhopar mig dagligen, stundligen med sin godhet. Och för detta grufvar sig min mor, i stället att tacka Gad, som sändt oss denna engel! Ty att mottaga välverningar af Georgina bör ej förefalla svårt.

— Du kan ha rätt, i visst fall — genmälde riksrådinnan — Georgina är en engel, n o t a b e n e så mycket, som en dödlig kan vara det. Hon är värd att vara dotter af den store Görz: mannen med det ljusa hufvudet och det varma hjertat, han, som helt

och hället uppoffrar sig för ett otacksamt folk, vakar, arbetar, anstränger sig för en nation, hvaribland de fleste skulle med vild skadeglädje se honom dö under marter. O, det är stort, det är beundransvärdt, att gagna samtid och efterverld när man dock har bådas tack och välsignelse i perspektiv; men att gagna, att uppoffra sig der, hvarest man skördar stundlig otack och framtida undergång, det är mer än stort, mer än menskligt; och jag beundrar baron Görz på samma gång som jag beklagar honom; ty han är, i sanning, värd ett bättre öde, än det, som här väntar honom.

Riksrådinnan Lillies vanligen så kallt hånfulla eller djupt missnöjda, af sjukdom och sorger tärda anlete hade, under det hon talade nyss anförda ord, klarnat och fått ett vackrare uttryck.

Den sjuttonåriga, med verldens gång oerfarna dotter betraktade henne, icke utan förvåning, och sade, efter något uppehåll:

— Men är det då verkligen möjligt, moder, att den ädle, storsinnade baron Görz har så många fiender?

— Detta är icke blott möjligt, utan äfven sannt, kära Angelica; och du kan lita på att, vore det icke så, hade icke Georgina Görz så svårt att få några vänner bland sina jemnåriga och jemlikar, ingalunda hade hon, sedan en slump gjort henne bekant med dig, besökt oss här och öfverhopat mig med böner, att du skulle få besöka henne ofta, ofta . . . ingalunda skulle hon då, nästan dagligen, skicka det granna ekipaget med den guldsmidda betjeningen, för att föra dig till och ifrån deras ståtliga palats på Blasiiholmen.

— O, jag ber! . . . nedsätt icke Georginas ädelmod! . . . Icke för det, att hon har brist på vän-

ner, utan för det hon håller af mig, öfverhopar hon mig med godhet.

— Jag vill visst icke nedsätta Georginas handlingar och förringa hennes ädla hjerta, ty hon är, onekligen, en lika älskvärd som skön varelse. Men jag kan försäkra dig, mitt barn, att, om någon visade fröken Görz förmycken artighet, skulle densamma derigenom stöta sig med det mäktiga parti som utgöres af hennes fars fiender. Derföre ångrar jag nästan att jag någonsin lät af Georgina och grefvinnan Rehnsköld öfvertala mig att låta dig presenteras på hofvet. Du vet, att jag stretade emot i det längsta; men då Georgina lofvade sörja för kostnaden och grefvinnan Rehnsköld förespeglade mig möjligheten, att du kunde, framdeles, blifva antagen som hoffröken hos prinsessan, lät jag öfvertala mig.

— Och hvad var det för ondt deruti, söta mor? . . . Min debut aflopp ju ganska lyckligt. Prinsessan var utmärkt nådig emot mig.

— Ja, för den gången gick det bra; men denna a n d r a gången kan det bli tvärtom. Derföre upprepar jag å nyo hvad jag förut så mången gång sagt: Häng dig icke allt för mycket fast vid Georgina, utan håll dig så mycket du kan, till grefvinnan Rehnsköld, som är både ditt och den moderlösa fröken Görzs beskydd.

— Ack! — suckade Angelica — äfven jag anser mig moderlös deruppe. Hur ljuft vore det icke att vara åtföljd och beskyddad af sin egen mor!

— Derom kan för dig icke bli fråga, bästa Angelica, ty om också icke en ursinnig despotism hade beröfvat oss allt, så vore dock min sjuklighet ett väsendtligt hinder. — O! . . . det var en tid, då äfven

jag visade mig der, hvarest jag b o r d e synas. Men på en gång! . . . Det är förfärligt, att en konung så skall få grassera . . . att han så skall få förfara med undersåtares hela timliga välfärd, som Carl XI gjorde, då reduktionen, en idé från afgrunden, for in i hans hufvud. Hur många familjer bragtes icke derigenom från höjden af rikedom och anseende, till djupet af armod ock mörker. — Ack, hvad jag hatar hans minne och hela hans afkomma! . . . Och sonen . . . denne ursinnige fantast . . . denne galning, som nu bär Sveriges krona . . . och denna spotska, skenheliga, otrefliga Ulrika Eleonora, som blott afvaktar broderns död, för att i hans ställe få tillvälla sig den enväldiga spiran, hvilken dock med rätta tillkommer hennes systersson, den unge hertigen af Holstein, som hon bittert hatar — och denne vällustige Fredrik af Hessen, med hvilken hon, på eget bevåg, förmälde, sig, utan att rådfråga konung och ständer — hvad jag föraktar hela sällskapet!

— Dock icke vår ädle, storsinnade hjeltekonung! — utbrast Angelica under det en omisskännelig tjusning strålade i hennes undersköna, mörkblå ögon.

— Storsinnad! — upprepade modern med vrede. — Storsinnad, han, som snarare borde inspärras på ett dårhus, än vara konung öfver ett fordom blomstrande rike, hvilket han, genom sin vansinniga krigslust, i grunden ruinerat. Men, det skall så gå. Pöbelordspråket: N j u g g s p a r o c h d e n s u r e t a r, sannas på den familjen. Fadern sammanskafde allt hvad han kunde åtkomma, plundrade hundradetals individer, blott för den ärelystnaden, att vid sin död lemna riket i välstånd, sonen deremot har låtit detta rike sönderstyckas och i grunden utarmas, blott för den ärelystnaden, att kallas en hjelte. Sådana stympare äro de, som hafva folkens öden i sina händer.

— Men, moder, den ädle baron Görtz tillber kung Carl och han . . .

— Det gör han, mitt barn, och jag afundas, i sanning, det tjurhufvudet, Carl, att hafva en sådan vän, som Görtzen. Men för baronen sjelf är och blir denna vänskap en olycka, ty han hade verkligen med sina stora naturgåfvor bordt gagna ett annat land, ett tacksammare folk.

Angelica teg, ty hvad skulle hon härpå svara?

— Och nu, mitt barn — återtog modern efter en paus, — upprepar jag hvad jag så ofta sagt, att, i trots af min motvilja för hela herrskapet, önskar jag dock, sedan du en gång fått tillträde tiil prinsessans krets, att du blefve hoffröken, för att hafva något uppehälle när jag faller ifrån och min usla, alltför otillräckliga pension upphör. Ställ dig derföre så, att du ej måtte ådraga dig någon anmärkning; och skulle slumpen föra dig så nära den allsmäktiga fröken Düben, som helt och hållet styr prinsessan och på hvilken det beror hvilken, som skall antagas, när någon plats blir ledig, så var mycket ödmjuk emot henne. Hon har uppsigt öfver de yngre hoffröknarna och kan du vinna hennes bevågenhet, så är din lycka gjord. Bäst är, om du kan gifva samtalet en religiös vändning, ty Emerentia Düben är grymt skenhelig och låtsar, vid alla tillfällen, hafva sina tankar vända till Gud, ehuru ingen kan vara mera verldsligt sinnad, än denna bedagade fröken.

I detta ögonblick stannade grefvinnan Rehnskölds vagn utanför porten och Angelica skyndade att kyssa sin mors hand, påtaga kappan och springa utför trapporna.

II.

Balen i kungshuset.

Angelica, som, sedan hon stigit in i vagnen, helsade vördnadsfullt på grefvinnan Rehnsköld och hjertligt på Georgina Görtz, satte sig, midt emot den sednare, baklänges i den fyrsittsiga vagnen, hvilken hastigt for af utför Storkyrkobrinken.

Huru än den barnsligt muntra Georgina med sitt älskvärda pladder sökte göra den korta färden ändå kortare, lyckades det henne dock icke att aftvinga Angelica annat än enstafviga och lakoniska svar. Görtz hann dock icke göra någon anmärkning häröfver, ty vagnen stannade och betjeningen öppnade vagnsdörren.

— Hvad! — ropade Georgina och stack ut sitt lilla sköna hufvud, friskt, som en rosenknopp, — äro vi redan på kungshusets borggård?

— Ja, nådigaste fröken — svarade med en mun grefvinnan Rehnskölds båda betjenter, hvilka, i lysande livréer, med i alla sömmar anbragdta, brokiga snö-

ren, vāfda efter heraldikens strängaste reglor, samt i hvita silkesstrumpor och förunderligt formade trekantiga hattar, stodo på hvar sin sida om vagnssteget, för att vördnadsfullt hjelpa de treane damerna ur.

— Se, god afton, käre Bastian — yttrade Georgina till en tredje betjent, i grönt livré med guld, hvilken mötte henne vid nedersta steget till den breda, rikt upplysta kungliga trappan, uppför hvilken damerna nu trippade. — Vet ni hur dags min far kommer?

— Hans höga nåde har utländsk post i afton och torde således icke förrän helt sent kunna infinna sig — svarade den med blottadt hufvud djupt bugande, som var i tjenst hos baron von Görtz. — Emellertid befallte hans nåd mig lemna detta, då fröken skulle stiga ur vagnen. Det, som paketet innehåller, var ämnadt att, vid afresan till kungshuset, sättas på nådig frökens nattduksbord, sade hans höga nåde; men då guldsmeden narrades några minuter, måste jag springa hit med det, så att det ändock, före balen, måtte komma nådig fröken tillhanda.

— Min ädle, kärleksfulle far! — utropade den älskvärda flickan, tryckande till sina blomstrande läppar det ur betjentens hand mottagna, lilla fyrkantiga paketet, hvilket hon, uppkommen i yttre mottagningssalen, uppbröt och fann innehålla ett rödt marokinsfodral.

Nyfiket lutade både grefvinnan Rehnsköld och Angelica Lillie sina hufvuden intill Georginas, då, vid tryckningen på en liten fjeder, fodralet sprang upp och befanns innehålla en liten, den aldra täckaste s. k. bonbonnière af jaspis, med guldschaner. Den var fylld med de utsöktaste små sockergryn i alla färger, jemte andra näpna sockerfigurer, så små, att de kunde rymmas i en dosa.

Georgina uppgaf ett lätt glädjerop och utgöt sig sedan i förnyade loftal öfver den dyrkade fadern, hvilken, som hon påstod, i trotts af sina myckna bekymmer och stora, maktpåliggande statsmannavärf, dock oupphörligen tänkte på henne, sin äldsta, mest älskade dotter och sökte att icke blott gissa, utan ock förekomma alla hennes önskningar.

En suck, djupare än hon någonsin upphäfvit den, höjde härvid Angelicas bröst. Icke att hon det ringaste afundades sin vän hennes lycka; men hon kunde ej afkålla sig från att anställa en jemförelse mellan bådas deras lotter i lifvet och en tår, som dock lyckligtvis bemärktes af ingen, banade sig väg till hennes långa, mörka ögonfrans, derifrån den dock hastigt borttorkades.

Georgina Görtz, den blott på femtonde året gamla, men till växt och skönhet redan fullkomligt utvecklade flickan, var redan en fulländad, i hofvets och alla förnämare kretsar firad dam, medan den redan sjuttonåriga Angelica blott för andra gången uppträdde på hofvet, men deremot aldrig i de adliga husen; ty — hvem ville väl umgås med den till armod bragta riksrådinnan Lillie . . . eller hvem kände, hvem erinrade sig den för så många år sedan från verlden tillbakadragna? Georgina, den ständigt smekta och smickrade, den af rikedom och alla lifvets njutningar omgifna Georgina, saknade väl en moders omhuldande ömhet, men egde deremot en far, som rikligen sökte ersätta henne denna förlust och som ständligen omgaf henne med kärlekens solsken; då deremot den arma Angelica, utblottad på allt, saknade icke blott alla de beqvämligheter, och nöjen, som förljufva lifvet, utan till och med stundom det nödvändiga, samt dertill var faderlös från vaggan. Visserligen egde hon en mor, men en sjuklig, tungsint, af sorg

nedtyngd mor, som — i fall hon ock älskade sin dotter — något, hvarom Angelica icke var rätt säker, emedan modern ständigt var knarrig och knotande, likväl aldrig syntes vilja, genom förädlande af hennes hjerta och förstånd, söka bereda hennes framtida väl, utan snarare arbetade på att göra henne bitter mot menniskorna och missnöjd med sjelfva Guds styrelse, under det hon med sin stundliga klagan och sitt oupphörliga knorr mot försynen förbittrade den stackars flickans ungdom och i icke ringa mån fördystrade hennes af naturen glada lynne.

Denna jemförelse mellan sitt och Georginas öde, som Angelica, mot sin vilja, kom att inom sig anställa, lade öfver hennes själ en tyngd, den hon förgäfves bemödade sig att bortarbeta, och bredde öfver hennes sköna anlete en sorgsenhet, för stor för att icke märkas af en hvar.

Emellertid voro våra damer nu inne i den praktfulla, af ljus, blommor, kristaller, siden och förgyllningar prunkande stora danssalen, och, som de kommit ovanligt bittida, hade de så mycket mera tillfälle att väl se sig om der, innan den blef öfverfylld af granna damer och herrar.

I fonden voro några trappsteg, öfverhöljda med en matta af blått sammet, som var öfversållad med guldkronor. På öfversta steget af denna trappa, eller upphöjning, stodo stolar, likaledes af blått sammet med guldkronor, för prinsessan Ulrika Eleonora och hennes gemål, samt, på ett lägre trappsteg en något mindre lysande stol för prinsessans systerson, den unge hertig Carl Fredrik af Holstein. Bakom de furstliga stolarna voro sammetsklädda bänkar för de höga personernas för dagen uppvaktande svit, men rundt omkring trappan, hvita silfverbroderade atlastaburetter för riksrådinnorna.

Till en af dessa fördes grefvinnan Rehnsköld genast af en tjenstgörande kammarherre, och de unga damerna i hennes följe placerades öfverst på en af de längs rummet sig sträckande, med scharlakan klädda, stoppade bänkarna, dock så, att de kunde tala med riksrådinnan.

Liksom en liten frisk och yppig vårblomma, öfvergjuten af solens strålar och smekt af en mild, välgörande vestansvind, gungar på sin veka stängel, så sprattlade den yra Georgina, pratade med en mängd unga kavaljerer, som samlades omkring henne och tycktes, barnslig, som hon var, hafva ögon och tankar för alla, eller ock för ingen, uteslutande, medan — utan att någon anade det, tankarna voro upptagna af och ögonen sökte ett ännu frånvarande föremål, en skön, adertonårig yngling, som nyligen vunnit hennes hjerta. Denne var grefve Arvid, son till det gamle riksrådet Nils Gyllenstjerna.

Angelica, som i skönhet vida öfverglänste Georgina, kunde, ehuru jemförelsevis ganska enkelt klädd, icke undgå att ådraga sig männernas beundrande blickar; men hon tycktes, lika litet som Georgina, bry sig derom; ty äfven h e n n e s tankar voro af ett frånvarande föremål helt och hållet upptagna.

— Månne han kommer? . . . Dock — hvarföre var han icke med i vagnen? — O, att jag vågade vända mig till Georgina med en fråga!

Så talade hon i sina tankar, men hennes läppar sade ingenting. Mer än en ungherre anmärkte dock att hennes blickar så ofta irrade till salens stora ingångsdörr.

Och utom den tankan: o m h a n u t e b l e f v e! var dock hennes lynne i afton ovanligt dystert. Sjelfva den henne omgifvande, slösande prakten, hvarvid hon var så ovan, förmådde ej rätt fängsla hennes uppmärksam-

bet. Härtill voro moderns sista ord, då hon begaf
sig hemifrån, till en del orsaken. Hon började att
starkt fundera på ett och annat, men isynnerhet der-
på, att modern, ehuru hon hatade både kungen, prin-
sessan och prins Fredrik, ändå önskade, att Angelica
skulle bli hoffröken. Motsägelsen uti fru Lillies miss-
nöje med, att hennes dotter någonsin visat sig vid
hofvet, och besagde frus önskan, att der se henne an-
släld såsom tjenstgörande, kunde hon icke på annat
sätt förklara, än att moderskärleken dock segrade öf-
ver alla andra känslor och att önskan att se den en-
da dottern försöjd med en efter hennes börd passan-
de plats, slutligen nedtystade alla det bittra missnö-
jets högt skrikande röster.

Emellertid önskade Angelica, efter det ej var
hennes mor emot, att hon måtte, vid någon inträffande
ledighet, blifva anställd som hoffröken, och af allt
hvad modern, för en stund sedan, sagt henne, mindes
hon ingenting annat rätt tydligt, än att hon borde söka
ställa sig väl hos den inom prinsessans hof allsmäktiga
fröken Emerentia Düben.

Ehuru öppen till sin karakter och ovan vid för-
ställning Angelica var, förekom det henne dock som
skulle det alldeles icke vara hvarken fult, eller syn-
digt, att mot besagde hoffröken, af alla omtalad så-
som elak, skenhelig, sqvalleraktig och ränkfull, sjelf
vara förställsam och hycklande; heldst en hvar visste,
att redlighet och enfald sällan lyckades vinna denna
bedagade dams bifall. Angelica beslöt således att, i
fall af ett samtal med fröken Emerentia, väl vara på
sin vakt.

Under tiden hade alla de till festen befallda hun-
nit samla sig och den på läktaren väntande musiken
afvaktade blott en signal, för att börja.

Länge uteblef, till den danslystna ungdomens stora

harm, denna signal. Ändtligen uppslogs, på vid gafvel, de stora dubbeldörrarna till prinsessans rikt eklärerade våning och hon sjelf utträdde med gravitetiska steg, förd af sin gemål, arfprinsen Fredrik.

Ulrika Eleonora, Carl XI:s dotter och Carl XII:s enda, då lefvande syster, var, vid denna tiden, trettio år gammal. Hon hade aldrig varit vacker och var det än mindre nu, sedan ungdomsblommorna började vissna; men man sade om henne, att hennes höga, snöhvita, verkligen sköna panna var af naturen ämnad att bära en krona. Ögonen, stora och ljusblå, voro temligen uttryckslösa, och hon hade i sina åtbörder, i sin gång och hela hållning, någonting stelt och disgraciöst, som skulle vara majestätiskt, men som i sjelfva verket icke var annat, än en följd af det tvång och det förtryck, hvari hon från barndomen och allt intill sin mognare ålder lefvat, under den barska farmodern, drottning Hedvig Eleonora, Carl X:s enka. Men hvad Ulrika Eleonora hade sköut, var armar och händer; ja — de voro så bildsköna, så fullkomliga, att de utgjorde ett allmänt talämne, och citerades öfver allt, der det var fråga om sköna armar och händer, då prinsessans alltid vunno vid jemförelsen.

Arfprinsen Fredrik af Hessen var, ehuru redan fyratiotvå år gammal, en ganska vacker karl och skulle varit det ännu mera, om icke de högröda läpparne varit alltför tjocka och om han icke stundom plirat med ögonen, heldst då han såg något vackert fruntimmer, som föll honom i smaken. Nu gick han dock ganska beskedligt vid sin gemåls sida och tycktes för henne endast hafva tankar och sinnen, medan hon, öfverlycklig att få hafva honom hos sig, om ock på endast en kort tid, syntes gladare och ledigare än någonsin, då hon helsade åt båda sidor, på den lysande, juvel-, guld-, plym- och blomstersmyckade samlingen.

De furstliga personernas svit var talrik. Utom fröken Düben, prinsessans förtrogna, som gick närmast efter henne, utan någon egentlig funktion, följde fyra unga och ytterst täcka hoffröknar, som uppburu det furstliga släpet, hvarefter gingo flera damer af hög rang, som vid hofvet voro tjenstgörande.

Till prins Fredrik deremot slöto sig en stor hop hofmän, alla Hessare, ty sådana älskade han mest, först emedan de voro hans landsmän och sedan derföre att svenskarne, af ett allvarligare lynne, särdeles på den tiden, förekommo honom såsom tvärviggar, med hvilka han aldrig kunde lefva på något slags förtrolig fot.

Men för denna afton funnos ock i prinsens svit alla de unga officerarne, som han haft med sig från hären, dessa Carl XII:s bussar, hvilka, ehuru ännu så unga, redan hunnit skaffa sig namnet oöfvervinneliga, okufliga, och om hvilkas mod och styrka man berättade nästan sagolika saker.

Bland dessa var löjtnanten grefve Bernhard Rehnsköld, son till grefvinnan som på balen utgjorde Georginas och Angelicas förkläde. Ännu var riksrådet, eller kungliga rådet Rehnsköld en intim vän af baron Görtz; det var först sednare, då Görtz hade lyckats utverka löfte om fred mellan Sverige och Ryssland, som äfven Rehnsköld från honom afföll, troligen till följd af den bittraste afund öfver hans framgångar.

Angelica Lillie hade således flera gånger i baron Görtz's hus sammanträffat med den unge Rehnsköld, som dock nu, under vintern, varit borta, för att under den store Carl göra sitt första fälttåg. Hon hade, sig sjelf ovetande, fattat en öm och varm kärlek till den sköne, tjugutvå-årige ynglingen och varseblifvit styrkan af denna sin böjelse först då, när Bernhard lyckades öfvertala sin hittills obeveklige far, att bifalla hans önskan att få blifva knekt och få resa till ar-

men, i stället att fadern, som ville att han på diplomatiens bana skulle skörda sitt ryktes lagrar, hittills tvungit honom att termin efter termin vistas i Upsala. Angelica, utan att anförtro det åt någon dödlig, icke ens åt Georgina, sörjde djupt öfver den unge Rehnskölds bortresa och de faror, för hvilka han var utsatt, och med en glädje, den hon hade svårt att dölja, hörde hon sedermera berättas att han var med prinsen återkommen, för att göra ett besök i hufvudstaden.

Angelica hade trott — ty hvad tror man icke då man älskar? — att Bernhard fästat sig vid henne med samma känslor, som dem hon hyste för honom; ty han hade ju, vid alla tillfällen, då de sammaträffat, på det artigaste sätt utmärkt henne och städse visat sig så road af hennes samtal. Äfven nu såg hon hans mörka ögon stråla, då han, vid första inträdet i den praktfulla danssalen, rigtade sin blick åt det håll, der Georgina och Angelica sutto. Men den stela hof-etiketten förbjöd honom ännu att med det ringaste steg närma sig dem.

Ändtligen hade de furstliga personerna, sedan de, helsande och utbytande några få ord med somliga af sina balgäster, tågat rundtomkring salen, nu intagit sina högsäten, och musiken, som dervid slutade den vid de furstligas inträde började högtidliga marschen, spelade nu upp till dans. Men icke stort lifligare än marschens tågordning var, då liksom nu, den första dansen på en bal. De unga flickornas hjertan måtte bulta aldrig så våldsamt och deras små fötter ryckas hit och dit, liksom af elektromagnetism — de måste dock sitta stilla ännu en stund; ty modet, etiketten, dessa tvänne mäktiga tyranner, togo först ut sin rätt, innan de gåfvo ungdomen och glädjen tillstånd att plocka blommorna af njutningens förflygande ögonblick.

Första dansen var ett slags långtrådig promenad, alldeles som i våra dagar, med den skillnaden likväl, att vår tids polonaise ändå tillåter några svängningar, då deremot sådana icke funnos i den tidens promenad-dans, hvilken alltid slutade med en, visserligen behagfull, men stel och svår minuett.

Till denna dans uppbjödos, liksom nu, matronor, hvilka man särskildt ville hedra, och bland de dansande kavaljerna utgjordes åtminstone hälften af gifta och bedagade män.

Prins Fredrik dansade, såsom sig borde, den dansen med sin gemål, och de utgjorde, ehuru icke unga, ett ganska ståtligt par. Då promenaden öfvergick till miunett, voro, i början, tolf par uppe, emedan de gamlaste, de felaste och alla de hvilka trodde sig ega minsta gracen och minsta ledigheten i rörelserna, visligen drogo sig undan. Sådant var dock icke förhållandet med prins Fredrik och prinsesdan Ulrika. En hvar skådade med nöje deras på en gång majestätiska och smidiga rörelser. Det ena paret efter det andra slutade sin dans, för att nu vara idel öga, och ändtligen dansade de höga makarna allena, högst animerade, såsom det syntes, och under ett mummel af beundran, som dock icke vågade gifva sig luft i ett högljudt sorl.

Då de återgingo till sina platser voro prinsessans eljest så stela drag lifvade af mycken belåtenhet, och en ovanlig eld blixtrade i hennes vanligen så stela blick; men prinsen såg ut, som om han med ett djupt andetag velat utbrista: Gud vare lof att det är väl öfverståndet.

Omedelbart derefter började den egentliga dansen och det var nu, som Fredrik, allt mer för hvarje ögonblick, försattes i sitt element, som man säger; ty han såg här den ena skönheten efter den andra

svänga förbi och hans kännareöga utspanade genast hvilken som var värd att kallas balens drottning. Utan tvekan tilldömde han detta pris åt Angelica Lillie, som var honom en alldeles ny uppenbarelse; ty då hon första gången visade sig vid hofvet, hade prinsen varit vid armén. Han hade ett stort bryderi innan han fick veta hvem den sköna flickan var, utan att prinsessan märkte, att han intresserade sig för den nykomna.

Angelica, fullkomligt omedveten af det bifall hon vann af arfprinsen, eftersträfvade intet högre än bifallet af Bernhard Rehnsköld, vid hvars blotta röst eller tillfälliga närmande hon kände sina kinder glöda, sitt hjerta klappa fortare.

Bernhard Rehnsköld var ett lysande ämne till en af dessa Carl XII:s drabanter, om hvilka man berättade, att de slogos en mot sju, att de med blotta händerna sönderkramade en hästsko, samt att de, hela vintern om, sofvo på bara marken, i ett tält, uppvärmdt af glödgade kulor. Han var stor och stark, med breda axlar, högt bröst och smidigt lif. Hans ansigte var, ehuru icke regelbundet och långt ifrån skönt, likväl ganska intagande, dels för dess ungdomliga friskhet, dels för de mörka ögonens på en gång bottenärliga, frimodiga, goda och känslofulla uttryck.

Men Bernhard var ingalunda bland dem, som "blundade eller sprungo" vid åsynen af en vacker mö. Han kunde, uppfödd som han var, i de finaste och mest belefvade kretsar, alltför väl lägga sina ord, utan att behöfva frukta att bli beskylld för hvarken tölpaktig blyghet, eller opassande framfusighet; och då han aldrig slösade något äckligt smicker och aldrig utmärkte någon särskildt, utan visade en fin, ridderlig uppmärksamhet mot alla, var han ock af alla unga fruntimmer särdeles omtyckt.

Ändtligen hade nu balen hunnit blifva så pass animerad, att frihetens genius vågade, om icke inträda, åtminstone något glänta på dörren. Man satt icke längre, mellan dansarna, stelt upsatt på sina en gång tagna platser, utan vågade gå omkring och liksom liten smula råda sig sjelf.

Denna frihetstid, då prinsessan på en stund vistades i ett af de längst in belägne rummen och många af sällskapet hade spridt sig der och hvar i den granna våningen, begagnade arfprinsen för att nalkas Angelica. Han inlät sig i samtal med henne, frågade om hennes namn, ålder, slägtförhållanden, m. m. Och då den unga flickan i sin älskvärda uppriktighet omtalade att hon var af en genom reduktionen i grund ruinerad familj, samt att hon och hennes sjukliga gamla moder lefde i ytterst knappa vilkor, for det liksom en glädeblixt ur Fredriks plirande ögon. Men han beherrskade sig genast och sade:

— Jag skall hafva er i minne, min fröken och anbefalla er fru mor till prinsessans, min gemåls, öfver riket kända välgörenhet.

— Nej, nej! . . . för Guds skull, Ers Durchlaucht, gör icke det! — ropade Angelina med förskräckelsen målad i sina drag. — Min mor är stolt: det skulle blifva hennes död, om man erbjöde henne sådana välgerningar.

— Såå? — sade prinsen långsamt och med synbar nedslagenhet. — Men hvad önskar hon då?

— Ingenting annat, Ers Durchlauckt, än att återfå åtminstone något enda af de många gods, hvilka fordom tillhörde min saligo fader.

— Jag förstår — sade Fredrik, nickande, och jag skall derom tala med Hans Maj:t, min kunglige svåger. Ni kan vara öfvertygad derom, min fröken. Och det är icke osannolikt att kungen, vid

en vältalig och sanningsenlig framställning af edra olyckor, skall bevilja min bön; heldst man har flera exempel på, att han till belryckta adelsfamiljer återgifvit något af det hans höge fader fann för godt att beröfva dem.

Prinsen lemnade härvid den djupt nigande Angelica och hvälfde i sitt hufvud flera olika planer, att kunna vinna hennes bevågenhet.

Emellertid hade fröken Emerentia Dübens falkögon uppläckt prinsens långa samtal med den sköna fröken Lillie, och som hon spionerade för den svartsjuka prinsessans räkning och gerna ville, genom någon ny berättelse, göra sig vigtig hos denna, kokade det inom henne af harm och nyfikenhet på en gång. Hon ville, till hvad pris som heldst, veta hvad prinsen kunnat säga den fattiga, i hennes tycke så obetydliga fröken och hon nalkades henne derföre, ehuru på en lång omväg, i afsigt att i den unga flickans ansigte kunna läsa, i fall hans Durchlaucht händelsevis kunnat företaga sig, att med något berusande furstligt smicker fylla detta lika vackra, som oerfarna hufvud.

Angelica stod just, obemärkt af alla, långt in i en fönsterfördjupning och blickade ut öfver den i mörker försänkta staden, der de upplysta fönstren oregelbundet glimmade, helst på det öfver Riddarholmsfjärden belägna Södermalm. Till den med milioner tindrande stjernor besådda natthimmelen höjde hon sin blick, glömsk af allt annat i verlden, med tanken uteslutande på honom, som hon älskade, suckade hon helt sakta:

— O, Gud! Du, som skapat dessa millioner himlaljus; låt dem belysa hans stig, vid de nya faror han går till mötes!

Hon hörde den tjocka sidengardinen frasa och spratt till. Vid hennes sida stod fröken Düben.

— Hvem är det ni ber för, min unga vän? — yttrade denna i beskyddare-ton. — Jag såg er med sammanknäppta händer blicka mot himlen.

— Vill fröken ändtligen veta hvad jag ber om? frågade Angelica med nedslagna ögon.

— Det skulle vara roligt nog — menade den förra.

— Så vet då — återtog den fintliga Angelica — att jag . . . men . . . kanske fröken skall förebrå mig?

— För ingen del! . . . tala ut, fröken Lillie!

— Jo, jag tycker, jag, som är ovan vid så här mycken ståt, att den är . . . om just icke syndig, åtminstone farlig för ett ungt hjerta. Och då hans Durchlaucht nyss var så nådig och lofvade tala till min mors förmån hos Hans Maj:t, angående återbekommande af ett bland vår familjs gods, så finner jag, att jag bör bereda mig på mycket sådant här buller i en framtid. Jag stod derföre här och bad Gud, både att han värdigas försätta min mor i bättre villkor på dess gamla dagar och att jag sedan måtte kunna bära min lycka. Jag kom just ihåg er, fröken Düben, er dygd, en sanna gudsfruktan, och jag önskade i detta ögonblick att kunna blifva såsom ni.

Den inbilska Emerentia tog detta smicker för kontant och var förtjust deröfver; men som hon ännu icke hunnit utforska hvad hon egentligen önskade veta, nämligen om arfprinsen sökt ställa sig in med den sköna Angelica, sade hon:

— Det är vackert, att ni önskar vandra på dygdens och religionens väg, hela lifvet igenom; men tror ni då så säkert, att ni, genom någon lyckans solglint, blir frestad att förglömma er bland verldsbullret?

— Ack! — suckade Angelica, denna gången

med oförställd ångest — det är mer än möjligt, att Hans Durchlaucht glömmer mig och min stackars mor. Furstliga personer hafva så mycket att tänka på.

— Han har icke sagt henne några smickerord, det hör och finner jag af hennes tal och beteende — sade fröken Düben för sig sjelf. Men högt yttrade hon:

— Hvilka utsigter har ni eljest för framtiden, min unga fröken?

— Inga — svarade Angelica i nedslagen ton, så vida icke Guds försyn skulle foga det så, att en hoffrökenplats blefve ledig vid Hennes Höghets hof och jag vara nog lycklig, att då blifva ihågkommen.

Detta tal om Gud och hans försyn, som verkligen flöt ur den goda, rena Angelicas hjerta, behagade den skenheliga fröken Düben, som tänkte: En så gudfruktig flicka är lätt att leda; hon vore, i sanning, ett fynd för oss.

Hon betraktade Angelica med en mildt forskande blick och yttrade:

— Är det er fasta öfvertygelse, att Gud har sin hand i allt hvad som händer menniskan?

— Ja, min fröken — svarade Angelica bestämdt. — Jag vet icke hur man kan hysa någon annan tro.

— Väl eder då! — utbrast Emerentia med en tillgjord suck. — Ni är då stadd på den rätta vägen och det omgifvande förderfvet, äfven om det vore midt i hvirfveln af ett lysande hof, skall icke nå ert hjerta.

— Jag hoppas det, så länge jag har min mors lärdomar i lifligt minne — svarade Angelica. — Men — jag är ung och behöfver en föresyn . . . en lika allvarlig som huld ledarinna.

— Det skall blifva jag, mitt söta barn! — ut-

ropade fröken Düben helt nådigt. — Vid första ledighet kan ni vända er till mig. Jag skall tala för er hos Hennes Höghet och ni kan vara säker om platsen.

Angelica utgöt sig i tacksägelser och då Emerentia lemnade henne, gaf hon först rum i sin själ för den glädje hon erfor öfver att vid hemkomsten kunna fägna sin mor med underrättelse om vunnet beskydd af den allrådande kammarfröken.—Men i nästa ögonblick drog hon en djup suck öfver nödvändigheten att behöfva smickra den, som hon i sitt hjerta föraktade.

I den gladaste sinnesförfattning lemnade hon dock hoffesten. Prinsessan hade talat ett par nådiga ord med henne; arfprinsen hade behjertat hennes mors olyckliga belägenhet och lofvat hjelpa. Bernhard Rehnsköld hade varit oändligt artig och förekommande.

Ack! hon visste icke, hon, den föga skarpsynta, oerfarna flickan, att arfprinsen hade med henne helt andra afsigter, än att hos konungen tala för hennes mor. Lika litet anade hon att Bernhard Rehnsköld trodde sig hafva visat henne endast den skyldiga höflighet han egnade hvarje dam, medan hans tankar voro långt ifrån henne och hans själ uppfyld af en helt annan bild än den stackars Angelicas.

III.

Försvunna Illusioner.

När Angelica om natten hemkom från balen, sof hennes mor, eller låtsade åtminstone sofva, för att icke genom ett samtal med sin dotter komma alldeles ifrån all sömn för det återstående af natten. Ty man vet, att ålderstigna personer vanligen hafva ondt om sömn och att de derföre äro så rädda om hvarje åt kroppens hvila och vederqvickelse egnadt ögonblick.

Men dagen hade icke väl börjat intränga genom de solbrända, i bly infattade fönsterrutorna till friherrinnans våning, förrän hon var vaken och längtade att få språka med Angelica. Denna var, deremot, så ljuft och djupt inbäddad i sömnens mjuka armar, att det syntes som om hon på länge ej varit att från drömmarnas rike återvänta till den verkliga verlden.

Under tiden steg riksrådinnan upp och klädde sig, samt närmade sig derefter den sofvande dotterns säng.

Stum och orörlig betraktade hon länge detta oskuldsfulla ansigte, dessa friska, sammetslena, af de slutna ögonens långa fransar beskuggade kinderna. En skald skulle hafva liknat dem vid daggfriska mossrosor, hvarpå naturen fästat dessa besynnerliga fransar, hvilka ännu mer upphöja rosornas purpurglans; men modern tänkte ej så poetiskt. Hennes tankar sväfvade med sorgtyngda vingars långsamma och tröga slag tillbaka till den tid, då hon sjelf var sjutton år gammal, och hon anställde väl för tusende gången, en jemförelse mellan sitt eget och Angelicas öde.

I detta ögonblick var hon mor, vida mer än hon var missnöjd undersåte och hämndfull qvinna. Det stela, kalla uttrycket, hvilket blifvit så godt som stereotypiseradt i hennes anlete, smälte och upptinade för några ögonblick och en ömhetens tår, sådan den icke på länge fuktat hennes bittra, stränga blick, banade sig från det af harm och förtrytelse inkräktade och för alla mildare rörelser stängda hjertat väg till det halfslocknade ögat.

— Gud välsigna dig, mitt barn, mitt enda öfrigblifna goda! — hviskade hon sakta med sammanknäpta händer. — Herran bevare din ingång och utgång och låte dig länge få förblifva så god och oskuldsfull, som du nu är!

Och de fridens englar, som osynliga, men förnimbara, omsväfvade Angelicas säng, svarade, i höghjudt chorus: Amen!!!

Modern hörde icke detta amen; men det hördes deruppe ofvan stjernorna, dit äfven hennes nyss uttalade välsignelse hade uppstigit.

"Föräldrars välsignelse bygger barnen hus", säger ett fromt språk, och det sannas, förr eller sednare. En fars, en mors varma, från hjertat gående välsignelse utgör ett barns rikaste arf.

Riksrådinnan Lillies varma, öfversvallande moderskänsla var dock hos henne alltför främmande, för att länge qvardröja. När Angelica en stund derefter vaknade, kastade på sig en hvardagsdrägt och skyndade ut i förmaket till sin mor, fann hon denna lika stel och sträng som vanligt, sittande i den gamla soffan och sysselsatt med ett handarbete.

Med ungdomens hela liflighet berättade Angelica dock om den granna balen hos prinsessan och modern afhörde henne med synbart intresse. Men när den unga flickan kom till det, hvarmed hon hoppades fägna, ja gladt öfverraska sin mor, förvånades hon ej litet vid att se denna påtaga en särdeles vidrig min, i det hon yttrade:

— Det är då visst och sannt, att barn och stollar kan man inbilla hvad som helst. Menar du, din stackars toka, att jag skulle, det aldra ringaste, fästa mig vid hvad den der lättsinnige hessaren säger? — Han är just den rätte, han, att återställa mig något af min bortroffade egendom! Nej — det löftet har han nog längesedan glömt. Och så godt är det; ty han skulle icke med sådant tal vara välkommen hos Carl, den fantasten, som nog har annat att styra med, än att återgifva hvad hans far, bondekongen, tillskansade sig.

Öfver Angelicas englaskönа, nyss så glädjestrålande anlete flög ett moln, och föga fattades, att hon så när börjat gråta; så ondt gjorde det henne att hon med sin, i hennes tycke så vigtiga, underrättelse ej förmått framkalla en enda solglimt i moderns af olyckan sammankrumpna själ.

Men denna dagen var liksom bestämd till skingrande af flera illusioner för den stackars Angelica.

Det hade blifvit middag och fröken Lillie satt vid salsfönstret, sysselsatt med en handarbete. Allt

emellanåt lät hon dock detta orördt hvila på hennes knä, medan hennes tankar irrade in i en okänd framtid, upplyst af hoppets fackla och beströdd med dess blommor. Att Bernhard Rehnskölds bild stod främst bland denna lysande framtids alla hägringar, det begriper hvar och en, som är ung och älskar, eller som minnes att äfven *han* "varit i arkadien."

Medan den unga flickan så satt och byggde sina prunkande luftslott — ty det kostar ju ingenting att uppföra sådana — kom hon att kasta sin blick neråt gatan och såg en betjent i görtzeska levrét nalkas huset, der hon bodde.

Hennes hjerta klappade härvid af glädje. Det var ju ett bud från Georgina; och hvarje sådant från den älskade, öfver allt värderade vännen var alltid så innerligen kärkommet.

Ganska rätt. Den snart uppkomna betjenten lemnade från sin fröken en biljett, deruti denna bad att på eftermiddagen få se fröken Lillie hos sig och bad henne bestämma tiden, då vagnen finge vara vid hennes port, för att hemta henne.

Med riksrådinnans tillåtelse bestämdes, att Angelica skulle, på slaget tre, vara färdig att fara till sin vän. Ty på den tiden voro ej mattimmarna desamma som i våra dagar. Klockan tolf spisades vanligen middag, såväl i förnämare som ringare hus, och om äfven baron Görtz, såsom utlänning, gjorde härifrån ett undantag, var det dock äfven i hans palats långt lidet på eftermiddagen, då treslaget förkunnades.

Med öppna armar ilade Georgina emot sin vän, ända ut i den yttersta mottagningssalen. De unga skönheterna omfamnade hvarandra och skyndade sedan, med armarna om hvarandras-hals, in i Georginas innersta kammare, hvars dörr tillstängdes.

— Nu skola vi rätt hjertligt och förtroligt språkas vid — sade Georgina.

— Ja, tills din herr far ropar dig — svarade Angelica leende.

— Min far har rest bort — återtog Georgina; min lilla syster, Magdalena, är med hofmästarinnan *) hos Ribbingens, för att leka med lilla Ebba. Några besök mottagas, naturligtvis, icke då jag är ensam, och vi få således tid att ostördt prata.

— Men . . . om en viss ungherre . . .

Angelica hejdade sig. Hon kände sjelf hur hon rodnade. Georgina märkte det dock icke.

— Du är inte klok — sade hon, skrattande. — Hvilken herre, ung eller gammal, skulle väl få inträde, när min far är borta? — Nog vet jag tvenne, som bra gerna skulle önska det, men . . .

— Tvenne! — ropade Angelica förvånad.

— Tvenne, ja. Icke må det förvåna dig; ty du känner dem båda, äfven du. Men Arvid Gyllenstjerna är ej så påflugen och Bernhard Rehnsköld . . .

— Min Gud! — utbrast Angelica, ytterst förlägen. — Bernhard Rehnsköld är väl icke allvetande.

— Allvetande! . . . hvad menar du? . . . Jag förstår dig icke — genmälde Georgina.

Och väl var det, tyckte Angelica; ty hon hade varit nära att förråda sig. Det var henne sjelf hon menade att Bernhard så gerna skulle vilja råka; men han kunde ju icke veta, att hon denna afton var hos Georgina.

Denna lade icke vidare sin väns gåtlika ord på sinnet, utan fortfor:

— Jag har något att förtro dig, Angelica, men också dig ensam. Hvad tycker du? Den gamle Rehnsköld var, denna morgon, uppe hos söta far, för att anhålla om min hand.

---

*) Så kallades en guvernant på den tiden.

— Nu är du rolig! — ropade Angelica, storskrattande. — Gamle Rehnsköld är ju gift och . . .

— Nå — hvad hindrar det? Du måtte väl icke tro, att det var för sig sjelf han friade?

— Men, min Gud! . . . för hvem då?

— För hvem? . . . Så enfaldig hon gör sig! — Har då gubben ingen son? . . . Har du glömt Bernhard, som vi nyss talade om?

— Bernhard! — sade Angelica långsamt och hvarje blodsdroppe flydde från hennes kinder. Hon kände sig så besynnerligt stel och kall, som om hon legat skendöd i likkistan.

Georgina, som märkte hur hon bleknade, var för oerfaren, eller — rättare sagdt — för barnslig att begripa orsaken. Hon trodde, att ett hastigt illamående hade tillstött, och Angelica tackade Gud, att vännen så trodde; ty för allt i verlden hade hon ej velat förråda hvad som i den stunden föregick inom henne.

— Ja — jag känner mig verkligen ganska sjuk — sade Angelica. — Troligen förkylde jag mig på hofvet i går afton.

— Så ledsamt! — utbrast Georgina, alldeles rådlös, och fattade en förgyld silfverklocka, den hon skakade med all sin styrka.

En kammarjungfru störtade in. Med dennas tillhjelp ombäddades Angelica med kuddar och man höll en flaska luktsalt under hennes näsa.

Den unga flickan lät dem göra med henne hvad de ville; eller snarare — hon hade ingen egentlig reda på hvad man med henne företog. Den enda tanke, som för henne stod klar och tydlig, var denna:

— Det var icke m i g han älskade . . . det var h e n n e ! . . . Och jag, dåraktiga, som vågade drömma om ett paradis på jorden!

Ovan att förställa sig och alldeles främmande i lifvets skola, saknade den stackars Angelica den vid ett tillfälle, som detta, nödiga sjelfbeherskningen. Hon lutade hufvudet mot örngottet och hennes våldsamt upprörda känslor gåfvo sig luft i en nästan konvulsivisk gråt.

Georgina stod alldeles handfallen. Hon visste icke hvad hon skulle företaga. Ändtligen lade sig paroxysmen.

— Jag är bättre — sade den upprörda med matt röst. — Vi kunna åter prata; åtminstone orkar jag afhöra hvad du säger. Jag vet ej hvad det var, som satte åt hjertat och liksom ville qväfva mig. Men jag känner mig raskare nu, sedan jag fick gråta.

— Min stackars Angelica! . . . Du skrämde mig riktigt — sade Georgina, tryckande hennes hand, hvarefter hon befallte kammarjungfrun aflägsna sig.

De båda vännerna voro åter allena.

Georgina hade sina egna tankar om Angelicas illamående, som hon trodde vara psychiskt, icke fysiskt. Men hon var dock långt ifrån att gissa rätta orsaken. Den stackars riksrådinnan blef af henne oskyldigt misstänkt, för att hafva bannat sin dotter. Hennes knarrighet och sträfva karakter voro af fröken Görtz nogsamt kända, och den unga flickan trodde, fullt och fast, att mellan mor och dotter varit något uppträde, hvars dyningar nu verkade förstörande på Angelicas lynne och helsa.

Men denna sin förmodan uttalade Georgina icke och det var väl; ty Angelica skulle hafva bekänt sanningen tusen gånger heldre, än att höra sin mor orättvist beskyllas.

Till utseendet lugn, men med inre bäfvan, uppmanade Angelica sin vän att återknyta samtalstråden, der hon nyss släppte den. Georgina yttrade således:

— Du vet, Angelica, att Bernhard Rehnsköld länge har förföljt mig med sin kärlek och . . .

— Det vet jag visst icke — föll Angelica henne i talet. — Du har ju aldrig sagt mig ett ord derom.

— Det är sannt . . . men . . . behöfde jag väl säga det? . . . Det var ju något. som borde falla en hvar i ögonen; och då du ingenting sade, så . . .

— Så . . . ? — upprepade Angelica.

— Så kom jag aldrig att orda i det ämnet — återtog Georgina. — Jag älskar icke Bernhard Rehnsköld och trodde icke, att han så djupt hade fästat sig vid mig, förrän, till min stora förvåning, denna förmiddag, just som jag såg excellensen Rehnskölds vagn rulla ut genom porthvalfvet här, ett bud kallade mig in till min far.

— Nå . . . och då? . . . sade Angelica, nyfiket.

— Då . . . men, hur mår du nu, goda Angelica?

— Bättre . . . mycket bättre! . . . Söta du, berätta!

— Då, kan du förstå, kom min far emot mig med en ytterst högtidlig min, fattade min hand, ledde mig till soffan, der han satte sig bredvid mig och, sedan han kysst mig på pannan och med ömhet tryckt mig intill sig, sade han: — Georgina, mitt älskade barn, såg du att gamle Rehnsköld var här? — Ja, söta far. — Kan du väl gissa i hvad ärende? — Omöjligt: herrarne hafva så många affärer sins emellan och hvad förstår en ung, barnslig flicka sig på politiken? — Sannt; men denna gången var det långt ifrån politik, som vårt samtal afhandlade — det var kärlek. — Kärlek! utropade jag och det ljusnade för min tanke. Månne . . . jag blef helt ängslig vid min egen, ehuru i ord icke uttalade fråga. — Ja, mitt barn; den gamle Rehnsköld anhöll om din hand för sin son. — Jag blef i början helt stum, kan du tänka

kära Angelica; slutligen sade jag med bäfvan: Och hvad svarade min far? — Hvad icke många andra fäder i mitt ställe skulle hafva svarat: — jag sade, att det skulle få bero på dig, Georgina; ty hvad mig angick, hade jag ingenting emot partiet.

"Och nu, bästa Angelica, kan du väl föreställa dig, att jag satt riktigt i klämman mellan min kärlek såsom dotter och min kärlek till Arvid, hvars namn jag vågade helt sakta hviska. — Jag vet, sade min far, att du, ehuru så ung, redan hunnit fatta böjelse för en yngling, som du dock — jag upprepar hvad jag så ofta har sagt dig — aldrig kan få tillhöra. Arvid Gyllenstjerna är en skön, ädel, väluppfostrad ung man och har, ehuru blott på nittonde året gammal, med stor utmärkelse gjort sitt första fälttåg. Men, ser du . . . hans far hatar mig, i likhet med hela den öfriga svenska adeln, hvilken missunnar mig konungens vänskap och harmas öfver mitt motarbetande af deras planer i vissa fall. Rehnsköld har härifrån utgjort ett undantag och en slägtförbindelse med honom skulle för mig vara af oberäknelig fördel, då deremot ett afslag skulle uppreta den inflytelesrika gubben och genom honom skaffa mig många och stora förtretligheter. Jag såg redan hur stött han blef, då jag icke genast biföll hans förslag, utan att först tala med dig min dotter. Han sade att det i Sverige ej vore brukligt, att barnen hade ett ord med i laget, der föräldrarna kommo öfverens. Jag, deremot, svarade, att i Tyskland hafva vi ej för sed, att betrakta våra barn som en handelsvara, och att vi väl kunna råda och söka öfvertala, men aldrig bruka våld, i fråga om deras giftermål. Med mulen uppsyn for gubben ifrån mig och lofvade skicka sin son i morgon, för att få svar, sedan jag talat med dig. Och nu, min lilla Georgina, frågar jag dig, som en öm och om ditt framtida väl

omsorgsfull fader: Tror du dig kunna blifva lycklig med Bernhard Rebnsköld?

— Och du svarade? . . . sade den efter andan hemtande Angelica.

— Jag svarade, — återtog Georgina — och det bestämdt, utan ringaste tvekan: — Min bäste, älskade far! . . . med ingen annan än Arvid kan jag blifva lycklig; åt honom är mitt hjerta oåterkalleligen bortgifvet. — Slidder-sladder! — yttrade min far småleende. — Oåterkalleligen låter konstigt i en ännu icke femtonårig mun. Dessutom, tillade han med allvarlig min, vet du ju, att Arvid aldrig kan bli din make. Den gamle Nils, hans stolte och envise fader, har ju svurit att heldre med egen hand mörda sin son, än låta honom förena sig med en Görtz. — Må så vara! svarade jag frimodigt. Den gamle Nils är skröplig . . . han kan icke lefva i evighet, och Arvid och jag äro unga. — Barn! . . . barn! . . . varnade min ädle far med upphöjdt finger — inga sådana onda önskningar!

— Men, min Gud, söta far! ropade jag . . . icke vill jag gubben något ondt: jag säger blott att jag och Arvid äro unga och att tiderna kunna förändras. Den dag kan komma, då en slägtförbindelse med min store, upplyste och rättsinnige far anses värd att af alla detta landets ädlingar eftersträfvas. — Nej, sade min far, i det han med en dyster min skakade sitt vackra hufvud; den tiden skall aldrig komma. Gör dig inga illusioner, barn. Ännu en gång: samtycker du att gifta dig med Bernhard Rehnsköld? — Aldrig, min far! utropade jag gråtande. Aldrig i verlden samtycker jag att begå en mened; ty jag har svurit Arfvid en evig trohet och Gud har hört min ed. Tro icke att jag är ett barn, fader, för det att jag stundom jollrar och leker omkring dig, för att muntra dig och skingra dina tunga, stora bekymmer. Nej; då det gäller allvarsamma saker, är jag

en fullvuxen qvinna. Aldrig . . . om man än s l ä p a d e mig till altaret, uttalar jag något trohetslöfte till Bernhard; ty tiderna kunna förändras och jag vill icke genom svag eftergifvenhet binda mina händer. Arvid eller ingen! . . . det är mitt hjertas lösen.

— Och dervid blef det? — sade Angelica långsamt.

— Dervid blef det, för den gången; men jag har all anledning frukta, ett jag ännu en gång . . . kanske flera gånger blir frestad.

— Så du anser det ändå för en frestelse?

— Visst icke i annat afseende, än att höra min far b e d j a, veta honom ö n s k a, och nödgas afslå hans böner, handla tvärt emot hans önskningar. Ack, Angelica, det barn är icke födt, som ej tycker att sådant är svårt.

— Så låter du dock slutligen öfvertala dig?

— Kan du väl tro det, Angelica, sedan du hört hvad jag nyss sade? — Dessutom låter jag icke så lätt modet falla. Jag hoppas i det längsta.

— Och hvad hoppas du här?

— Att den gamle Rehnsköld skall, förbittrad öfver det afslag han får, uppbjuda all sin förmåga för att snart skaffa sin son en annan fästmö ur ett af de rikaste och mest ansedda husen.

— M å s t e hon då nödvändigt vara ur ett af de rikaste och mest ansedda husen? — frågade Angelica med tonvigt.

— Naturligtvis — svarade med säker röst den i sitt stånds och sina lysande vilkors fördomar uppvuxna Georgina. — Icke skulle det gå an, att Bernhard äktade en fattig, obetydlig flicka, han, enda sonen af en bland de mäktigaste rådsherrarne i Sverige.

Ack, hon visste icke hon, den goda flickan, hvilka dolkstyng hennes rosenläppar i detta ögonblick gåfvo

vännen, som i sin själ kände dem . . . djupt . . . smärtsamt . . . oläkligt.

Angelicas mor, sedan så många herrans år skiljd från umgänget med personer af sitt stånd, hade alldeles bortglömt konsten att beherrska sig och således icke heller uppfostrat sin dotter i denna stundom så nödvändiga, alltid nyttiga konst. Riksrådinnan klagade och knotade helt oförställdt för sin omgifning; men det skadade henne icke, så isolerad, som hon lefde. Annat hade det varit, om hon umgåtts med personer, som till högre ort kunnat frambära hennes bittra och icke sällan förfärliga yttranden. För Angelica var således ordet sjelfbeherrskning ett okändt ord; men den jungfruliga blygsamheten, den qvinliga instinkten tillhviskade henne dock, att hon — särdeles efter hvad Georgina sist yttrat — omöjligen borde yppa hvad som föregick inom henne. Qväfva sin smärta kunde hon dock icke, hvarföre hon skyllde på kroppen det, som egentligen var själens lidande, och med matt röst bad hon Georgina visa henne den vänskapen, att låta henne genast få fara hem. Bekymrad öfver hennes återkommande illamående, ringde fröken Görtz och befallte fram en vagn. Hon ville sjelf följa sin vän hem; men det var något, som Angelica med ifver undanbad sig, ty hon längtade att, så fort som möjligt, få vara ensam med sitt hjertas qval.

Georgina hjelpte sin kammarjungfru att svepa om Angelica en mängd på den tiden brukliga, Georgina sjelf tillhöriga ytterplagg och sade derunder, med innerlig välvilja:

— Herre Gud, hvad det var ledsamt, att du skulle till den grad förkyla dig i går, min stackars Angelica! Nu har jag ingen ro; och om du sjuknar allvarsamt, blir jag alldeles utom mig af förebråelser, emedan det var jag, som helt och hållet orsakade, att du

kom upp till kungshuset. Farväl med dig nu, din envisa unge, som icke kan tillåta mig att fara med dig hem! . . . Sköt om dig på bästa sätt . . . Jag skall, redan i afton, hafva bud hos dig, med fläderthé och soppor och litet annat smått. Laga blott att du kommer i transpiration och att du får sofva, så går det nog öfver.

Då Georgina åter vände till sina rum, suckade hon for sig sjelf:

— Stackars Angelica! . . . jag tycker hvad hon lär blifva väl omskött af den sträfva modern och den enda pigan! . . . Hur olika är icke hennes lott mot min! . . . Och ändå är hon en svensk riksrådsdotter . . . det högsta en flicka i norden kan vara, då hon icke är prinsessa.

Huru långt var icke Georgina från att ana, det intet fläderthé, ingen soppa och intet — äfven det ömmaste omhuldande förmådde bota Angelicas onda.

Denna hade, så fort hon såg sig ensam, lemnat sina tårar fritt lopp och när vagnen stannade vid hennes port, var det hennes förnämsta omsorg att kunna göra rösten ren från snyftningar, för att kunna tacka betjeningen, som haft besvär att föra henne hem.

Äfven för modern föregaf hon att hon var sjuk; och när hon blifvit förd till sängs, lemnade man henne ensam. Då först gaf hon sina känslor luft. Hon hade blott tvenne fraser, i hvilka hon klädde sina tankar: — "Han älskar en annan än mig" . . . och — "Han måste ha en maka ur ett af de rikaste och mest ansedda husen."

IV.

Georg Henrik baron von Görtz.

Våren 1718 hade, hastigt och nästan drömlikt, försvunnit för hofvet och hufvudstadens eleganta verld, och efterlemnat en tomhet, en stiltje, som mången fann odräglig — ja — nära nog outhärdlig. Carl XII:s unga drabanter, de muntra, hoppgifvande ynglingarna, som nyligen hade svängt sig i dansen, vid skenet af lampor och vaxljus, voro längesedan återvända till lägret i Norrge och svängde sig nu på stridsfältet, vid solens sken och efter en helt annan musik än pipor och gigor — nämligen kulors och trummors bulller, som, långt ifrån att smeka örat, likväl bragte rörelse och lif i det hemska spelet och liksom stegrade lifsandarna hos den oförskräckta hop, hvilken blindt rusade i den beundrade hjeltens fotspår.

Äfven svenska härens generalissimus hade, efter ett ganska kort vistande i Stockholm, återvändt dit, der han vida bättre trifdes och der det dessutom var hans pligt att vara. — Ty Fredrik af Hessen-Cassel

var en lika tapper, som frihetsälskande man. Han föredrog knektlifvet framför hoflifvet, just emedan det förra var i hans tycke en frihetens och munterhetens, den andra en tvångets och ledsnadens atmosfer; dock mest derföre, att hans gemål, den svenska prinsessan, den han alls icke älskade, utan fastmer missaktade och — då han var bland sina förtrogna, litet smått förlöjligade, ej kunde vara med vid hären och förfölja honom med sina Argus-blickar eller pina honom med sin kärleks efterhängsenhet.

Den stackars prinsessan, deremot, saknade och gret och beklagade sig — egentligen för sin förtrogna, Emerentia Düben, öfver sin aldrig stillade sorg, sin aldrig tillfredsställda längtan efter honom, som fått hennes hjerta och tro.

Emellertid kom sommaren, den fagra, blomsterprydda och värmespridande. Hof och adel plägade då, liksom nu, flytta ut till landet; det förra vistades på de kungliga lustslotten — den sednare på sina feodalgods. Det var således i Stockholm ganska tyst och enformigt; ty man egde, på den tiden, intet Tivoli, intet Djurgårdsspektakel och — framför allt — inga ångbåtar eller vefslupar, till promenader på böljans spegelblå duk, mellan de rika löfstränderna.

Äfven Georgina Görtz bodde på landet, endast några få mil från hufvudstaden. Hon hade bedt Angelicas mor, att denna skulle, på ett par månader försaka dotterns sällskap och låta henne, med sin vän, få vistas i den fria naturen. Hur gerna skulle icke Angelica, om det varit som förr, velat vara hos sin älskade Georgina! . . . men nu nästan bäfvade hon vid tanken på, att modern skulle samtycka! . . . Riksrådinnan samtyckte dock icke.

Icke att Angelica var ond på Georgina, för det den unge Rehnsköld älskade henne! . . . Långt, långt

derifrån! — I en sådan själ som Angelicas kunde endast milda känslor inrymmas. Dessutom var ju Georgina fullkomligt oskyldig till det qval, som tärde Angelica. Hon hade ju ingen aning derom, hade aldrig gått sin vän i förväg och belönade ju, dessutom, icke Bernhard Rehnsköld med den ringaste gnista af genkärlek.

Och likväl var Georginas sällskap, som hittills utgjort Angelicas högsta goda, nu en verklig plåga för den stackars flickan. Van, som hon alltid varit, att låta den goda Georgina läsa hvarje tanke i hennes själ, plågade det henne nu att inför henne nödgas förställa sig — och det måste hon ju, så vida hon icke skulle förråda sin hemlighet, hvilken hon föresatt sig att endast Gud, den allvetande, skulle känna.

Också hade Angelica, från dagen för det så plötsligt påkomna illamåendet, föreburit en mängd skäl att undvika ett tätare sammanträffande med Georgina. En längre tid skyllde hon på mattighet och opasslighet . . . sednare på oundvikliga göromål, brefskrifning, m. m. och såg sedan, icke utan en hemlig tillfredsställelse, Georgina lemna staden, tillika med lilla Magdalena och hofmästarinnan; ty baronens trägna göromål tilläto honom icke att njuta af landtlefnadens behag. Dessutom reste han, mot slutet af sommaren, eller snarare vid höstens början, öfver till sitt fädernesland, Holstein, derifrån han sedermera begaf sig direkte till Norrge, hans sista, olyckliga resa; ty det var då han blef gripen och fängslig tillbakaförd till Sverge.

Angelica hade en, i ordets vidsträcktaste bemärkelse, ledsam sommar. Hennes mor var sjukligare än någonsin och, i följd deraf, mera missnöjd och gna-

tig, än äfven en engels tålamod skulle kunnat uthärda. Icke heller mildrades hennes elaka lynne i någon mån af de trenne särskilda besök, som fröken Emerentia Düben, under sommarens lopp, gjorde i hennes torftiga boning. Så länge besöket varade, måste hon dock hålla god min; men knappt hade den stygga hoffröken vändt ryggen till, förrän den stackars Angelica fick förnimma en störtskur af klagomål, jemmerrop och nära nog oqvädingsord, hvilka gällde icke blott den nyadlade fröken, utan prinsessan, konungen, hofvet — samt slutligen hela verlden.

Emerentia Düben hade, alltifrån den ofvan skildrade hofbalen, fattat ett särdeles tycke för Angelica och önskade ingenting högre, än en ledighet bland hoffröknarna, för att få sin nya gunstling upp till hofvet. Riksrådinnan Lillie, hvilken fruktade att Angelica vid hennes död kunde råka i några mindre högborna händer, eller rättare, komma att söka skygd hos folk med mindre höga anor, än hon sjelf, samt till och med — hon ryste vid blotta tanken — ingå ett giftermål under sitt stånd, tyckte sig blifva qvitt denna fruktan, om hon såge henne placerad såsom hoffröken; ty då, menade den aristokratiska frun, skulle väl ingen mesallians komma i fråga. Ehuru mycket hon hatade prinsessan och allt hvad med henne hade gemenskap, ansåg hon dock en plats nära hennes person såsom den enda räddningsplankan för hennes stackars dotter, och hon nödgades således — ehuru mycket det kostade hennes stolthet — vara, om icke artig och vänlig, åtminstone höflig mot prinsessans förtrogna, den vid Ulrikas hof allsmäktiga fröken Düben.

Men . . . att hon det måste vara, grämde henne öfver all beskrifning. Att nödgas kalla Emerentia för fröken . . . henne, som för icke kort tid sedan varit endast kammarfru . . . en obetydlig, ofrälse flicka,

hvilken Ulrika Eleonora dock fått det underliga infallet att adla *) — samt att låta henne, denna parveny, denna simpla menniska, som hon kallade henne, skåda sitt armod — det var mer än fru Lillies högmod kunde uthärda. — Hon, ett riksråds dotter, ett riksråds maka, skulle nödgas hos sig mottaga en till sitt ursprung så obetydlig varelse, som Emerentia Düben, och dertill synas nöjd med — ja — hedrad af besöket i hennes torftiga boning — nej, det var mer, än hon kunde uthärda.

Bernhard Rehnsköld var åter vid hären och Angelicas kärlek skulle således, af brist på tillfälle att se och tala vid honom, samt höra honom omtalas, kunnat småningom försvinna, såvida hon blott haft någon förströrelse, någon skingring för sina tankar. Men den enslighet, den ledsnad hvartill hon var dömd, detta kontemplativa, enformiga lif, detta ständiga slutande inom sig sjelf och sällskapande med sina egna tankar motarbetade hos den unga flickan hvad lyckligare omständigheter skulle hafva befrämjat. Hade hon haft en huldare, älkvärdare moder, i hvars umgänge hon kunnat vara otvungen och fri, eller i hvars sköte hon kunnat nedlägga sin sorgliga hemlighet, så hade hennes hjertas sår troligen blifvit snart nog läkt, i stället att nu gripa allt vidare omkring sig.

Icke förr än d. 4 December inflyttade Georgina till hufvudstaden. Hennes far var ännu bortrest, och Arvid Gyllenstjerna, som enligt sin fars befallning nu vistades i Stockholm, kunde hon blott sällan och i största hemlighet få råka. Ty den gamle grefve Nils var ju baron Görtz' uppenbara fiende och han hade hotat sin son med arflöshet — ja, med förbannelse,

---

*) Historiskt.

till och med, om han beträdde honom med det ringaste umgänge i Görtzeska huset.

Det första Georgina, efter sin återkomst till hufvudstaden, företog, var att skicka och hemta Angelica. Denna inställde sig och den gamla förtroligheten rådde mellan de unga flickorna. Georgina talade om sin far och ännu mer om Arvid; men Bernhard Rehnsköld blef, till stor lättnad för Angelica, icke ens nämnd.

Den 5 December, helt tidigt på morgonen, var det, som general-adjutanten Siquier, i egenskap af kurir anlände från lägret vid Fredrikshall med den öfverraskande sorgeposten, att Sveriges hjeltekonung hade stupat för en fiendtlig kula. Att det varit en — icke i den meningen fiendtlig, utan rättare en förrädare-kula, som i förtid slutat den store konungens bragdrika lefnad, visste man väl icke genast, ehuru man sedermera fick en bedröflig visshet derom.

Vi veta att konungens syster, prinsessan Ulrika Eleonora, till hvilken sorgposten aldraförst, i djupaste hemlighet framfördes, icke genast lät utsprida den, emedan hon fruktade sin systersons och medtäflares till thronen, hertig Carl Fredriks af Holstein vänner, om hvilkas personer hon först ville låta försäkra sig, innan de hunno vidtaga några mått och steg till förmån för den unge fursten. — Denna Ulrika Eleonoras list, i förening dermed att hon, på sin gemåls inrådan, sjelfvilligt afsade sig enväldet, förskaffade henne Sveriges krona, hvilken hon ock, innan man rätt visste om den skulle komma att tillhöra henne, med yttersta snabbhet och bestämdhet satte på sitt hufvud.

I Sverige funnos, på den tiden, en mängd holsteinare och dessa voro af den svenska nationen allmänt hatade, om med skäl eller icke, tillhör ej oss att afgöra. Man beskyllde dem för allehanda ränk-

smideri, för att vilja bedraga och underkufva svenskarne, jemte mycket annat ondt.

Ulrika Eleonora, som i sitt innersta hjerta hatade sin systerson, den vid svenska hofvet uppfostrade och af mången såsom thronarfvinge betraktade hertigen af Holstein, just emedan han varit hennes mot henne så hårda farmoders kolgris, hatade äfven alla hans vänner och synnerligast hans landsmän. Utom det, att hon ansåg sig säkrare om arfsrätten efter den glorvördige brodern, om holsteinarne gjordes oskadliga, visete hon ock hur hon ställde sig in hos svenska folket genom främlingarnes uppenbara förföljande. Hon lät sig således angeläget vara, att låta fängsla de förnämsta af holsteinarne, såsom hofrådet von Hagen, general-major von Dernath, m. fl. hvilka voro baron Görtz af själ och hjerta tillgifna.

Och just denne Görtz, den af hela svenska nationen med afsky betraktade — att han skulle falla med konungen, var alldeles afgjordt. Denne Carl XII:s lika uppriktige vän, som verksamme rådgifvare, som hade erbjudit sig att, ehuru främling, träda i den svenska monarkens tjenst på ett eller par år, i afsigt att, om möjligt, upphjelpa hans mer än förtviflada affärer — på honom vältade man hela skulden till rikets förderf och undergång. De svenska rådsherrarne, uppbragta öfver, att en utlänning skulle tillvinna sig konungens oinskränkta förtroende, samt att just denne konung, denne envåldsregent, denne i många fall så ytterst envise och sjelfrådande furste, skulle lyssna endast till hvad Görtz sade och af honom låta leda sig — hade förstått att hos folket sätta den utländske ädlingen i misskredit och genom vrängda framställningar, genom att i en falsk dager framhålla hans handlingar, göra honom afskydd af ett folk, för hvilket han dock uppoffrade så mycket.

Vi veta att Gustaf III, ungefär ett halft sekel sednare, gjorde uppenbar rättvisa åt Georg Henrik von Görtz' minne, i det han, i ett bref till den ännu då lefvande dottern, Georgina, som blifvit förmäld någorstädes utomlands, skildrade hennes fader såsom en stor, en ädel man och öppet klandrade sin nation, hvilken genom ett mord på denne man — ty ett mord kunde ju hans afrättning kallas — hade satt en outplånlig fläck på sin ära.

Man talade nu, vidt och bredt, om huru Görtzen skulle antastas, och verkligen spordes det icke snart, att han, på sin resa till Fredrikshall, der han hoppades träffa kung Carl, hade blifvit gripen och nu fördes fängslig till Stockholm.

Emellertid lät Ulrika Eleonora, helt sent om en afton, kringränna hans palats på Blasiiholmen och bemäktiga sig alla hans papper. Den arma Georgina var utom sig af förskräckelse; lilla Magdalena storgret — guvernanten vred händerna och bar sig åt som en vansinnig. — Då framstod, som en tröstens engel, Arvid Gyllenstjerna och ville, i egenskap af de värnlösas beskyddare, föra dem hvart helst de önskade. Georgina ville till von Hagen — han var arresterad; — till von Dernath — honom hade samma öde träffat. Alla hennes fars vänner voro nu fångna och oförmögna att gifva en fristad åt baron Görtz's beklagansvärda döttrar.

Då bemannade Georgina sig med ett ädelt mod och beslöt att de skulle stanna qvar i palatset. Deremot besvor hon Arvid att, om möjligt, rädda hennes far, ty ännu torde det vara möjligt. Hunne han honom förr, än han föll i händerna på prinsessans utskickade och lyckades han få tala med honom, varna honom och råda honom att taga en annan väg och fly — så vore han räddad undan sina fiender och förföljare.

Arvid reste på ögonblicket, utan att derom tillsäga sin far. Han for genom dag och natt, sprängde hästar och rastade knappt någon stund; men han råkade dock icke baronen förr än det var för sent och den olycklige redan var i sina förföljares våld.

Det var julafton. Angelica satt vid sin mors sjuksäng. Riksrådinnan hade varit länge sjuk och man fruktade, icke utan skäl, att det kunde bli hennes sista sjukdom.

Den arma Angelica gret bitterligen. Hon kunde väl icke egentligen älska denna moder så innerligt och varmt, som om hon varit öm, omhuldande och vid alla tillfällen visat sig moderligt sinnad. Men — det var ju ändå hennes m o r. — Olyckan hade gjort henne bitter och kinkig; och det är icke godt för a l l a lyckans bortskämda barn, som råka i olyckans djup, att bibehålla fromhet, undergifvenhet och ett mildt väsende, tänkte den fromma dottern. Dertill var ju modern, hennes enda stöd — den enda på jorden, till hvilken hon kunde lita sig. Ty hvart skulle hon sedan vända sig? — Någon hoffröken-plats var ännu icke ledig. Icke heller hade fröken Düben på länge afhörts och hertigen, som åter hade hemkommit till sin längtande gemål, tycktes alldeles hafva glömt det löfte han på hofvet gifvit fröken Lillie. — Ett löfte? . . . hvad var det också mer. — Kanske hade han talat med kungen till förmån för den olyckliga riksråds-enkan och hennes dotter . . . kanske ock icke. — I alla fall var ju kungen nu död och således ingenting att hoppas.

Och det var jul. Ljus upptändes, flera eller färre, allt efter råd och lägenhet, i rike mans och fattig mans tjäll. — Och familjerna samlades, i endrägt och kärlek, för att gemensamt njuta af högtidens fröjd. Allt det bästa man kunde anskaffa, framsattes och njöts,

gåfvor till höger och venster korsade hvarandra och glädjen stod högt i tak.

Allt detta visste Angelica . . . föreställde sig det, åtminstone, och hennes tårar började dervid flyta allt ymnigare. Hon satt ensam i fattigdom och nästan mörker, vid moderns plågoläger och syntes förgäten af hela verlden. — Ack, det var en ledsam, en bedröflig jul!

Liksom vi vanligen göra, då vi äro missnöjda med vår jordiska lott, så gjorde äfven Angelica nu — hon jemförde sig med alla lyckliga och glömde helt och hållet att tänka på de olyckliga. — Hade hon blott betänkt, att tusende funnos, hvilka voro ännu mera beklagansvärda, än hon sjelf, så hade hon snart blifvit tålig och nöjd, samt aftorkat sina tårar och qväft sina suckar.

Men, för att göra den unga flickan rättvisa, måste vi dock tillstå, att hon endast en kortare stund var nog sjelfvisk, att tänka på sig sjelf. Minnet af Georgina, öfver hvars olyckliga öde hon redan i flera dagar hade bittert sörjt, framställde sig ånyo och det lifligare än någonsin och hon fann då huru man äfven i rikedomens och öfverflödets sköte kan vara ytterst beklagansvärd.

Utan att nu mera den ringaste känsla af bitterhet blandade sig i hennes tanka på den enda vännen, hade Angelica så snart hon hörde omtalas huru man eftersatte baron Görtz och att man hade brutit sig in i hans hus, för att bemäktiga sig hans papper, med en sann väns varmaste känsla deltagit i Georginas olycka. I sin bestörtning ville hon genast skynda till henne; men hon återhölls af modern, som föreställde henne hur oförsigtigt det vore att med en så hatad familj visa sig hafva någon beröring, att hela hennes framtid skulle derigenom stängas, emedan det för all-

tid komprometterade henne på högre ort, samt förbjöd henne, vid straff af hela sin moderliga vrede, att gå, skrifva eller skicka till Georgina.

Detta var det hårdaste, som kunde träffa Angelica. Hon dömdes då att visa sig otacksam . . . omensklig . . . onaturlig emot den enda i verlden som mot henne visat sig rätt mild ech deltagande och som i sin lyckas dagar icke försmått att uppsöka henne, den i mörkret undangömda, för att kring henne sprida någon stråle af ungdomens och glädjens solsken.

Derpå tänkte nu Angelica åter, för tusende gången och denna tanke absorberade alla de öfriga. — Hela hennes sorgliga betraktelse öfver sitt eget öde, tillika med all slags jemförelse med andras, försvann i detta ögonblick och hon erfor en så innerlig, omotståndlig längtan efter Georgina, att hon nästan funderade, om det kunde vara någon synd, att för en enda gång vara modern olydig och, då denna insomnade i sin febersömn, stjäla sig ut, och medan Lotta vakade vid sjuksängen, på några ögonblick smyga sig till Georgina.

Men i detsamma hörde hon, att någon gick och hviskade derute i salen. Lotta kom i dörren och vinkade fröken, gick att intaga hennes plats vid riksrådinnans säng, samt stängde sängkammardörren, på det att intet buller måtte nå den sjukas öron.

Angelica befann sig således i salen med en herre och ett fruntimmer. — Den förre var Arvid Gyllenstjerna, den sednare, insvept i en svart sorgflorsslöja, var Georgina.

De båda flickorna sjönko genast i hvarandras armar, och greto, under några sekunder, nästan konvulsiviskt.

— Georgina! . . . goda, älskade Georgina! — utbrast ändtligen Angelica, som först bröt tystnaden

— Jag är icke känslolös för din olycka . . . jag är icke något vidunder af otacksamhet . . . jag . . .

— O, min vän! — afbröt henne Georgina — tror du väl, att en sådan tanke någonsin fallit mig in? . .

— Min mor . . . snyftade Angelica.

— Jag förstår — föll Georgina henne åter i talet — Din mor har förbjudit dig, att med mig pläga ringaste umgänge. Och det var ganska klokt af henne; ty hvem skulle väl vilja visa något deltagande för den förhatade, förföljde och alla dem, som honom tillhöra? — Din mor gör rätt, som hindrar dig att förstöra din egen framtid.

— Ack, Georgina! . . . huru bittert! . . . suckade Angelica.

— Bittert, men sannt — återtog Georgina. — Men nu grep mig en längtan, så stark, att jag omöjligen kunde besegra den. — Jag måste — kosta hvad det ville — vid ditt bröst gråta ut och omtala hela vidden, djupet och höjden af min olycka.

Hon satte sig och fortfor:

— Hvad tycker du? . . . Döm sjelf om svenskarne, dina landsmän, hafva hjertan, eller om de äro barbarer. — Det är julafton. — Ryckt från sitt hem och de sina, försmäktar min ädle far i fängelse — ett oförtjent — det vet Gud; ty han har, för detta otacksamma folk och för dess nu aflidne konung offrat möda och sömn, tankekraft och arbete . . . allt . . . Dock — nog härom! . . . Vi få icke besöka vår far i häktet, hvarken jag, eller Magdalena. Döttrarna . . . den unga flickan . . . det späda, oskyldiga barnet, få icke besöka sin far. — Hundrade gånger har jag derom hos vederbörande skriftligen anhållit, men fått ett afslående svar. — Ändtligen i afton . . . på sjelfva julafton . . . då glädjen uppfyller allas hjertan, passade jag på och begaf mig sjelf ut, för att tigga . . .

tigga, som en nåd, att få besöka min olycklige far. — Jag trodde att, vid en religions-högtid, som denna, då man firar verldens försonares födelse, borde menniskorna vara försonliga . . . jag trodde, att der glädjens och fridens vingar flägtade, borde hat, hämd och förföljelse vara bannlysta. — Ack, hvad jag bedrog mig, jag, enfaldiga, oerfarna flicka! . . . Dessa svenska rådsherrar äro tigrar i menniskohamn.

"Först begaf jag mig till Ribbing, fick tillträde och bad att — om äfven i flera personers närvaro — få tala vid min far i fängelset. — Nej! . . . Jag gret — Nej! — Jag kastade mig på knä — nej! och nej! — O, detta ohyggliga ord kommer att, under hela min återstående lefnad, ljuda i mitt öra. — Jag gick nu till Rehnsköld — han, som förr var min fars vän — nu syntes bäst huru han ändrat sinnelag. — Äfven han var obeveklig och bemötte mig, till och med, med en högdragen köld, hvad icke Ribbing hade gjort. — Sist — Angelica — sist . . . hvad uppoffrar icke den barnsliga kärleken — sist begaf jag mig till den stolte grefve Nils Gyllenstjerna, min Arvids högmodige far. — Jag bad honom — jag nedlät mig ända till ett knäfall för denne omensklige — dock så gerna hade jag kunnat knäfalla och gråta inför en klippa. — Han icke blott snäste . . . han till och med sårade mig med bittra uttryck. — Förlåt mig Arvid! . . . men — jag måste inför min vän uttala hela min smärta. — Då, Georgina . . . då inträdde min ädle Arvid, hvilken hittills arbetat och sträfvat så mycket för samma ändamål — nämligen mitt och min systers inlåtande i vår fars fängelse — ehuru allt förgäfves. — Arvid förenade sina böner med mina: han talade till sin far i de kraftigaste, de mest öfvertygande ord — fåfängt! — Ingen — hette det — ingen får besöka fången. — Slutligen uppblossade på Arvids

panna en ädel vrede och trotsande sin okuflige — jag må säga förskräcklige fader, räckte han mig sin arm och förde mig ut, i trots af gubbens flera gånger upprepade rop, att han skulle stanna inne. Från Gyllenstjerska palatset har han nu ledsagat mig hit, så att jag måtte åtminstone få se dig, goda Angelica, och gråta ut i dina armar.

Angelica sökte meddela sin vän några chimeriska tröstegruder, på hvilka hon sjelf visst icke trodde — nämligen att baron Görtz nog skulle kunna inför domstoln bevisa sin oskuld och snart erhålla sin frihet.

Georgina log sorgligt och sade:

— Nej . . . nej, min vän; så barnslig är jag icke, att jag tror på sådana bländverk. — Jag känner svenskarna. Min far har länge varit hatad af dem. Endast kungen har skyddat honom. — Nu är skyddet borta . . . han har råkat i sina fienders klor och — *de skola dömma honom till döden!*

Det var nästan med ett hjertskärande skri, som Georgina uttalade dessa sista ord, hvarvid hon nästan afsvimmade i armarna på Arvid, som skyndade till hennes bistånd och som snart derefter förde henne bort från den uppskakade Angelica.

Och Georginas aning gick — beklagligtvis — i fullbordan. Vi veta, af historien, huru Görtz, framkallad inför en domstol, hvars alla ledamöter utgjordes af hans hätskaste fiender, förgäfves urskuldade sig och sökte förklara alla sina mått och steg, samt be-

visa att, om konungen hade lefvat ännu några år, skulle resultaterna af hans (Görtz') handlingar småningom visat sig fördelaktiga för Sverige. Vi veta hur det svenska rådet, med drottningen i spetsen, traktade endast efter konungagunstlingens förderf, huru de med illa dold skadeglädje tummade de svarta kulor, som skulle bestämma hans dödsdom och huru de enhälligt uttalade sitt *skyldig* öfver den värnlöse, hvilket det icke ens tilläts att skaffa sig en sakförare.

Att den arma Georgina kunde öfverlefva den förfärliga dag, då hennes store fader, hvilken hon dyrkade nästan som en Gud, vid Stockholmspöbelns jubelrop fördes till galgbacken, att halshuggas — tillskrifva vi blott hennes ungdom och starka kroppskonstitution. Hon var icke qvar i staden, utan hade, från det ögonblick dödsberedelsen började, rest åt landet, tillika med sin späda syster.

Ändtligen, då domen var fäld, hade de fått tillstånd att *en* gång . . . blott en enda — besöka den olycklige fadern.

Detta var ett förfärligt återseende — det första — på länge . . . det *sista* på jorden. Man måste med våld slita de beklagansvärda barnen ur faderns armar.

Under hela den rysliga dagen voro Bernhard Rehnsköld och Arvid Gyllenstjerna hos Georgina, för att, om möjligt, uppehålla hennes mod. Båda hade, med värma och nit hos deras fäder talat om Guds öga, som allting ser och om den yttersta dagen, då han skall dömma alla, samt bedt dem fälla en *sådan* dom öfver fången, att de måtte kunna försvara den inför sina samveten och efterverlden. Bå-

da hade blifvit öfverhopade med de bittraste förebråelser och hotade med — Gud vet icke hvad. — För dem båda var Georgina oåterkalleligen förlorad — det insågo de: — men de älskade henne dock lika högt och ville icke lemna henne ensam i olyckan.

Den stackars Angelica fick icke vara hos sin vän och trösta henne. Hon var deröfver alldeles förtviflad.

V.

Hoffröken Lillie.

Det var en vacker förmiddag i Januari månad 1719. Angelica satt vid ett af salsfönstren i hennes och hennes mors gemensamma boning. I hennes knä hvilade ett handarbete, hvarmed hon var sysselsatt . . . eller egentligen *skulle* vara sysselsatt; men de fina fingrarna höllo endast, liksom mekaniskt, i nålen och tråden, medan ögonens af tårar skymda blick svärmade fjerran, i det oändliga blå.

— Der — hviskade helt sakta hennes sköna läppar — der uppe bor ju Han, som skiftar allas våra lotter — och likväl . . . likväl sker så mycket ondt, så mycket grymt och orättvist på jorden! — Förr gaf jag ej akt deruppå . . . Ännu för några få månader sedan, var jag nog lycklig att tro, det allt det onda, olycksaliga, förfärliga, hvaröfver min mor städse klagar, för det mesta bestod i hennes sjuka inbillning. — Nu har jag lärt mig inse helt annat. — På mindre än nio månader har jag blifvit en gammal, gammal menniska, jag som nyss var ett oerfaret barn!

Angelica hade rätt i att häröfver bedröfva sig. — Just denna bråmognad är förfärlig, ty den sker merändels på bekostnad af vår lefnadsglädje och det är öfver våra första ungdomsförhoppningars ljusgröna vårbrådd, som den trampar sina tunga . . . tunga steg.

Dessa sista meningar talade väl icke Angelika så direkte, men hennes tankar gestaltade sig ungefärligen så. — Den förr så glada och tåliga flickans lynne var helt och hållet förvandladt och det just emedan de få glädjeblommor, som, mot förmodan, hade uppspirat på hennes lefnadsväg, knappt hunnit rotfästa sig, förrän de blefvo af motgången härjade.

Det var ungefär åtta dagar efter baron von Görtz' afrättning. Georgina, som, i kraft af det allt förmående guldet, hade lyckats få sin faders lik uppgräfdt ur galgbacken och nedlagdt i en dyrbar kista bland en icke mindre dyrbar svepning och på kostliga, välluktdoftande kuddar, hade redan begifvit sig ifrån Sverge, detta för Görtzeska familjen så olyckliga land. Bland andra saker, henne och hennes syster tillhöriga, hade den unga flickan medtagit stora packlårar med sängkläder, speglar och andra dyrbara möbler. I en sådan lår var ock baronens kista nedsatt och med den henne så kära, dyrkade faderns nästan med lifsfara räddade qvarlefvor, skyndade Georgina till deras största gods i Holstein, hvarest hon lät högtidligen, på ett lysande och hans, baronens, namn och embeten värdigt sätt i familjegrafven nedsätta det älskade stoftet.

Hos Angelika hade hon, näst före afresans stund, varit uppe och tagit afsked. Detta afsked hade varit sönderslitande. — De skulle ju — enligt all sannolikhet åtminstone — aldrig återse hvarandra.

Detta var just hvad Angelica nu satt och tänkte på. Georgina . . . hennes outsägliga älskvärdhet och godhet; jemte den oerhörda olycka, som så plötsligen träffat henne, föresväfvade fröken Lillie med de mest lifliga färger och hon tyckte sig aldrig så hafva älskat och uppskattat Georgina, som nu, då de voro för alltid skiljda.

Och väl hade det varit för Angelica, om hon fått endast sakna och begråta sin vän; men i sorgen blandade sig äfven ett slags bitterhet — liksom af ett samvetsagg . . . en sjelfförebråelse. Angelica visste ju att hon en gång, för Bernhard Rehnskölds skull, om icke vredgats på Georgina, åtminstone undvikit henne. — Hur dumt . . . och tillika orättvist! tyckte hon nu.

I detsamma öppnades salsdörren utifrån och fröken Düben, som ej på länge gjort något besök, inträdde. Då hon såg Angelica i tårar, frågade hon, icke utan en viss skärpa i tonen, efter orsaken.

Den unga flickan fann sig och svarade:

— Min mors beständiga sjuklighet afpressar mig ofta de bittraste tårar.

— Jag borde derföre både berömma och tadla er — svarade den skenheliga fröken Düben. — Det är berömligt, att deltaga i en mors lidande, men att knota öfver hvad försynen gör, är syndigt, och i sådana der tårar, som utpressas af idel otålighet, ligger ju alltid ett slags knot.

— Jag knotar visst icke — genmälde Angelica fromt — och icke heller kan fröken begära, att jag, stackars oerfarna flicka, skall ega frökens förstånd och vishet. — Ack nej! . . . det begär fröken icke; ty ju fullkomligare man sjelf är, ju mera öfverseende har man med andra.

Den smickrade Emerentia log högst nådigt, klappade fröken Lillie på kinden och bad att få blifva insläppt till riksrådinnan.

Till sin stora förundran fann hon denna uppe, läsande i Stjernhjelms Samlade Skrifter och vid temligen lugnt lynne.

Angelica hade således icke talat sanning: hennes bedröfvelse hade en helt annan grund, än den hon förebar. Det var, som fröken Düben trodde och hvarom hon velat förvissa sig — Angelica sörjde Georgina.

Efter ett kort samtal med riksrådinnan, kom den stygga hoffröken åter ut och satte sig hos Angelica.

— Hör på, mitt barn — sade hon. — Jag fann tvärt emot hvad ni yttrat — er fru mor var ganska rask . . . Det är således icke öfver hennes plågor ni gråter.

Angelica, som nyss gjort sig icke så ringa förebråelser för det hon varit falsk och icke talat sanningens språk, hvarifrån hon hade så svårt att afvika, nedslog ögonen och förblef stum.

— Ni saknar fröken Görtz — fortfor Emerentia med en genomborrande blick.

Angelica slog åter upp sina sköna ögon, fästade dem på den medtalande och sade:

— Ja, fröken — jag tillstår, att jag saknar Georginia och hon förtjenar det, i sanning. Hon var den enda af mina jemnåriga, som någonsin bevisat mig någon vänskap.

— Stackars barn — sade fröken Düben — med *hennes* vänskap var det väl icke så mycket bevändt. Hennes far var en erkebof och Georgina . . .

— Var hans dotter, men icke hans medbrottsling — fördristade sig Angelica att invända, fallande henne i talet.

— Min unga vän — yttrade fröken Düben, högdraget — sådana der erinringar kunde hon hålla inne med. På hofvet duger det icke att tala ur en ton, såsom vore man en fullmogen, högt uppsatt dam, och jag har dock kommit hit flera gånger, just för att studera Angelica och se om hon vore värdig en plats nära vår drottnings höga person.

— Får man då aldrig . . . aldrig tala sanning vid hofvet? — frågade Angelica naivt.

— Jo visst — blef svaret. — Men man får ej göra någon mening gällande och tänka och tycka, utan helt ödmjukt hemställa afgörandet åt den, som bättre förstår. — Att ni sitter här och begråter en med namnet Görtz, det förhatligaste namn bland alla i Europa, och som derföre ock blifvit uppspikadt på skampålen *), rekommenderar er ingalunda hos vår nådigsta drottning. — Och nu farväl, fröken Lillie. Sök till att bli förståndig, om ni vill komma fram i verlden.

Från den stunden brydde fröken Düben sig icke om Angelica och slog alldeles ur hågen att bereda henne någon hoffrökenplats.

Den 27 Januari firades, på det mest högtidliga sätt, likbegängelsen efter den i kriget fallne konungen, hvars liflösa stoft hade, från högqvarteret i Fredrikshall, blifvit fördt till Stockholm: dock icke direkte till hufvudstaden. Det hade blifvit tills vidare förvaradt på lustslottet Carlberg, derifrån det nu fördes till Riddarholmen, att der, i det fordna Gråmunkeklostrets kyrka, jordfästas, för att hvila i Carolinska konungagrafven.

Angelica Lillie blef icke litet förvånad, att ett par dagar före den kongl. begrafningen se en betjent

---

*) Så förhöll det sig verkligen.

i riksrådet Rehnskölds livré inträda, bärande en ofantlig ask, den han vid salsdörren nedsatte, i det han lemnade en biljett.

Angelica bröt och läste. Riksrådinnan Rehnsköld bad henne hålla sig färdig på en viss timma, begrafningsdagen, så skulle riksrådinnans vagn afhemta henne. Angelica skulle, nämligen, enligt hög befallning, få följa med riksrådinnan till Riddarholmskyrkan, och der taga plats bland vid hofvet presenterade damer, för att bevista ceremonien af högstsal. konungens begrafning. — I asken fanns en fullständig, färdigsydd sorgdrägt, med hofärmar och släpande krusflorsslöja.

Både Angelica och hennes mor bråkade förfärligt sina hjernor. De kunde icke utfundera hvarifrån denna ovanliga nåd härrörde; ty alltsedan hofbalen för tio månader sedan, hade Angelica aldrig varit befalld till hofvet eller någon hofceremoni, vare sig större eller mindre, glad eller sorglig.

Vi kunna dock upplysa huru dermed hängde tillsammans.

Arfprinsen, drottningens gemål, Hans Kongl. Höghet, som han *nu* kallades, hade ingalunda, såsom Angelica fullt och fast trodde, förglömt att hon fanns till i verlden. Tvärtom hade han tänkt på henne mer än tillbörligt var; och då han lyckats få veta hvar hon bodde, hade han ofta, vid sina förmiddags-promenader, åkit eller ridit genom Trångsund och stundom lyckats få se en skymt af den hulda flickan.

Dock — se henne så der på afstånd och endast för ett ögonblick — dermed åtnöjde sig icke den i henne förtjuste prins Fredrik. Han önskade få se henne på närmare håll och under en längre tid. — Hur lyckligt om hon, förmedelst något slags list, kunde drages till hofvet och fästas vid drottningens person!

Predrik lät kalla sin förtrogne, sin vanlige rådgifvare, i fråga om kärleksaffärer, nämligen hofstallmästaren Wiebel. Denne var, som historien lärer oss, en fintlig, utstuderad skälm, så snart frågan var om att för prinsens räkning uppspåra, fånga eller snärja någon som fallit högstdensamme i smaken.

Nu föll det sig dock mera kinkigt än någonsin. Vi veta att prins Fredrik, redan innan hans gemål kröntes till Sveriges drottning, på allvar umgicks med planen att locka spiran ur hennes händer, för att sjelf bära den. Till vinnande af detta mål måste han dock ställa sig väl hos henne, låtsa vara förälskad i henne och — i henne *allena;* ty en upptäckt otrohet skulle helt säkert kosta honom hennes kärlek och i och med detsamma betaga honom allt hopp att blifva Sveriges kung.

Med allt detta kunde dock Fredrik ingalunda förmå sig till att försaka och glömma hvad han fann vara skönt och älskvärdt. — Det gällde blott att vara ytterst försigtig.

Han visste att Angelica Lillie var vid hofvet presenterad, men att hon sällan eller aldrig syntes der. För att hoppas en gång få se henne bland hoffröknarnas antal, måste man ju göra henne påmint hos drottningen. — Dock: — på hvad sätt?

Wiebel visste råd för allting. Han sade, att, till en början måste fröken Lillie visa sig bland de vid hofvet presenterade damerna och det just vid ceremonien af konungens begrafning. Impulsen måste dock komma från fröken Düben och för att få denna på sin sida, beslöt Wiebel att kurtisera — ja — att fria till Emerentia.

Prins Fredrik föll i ett omåttligt skratt. — Den fula, fyratioåriga fröken Düben . . . detta rifjern — som han kallade henne. *Hon* skulle få en friare och

till på köpet hofstallmästar Wiebel, som visst icke heller var ung, men dock ganska vacker och angenäm.

— Än om hon tar dig på orden och du fastnar för henne? — frågade prinsen, sedan han skrattat ut.

— Ah, dermed är ingen fara, Ers Kongl. Höghet — svarade den glade Wiebel. — Jag skall nog veta att draga mig undan i rättan tid.

Han utvecklade nu för prinsen sin plan, som var att först söka vinna fröken Dübens bevågenhet och när han hunnit blifva något så när förtrolig med henne, ville han säga henne, att han från sin i Cassel vistande gamle fader nyligen fått ett bref, deruti denne berättat honom att han, i fordna dagar, då han under några år vistats i Sverige, varit förtrogen vän till den då så rike och lycklige, men sedan till följd af reduktionen så arme och olycklige riksrådet Lillie. — Åtankan på denne hans ungdomsvän hade nu, mer än någonsin, föresväfvat honom och han påstod sig icke kunna dö nöjd, så vida icke sonen, hofstallmästarn, som nu vistades vid det Svenska hofvet, låfvade göra något för Lillies enka och synnerligast för hans enda öfverblifna barn. Den gamle trodde det skulle blifva lätt för den, som var nog lycklig, att ega drottningens gemåls öra.

Hela detta bref, som aldrig existerat, citerade Wiebel för fröken Düben, under det han sade henne de grannaste saker, angående hennes dygder och älskvärdhet, samt besvor henne att hon, för hans skull — för att lugna honom och synnerligast hans gamle fader, täcktes med sitt vid drottningens hof allsmäktiga och öfver allt annat gällande beskydd omfatta den stackars fröken Lillie och göra hennes i sanning ganska sorgliga ungdom något gladare.

Emerentia bet på kroken. Svag, liksom alla Evas döttrar — ingen enda undantagen — för kontrakönets hyllning, blef hon förtjust öfver att finna sig hafva gjort en eröfring, synnerligast som det var första gången något sådant hände henne. Wiebel var oemotståndlig, när han blott ville det; och i trots af all den helighet fröken Düben städse lät påskina inför de yngre hoffröknarna, hos hvilka hon tadlade, som ett brott, om hon såg dem samtala med någon mansperson — aktade hon icke för rof att sjelf hålla långa samtal i enrum med hofstallmästaren, då hon någon gång var ledig från drottningen och hon fann det icke stridande, hvarken mot dygd, religion, eller goda seder, att låta sin hand, under hela sekunder, hvila mellan Wiebels händer och af dem tryckas, än hårdt, än sakta. — Ack! . . . det var ju så menskligt att älska — heldst då man hunnit till äldre år och kunde göra det med förstånd.

På den grunden blef nu Angelica, på fröken Dübens förbön hos drottningen, då och då framdragen ur sitt mörker, och öfverhopad med välgerningar, dem icke en gång hennes stolta mor behöfde rodna för att låta henne mottaga, emedan de voro vedermälen af en drottnings bevågenhet. Hon fick icke allenast bevista konungens begrafning, utan äfven andra hoffester — allt i sällskap med grefvinnan Rehnsköld, som en gång för alla erhöll drottningens befallning att föra henne an, och Fredrik belönade rikligen sin gunstlings flathet, ehuru han dock — försigtig, som han nödgades vara, icke vågade tala många ord med den unga flickan. Han fick dock se henne allt oftare — och bara han blefve konung — hvilket han hoppades ej skulle dröja länge — tänkte han hafva fritt spel med både makt och kärlek. Till dess var ju Angelica en skatt i perspektiv.

Hofstallmästaren Wiebel skrattade af alla krafter åt Emerentia, som var hans dupe; men längtade dock, i kapp med prinsen, efter den dag då denne blefve kung, hvilken dag, efter begges deras förmenande, ej länge kunde uteblifva; ty då kunde ju Wiebel, såsom konungagunstling, få öppet skratta åt Emerentia, utan att behöfva frukta drottningens vrede.

Angelica började småningom att åter blifva glad och lätt till sinnet, såsom hon förr varit. Också uppgingo för henne en serie af gladare dagar. Hennes mor hade, på många år, icke känt sig så frisk som nu. Hon var mindre gnatig än förr; stundom till och med nästan treflig. — Hon åtnjöt väl sjelf inga välgerningar af drottningen och — att erbjuda henne sådana, hade varit att allt för mycket kränka hennes stolthet — men dottern var dock omhuldad af monarkinnan, samt af den allsmäktiga fröken Düben gerna tåld, och det var ju allt hvad man för närvarande kunde önska.

Angelicas lycka skulle hafva varit ännu större, såvida icke sorgen öfver Georginas olycka, och saknaden af henne hade för den goda flickan förbittrat mången eljest lugn och glad stund.

Riksrådinnan Rehnsköld visade den unga flickan mycken vänlighet och godhet. Om hennes hjerta verkligen hyste dessa känslor, eller om hon blott lät dem påskina, derföre att drottningen, hos hvilken Angelica för hvarje dag kom i allt större nåd, ville så hafva det, är hvad man icke med visshet kan säga.

Hennes son, Bernhard, hade gjort en resa till Frankrike, under förevändning att till dess hof föra depescher härifrån — ett ärende, som hans inflytelserike fader vetat förskaffa honom; men egentligen för att få, på någon längre tid, skiljas från föräldrahuset, der han stundligen led af fadrens vrede — ja h a t,

för det han så uppenbart tagit parti af Görtz samt för att förströ sin sorg öfver Georginas försvinnande från Sverige.

Lyckligtvis för Bernhard var det blott inför sin egen far han hade talat om nåd — eller åtminstone lindring i den dom man ämnade baron Görtz; hade det skett inför någon af de andra rådsherrarne, så skulle det hafva ådragit honom en svår förföljelse jemte drottningens uppenbara onåd.

Nu deremot var det, tills vidare, nog med faderns. Också hade den unge Rehnsköld vågat hvad icke mången son på den tiden vågade. Han hade föreställt sin far, att äfven h a n skulle, förr eller sednare, framställas för en domare — den evige, allvetande och rättfärdige.

Riksrådinnan sörjde mycket öfver sonens aflägsnande från fäderneslandet och den vrede, hvarmed fadern ständigt talade om honom. Hon hoppades dock att tiden och fadershjertat skulle medföra glömska och försoning.

Angelica tänkte stundom huru lyckligt det kunnat vara, om Bernhard varit hemma nu, då hon så ofta fick åtfölja hans mor. Hon skulle då hafva råkat honom ofta och — hvem vet? — — Nej — tänkte hon i nästa minut — det är bättre som det är. — Han kan dock aldrig älska mig; och nu, då han är frånvarande, bör jag slutligen kunna glömma honom, hvilket måhända ej vore så lätt, om jag ofta såge hans ädla anletsdrag och hörde hans ljufva, välklingande röst.

Drottning Ulrika Eleonora ville nödvändigt, att hennes kröning skulle firas i Upsala, och ehuru de flesta af de kungliga råden lade sig deremot, viljande att den höga ceremonien skulle försiggå i Stockholms Storkyrka, segrade slutligen drottningens envishet och,

så snart årstiden det medgaf, bar det af till Fyrisstaden för hela hofvet, tillika med alla dem, som vid det högtidliga tillfället skulle fungera.

Riksrådet Nicodemus Tessins båda döttrar, Hedvig och Ulla, voro hoffröknar hos Ulrika Eleonora. Det var just under kröningen i Upsala, eller egentligen under resan dit, som den äldsta, Hedvig, gjorde personlig bekantskap med gardeskaptenen, grefve Schwerin och blef, under sommarens lopp, med honom förlofvad, hvarefter hon genast tog afsked från sin befattning såsom hoffröken.

Nu hade det då ändtligen blifvit en ledighet och Angelica Lillie var sjelfskrifven fill platsens erhållande. Väl kostade det på henne, att skiljas från modern, som nu skulle få förfärligt ledsamt i det ensamma hemmet; äfven riksrådinnan var vid afskedet vekare till sinnes, än man någonsin kunnat tilltro henne; men hon var dock nöjd med att dottern fått ett hederligt *soutien* och lade derföre band på sin smärta, i hopp att Angelica skulle, ehuru fattig, för sin skönhets skull, nu göra ett passande parti, sedan hon tillhörde hofkretsen och der blefve sedd och beundrad.

Men denna glädje var ej lång, om det också kunde kallas någon glädje. Redan under första veckan af sin tjenstgöring hade Angelica all anledning att vara missnöjd och bedröfvad; ty drottningens lynne var konstigt, vresigt och retligt, ända till outhärdlighet. Ännu stod dock Angelica sig temligen väl, så länge fröken Düben beskyddade henne — af hvad orsak känna vi. Men nu hade ju prinsens önskan, att få fröken Lillie till hofvet, gått i fullbordan. Wiebel, som tyckte sig icke längre behöfva fjeska för fröken Düben, upphörde dermed, och det så tvärt, att hon ej kunde annat än bli bestört öfver hans plötsliga förändring. Utan att begripa rätta sammanhanget, började den öf-

vergifna älskarinnan, som med skäl gjort sig en mängd gyllene förhoppningar, att djupt sörja. Sorgen gör menniskan otålig och otåligheten alstrar obillighet och kink — det vet en hvar. Emerentia Düben blef således med hvarje dag allt mera elak, sträng och orimlig mot de unga hoffröknarna; och sedan nu Wiebel icke längre beskyddade Angelica, eller rättare — sedan Emerentia icke för hans skull skonade henne, utan snarare genom motsatsen trodde sig bereda honom harm och förtret, började hon att i tid och otid, med eller utan skäl, banna den stackars flickan, som, föraktande henne i sitt hjerta och icke längre vårdande sig att smickra henne, som de andra gjorde, fann sig ytterst olycklig vid hofvet och önskade sig tillbaka till modern i det torftiga, ensliga hemmet.

Hennes pina blef dock icke lång. Efter ett par veckors vistande på hofvet märkte den unga flickan med både förskräckelse och förtrytelse hurusom arfprinsen, hvilken nu icke längre förmådde beherrska sig, började förfölja henne först med blickar . . . sedan med i smyg framhviskade ord . . . smekord . . . utrop öfver hennes skönhet, m. m. — Bäfvande för följderna, i fall detta skulle fortfara och upptäckas af den svartsjuka drottningen eller den spejande, lismande fröken Düben, skyndade Angelica, så snart hon blef ledig från vakten och fick besöka sin mor, att åt henne förtro sin ledsamma upptäckt. Riksrådinnan, som kände Fredriks lättsinnighet, bleknade öfver hvad hon fått höra. Hon hyste väl allt möjligt förtroende till Angelicas dygd; men hon visste ock att prinsen var ihärdig och att han icke så snart skulle öfverge sin plan. Snart nog skulle fröken Düben eller drottningen sjelf komma detta på spåren. Följden blefve då att den stackars Angelica förvisades från hofvet och med en sådan förvisning följde ju en öppen skan-

dal inför hela riket. Hur mången ung — kanske ganska oskyldig flickas rykte hade icke på sådant sätt gått förloradt!

Hon skyndade således att i ett underdånigt bref till drottningen återbegära sin dotter, skyllande på sin sjuklighet, som nu åter tilltagit. Drottningen, dertill uppmuntrad af fröken Düben, hvilken numera icke tålde Angelica, samtyckte till den unga flickans flyttning och sålunda undgick hon i rättan tid att af förtalet brännmärkas.

VI.

Olyckan i Stockholms Storkyrka.

Sjuk, eländig, uppsvullen af vattusot och qvindande under de våldsammaste plågor, satt riksrådet Rehnsköld i en hvilstol, ty han kunde icke ligga. Guds straffande hand hade träffat honom, rättvist . . . men tungt, liksom den, förr eller sednare, träffade alla dem af riksens råd, som hade, utan nåd och barmhertighet, röstat för Görtz' aflifvande. Ty historien nämner ju hurusom de, allesammans, dogo af någon ohygglig sjukdom eller någon våldsam brådöd; ja — det nämnes, till och med, att en af de stolta, obevekliga, för böner döfva, på lif och helsa trotsande herrarna, blef lefvande uppäten af maskar. Huru litet hade icke dessa baron Görtz' fiender och domare betänkt, att de sjelfve snart nog kunde komma i behof af skonsamhet och lindring, af barmhertighet och nåd, fastän de ej kunde erhålla den af eller ens sökte den hos menniskor — utan hos Gud allena, hvilken de dock

genom sin hårdhet mot en olycklig medmenniska, hade förtörnat.

Der satt nu grefve Rehnsköld, gul, som en mumie, förtärd af kroppens plågor och söndersliten af själens. — Ty det är mer än sannt, hvad den ojemförlige skalden säger om menniskans olika åsigter af lifvet under helsans dagar och vid dödens annalkande:

"O! . . . när den långa natten skymmer
"Och menskan står vid grafvens dörr —
"Hur annorlunda då än förr
"Syns lifvet med dess små bekymmer!

"Månne jag har gjort allting rätt? — frågade den arme sjuklingen sig sjelf. — Har jag aldrig missbrukat den makt, som mig gifven var? . . . Har jag aldrig varit hård och obeveklig? . . . Har jag aldrig skärpt, der jag bordt mildra . . . aldrig låtit personlig ovänskap, eller egna passioner råda öfver mitt bättre vetande? — Hm! . . . sade den falska sofismen — Du är ju en menniska och ingen Gud. — Ofelbar är allena Han, som thronar deruppe, ofvan stjernorna. — Ha! . . . hvilken tanke! . . . Allvetande . . . allseende . . . allsmäktig är Gud, inför hvars domstol jag snart skall framställas. — Och denna vålnad af Görtz, som ständigt förföljer mig! . . . Denna bleka gestalt, med de förvridna anletsdragen och blodstrimman på halsen . . . skall han icke anklaga mig inför den oväldiges domstol? — O, min son! . . . min enfödde . . . min älskade son! . . . Du hade dock rätt i att varna mig för orättvisa. — Och på dig vredgades jag, när du stod der med det lugna ögat och den molnfria pannan . . . ren, ädel, högsint, såsom man vanligen är, innan passionerna hinna få öfvermakt med det svaga hjertat. — På dig vredgades jag . . . jag sände dig bort från fädernehemmet . . .

jag nästan försköt dig, för det du ville rädda min ära, mitt samvetes frid! . . . Arme Bernhard! . . . Med blödande hjerta begaf du dig ut i främmande land och du anar icke hur din fars hjerta nu blöder vida mera . . . blöder af sjelfförebråelsens djupa sår! . . . Du är hämnad, min ädle son! . . . Den orättrådige fadern har redan sannat dina ord . . . Förgäfves ropar han dig . . . Du hör honom icke . . . Förgäfves sträcker han sin famn . . . du sjunker icke deruti. Jag skall dö, utan att få återse dig . . . utan att få välsignande lägga min hand på ditt hufvud.

— Nej, min älskade far! . . . det skall du icke! — ropade en mild, välklingande röst; och Bernhard . . . sonen . . . den efterlängtade . . . han, som troddes vara långt borta, låg knöböjd vid den sjuke fadrens sida och vätte hans hand med sina tårar.

För en stund lifvade återseendets oförmodade glädje den arma sjuklingens både anletsdrag och röst. — Glädjen är allsmäktig . . . åtminstone för kortare stunder. Far och son hade så mycket att säga . . . att förtro hvarandra. Den förre var, genom plågorna, blefven vek och ångerfull — den sednare var varm . . . var ljuf . . . var idel kärlek.

På något afstånd stod den trogna makan, den hulda modern och gladde sig åt scenen — fällande glädjens och ömhetens tårar.

Men det var icke den arme sjuklingen eller hans anhöriga förunnadt, att länge känna flägten af glädjens vinge. — Plågorna . . . de grymma . . . de oeftergifliga, stormade fram med förnyad styrka. Sinnesrörelsen, som i början verkat välgörande, hade dock varit menlig för den sjuke. — Sonens oförmodade hemkomst, just i det ögonblick, då fadren längtande sträckte sin famn emot den tomå rymden, verkade en kris — i början plågodöfvande, men till sina följder

olycklig. Oaktadt en mängd läkare skyndsamt blefvo tillkallade, afled det gamla riksrådet redan samma afton i makans och sonens armar.

I sin dystra, ensamma boning satt Angelica Lillie i djup sorgdrägt och med förgråtna ögon. — Ja — dyster och ensam var denna boning, mer än någonsin; ty riksrådinnan Lillie var, för tre dagar sedan, buren till grafven. Hennes klagan och knot öfver ödets och menniskornas orättvisa hade för alltid tystnat och det oroliga, fridlösa hjertat hade ändtligen fått en ro i grafven.

Att Angelica så hastigt nödgades lemna hofvet, hade grämt den gamla frun vida mer, än man någonsin kunnat föreställa sig. Hvad skulle det då icke hafva varit, om detta afskedstagande icke varit frivilligt . . . om det skett på befallning och någon skandal varit dermed förenad?

Emellertid var det som ett slags syndastraff, att Angelicas mor, på hvars tilltagande sjuklighet hon hade skyllat, för att hafva en förevändning att bli qvitt sin hoffrökenplats — ehuru den gamla hade, under åratal, aldrig befunnit sig så väl, som just då — att hon skulle, säga vi, just vid dotterns hemflyttning, åter blifva lidande, och det mer, än någonsin förut. — Detta sista sjukdomsanfall blef ock det afgörande, så att endast ett par veckor förflöto, innan den arma Angelica stod ensam, alldeles ensam i veriden.

Och i högsta måtto beklagansvärd var nu den unga flickan. Värnlös, utan vänner, utan stöd, utan råd,

utblottad på allt, satt hon der så ensam, och ingen på jorden tycktes efterfråga, om hon fanns till.

Just som hon satt så, förgäten af alla och blickade in i en framtid af idel mörker, hördes en knackning på salsdörren. Angelica gick att öppna och fann med bestörtning att det var Wiebel, arfprinsens hofstallmästare och förtrogne.

Hon tog några steg tillbaka och frågade med stolt hållning *hvem* eller *hvad* han sökte.

Jag söker er, sköna fröken — ingenting annat än er — svarade den smidige hofmannen. — Väl vet jag att mitt besök ingalunda kan göra er något nöje och jag skulle icke heller hafva fördristat mig att komma och besvära er för egen räkning. Men, då man har en herre, måste man gå hans ärender och det är på Hans Kongl. Höghet Arfprinsens vägnar jag har äran inställa mig hos min nådiga fröken.

— Arfprinsen? . . . Det är icke möjligt — svarade Angelica med en ytterst allvarsam min.

— Förlåt mig, min aldra nådigaste — återtog Wiebel och bugade inställsamt. — Det är, deremot, ganska sannt; och jag skulle aldrig fördrista mig att utan lof begagna min herres och höge gynnares namn.

— Nå, men hvarmed kan jag vara er till tjenst, min herre?

— Med ingenting, nådigaste fröken. — Det är ju . . . som jag redan mer än en gång haft äran nämna, icke i mina egna, utan i Hans Kongl. Höghets ärender jag går. Gud skall veta hur innerligt jag skulle önska, att det vore tvärtom . . . dock . . . det är icke värdt att hysa så fåvitska önskningar. *Sådana* praktblommor blomstra endast för de stora, de högst uppsatta i verlden.

— Förklara er, min herre — sade Angelica strängt. — eller snarare förklara er *icke*; ty jag tror att vi ha talat nog med hvarandra.

— Vredgas icke, himmelskt sköna fröken, om jag vågar vara af en alldeles missatt tanka! — Jag har ju icke ännu hunnit framställa mitt ärende och måste dock — så kärt det är mig att behålla prinsens ynnest, icke allenast *börja* tala, utan äfven tala till punkt. Tillåt derföre, att vi sätta oss och att jag får tala fritt och öppet.

Och utan att afvakta Angelicas tillåtelse, framdrog han tvenne stolar och gjorde med handen ett inbjudande tecken.

Nästan mekaniskt satte Angelica sig på den ena stolen, medan Wiebel tog plats på den andra.

— Hans Kongl. Höghet Arfprinsen — började hofstallmästaren — är att i dessa dagar hemvänta. I spetsen för sin här, som i de södra och vestra orterna gjort under af tapperhet, kommer den segerrike hjelten att inom några dagar tåga genom hufvudstaden, för att begifva sig norrut. Ryssarne, som inträngde i och så grymt härjade Norrköping, samt så många orter och landsträckor i söder och öster, hafva äfven spridt sig till de nordliga provinserna, hvilka nu behöfva tappra armar till försvar. — Dock . . . det är icke om krig, politik och statsangelägenheter man bör tala vid en skön, ung dam. Jag ville blott säga, att H. K. Höghet, som ämnar inträffa här några dagar *före* hären, har beslutit qvarstanna i hufvudstaden under åtta dagar ungefär; hvarefter Högstdensamme skyndar att upphinna sina tappre i Gefle, Söderhamn . . . eller Gud vet hvar. — Prinsen har emellertid sändt mig hit, dels för att å Hans vägnar beklaga fröken Lillies förlust af en älskad moder, dels för att förbereda fröken på Hans Kongl. Höghets besök, när

han kommer till Stockholm. Ty han önskar — som han i sitt hjertas godhet nådigst behagade yttra, sjelf få samtala med fröken och med fröken rådgöra om sättet att lindra och hjelpa fröken i dess stora betryck.

— Har ni hunnit till slutet af ert långa tal, herr hofstallmästare? — frågade Angelica iskallt.

Wiebel svarade icke; — han såg förlägen ut.

Den unga flickan reste sig upp. En glödande rodnad — blygselns och förtrytelsens rodnad — brann på hennes nyss så bleka kinder. Hon var hänförande skön — nästan vördnadsbjudande i sin djupa sorgdrägt; ty oskuldens majestät talade ur hennes blickar och åthörder, då hon svarade:

— Det tillhör hvarje undersåte att vara ödmjukt tacksam, när öfverheten behjertar dess nöd och godhetsfullt söker lindra dess enskildta bekymmer. Dock vågar jag påstå, att det var en tid, då arfprinsens deltagande kunnat för mig vara både mera behöfligt och mera fruktbärande. — Om Högstdensamme, medan min saliga moder lefde, hade omfattat oss med godhet . . . hade — såsom han en gång sjelfvilligt lofvade mig, till förmån för oss användt sitt inflytande hos högstsalig konungen, så att min mor kunnat återfå ett af de indragna godsen, hvilka fordom tillhört vår familj, så . . . . .

— Ni är orättvis, min fröken och får derföre förlåta, att jag är nog oartig falla er i talet — yttrade Wiebel med mycken ifver. — Hans Kongl. Höghet talade verkligen till er saliga fru moders förmån med kung Carl, men — vi veta alla hur kort Högstdensammes lifstid var och . . .

— Det är sannt — svarade Angelica, äfvenledes afbrytande. — Jag vill icke bestrida, det ju arfprinsen kunnat hafva oss i nådig åtanka. Men — då högstdensamme ingenting kunde göra för min stackars

mor, borde han ock veta, att han icke heller kan göra något för mig.

— Förlåt mig, nådigaste fröken — yttrade Wiebel — jag tror, tvärtom, att arfprinsen kunde göra ganska mycket, till förbättrande af den sorgliga . . . jag vågar säga — *nödstälda* belägenhet, hvaruti ni, utan ringaste förvållande, blifvit försatt.

— Herr hofstallmästare! — yttrade Angelica med ädel stolthet. — Jag har aldrig valt er till förtrogen af mina enskildta angelägenheter och ni har således ingen rätt att dömma öfver deras mer eller mindre förtviflade beskaffenhet. — Jag är fattig: — det är sannt — och jag blygs icke öfver min fattigdom; ty jag har ju icke sjelf ådragit mig den. Men deremot är jag ung och orkar arbeta. Riksrådet Lillies dotter skall arbeta för sitt uppehälle — men allmosor tar hon icke.

— Allmosor! — ropade Wiebel förvånad. — Hvem skulle väl drista erbjuda *er* några sådana?

— Och hvad annat ämnar då arfprinsen erbjuda mig? — frågade Angelica, skarpt fixerande honom.

— Min nådigaste fröken — återtog denne. — Hans Kongl. Höghet sjelf skall ensam kunna förklara . . .

— Jag undanber mig, en gång för alla — hvarje slags förklaring — afbröt Angelica — äfvensom jag i djupaste underdånighet undanber mig Hans Kongl. Höghets besök. Prinsen bör veta, att ett besök af honom hos en ensam, värnlös, ung flicka, ovillkorligen måste kasta skugga på hennes rykte; och han är väl icke nog grym, att vilja beröfva mig detta *enda* goda — ja — det enda i hela vida verlden, som jag nu kan kalla mitt.

Den unga flickan hade länge kämpat med tårarna: ändtligen brast deras damm, så att de öfversköljde hennes fina, af nattvak och sorg aftärda kinder.

Wiebel visste icke rätt hur han skulle fortsätta samtalet. Ändtligen sade han, efter en längre paus:

— Och hvad svar får jag bringa arfprinsen?

— Att jag redan talat för länge vid er — genmälde Angelica, i det hon skyndade in i förmaket, slog dörren i lås efter sig och lemnade den förlägne furstefavoriten allena i salen, derifrån han efter ett par minuters väntan, begaf sig ut och bort ifrån huset.

Året 1719, drottning Ulrika Eleonoras *enda* regeringsår, är i Sveriges häfder minnesvärdt, egentligen för de olyckor, som då öfvergingo vårt arma fäderneslaud. — Bland alla dessa, bland yttre och inre oroligheter, krig och split, samt härjning och förödelse i nästan alla landsändar, må särskildt nämnas olyckan i Stockholms storkyrka, som kostade så många menniskor lif, lemmar, eller helsan för lifstiden.

Det var en böndag, i början af Augusti månad. Arfprinsen af Hessen, drottningens gemål, hade vistats några få dagar i hufvudstaden, der man talade endast om härjandet af Norrköping, om Marstrands brand, samt om det alltför svaga hägn regeringen hade egnat dessa, äfven som alla andra af fienden oroade, olyckliga och nödställda samhällen.

På den tiden rådde — såsom en hvar torde veta — en helt annan anda af religiositet inom det Svenska samhället. Den husliga andakten vårdades med oförtröttadt nit och äfven den allmänna iakttogs på det noggrannaste, bevistades af en hvar, som förmåd-

de lemna sitt hem, och skänkte uppbyggelse och tröst, vida mer än i våra dagar.

Det skulle, isynnerhet, väckt både undran och förargelse, om någon frisk menniska och som icke af ytterst maktpåliggande göromål varit hindrad, på en böndag hållit sig hemma från kyrkan. Också voro alla Guds tempel på en sådan dag merändels öfverfulla.

Så var, framförallt, förhållandet på den af oss omnämnda böndagen, i början af Augusti **1719**. **Mer** än någonsin voro sinnena uppskrämda och oroliga öfver allt hvad som vid Sveriges gränsor tilldrog sig och mer än någonsin tyckte menniskorna sig vara i behof af Guds nåd.

Svenska armén, som var på vägen söderifrån, norrut, för att på den sidan skydda hufvudstaden och på nytt äfventyra lemmar och lif för det olyckliga fäderneslandets ära och sjelfbestånd, kom just nu tågande, med flygande fanor och klingande spel, genom Stockholms gator. — Den första af kyrkorna, inom hvars murar man förnam det krigiska bullret, var S:t Nikolai, eller den s. k. storkyrkan. Trosbekännelsen var läst, predikstols-psalmen sjungen och presten redan uppstigen på predikstolen, då ljudet af trummor och pipor trängde sig till de andaktsfulla åhörarnes öron. Bleknande och skälfvande i alla lemmar sågo de på hvarandra, emedan de icke hade någon aning om att deras egna landsmän voro i antågande, utan togo för afgjordt, att det var ryssen, som nu befann sig i sjelfva hjertat af riket — i sjelfva hjertat af hufvudstaden. — O, min Gud! . . . min Gud! . . .

Gudstjenstens helgd bjöd en fullkomlig tystnad, samt glömska af och omedvetenhet om allt hvad som på denna stund tilldrog sig *utom* kyrkomurarna; dock — vid öfvertygelsen om en så öfverhängande

fara kunde ju hvarken Gud eller menniskor fordra tystnad och liknöjdhet. Det uppstod, i alla bänkar, ett doft mummel, som snart förbyttes till ett högljudt sorl och då sjelfva predikanten försvann ur predikstolen, lade man icke vidare något band på sig. Med ett skärande skrän af: *fienden är öfver oss!* rusade en hvar upp från sin plats och ville ut, för att skynda till sina hem eller gripa till vapen.

Emellertid var det just olyckan, att alla hade samma vilja och enahanda sträfvan. Åt dörrarne trängde sig den oräkneliga folkhopen från det inre af kyrkan och hade, inom några minuter, tilltäpt alla utgångar, tillspärrat hvarje utväg. Man vet af erfarenheten hvilken trängsel som råder, då i våra dagar någon särdeles omtyckt predikant lockar en allför stor mängd inom en kyrkas murar och man föreställe sig, om man kan, hvilket elände der skulle blifva ifall en röst plötsligt ropade: — *fienden* . . . eller *elden är öfver oss!*

På en gång ville alla ut. Alla skreko, alla larmade. Ingen gaf sig tålamod . . . ingen hade besinning. En mängd barn och qvinnor blefvo snart omkullstötta och i och med detsamma nedtrampade. Andra blefvo klämda till döds; så att, (såsom Crusenstolpe säger i sin bok *Huset Tessin under Frihetstiden*, första delen, pag. 353) — "högar af lik mötte räddarnes blickar, när det omsider lyckades dem att utifrån spränga kyrkodörrarna."

"Och det var" — tillägger samme författare — "blott en inbillad fara, som vållade denna förödelse! Det var segrande landsmän, af hvilkas triumfmarsch man tagit så illa vid sig, i förmodan att den uppstämdes af fiender."

Bland dem, hvilka bevistat gudstjensten i Storkyrkan, befann sig äfven Bernhard Rehnsköld, Stor,

reslig och stark, som han var, samt lika sansad, som tapper, skulle han visst icke här lupit någon fara, så vida icke hans menniskoälskande hjerta hade ledt honom till att söka hjelpa och rädda någon bland de mest nödställda. Han hade på den ena armen lyftat ett barn och med den andra omslutit ett fruntimmer, som var nära att bli nedtrampad vid en af kyrkodörrarna, då, genom någon våldsam rörelse bland den böljande, tjutande, skränande, jemrande menniskomassan, hela gruppen nedtrycktes och öfversvämmades, tillika med hundrade andra, både män, qvinnor och barn.

Ändtligen sprängdes dörrarna utifrån och de, som, kallade af det rysliga skriket derinne, hade samlats och skyndat till hjelp, måste aldraförst af alla krafter anstränga sina lungor, för att göra sig hörda, i det de förkunnade de närmast stående, att det icke var fienden, utan blott landsmän, som under krigisk musik hade tågat genom staden. Ty *fienden!* . . . r y s s e n! hade varit det första rediga ord de bland jemmerropen kunnat urskilja.

Att sålunda söka lugna sinnena var ytterst nödändigt, för att få de lefvande och friska till att stanna så länge och gifva sig tid, tills man fick undanskaffa de döda och sårade. Dessa olyckliga upptogos nu och drogos ut ur helgedomen. Men då man icke genast kunde få rätt på deras anhöriga, ej visste hvar de bodde, ej heller kände många bland dem, och skyndsam, ögonblicklig hjelp erfordrades, fann man sig föranlåten att i alla de kringliggande husen inbära dem, hvilka ännu gåfvo tecken till lif. Men brådskan, förvirringen, villervallan, bestörtningen, tillika med den omständigheten, att de flesta bland husens innevånare voro i kyrkan, gjorde att de arma hjelpbehöfvande väl blefvo in- och uppburna i förstugor och portgångar,

utan att dock erhålla den skyndsamma undsättning, hvaraf de voro i behof.

Emellertid hade gudstjensten i stadens öfriga kyrkor blifvit slut och de ur helgedomarne utträdande möttes genast af underrättelsen om den i Storkyrkan timade, förskräckliga olyckan. Man rusade ditåt och — hvem målar bestörtningen, sorgen, ångesten — förtviflan hos alla dem, hvilka visste sig hafva eller haft någon af de sina bland folket i denna kyrka?

Angelica, hvilken så nyligen begrafvit sin mor, var, naturligtvis, icke i kyrkan, ty bruket . . . modet . . . etiketten — eller hvad man skall kalla det — fordrade att åtminstone den qvinliga personalen i ett sorghus höll sig inne i sex veckor från den dag en familjemor eller familjefar hade aflidit. Lika länge måste lakanen, dessa sorgens och dysterhetens hemska representanter, hänga qvar för fönstren.

Att Angelica vid det ohyggliga skränet från kyrkan skulle skynda till fönstret, är naturligt. Hon vek undan ett af lakanen och stod der liksom fastnaglad, genomträngd af fasa, utan att kunna begripa orsaken till detta förfärliga skrik. Minut efter minut — ja — hela qvarttimman och ändå mer förgick, innan hjelp utifrån kunde anskaffas, och när den ändtligen kom — då — hvilken syn! — Angelica dånade dock icke, såsom mången af hennes likar skulle hafva gjort — utan hon lemnade fönstret, skyndade utför trapporna, utan att egentligen rätt veta hvad hon gjorde och hvad hon ville, ledd endast af sitt goda hjertas instinkt samt det obestämda hoppet att kunna vara till hjelp för någon.

Detta hopp svek henne icke heller. Hon hade ilat utför de tvänne första trapporna och skulle just springa utför den tredje, då hon der mötte tvänne karlar, som buro en sårad, illa massakrerad mansper-

son med igensvullna ögon, blödande ur näsa och mun, samt så förfärligt tilltygad, att hans anletsdrag omöjligen kunde urskiljas.

Den unga flickan ryste ovilkorligen vid denna ohyggliga anblick, men då karlarne förlägna sågo sig omkring och frågade: —"Hvar få vi lägga honom?" . . . "Alla dörrar äro ju stängda här" — svarade Angelica beslutsamt: — "Bären honom upp till mig!"

Länge — ja i många timmar tålde det, innan läkare eller fältskär kunde fås, ty alla sådana voro ju i dessa rysliga timmar så öfverhopade af göromål. Lotta — Angelicas tjenarinna, hade förgäfves sprungit för att skaffa erforderlig hjelp åt den sjuke. Emellertid hade Angelica rentvättat det blödande ansigtet, utan att dragen derföre blefvo mera igenkänneliga. Mannen lefde väl och talade — men han talade i yrsel.

Ändtligen anlände både läkare och fältskär. Alla nödiga medel användes, men tillståndet förklarades dock vara ytterst betänkligt.

— Han måste föras till lazarettet — sade Angelia.

— Nej — svarade de båda med en mun. Der är så öfverfullt redan, att ingen mer kan mottagas. För öfrigt kan den här arma menniskan icke transporteras ur stället. Hans lif hänger på ett hårstrå. Får han blifva stilla, så kan han möjligen räddas — men rubbas han och föres ut, så är det genast förbi med honom.

— Han får då gerna vara qvar här och jag skall, med doktorns bistånd, sköta honom så godt jag förstår — sade den unga fröken. — Men — om han har anhöriga . . . kanske hustru och barn, som sakna honom och under förtviflans rop söka honom förgäfves? . . . .

— Vi skola se om vi icke kunna utforska hvem han är — svarade läkaren och framdrog ur den sjukes rockficka hans väl späckade plånbok.

Man bläddrade deruti och fann, tillika med en betydlig penningesumma, tre uppbrutna bref med utanskrift till grefve Bernhard Rehnsköld!

Angelica uppgaf ett rop af på en gång smärta och glädje. Hon hade icke ens reda på de känslor hon i första ögonblicket erfor; men hon sansade sig vid doktorns fråga om hon kände grefven.

— Ja — svarade hon. — Vi måste genast skicka bud till grefvinnan, hans mor. Himmelens Gud! . . . Jag föreställer mig hennes förtviflan då den ende, älskade sonen saknas och ingen kan gifva besked om honom, heldst om hon vet, att han begifvit sig till Storkyrkan. — Dock . . . kanske är äfven hon bland de sårades eller dödas antal.

Så förhöll det sig dock, lyckligtvis, icke. Grefvinnan fick ett ilbud och så fort möjligt var stannade hennes vagn utanför porten, der Angelica bodde.

Att grefvinnan Rehnsköld, då sonen ej fick föras ur stället, från den stunden qvarblef hos Angelica, för att vårda honom, faller af sig sjelft. I timmar . . . dygn . . . ja — veckor sutto de båda fruntimren, tröstlösa och förtviflade, vid den sjukes säng, utan att det ännu syntes något resultat till lif eller död.

Angelica var outtröttlig i att vaka, att spara den klena, af sorg sjukliga grefvinnan och bereda henne de få beqvämligheter hon, i sin torftiga boning kunde åstadkomma, äfvensom i att ingifva henne all upptänklig tröst och all den förhoppning hon sjelf var långt ifrån att ega.

Och grefvinnan var tacksam — oändligt tacksam. Som en mor slöt hon sig till den moderlösa, den öfvergifna och lofvade henne heligt, att, antingen den

älskade sonens sjukdom vände sig till förbättring eller död, skulle dock de båda fruntimren aldrig mer åtskiljas.

Angelica hade således fått en moder, i stället för den hon förlorat; — hon hade, i sin värnlöshet, fått ett pålitligt stöd — fått en säker utsigt till bergning för hela lifvet. — Dock — hvad var dock allt detta, om Bernhard ginge för alltid bort? — Angelica hoppades visst icke på hans kärlek, men ändå . . . ändå önskade hon så ifrigt att han skulle lefva, och det var icke, såsom grefvinnan trorde, af blott deltagande i den stackars moderns sorg, som Angelica så andaktsfullt bad, så ångestfullt vakade.

Ändtligen återfick Bernhard sansningen och snart derefter äfven synen. Hans igenkännande af modern verkade — såsom läkaren trodde, till mycken förbättring.

Men det gick långsamt — ganska långsamt, innan hans skadade hufvud och trampade bröst blefvo fullkomligen återställda. De blefvo det dock slutligen så till vida, att han kunde, i en sjuksäng, bäras hem till det Rehnsköldska palatset.

Äfven här satt Angelica hela dagen vid hans säng och — snart sagdt — äfven hela natten; ty korta voro de stunder, dem hon, dertill öfvertalad, använde till sömn. Då hon trodde att den sjuke sof, hände det, deremot, icke sällan, att han låg och betraktade henne mellan springan af de skenbart slutna ögonlocken, och han fann ett allt större välbehag i åskådandet af det sköna, milda, oskuldsfulla anletet, som för hans skull med hvarje dag förlorade allt flera af sina blommor. Utan att sjelf veta det, älskade han henne — först af tacksamhet — slutligen af beundran för hennes skönhet, hennes älskvärda väsende och stilla dygder.

Och när han, sent omsider, blef alldeles frisk och helsans och ungdomens rosor åter började uppblomstra på hans vackra anlete och den glädjedruckna modern med hänryckning tryckte honom i sin famn, tackande Gud derför i en brinnande bön, då omfattade Bernhard med ena armen Angelicas smärta lif, drog henne intill sig och modern och sade:

— Dyra, älskade moder! . . . Försynen har velat, att vi ännu skulle lefva tillsammans; men jag . . . jag finner, att jag ej kan lefva lycklig utan henne?

Och han såg på modern med en blick, som om lif eller död hade berott på hennes svar.

Men modern log och såg så mildt på de unga.

Då sade Bernhard: — "Vill du blifva min maka, Angelica?

Den unga flickan svarade ett blygt ja och grefvinnan lade, välsignande, deras händer tillsammans.

Förgäfves anhöll den anspråkslösa Angelica hos sin blifvande svärmoder, att förlofningen måtte försig-gå i allsköns tysthet; likaså bröllopet, om möjligt vore. Riksrådinnan Rehnsköld ville icke höra talas derom. Hon tyckte, att Angelica, hvars ungdom varit så glädjelös och som lidit så mycket, både af andras förbiseende och umbärande af den glans hvartill hon blifvit född, nu så väl behöfde en liten upprättelse inför allas ögon. Äfven Bernhard var af samma tanke och den stilla Angelica, van att aldrig hafva någon egen vilja, lät dem förfoga efter godtycke både öfver henne och öfver den dag, som för alltid skulle befästa hennes jordiska lycka.

En stor fest anställdes derföre i Rehnsköldska palatset och väckte mångens både nyfikenhet och förundran, emedan sorgåret efter gamle riksrådet ännu icke var på långt när förlidet och fru riksrådinnan, såsom sig borde, hade lefvat ytterst indraget allti-

från den dag, då hennes make flyttade bort från detta jordiska.

Men — hur ökades icke den i alla sinnen herrskande undran till yttersta förvåning, då riksrådinnan, i stället att vara djupt sorgklädd, mötte sina gäster i hvit klädning och med hjessan prydd af juveler? Vid hennes ena sida stod Angelica, som äfvenledes hade för dagen bortlagt sorgdrägten efter sin moder. Äfven hon var hvitklädd och hennes sköna panna pryddes af en hvit blomsterkrans. Bernhard var i full uniform.

Snart förklarade dock värdinnan för sina gäster orsaken till det, som väckte deras bestörtning. Hennes son förlofvades i dag med fröken Angelica Lillie och hon ville derföre, att på en sådan glädjedag alla yttre tecken till sorg skulle vara bannlysta.

— Hjertat — sade den goda frun — glömmer dock icke sina förluster. Maken . . . fadren, modren som vi tre hafva förlorat, skola icke derföre ett enda ögonblick af oss förgätas. Men vi tro, att på en dag, då dessa unga gå att på hvarandras händer trycka inseglet af deras tillkommande lefnads lycka och då de aflidnas förklarade andar helt säkert omsväfva oss, de icke skola vredgas öfver att den svarta sorgdrägten blifvit — ehuru endast för några timmar — förbytt i en hvit högtidsdrägt, mera öfverensstämmande med dagens glada betydelse.

Grefve Bernhard Rehnskölds förlofning med den fattiga — alldeles *utfattiga* fröken Lillie väckte stor sensation i hela hufvudstaden. Mången höjde på axlarna med en ogillande min; andra sade helt förnumstigt: — Hon är dock i börd jemngod med honom. Att han icke får penningar, blir hans ensak. Lyckligtvis är han sjelf så rik, att han kunde — om det

ginge an — taga sju fattiga fruar och ändå försörja dem alla.

Så räsonnerades bland allmänheten. Men på hofvet var uppseendet ändå större, när Angelica der presenterades såsom Bernhards brud. Prins Fredrik såg för hjertans innerligt flat ut, då han för den djupt nigande fästmön skulle framstamma sin lyckönskan. Drottningen var kall och afmätt i sitt väsende, såsom vanligt; man kunde just icke blifva rätt klok på hvad hon tänkte och menade.

Bland hoffolket bildades två partier, d. v. s. ett med- och ett motparti. Det förra, som mest bestod af yngre herrar, fann Bernhard outsägligt lycklig som till maka erhöll en sådan skön och intagande flicka. Motpartiet, som utgjordes af en mängd äldre, rätt aristokratiskt sinnade damer, kunde icke förlåta den unge ädlingen, att han förbigått så många rika och ansedda fröknar, för att räcka sin hand åt en så fattig och obetydlig.

Ingen var dock frikostigare på klander, än fröken Emerentia Düben. Hon, som redan under en längre tid hade, för Wiebels skull, hatat Angelica, och som dessutom visade sig hätsk mot alla sköna, unga och lyckliga fruntimmer, hade svårt att, vid den öfverraskande underrättelsen om fröken Lillies förestående briljanta giftermål, dölja sin galla. De unga nyförlofvade logo blott i tysthet åt hennes fåfänga bemödanden att, om möjligt vore, slita deras band. Bernhard upptäckte, med hvarje dag, nya egenskaper och allt flera själens behag hos sin sköna brud och hon — hon *afgudade honom* — i fall ett sådant ord är tillåtet.

Ingen enda dag förflöt, då de icke talade om Georgina Görtz. Sin kärlek till henne mindes Bernhard nu endast som en skön dröm, och båda föreva-

de sig i de uppriktigaste önskningar för hennes framtida lugn och lycka.

Så snart sorgåret efter det aflidna riksrådet väl var förbi, firades de ungas bröllop med mycken högtidlighet och en nästan slösande prakt. Men då våren skickade sina lärkor till norden och strödde sina sippor i den nyvaknade naturens sköte, flyttade de nygifta, tillika med den älskade modern, ut till ett af deras landtgods, några mil från Stockholm, för att i ostördt lugn, långt från stadslifvets buller och flärd, långt ifrån spejande ögon och tadlande tungor, kunna rätt njuta sin lycka.

Ett blott fattades i Angelicas sällhet — ty *något* måste dock fattas. Hon önskade, nämligen, att hennes mor hade lefvat och fått bevittna hennes nuvarande välstånd och anseende; ty väl visste Angelica att riksrådinnan Lillie skulle hafva satt dessa båda förmåner långt framom kärlekens lycka.

Ack! min mor! — suckade hon ofta för sig sjelf. — Om du nu vore med mig! . . . Säkert skulle du då bli försonad med det dig så fiendtliga ödet.

Slut.

Nytt ORIGINAL BIBLIOTEK

16.

Sjö-Kadetten.

3.

Angelica Lillie.